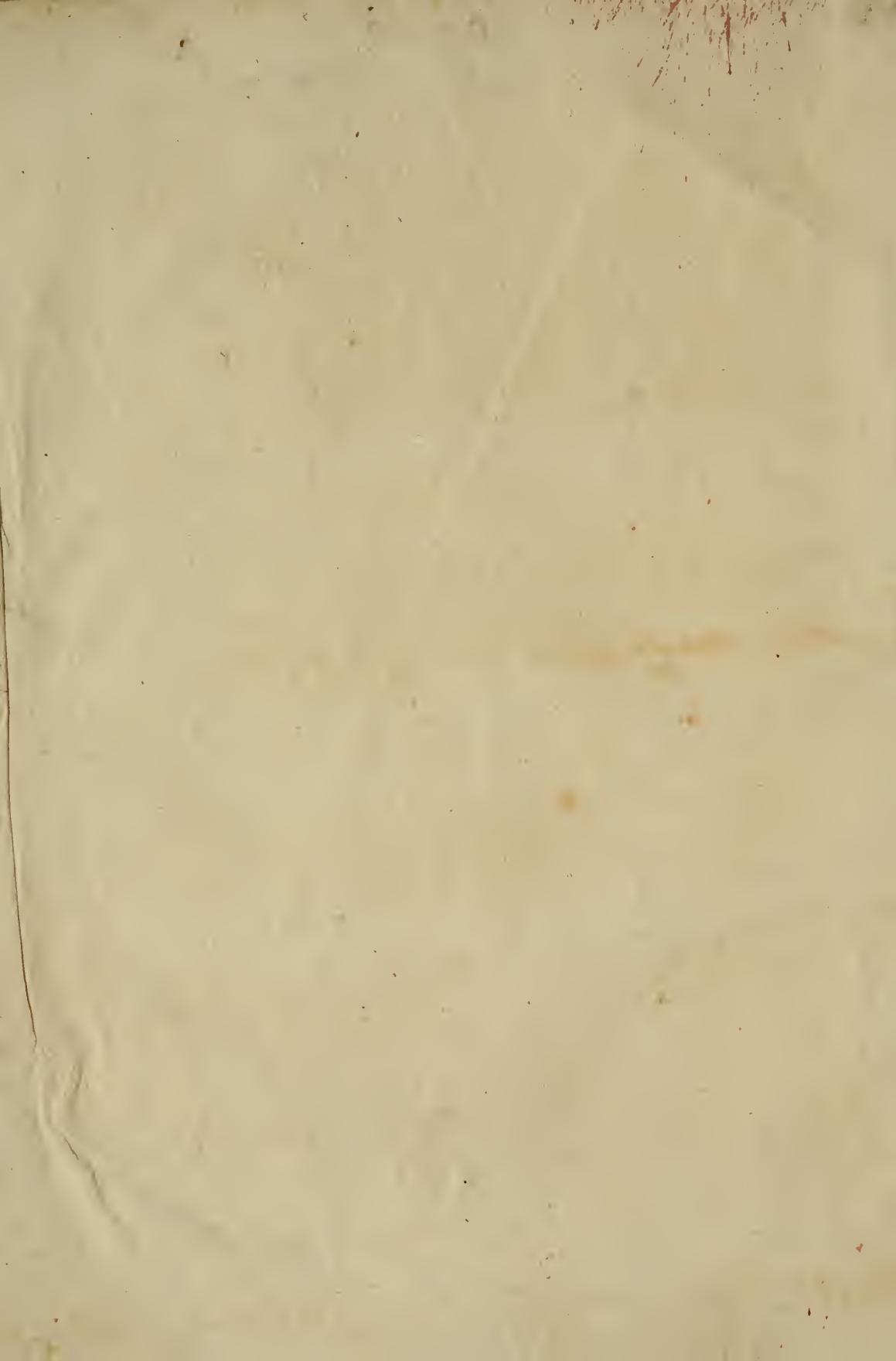

Affectionately

10-00

7733

ECCLESIASTICÆ
JURISDICTIONIS
VINDICIÆ
ADVERSUS
CAROLI FEVRETI,
ET ALIORUM TRACTATUS
DE ABUSU,

*Liquib[us] Martij studijs suscep[tae] et ventu[m] ni
ab ANTONIO DADINO ALTESERRA, utriusque Juris
Professore, & Decano Universitatis Tolosanae.*

Anselmi, & venenæ

P A R I S I I S .

Apud RAYMUNDUM MAZIERES, suprà Pontem
Campsorum, ad insigne sancti Michaëlis.

M. D C C. III.

Cum Privilegio Regis & Approbatione.

*Dal/r Berling'scione di Sapienza, na
Perza.*

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

2. 3. 4. 5. 6.

P R A E F A T I O.

EN prodit in lucem opus posthumum Dadini Alteserræ Jurisconsulti Tholosani, viri scientiarum ferè omnium subsidiis instructi, & scriptis quæ in Jus Civile & Canonicum publici juris fecit commendabilis. Desiderabatur jamdiu hoc opus, quod vir eximius scripserat ad tuendam jurisdictionem Ecclesiasticam, multis in locis labefactatam à Carolo Fevreto, in Tractatu suo de Abusu. Novitas operis multos habuit comprobatores, licet reverâ aliqua sine delectu & autoritate fuerint adinventa, quæ jus Ecclesiasticum poterant subvertere.

Clerus Gallicanus existimavit adhibendum esse virum antiquitatum Ecclesiasticarum peritissimum, qui partes suas tueri posset. Eminebat in

Clero illustrissimus Franciscus de Harlai tunc Rothomagensis, postea factus Archiepiscopus Parisiensis, vir nobilitate & claritate generis conspicuus, ingenii perspicaciâ & sagacitate, necnon morum humanitate omnibus gratus: ipsum scientiarum & benevolentiae vinculum devinxerat cum Dadino Alteserrâ, quem sæpiùs in rebus arduis consulebat, & inter eos vicissim elucebat & eruditio & ingenii felicitas consulentis, & respondentis sagacitas & prudentia.

Sæpiùs Alteserram hortatus est Harlæus ut Fervetio reponeret, quia ad id operis suscipiendi neminem promptiorem & paratiorem noverat; & hoc modo de Religione, de Ecclesiâ, de Clero Gallicano benè ipsum meriturum confidebat.

Denique ut fasta Comitiorum Cleri Gallicani testantur, Eminentissimus Cardinalis d'Estrées tunc Episcopus Laudunensis, Dux & Par Franciæ, posteâ purpurâ Cardinalitiâ decoratus sub Clemente Decimo, scripsit Alteserræ, ut munus illud susciperet: non incongruum videtur hic inserere Epistolam Gallicanâ Linguâ exaratam, ne quid elegantiae deperderet, si in alienam verteretur. Deindè tanti viri laus & concepta opinio de Alteserra non erit levioris ponderis ad significantum quantum existimatio autoris apud ipsum valeret. Verba Epistolæ hæc sunt.

M
O N S I E U R,

L'Assemblée generale du Clergé , qui n'ignoroit " pas déjà vôtre merite & vôtre profonde capacité , a " appris avec beaucoup de joye que vous avez plu- " sieurs memoires & des matieres digerées , dont vous " pouvez en peu de temps former une réponse au Livre " de l'Abus de Fevret , qu'elle juge , aussi bien que " vous , fort préjudiciable à la Jurisdiction & à la " Discipline de l'Eglise. Elle a si bien receu cet avis " qu'elle m'a ordonné d'en remercier Monsieur l'Abbé " du Ferrier de sa part ; & quoiqu'elle ne croye pas " que vôtre zele ait besoin d'estre excité à un travail " auquel vôtre gloire particulière ne doit pas moins " vous porter que l'interset de l'Episcopat ; elle a crû " toutesfois qu'elle devoit non seulement vous convier " à l'entreprendre , mais même vous en presser. La " fâcheuse experiance qu'elle a fait depuis qu'elle sub- " siste , luy persuade que le mal qu'elle souffre par les " Juges séculiers demande de forts & prompts reme- " des , & que celuy qu'elle attend de vos soins & de " vôtre suffisance , ne doit pas estre différé. Elle ne " doute pas aussi , que les Assemblées qui la suivront , " n'estiment autant qu'elle fait vos talens & vos ser- " vices , & n'ayent la même disposition à les recon- " noître. Pour moy je m'acquite tres-volontiers de l'or-

„ dre qu'elle m'a donné ; & je vous assure que je
 „ n'entre pas seulement dans ses sentimens comme un
 „ des Deputéz, mais par la connoissance & la consi-
 „ deration particulière que j'ay pour vòtre vertu.
 „ Je suis, &c.

L'Evêque de Laon.

Paruit votis & desideriis Cleri Gallicani , & munus suscepit, & multâ curâ & diligentia perfecit. Non diffitendum est tamen viro Doctissimo illud contigisse , quod plerumque evenit iis qui partes contrarias suscipiunt ; scilicet ut dum alium impugnare aggrediuntur , partes contrarias tuendo, aliquando in extremum declinent , & durioribus terminis sensus suos exponant.

Unde monendus est Lector , ne existimet omnia quæ in hoc opere reperiuntur , esse consona juri quod inconcusse servatur in Galliâ & Curiæ placitis stabilitum est. Pareant manes tanti viri ; sed aberravit aliquando à Praxi fori Gallicani , vir antiquitatis potius quam praxis forensis studiosus. Quod mirum non videri dcbet , quia vir doctissimus scientiam ferè suam omnem hauserat tum ex Decretalibus , tum ex Canonistis , qui nimium Jurisdictioni Ecclesiasticæ indulserant. Certè si priscæ

Ecclesiæ nascentis tempora inspiciamus, cùm ex Præcepto Apostoli, lites inter Christianos forent potius amicabiliter componendæ quàm ad strepitum judiciorum deducendæ, quia nondum Imperatores aut Principes fidem Christianam ampli exerant; certum est controversias ferè omnes inter Christianos apud judices Ecclesiasticos delatas fuisse, & eorum judicio dirempta fuisse. Unde sub Christianis Imperatoribus, jus quod ex compromisso partium & subjectione voluntariâ exercuerant viri Ecclesiastici, in plerisque retinuerant. Sed paulatim imminutis formis judiciorum, judices Laïci liberum jurisdictionis suæ in Laicos exercitium, reassumperunt. Tamen judices Ecclesiastici faventibus Imperatoribus & Regibus Christianis, in certis casibus, in quibus vel conscientia, vel morum disciplina secundùm Canones lædi videbatur, suam jurisdictionem servaverunt. Unde non est cur noteatur Dadinus Alteserra, si juri, vel potius consuetudinibus antiquis Ecclesiæ inhærens tenaciter, nec ultra progressus, multa in hoc opere asseruerit, quæ mutata sunt in foro, utilitate ita suadente. Tamen ne inde aliqui sibi fingant hanc in judiciis etiam Ecclesiasticis formam esse servandam, & ne inde aliqui ansam controvertendi quod nunc usu contrario introductum est accipient, visum est notare aliqua, quæ possint aliquos juris nostri tenaces offen-

dere , quæ ad calcem hujusce præfationis subjungere curavimus. Poterant hęc in manuscripto obliterari & revera pleraque delenda & obliteranda fuissent ; sed visum est opus Alteserrę integrum exhibere , ne mutilum & mancum in aliquibus videretur , quia in plerisque virorum Doctissimorum & clarissimorum Bibliothecis hujusce manuscripti exemplum invenitur , nec non in Bibliothecā Regiā : unde parcendum fuit in plerisque auctori , cuius fama non solum in Galliā , sed etiam apud exterorū inclaruit . Non mirum si sensus suos , quos ex Jure Canonico & Decretalium jure hauserat , exposuit cum zelo acriori & sæpius duriori , ad Jurisdictionem Ecclesiasticam , quam ex professo tueri aggressus est , propugnandam . Certum est nostris moribus Jurisdictionem Ecclesiasticam , quæ cum strepitu judiciorum exercetur , certis finibus coarctari ex Constitutionibus Regiis . Et sanè fatendum est Alteserram , si pauca excipias , non dogmaticè , sed historicè scripsisse , & reconditionis antiquitatis secreta reserasse ; unde ne quis offensionis causam habeat , non Liber iste proponitur tanquam dogmaticus , sed potius historicus , qui quoad proxim cum delectu legendus est ; quia sæpius Author suas partes quas suscepit stilo & verbis acrioribus tuetur . Sed qui usum Fori Galici habent , facile discernent quæ discernenda passim occurrunt . Unde

de non timendum est , ut aliqui inde arripiant occasionem impugnandi ea quæ longo usu & in-veterata consuetudine firmata sunt , tum Edictis Regiis , tum Senatusconsultis , quorum apud nos summa est autoritas & reverentia.

Sequuntur ea quæ præcipue notanda occurrunt.

NOTÆ IN PRIMAM PARTEM.

Pag. 7. Afferit Jurisdictionem Ecclesiasticam esse juris divini, quod quidem intelligendum est de Jurisdictione Ordinis, non vero de Jurisdictione contentiosa, quæ certis limitibus coartatur, pro regionum more & consuetudine.

Pag. 43. Author acutius invehitur in usum appellationum tanquam ab abusu, quas subsidiarium & ultimum remedium appellat, quod alio deficiente datur: quod quidem debet cum aliqua modificatione subintelligi; scilicet ut Clerici vix debeat ad forum laicum recurrere; sed cum Judices Ecclesiastici suâ abutuntur Jurisdictione, recursus ad Curias Parlamenti debet censi remedium ordinarium.

Pag. 45. cap. 3. Afferit quid si Episcopus nolit subditos ordinare, ii non possunt ordinari sine licentia summi Pontificis, vel sine Litteris dimissoriis proprii Episcopi causam rationabilem continentibus, propter quam ipsum nolit vel nequeat ordinare, *cap. 10. de temp. ordin. in 6.*

Re verâ caput primum de tempor. ordin. in 6. illud innuit, & Autor fatus hac Decretali, quæ est Constitutio Clementis IV. data anno 1190. videtur assentire sensui hujus Constitutionis, licet re verâ in Galliâ ordinatio censeatur esse voluntaria Jurisdictionis, & non sit locus devolutioni in casum denegata ab Episcopo Ordinationis; tamen in patria obedientia hoc adhuc servatur: scilicet si aliquis Clericus sit arctatus ratione Beneficii ad promotionem ad Ordines sacros, & recusat Episcopum ordinare, tunc summus Pontifex brevi commonitorio

ab ipso causas recusationis expostulat; & si renuat sine causa, alteri Episcopo ordinationem delegat.

Pag. 47. Rectè dicit: *Audio nuper tacito Senatus consulto deliberatum ab uno è nobilioribus Gallie Ordinibus, ns si Ordinarius per trinam requisitionem recusaret conferre Ordines, vel Litteras dimissorias dare ad Ordines assumendos ab alio Episcopo.*

Re verâ nullum ejusmodi Senatus consultum reperitur; & idcirco consultè usus est verbo, *Audio.*

Pag. 57. cap. 6. Contendit Abbatem exemptum non teneri professionem edere Episcopo; sed tenetur saltem professionem reverentialem edere, cum illa professio non præjudicet exemptioni.

Pag. 72. Autor acutius inhærens Jurisdictioni Ecclesiasticæ contendit non rectè appellati tanquam ab abusu, à collatione facta Beneficii; quam quidem sententiam licet tueatur autoritate legum, tamen usus invaluit, ut liceat appellare tanquam ab abusu à collatione facta ab Ordinario, si contrâ jus Patronorum, & maximè Laicorum, aut contra leges Regni expedita fuerit, & formæ Juris neglectæ fuerint, quia eo casu appellationis tanquam ab usu remedium debet censi ordinarium.

Pag. 85. Afferit Episcopum in cursu visitationis non posse judicialiter cognoscere de vita & moribus Clericorum, & non posse ipsos punire pœnâ ordinariâ, sed mitiori. Quod quidem subaudiendum est de processu summario & sine forma judiciorum; quia si velit Episcopus pro urgentia nego-

iii processum instruere , illud potest , & statuere pœnas ordinarias .

Pag. 96. Sub medium , videtur innuere , ritus Ecclesiæ Romanæ præfrendos Ecclesiæ Metropolitanæ . Quod intelligendum cum restrictione , quia turius est , ut ritus iidem in Provincia Ecclesiastica obseruentur , præcipue si consentiant Suffraganei Episcopi .

Pag. 126. & 127. Autor parvum attentus ad Praxim forensem hodiernam , quæ usu invaluit , contendit , quod ubi Judex sacerularis pronuntiavit super possessorio Beneficii , adiri possit Judex Ecclesiasticus super petitorio : quod hodie in Gallia obsoletum est ; quia ubi possessorum plenè judicatum est , non amplius licet adire Judicem Ecclesiasticum super petitorio .

Pag. 129. Maledicto interpretatur effectum missionis in possessionem , quæ conceditur à Judicibus secularibus in casu denegatae justitiae ab Episcopo , quia illa missio in possessionem fit ad conservationem Juris , nec sub eo prætextu licet proviso , se immiscere in functiones merè spirituales . Et ita statutum est Edicto regio mensis Aprilis anni 1675. super Jurisdictione Ecclesiasticâ lato , articulo 7.

Pag. 135. Videtur innuere cognitionem de Portione congrua Rectorum Ecclesiistarum Parochialium usurpatam fuisse à Judicibus secularibus ; quod quidem verum non est . Nam cum agatur de redditu merè temporali , cognitione pertinet ad Judicem regium .

Pag. 153. Astruit editionem librorum hæreticorum non esse casum regium seu privilegiatum , quod sanè interpretatione indiget : quia reverâ Episcopi possunt interdicere usum librorum hæreticorum ; sed quoad suppressionem ejusmodi librorum , maximè pertinet ad Magistratus regios , penes quos est Politia exterior .

Idem sentiendum est de sortilegii ,

de quibus autor differit , pag. 156. qui quidem si sint fori Ecclesiastici ratione Clericatus possunt quidem puniri à Judicibus Ecclesiasticis , vocatis Judicibus regis pro crimine privilegiato ; sed si sint laici , cognitio sortilegii recte pertinet ad Magistratus regios .

Quoad crimen sacrilegii de quo differit pag. 159. & 160. distinguendum est inter pœnas canonicas & eas quæ respiciunt vindictam publicam propter scandalum . Nam re verâ Judex Ecclesiasticus aut Episcopus potest punire sacrilegos vi excommunicationis , aut depositionis si sint Clerici , sed Judex Regius potest eosdem sacrilegos punire pro modo delicti , & etiam ipsos damnare ad mortem , si crimen sacrilegii commissum fuerit cum gravi scando .

Eadem distinctio adhibenda circa inturbationem Sacrorum , de quâ author differit cap. 70. pag. 161. nam reverâ Episcopus potest excommunicare eos qui tumultus excitant in Ecclesiâ , sed Magistratus Regii cognitio est ut scandalum , si quod sit , reparari curer animadversione adhibita contra reos .

Idem intelligendum de Usuris , de quibus Judex Regius potest & debet cognoscere ; cum Usuræ non solum prohibitæ sint jure Canonico , sed etiam constitutionibus Regiis . Ita intelligendus est autor . Pag. 162. & 163.

Quoad cognitionem adulterii , de quâ author differit , pag. 165. & 166. eadem interpretatio debet fieri . Reverâ Clericus postulatus propter crimen adulterii potest conveniri apud judicem Ecclesiasticum : sed deber vocari judex Regius , quia agitur de crimen Privelegiato , quod aliquando pœnam meretur , si crimen probatum fuerit .

Autoris sententia omnino in eumdem sensum deflectenda circa cognitionem concubinatus , homicidii , blasphemiarum , perjurii , injuriarum in Cle-

ricos , & cæterorum criminum , de quibus potest cognoscere judex Ecclesiasticus circa Clericos ; sed semper adhibitis Magistratibus Regiis , propter scandalum quod Politiam publicam lœdit , & debet manuteneri à judicibus Regiis . Et hoc servatur ex Edicto Melodunensi & Constitutionibus Regiis anni 1678. & 1684.

Reverâ , ut refert autor *P. 180.* Simeon Dolve afferit loco citato cognitionem homicidii sui ipsius à Presbytero commissi remissum fuisse ad judicem Ecclesiasticum ; sed nusquam in Senatu Parisiensi illud locum habuit , quia cum mors omnia solvat , non amplius habeatur ratio characteris ; & ideo si Clericus violentas in se manus adhibuerit , & mors subsequuta fuerit , vindicta hujuscce criminis pertinebit ad Magistratus Regios , etiam privativè ad judicem Ecclesiasticum .

Quoad incestum & alia crimina , de quibus author differit *p. 191. & 192.* & aliis sequentibus , advertendum est omnia fere crimina , exceptis perduellionis & lœsa majestatis , hodie quoad Clericos in sacris Ordinibus constitutos , esse Jurisdictionis Ecclesiastice , quia atrocitas criminis non tollit exceptionem fori ; sed hoc adhibito modo , ut judex Regius adhibeatur , ut cognitionem habeat criminis simultaneè , & processum separatim instruat & sententiam ferat : quâ latâ , judex Regius sententiam suam executioni mandari jubet , ubi supremo judicio firmata fuit , Hoc ita observatur in Galliâ ex Constitutionibus Regiis . Unde differentiae adhibitæ ab autore , circa criminâ mixta & alia , in quibus locus est præventioni judicis , prorsus sunt inutiles quoad ea in quibus publicus status lœditur , & vindicta publica adhiberi debet ; quia illa criminâ sunt mixti fori , nec præventio judicis Ecclesiastici excludit cognitionem

judicis sacerdotalis & Regii , quin immo debet vocari & adhiberi .

Pag. 206. Afferit separationem tori inter conjuges esse fori Ecclesiastici ; quod quidem distinguendum est : scilicet si agatur principaliter cotam judice Ecclesiastico , de fœdere matrimonii , poterit incidenter & lite pendente , de separatione tori statuere ; sed principaliter non cognoscit judex Ecclesiasticus de separatione tori , puta propter sœvitias mariti , vel alias causas à jure approbatas .

Pag. 211. Fallitur dum dicit judicem Ecclesiasticum competentem & idoneum esse de matrimonio impuberum quia occurrit quæstio facti , inimò quæstio mere facti non pertinet ad judicem Ecclesiasticum .

Pag. 217. Et toto capite an judex Ecclesiasticus cognoscat de rationibus matriculariorum , & præcipue sub finem , acrius invehitur in jurisdictionem Laicam , & parum cautè damnat consuetudines fori , quas male corruptelas vocat , quod quidem inconsideratius elapsum fuit .

Pag. 225. Licet autor opinionem suam tucatur circa concessionem monitoriorum , tamen praxis fori Gallici invaluit , ut judex Ecclesiasticus non possit denegare monitoria , si causa visa fuerit necessaria judici laïco , ad elucidationem veritatis , & edicto mensis Aprilis anni 1695 . Rex satis providit ne judices sacerdotes concederent facultatem obtinendi monitoria à judice Ecclesiastico , nisi propter criminâ atrociora & scandala publica : sed non debet judex Ecclesiasticus inquirere super eo quod visum fuerit judicis laïco , cuius in hisce partibus debet juvare jurisdictionem , propter mutuam concordiam Jurisdictionis Ecclesiastica & sacerdotalis , unde sibi mutuam opem debent Judices Ecclesiastici & Regii .

Pag. 231. Restringenda aut potius omnino delenda essent verba quibus conqueritur de sublatâ cognitione judicib[us] Ecclesiasticis legatorum piorum.

Idem dicendum de eo quod scribit
Pag. 233. circa actiones funerarias, quarum cognitio recte pertinet ad iudices Regios.

Pag. 235. autor afferit Episcopis competere censoriam Jurisdictionem in magistratus ; quod quidem intelligendum est cum limitatione & restrictione: quia si intelligat quod illa censoria jurisdictione possit exerceri ratione officii, sane illud repugnat moribus nostris & libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ ; sed si magistratus sectetur ut persona privata , nec agatur de functionibus sui officii, potest subjacere Censuris Ecclesiasticis.

Eadem pag. Sub finem Autor fretus auctoritate Synodi Arelatensis existimat magistratus olim propter exercitium capitalium judiciorum debuisse accipere litteras communicatorias ab Episcopis ; sed male interpretatus est author sensum Concilii Arelatensis, ut recte colligere licet ex notis Gabr. Albaspinei ad hunc canonem. Qui impensius Ecclesiasticae jurisdictioni favere visi sunt , ut Severinus Binus & alii quos Albaspinus merito refellit , huncce canonom sanius de hereticis aut schismatis qui ad magistratus evenebantur ; intelligendum esse censuerunt ; nam nemini in mentem venire debet magistrati, eo ipso quod magistratus titulo insignitus erat , communione esse interdicendum, donec accepisset litteras communicatorias ab Episcopo.

Pag. 242. Inconsultius afferit id quod volunt hodie judicem Ecclesiasticum teneri in ordinatione litium legibus & formulis fori sæcularis magis ex præsumptione judicum quam ex jure profici. Quia sanè formulæ judiciorum

pertinent ad Politiam externam , quæ spectat ad Principes sæculares.

Pag. 262. Non deberet ita mordaciter invehi contra jurisdictionem sæcularem contra Clericos , quia quælibet jurisdictione suos habet fines & limites.

Pag. 267. Nimis acriter contendit judicem sæcularem non posse injungere judici Ecclesiastico ut excommunicatum absolvat ad cautelam , quod quidem cum aliquâ modificatione intelligendum ; quia si quis gravatus sententiâ excommunicationis contra ipsum latet , ab illa appellat tanquam ab abusu, Senatus potest provisoriè ordinare, ut excommunicatus absolvatur ad cautelam, prout statuit art. 36. Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ , nec ullum affertur præjudicium autoritati Ecclesiæ , quia beneficium absolutionis ad cautelam pendet ab Episcopo, cuius in hac vice Senatus excitat auctoritatem , quia gravatus non debet permanere innodatus vinculo excommunicationis quoisque causa justa videatur propter quam excommunicatione lata est , & si injusta visa fuerit beneficium absolutio- nis non deberet denegare Ecclesia.

Pag. 271. cap. 14. Distinguit duplum jurisdictionem in Episcopis , scilicet ordinatam & delegatam : sed in Galliâ Episcopi non utuntur illâ jurisdictione delegatâ , cum jure suo & ordinatio intendant ea omnia exequi quæ ipsis competunt secundum antiquos canones , & non agunt tanquam delegati , nisi occasione mandatorum specialium , ut in specie Unionum , restitutionis contra Promotiones ad Ordines , & vota Regularia cæteraque alia similia.

Pag. 274. Videtur innuere à jurisdictione temporali Episcopi non appellari ad Principem ; sed hoc tantum historicè scribit : nam fatetur postea , pag. 275. subsequenti , illud in Galliâ

non obtinere ex constitutione Philippi Pulchri.

Pag. 281. Debebat parcere zelo quem ubique exhibet in tuenda jurisdictione Ecclesiasticâ , & obliteranda essent illa verba quibus appellations tanquam ab abusu vocat lethale telum & scopulum jurisdictionis Ecclesiasticæ.

Idem dicendum esset de eo quod scribit *Pag. 291.* sub finem , nec non de eo quod acrius scribit *Pag. 296. cap. 8.* linea tertia , ubi dicit appellations tanquam ab abusu machinis sæcularium judicum adinventas fuisse.

Pag. 297. Infelicem exitum notat appellantionum ad futurum Concilium , vel ad Papam melius consultum , sed non est metiendus usus hujusmodi appellantionum ex eventu , quia aliquando præstat uti hoc remedio in casu gravaminis notorii.

Pag. 300. In principio , linea tertia , filio suo invehitur in usum appellantionum tanquam ab abusu , quas novissimum & subsidiarium remedium appellat , licet sapienter notatum fuerit hunc usum esse remedium ordinarium.

Sub finem ejusdem paginæ inconsultè afferit infractionem principalium Constitutionum non esse idoneam cau-

sam appellationis tanquam ab abusu ; nam quotiescumque infringuntur Constitutiones Regiæ à Judicibus Ecclesiasticis , locus est appellationi tanquam ab abusu ; quia Judices Ecclesiastici in judiciis-exterioribus tenentur legibus fori.

Pag. 305. Atrocius exclamat contra forentes qui appellantions tanquam ab abusu perorant apud Senatum , & sanè consultius debebat abstinere ab hisce improperiis , quæ viro Jurisconsulto non debebant elabi.

Pag. 319. Malè afferit Jurisdictionem Primatis esse merè voluntariam , & ad Sedem Apostolicam posse appellari omisso Primate , quod quidem moribus nostris repugnat.

Pag. 324. Afferit Capitulum Ecclesiæ Cathedralis non posse destituere Officialem Episcopi , Sede Episcopali vacante , quod quidem contrario usu in Gallia obtinuit ; nam cùm Capitulum succedat in exercitio Jurisdictionis Episcopalis , ad ipsum pertinet , Sede Episcopali vacante , destitutio & institutio Officialium , qui quidem possunt removeri aut revocari ab officio , modo illa revocatio non fiat cum aliqua nota , quæ importet infamiam , aut suspicionem delicti , quia aliter destitutio deberet fieri viâ juris servatâ .

NOTÆ IN SECUNDAM PARTEM.

Pag. 9. secunda Part. cap. 3. Historiè notat Judicem Ecclesiasticum habere aliquam coercitionem & posse verberibus & cruciatibus punire Idolorum cultores & sacrilegos , quod in Gallia non obtinet.

Pag. 11. Idem afferit & eadem ratione , circa torturam per questionem ; quod etiam non servatur in Gallia.

Pag. 17. Ubi loquitur de Litteris communicatoriis , quas magistratus de-

bebant accipere ab Episcopis , jam notatus est Canon Concilii Arelatensis , quomodo debeat interpretari.

Quod *Pag. 33.* allegat de Henrico V. sanè historiè accipendum , quia melioribus temporibus Ecclesiæ , Principes cùm habeant suum regnum & imperium à Deo , non possunt ab ulla potestate in terris removeri à regimine subditorum , qui debent ipsi obedire. Si dogmaticè illud scripisset , sanè

evelenda fuisset omnino pagina.

Pag. 54. Verum non est definitio nem quæstionum fidei & depositionem aut restitucionem Episcoporum omnino reservatam esse Sedi Apostolicæ, quia hæc possunt competere Episcopis, aut Comprovincialibus in Synodo Provinciali congregatis; hæc assertio Authoris nimium indulget Sedi Apostolicæ.

Idem notandum *cap. 2. pag. 56.*

Pag. 58. Malè innititur Can. Convenior, quæst. 8. ad astreundum decisiones fidei ad solam Ecclesiam Romanam pertinere, quia ille Canon nihil simile astruit.

Pag. 60. Hoc historicè accipendum, nam Clerus Gallicanus me-
ritò contendit depositionem Episco-

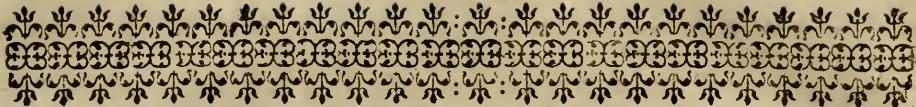
porum pertinere ad Comprovinciales Episcopi.

Pag. 61. Sub finem non debebat simile exemplum afferre in signum depositionis Episcopi, circa id quod contigit ratione depositionis Pauli Samo- lateni Antiocheni Episcopi.

Pag. 83. Afferit Exemptum non posse compromittere vel transfigere de Privilegiis Ecclesiæ suæ sine licentia summi Pontificis, quod sanè moribus nostris repugnat.

Pag. 94. Afferit solum summum Pontificem posse concedere facultatem de promovendo à quocumque Episcopo, quæ opinio jam superius notata est; nam & moribus nostris solus Episcopus, cui Clericus subjectus est, tales dispensationes potest concedere,

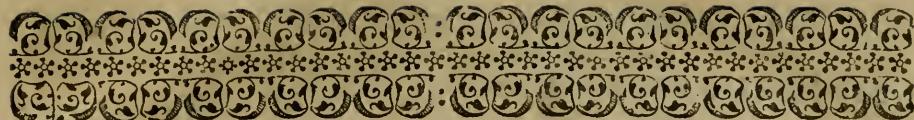

*Approbation de M^e LE VAILLANT, Ancien Avocat
au Parlement.*

JE certifie avoir lû un Manuscrit , par ordre de Monseigneur le Chancelier , intitulé *De Jurisdictione Ecclesiastica tuendâ adversus Tractatum de Abusu.* (Il contient 496. pages que j'ay cotées.) Bien que l'Autheur en plusieurs endroits se soit expliqué avec des termes trop durs , & qu'il ait avancé quelques propositions contraires à nos usages ; neanmoins j'ay crû qu'il ne faloit pas priver le Public de la lecture d'un Ouvrage qui est plein d'érudition , & qui ne deshonore pas la memoire de l'Autheur ; & qu'il suffiroit dans une Preface d'avertir le Lecteur des endroits qu'il auroit esté à propos de retoucher ou de retrancher. Fait ce vingt-sixième Septembre 1702.

A. LE VAILLANT.

INDEX

INDEX CAPITUM IN HOC VOLUMINE CONTENTORUM.

LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

PISCOPI habent propriam Jurisdictionem, quæ vindicatur contra Eu-
jacum. Cur Episcopos Jurisdictione non carere expedit, pag. i
An Jurisdictio Ecclesiastica sit juris
divini, 5

CAPUT II.

CAP. III. Jurisdictio Ecclesiastica distincta à civili. Una alteram
tueri debet, 8

CAP. IV. Munus Principis est tueri Ecclesiam, 10

CAP. V. Principum & Magistratum est tueri Jurisdictionem Ec-
clesiasticam: illa minimè suspecta Regibus, 13

CAP. VI. Status jurisdictionis Ecclesiastica, ab Apostolis usque ad
Constantinum, 16

CAP. VII. Status Jurisdictionis Ecclesiastice sub Constantino. Con-
stitutio Constantini ex L. I. C. Th. de Episcop. judic.
à falso insimulatione vindicata adversum Loyseum
& Fevretum, 17

CAP. VIII. Varius Status Jurisdictionis Ecclesiastice sub Constantio
& aliis Imperatoribus. Jurisdictio Prefecti urbi in
Clericos, 21

CAP. IX. Jurisdictio Ecclesiastica ferè collapsa, restituta à Ju-
stiniano. Eadem incolumis sub Regibus Gothorum, 26

CAP. X. Status Jurisdictionis Ecclesiastice inconcussus sub regi-
bus Francorum prima stirpis, 27

CAP. XI. Status sacrae Jurisdictionis sub Carolo magno, & aliis
Regibus secunda stirpis. A Regibus imploratur mucro
Episcopalis adversus perduelles, 30

CAP. XII.	<i>Status jurisdictionis Ecclesiastica sub Ludovico Crasso;</i> <i>Ludovico Juniore, Philippo A. & D. Ludovico,</i>	32
CAP. XIII.	<i>Status Jurisdictionis Ecclesiastice sub Carolo VI. Phi-</i> <i>lippo Valesio, & Carolo VIII.</i>	
CAP. XIV.	<i>Varius status Jurisdictionis Ecclesiastice sub Regibus</i> <i>Anglorum,</i>	35 36

LIBER SECUNDUS.

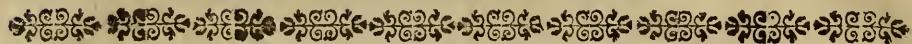
CAPUT I.	U traque Jurisdictionis Civilis & Ecclesiastica; alia est voluntaria, alia contentioſa. Quae ſint jurisdictionis voluntarie & contentioſe.	40
CAP. II.	Episcopalis Jurisdictionis est collatio Ordinum. An de meritis Ordinationis per appellationem tamquam ab abusu valeat cognoscere Judex secularis. Refutatur error Fevrety,	42
CAP. III.	Ut libera ſint ordinationes Clericorum. An in his quæ ſunt ordinis admittatur devolutio, vel recursus,	45
CAP. IV.	Ordinis Episcopalis est consignatio, ſeu confirmatio ba- ptifatorum. Notatur error Vicecomitis,	49
CAP. V.	Ordinis Episcopalis est consecratio Ecclesiarum & Alta- rium. Novus intellectus capit. I. de religios. domib. Solemnia consecrationis Ecclesiarum. Ordinis Episcop- alis etiam est confeccio Chrismatis, benedictio Cam- panarum,	51
CAP. VI.	Episcopalis Ordinis est benedictio Abbatum,	56
CAP. VII.	Episcopalis Ordinis est velatio Virginum,	59
CAP. VIII.	Ordinis Episcopalis est solemnis benedictio. Benedictio major & minor. Benedictionis vis & gratia,	60
CAP. IX.	Episcopi est pœnitentia, id est pœnitentia publicæ imposi- tio, & reconciliatio Pœnitentium. Pœnitentiæ pu- blicæ modus. Ejus uſus ſeriū obſolevit. Ejusdem uſus reſtitutus à Patribus Conc. Tridentini. Suadetur in- ſtitutio pœnitentiæ publicæ,	62
CAP. X.	Ordinis Episcopalis reconciliatio Ecclesiarum polluta- rum. Ritus reconciliationis	67
CAP. XI.	Episcopalis Ordinis fuit Canonizatio Sanctorum. Quo tempore translata ad Summum Pontificem. Adhuc penes Episcopum est translatio Reliquiarum,	96

INDEX CAPITUM.

xix

- CAP. XII. *Episcopalis Jurisdictionis est canonica obedientia, subjetio, & reverentia Clericorum. Solemnis præcursus Episcopis: relatio nominis Episcoporum in Diphthycæ Ecclesiæ: dies anniversarius Ordinationis Episcoporum,* 72
- CAP. XIII. *Thronus Symbolum Jurisdictionis Episcopalis. An liceat Episcopo per se mutare sedem in Ecclesia. Fevretius reprehensus.* 66
- CAP. XIV. *Episcopalis Jurisdictionis est institutio & destitutio Clericorum. De jure collatio Beneficiorum spectat ad Episcopum, ex consuetudine vel privilgio ad inferiore. Collatio facta ab Episcopo post jus devolutum ad Superiorum est nulla & irrita. An detur locus appellationi tamquam ab abusu: reprehenditur Fevretius. An collatio Beneficiorum devolvatur à Vicario ad Episcopum: notatur error Fevretij. Concursus Summi Pontificis in collatione Beneficiorum,* 69
- CAP. XV. *Episcopalis Jurisdictionis est erexitio Parochiarum. Justitiae Ecclesiarum. Creatio dignitatum Ecclesiasticarum de novo est summi Pontificis,* 75
- CAP. XVI. *Episcopalis Jurisdictionis est unio Beneficiorum. Unionis solemnia. Cur in unione non requiratur consensus plebis. Laudatur fides plebis.* 78
- CAP. XVII. *Episcopalis Jurisdictionis an sit emendatio Ecclesiarum. Origo Commendarum. Earum usus damnatur,* 81
- CAP. XVIII. *Episcopalis Jurisdictionis est Iustitio Diœcesis. Visitatio præcipuum officium Episcopi. Visitanti Episcopo debetur procuratio. Visitatio non admittit cognitionem nisi summariam,* 84
- CAP. XIX. *Legis Diœcesana est Synodus, id est, convocatio Sj-nodi. Synodaticum & Cathedraticum. Modus Syncdatici. Notatur Fevretius,* 87
- CAP. XX. *Episcopi proprium munus est docere. Electio Prædicatorum an ad alios spectet quam ad Episcopum. Notatur Fevretius,* 91
- CAP. XXI. *Episcopi est institutio & emendatio sacrorum Rituum. An Episcopo liceat admittere Breviarium Romanum, non expectato consensu Metropolitani & Principis. Reprehenditur Fevretius,* 94
- CAP. XXII. *In quibus dispensandi potestatem habeat Episcopus. Dispensandi ratio.* 98

- CAP. XXIII. *Alienatio rerum Ecclesiae non sine consensu Episcopi. An in ea desideretur consensus Principis. Alienationis causa,* 100

LIBER TERTIUS.

- CAPUT I. *Jurisdictio correctiva Episcoporum. In quibus versatur. Modus hujusmodi Jurisdictionis,* 102
- CAP. II. *Episcopus habet ordinariam Jurisdictionem in sua Diocesi,* 106
- CAP. III. *Episcopi Jurisdictio alia est Civilis, alia Criminalis Pecuniariae cause quo sint. Martyrum judicium ejusque auctoritas.* 109
- CAP. IV. *Clerici habent privilegium fori, cui renunciare non licet contra Fevretium. Peregrina judicia,* 112
- CAP. V. *Clerici quibusnam casibus amittunt privilegium fori,* 115
- CAP. VI. *Clerici sunt fori Episcopalis in actionibus personalibus, Civilibus, vel Criminalibus. Cur obnoxii publicis ratione iniis arceantur à sacris Ordinibus, malignè interpretatur Fevretius. An Clericis negotiari liccat vicinus causâ, salvo privilegio fori,* 118
- CAP. VII. *An Jūdex Ecclesiasticus cognoscat de actionibus in rem, & possessoriis. Quæstio feudi Laïci inter Clericos ad quem pertineat,* 121
- CAP. VIII. *An causa possessorii Beneficiorum de jure spectet ad Judicem Ecclesiasticum. An eadem in Gallia ex lege Regni, vel consuetudine, vel Privilgio Apostolico spectet ad Judicem laicum. An Jūdex Ecclesiasticus in petitorio possit ferre contrariam sententiam, ei que dicta est à Jūdice laïco in possessorio: Reprehenditur Fevretius,* 123
- CAP. IX. *An Jūdex secularis cognoscat de adipiscenda possessione in Beneficiis Ecclesiasticis. An idem cognoscat de causis refutis Litterarum quas vocant Visa, super provisionibus Pontificiis,* 128
- CAP. X. *An Jūdex Ecclesiasticus cognoscat in Clericos de reliquis censùs, pensionis, vel redditus constituti personali actione conventos. An Jūdices seculares tūti sint consuetudine de occupatione Jurisdictionis Ecclesiastice,* 131

INDEX CAPITUM.

xxj

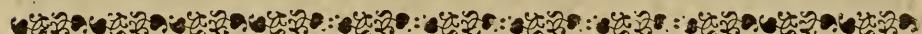
- CAP. XI.** *An Judex Ecclesiasticus possit cognoscere de solutione pensionis beneficiarie. Episcopis olim licuit imponere pensiones beneficiis certis de causis. Congruæ portionis cognitio an spectet ad Episcopum,* 133
CAP. XII. *An Judex Ecclesiasticus cognoscat de agnitione Chirographi. Actiones Chirographariae sunt personales. Relletitur Fevrety,* 136
CAP. XIII. *An cognitio de sartis tectis Ecclesiarum spectet ad Episcopum,* 137
CAP. XIV. *Episcopi est ordines cuique constituere in Ecclesia,* 139

LIBER QUARTUS.

- CAPUT I.** *Jurisdictio Episcopalis in Clericos in criminalibus. Hæc etiam ab Arianis defensa. Jurisdictioni Ecclesiasticae in criminalibus modus impositus à Justiniano,* 143
CAP. II. *Distinctio criminum Ecclesiasticorum & Civilium. Unde cœpta ratio nominis delicti Communis & Privilegiati: Rejicitur maligna interpretatio Milletotij & Fevrety ejus sequacis,* 146
CAP. III. *Cognitio de causis Fidei & de Hæreticis pertinet ad Episcopum. Bugeres cur Heretici appellati. Ad Episcopum pertinet censura, & approbatio Librorum,* 149
CAP. IV. *Cognitio de Magis & Sortilegii spectat ad Episcopum. An Sortilegium ubi accedit maleficium, sit casus Regius. Crimen mixtum quodnam sit: Reprehenditur interpretatio Fevrety,* 154
CAP. V. *Judicis Ecclesiastici est cognitio de Simonia,* 157
CAP. VI. *An Judicem Ecclesiasticum spectet cognitio Sacrilegij. Notatur Fevrety,* 159
CAP. VII. *Sacrorum interturbatio est fori Ecclesiastici. Reprehenditur Fevrety,* 161
CAP. VIII. *Crimen usurarum est fori Ecclesiastici contra Fevretyum,* 162
CAP. IX. *Adulterium est crimen Ecclesiasticum: Reprehenditur Fevrety. Varie adulterij pænae. Mactari adulteros idem est quod virgis cædi: inde vernaculum, Mater,* 164

CAP. X.	<i>Concubinatus in Clericis est fori Ecclesiastici. Refutatur captiosa interpretatio Fevrety.</i>	168
CAP. XI.	<i>Cognitio Homicidij quoad Clericos pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, Notatur Fevretyus. An idem in Veneficio,</i>	170
CAP. XII.	<i>Blasphemia est fori Ecclesiastici. Refellitur Fevretyus,</i>	172
CAP. XIII.	<i>Judex Ecclesiasticus cognoscit de Perjurio. Refellitur Fevretyus,</i>	173
CAP. XIV.	<i>Causa Injuriarum in Clericos est fori Ecclesiastici. An idem in causa Libelli famosi,</i>	175

LIBER QUINTUS.

CAPUT I.	<i>Crimen mixtum est, de quo uterque Judex competens est, & in quo preventioni locus est. Repreditur hic perpetuus error Fevrety,</i>	177
CAP. II.	<i>Crimen falsi in Litteris Apostolicis est fori Ecclesiastici,</i>	178
CAP. III.	<i>Homicidium qualificatum est privilegiarium. Homicidium sui ipsius in Clerico fori est Ecclesiastici. Homicidium per monomachiam etiam est privilegiarium,</i>	179
CAP. IV.	<i>Crimen Perduellionis olim in Episcopis & Clericis fori Ecclesiastici, desit in privilegiarium quoad Clericos,</i>	181
CAP. V.	<i>Vis publica seu portus armorum cognitio spectat ad Judicem Regium. Pœna canis sellæ seu rote,</i>	184
CAP. VI.	<i>Latrocinij quæstio pertinet ad Judicem regium. Idem cognoscit de Incendiariis,</i>	186
CAP. VII.	<i>An Incestus spiritualis sit commune delictum, an privilegiarium. De stupro Vestalium judicium fuit penes Pontifices,</i>	188
CAP. VIII.	<i>Incestus simplex & Sodomia sunt fori Ecclesiastici in Clericis,</i>	191
CAP. IX.	<i>An quæstio Raptus sit fori Ecclesiastici quoad Clericos,</i>	193
CAP. X.	<i>Crimen falsæ Monete, & crimen falsi cuius sint fori,</i>	194

INDEX CAPITUM.

xxvij

- CAP. XI. *Infractio Salva-gardiae Regiae pertinet ad Juridicum Regium,* 196
 CAP. XII. *Privilegiarij casus sunt offensio Magistratum officio fungentium, & infractio regiarum Constitutionum,* 199
 CAP. XIII. *Crimen conspirationis in Episcopos cuiusnam sit fori. Genus criminis olim frequens ipz Gallia,* 201
 CAP. XIV. *Venatio pro crimine. Privatis non licet forestam instituere sine consensu Principis. Castitia sunt case in sylvis custosia& causâ,* 202

LIBER SEXTUS.

- CAPUT I. *D*e spiritualibus, Judicis Ecclesiastici cognitio est etiam in laicos. Laici ne stent intra Cancellos. *Incastellatio Ecclesiarum vetita,* 205
 CAP. II. *Cause Matrimoniales pertinent ad Episcopum; necnon cause Divortij, & separationis thori.* 209
 CAP. III. *An iudex Ecclesiasticus cognoscat de Matrimonio im- puberum: Arguitur Feuretius, An idem cognoscat de dote & dotalitio. Moribus Francorum dos dicta ad fores Ecclesie,* 211
 CAP. IV. *De Decimis in petitorio cognoscit iudex Ecclesiasticus, in possessorio iudex secularis. Bannus Episcopalis,* 213
 CAP. V. *An iudex Ecclesiasticus cognoscat de causis Viduarum, Pupillorum, & aliarum miserabilium personarum. Notatio vocis, Miserabiles. An idem cognoscat de causis Pœnitentium, & de feudo inter Cruce signatos,* 215
 CAP. VI. *An iudex Ecclesiasticus cognoscat de rationibus Matriculariorum: Reprehenditur Feuretius. Matricularij unde assumti,* 217
 CAP. VII. *Quibus casibus de jure cognoscat iudex Ecclesiasticus in laicos,* 220
 CAP. VIII. *An Novatores Monitoria impetrare possint nomine Procuratoris fisci. An Ordinarius compelli possit à Judice seculari postulantibus Monitoria concedere. An à concessione Monitorij appellandum sit tamquam ab abusu: Profligatur Feuretius, & suis telis conficitur,* 224

- CAP. IX. *An Episcopo liccat mutare modum sacri Servitij debitum ex facto, vel contractu inter Plebanum & Parochianos. Impugnatur Fevrelius,* 226
- CAP. X. *An Episcopus cognoscat de furejurando & Perjurio. Furejurandum apponi solebat omnibus Contractibus,* 228
- CAP. XI. *An Episcopus cognoscat de jure Patronatus inter laicos,* 229
- CAP. XII. *Episcopus est executor Testamentorum & legatorum picrum. An cognitio de feudo eleemosyna pertineat ad Episcopum. Notatio vocis, Eleemosyna. Legales homines quinam dicantur,* 230
- CAP. XIII. *An Episcopus cognoscat de re Funeraria. Legum antiquarum emendatio,* 232
- CAP. XIV. *Episcopi habent censoriae Jurisdictionis imaginem in Magistratum. Magistratibus cur denegaretur communio Ecclesiastica, priusquam litteras communicatoria accepissent ab Episcopo,* 234
- CAP. XV. *Episcopi passim electi Arbitri litium inter laicos. Consensus exterorum Principum in judicium Gallicanæ Ecclesie,* 236

LIBER SEPTIMUS.

- CAPUT I. *O*rdo & processus iudiciorum Ecclesiasticorum. In his solemnia juris remittuntur, 239
- CAP. II. *Cause Ecclesiasticae judicandæ secundum Canones; his deficientibus juxta Legem Romanam,* 243
- CAP. III. *In causis Ecclesiasticis Monomachia non admittitur. In causa Ecclesiastica lis sorte dirempta,* 243
- CAP. IV. *Olim Episcopi per se jus dicebant. Episcopus tenetur creare Vicarium in spiritualibus & temporalibus,* 247
- CAP. V. *Potestas & munia Vicarij Episcopi. Vicarius Episcopi potest revocari ad nutum: Impugnatur Fevrelius. Qualis debeat esse Vicarius Episcopi.* 249
- CAP. VI. *Præter Vicarium generalem Episcopus debet instituere Officialem Vicarij generalis & Officialis distinctæ vices,* 253
- CAP. VII. *An Episcopus possit judicare in quacunque parte Diœcesis.*

INDEX CAPITUM.

xxv

- cessis. An idem possit jus dicere in Ecclesia. Arguitur hallucinatio Fevertii, 255
C A P. VIIII. Laici non possunt esse Judices Ecclesiastici; nec laicis licet adsidere
 Judicibus Ecclesiasticis, 257
C A P. IX. Judex Ecclesiasticus non exequitur sententiam per se, sed implo-
 rato officio Judicis secularis, 258
C A P. X. Clerici nè quidem volentes audiuntur à Judice seculari. Cur Judex
 secularis Judex cinctus dicitur, 261
C A P. XI. An Senatus sit competens Judex in criminalibus causis Episcoporum, 262
C A P. XII. An Judex secularis possit injungere Judici Ecclesiastico, ut excom-
 municatum absolvat ad cautelam, 267
C A P. XIII. Pœnæ statutæ in perfringentes Jurisdictionem Ecclesiasticam.
 Privilegium ne Magistratus excommunicentur, civiliter interpretandum. Officium
 Christiani Principis est tueri Jurisdictionem Ecclesiasticam, 269
C A P. XIV. Episcopi præter ordinariam Jurisdictionem habent delegatam à Ca-
 none, vel ex mandato Summi Pontificis. Ordinarius judex Exemptorum. Con-
 servatores Apostolici, 271
C A P. XV. Jurisdictio temporalis Episcoporum. Vicedominus Vicarius Epis-
 copi in temporalibus. Missi Dominici, 273
C A P. XVI. Notantur querelæ secularium de usurpationibus Judicum Eccle-
 siasticorum. Invidiosa potestas Episcoporum. Commendatur Officialium scientia.
 Laudatur judicium Philippi Valesii. Rex defensor Ecclesie, 275
C A P. XVII. Judices Ecclesiastici vetantur sportulas accipere. | Idem suaden-
 tur lites componere, 279
-

LIBER OCTAVUS.

- C A P U T I.** **A**b Episcopo vel ejus Officiali appellatur ad proximum Superio-
 rem. Appellatio non recipitur omisso medio, 281
C A P. II. Ratio diversa appellationis in judiciis Ecclesiasticis & civilibus.
 Sententiарum insinuatio apud acta Provincialia, 282
C A P. IIII. An liceat appellare ad Summum Pontificem omisso medio. Appel-
 lationes transmarinae. Afri vagi & errores. Anglorum privilegium nè con-
 veniantur citra marc, 285
C A P. IV. Ab eadem sententia tertio provocare licet. Excusatur mora ju-
 diciorum Ecclesiasticorum, 286
C A P. V. Appellationes ab Episcopis ad Judicem secularem damnantur pravi-
 tate authorum. Appellationis Pauli ad Cæsarem ratio redditur, 287
C A P. VI. De jure à Judice Ecclesiastico non appellatur ad Judicem secularem.
 Capitula Clarendonensia damnata. Vera interpretatio Can. Filiis. quo abu-
 tutuntur ad probandum usum appellationum tanquam ab abusu, 292
C A P. VII. Appellationes à Judice Ecclesiastico ad secularem seriū auditæ in
 Gallia. Protestatio Procerum Gallie, & expostulatio Petri de Cugnerio an ha-

- beant imaginem appellationum tanquam ab abusu: Reprehenditur Fevretilus, 294
CAP. VIII. Appellatio tanquam ab abusu satis recens inventum. Refutatur Fevretilus, 296
CAP. IX. Proprii casus appellationis tanquam ab abusu expenduntur, 299
CAP. X. Appellationibus tanquam ab abusu imponendus est modus. Judicium authoris de appellationibus tanquam ab abusu, idem quod Patrum Gallicanorum de frustratoriis appellationibus ad Sedem Apostolicam. Appellationes tanquam ab abusu lethale virus discipline Ecclesiastice. Cunctatio judiciorum Ecclesiasticorum excusatur, 303
CAP. XI. Metropolitanus judex ordinarius Suffraganeorum Episcoporum. Idem non habet Jurisdictionem in subditos Suffraganeorum nisi in casibus expressis, 307
CAP. XII. Jura & munia Metropolitanorum. Lapsus Ecclesiasticae discipline ex omissione Conciliorum Provincialium, 311
CAP. XIII. Ad Metropolitanum pertinet confirmatio & consecratio electorum Episcoporum. Metropolitanus habet jus Crucis preferenda per universam Provinciam. Idem habet jus Pallii, 314
CAP. XIV. Jura Primate. Peregrina judicia. Primatus Senonensis. A Metropolitano appellatur ad Primate, vel ad Sedem Apostolicam. Primatus non continet gradum Jurisdictionis necessarie, contra Fevretilum, 316
CAP. XV. Capitulum habet Jurisdictionem correctivam ex consuetudine generali. Correctio in Capitulo. Capitulum Senatus Ecclesie. Quenam possint fieri ab Episcopo sine consensu Capituli, 319
CAP. XVI. Capitulum sede vacante succedit in his que sunt Jurisdictionis ordinarie, non succedit in delegata, 323
CAP. XVII. Archidiaconus Vicarius Episcopi. Vices jurisdictionis Archidiaconi. An Archidiaconus sit Antistes secundi ordinis: Notatur Fevretilus, 325
CAP. XVIII. Jurisdic^{tio} Archipresbyteri qui & Decanus. Jurisdic^{tio} Prepositi, 329

INDEX SECUNDÆ PARTIS.

LIBER NONUS. De Pœnis Canonicis.

- CAPUT I.** Ur Pœna Canonice in Clericos mitiores. Sententiae in Episcopos sine elogio feruntur. pag. 1
CAP. II. Ecclesia nescit judicium sanguinis: intercessiones Ecclesiasticae, 6
CAP. III. Judex Ecclesiasticus habet modicam coercitionem, 9
CAP. IV. An Judex Ecclesiasticus possit reos subiecere questioni. Ne Clerici reorum neci intersint. Atrium sauciolum quid sit. 10
CAP. V. Episcopi habent multæ dictionem. Bannus Episcopalis. Eodem jure usi veteres Pontifices, 12
CAP. VI. De Majoribus Pœnis Canonicis; & primùm de Suspensione, 14
CAP. VII. De Depositione, que est pœna propria Clericorum; deque com-

INDEX CAPITUM.

xxvij

munione peregrina , quæ alia est à laïca.	18
CAP. VIII. Depositio alia nuda , alia solemnis , que degradatio . Depositiōis solemnia ; depositioni modus adhibitus ,	22
CAP. IX. De Regradatione. Regradatio Pœna Canonica , etiam & militaris ,	26
CAP. X. De Excommunicatione. Excommunicatio maxima pœna canonica ; quibus de causis infligatur. Excommunicatio alia major , alia minor . Excommunicatus à proprio Episcopo , non est restituendus ab alio ,	29
CAP. XI. De variis Excommunicationum generibus ,	34
CAP. XII. De Interdicto. Interdictum censura Ecclesiastica. Forma & cause Interdicti. Excepta in Interdicto. Interdicto modus impositus ,	37
CAP. XIII. An detrusio in monasterium pœnitentie causâ , sit pœna canonica ,	42
CAP. XIV. Detrusio in custodiam perpetuam , vel ad tempus , & reclusio inter muros ; pœna canonica ,	34
CAP. XV. Iudex Ecclesiasticus non potest Clericos damnare exilio vel ad tritemes. An Prepositus regularis pœnitentie causâ , possit Monachum mittere Romam ad Generalem Ordinis. Refellitur Favretius ,	46
CAP. XVI. Pœnitentia genus pœna Ecclesiastice. Pœnitentia duplex , publica , & privata. Pœnitentiae gradus. Reconciliatio pœnitentium ; reconciliationem sequitur communio ,	48

M. V.

LIBER DECIMUS. De Majoribus Causis.

CAPUT I. Majores Causæ reservatæ Sedi Apostolice. Congregatio Consiliorum generalium ,	pag. 53
CAP. II. Una è Majoribus Causis est definitio questionum Fidei , & iudicium de Hæresibus ; in dubiis relatio ad summum Pontificem ,	56
CAP. III. Inter Majores Causas est depositio Episcoporum ,	60
CAP. IV. Inter Majores Causas est depositio & restitutio Episcoporum ,	65
CAP. V. Inter Majores Causas est Postulatio Prelatorum. Notatio vocis , Postulatio ; Quid distet Postulatio ab Electione ,	68
CAP. VI. Inter Majores quoque Causas est Translatio Episcoporum ,	71
CAP. VII. Inter Majores Causas est erectio , unio , divisio , translatio , & suppressio Sedium Episcopalium , non sine consensu Principis. Ejusdem juris est fundatio Ecclesiarum Collegiarum & Monasteriorum ; Creatio novarum dignitatum , & Canonicatum ad effectum ,	74
CAP. VIII. Una è Majoribus Causis est datio Coadjutorum ,	79
CAP. IX. E majoribus quoque Causis Exemptio Monasteriorum. Monasterium exemptum est de Diœcesi , non in Diœcesi. Conservatores Apostolici , Judices Exemptorum ,	82
CAP. X. Canonizatio Sanctorum , olim communis Episcopis , facta est propria summi Pontificis , Decreto Alexandri III.	85

CAP. XI.	<i>Inter Majores Causas est approbatio Ordinum Religiosorum,</i>	86
CAP. XII.	<i>E Majoribus Causis est concessio Indulgentiarum, quas Plenariae vocant,</i>	89
CAP. XIII.	<i>Solus Summus Pontifex potest invitos Clericos, vel Episcopos ordinare; Clericos cujuscumque Diaecesis promovere. Varij casus quibus solus Summus Pontifex potest dispensare,</i>	93
CAP. XIV.	<i>Alij casus quibus solus Papa dispensat,</i>	95
CAP. XV.	<i>Alii & casus in quibus solus Papa dispensat, 98 (dus, 100</i>	
CAP. XVI.	<i>Alij casus in quibus solus Papa dispensat. Dispensationum mo-</i>	
CAP. XVII.	<i>Appellationes ad Sedem Apostolicam. Solus Pontifex potest retractare sententiam suam. Absolutio excommunicationis contractae ex Canon. Si quis suadente, reservata Summo Pontifici,</i>	102

LIBER UNDECIMUS.

CAPUT I.	<i>D</i> istinctio Ordinum Ecclesiasticorum constituit Hierarchiam Jurisdictionis Ecclesiasticae. Interstitia Ordinum. Eorum numerus. Laici an inter Ordines Ecclesiae. Plebs fidem tuetur. Minoribus seu Juniores Ecclesiae,	105
CAPUT II.	<i>Ostiariorum gradus & officium. Copiate laborantes, seu Fossores, horum officium,</i>	110
CAP. III.	<i>Lectorum gradus & officium; Canonici Psaltae,</i>	112
CAP. IV.	<i>Exorcistarum gradus & officium. Exorcista noti etiam paganis,</i>	115
CAP. V.	<i>Acolythorum gradus & officium,</i>	116
CAP. VI.	<i>Subdiaconorum gradus, & Officium,</i>	117
CAP. VII.	<i>Diaconorum gradus, & varia munia,</i>	119
CAP. VIII.	<i>Varia munia Diaconorum,</i>	125
CAP. IX.	<i>Varia munia Diaconorum. Veste eorum, Dalmatica, Orarium, Alba, Campagi, Calcei, Mappule,</i>	127
CAP. X.	<i>Archidiaconi dignitas, & munia,</i>	131
CAP. XI.	<i>Presbyterorum gradus, & dignitas; eorumdem varia munia,</i>	133
CAP. XII.	<i>Ordo Presbyterorum Senatus Ecclesiae. Presbyteri debent obedientiam & reverentiam Episcopo. Ordinationes non siebant absque Titulo. Tituli Ecclesiarum.</i>	137
CAP. XIII.	<i>Fura & munia Archipresbyteri.</i>	139
CAP. XIV.	<i>Privilegia Clericorum. Clerici habent Privilegium fori, & peculium quasi castrense, de quo testari & disponere possunt. Militia Clericalis,</i>	141
CAP. XV.	<i>Privilegium Can. si quis suadente, & Privileg. cap. Odoardus. Clericis remittitur juramentum calumniae. Clerici immunes a jure pignorationis</i>	143
CAP. XVI.	<i>Clerici excusantur ab extraordinariis & sordidis muneribus; iidem excusantur a tutelis & a militia; nec possunt torqueri.</i>	146

PRIVILEGE DU R O Y.

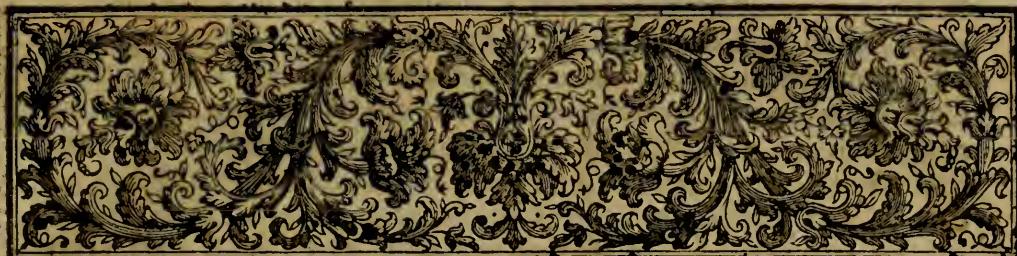
O U I S par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre: A nos amez & feaux Conseillers les Gens tenant nos Cours de Parlement , Maistres des Reques tes ordinaires de nostre Hostel , grand Conseil, Prevost de Paris , Baillijs , Senéchaux , leurs Lieutenans Civils , & autres nos Justiciers qu'il appartiendra : SALUT. Jean Borde nostre Imprimeur ordinaire à Orleans , nous ayant fait supplier de luy accorder la permission d'imprimer un ouvrage posthume du Sieur d'HAUTE SERRE , intitulé *De Jurisdictione Ecclesiastica tuenda adversus insultus autoris tractatus de abusu & aliorum* , & nos Lettres de Privilege sur ce necessaires: Nous luy avons permis & accordé , permettons & accordons par ces presentes d'imprimer ou faire imprimer par tel Imprimeur qu'il voudra choisir ledit Livre en telle forme , marge , caractere , & au tant de fois que bon luy semblera , pendant le temps de dix années consecutives , à compter du jour de la datte des Presentes ; & de le vendre , ou faire vendre & distribuer par tout nostre Royaume ; faisant défenses à tous Libraires , Imprimeurs & autres d'imprimer , faire imprimer , vendre & distribuer ledit Livre sous quelque pretexte que ce soit , même d'impression étrangere & autrement , sans le consentement de l'Exposant ou de ses ayans cause , sur peine de confiscation des Exemplaires contrefaicts , de quinze cens livres d'amende contre chacun des contrevenans , applicable un tiers à Nous , un tiers à l'Hostel-Dieu de Paris , l'autre tiers audit Exposant , & de tous dépens , dommages , & interets: A la charge d'en mettre , avant de l'exposer en vente , deux exemplaires en nostre Biblioteque publique , un autre dans le Cabinet de nostre Chasteau du Louvre , l'un en celle de nostre cher & feal Chevalier Chancelier de France le Sieur Phelypeaux Comte de Pontchartrain , Commandeur de nos Ordres , de faire imprimer ledit Livre dans nostre Royaume , & non ailleurs , en beau caractere & papier , suivant ce qui est porté par les Reglemens des années 1618. & 1686. & de faire enregister les Presentes és Registres de la Communauté des Libraires de nostre bonne Ville de Paris , le tout à peine de nullité d'icelles ; du contenu desquelles Nous vous mandons & enjoignons de faire jouir l'Exposant ou ses ayans cause , pleinement & paisiblement , cessant

& faisant cesser tous troubles & empêchemens contraires. Vou-
lons que la copie desdites Presentes qui sera imprimée au com-
mencement ou à la fin dudit Livre, soit tenuë pour duément si-
gnifiée ; & qu'aux copies collationnées par l'un de nos amez &
feaux Conseillers & Secretaires, foy soit ajoutée comme à l'Or-
iginal. Commandons au premier nostre Huissier ou Sergent de
faire pour l'execution des Presentes toutes significations, défen-
ses, saisies & autres Actes requis & nécessaires, sans demander
autre permission, & nonobstant Clameur de Haro, Chartre Nor-
mande, & Lettres à ce contraires. C A R tel est nostre plaisir.
DONNE' à Fontainebleau le vingt-neuvième jour d'Octobre, l'an
de grace mil sept cens un, & de nostre regne le cinquante-neu-
vième. Par le Roy en son Conseil, L E C O M T E.

*Registre sur le Livre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs,
conformément au Règlement. A Paris ce 20. jour de Novembre 1701.
P. TRABOÜILLE ET, Syndic.*

Et ledit Sieur Jean Borde a cédé tout son droit de Privilege
aux Sieurs NICOLAS DEVAUX, & RAYMOND MAZIERES,
Libraires à Paris, suivant l'accord fait entr'eux..

ECCLE-

ECCLESIASTICÆ JURISDICTIONIS
VINDICIAE
ADVERSUS
CAROLI FEVRETI
ET ALIORUM TRACTATUS
DE ABUSU.
LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Episcopi habent propriam Jurisdictionem quæ vindicatur contra Cujacum. Cur Episcopos Jurisdictione non carere expedit.

E Jurisdictione Ecclesiastica scripturo, prius mihi operæ pretium est scire, an Episcopi habeant Jurisdictionem. frustra enim labore pro Jurisdictione Ecclesiastica tuenda, si vacuum & inane nomen defendam, ut de Græcis dicitur stultè eos apud Trojam decennio pugnasse, pro simulachro Helenæ quæ tum in Ægypto latebat. Episcopos habere Jurisdictionem negat Cujac. Libr. i. Resp. Papiniani in L. 40. §. i. de paet. & in paratit. Cod. de Episc. audient. nixus Novel. Valentiniani de Episcopali judicio, quæ ait Episcopos & Presbyteros forum legibus non habere. Alio argumento utitur vir ma-

Plato de re-
publ. lib. 2.
Dio Chrysost.
orat. II.

Jo Bodin. de
Rep. libr. 3.
cap. 5.

A

DE JURISDICTIONE

ximus, quod Episcopi non habent executionem rei iudicatae per se, sed eorum sententias exequuntur Magistratus civiles ex Constitutione Constantini, quae est apud Sozomen. lib. 1. cap. 8. Tertium ejusdem argumentum est, quod Episcopi non habent Jurisdictionem, sed audienciam; id est nudam notionem: ex quo titulus inscribitur, de Episcopali audiencia, non Jurisdictione. Potest & illud addi quod Jurisdictionis proprietas coharet territorio; L. ult. ff. de Jurisdictione. L. ult. C. ubi & apud quem in integr. restitut. At Episcopi non habent territorium, sed diocesim. Can. possessio. 16. qu. 5. Can. sicut diocesim. Can. licet in fin. ead. caus. qu. 3. Ergo non habent Jurisdictionem quae non est sine territorio. Sed his omnibus non incongrue responderi potest.

Primum, quod dicitur Episcopos forum legibus non habere, Auctorem habet Valentinianum 3. Fautorum Arrianorum, qui Episcopale iudicium prorsus tollere voluit, spretis legibus Constantini & aliorum Antecessorum: de quo acriter correptus ab Ambrosio Mediolanensi Episcopo, epist. 32. ad eund. *Nec quisquam contumacem iudicare me debet, cum hoc afferam quod augustae memorie pater tuus, non solum sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit: In causa fidei, vel Ecclesiastici alicujus ordinis, eum iudicare debere, qui nec munere impar sit, nec jure dissimilis; haec enim verba rescripti sunt, hoc est, sacerdotes de sacerdotibus voluit iudicare. Quin etiam si alias quoque argueretur Episcopus, & morum esset examinanda causa, etiam haec voluit ad Episcopale iudicium pertinere, &c.* Et certe hujusmodi sanctio ita displicuit, ut contraria edita sit a successore Majoriano; nec injuria eam indignam Christiano principe asseruit Baronius ad Ann. Christ. 452. Num. 52. Impunè contemni potest Constitutio haec Valentiniani, quae omnino adversatur Constitutionibus priorum & posteriorum Imperatorum, ex quibus Clerici habent suum Judicem civili & criminali Jurisdictione praeditum, ita ut in criminalibus & civilibus causis non possint trahi ad Judicem secularem; L. placet auth. interdictimus. & Auth. statuimus. C. de Episc. & cleric. At si concedamus Episcopos forum legibus non habere, nullum inde dispendium fiet jurisdictioni Ecclesiastica: Ecclesia enim non habet quidem forum, nec intendit habere prout leges accipiunt, id est, cognitionem & iudicium causarum civilium; propriè enim forum accipitur de foro seu auditorio causarum civilium; ut in L. 6. §. est autem. ff. de excusat. Verum non inde sequitur Episcopos non habere propriam Jurisdictionem in Clericos. Et licet Episcopi non habeant executionem sententiarum per se, quod est proprium Jurisdictionis; L. ult. C. Ubi & apud quem integr. restitut. & extremum Jurisdictionis; L. 1. ff. si quis jus dicent. non obtemperav. Non ideo tamen carent Jurisdictione; executio enim rerum iudicatarum ab

Episcopis rejecta est ad Judices seculares optimâ ratione, quia indecorum esset eos penes se habere executionem sententiarum, quæ plerumque fit manu militari; L. qui restituere. ff. de rei vindicat. Et Episcopi ipsi videntur exequi sententias, officio Judicis secularis, quia is tenetur adhibere manum etiam militarem exequendis sententiis Episcopaliibus, ex Constitutione Constantini quæ memoratur à Sozomeno. Et quamvis in Cod. Justinianeo titulus de Episcopali judicio, inscriptus sit de Episcopali audiencia, non de Episcopali Jurisdictione; & audientia dicatur esse simplex notio sine potestate & imperio; L. Ait præter. ff. de re judicat. L. Notionem, de U. S. Famen non injuria Ecclesia suam vindicavit Jurisdictionem, edito proprio titulo de foro competenti: quid enim forum competens quam Jurisdictionem, vel locus ubi eadem exercetur? Forum Patriæ id est municipii, ubi quis conveniri debet. L. 110. C. Th. de Decurionib. Unde hæc duo conjunguntur in Cod. Justinianeo, de Jurisdictione & foro competenti.

Sed ut singulis respondeamus: et si Episcopus non habeat territorium. habet diœcesim quæ est vice territorii, in quâ universâ habet ordinariam Jurisdictionem; Cap. cùm Episcopus, de offic. Ordinar. in 6. Nec alienum est Episcopum habere propriam Jurisdictionem in Clericos, quo jure magister militum habet Jurisdictionem in milites; L. Magisteria. C. de Jurisdictione Miles habet suum judicem, nè avocetur à signis; Juvenal. Satyra 16.

Miles ne vallum litiget extra,

Et procul à signis, justissima Centurionum

Cognitio est igitur de milite.

Quanto convenientius est Clericum qui Deo militat, proprium habere judicem, ne amoveatur à sacris, & hac occasione se immisceat secularibus. Etiam corpora seu collegia negotiatorum & artificum. habent proprios defensores & judices; L. ult C. eod. quod primum constitutum ab Alexandre Severo; Lamprid. in ejus vit. *Corpora omnium constituit vinariorum, lupiniorum, caligariorum, & omnino omnium artium, hisque ex se se defensores dedit, & jussit quid ad quos judices pertineret.* Et Rector Universitatis habet jurisdictionem in studiosos; uth. habitâ. C. nè filius pro patre. Apud Ethnicos Pontifici maximo fuit sua jurisdictione in sacrificulos; Senec Controv. lib. i. cap. 2. *Castigationem ex Pontificis maximi arbitrio meruerat sacerdos, si te è lupanari redemisset.* An iniquior erit conditio veræ Religionis Antistitutum? Ecclesia igitur non debet esse iniquioris conditionis, ut proprio Judice careat. Et si spectemus disciplinæ tuendæ rationem, omn. no necesse est Episcopos habere propriam Jurisdictionem in Clericos; quò in officio continetur: nullum enim corpus privatum

DE JURISDICTIONE

aut publicum potest regi sine imperio & jurisdictione; Chrysostom. homil. 3. in 2. ad Timoth. Καὶ γὰρ εἰ δίκαια, Ἐὰν ἀγορᾶ, πανταχοῦ δικαιοπία· δέσιν ἴδειν, καὶ εἰ δίκαια ἐν μηδὲ δικαιόμενος δέλοις ἀκριβεῖ καθ' ἐνοίσιν ἡμέραν, Ἐπειδὴ ἀμερικάπον αὐτὸς ἀπαγγειλεῖν δύναται; καὶ τὰ μὲν κολαζεῖ, τὰ δὲ ἀφίνοτε, εἰ ἀγροῖς, πάλιν εἰ γεωργίστε, Ἐπειδὴ γυνὴ δικαιοζεῖται καθ' ἐνοίσιν ἡμέραν εἰ πλοίοις ὁ κυβερνήτης δικαιεῖται σπανοτέλεις ὁ σπανεὺς τὸς σπανώτερος, Ἐπειδὴ ἀντὶ τῆς ἑυπειδείας δικαιοπία εἰ τόχων σοδιδαστικῶν τοῦ μαθητῆν. Nempe enim et in privatâ domo, et in foro, et omnibus omnino in locis leges, ac judicia videas. In domo pater-familias servos quotidie judicat, poenasque peccantibus infert, peccataque partim punxit, partim remittit. In villa rursus villicus et uxor diebus singulis judicia exercent, In navi gubernator de vectitoribus judicat; in castris Dux milites discutit; plurimaque in hunc modum judicia invenies. In artibus magister iuræ discipulis dictat. Et cur-Magister militum habeat Jurisdictionem in milites, hac maximè ratione obtinuit, quod reus militaris non potest exhiberi, vel coerceri ab alio Judice; dictâ L. magisteriæ. Nec nudæ ce nsenda est audiencia ea quæ pertinet ad Episcopos: ideoque plerisque in locis, hæc dicuntur audiencia competens, id est, audiencia conjuncta cum jurisdictione, ut distinguantur à nudâ audiencia; August. in Brevicul. Collat. cum Donatistis: Ibi enim Constantinus dixit, ab Aeliano Proconsule audienciam præstitam competentem. Vel judicium competens. Idem contra Julian. lib. 3. cap. 1. Vesta vero apud competens judicium communium Episcoporum modo causa finita est.

Denique nihil vetat Episcopum habere Jurisdictionem sine territorio, quia propriæ Jurisdictionis non cohæret territorio; sed territorio terminatur; Bartol. in L. 1. ff. de Jurisd. omn. judic. Magisque adhæret personæ quam territorio, ex quo Jurisdictionis sumitur pro officio jus dicentis; L. inter tutores. ff. de administr. tutor. L. si res, de Leg. 1. Et Jurisdictionis non est in res, sed in personas, limitata & circumscripta personis quæ certis finibus continentur. L. 3. §. de offic. præsid. Belluga in specul. Princip. Fit. de Jurisdiction. & utroqu. imp. num. 44. & seqq. Boër. qu. 227. vel respicit potius personas quam loca; Gloss. & DD. in L. 1. §. de Jurisdiction. Parum refert quod territorium dicitur id Judice temporali, Dicæsis in Episcopo: quia effectu idem sunt, & leges rebus, non verbis imponuntur; L. 2. in fin. C. Comm. de legat. Nec unicus hic lapsus Cujacii: haud levior est quem olim observavi in ejus Commentar. ad cap. 1. extr. de vit. & honest. Clericor. Ubi vir maximus, ut probet moris fuisse ut Præsides cognoscerent de causis Clericorum, abutitur eleganti loco Ulpiani interpretis Demosthenis in Midian: ἐπειδὴ γένος ἀρχῶν πάσας τὰς ὀρφανηννές, Ἐπειδὴ δικαιοζεῖται. Et ταλαιπωρεῖ sequiūs interpretatur: lites Clericorum. Rectius enim Wolfius lites pupillorum & pupillarum, quas Græci επίροι appellabant, cùm ad eas per venisset hæredij.

as; Aristophan. in Respis. Καὶ διοθνήσουν ὁ πατὴρ τὸς δῶματα λίπων πάγιος ἐπικλητον. Cur moriens Pater commiserit puellam a credem..

C A P U T I I.

An Jurisdictio Ecclesiastica sit juris divini.

PO ST QUAM à nobis satis ostensum est Episcopos propriam habere Jurisdictionem rerum ordo depositit, ut videamus quonam jure constituta sit Jurisdictio Ecclesiastica; jure divino, an humano, id est, à Deo, an beneficio principum. Et certè si spectemus personas penes quas est Jurisdictio Ecclesiastica, & in quas defungitur, tota à Deo est, nec quicquam habet humanum, Episcopi à Deo instituti in personis Apostolorum, quorum successores sunt; & una eis concedita est potestas & jurisdictione, sine qua munus episcopale explicari non valet. Apostolis & per eos Episcopis Christi oraculo demandata est Sacramentorum administratio, & Evangelii prædicatio; Matth. cap. ult. Nec ea solum, sed & Jurisdictionem eis demandatam intelligere licet ex eo, quod Paulus Apostolus Corinthium incestuosum excommunicatione multavit, quæ felix mucro Jurisdictionis Episcopalis; Can. vissim. 16. quæst. 2. Et clerici in quibus maximè exercetur Jurisdictio Ecclesiastica, per Ordinationem quam accipiunt ab Episcopis, fūnt de sorte Domini; Can. cler. 21. dist. & Dei judicio reservantur; Can. continuo 11. quæst. 1. id est, judicio Ecclesiæ quod habetur pro ipso judicio Dei: & ita velim accipias quod scriptum est in Can. plures baptismales. 16. quæst. 1. Si de finibus quæstio sit inter duas matrices Ecclesiæ, nec convenerit inter plebes; item Dei judicio discernendam. Et Clerici per Ordinationem quæ gratia cœlestis est & collatio Spiritus Sancti, fūnt subditi Episcopi, qui est nudus minister Ordinis, eique promittunt reverentiam, obedientiam, subjectionem; Can. quamquam 23. dist. Petrus Cellens. 267. Epist. 16. Præ ceteris hoc unum ad præsens postular, ut de manu vestra primitias Clericatus, id est coronam accipiat: hoc etenim signo accepto magis obligatum erga obsequium vestrum, non immerito deinceps arbitrabitur, & vos tamquam plantæ vestre bonum jure providebitis. Et idem Epist. 18: ejusdem libt. Habeat itaque vos Dominum, & signo Clericatus à vobis suscepito; Patronum & auctorem hujus ordinis habeat. Ergo Jurisdict. Episcopalis quæ constituitur in Clericos ratione Ordinis qui est à Deo, non potest alium auctorem habere quam Deum.

Jurisdictionem Ecclesiasticam etiam à jure divino repeti nequaquam est alienum, quia hæc originem ducit à Lege, id est veteri Testamento,

& in legē Evangelica ab ipsius cunabulis obtinuit ; Gregor. Nyffen. orat. de castigat. Μὴ ἐπικοπῆς ἀνθεσθέας εἴναι τὸν αὐτορισμὸν νομίους, πατερῖος ὄνομας, παλαιὸς τῆς ἐπιλογίας. κάνον δότο τῷ νόμῳ αὐτοῦ ενεργεῖ, οὐ κατευθεῖται εἰς τὴν χεριτί. Nē Episcopalis audacia esse excommunicationem arbitris, paterna lex est, antiqua Ecclesiae regula, quæ à lege traxit originem, & in gratiā obtinuit. Episcopos sui fori non esse, ac Dei judicio reservandos agnovit Constantinus in Synodo Nicenâ, cum accusaturus Episcoporum libellos sibi oblatos rejecit, eosque Dei judicio reddendos profensus; d. Can. continuo. Hoc jure censura divina dicitur excommunicatio, quod sit ultima coercitio Jurisdictionis Ecclesiasticae quæ à jure divino pendet; Tertull. Apologetic. cap. 39. Coimus in cætum & Congregationem, & ad Deum quasi manu factâ precationibus ambimus orantes. Et mox Ibidem etiam exhortationes, castigationes & censura divina: nam & judicatur magno cum pondere, ut apud certos de. Dei conspectu; summumque futuri judicii præjudicium est, si quis ita deliquerit, ut à communicatione omnis sacri commercii relegeatur.

Quod si altius quam par sit, à lege divinâ repeti videatur Jurisdictionis Ecclesiastica; saltem ex Constitutionibus Apostolicis quæ legi Evangelicæ penè adæquantur, & uno eodemque spiritu ducuntur, repetandam esse non est negandum. In hanc rem occurrit singularis locus Pauli 1. ad Corinth. 6. quâ vetuit ne Christiani, si quid litis inter eos emergeret, gentilium Judicum fora adirent, sed rem Sacerdotum judicio terminarent. Verba Pauli referre non piget: *Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum, judicari apud iniquos, & non apud sanctos? An nescitis quoniam sancti de hoc mundo judicabunt?* Secularia igitur judicia si habueritis; contempribiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad judicandum. Inde paſſim repetitam invenies Apostoli sententiam, ne à Christianis adirentur fora gentilium, vel secularium Judicum Auctor Constit. Apostolic. lib 2. cap. 45. Καὶ μὴ ἐξεῖται δὲν κριτήριον ἐθνικον, ἀλλὰ μὴ δὲ αὐτέχετε κορυφαὶς αὐτοντας, οὐ τῷ μητρόνον δικάζετε. Et ne adeat ad judicium, Gentilium immò ne patiamini, ut seculares Magistratus de causis vestris judicent. Et idem cap. seq. ejusd. lib. μὴ εἰν γεωγενεῖσσαν τὸν ταῦτα σεῖς αλλά λαβεῖς ὑμῶν διατελεῖς Ne igitur disceptationes vestras gentiles cognoscant. At iniquies ab Apostolo non legem perpetuam datam; sed tempori consultum, ne Christiani nondum adultâ fide, Gentilium contagio coinquinarentur: sed pace partâ Ecclesiæ, & Christianis Imperatoribus rerum potitis, jus dicendi munus ab Episcopis translatum ad Magistratus civiles. Verum Christiani præcepto Apostoli semel imbuti ægrè ad misere Judices seculares; non uno loco id insinuat Augustin. in Psalm. 118. Serm. 24. Constituit enim talibus causis Ecclesiasticos Apostolus cognitores, in foro prohibens iurgare

Christianos. Et idem Homil. 50. *Hoc ipsum habere inter se judicia & lites de secularibus rebus, delictum esse dicit: quod tamen ferendum esse dicit admetet, si vel Ecclesiastico judicio lites hujusmodi finiantur.* Ubi Episcopi tædio rei juridicinam in Laicos abjecere, tenacius eam retinuere quoad Clericos; & Jurisdictio Ecclesiastica quæ ab initio communis erat in Clericos & Laicos, explosa superstitione, remissa quoad Laicos, in columnis remansit quoad Clericos. Hæc quidem varias per tempora vices passa est, & variis Constitutionibus Imperatorum & aliotum Principum auctorata, vel angustata, prout varia fure re studia Principum: at Constitutiones Principum non tribuerunt Jurisdictionem Ecclesiæ, sed eam quæ ipsi competit, declararunt; ut docet Joannes vetus Glossator in can. si Imperator. 96. dist. vel potius eamdem legum præsidio munierunt, ut ait Isidor. in can. principes 23. qu. 7.

His argumentis Pontifices non dubitarunt dicere Jurisdictionem Ecclesiasticam esse juris divini. Contra leges divinas pulsari dicuntur clerici, quibus forum suum aufertur; Gelas. Papa in can. Sylvester 11. qu. 1. Joannes. 8. in d. can. si Imperator: *Non à legibus publicis, non à potestatibus seculi, sed à Pontificibus & Sacerdotibus omnipotens Deus Christianæ religionis clericos & sacerdotes voluit ordinari & discuti: quem secuti sunt recentiores, Chassan. in consuet. Burgund. tit des justices & droits d'icelles.* rubr. 1. §. 5. in verb. Sit ne gratae. num. 48. Rébuff. in Concord. tit. de protect. Concord. Grassal. Reg. franc. Lib. 2. cap. 17. Covarruv. pratic, quæst. cap. 31. Et quod scriptum est in cap. Quoniam, de immunit. Eccles. in 6. esse causas quæ de jure, aut antiqua consuetudine ad forum Ecclesiasticum pertinent; non refertur ad jus primævum quo constituta est Jurisdictio Ecclesiastica, sed respicit rationem ævi quo Ecclesia conabatur Jurisdictionem suam detinere, vel etiam de consuetudine præscripta. Nec audiendum quod sensit Joannes Gall. qu. 276: Jurisdictionem Ecclesiasticam non esse à clavibus, id est à jure divino: hoc enim scripsit vir forensis, magis errori sori & opinioni plebis indulgens, quam veritati quæ summum locum obtinere debet apud fideles, maximè in his quæ spectant ad Ecclesiam, ejusque dignitatem; Augustin. Epist. 9. ad Hieronim: *Imcomparabiliter pulchrior est veritas Christianorum, quam Helena Græcorum; pro ista enim fortius nostri Martyres adversus hanc Sodomam, quam pro illa illi Heroes adversus Trojam dimicaverunt...*

CAPUT III.

Jurisdictio Ecclesiastica distincta à Civili. Una alteram tueri debet.

JURISDICTION Ecclesiastica penitus distincta est à Civili quoad res & personas ; hæc versatur in temporalibus, illa in spiritualibus ; hæc pertinet ad Laicos, illa ad Clericos : Gelas. Epist. ad Anastas. Imperator. Duo sunt quibus principaliter hic mundus regitur ; authoritas sacra Pontificum, & Regalis potestas. can. duo sunt. 96. dist. Sacerdotium & imperium iisdem certè initia conjuncta sunt, (cùm utraque potestas sit à Deo,) sed officiis distincta : illud ut divinis ministret, istud ut humanis præsit ; ex Nov. Justin. 6. init. Aliud est forum Cæsaris, aliud Christi ; aliæ sunt leges Cæsarum, aliæ Christi ; aliud Papinianus, aliud Paulus noster præcipit. Hinc Hosius Cordulensis Episcopus Constantio Imp. nerebus Ecclesiæ sese immisceret, suadebat apud Athanas. epist. ad Solitar. vit. agentes. Σοὶ βασιλέων ὁ θεὸς ἐνέχει τὸν, ἡμῖν τὰ τῆς Εκκλησίας διποντε. Tili imperium Deus commisit, nobis quæ sunt Ecclesiæ concredidit. Ita distinctæ vices, ut in rebus sacris Pontificem, in temporalibus Magistratum adiri velit Synes. Epist. 57. Προσπατε σὸι δὲ βασιλέως αὐτῷ τῷ διποντε πίνοντα τὸν νόμον τῆς πολιτείας : τὸν δὲ σὸι δὲ τῷ αὐτῷ τὸν ιερέα τῆς πόλεως. Patrono tibi opus est, vadè ad eum qui præfectus est, legibus : qua in re tibi Deo opus est, ad Sacerdotem civitatis. Ob id res sacras in forum traduci, ne spiritus, id est, sacerdotium confundatur cum gladio. id est imperio, indignanter tulit Gregor. Nizianzen. epist. 227. ad Nectarium in Episcopatu Constantinopolitano successorem : ἐκεῖνο δὲ μὴ ἀκριτὸν φανῆται τῇ σῇ ἐυλαβείᾳ τὸ δημοσίος θηραπεύεις τοπλιώδεις, καὶ νῦν ὡσπερ πεισταντί, οἱ τὸν τοιχῶν πειστά, πιεστόρες ζεφει, & πιευματι. Illud autem minimè ferendum tua reverentia videatur, quod nostra publicis prætoriis traducantur : nam tametsi sint Christiani ejusmodi negotiorum judices, quid commune gladio & spiritui ? Denique Jurisdictio & potestas principum est in corpora & res solum, Sacerdotalis est in animas, & ad cœlum usque tollitur ; Chrysostom. de Sacerdotio lib. 3. cap. 5. ἔχοντι μὴ γὰρ οἱ περιττεῖτες, έπει τῆς γῆς τελε τὸ δεσμὸς εἰσιτει, ἀλλὰ σωματῶν μόνον, έπεις δὲ ὁ δεσμὸς ἀντῆς ἀπέτει τῆς ψυχῆς Καὶ διθεῖτε τὰς ψυχές Habent quidem & terrestres principes vinculi potestatem, verum corporum solum. Id autem quod dico Sacerdotum

E C C L E S I A S T I C A.

,

Sacerdotum vinculum, ipsam etiam animam contingit, atque ad cœlos usque pervadit. Regiae potestatis est leges tueri, & transgressores multare; episcopalis officii est Canones defendere, & transgressores pariter coercere. Ivo Carnotens. epist. 9. *Sicut enim est regiae potestatis, civilia jura servare & eorum transgressores debitâ pœnâ multare, sic Episcopalis officii est ecclesiasticas institutiones subditis servandas imponere, & transgressores earum paternâ severitate ad debitum ordinem revocare.* Juridictio autem Ecclesiastica ita distincta est à civili, ut una non officiat vel detrahatur alteri, ambæ ut foederatæ se invicem complectuntur, & mutuâ ope se adjuvant. Leges non dedignantur sacros Canones imitari. L. sacris Canonibus. C. de Episc. & Cleric. Nov. 83. Cap. Clerici de Judic. Una potestas debet aliam adjuvare. Nov. 123. cap. i. Can. cum ad virum. 96. dist. & magistratus secularis debet pro viribus tueri. Jurisdictionem Ecclesiasticam, ac retro Judex Ecclesiasticus secularis d. Can. cum ad virum. Can. principes, Can. administratores. 23. qu. 5. P. Blesens. Epist. 73. *Duos sunt gladii qui mutuum à se mendicant auxilium, atque ad invicem sibi vires impartiuntur alternas, sacerdotium Regibus & Sacerdotibus regnum, ideoque si ab altero suppletur alterius insufficientia, non videtur duplex contritio, aut punitio combinata.* Non aliter respublica diu incolmis esse potest, quam concordia regni & sacerdotii. Ivo Carnotens. epist. 106. *Res omnes non aliter bene administrantur, nisi cum regnum & sacerdotium in unum convenerint studium.* Idem judicium. Jo. Frossardi vernaculi scriptoris. vol. 3. Cap. 24. *Neant plus que le noïau d'un œuf peut être sans la glaire, ne la glaire sans le noïau, non plus ne peut le Clergé & les Seigneurs l'un sans l'autre, car les Seigneurs sont gouvernez par le Clergé, n'ils ne scauroient vivre, & seroient comme bêtes, si le Clergé n'étoit, & le Clergé conseille & exhorte les Seigneurs à faire ce qu'ils font.* Quam studiose fovenda esset concordia inter regnum & sacerdotium satis demonstratum est in lege Judaïcâ, quod solæ tribus Levi & Juda quæ erant altera sacerdotalis, altera regia, inter se nuptias coibant. Epiphan. hæres. 15. Hac ratione ne Laici invaderent Jurisdictionem Ecclesiasticam, nec Clerici secularis, sapienter vetuit Conc. Lateranense habitum sub Innocentio V. Cap. 42. *Sicut volumus ut jura Clericorum non usurpent Laici, ita velle debemus nè Clerici jura sibi vendicent Laicorum, quo circa universis Clericis interdicimus, ne quis pretextu ecclesiastice libertatis, suam de cætero jurisdictionem extendat in præjudicium justitiae secularis, sed contentus existat constitutionibus scriptis, & consuetudinibus hactenus approbatis, ut quæ sunt Cæsaris reddantur Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo rectâ distributione reddantur.* Eodem studio

Can. duo
sunt. 96:
dist.

B.

Jurisdictionem Ecclesiasticam & secularem curarunt Divi Principes Carolus M. & Ludovicus Pius pater & filius, & ne quis ad palatium veniret pro causa sua , priusquam quæ Ecclesiastica essent suo Episcopo , & quæ secularia Comiti innotuisset, id est nota fecisset speciali lege caverere. Capitular. lib. 5. cap. 24. Utraque Jurisdictio sine labore suos fines tueri debet , sed his velim se contineat ; ne transferas terminos, quos posuere patres. num. 22. proverb. 12. Ambros. epist. 44. ad Constantium. *Præcipit illis inviolata confinii servare jura , paternos custodire terminos , quos lex tuetur.* Totus ordo confunditur , si sua cuique Jurisdictio non servetur. Can. ecce 99. dist. Can. pervenit. 11. qu. 1. Cap. ex tenore de foro compet. Ideò cum Jurisdictio Ecclesiastica & secularis sint distinctæ, ab una non appellatur ad aliam. Can. quoniam. 10. dist. Et Judex Ecclesiasticus non paret Judici seculari , itaque quod Leo IV. Pontifex paratus fuit , si quid perperam actum esset emendare judicio Principis. Can. nos si incompetenter. 2. qu. 7. non de jure, sed de curialitate accipiendum videtur.

C A P U T I V.

Munus principis est tueri Ecclesiam.

Principum maximè officii & dignitatis est Ecclesiam tueri & fovere quasi sponsam Christi , memoriâ accepti summi in rebus humanis beneficii , & tanquam nobilissimam partem Reipublicæ; Ecclesia enim est in Republica. Opt. Milevit. lib. 3. advers. Donatist. *Non respublica est in Ecclesia , sed Ecclesia in Republica est , id est in Romano imperio.* Vixque interire potest Respublica , incolumi Ecclesiâ , & salvâ rectâ fide , cuius vinculo subditi in officio , & obsequio continentur , precibus publicis Ecclesia perpetuum militat pro principe, ad sacerdotium tubarum sonum dejecti muri Hiericho. Adversus Hæreticos ubique certat Ecclesia, eosdem habet hostes ecclesia , & imperium , qui eodem furore secularem Monarchiam ac spiritualem evertere moluntur. Augustin. libr. 1. contra Epist. Parmeniani de Donatistis. *Ibi verò in utroque inobedientes atque impii , nec Deo reddunt Christianum amorem , neque regibus humānum timorem.* Eosdem socios rebellionis Gildonis Comitis Africæ adversus Honorium Imp. notat idem scriptor libr. 1. contr. liter. Petilianni. *Quis commemorare sufficiat bello Firmiano , quæ à vobis rogatus Mauritius pertulerit , ipsa Mauritania Cœsariensis interrogetur , & tempora Gildoniiani , quia unus collega vester familiarissimus amicus ejus fuit , & ipsa Catholica Ecclesia solidata principibus Catholicis imperantibus , terra mari-*

que armatis turbis, ab Optato, atrociter, et hostiliter oppugnata est. Unde & Optatum passim Gildonianum, vel Gildonis satellitem vocitat idem scriptor. lib. 2. contra Parmenianum. cap. 2. & lib. 3. cap. 1. lib. 3. cap. 1. libr. 4. cap. 15. Principes teneri Ecclesiam tueri discimus vel proprio testimonio & confessione majorum principum, hujus rei locupletem testem habemus Valentinianum, qui Ambrosio ex Laico electo Mediolanensi Episcopo constistanti de electione de se facta. *Noli timere, inquit, quia Deus qui te elegit, semper te adjuvabit, & ego adjutor & defensor tuus, ut meum ordinem decet, semper existam.* Quæ verba ex historia tripartita referuntur in can. Valentinianus. 63. dist. Propria nostrorum regum hæc laus, qui Ecclesiam eodem semper studio, ac regni fines propugnarunt. Hac laude in primis commendatur Guntranus, quod Ecclesiam vindicavit à tyrannide quam passa erat sub Chilperico. Gregor. Tur. hist. lib. 7. cap. 7. *Multa & ipse Ecclesiis conferens, testamenta quoque defunctorum, qui Ecclesiis Hæredes instituerant, & à Chilperico compressa fuerant restauravit.* Non minor laus Pipini à quo suscepsum bellum Aquitanicum adversus Vaffarium Ducem ad vindicandas ab ejus manu justicias. dist. 27. & jura Ecclesiarum. Annales Fuldenses. ad ann. 760. Tunc Pipinus Rex cernens Vaffarium Ducem Aquitaniorum minimè consentire justicias Ecclesiarum, partibus quæ erant in Francia concilium fecit cum Francis ut iter ageret, supradictas justicias querendo in Aquitania. Haclaudie certant Carolus M. & Ludovicus Pius pater & filius. Quorum alter dictus est Advocatus, id est defensor S. Petri. Ademarus in ejus vit. *Itaque post Pipinum pium regnavit Dominus Carolus filius ejus quem postea Romani elegerunt sibi Advocatum S. Petri contra Reges Longobardorum.* Memorandus Ludovicus Crassus qui Stephanum Claremontensem Episcopum sede sua pulsum ab Eustachio Arvernensi Comite lecta militum manu, per se restituit. Sugerius in ejus vit. & Aymoin. continuator lib. 5. cap. 50. iisdem verbis. *Ea etiam tempestatis temperie Arvernorum Pontifex Claremontensis, vir honestæ vitae, & defensor Ecclesiæ illustris, & pulsatus & pulsus Arvernorum superbia ad Dominum Regem configuiens, querelam Ecclesiæ lacrimabilem deponit, Comitem Arvernensem civitatem occupasse, Ecclesiam Beatae Mariæ Episcopalem Decani sui fraude multa tyrannide minuisse, renitentis etiam pedibus provolutus, ancillatam Ecclesiam exancillari, tyrannum effrenatum comprimi, Regiæ majestatis gladio suppliciter efflagitat, Rex autem ut consueverat Ecclesiis promptissimè opitulari causam Dei grantere assumens sumptuosèque, dum verbis & majestatis suæ sigillo tyrannum corrigerere non valet, facto maturans militares colligit vires, movetque in Arverniam recalcitrantem copiosum Francorum exercitum &c.* Ecclesiæ precibus & maximè Ecclesiæ

DE JURISDICTIONE.

tica Jurisdictione ita manus abstinuit Philippus Augustus, ut prorsus non audierit susurrones qui eum in clericos, tamquam regiae Jurisdictionis invasores commovere nitebantur. Testem habemus D. Ludovicum eius nepotem ex filio, cuius morientis novissima verba extant, apud Jo. Jonvillam vernaculum ejus vita scriptorem. *On raconte du Roy Philippe mon ayeul, que une fois l'un de ses Conseillers luy dit, que les gens d'Eglise luy faisoient perdre, & amenuer les droits & libertes, mesmement les justices, & que c'estoit grand merveille, comment il le souffre ainsi, Et le Roy mon ayeul luy respondit, qu'il le croyoit bien, mais que Dieu luy avoit fait tant de biens, & de gratuites, & que il aimoit mieux lesser aller son bien, que d'avoir debat, ne contens aux gens de sainte Eglise.* Eodem proposito & cum Aurelianensis & Altissiodorensis Episcopi ad delectum militarem non respondissent, à Philippo pignoribus captis coerciti, sed omisis decimis & aliis spiritualibus, in temporalia tantum regia manus injecta, propter reverentiam Ecclesiae. Rigord. in ejus-vit. *Ipsis autem emendare nolentibus, Rex eorum legalia confiscavit, scilicet ea tantum temporalia, quæ ab eo feodaliter tenebant, decimas & alia spiritualia eis in pace dimittens, ipse enim Rex Christianissimus semper timebat offendere Ecclesiam Dei, & ejus ministros.* Avitæ virtutis tenax D. Ludovicus propensiore affectu Ecclesiae jura illibata servavit. *Quid pulchrius quam testamentum Principis, non aliud esse quam legem filio datam de observatione & cultu Ecclesiarum & Antifistitum, cuius ecce verba ex Ionvilla descripta. : Aime & honore toutes gens d'Eglise, & de religion, & garde bien qu'on ne leur tollisse leurs revenus, dons & aumônes, que les anciens & devanciers leurs ont laissez & donnez.* Idemque ante pragmatico edicto anni 1228. omnia jura & privilegia Ecclesiis & monasteriis aliisque locis piis concessa à se & decessoribus tutu habuit in hæc verba, *Libertates, franchistas, immunitates, prærogativas, jura, privilegia quæ per inclitæ recordationis Francorum Reges prædecessores nostros, & successivè per nos Ecclesiis & monasteris atque locis piis nec non personis Ecclesiasticis Regni nostri concessa sunt, renovamus, approbamus & confirmamus.* Quod repetitum constitut. Philippi pulchri anni 1330. Joannis, Catoli 5. & 7. Una est Jurisdictione Ecclesiastica & secularis quo ad principem, utramque princeps debet tueri ut propriam, non alteram ut alienam spectare, legum & Canonum custodiā aequi sibi concretam à Deo non negavit Justinianus. Nov. 137. init. Denique jurisdictione Ecclesiastica à principibus enixius colenda, & suspicienda, non propter ipsius commodum, non ad augendum typhum Episcoporum, sed Disciplinæ tuendæ gratia. Isidor. in can. principes. 23. qu. 5. principes seculi, non numquam intra Ecclesiam potestatis adeptæ culmina tenent,

ut per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam muniant. Jurisdictionis enim Ecclesiasticæ finis, est disciplinæ emendatio. Augustin. de verb. Apostol. serm. 24. *Sanè si judex es, si judicandi potestatem accepisti, Ecclesiastica regula si apud te accusatur, si innumeris documentis, testibusque convincitur, coerce, corripe, excommunicata, degrada. Sic vigilet tolerantia, ut non dormiat disciplina.*

CAPUT V.

Principum & magistratum est tueri jurisdictionem Ecclesiasticam, illa minime suspecta Regibus.

Principum officii est Ecclesiam colere & amplecti, commendanda maximè hac in parte Regum & principum pietas, qui Sacerdotum dexteras osculari, & eis cervices submittere studuerunt. Ambros. de dignit. Sacerdot. *Honor igitur fratri, & sublimitas Episcopalis, nullus poterit comparationibus adæquari, si Regum fulgori compares, & principum diademati, longè erit inferius, quam si plumbi metallum ad aurii fulgorem compares, quippe cum videas Regum colla & principum summitti genibus sacerdotum, & exosculatis eorum dextris, orationibus eorum credent se committi.* Æternâ laude dignissimi Romani Imperatores, qui ubi Romam pedem inferrent, statim ad limina Apostolorum properabant. Augustin. in Psalm. 65. *Sed melius est, ut Romam cum venerit Imperator, deposito diademe ploret ad memoriam piscatoris, quam ut piscator ploret ad memoriam Imperatoris.* & idem in psalm. 140. *Ecce quod est nobile & præcipuum in mundo imperator venit Romam, quo festinat ad templum Imperatoris, an ad memoriam piscatoris.* Regum exemplo magistratus seculares debent colere Ecclesiam, nec detrahere jurisdictioni Ecclesiasticæ. idem Homil. 10. *Quid quando pax est, quando provinciarum judices honorant Ecclesiam, quando inimicos Reges Ecclesia non patitur, quando omnes leges pro ipsa sunt.* Et Regum præcipua cura esse debet, ut pax & concordia foveatur inter Episcopos & Comites qui erant Juridici cujusque civitatis, nè se invicem conturbent in explendis suis vicibus. Conc. Cabillonens. 2. can. 20. *Si inter omnes fideles pax & concordia habenda est, multo magis inter Episcopos & comites esse debet, qui post imperialis apicis dignitatem populum Dei regunt, ita enim inter se concordare debent, ut alterutrum sibi ad Dei servitium peragendum & ministerium suum explendum, non solum non noceant, quin po-*

tius adminiculo sint. Et Con. Moguntin. can. 8. *Et Episcopi potestatem habeant res Ecclesiasticas providere, regere gubernare, atque dispensare secundum Canonum autoritatem volumus, & ut Laici in eorum ministerio obediant Episcopis ad regendas Ecclesias Dei, viuas & orphanos defensandos, & ut obedientes sint eis ad eorum Christianitatem servandam, & Episcopi consentientes sint Comitibus & iudicibus ad justicias faciendas.* Quod descriptum est ex Capitular. Lib. 5. Cap. 114. eadem est sententia. Cap. 138. ejusd. lib. *Ut Episcopi cum Comitibus stent, & Comites cum Episcopis, ut Uterque pleniter suum ministerium peragere possit,* Imo in tantum delatum est à secularibus Jurisdictioni Ecclesiastice, ut si placitum Episcopi & Comitis forte eodem die indiceretur, prius haberetur placitum Episcopi. Conc. Triburiens. Can. 9. *Cum autem Episcopus placitum canonice constitutum decreverit, populumque sibi creditum illo invitaverit, atque comes eadem die, sciens placitum ab Episcopo condictum vel nesciens placitum cum populo suum condixerit, & per bannum illuc venire præceperit, placitum Comitis omnes postponant, & Comes ipse idemque populus post Episcopum festinè pergant &c.* Jurisdictionem Ecclesiasticam eo propensiis principes amplecti & tueri debent, quod illa minimè ipsis suspecta esse potest de Emulatione imperii, cum sit nuda & inermis, Ecclesia Jurisdictionem suam tuetur non ferro aut manu militari, sed religione, precibus & lachrymis: non aliis armis Valentianio urgenti de tradendis basilicis Arrianis, restitit Ambrosius Mediolanensis Episcopus. Testem ipsum habemus in orat. contra Auxentium. *Quid ergo turbamini, volens numquam jus deseram, coactus repugnare non novi, potero dolere, potero flere, potero gemere, adversus milites Gothos quoque lachrimæ meæ armasunt. Talia enim sunt munimenta sacerdotis, aliter nec debo nec possum resistere.* An princeps ligabit manus sacerdotum, quæ perpetuo pro ipsius salute in cælum tolluntur, an beneficus in milites qui ejus latus custodiunt, iniquior erit in clericos qui ejus salutem à Deo precibus impetrant. Invidiosa est Jurisdictio Ecclesiastica, suspicionibus, & querelis Laicorum exposita. Christostom. de Sacerdot. libr. 5. cap. 82. *αὐτάγνη τὸν ὄφεσίτα μέμνεις ὑπομένειν ἀλογούσ. Necesse est antistites absurdas querelas sustinere.* Sed boni principis est, ista contemnere, nefas est Jurisdictionem Ecclesiasticam invidia & maledictis onerari, quasi per eam clerici, qui principis subditi existunt, alienentur, & appellationis vinculo fiant, quasi homines & clientati summi Pontificis, quia appellatio non mutat statum subditorum, in causa appellationis Pontifex non fungitur vice Domini, sed judicis appellationis. Neque dominantes in clero, sed forma facti gregis. i. petr. 3. & pontifex ipse non præsumit cognoscere

de causis appellationis per se , sed judices dantur in partibus , & Jurisdictionis delegata fungitur vice ordinariæ . in Gallia enim rescripta apostolica mandantur executioni juxta leges & modum Jurisdictionis ordinariæ ex concordatis initis inter summum Pontificem , & Regem Christianissimum. Quale de Ecclesia fuit judicium Pipini , Caroli M. Ludovici Pii , & aliorum regum testantur capitularia , quibus decreta patrum passim comprobantur , testantur tot Ecclesiæ beneficiis fastus & bannis id est Jurisdictionibus temporalibus horum gratiâ adornatæ , ne paterent injuriis secularium. Auctor vita S. Modoaldi Trevirensis Episcopi apud Surium 12. Maii. Postremo quantum religionis potentia & honoris Galliæ contulerint Ecclesiis , testantur libri sanctorum decreta patrum continentæ , quos ipsi in sinodis sua corrobaverunt auctoritate , testantur & Ecclesiæ quas cum diversi generis ornamentis , tam etiam prædiis & regalibus suis , castris scilicet & comitatibus , teloniis , monetis & bannis , cum jure civitatum concessis magnifice extulerant , nè sancta Dei Ecclesia hujus seculi potentibus subjaceret , aut tirannide eorum pavesceret , imo superborum colla Dei virtute superior calcaret. Tot feuda à Regibus collata in Ecclesiæ quod tutior esset fidei Episcoporum & clericorum quam Laicorum , & præsens esset eorum auxilium ad coercendos rebelles , metu excommunicationis. Vvillelm. Malmesbur. lib. 5. de gest. Reg. Anglor. Imperator Henricus V. omnes Episcopos & Abbates Regni sui , quod citra montes est , fautores habebat , quia Carolus M. pro contemnenda gentium illarum ferocia , omnes penè terras Ecclesiis contulerat , consiliofissime pendens nolle sacri Ordinis homines , tam facile quam laicos fidelitatem Domini rejicere , præterea si laïci rebellarent , illos posset excommunicationis autoritate , & potentie severitate compescere. Nequaquam Divis principibus amula imperii visa est Ecclesia , sed sanctissima conciliatrix , & arbitra inter Deum & homines , inde sub eorum custodia tuta & incolmis permanxit Jurisdictionis Ecclesiastica , & legibus ita communita , ut capitularia istorum principum , magis videantur Canones & decreta patrum quam leges civiles. Et reges ipsi magis sacerdotes quam principes世俗的. Denique quæ invidia Ecclesiæ habete propriam Jurisdictionem , Ecclesia ea maximè utitur adversus hæreticos Dei & principis hostes , Ecclesia res judicatas non aliter exequitur quam implorato officio judicis secularis. Et si ipsa injuriam patiatur , exemplo Pauli legum auxilium invocat , & magistratus secularis opem non detrectat. Augustin. lib. 2. contra litteras Petilianæ cap. 58. Si in adjutorium vestrum etiam terreni imperii leges assumendas putatis , non reprehendimus . Fecit hoc Paulus cum adversus injuriosos , civem Romanum se esse testatus est. Can. Si in adjutorium. 10. dist.

CAPUT VI.

*Status Jurisdictionis Ecclesiastice ab Apostolis usque
ad Constantinum.*

His prælibatis rerum ordo postulat, quisnam fuerit Jurisdictionis Ecclesiastice status per tempora, ut investigemus. Et quidem ab Apostolicis temporibus Ecclesia habuit suos Judices, Clerici non alium tulere Judicem quam Episcopum ex instituto Apostoli 1. Cor. 6. Ne Episcopi & Clerici rei fiant apud Judices seculares vetuere Caius 1. Epist. unic. Cap. 1. Alexand. 1. Cap. 1. nisi præcepto Apostoli Can. 1. Can. relatum. 11. qu. 1. ex eodem præcepto etiam Laici, judices seculares ut potest gentiles exosci, non alium judicem adiere, quam Episcopum civitatis, etiam in civilibus causis. De Gregor. Neocæsariensi Episcopo, qui claruit temporibus Decii litium inter fideles cognitioni implicitum fuisse & in judicio vindicationis de lacu inter duos fratres ex more secularium judiciorum litis judicandæ causa in rem præsentem venisse testatur Gregor. Nyssen. in orat. de ejus vit. οὐετεὶς ἐν τῷ εἰρηνικῷ στοάσιον αλός, οὐ καὶ τὸν τόπον τοῖς ιδίοις ἀντεῖ νόμοις εγένετο ἡρός τὴν Σταταρά. Litis fit dominus magister, qui cum ad locum de quo controversia erat venisset, suis ipsius legibus utebatur ad judicium. Extat ejusdem epistola quam Græci vocant canonicam can. 5. in quo habetur, quod cognitorus de causis eorum, qui à Gothis propriis spoliati aliena damni sarcendi causa rapiebant Euphrosynum fratrem miscuit, ut ex legibus Ecclesiasticis judicaret, quorumnam accusationes essent recipienda, quorumve rejicienda. Ne Christiani adirent tribunalia gentilium judicum, neve ferrent magistratus seculares, de eorum causis judicare omnino vetuit, & auctor constit. Apostolicæ lib. 2. cap. 45. & 46. & ut Episcopi judicarent Secunda feria, ut si non pareretur eorum sententiae possent litem componere, usque ad sabbatum, & disceptantes pacificare usque ad diem Dominicum, & cum Episcopus judicaret, ut assisterent judicio Presbiteri & Diaconi subjunxit idem Cap. 47. ejusdem libri. Segregandi & excommunicandi potestatem quæ est micro episcopalis Jurisdictionis, habuisse Episcopos jam ab Apostolicis temporibus testantur patres melioris xvi. Tertull. Apologet. Cap. 39. Coimus in cœtum & congregatiōnem. Et paulò post ibidem etiam exhortationes, castigationes, & censura divina nam & judicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conspe-ctu, summumque futuri judicii præjudicium est, si quis ita deliquerit ut à communicatione

communicatione orationis & conventus , & omnis sancti commercii relevetur. Et Dionys. Areopag. de Ecclesiastic. Hierarch. Cap. 7. ὅτι ταῖς αὐθορεσμάται ἔχουν διὰ ιεράρχαις δυνάμεις, ὡς ἐκφυτοεἰκόταν θείων. Sic etiam segregandi vim habent Pontifices, ut interpretes divinæ justitiae. Ab his temporibus ita valuit excommunicatio, ut excommunicatus à proprio Episcopo non reciperetur ab aliis. Ita Marcion Ponticus sub Antonino à parente Episcopo excommunicatus ob stuprum illatum virginis, non impetratā à patre pœnitentiā Romam profectus, & à Summo Pontifice expedita pœnitentia, repulsus est hoc responso σὺνάμεθα ἀπὸ τῆς θητοῦ πομπῆς τὴν πρώτην πομπήν. Nobis non licet injussu reverendi Patris tui istud facere. Epiphan. hæref. 42. & quod clarissimum etiam Jurisdictionis Ecclesiasticae argumentum est, idem Marcion post simulatam semel & iterum pœnitentiam Ecclesia proscriptus, cum rebus suis quas Ecclesia intulerat. Tertul. de præscript. advers. heretic. Cap. 30. Marcion quidem cum ducentis sacerdotiis, quæ Ecclesia intulerat, novissimè in perpetuum discedium relegatus.

C A P U T VII.

Status Jurisdictionis Ecclesiasticae sub Constantino. Constitutio Constantini ex L. I. C. Th. de Episcop. judic. à falso insimulatione vindicata adversum Loyseum & Feuretum.

DE SÆVIENTE persecutione, & pace à Constantino parta Ecclesiæ Jurisdictione Ecclesiastica unâ cum Ecclesiâ ipsa altius surrexit & à piissimis Imperatoribus magnâ cum religione & studio suscepta. In Synodo Romana 2. sub Sylvestro I. districte vetitum ne quis Clericum quemlibet in publico examinaret, nisi in Ecclesiâ Can. testimonium II. qu. 1. id est ne Clericus accusaretur apud Judices publicos, id est seculares, sed tantum apud Ecclesiasticos. Quæ prima extitit causa inter Episcopos, eaque celeberrima fuit Donatistarum, contra Cæcilianum Carthaginemsem Episcopum, de quâ interpellatus Constantinus per Anulinum Proconsulem Africæ, cui à Donatistis oblati erant libelli ut ad Imperatorem dirigerentur, noluit ipse de Diis sic vocabat, per Laicos judicare, sed dignitati ordinis concedens, quod par erat, ut in Synodo Episcoporum hujusmodi causæ disceptarentur, eos remisit ad Melchiadēm Pontificem, ut hac de causa Concilium Patrum congregaretur. ex Augustin. epist. 162. & 266. & lib. 3. advers. Crescon, n.

clericus accusaretur in curia seu apud judicem civilem prohibitum in epilog. Syn. Romanae Can. Si quis clericum. Can. nullus clericus. II. qu. I. Anastas. in Sylvestro: *Hic constituit ut nullus clericus propter causam quamlibet in curiam introiret, nec ante judicem civilem causam diceret, nisi in Ecclesia.* Et in Synodo Nicena I. constitutum ne clerici alios habeant judices quam quos reus elegerit, vel hæc sancta Sedes id est Romana, vel ejus primatis autoritate Sedis Apostolicæ can. judices. ead. caus. & qu. Nec non in eadem Synodo libellos Episcoporum variis de criminiibus se invicem potentium acceptos cremavit, illos à nemine judicandos dictitans, qui Dei solius judicio reservati essent. Ruffin. libr. 10. cap. 3. quod non uno loco repetitum. in can. continua, &c. can: sacerdotibus II. qu. I.

Baron. ad 324. num. 37. *Iisdem diebus Jurisdictio Ecclesiastica Constantini beneficio ultra modum penè adauata & propagata, promulgata constitutione quæ non extat, sed refertur in L. I. C. Th. de Episcopal. judic. cuius plura fuere capita. Primum fuit ut sententia Episcopi sive inter maiores, sive inter minores dicta valeret & à præfecto prætorio aliisve judicibus executioni demandaretur. Singulare fuit in minore ut sententia Episcopi rata esset, etiam sine curatore prolata, quia sententia judicis cum minore dicta non valet, nisi adsit tutor vel curator tanquam idoneus defensor. L. pen. C. si advers. rem judic. L. I. C. qui legit person. stand. in judic. Secundum caput legis fuit, ut quicumque initio litis vel in quacumque parte litis, ante sententiam iudicium sacri antistititis elegerit, illico etiam altera parte renitente, cum actis litis ad Episcopum dirigatur, quod validè singulare fuit. Judex enim coram quo semel lis contestata est, non potest declinari. Exceptio fori opponenda est ante litem contestatam. L. ult. C. de except. L. peremptorias. C. sentent: rescind. non poss. Tum is non debet dari judex, quem altera pars elegerit, id enim iniqui exempli esse rescriptum est ab Adriano, nisi hoc specialiter impletretur à principe, ut consulatur verecundiæ periti judicis. L. observandum. §. de judic. Fortè si ejus dignitatis sit ut sine injuriâ quasi suspectus rejici non possit ut Episcopus hic, vel præfectus prætorio in quem non cadet suspicio propter dignitatem. I. unic. §. his cunabulis. §. de offic. præf. prætor. Tertium caput ejusdem sanctionis fuit, ne sententia Episcopi retractari valeret, proinde ac sententia præfecti prætorio quod confirmatur. L. 8. L. 9. C. de Episc. audient. Hanc constitutionem falsi insimulat vir clarissimus Carol. Feuretius. libr. 4. cap. 1. num. 3. non aliis argumentis quam hisce quæ desumpsit ex Carolo Loyseo tract. des Seigneuries. cap. 15. num. 48. & fortè ex Jac. Gothofredo nec laudato tamen autore. Quasi proprium crimen sibi asciscat. Primum est, quod*

constitutio legatur sine die & Consule. Secundum, quod eadem non extet in Codice Justinianeo. Tertium est, quod Innocent. III. Pontifex juris peritissimus hanc tribuat Theodosio in cap. novit. de Judic. Sed haec argumenta ita levia sunt ut persicile sit ea refellere, & piissimam constitutionem vindicare à calumniâ falsi. Quot enim in utroque codice Theodosiano & Justinianeo leguntur constitutiones sine die & Consule, fortè negligentia & incuria librarii, & si quæ inveniantur in Codice sine die & Consule. De his tamen dubitandum non est ex constitut. Justiniani. de nov. codic. fac. §. 2. & de Justinian. Codic. confirm. §. 3. Idemque ante constitutum observatur. Augustin. in Brevicul. collat. *Cognitor etiam interlocutus est evidentissimis legibus definitum imperialia constituta, etiam si Consules non legantur, in dubium non revocari.* Quot etiam constitutiones Constantini extant in codice Theodosiano quas Justinianus livore vel alia de causa in suo codice missas fecit, quot relatae constitutiones in priore codice Justinianeo, quæ in posteriore omisæ sunt. Nec me movet quod Innocent. II. in cap. novit. hujuscemodi constitutionis autorem laudavit Theodosium, non enim ignarus eam esse Constantini, adduxit ex Theodosio, sed hanc de causa quod inserita esset Codici Theodosiano, secutus Gratianum qui eandem constitutionem repetiit ex Theodosio in can. quicunque II. qu. 1. Nimisrum stultior & supinior ætas leges Theodosianas vulgo appellatbat eas omnes quæ in codice Theodosiano positæ erant, et si alios à Theodosio haberent autores. Sidon. libr. 2. epist. 1. *Leges Theodosianas calcans Theodoricianasque proponens.* Gregorius Turonensis. libr. 4. cap. 45. de quodam nomine Ardarcho. *Nam de operibus Virgilii, legis Theodosianæ libris, arteque calculi ad plenum eruditus est.* Ne prorsus dubitetur de fide, & autoritate hujuscemodi constitutionis; Constantimum ejus conditorem celebrat Eusebius. de vit. Constantini. libr. 4. cap. 27. καὶ τὸς τῶν ἔπισκοπων δὲ ὄρης, τὰς ἐν συνόδοις ἀποφασεύσας ἐπισφραγίζετο, ὡς μὴ ἐξεῖναι τοῖς τῶν ἔθνῶν αἴρεσσοι τὰ δόξαντα καὶ δόλειν, πάντας γὰρ εἶναι δικαιούτας τὰς θεᾶς δοκιμωτέρας. *Nam quæ ab Episcopis in publicis conventibus editæ erant regulæ, sùa consignabat & confirmabat autoritate, ne reliquarum gentium principibus liceret, quæ ab eis decreta essent abrogare, cuiusvis enim judicis sententia sacerdotum Dei judicium anteponendum esse.* Apertius Sozomen. libr. 1. cap. 9. τεκμήσειν δὲ κάλειο μεγιστρὸν τῆς τε βασιλέως τοῖς τὴν θρησκείαν αἴρεσσοις. τὰς μὲν γὰρ πανταχοῦ αὐλησιμὰς θάσους νόμου ἀπελεῖσ αὐτῆς. τῶν δὲ ἔπισκοπῶν θάσους αἴρεσσας τῷς κείσιν ἐπίβεψε τοῖς δικαζομένοις καὶ βέλωνται τὰς πολιτικὰς αἴροντας καὶ διαιτεῖσαι. καὶ εἰς τὴν ἀντον φίφον, καὶ πρεστώ τῆς τῶν ἀλλων θάσων. οὐανεὶ τοῦτο τε βασιλέως εξενεχθεῖσαν. eis ἐργον δὲ τὰ πεινόμενα ἀγεν τὰς αἴροντας καὶ

τὺς δίκαιωμένους ἀντοῖς σεσπιώτας. Illud porrò est planè maximum reverentia Imperatoris , erga religionem argumentum , quod clericos ubique per legem immunes præstítit , quodque illis qui erant in judicium vocati dedit protestatē si vellent magistratus civiles rejicere , ad Episcoporum judicium provocandi , atque eorum sententiam ratam esse , & aliorum judicium sententiis plus habere authoritatis , tanquam ab ipso Imperatore prolatam statuit , quin etiam jussit ut magistratus res judicatas exequerentur , militesque eorum voluntati inservirent. Et Nicephorus. lib. 7. cap. 46. τεκμηριώσας δὲ ναζεΐο τὸς τε βασιλέως τοῦτο τὴν πολιτείαν οὐδέποτε ὅπις κληρικᾶς νόμου θέτει πάντας ἀπελεῖς εἶσθε , τὴν δὲ τοῦτον αὐτοῖς οὐκον ποιεῖται οὐδεποτε φένει. εἰ γέρεται τοῦτο τὸν πολιτικὰ κρίνοντας . τὴν γέ τούτην ἐκεῖνην φύσιον τὸ κύρος τὸν ἀλλων πάντων φέρειν ἐνορθώτεται. τὰ γέ μὲν ἐκεῖνες πρινούμενα εἰς ἔργον ἀγέλειν καὶ κατίσταν , τὰς τὰ ποιὰ διοικήσεις αφγοντας , οὐν τὸν ψῆφον χειρας σεσπιώτας ἀντοῖς. Quā verò Imperator erga fidem observantiā fuerit , abundē illud quoque testatur , quod clericos omnes lege latā liberos esse permisit , judiciumque in eos Episcopis , si quidem cīviliū judicium cognitionem declinare vellent , mandavit , & quod Episcopi judicassent id vim sententiā omnem habere decrevit , & quæ ab Episcopis judicata eſſent , ut ea à Magistratibus Republicas administrantibus , militarique quæ sub eis eſſet manu executioni mandarentur , constituit. Et ita cantius Carolus M. libr. 6. capitulor. cap. 281. hanc constitutionem inter capitula retulit , non quasi Theodosii libro , id est codice quem editit Theodosius junior , quem secutus est Gratianus. can. volumus. 4. qu. i. & veram agnoscit Cujac. in l. 14. de dot. prælegat. Constitutionem etiam esse Constantini probat inscriptio quæ est ad Ablavium Ducentem , qui præfecturam prætorii gessit sub Constantino , ut patet ex Ammiano libr. 17. & inscriptione. l. 6. C. Th. de Episc. & Cleric. Nec mirum rescriptum de sententiis Episcoporum ad eum emissum à Constantino , fuisse enim Christianus probatur ex epistola Constantini ad eundem scripta , de traictoriis concedendis Episcopis Africanis vocatis ad Concilium Arelatense quæ extat inter acta Felicis & Cæciliiani , quæ edita sunt in calce collationis Carthaginensis. Nec temporum ratio patitur hujusmodi rescriptum ad Ablavium missum tribui Theodosio , Ablavium enim sub exordio imperii Constantii necatum autor est Zosimus libr. 2.

Eodem ingenio expungendæ jurisdictionis Ecclesiasticae Feuretius ius eligendi Episcopos judges hac constitutione dari voluit , non ut judges sed ut arbitros. Sed hac sanctione judges dari potius quam arbitros , facile evincitur duobus argumentis petitis ex ipsa lege : prius est quod quicumque elegerit judicium episcopale , adversarium etiam invitum

trahit ad judicium Episcopi quod proprium argumentum est judicij ordinarii , non arbitrarii , judicium enim redditur in invitum , L. inter stipulantem §. i. ff. de vo. compromissum inter volentes tantum. Et quod judicium episcopale eligitur petente altera parte , permititur propter autoritatem Episcoporum , ut facilius & sine sumptu lites dirimantur. *Multa enim , inquit Imperator in d. L. i. quæ in judicio captioſe præſcriptionis vincula non patiuntur , investigat & promit sacroſanctæ religionis autoritas.* Posterior est quod sententia Episcopi non potest haberi pro sententiâ arbitri , à quâ appellari potest , cum ex hâc constitutione tanta sit autoritas sententiæ episcopalibus , ut non valeat retractari & eodem jure censeatur , quo sententia præfecti prætorio qui vice sacra judicat , nec arbitrorum vice fungi Episcopos dicendum est ad quorum judicium provocaretur à magistratibus civilibus , ita ut cognoscerent de sententiis judicum , ex quo eo res prolapsa est , ut clerici & monachi reos judicio addictos per vim & usurpationem eriperent , quasi non jure damnatos , quod vetitum est ab Arcadio & Honorio L. addictos. C. de Episc. audiens. L. addictos. C. Th. de pœn. L. 57. C. Th. de appell. Nec hoc jus novum videri debet , ut Episcopi cognoscerent de sententiis judicum , lites ab his judicio finitas , à Pontificibus repeti & retractari tulit & Marinus Imperator. Capitolin. in ipsius vit. *Pontificibus tantum detulit , & Quindecimviris , atque auguribus ut quasdam causas sacrorum à se finitas , iterari & aliter distingui pateretur.*

C A P U T V I I I .

Varius status Jurisdictionis Ecclesiasticae sub Constantio et alis Imp. Jurisdictio præfecti urbi in clericos.

VARIAS vices experta est Jurisdictio Ecclesiastica , aliis clara tem poribus , aliis obscura , ac penè defecta , pro ingenio & religione principum , & sorte reipublicæ , quæ plerumque statum ecclesiasticum demutat. Constantinianâ lege clerici fuere liberi & immunes à jurisdictione civilium magistratum ex Sozomeni & Nicephori locis proximè adductis. Constantino superstite legis observantiam studio autoris tutam & incolumen fuisse , non est quod dubitetur ; sed eo extinto , successore Constantio tam Arrianorum laqueis irretito , lex ferè emorta concidit , & magistratus seculares spretâ lege , quæ vindice careret , amissam potestatem facile repetiere , prout propensiores sunt omnes ma-

gistratus, ad ampliandos & promovendos jurisdictionis suæ terminos. Hinc gravior querela patrum, ne magistratus seculares cognoscerent de causis Clericorum. Constantio libellum obtulit Hilarius Pictaviensis Episcopus, aceritus defensor dignitatis Ecclesiæ, ne judices seculares fere immiscerent causis clericorum. *Provideat, inquit, & decernat clementia tua, ut omnes se ubique judices, quibus provinciarum administrationes creditæ sunt, ad quos sola cura & solicitude publicorum negotiorum pertinere debet, à religiosa se observantia abstineat, neque posthac præsumant, atque usurpent, & putent se causas cognoscere clericorum, & innocentes homines variis afflictionibus, minis, violentiâ, terroribus frangere, atque vexare. Intelligit singularis & admirabilis sapientia tua, non decere, non oportere cogi & compelli invitatos & repugnantes, ut se his subjiciant & addicant vi oppressi, qui non cessat adulterinae doctrinæ corrupta semina spargere. Quo permotus Constantius legem dedit, ne Episcopi accusarentur, in judiciis, id est apud judices publicos seu civiles, sed si qua querela deferretur adversus eos apud alios Episcopos exploraretur.*

L. 12. C. Th. de Episc. & Cleric.

Hactempestate magistratus & praefides solebant cognoscere de causis civilibus & criminalibus clericorum. Inde secuta sanctio Valentis & Gratianni quæ extat in L. 23. C. Th. de Episc. & Cleric. Ut qui mos erat in causis civilibus clericorum obtineret, in levioribus vero delictis clericorum, puta his quæ pertinebant ad disciplinam seu religionis observantiam, cognitio spectaret ad Episcopum dicœsanum, in gravioribus criminibus ad judices ordinarios id est praefides in provinciis, vel praefectum urbis in urbe, vel extraordinarios id est specialiter datos à principe. Hoc jure cum variæ cædes in urbe patratæ essent tempore Valentis occasione tumultus suborti in electione Damasi, ob concursum Ursini Diaconi, reos cædis tam clericos quam laicos pœnas dedisse cognitione Maximi tum praefecti urbis refert Socrates libri. 4. cap. 24. οὐδὲ διὰ τέτο πλάνης λαγήνους τε ναὶ κληρικούς τε τὸ τόπο ἐπάρχου μαζιμίνα πυωρθλῶσι. Quam ob causam complures tam laici quam clerici à Maximino qui tum praefectus urbi fuit acerbis afficiebantur suppliciis. Chronopium Antifititem judicio Olibrii praefecti urbi damnatum signat. l. 18. c. Th. quorum appell. non recip. Et hac in re licet violata fuerit emunitas clericorum, tamen aliquatenus habitam rationem eorum dignitatis non est negandum, quod à suo judece abalienati, acceperint unum è majoribus magistratis, nempè praefectum urbis qui omnia crimina id est cognitionem criminum sibi vindicabat in urbe L. 1. §. ff. de offic. praefect. urb. Tacit. 14. Annal. Pari ignominia Valerius Ponticus afficitur, quod reos nè apud praefectum urbis arguerentur ad Praetorem detulisset. Inde Justinum Philo-

fophum martyrium passum Romæ Rustico Præfecto urbi. ἐπὶ οὐνα
νιγμόνος, non sine re notat Epiphan. hæres. 46. & Agnetem Virgi-
nem judice Symphronio Præfecto urbis. Ambros. sermon. 90. Audiens
h.e.c Præfectus Symphronius lætus efficitur, & mis̄a apparitione cum in-
genti strepitu, suis eam tribunalibus p̄cepit s̄sti. Ne Jurisdictio Epis-
copalis frustratoriâ appellatione infringeretur, Valentinianus edixit, nē
à sententiâ Episcopi provocaretur ante sententiam definitam, adversus
provocantem indicta mūlta quinquaginta librarum argenti L. 2. C. de
Episc. audient. d. C. 18. L. Th. quor. appellat.

Jurisdictionem Episcopalem tam laborantem restituit Theodosius senior, & continuâ, id est perpetuâ lege fancivit, nē Episcopi ad ju-
dicia ordinariorum, sive extraordinariorum judicium pertraherentur,
cum haberent illi suos judges, nec quicquam his commune esset cum
legibus, quantum ad causas ecclesiasticas, quas decet autoritate epis-
copali decidi, ita ut præfectus cognosceret de civilibus negotiis clericorum
Episcopus haberet Pontificium sacræ disceptationis L. ult. c. Th. de
Episc. judic. cuius prior pars interpolata est in Can. continua. 11. qu. 1. ait
Pontificium sacræ disceptationis id est summam cognitionem de nego-
tiis ecclesiasticis clericorum, quâ analogia & fruendi Pontificium, pro
jure utendi, fruendi in L. r. C. Th. de bon. matern. & Pontificium ju-
dicandi. Arnobius in psalm. 68. *In portis ergo hi arripiunt Pontificium ju-
dicandi & corripiendi.* Pontificium dominandi idem in psalm. 118. Sic ^{Add. Gell.}
^{libr. 1, cap. 13.} per infidelitatem non sponsa, sed uxor est potestas incredulitatis quæ da-
bat Pontificium dominandi sacerdotibus templorum. Recentia jura tamen
spreta à Maximo Tyranno, in causa Priscilliani & Sociorum, qui se-
mel hæresis damnati in Synodo Burdegalensi, postea accusantibus pri-
mum Thacio & Ursacio Episcopis, tum levandæ invidiæ causa, sub-
missio accusatore filii patrono, Treviris capite damnati ab Evodio Præ-
fecto prætorio Galliarum, cui causa demandata erat à Maximo, ne-
quicquam reclamante Martino Turonensi Episcopo apud Maximum, novum
esse & inauditum nefas, ut causas Ecclesiæ judex sa culi judica-
ret, ut refert Severus hist. sacræ libr. 2. Quod causam dedit aliae con-
stitutioni Theodosii ut clerici episcopali audientiæ reseruentur sublatu
edicto Tyranni id est Maximi in causâ Priscilliani, quo indiscreté ad secu-
lares judges deduci cautum erat L. ult. C. Th. de Episc. & cleric.

Sub idem tempus cum Valentinianus junior iussisset Basilicas tradi
Arrianis suggestione Justinæ matris, Auxentius Pseudo Episcopus Me-
diolanensis, sc̄tā Arrianus ad disputationem provocasset Ambrosium
his legibus ut certaretur coram Imperatore, & Imperator reclamantem
Ambrosium juberet adesse, disputationis causâ, ille non esse principis

de causis fidei judicare respondit scripta ad Imperatorem. epist. quæ est 32. Nec quisquam contumacem judicare me debet, cum hoc afferam quod angustæ memorie pater tuus Valentinianus, non solum sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit, in causa fidei vel Ecclesiastici alicujus ordinis, eum judicare debere qui nec manere impar sit, nec ure dissimilis, hæc enim verba rescripti sunt, hoc est sacerdotes de sacerdotibus voluit judicare quia etiam si alias quoque argueretur Episcopus, & morum esset examinanda causa, etiam hanc voluit ad Episcopale judicium pertinere. Quæ est sanctio generalis, cuius meminit. L. 18. C. Th. quor. appell. non recip.

Æquiores in Ecclesiam Arcadius & Honorius Theodosii liberi paternæ pietatis æmuli constitutionem Constantini secuti edixere, ut judicium episcopale ratum esset omnibus, qui Episcopos judices elegissent, & eadem vis & robur esset sententia Episcopi, quæ sententiæ præfecti prætorio, ita ut ab eâ non liceret provocare L. Episcopale. C. de Episc. audient. Pari devotione iidem alio rescripto vetuere, nè Episcopi canonice depositi ad Imperatorem provocarent, vel secularare judicium ex-peterent. L. quicumque. C. Th. de Episc. & Cleric. L. quicumque. C. eod. Nihilominus alia constitutione Arcadii & Honorii jurisdictioni Ecclesiasticæ modus impositus est, ejusque metæ positæ in causis ecclesiasticis, ita ut Episcopi judicarent, in causis clericorum quæ ad religionem & officium pertinerent, in aliis vero causis id est in civilibus causis judices ordinarii. L. 1. C. Th. de religione anno 452. Jurisdictionem Episcopalem ferè sustulit Valentinianus 3. Novell. de Episcopali judicio quæ est in calce Codicis Theodosiani, quâ vetuit nè Episcopi inter clericos vel laicos habeant potestatem judicandi, nisi tanquam arbitri præente vinculo compromissi, quoniam, inquit, Episcopi & Presbiteri forum legibus non habent, & invidiam à se removeret perperam usus autoritate constitutionis Arcadii & Honorii, ne de aliis causis judicent Episcopi quam de causis religionis. Hac enim constitutione jurisdictione Ecclesiastica non restringitur ad causas religionis quæ pertinent ad fidem, sed ad causas ecclesiasticas quæ pertinent ad disciplinam & officium clericorum, & civiles causæ clericorum tantum reservantur judicibus ordinariis. Quam dura & indigna Christiano principe visa fuerit hujusmodi constitutio intelligi potest quod à successore Majoriano contrariâ lege damnata fuerit, & contra eandem editus sit Canon. 1. Conc. Andegavensis habitu anno sequenti. *Primum ut contra Episcopale judicium, clericis non liceat resilire, neque inconsultis sacerdotibus secularium judicia expetere.*

Sub idem tempus à Marciano promulgata est constitutio pro clericis Constantinopolitanis, ut clerici conveniantur apud Archiepiscopum volente actore, vel si actor nolit subire judicium Archiepiscopi apud præfectum

fectum prætorio. l. cum clericis. C. de Episc. & cleric. l. decernimus
C. de Episcopal. audient. Cum constitutione Leonis actum est ut Episcopi & clerici convenienterentur, in causis civilibus apud judices ordinarios, id est præsides in provinciis, in urbe apud præfectum prætorio. l. omnes qui. C. de Episc. & cleric. de quâ Theodorus lector. libr. 1. Δέων
ενομοθέτησε τοὺς πληρικοὺς ὡδὸν τῷ ἐπάρχῳ τῷ περιπολεῖσθαι μέρον διπλεῖ-
νται. Leo statuit ut apud præfectum prætorii solum responderent clerici. Ni-
cephor. Callist. libr. 15. cap. 22. δὲ οὐ, λέων ταῦτας ἐνομοθέτει, πυς ἐπο-
κληρούς πατειλεγμένας, ὡδὸν μόνῳ τῷ τῷ περιπολεῖσθαι μέρον κρίνεται.
Quo tempore Leo Primus etiam constituit, ut qui in cleri ordinem leti essent
à solo præfecto prætorio judicarentur. In criminalibus vero & alia consti-
tutione Leonis cautum est, ut Episcopi & clerici apud Præsidem Pro-
vinciæ in qua delictum commissum est respondeant, ita ut in posterum
Præfes non teneatur ad eos accedere ut eos audiat, quod à dignitate
Prætoris nimis alienum est, sed rei audiendi deducantur ad Præsidem.
L. jubemus. §. ult. C. de Episc. & cleric. Cum illustribus reis mitiis ac-
tum, illustres rei non stantes audiabantur, sed sedentes in eâ secretarii
parte quæ inferior erat subselliis judicum, altercantibus vero superior.
L. 3. C. Ubi senator, vel clarissim. **Quod servatum in Arvando Præ-**
fecto prætorio Galliarum, reo majestatis facto. Sidon. libr. 1. epist. 7.
Offertur Præfectoriis ante propositionis exordium jus sedendi, Arvandus
jam tunc infelici impudentiâ, concito gressu mediis propè judicum finibus
ingeritur. Episcopi & clerici quoties rei postularentur, à Præside non
audiebantur publicè & pro tribunali, sed domi & secretò propter digni-
tatem ordinis. Verum id immutatum hâc constitutione, quia reatus
tollit dignitatem L. 2. de dignitat. Joannes Chrysostom. homil. 13. ad
Antiochenos. εἰδον ταῦτα τῷ θηραστρίῳ διδεμένας οὐ απαγουέντες
**διὰ μέσος τῆς ἀγορᾶς τὰς ταύφαντες ἔμεινας ἀνθρακες, ἐνθα γὰρ ἐν ἡγε-
σιώσις ἀξιώματος ἀδὲν ὠφελεῖ. Vidi nuper in judicio vinclatos, & per me-
dium forum abductos, illos illustres viros, ubi enim capitis devotio, di-
gnitas nihil prodest. Alias Episcopi non coguntur venire in judicium
testimonii dicendi causa, sed præter ad eos quospiam e ministeris suis
domum mittere debet, qui eos audiat. Nov. 123. cap. 7. & clerici non
tenantur publicè seu pro tribunali testificari. Synod. Carthag. can. 63.
apud Balsam. ὡσεὶ τὰς πλευρὰς χειρίν θαυμάσωες τῆς δινήας ἀντὸν
κρίσεως μὴ ἀναγκάζεται δημοσίως μαρτυρεῖν. Ut clerici pro proprio ipsorum
judicio non tenentur publicè testificari, in personis egregiis idem serva-
tum, ut domum mitteretur ad jurandum L. ad personas §. de jureju-
rand. A senatu Prætor missus ad Vigulaniam clarissimam fœminam, qui
eam domi tñsem audiret, quod suā ætate novum & insolens visum,**

DE JURISDICTIONE

cum & Vestales in foro & in curiâ testes audiri moris esset, refert Tacit. 2. Annal. Cæterum Vigulaniæ potentia, adeò nimia civitati erat, ut testis in causâ quadam quæ apud Senatum tractabatur venire designaretur, missus est Prætor qui domi interrogaret, cum virginis Vestales in foro & judicio audiri, quotiens testimonium dicerent vetus mos sineret. Anteatum sacerdotes in causâ Verris secretô in curiâ audiri religionis fuit. M. Tull. Verr. 6. Sacerdotes vocantur, ex his queritur secreto in curiâ quid esset factum, quemadmodum arbitrarentur signum esse ablatum.

CAPUT IX.

*Jurisdictio Ecclesiastica ferè collapsa restituta à Justiniano.
Eadem incolumis sub Regibus Gothorum.*

JURISDICTIO Ecclesiastica quæ à constitutione Valentiniani III. lethaliter vulnerata, ac ferè extincta erat, à Justiniano suscitata velut sacra olea à Barbaris incursa reviruit, sibique & dignitati restituta est saltē ex parte non sine distinctione civilium, & criminalium causarum & rursus civilium seu communium & Ecclesiasticorum criminum. ex Novell. 83. instante Menna P. C. statutum, ut in pecuniariis seu civilibus causis, clerici convenientantur apud Episcopum qui de plano seu summarie litem expediāt sine scripto, sine damno id est sine sumptu & sportulis, si verò propter ambages & difficultatem litis, Episcopus litem decidere nequeat, tunc liceat transire ad judicem civilem, in criminalibus verò causis si civile seu commune fuerit delictum, ut adulterium, homicidium, furtum, clerici convenientantur apud Præsidem in provinciis, in urbe apud Præfectum urbis. Qui litem finiat intra duos menses, ita ut damnatus clericus non priùs det pœnas, quam ab Episcopo degradatus fuerit, si crimen ecclesiasticum, ut sacrilegium, simonia, conspiratio adversus Episcopum, de eo disceptetur apud Episcopum sine ullo consortio, & participio Judicis civilis, unde sumpta est auth. clericus quoque. C. de Episc. & cleric. ex Nov. 123. cap. 8. Specialiter cautum ne Episcopi quālibet in causâ pecuniariâ vel criminali ad judicem civilem, vel militarem inviti trahantur sine rescripto Principis, unde delibata est auth. nullus Episcopus. C. de Episc. & cleric. nec non ex Novell. 79. constitutum, nè monachi convenientantur nisi coram Episcopo, nimis eodem jure censendi fuere monachi, ac clerici, ex quo monachi in clerum allecti constitutione Syricij Can. monachos.

Jurisdictionem Episcopalem in clericos intactam r eliquerunt etiam Reges Gothorum dum Italæ incubarunt , licet Secta Arriani reverentia Sedis Romanæ, ut credibile est. Temerarios accusatores Augustini Episcopi ad Eustorgium Mediolanensem Episcopum & Metropolitum remisit Theodoricus Rex apud Cassiodor. 1. Var. epist. 9. *Volumus enim impugnatores ejus legitimâ pœnâ percellere, sed quoniam & ipsi clericatus nomine fungebantur, ad sanctitatis vestræ judicium cuncta transmisimus ordinanda, cujus est & aequitatem moribus talibus imponere, quem novimus traditionem Ecclesiasticam custodire.* Etiam in causâ Symmachii Pontificis , qui adulterii insimulatus erat cum haberetur Synodus Romæ , consultus idem Theodoricus à patribus quid vellet agi in hujusmodi causâ , in Synodi, inquit , esse arbitrio in tanto negotio sequenda præscribere , nec quicquam ad se præter reverentiam de ecclesiasticis negotiis , ut ferunt acta Synodi. Eadem religione clericos Romanæ Ecclesiæ reos postulatos suo judici id est Pontifici tradidit Athalaricus apud Cassiodor. 3. Var 24. *Itaque flebili aditione causamini hoc fuisse longæ consuetadinis institutum, ut si quis sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ servientem aliquam crederet actione pulsandum, ad supradictæ civitatis antistitem negotium suum dicturus occurreret, nè clerus vester forensibus litibus profanus, negotiis potius secularibus occupetur.* Et paulò post. *Atque ideo considerantes Apostolicae Sedis honorem, & consulentes desideriis supplicantium presenti autoritate moderato ordine definimus, ut si quispiam ad Romanum Clerum aliquem pertinentem, in qualibet causâ probabili crediderit actione pulsandum, ad beatissimi Papæ judicium prius convenienter audiendus, ut aut ipse inter utrosque more suæ sanctitatis cognoscat, aut causam delegeat aequitatis studio terminandam.*

CAPUT X.

*Status jurisdictionis Ecclesiastice inconcussus sub Regibus
Francorum primæ stirpis.*

JURISDICTIONEM Episcopalem multò felicius vindicatunt Episcopi Galliarum , annuentibus Christianissimis Regibus quorum plerique magis sacerdotes visi quam Reges in criminalibus causis etiam gravioribus , puta perduellionis , homicidii & alijs , non alios judges passi sunt Episcopi quam Coepiscopos , etiam de Regum consensu Anno Christi 580. in Conc. Parisiensi Prætextatus Rothomagensis E

piscopus accusante Chilperico Rege, quod cum Meroueo ipsius filio conspirasset in ejus caput & regnum, eundemque nuptiis copulasset cum Brunichilde amita, relicta Sigeberthe patrui sui, ut fuis narrant Gregor. Tur. lib. 5. cap. 19. & Aymoin. libr. 3. cap. 21. & 26. Et licet crimen perduellionis de quo agebatur esset fori Regii & civilis, se Episcopos judicet non detrectare coram patribus obtestatum. Chilpericum refert Aymoin. *Quamvis venerandi Pontifices regia potestas reum majestatis legibus condemnare possit, ego tamen hunc qui falsum sibi Pastoris nomen usurpat, coniurationis contra me factæ authorem, sacrissimis non contradicens Canonibus vestre audientia repreſento.* Imò & à Rege in medium productum Codicem Canonum, secundum quos judicari non abnueret, subdit idem Turonensis: ipse verò ad metatum discessit, transmittens librum Canonum, in quo erat quaternio novus adnexus, habens Canones quasi apostolicos, continentes hæc: *Episcopus in homicidio, adulterio & perjurio deprehensus, à sacerdotio divellatur.*

Anno 582. Saloni & Sagittarius Episcopi, hic Vapincensis, ille Ebredunensis, in Concilio Lugdunensi coacto, permittente Guntrano Rege, Episcopatu dejecti ob varia crimina perduellionis, homicidii, adulterii. Gregor. Tur. lib. 5. cap. 21. *Quod cum Rex Guntchraminus comperisset, congregari Synodus apud urbem Lugdunensem jussit, coniunctaque Episcopi cum Patriarchâ Nicetio beato, discussis causis invenerunt eos; his sceleribus quibus accusabantur valde convictos, præceperuntque ut qui talia commiserant Episcopatus honore privarentur.* Idem Aymoin. libr. 3. cap. 18.

Anno Christi 588. in Synodo Matisconensi II: coacta jubente Guntrano Rege. Visiernus Cadurcensis Episcopus vir simplex: cuius memoria sanctitatis laude celebratur, episcopali munere in triennium suspensus, quod Gundebaldum qui Clotarii filium sese gloriabatur ejus dolis deceptus intra civitatis septa excepisset. Gregor. Tur. libr. 8. cap. 20. *Interim dies placiti advenit, & Episcopi ex iussu Regis Guntchramni, apud Maticensem urbem collecti sunt, Visiernus Cadurcensis Episcopus excommunicatur, pro eo quod Gundobaldum excepisse publicè est confessus, accepto hujusmodi placito, ut penitentiam tribus annis agens, neque capillum neque barbam teneret, vino & carnibus abstineret, missas celebrare, Clericos ordinare, Ecclesiæ & chrisma benedicere, Eulogias dare penitus non auderet, utilitas tamen Ecclesiæ per ejus ordinationem, sicut solita erat omnino exerceretur.*

Eodem anno in Synodo Biennacensi sese purgavit Gregorius Turonensis Episcopus, cum reus factus esset, quod famæ Fredegundis Reginae uxoris Chilperici oblocutus esset, de consuetudine cum Bertranno

Burdegalensi Episcopo. Gregor. Tur. libr. 5. cap. 47. & dd. seqq. Anno 590. Aegidius Rhemensis Episcopus in Synodo Metensi Chilperici II. ius tu congregata Episcopatu depositus quod in necem Regis consilia iniisset. Gregor. Tur. libr. 10. cap. 19. Flodoard. lib. 2. Rhem. hist. cap. 2.

Per eadem tempora & Concilia Galliae quae Regum jussu & voluntate coacta constat, eorumque confessu saepius auctorata, & quorum Canones in leges & capitula Regum transfusi Jurisdictioni Episcopali tuendae segnius invigilarunt. Nec in causis civilibus vel criminalibus, Clerici convenienter apud Judicem secularem, sed tantum apud Episcopum Diccesanum variis Synodis una lex facta. Synod. Agathens. can. 32. Clericum nullus presumat apud secularem judicem, Episcopo non permittente pulsare, & si pulsatus fuerit non respondeat, vel proponat, nec audeat criminale negotium, in seculari judicio proponere. Unde sumptus est can. Clericum nullus. II. qu. 1. Synod. Aurelianens. III. cap. 32. Clericus cuiuslibet gradus, sine Pontificis sui permisso, nullum ad seculare judicium presumat attrahere; neque laico inconsulto sacerdote, clericum in seculare judicium liceat exhibere. Can. clericus cuiuslibet II. qu. 1. Synod. Aurelianens. IV. can. 20. Quaecumque causatio, quoties inter clericum & secularem vertitur, absque Presbytero, aut Archidiacono, vel si quis esse praepositus Ecclesiae dignoscitur, judex publicus audire negotium non presumat, sanè si causam habentibus placuerit vel ad judicium, forte ex voluntate communi, permittente Praeposito Ecclesiae, clericu licentia tribuatur. Synod. Antissiodorens. can. 43. Quicumque judex aut secularis Presbytero aut Diacono, aut cuiilibet de Clero, aut de junioribus, absque voluntate Episcopi, aut Archidiaconi, vel Archipresbiteri, injuriam inferre presumperit, anno ab omnium Christianorum consortio habeatur extraneus. Et Synod. Matisconens. 1. can. 8. Ut nullus clericus ad judicem secularem quemcumque alium fratrem de clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere quocumque loco presumat, sed omne negotium clericorum aut in Episcopi sui, aut in Presbiteri, aut Archidiaconi praesenti finiatur, quod si quicumque clericus hoc implere distulerit si junior fuerit, uno minus de quadraginta ictus accipiat, si certe honoratior triginta dierum inclusione multetur. Unde desumptus est can. nullus clericus. II. qu. 1.

CAPUT XI.

*Status sacræ Jurisdictionis sub Carolo magno & aliis Regibus
secundæ stirpis. A Regibus imploratur mucro Episcopalis
adversus perduelles.*

JURISDICTIONEM Episcopalem penè collapsam diutinâ vaca-
tione Ecclesiarum , vel sôcordiâ & secularitate Episcoporum , incli-
natione Merovingiæ gentis , mutatione Reipublicæ , instauravit Caro-
lus M. & legem Constantini & alias quæ magis conducebant jurisdictioni
Episcopali suas fecit , & in capitula digessit uti Capitular. libr. 6. cap.
iii. Cum edixit ut quæcumque ad religionem pertinerent , locis suis
& à suæ dioceseos Synodis audiantur . Quod sumptum est ex L. unic.
C. Th. de Religion. & cap. 109. ejusdem libri idem constituit , ut
clericî non secularibus judicibus , sed episcopali audientiæ reserventur , fas
enim non est , ut divini muneri ministri , temporalium potestatum sub-
dantur arbitrio , quod decerpsum est ex L. ult. C. Th. de Episc. & Cle-
ric. & cap. 281. ejusdem libr. voluit Imperator , ut per omnes ditionis
suæ Provincias quæ lege vel consuetudine uterentur , servaretur rescri-
ptum desumptum ex Theodosii libro quod est Constantini in L. i. C.
Th. de Episcopal. judic. cuius sententia hujus modi est ut cuicunque ac-
tori , vel reo initio litis , vel in quacumque parte litis ante sententiam ,
liceret petere episcopale judicium , & nè sententia Episcopi posset re-
traetari. Idemque variis aliis capitulis statuit , nè inconsulto Episcopo
clericî conveniantur apud Judicem secularem . 5. Capitular. 237. & libr.
6. cap. 154. 156. & 330. & libr. 7. cap. 149. 208. 251. 369. Et ut in-
telligamus quonam studio Imperator coluerit Jurisdictionem Ecclesiast-
icam & Judices seculares ab ea abstinere voluerit. Idem statuit ut
Episcopi , & Comites qui erant Judices Pagenes concordiam inter se
foverent , nè alter alterius Jurisdictionis fines invaderet , ut Capitulari
138. libr. 5. Ut Episcopi cum Comitibus stent , & Comites cum Episcopis ,
ut uterque pleniter suum ministerium peragere possit. Et idem addit 3. cap.
64. Ut Comites & Judices , reliquisque populus obedientes sint Episcopo ,
ut in vicem consentiant ad faciendas justicias , quarum legum exemplum
dedere Episcopi Galliarum , invitatis Judicibus ad concordiam tuendam.
Synod. Cabilonensi. 2. can. 20. Si inter omnes fideles pax & concordia
habenda est , multo magis inter Episcopos & Comites esse debet , qui post

imperialis apicis dignitatem populum Dei regunt, ita enim inter se concordare debent ut alterutrum sibi ad Dei servitium peragendum, & ministerium suum explendum, non solum non noceant, quin potius adminiculo sint. Et Synod. Moguntina I. can. 8. *Episcopi consentientes sint Comitibus & iudicibus ad justicias faciendas.* Tanta erat Principum reverentia erga Ecclesiam, ut gauderent Jurisdictionem Ecclesiasticam cum civili conciliare & Comites cum Episcopis concordes & unanimies esse vellent, & hac in re commune erat votum legum & Canonum, nec erubescabant Reges legibus suis Canones insequi, & Canonum executores potius videri, quam legum auctores.

Hoc seculo Reges etiam in propriis causis Ecclesiasticae Jurisdictionis opem implorarunt, ut hostes & perduelles cohiberent. Anno 835. in Concilio habitu apud Theodonis villam, Ebo Rhemensis Episcopus Episcopatu depositus quod fuisse socius conspirationis initæ in Ludovicum Pium à Lothario & aliis è liberis. Flodoard. Rhemens. hist. lib. 2. cap. 19. & lib. 3. cap. 21. Aymoin. libr. 5. cap. 16. Anno 859. in Synodo Tullensi à Carolo Caluo porrectus libellus proclamationis seu quarelæ adversus Vvenilonem Senonensem Archiepiscopum, quod Ludovici Regis Germaniae fratris partes adversus se fecutus esset, & cum ejus sociis excommunicatis publicè communicasset, in hæc verba. *V*enilo cum quo potuit solatio ad prædictum fratrem meum Ludovicum in meam contrarietatem venit, cum quo erant excommunicati istius regni & seditionis, de quorum excommunicatione Coepiscoporum suorum litteras accepit, & Missas publicas fratri meo, cum quo ipsi seditionis erant in palatio meo Attiniaco, & Parochia & Provincia alterius Archiepiscopi fidelis nostri, sine sua licentia ac Coepiscoporum consensu Vvenilo excommunicatis, vel excommunicatorum participibus celebravit. A Regibus non modo ferro, sed etiam anathemate auctum adversus perduelles & hostes, implorato ad hoc Episcoporum officio. Synod. Toletana 4. can. ult. *Qui-cumque ergo ex vobis, vel totius Hispaniæ populis quilibet conjuratione vel studio sacramentum fidei sue, quod pro patriæ gentisque Gothorum statu, vel conservatione regiae salutis pollicitus est temeraverit, aut Regem nece attractaverit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptione tyrannicâ regni fastigium usurpaverit, anathema sit.* Quod repetit Synodus Toletana V. can. 2. Hac lege Juditham filiam quæ primum nupta Edilulfa Regi Anglorum, illo extincto post redditum in Galliam enupserat Balduino Comiti infcio patre Carolus Francorum iudicio damnatos, anathemate distingi ab Episcopis impetravit. Flodoard. lib. 3. Rhemens. histor. cap. 12. *Unde Rex Carolus Episcopos ac cæteros regni primores consulens, post mundanæ legis judicium canonicanum in jam dictum Balduinum*

¶ Judith secundum edita Beati Gregorii, ab Episcopis de promis fenteriam fecit. De quo est Capitulare Caroli Calvi tit. 30. cap. 5. & passim Reges nostri leges, capitularia, emunitates & privilegia anathematis plena, sanxerunt, adhibita scilicet in eam rem Episcoporum subscriptione & auxilio, ut liquet ex formulis Marculph. libr. 1. cap. 1. & lib. 2. cap. 1. 2. 6. quas singularibus notis illustravit clarissimus vir Hieronym. Bignonijs, etiam petitionibus regiis appetita excommunicationis poena & quo magis cautum esset adhibiti Notarii Apostolici. Chronic. Vernaculum de reb. hist. Ludovic. XI. ad ann. 1465. Et pour plus ample promesse, ils obligoient ès mains de deux Notaires Apostoliques, & voulant accordans estre incontinent excommunieez se par eux ou l'un d'eux estoit fait le contraire. Pari & fiduciâ Thetpergâ à Lothario injuriâ repudia- ta, inducta Valdradâ Pellice, de objectis se purgatura, Ecclesiasticum iudicium expetiit, rejecto monomachia judicio quod poscebatur à Lothario, quod placuit Nicolao I. epist. ad Carolum Caluum quæ extat apud Reginonem libr. 2. chronic. Deinde quod Ecclesia refugium qua- rens, Ecclesiasticum iudicium semper expetens submitti non debet seculari judicio.

Denique in his quæ pertinent ad Jurisdictionem Ecclesiasticam hanc
estate concordi religione viguit observantia Canonum & legum. Hinc-
mar. Rhemens. Archiepisc. epist. 4. ad Episcopos Franc. cap. 6. editionis Moguntinæ. Qualiter autem ordinati ministros sibi suppositos regere
debeant sacri Canones & Decreta Sedis Romanae Pontificum; sed & sextus
decimus liber legum quibus una cum sacris Canonibus moderatur Ecclesia
patenter ostendunt. Quo intelligendus est liber 16. Cod. Theodosiani,
quo continetur thesaurus legum quæ spectant ad Jurisdictionem Eccle-
siasticam tuendam.

C A P U T X . I .

*Status Jurisdictionis Ecclesiasticae sub Ludovico Crasso,
Ludovico tunciore, Philippo A. & D. Ludovico.*

RE RUM summa ad Capetios translatâ Ecclesia Gallicana non de-
sunt salvam & incolumen tueri suam Jurisdictionem , quin ea usi
sunt ipsi Reges ad coercendos perduelles & regni hostes . Regnante
Ludovico Crasso , Thomas de Marna in Synodo generali Galliarum
apud Belvacum congregato anathemate damnatus & cingulo militari
licer

licet absens discessus in scheme, quod Rege variis expeditionibus occupato Pagum Laudunensem, Remensem, Ambianensem armis prædisce vastasset, idemque conjunctis Principis & Cleri in communem hostem consiliis munitissimis castris quotquot tenebat à Rege exhaeredatus Suger. in vita Ludovici Crassi. Cujus intolerabili fatigata molestia cùm federet Belvacil generali conventu Gallicana Ecclesia, ut in hostes veri sponsi Iesu Christi, hic etiam judicij primordia, & damnativer promulgare incipiat sententiam venerabilis Sanctæ Romanae Ecclesiæ Legatus Cono Prenestinus Episcopus, innumerarum pulsatus molestia querelarum, Ecclesiarum pauperum & orphanorum, divexationum tyrannidem mucrone Beati Petri, anathemate scilicet generali detruncatus, cingulum militare ei licet absenti decingit, ab omni honore tamquam sceleratum infamatum, Christiani nominis inimicum omnium judicio deponit. Tanti itaque Concilii Rex exoratus deploratione citissime in eum movet exercitum &c.

Thomam Archiepiscopum Cantuariensem Angliæ finibus exulan tem, & persecutionem patientem ab Henrico II. Rege Anglorum pro jurisdictione & libertate Ecclesiastica tuenda comiter excepit Ludovicus Junior, & in Pontiniacensi primùm cœnobio, tum in monasterio S. Columba apud Senones suo sumptu sustentavit. Qua de re conquerente per nuntios Rege Anglorum. Ille, inquit, nuntius Regi vestro nuntiantes, quia si Rex Angliae avitas quas vocat consuetudines, licet minus ut dicitur legi divinae congruas, tamen ut ad Regiam dignitatem spectantes non sustinet abrogari, multò minus mihi licet jus illius libertatis subvertere, quod cum corona Regni mihi jure competit hereditario. Consuevit siquidem Francia ab antiquis temporibus omnes miseris & afflictos, & maximè pro justitiâ exulantes recipere & fovere donec pacem haberent, & tueri. Et idem audiens Regem Anglorum consilia agitare de Cantuariensi deponendo à sede sua. Certè, inquit, sicut Rex Anglorum, ita & ego Rex sum, tamen minimum de clericis mei regni deponere ego non valerem, ut ferunt acta vitæ ipsius Thomæ libr. 2. cap. 5. & 26. Et Anglus ipse agnoscens se in causâ Thomæ non posse effugere judicium Ecclesiæ, ex foco an ex animo palam edixit sese paratum consentire judicium Ecclesiæ Gallicanæ. Matth. Paris ad ann. 1168. Rex autem Anglorum coram Rege Francorum ut afferebat Archiepiscopo satisfacere paratus erat, vel si contendere vellet judicium in Palatio Parisiensi subire, Gallicana Ecclesia ponente partes suas, seu scholaribus diversarum Provinciarum equâ lance negotium examinantibus. Non dispari ingenio Philippus Augustus ab uno è Conciliorum participibus submonitus, Regiam jurisdictionem passim à clericis usurpari, respondit, se ita esse suaderi,

sed tot acceptorum à Deo beneficiorum memorem, rem facile condonare Ecclesiæ, seque malle jurium suorum jaeturam facere, quam cum Ecclesiæ item ciere. Testis Joinville scriptor Vernaculus vita D. Ludovici ex fide ipsius inter novissima verba quibus assatus est Philippum filium & regni successorem. Et Ludovicus ipse avitæ virtutis tenax, ab Episcopis Galliarum rogatus orante Guidone Altissiodorensi Episcopo, ut si quis in excommunicatione insordesceret, ultra annum & diem, baillivos & præpositos juberet excommunicatos compellere captis pignoribus, ad petendum absolutionis beneficium, precibus Antistitum lubens adnuit adhibito modo: si liqueret justam esse causam excommunicationis, de quo idem Joinville: *Et le saint homme respondit que tres-volontiers le commanderoit faire de ceux qu'on trouveroit estre forconniers à l'Eglise, & à son presme. Qua de re constitutionem anni 1228. dedit D. Ludovicus.* Quæ comprobata est rescripto Philippi III. ipsius filii. *Quod habetur apud Choppin. de sacr. polit. libr. 5. cap. 8. num. 15.*

Per id tempus quidem optimates Galliæ, Dux Burgundiæ, Comes Britanniæ, Comes Engolismensis, Comes S. Pauli & alii libellos publicè edidere, etiam extra fines Regni obtestationis de usurpationibus Judicum ecclesiasticorum in seculares, vario idiomate gallico & latino, ut omnibus innotescerent; cujus verba è libello latinè scripto apponere non piget. ex Mattheo Paris & Mattheo Vestmonasterensi desumpta ad ann. 1247: *Nos omnes Regni majores, attento animo percipientes, quod regnum non per jus scriptum, nec per Clericorum arrogantiam, sed per sudores bellicos fuerit acquisitum, præsenti decreto omnium juramento statuimus & sanximus, ut nullus clericus, vel laicus alium de cætero trahat in causam coram ordinario judice vel delegato, nisi super hæresi, matrimonio vel usurpi, amissione omnium bonorum suorum, & unius membra mutilatione transgressoribus imminentibus, certis à nobis super hoc executoribus depunitatis, ut sic iurisdictio nostra resuscitata respiret.* Sed adversus Ecclesiam audire querelas privatorum cujuscumque dignitatis essent, nimis iniuum & exemplo periculosum fuit, cum fierent inscio Principe, nec ad alium quam ad Principem deferri par esset. Et autores hujus libelli suspectos fuissent *survendentes* cum Friderico II. Imp. schismatis reo & Ecclesiæ persecutore non diffitetur Matth. Paris. *Multos tamen perterruit hujusmodi tenor Ecclesiæ, credebaturque hec à consensu Friderici emanasse, maximè cum hujusmodi clausula finalis concordet epistolæ Friderici, quam multis misit Principibus, in cuius fine sic dicit, &c.* Idem Vestmonasteriensis iisdem penè verbis.

CAPUT XIII.

*Status Jurisdictionis Ecclesiasticae sub Carolo VI. Philippo
Valesio, & Carolo VIII.*

QUANTO Jurisdictionem Ecclesiasticam coluerint securi Reges ; inde aestimare licet , quod ejus opem & auxilium saepius implorarunt , pro tutela & defensione regni , & rescripta Apostolica impearunt , quibus excommunicati declararentur , qui delectum militum egissent sine autoritate Principis . Hoc jure anno Christi 1417. sub Carolo VI. diris excommunicationis proscriptus ; quod Dux Burgundiæ isto cum Anglis foedere Galliam armis pessum daret . Jam & nefariâ Ludovici Ducis Aurelianensis nece contaminatus anno 1329. sub Philippo Valesio ejus nominis VI. Durius tentata est Jurisdictionis Ecclesiastica à Petro de Cugnerio Procuratore Regio in Senatu Parisiensi edito libello , quo varia continebantur capita de usurpationibus Regiae Jurisdictionis factis per Clericos . Ob id solemnis collatio indicta apud Principem , cuius causâ Lutetiam convenere Episcopi Galliarum . In hoc confessu Regias partes tuebatur Cugnerius , ecclesiasticas Bertrandus Eduensis Episcopus : Jurisdictionis Ecclesiastica defensa lege , & conuentu , & si quid emendandum esset statutis synodalibus vel provincialibus , aliisve idoneis remediis emendari placebat . Quis fuerit existens concertationis non tacendum , nimirum propriæ vocis oraculo editus Rex Christianissimus , se jura Ecclesiastica magis augere , quam immunuere velle , & ob hoc tantum Concilium indictum ut Officialium utriusque ordinis excessus emendarentur , ut refert Vv. Nangius in Chronic . Unde gratiae illi actæ , & Catholici nomen additum . Teste Paulo Emilio in ejus vit. , si gestis collationis credimus concio soluta est factis ambiguo responso Principis per Cugnerium , sibi placere ut ea quæ emendanda essent emendarentur , nî id fieret intra diem præfixum , se congruam medelam rei adhibiturum . Ut ut sit nihil saevius in Jurisdictionem Ecclesiasticam actum est , ipsa religione suâ sese propugnavit , non sine pudore & confusione Petri Cugnerii quæ ejus nomen onerat in hodiernum diem . Anno 1486. tempore Caroli VIII. captis Petroniensi & Montalbanensi Episcopis , & in custodiam missis , quod intercepserent litteræ ab his scriptæ ad Aurelianensem Ducem & alios , qui secesserant in Britones . Regis jussu evocati Officiales Archiepiscopi

Turonensis qui eos audirent. Guill. Salignius scriptor Gallicus vitæ Caroli VIII. Et à cette cause à un matin le Roy les fit constituer prisonniers, & à chascun bailla garde & les fit mettre en lieu seur, & à interroguer les Evesques, les Officiers de l'Archevesque de Tours furent appellez, & les faisoit le Roy bien traiter pour l'honneur de l'Eglise. Nimirum in tantum delatum ordinis dignitati, ut et si Antistites capti essent per Regios ministros, non sustinuerit tamen Rex Christianissimus hos audiri per eosdem, sed ad hoc adhibuerit Officiales Archiepiscopi Turonensis. Etsi in hoc ipso peccaret Episcopos submittendo cognitioni Officialis Turonensis, qui Jurisdictione prorsus carebat in Episcopos.

C A P U T X I V.

*Varius status Jurisdictionis Ecclesiastice sub Regibus
Anglorum.*

HAUD minori in pretio & observatione fuit Jurisdictionis Ecclesiastica apud Anglos, jam ad obsequium Ecclesiæ Romanæ natos, & spontaneos vestigales. Multis seculis in Anglia ita actum cum Clericis, ut occurrentibus in via, plebes gena passim submitterent, eorumque benedictione, quasi summo beneficio gauderent. Beda hist. Anglican. libr. 3. cap. 26. Tota enim tunc fuit sollicitudo Doctoribus illis Deo seruandi, non seculo; tota cura cordis excolendi, non ventris: unde & in magnâ erat veneratione tempore illo religionis habitus, ita ut ubicumque Clericus aliquis, aut Monachus adveniret, gaudenter ab omnibus tamquam Dei famulus exciperetur; etiam si in itinere pergens inveniretur, accurrebant, & flexâ cervice vel manu signari, vel ore illius se benedici gaudebant: Idem libr. 4. cap. 27. Erat quippe moris ea tempore populis Anglorum ut, veniente in villam clericu vel Presbytero, cuncti ad ejus imperium verbum auditari confluarent, libenter ea quæ dicerentur audirent, libenter ea quæ audire, & intelligere poterant, operando sequerentur. Gaudebat Anglicana Ecclesia securâ libertate clericatus & fori Ecclesiastici, donec Henricus II. vehementius commotus querelis, & subreptionibus secularium magistratum Regiam Jurisdictionem in dies enervari, ac penè evacuari à Clericis, ex his impunè esse graviora crimina, colludio Episcoporum qui magis solliciti essent de tuendâ libertate clericorum, quam de eorum correctione & emendatione, Comitia regni habuit apud Clarendonam, in quibus statutum inter cetera, ut Clerici conventi apud

Régios Judices se sisterent, judicium expectari de his quæ ad eorum forum spectarent; in causis autem Ecclesiasticis redderentur suo Judici, ita ut Regio Jūdici liceret quempiam imponere, qui judicis ecclesiastici gesta observaret, & confessi vel convicti traderentur curiæ seculari. Matth. Paris ad ann. 1163. Clerici accusati de quācumque re summoniti à judiciario Regis, veniant in curiam ipsius responsuri ibidem de hoc, unde videbitur Curiæ Regis quod ibi sit respondendum, & in curia ecclesiastica unde videbitur, quod ibi sit respondendum, ita quod Regis iusticiarius mittet in curiam sanctæ Ecclesiæ, ad videndum quomodo rēs ibi tractabitur, & si clericus convictus vel confessus fuerit, non debet eum de cætero Ecclesia tueri. Inde ortum grave certamen inter Regem Angliæ, & Thomam Cantuariensem Archiepiscopum, quod ejus exilio, & tandem sanguine funestatum. Roger. Hovedenus ad ann. 1163. Eodem anno gravis discordia orta est, inter Regem & Thomam Cantuariensem Archiepiscopum de ecclesiasticis dignitatibus, quas idem Rex Anglorum turbare & minuere conabatur, & Archiepiscopus ille leges & dignitates ecclesiasticas modis omnibus illibatas conservare nitebatur. Rex enim volebat Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, & alios Ecclesiæ Rectores si comprehensi fuissent, in latrocinio, vel murtherâ, vel felonîâ, vel iniquâ combustione, vel in his similibus ducere ad secularia examina & punire, sicut & laicum. Contra quod Archiepiscopus dicebat, quod si clericus in sacris ordinibus constitutus, vel quilibet alius Rector Ecclesiæ calumniatus fuerit, de aliqua re per viros ecclesiasticos, & in curia ecclesiastica debet judicari, & si convictus fuerit ordines suos amittere, & sic alienatus fuerit ab officio & beneficio ecclesiastico, si postea satisfecerit, secundum voluntatem Regis & Ballivorum suorum judicetur. Fusius rem Guill. Neubrigens. libr. 2. cap. 16. Radulf. de licto in imag. Histor. ad ann. 1164. Capitula seu statuta Clarendonensia tamquam avitas consuetudines tuebatur Rex Anglorum, quæ à Cantuariensi post secessum in Galliam damnata sunt. Joann. Sarisber. epist. 159. Præterea scriptum illud in quo continentur pravitates malignantium adversus Ecclesiam, quas avitas consuetudines dicunt, publicè condemnavit, omnes innodans anathematis vinculo, quicumque de cætero autoritate illius scripti uterentur, & nominatim de consilio Ecclesiæ Romanae. Hac capitula imprimis damnata sunt quod non licet Episcopo excommunicare aliquem, qui de Rege teneat sine licentiâ ipsis: quod non valeat Episcopus coercere aliquem parochianorum suorum pro perjurio, vel fide læsa, quod ad secularia judicia trahantur clericî: quod laici sive Rex sive alius causas de Ecclesiis & decimis tractent: quod non appellaretur pro causâ aliquâ ad Sedem Apostolicam, nisi Regis & Officium suorum veniam impetratâ: quod non liceat Archiepiscopo, vel Episco-

po. & aliis personis venire ad vocationem Domini Papæ absque licentia Regis &c. Secutâ nece Thomæ martyris Rex satisfactionis & pœnitentia causâ , statuta seu capitula Clarendonensia in eversionem libertatis & Jurisdictionis Ecclesiasticae posita , desiderantibus Theodino & Alberto Legatis Sedis Apostolicae remisit. Acta vitæ & process. S. Thomæ libr. 4. Tunc injunctum est ei à Legatis , quod prava statuta de Clarendono , & omnes malas consuetudines , quæ in diebus suis in Ecclesia Dei adductæ sunt , penitus dimitteret : si quæ autem fuerint male ante tempora sua , illas juxta mandatum Domini Papæ & consilio religiosorum virorum temperaret. Rursus & idem Rex , mortis Thomæ martyris expiandæ causâ Petro Leonis Legato Sedis Apostolicae quatuor concessit capitula. Primum , nè clerici convenientur apud Judicem secularem pro quopiam crimine nisi pro forestâ , & laïco feudo ; secundum nè Episcopatus , vel Abbatia vacantes ultra annum deponantur in manu regia ; tertium ut interfactores clericorum à Judice seculari damnati , dent pœnas presente Episcopo ; quartum , nè clerici cogantur ad duellum scilicet purgationis causâ . Matth. Paris ad ann. 1176. Veniente in eodem tempore in Angliam Petro Leone Legato Sedis Apostolicae , Quatuor ei Rex concessit capitula , quæ sequuntur in Regno Angliae observanda ; primò , quod de cætero clericus non trahatur ante iudicem secularem personaliter pro aliquo crimen , vel transgressione , nisi pro forestâ , & laïco feudo , unde Regi vel alio Domino seculari laicum debetur servitium ; secundò ut Archiepiscopatus , Episcopatus , vel Abbatia non teneantur in manu Regis ultra annum nisi pro causâ evidenti , vel necessitate urgente ; tertio , concessit ut interfactores clericorum convicti , vel confessi coram iusticiario Regni presente Episcopo puniantur ; quartò , quod clerici duellum facere non cogantur. Justam martyrii Thomæ lauream pro defensâ libertate & Jurisdictione Ecclesiastica probavit mors illustrata miraculis , pœnitentia Henrici , & religio Ludovici Junioris , qui exulanter sustentavit , & martyrem coluit , & primus ad ejus tumulum voti causâ profectus est. Acta ejus vitæ libr. 4. cap. 4. Primus inter cæteros & præcæteris piissimus ille & Christianissimus divinæ recordationis Rex Francorum Ludovicus post Martyris de mundo excessum , mundo citò post propter signa virtutum , & prodigia quæ fiebant , tropheum Martyris prædicante : Rex , inquam , ille pius exinde motus , quia inauditum est Reges videlicet Francorum transisse maria , nisi forte ad exterias seu fidei inimicas nationes debellandas , ipse tamen tam potens Rex solo pietatis amore tractus & commotus , exivit regnum , ventis se commisit & undis , ut eum quem excepterat & exhibuerat exulem , adoraret vulneratum in sepulchro dormientem adhuc , & adorans ea quæ talem & tantum Regem decebant , obtulit mu-

nera , vinum videlicet & aurum , aureum scilicet calicem & vini centum modios perpetuo ad natalitium diem martyris singulis annis celebrandum in latitia , &c. Tempore Richardi I. respiravit & Ecclesia Normannica , impetrato à Rege rescripto , nè clerici apud secularem Judicem convenirentur nisi pro graviori delicto , puta homicidio , furto , incendio . Matth. Vvestmonaster. ad ann. 1190. Circa illos dies annuente Rege Richardo liberata est Ecclesia Normannica à longo servitutis jugo quo premebatur , quod scilicet nullà occasione à secularibus capientur clerici potestatibus , sicut consueverant , nisi pro homicidio , furto , incendio , vel hujus modi enormi flagitio . Anno 1344. ab Edvvardo III. non gratuitum prodiit editum , ne Episcopi cujusquam criminis accusarentur apud Justiciarios Regni , donec aliter provideretur . Thomas Valsingan. in ejus vit. Clericus Anglicanus Regi concessit decimas triennales , & Rex concessit eisdem per chartas suas , quod nullus Archiepiscopus , sive Episcopus sit accusatus coram Justiciariis suis causa cujuscumque criminis , quo usque aliud remedium ordinetur .

DE JURISDICTIONE
ECCLESIASTICA
TUENDA ADVERSUS INSULTUS
Auctoris tractatûs de Abusu, & aliorum.
LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

*Vtraque Jurisdictio Civilis & Ecclesiastica, alia est voluntaria,
alia contentiosa. Quae sint Jurisdictionis voluntariae
& contentiose.*

MENSIS Jurisdictionis Ecclesiastice cunabulis, & variis casibus, nunc explorandum occurrit quænam sint partes Jurisdictionis Ecclesiasticae. Jurisdictio Civilis, alia est voluntaria, alia contentiosa. Jurisdictio voluntaria est, quæ etiam de plano, extra tribunal, extra Provinciam, extra territorium, quoquaque loco, etiam in transitu Prætoris exercetur, ut manumissio, adoptio, emancipatio L. 24 ff. de Offic. Proconsul. L. apud Proconsulem. de manumiss. vindict. L. emancipati de adopt. L. ult. C. de emancipat. L. servi. instit. de Libertin. Hinc servi poterant manumitti apud Proconsulem in itinere. Plin. libr. 7. Epist. 16. *Hic nunc Proconsule Provinciam Baeticam per Ticinum est petiturus,*

Petiturus, spero inò confido, facile me impetraturum, ut ex itinere defleat
 ad se, si voles vindicta liberare, quos proximè inter amicos manumisisti,
 Jurisdictio contentiosa non exercetur, nisi pro tribunali causa cognita,
 intra territorium d. L. 2. in Jurisdictione contentiosa jus dicenti extra
 territorium, impugnè non est L. ult. ff. de Jurisdic. L. duumvirum.
 C. de decur. Praes vel Proconsul extra Provinciam privati loco ha-
 betur L. 3. ff. de Offic. præsid. præses non potest de causa cognoscere
 in transitu, in itinere. Collat. Carthaginens. 2. Cap. 29. Vides ergo vir
 nobilis justa nos depescere, nec per transitum causam debere ventilari. Ea
 quæ sunt voluntariae Jurisdictionis præses vel Proconsul apud se defungi
 potest, ut Magistratus apud quem legis actio est, apud se adoptare, vel
 manumittere potest L. Magistratum. ff. de adopt. in Jurisdictione con-
 tentiosa qui præst Jurisdictioni, neque sibi, neque suis ius dicere debet
 L. qui Jurisdictioni. ff. de Jurisd. Hoc distat etiam Jurisdiction voluntaria
 à contentiosa, quod ea quæ sunt voluntariae Jurisdictionis, requirunt
 maiores Judices, ut emancipatio L. 1. & ult. C. de emancipat. & manu-
 missio quæ sit etiam apud Episcopum in Ecclesia. Constitutione Constan-
 tini quæ extat in L. 1. de his qui in Eccles. manumitt. de qua Sozomen.
 libr. 1. cap. 9. Ετοι εδει τιμης φυσικου παντας τας οι ταις εκπλη-
 σιαις ελθερωμένας των μερινοι των ιερέων πολιτειας εργασιας τυχαίεν.
 Ters tulit leges, quibus decrevit, ut omnes in Ecclesiis manumissi testibus
 Sacerdotibus, civitatem Romanam sortirentur. Augustin. Sermon de vit.
 Communi Clericor. Tamen de laboribus suis antequam esset Clericus,
 emerat aliquos servulos, hodie illos in conspectu vestro manumissurus est,
 Episcopalibus gestis. Jurisdiction contentiosa redditur etiam in invitum
 L. inter stipulantem s. 1. ff. de VO. Jurisdiction voluntaria inter volentes
 tantum. L. 2. Jurisdiction Ecclesiastica in hoc convenit cum Civili, quod
 alia est voluntaria, alia contentiosa. Voluntariae Jurisdictionis sunt colla-
 tio Ordinum, collatio Beneficiorum, & alia de quibus primùm dicturi
 sumus, quia scilicet tribunal non requirunt, & solâ auctoritate & potesta-
 te Episcopi pendent: & hoc est quod vult Can. Episcopus. 15. qu. 7. Epis-
 copus Sacerdotibus & Ministris solus honorem dare potest, auferre solus non
 potest. Hoc distat tamen Collatio Ordinum, à Collatione Beneficiorum,
 quod Episcopus non potest conferre Ordines extra Diœcesin, sine licen-
 tia Episcopi Diœcesani Conc. Antioch. Can. 13. Can. nullum. 9. qu. 2. Cap.
 si Episcopus. de præbend. in 6. Unde cum Epiphanius Constantia Cypri
 Episcopus, in suburbio Constantinopolis Clericum ordinasset sine per-
 missu Joannis Chrysostomi qui Sedi Constantinopolitanæ prœerat, Ioan-
 nes ei significavit id gestam esse contra Canones auctore Socrate libr. 9.
 cap. 13. Collatio autem Beneficiorum potest fieri extra Diœcesim cap. quā

fronte de appellat. cap. post electionem de Concess. præbend. quia est aëtus
minùs solemnis.

CAPUT. II.

*Episcopalis jurisdictionis est collatio Ordinum. An de meritis
Ordinationis per appellationem tamquam ab abusu
valeat cognoscere Iudex secularis. Refutatur
error Feuretii.*

JURE communi collatio Ordinem pertinet ad solos Episcopos. Can. per lectis. vers. ad Episcopum 25. dist. Can. Presbyteri. 68. dist. cap. 1. de Ordinat. ab Episcop. qui renunc. Episcop. Concil. Trident. sess. 23. de Sacrament. Ordin. cap. 7. Hieronym. in Sophon. *Sacerdotes quoque qui dant Baptismum, & ad Eucaristiam Domini imprecantur adventum, faciunt oleum Chrismatis, manus imponunt, Catechumenos erudiunt, Levitas & alios constituant Sacerdotes, Dominum deprecentur, & studiose agant ne de Sacerdotibus qui violant Sancta Domini, esse mereantur.* Hinc Ecclesiæ Aquitaniæ destitutas Clericis, quod furore Eorici Gothorum Regis orbatæ essent Episcopis, luget Sidonius libr. 7. Epist. 6. *Burdegala Petrogorii, Ruteni, Lemovices, Gabalitani, Elusani, Vasates, Convenæ, Auscenses, multoque jam major numerus civitatum, summis Sacerdotibus ipsorum morte truncatis, nec ullis deinceps Episcopis in defunctorum officia sufficiunt, per quos utique minorum Ordinum ministeria subrogabantur, latum spiritualis ruinæ limitem traxit.* Episcoporum propria est Ordinatio Clericorum quia soli Episcopi habent manuum impositionem, tamquam successores Apostolorum quibus solis data est potestas imponendi manus, & consequenter habent penes se ordinationem, quæ sit per impositionem manuum: unde Ordinationem, manuum impositionem vocat Paulus 2. ad Timoth. 4. dum ait: *Nemini cito manus impo- sueris.* Hinc Chorepiscopis Presbyteros vel Diaconos Ordinare non licet, quia non habent apicem Pontificatus. Can. quamvis. 68. dist. id est, impositionem manuum seu potestatem conferendi Spiritus Sancti. Solus Episcopus majores seu Sacros Ordines confert, minores Ordines ab Abbatis conferri possunt subditis suis, id est propriis Monachis, dummodo sint Presbyteri, & benedicti. Can. 1. 69. dist. cap. 1. de Ordinat. ab Episcop. cap. cum contingat. de ætat. & qualit. & ordin. præfic. cap. Abbates. de Pri-

Vileg. in 6. Conc. Trident. sess. 23. de reform. cap. 10. quia in eos Ecclesiasticam & quasi Episcopalem Jurisdictionem obtinent, d. cap. Abbates, Gregor. Tur. de vit. Patr. cap. 6. *Tunc Abbas ista nunciis referentibus puerum Clericum fecit.* Ordinatio clericorum pertinet ad proprium Episcopum. Episcopus non potest ordinare Clericos alienæ Diocesis, sine consensu, seu Litteris dimissoriis proprii Episcopi, & si alieni Clerici Ordinentur à non suo Episcopo, Ordinatio irrita est ex Conc. Nicen. Can. 16. Sardic. Can. 18. Can. 1. & 3. 71. dist. Can. nullus. 9. qu. 2. id est quod ad effectum & executionem Ordinis, Ordinatus in à non suo Episcopo recipit quidem Charakterem, sed non habet executionem Ordinis, imo ipso jure suspensus est ab executione Ordinis Can. Lugdunensis. 9. qu. 2. Conc. Trident. sess. 23. de reform. cap. 8. & per consequens ei non potest conferri beneficium, nec reservari pensio. DD. in cap. quod translationem. de Elect. Rebuff. de pacific. possess. num. 191. Idem de nominat. qu. 14. num. 42. Flamin. Parif. de resignat. Benef. lib. 4. qu. 2. num. 58. Idemque non gaudet Privilegio Clericali cap. 1. & 2. de tempor. Ordin. in 6. Marcus. qu. 175. tom. 1. Nec non Episcopus Ordinans alienum Clericum sine litteris dimissoriis proprii Episcopi, per annum suspenditur à collatione ordinum. cap. eos qui eod. tit. Conc. Tridentin. d. cap. 8. sess. 23. de reform. Episcopus etiam non potest Clericos Ordinare in aliena Diocesi, nisi rogatus seu invitatus à proprio Episcopo. Conc. Antiochen. cap. 13. Can. nullum. 9. qu. 2. Feuret. lib. 3. cap. 13. num. 18. minus idoneam ducens in hac re providentiam sanctorum Canonum, existimat hujusmodi ordinationem esse abusivam, & ab eâ appellare licere tamquam ab abusu. Verum ego non sine stupore scriptum viri ætate & eruditione gravioris lectito. *Quo jure enim fieri poterit ut iudices Laici velint cognoscere de meritis ordinationis & de Sacramento Ordinis,* quod est apex & culmen Sacramentorum, cœlesti Charisina, spiritualis unicatio, quâ censetur Spiritus Sanctus, præcipuum Sacerdotii, quod Apostolis reservatum est, & Episcopis eorum successoribus. Appellatio tamquam ab abusu, est subsidiarium & ultimum remedium quod alio deficiente datur. At in hoc casu non deest remedium Canonum, Sanctione Sacrorum Canonum nonnè prohibitæ sunt hujusmodi ordinationes, nonnè vacuae & irritæ pronuntiantur & uterque id est ordinatus & ordinans condigne punitur, cum ordinatus ipso jure suspendatur ab executione ordinum, & ordinans ad tempus à collatione ordinum. Quorsum ergo ad compescendas hujusmodi ordinationes adeas tribunal prætoris, tibi Canones præsto sunt, & si meliortum temporum disciplinam spectemus, quoties hujusmodi ordinationes à non suo Episcopo, vel in aliena Diocesi fieri contigit, semper adhibitum invenies. Auxilium Canonum, & cognitoris Ecclesiastici, non Judicis Forensis. Epiphanius Constantiensis Cypri Episcopus

cum missas celebrasset & Diaconum Ordinasset in æde sancti Joannis ad septimum lapidem à Constantinopoli, inscio Joanne Chrysostomo, qui tum præterat scđi Constantinopolitanæ, minimè commotus est Chrysostomus, imo Epiphanius domum invitavit, sed cum Epiphanius adversum se turbas cíeret, satis duxit illi significare per missum, eum agere contra Canones. *αὐτῷ κανόνας περί της ἀποφασίας, τοῖς τοι μὴ χειροτονεῖν οὐ ταῖς ὑπὲρ εὐλόγια ποιούμενος, εἰδὼν μὴ τελέσας παρὰ ἐμοῦ. οὐ μάταιος ἐλειτρόνος, δικαία ἀνθεντία γενούμενος.* Multa contra Canones agis, Epiphani, primum quod ministros Ecclesie Ordinas in Ecclesiis que sunt in mea Diœcesi, deinde quod antequam erat tibi à me potestas permissa, tua ipsius authoritate sacra mysteria celebrasti. Ut refert Socrates libr. 6. cap. 13. quo monitu ita perculsum addit, ut illico enavigaret in Cyprum, quo non pervenit morte præventus, & Hugo Lugdunensis Archiepiscopus cum deprehendisset Clericos suæ Diœcesis, ab alieno Episcopo Ordinatos, non alium consuluit quod faceret quam Urbanum secundum summum Pontificem, à quo rescriptum est quod eos in propriis Ordinibus recipere liceret, salva in omnibus Canonum disciplina. d. Can. Lugdunensis, quo insinuat hoc rescriptum de gratia, & ex dispensatione, non de jure. Et ante ubi Faustianus jussu Gundobaldi Pheudoregis Aquitanæ temere Ordinatus Aquensis Episcopus ab Oreste Vassateni, & Palladio Santonensi in Concilio Matisconensi 2. jubente Guntrano Rege Congregato, Ordinatio irrita dicta est, Ordinatus Episcopatu amotus alio suffecto, & Ordinantes damnati ut per vices eum alerent, & annuam centum numorum pensionem ei praestitarent, Gregor. Tur. libr. 8. cap. 20. *Faustianus autem qui ex jussu Gundobaldi Aquensis urbis Episcopus Ordinatus fuerat ex conditione removetur, ut Orestes sive Palladius, qui eum benedixerant vicibus passerent, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent.* Denique de Ordinationibus Episcoporum & Clericorum nusquam actum apud Tribunalia Civilium judicum, & hac omnia derelicta Conciliis Episcoporum vel summo Pontifici. Et certè cum in jure judicioque nihil frustrà fieridebeat, cur admittatur in his causis appellatio tamquam ab abusu, quæ omni effectu carebit. Ordinatio etiam à non suo Episcopo facta, suum sortitur effectum & indebilem imprimit characterem. Augustin. de bono conjugali cap. 24. *Si siat Ordinatio Cleri ad Plebem congregandam, etiam si plebis congregatio non subsequatur, manet tamen in illis Ordinatis Sacramentum Ordinationis, et si aliqua culpa quisquam ab officio removeatur, Sacramento Domini semel imposito non carebit, quamvis ad judicium permanente.* Ubi Clericus Ordinatus est à non suo Episcopo esto dicatur commissus abusus. An semel defixus character tolletur, an Senatus decretum, quo placebit Ordinationem solemniter dici abusivam, aliquid adjiciet sanctionibus Sacrorum Canonum qui-

bus ordinatus à non suo Episcopo , vel in alienâ Diœcesi fit irregularis , & suspenditur ab executione ordinum , incapax beneficij Ecclesiastici , expers cuiuscumque privilegii clericalis , ac penè in numerum laicorum redactus . Videant & intelligent Judices seculares , quam gravem injuriam faciant Deo & Ecclesiæ , cùm de ordinationibus , id est de mero Spiritu sancti opere judicare præsumunt , nihil aliud acturi , quām ut secularitati indulgeant , & Spiritui sancto incarum resistant .

C A P U T III.

Ut liberae sint ordinationes Clericorum. An in his quæ sunt ordinis admittatur devolutio , vel recursus.

SOLOUS proprius Episcopus potest subditos sibi Clericos ordinare . can. nullum. can. Lugdunensis. 9. qu. 2. cap. cùm nullus. de tempore ordinat. in 6. Inde de ordinatione Origenis patriæ Alexandrini in Presbyterum à Theoctisto Cæfariensi , & Alexandro Hierosolymitano Episcopo graviter conquestus est Demetrius Alexandrinus Episcopus . Euseb. libr. 6. cap. 7. à Joanne Chrysostomo Constantinopolitano Episcopo reprehensus est Epiphanius Constantiæ Cyperi Episcopus , quod in suburbano templo Diaconum ordinasset se inscio . Socrat. libr. 6. cap. 13. Quod si Episcopus propter valetudinem , vel absentiam , vel occupationes , non possit subditos ordinare , non absque prævio examine potest eos dimittere ordinandos ad alium d. cap. cùm nullus. Concil. Tridentin. sess. 23. de reformat. cap. 3. Quod si Episcopus nolit subditos ordinare , ii non possunt ordinari ab alieno Episcopo sine speciali licentiâ summi Pontificis , vel sine litteris dimissoriis proprii Episcopi , causam rationabilem continentibus , propter quām ipsum nolit vel nequeat ordinare . cap. 1. de tempor. ordin. in 6. Clerici possunt ordinari à non suo Episcopo de licentiâ Summi Pontificis , quia Summus Pontifex potest Clericos de quacumque Diœcesi ordinare . can. nunc verò can. per principalem. 9. qu. 2. can. per principalem. 1. qu. 1. Quod sit ordinarius ordinariorum , & hoc jure potest eos dimittere ordinandos à quocumque Episcopo . Facultates à Sede Apostolicâ concessæ de promovendo à quocumque , non prosunt nisi expressa in litteris causâ ob quām à propriis Episcopis ordinari non possint , & qui hujusmodi facultatem à Sede Apostolicâ impetravit , non potest ordinari ab alieno Episcopo , nisi in suâ Diœcesi residente , & diligentiori prævio examine . Conc.

Trident. sess. 7. de reformat. cap. 11. Et si Episcopus renuat quem è subditis ordinare, ordinatio non devoluitur ad proximum Superiorum, quia ea quæ sunt ordinis ita cohærent personæ Episcopi, ut in his devolutio non fiat ad Superiorum. Unde si Episcopus tertio requisitus renuat benedicere Abbatem Cisterciensis Ordinis, quòd est ordinis Episcopalis, benedictio non devoluitur ad Superiorum, sed interim licet Abbatii Monachos benedicere, & alia quæ pertinent ad Abbatis officium exercere, donec Episcopus duritiem recogiter, & Abbatem benedicere non recuset. cap. statuimus. de supplend. neglig. Prælat. in his quæ sunt Jurisdictionis puta in collatione beneficiorum ob moram & negligentiam ordinarii devolutio fit ad Superiorum. cap. licet. Cod. tit. cap. nulla. cap. cum nostris. cap. litteras. de concess. præbend. quia in his quæ sunt Jurisdictionis ob duritiem ordinatii, potest recurri ad Superiorum per appellationem, vel per querelam. cap. duo simul de offic. ordinari. & si Jūdex tertii ò requisitus, jus dicere recusaverit, suam Jurisdictionem amittit. auth. statuimus. C. de Episc. & Cleric. sed in his quæ sunt ordinis non datur devolutio, appellatio & recursus, quia collatio ordinis est de gratiâ in quâ ordinarius habet plenitudinem potestatis tamquam Vicarius Christi, & dispensator gratiæ quæ est merum beneficium Spiritus sancti, nec potest adstringi vinculis legum, vel formulis judiciorum, ubi Spiritus Dei, ibi libertas. Delictum militum relinquitur judicio. Tribunorum militum, quanto magis delictum Clericorum convenit relinquiri Episcopo, cuius est satagere, an hi sint idonei ad sacram militiam, & regimen animarum, quòd est ars artium. cap. cùm sit ars de ætat. & qualit. & ordin. præfic. Nec tollenda libertas ordinationum Episcopis, qui spiritus gratiâ prædicti sunt, & in his maximè spiritus numine ducuntur, & moventur, unum ex amicis sui studiosum in Clericum non admisit Ambrosius Mediolanensis Episcopus, quòd gestum indecentem præferret. Alterum Clero restitutum vetuit sese præire cùm procederet in publicum, durior videbatur Ambrosius quòd de externis judicium intimorum animi affereret, sed non fecellit eum sententiâ, & rerum eventus judicavit, non hominis, sed numinis spirantis fuisse judicium, uterque enim ab Ecclesiâ defecit. Testem habemus ipsum Ambrosium offic. libr. 1. cap. 18: *Meministis filii quemdam amicum, cùm sedulis videretur se commendare officiis, hoc solo tamen in Clerum, à me non receptum quòd gestus ejus plurimum dedeceret. Alterum quoque cùm in clero reperissem, jussisse me ne umquam præiret mihi, quia velut quodam insolentis incessus verbere oculos feriret meos, idque dixi cùm redderetur post offendam muneri, hoc solum excepti, nec fecellit sententia, uterque enim ab Ecclesiâ recessit, ut qualis incessu prodebat, talis perfidia animi demor-*

straretur ; namque alter Arrianæ infestationis tempore fidem deseruit ,
 alter pecunia studio nè judicium subiret , sacerdotem se nostrum negavit.
 Non morosa , sed tuta est ordinatio Clericorum , quæ ab Episcopis fit ,
 præviâ diutinâ probatione ; Apostolicus verè sacerdos est qui Clericos
 ordinandos mora suspendit , ut eorum vocationem altius experiatur ,
 vel præcepto Apostoli scribentis ad Timotheum manus cito nemini
 imposueris , nec male cogitandum de Episcopis qui difficiles & morosi
 videntur in ordinationibus , nè injuria sit Spiritui sancto , cuius singu-
 lari ducatu ambientes clericatum , non religionis , sed commodi tem-
 poralis studio ; tædio probationis ; non diù in obsequio permanent .
 Cùm hæc scribo augens audio nuper tacito SC. deliberatum ab uno è
 nobilioribus Gallia ordinibus , ut si ordinarius per trinam requisitionem
 recusaret conferre ordines , vel litteras dimissorias dare ad ordines assu-
 mendos ab alio Episcopo , liceret adire quicumque Episcopum etiam
 peregrinum . Unde hæc potestas Judici laïco ut possit compellere Epis-
 copos ut Clericum ordinent , vel dimissorias litteras concedant ; ejus-
 dem potestatis est dimissorias litteras concedere ac ordinare . d. cap.
 nullus . Etsi Judici seculari , post trinam requisitionem Episcopi , licet
 dimittere Clericum , ut à quocumque ordinetur , Senatus erit , manum
 imponere , vel litteras dimissorias concedere . Electionem Mediolanen-
 sis Episcopi quæ plebi cùm Clero communis erat , ab Episcopis sibi de-
 latam à se rejecti Valentinianus . Major est , inquit ; res , quām quæ
 nobis conueniat , vos qui divinâ gratiâ prædicti estis , multò melius Epis-
 copum eligitis . Μεῖψον δὲ καὶ μακρὸν ἐγχειρησά , συμεῖς γὰρ τῆς δειλίας
 πέπισται εἰς τὸν εὐθύνων εἰσδέξαινεν , ἀπειπόντες φίλοι τοῦτον .
 Ut tradit Theodoret . libr . 4. cap . 6. Ordinationem Clericorum quæ
 nihil civile habet , nihil nisi sacrum ; & spirituale ; ita nè ad suum Tri-
 bunal revocabit Senatus ; ut ordines à quocumque peti concedat , deluso
 trinâ requisitione proprio Episcopo ; quæ causa Senatus consulti , infracta
 inquiunt durities Episcoporum , durior certè & iniquior est conditio Epis-
 coporum , quorum fama tot patet calumniis & suspicionibus laïcorum .
 Hac de re conquarentem audi Chrysostom . de Sacerdot . libr . 5. cap .
 82. ἀράγεν τὸν αρεστὸν μέντοις τὸν μὲν εἰν αλόγους . Necesse est An-
 tistites absurdas querelas sustinere . Vix audiendi in Episcopos laici , quia
 oppido eis plerumque infesti existunt . can. laicos . can. laici . 2. qu . 7.
 asperior videbatur Basilius Libanio epist . 154. inter eas quæ sunt Basili .
 Πας μὴ θήτω πολλὰ συγγένειαν . Episcopus difficilis est ad do-
 nandum . Sed Pagani Sophistæ vituperio nihil de laude Basili deteri ,
 nec ejus laude quid accedere potuit . In ordinationibus duritiem Epis-
 coporum arguit , id est justum disciplinæ Ecclesiasticae modum , quin

multò convenientius est, quod vituperetur remissio vel indulgentia querumdam qui sine delectu ordines conferunt, & quasi spargunt in plebem. Zozimus epist. i. Facit hoc nimia remissio sacerdotum nostrorum, qui pompam multitudinis querunt, & putant ex hac turbā aliquid sibi dignitatis acquiri, hinc passim numerosa popularitas etiam his locis, ubi solitudo est talium reperitur, dum Parochias extendi cupiunt, aut quibus aliud praestare non possunt divinos ordines largiuntur, quod oportet districti semper esse judicium. Can. si officia 59. dist. Hieronym. in Esaiæ cap. 58. Plerique nostrorum respotoriav, id est ordinationem Clericorum, que non solum ad imprecationem vocis, sed ad impositionem impletur manus, ne scilicet ut in quibusdam risimus, vocis imprecatio clandestina Clericos ordinet nescientes, sic intelligunt ut assumant testimonium Pauli scribentis ad Timotheum, manus citò nemini imposueris neque communicaveris peccatis alienis, non est enim peccatum leve mittere margaritas ante porcos, & dare sanctum canibus, & ordinationem Clericatus nequam sanctis, & in lege Dei doctissimis, sed a seclisis suis tribuere, & vilium officiorum ministris, quod que his dedecorosius est muliercularum precibus. Vnde illis qui male dispensant ordines, apud supremum mortalium iudicem de his rationem reddituri. Sed cum sacerdotes à Deo constituti sint, & potestatem conferendi ordines à Spiritu sancto acceperint, laici quorum nullæ sunt partes in spiritualibus, minimè debent se immiscere ordinationum negotio. Non licet Clericos statuendi in Ecclesiâ habere aliquam potestatem, quos obsequendi manet necessitas, non autoritas imperandi. can. benè. 96. dist. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constitut. Propter duritiem Episcoporum addunt. & iudem, laboramus penuria Clericorum, Ecclesiæ singulæ vix unum habent Presbyterum, messis multa, operarii pauci, sed melius est sacerdotes, pauciores bonos quam plures malos vel inutiles habere ministros. can. tales. 23. dist. d. cap. cùm sit ars. & in promotionibus Clericorum maximè cavere debet Episcopus, ne per occasionem supplendæ penuria clericalis, vitia potius id est pravos Clericos divino cultui ingrat, quam familiæ Domini compendium procuret. can. Monachos. 77. dist. Durius & diutiis probantur Monachi quam Clerici, ut caret religio viris, immò totus orbis plenus est Monachis, probentur Clerici antequam promoveantur, nec timeatur probationibus tardio defuturum numerum Clericorum; plures melior disciplina provocat ad amplectendos ordines, quam moretur; immò fastidio vilescit gradus, quo facilius acquiritur. Merito igitur Episcopis permittenda est libera potestas ordinationis Clericorum, qua est tota Spiritus sancti, & ut adversariorum testimonio utamur Petrus ipse Cugnerius quo nemo secularior, & offensior Ecclesiæ liberam potestatem ordinationis Clericorum non attigit,

git, de hoc unò conquestus est, quòd Episcopi ordines conferrent indi-
gnis, nt ampliarent numerū subditorum, damno Jurisdictionis se-
cularis. Episcopus Clericos ordinat suo periculo, de his rationem reddi-
turus Deo: nunc igitur aequum est Episcopo liberum esse judicium de
his quos ordinatus est, peccat Episcopus si ordinandos non probet,
quia in ordinandis non sufficit si criminis labē careant, sed desideratur,
ut vitæ & morum meritis polleant. Ambros. in 1. ad Timoth. cap. 5.
Probat enim si non probat, & sic ordinat, melior enim ceteris debet probari,
qui ordinandus est, non enim sufficit, si sine crimine sit, quia merita ejus
debent praेire bonorum operum, ut dignus habeatur ad ordinationem. Relinquamus igitur Episcopo plenum arbitrium ordinationum, è quibus
pendet ejus salus, nè infelix alieni delicti pœnam sustineat, in tremen-
do Dei judicio.

C A P U T I V .

Ordinis Episcopalis est consignatio seu confirmatio baptizatorum.
Notatur error Vicecomitis.

AD Episcopum solum pertinet & confirmatio seu consignatio bap-
tizatorum in fonte cum chrismate. can. Presbyteris. de consecr.
dist. 4. can. de his can. manus. & can. novissimè. V. seqq. de consecr.
dist. 5. Conc. Trid. sess. 7. de sacr. Confirm. can. 3. Est enim ordinis
Episcopaloris, quia per eam confertur plenitudo gratiæ Spiritus sancti. d.
can. Presbyteris & aliis. Unde eadem dicitur confirmatio sancti Spiritus per Chrisma. can. pervenit 30. qu. 1. Adeò vero propria Episcopo-
rum est confirmatio, ut Choropiscopis non liceat baptizatos consignare,
quia non habent apicem Pontificatus. can. quamvis 68. dist. Haec fuit
constans & perpetua consuetudo Ecclesiae Romanae, ut soli Episcopi
baptizatos signarent, & hoc est est quod dicitur à Gregorio I. lib. 3.
epist. 26. ad Januarium Episcopum Calaritanum Sardiniae se vetuisse
Presbyteris Calaritanis nè baptizatos in fonte signarent, secutum ve-
terem consuetudinem Ecclesiae Romanae. can. pervenit. 95. dist. Ex
inde Novatum damnavit Cornelius Pontifex, quod Presbyter ordinatus
esset, omisso signaculo dominico, quo post baptismum obsignandus
erat ab Episcopo priusquam Presbyter ordinaretur. Euseb. libr. 6. cap.
35. εμὴν εὐδὲ τῷ λειπόντῳ ἐποχεῖ ὁν οὐ μεταλαμβάνειν, καὶ τὸν τῆς ἐκκλη-
σίας ἀγρόνα, εὐδὲ τὰ σφαγιῶνα ταῦτα τὸν ἔπισκοπόν του. Neque cetera for-

titus est, quæ secundum Ecclesiæ Canonem accipere potuerat, neque Domini sigillo ab Episcopo obsignatus fuit. Alia fuit consuetudo aliarum Ecclesiarum, ut liceret etiam Presbyteris baptizatos obsignare, ut Calaritanæ quam rejecit Gregorius I. secutus consuetudinem Ecclesiæ Romanæ lib. 3. epist. 9. ad Januarium. can. Presbyteri. de consecr. dist. 4. Idem postea restituit motus querelis Calaritanorum, annuitque ex dispensatione Apostolicâ, ut absente vel deficiente Episcopo etiam Presbyteris liceret baptizatos consignare. d. can. pervenit. Eadem fuit consuetudo Ecclesiæ Alexandrinae, totiusque Ægypti, de quâ testatur Hilarius Diaconus apud Ambros. in epist. ad Ephes. cap. 4. *Apud Ægyptum, inquit, Presbyteri consignant, si Episcopus non est.* Auctor quælt. utriusque testam. cap. 100. *Nam in Alexandriâ & per totam Ægyptum, si desit Episcopus consignat Presbyter.* Moribus Hispaniæ eodem jure usos Presbyteros etiam præsente Episcopo, saltem eo mandante auctor est Martinus Bracharens. in can. omni tempore, de consecr. dist. 4. Apud Græcos idem fuit mos ut Presbyteri baptizatos chrismate linirent, de quo Latinos insimulasse quod hujusmodi usum non ferrent, testis est Nicolaus I. epist. 70. *Et insimulare tentant quoniam eosdem Presbyteros chrismate linire baptizatorum frontes inhibemus.* Cùm vitio schismatis mos iste perdurasset apud Græcos, sopropter schismate, & Ecclesiâ Constantinopolitanâ restitutâ Ecclesiæ Romanæ. Innocent. III. qui tunc Apostolicam Sedem fœliciter tenebat, sanctionem promulgavit, nè Presbyteris liceret baptizatos consignare, nihil obstante consuetudine, quia ea quæ sunt ordinis Episcopalis consuetudine, vel præscriptione acquiri non possunt. cap. quantò de consuetud. His demptis, una cum Ecclesiâ Romanâ fuit consuetudo Ecclesiarum, ut solus Episcopus ministraret Confirmationem. Hieronym. ad Luciferianos. *Non quidem abnuo hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut ad eos qui longè in minoribus urbibus, per Presbyteros & Diaconos baptizati sunt, Episcopus ad invocationem sancti Spiritus manum impositurus excurrat.* Et idem in Sophon. *Sacerdotes quoque qui dant baptismum & ad Eucharistiam Domini imprecantur adventum, faciunt oleum chrismati, manus imponunt, cathecumenos erudiunt Levitas & alios constituunt sacerdotes.* Idem in Marc. cap. 1. *Quod consummatur per sponsum initiatur per Paronyxphum, unde Catechumeni, hoc est instruti, incipiunt per Sacerdotem, & chrismantur per Episcopum.* Ejusdem consuetudinis fidem facit Jacob. à Vitriac. hist. Occident. cap. 37. *Licet autem in eminentiori parte homini ab eminentioribus personis prædicatum conferatur sacramentum, aliquando tamen propter defectum vel paucitatem Episcoporum, minoribus sacerdotibus dispensative est concessum.* His autem temporibus cessante dispensatione, si contra institutionem Ecclesiæ à simpli-

ebus sacerdotibus attentaretur irritum haberetur, &c. Inde nè baptizati jam excrescente plebe fidelium, Confirmationis signo diutiùs carerent, secutus est mos ut Episcopi quorum erat id munus, Confirmationis causâ Diocesim obirent, & hoc est quod insinuat Hieronym. ad Luciferanos, cùm ait hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut Episcopus propter impositionem manuum excurrat, sed quia hac occasione nimis gravabantur Presbyteri, vetuit Gregorius I. nè Episcopi graves sint Presbyteris, nimirum exactione annonatum, quoties ad consignandos infantes procedunt can. relatum. 10. qu. 3. Ex quo satis liquet quām supinè lapsus sit Vicecomes de Baptismo libr. 5. cap. 32. cùm creditit hunc ritum ut Episcopi Diocesim lustrarent Confirmationis administrandæ causâ, cœpisse post tempora Caroli Magni, cùm jam notus esset à temporibus Hieronymi & Gregorii.

C A P U T V.

Ordinis Episcopalis est consecratio Ecclesiarum & Altarium. Novus intellectus cap. 1. de religios. domib. Solemnia consecrationis Ecclesiarum. Ordinis Episcopalis etiam est confectio Chrismatis, benedictio Campanarum.

ECCLESIA vel monasterium ædificari non potest sine consensu Episcopi, nec priusquam Episcopus locum dedicaverit solemini oratione, & fixione Crucis, quām Greci *σαυποτήνια*. Nov. Justin. 67. & 131. cap. 7. Synod. Chalcéd. can. 4. can. quidam. 18. qu. 2. Constantinopolit. 1. & 2. can. 1. Balsam. in can. 86. Synod. Carthag. & in can. 17. Synod. Nicen. 2. Beda hist. Anglic. lib. 3. cap. 23. Cedd. *Episcopus Orientalium Saxonum construxit Monasterium quod Lessingen vocatur ope Edilnadi filii Osualdi Regis, cuius solum priusquam edificium molitur, precibus & jejuniis per totam Quadragesimam dedicavit, dicebat enim hanc esse consuetudinem eorum à quibus normam disciplinæ regularis didicerat, ut accepta nuper loca ad faciendum monasterium vel Ecclesiam, prius orationibus ac jejuniis Domino consecrent.* In Ecclesiis ædificandis requiritur consensus Episcopi, nè Ecclesia ædificetur sine dote, quia Ecclesia non est ædificanda sine idonea dote. can. nemo. can. placuit de consecr. dist. 1. can. placuit 1. qu. 2. can. sic quidam. can. noverint 10. qu. 1. cap. cùm sicut de consecr. Eccles. vel Altar. Nov. 67. & Nov. 123. cap. 18. Imò Ecclesia non est ædificanda, priusquam fundator

DE JURISDICTIONE

Episcopo offerat dotem Basilicæ , & obsequium per traditionem char-
tulæ. d. can. placuit. 1. qu. 2.. Conc. Vvormac. can. 4: Postquam verò
Ecclesia constructa est , consecranda est à proprio Episcopo. d. can.
nemo. d. can. placuit. 1. qu. 1: can. perlectis. 25. dist. Conc. Arausic. 1.
can. 14. & Arelat. 2: can. 36. iisdem verbis. *Dedicatio illius est in cuius*
territorio Ecclesia adsurgit. Quid Nicolao perperam tribuit Gratianus in
can. si quis. Episcoporum 16. qu. 5. iisdem enim verbis desumptum esse
patet ex Conc. Arausic. & Arelat. 2. Gregorius Turonensis Episcopus
de vit. patr. cap. 8. de se ipso. *Factum est autem ut post dies plurimos*,
ad benedicendum Ecclesiam in Parochiâ Paternacensi urbis Turonice invi-
taremur. Hoc jure Capellam à Conrado Imperatore fundatam in pro-
prio fundo , haud procul Colonia à Coloniensi Episcopo consecratam
refert Otho Frisingens. dē gest. Frideric: I. lib. 1. cap. 62. Ecclesia , in-
quam , consecranda est à proprio Episcopo , non ab alieno , nisi de li-
centiâ proprii Episcopi d. can. placuit. vel de consensu Capituli , sède
vacante , & ita Rutenensi Ecclesiâ vacante infœlicitate Gothici domi-
natus , Sidonius Arvernorum Episcopus baptisterium id est baptismalem
Ecclesiam consecravit in Ruthenis , ab Elaphio fundatore invitatus.
Auctor est ipse libr. 4. epist. 15. ad Elaphium. *Nam baptisterium quod*
olim fabricabimini , scribitis jam posse consecrari , ad quæ festa vos voti ,
nos ministerii , officii multos fidei totos causa sollicitat. Ideoque si Episco-
pus ipse Ecclesiam ædificet in alienâ Diœcesi non potest eam dedicare ,
dedicatio illius est in cuius territorio Ecclesia adsurgit d. can. si quis Epis-
coporum. Hoc jure cùm Remigius Lincolniensis Episcopus Ecclesiam
suo sumptu ædificatam dedicare disposeret , Thomas Eboracensis Epis-
copus intercessit , appellatione interposita ad Sedem Apostolicam , sed
lis morte Lincolniensis exempta. Matth. Vvestmonaster. ad ann. 1091.
Consecratio Ecclesiarum & Altarium est ordinis Episcopalis , quam ob-
causam Chorépiscopis & Presbyteris utraque vetatur , can. perlectis. 25.
dist. & exempti quoque , quoad consecrationem Ecclesiarum , confe-
ctionem Chrismatis , ordinationem Clericorum , & alia quæ sunt ordinis.
Episcopalis non liberantur à Jurisdictione Episcopi Diœcesani cap. ve-
niens de præscript. Dedicatio est propria Diœcesani Episcopi , ob id quid.
dicitur in cap. 1. de religios. domib: ex Gregorio , cùm queritur de de-
dicanda Basilica spectandū esse quisnam Episcopis baptizaverit incolas-
loci , & ad cuius consignationem sub annua devotione concurrerint ,
non habet locum in Ecclesiis Diœcesis , quæ non habet certos & di-
stinctos limites , ut stulte Glossa comminiscitur , singulæ enim Diœceses.
habent suos limites , & quæstio erat de Ecclesia sita in Diœcesi de quâ.
non dubitabatur quin proprios haberet limites , nec in eo spectatur jus.

proprietatis, id est cuius Diœcesis sit Ecclesia quæ est dedicanda, & hoc est quod subiungitur. *Non enim terminis hæc aut Locis convenit definiiri*, sed spectatur nuda possessio, nè diutius dedicatio differatur, id est ad dedicationem vocandus est, Episcopus qui est in possessione administrandi huic plebi, Baptismum & Confirmationem Ecclesiarum consecrationem ad sedem Apostolicam revocavit Gelasius I. Can. de locorum. Can. præcepta. Can. Basilicas. de Consecr. dist. 1. rationem instituti aperuit Luitprandus Ticinensis in ejus vit. Item arguit eos, qui novas Basilicas, sub defunctorum nomine, absque præcepto sedis Apostolicæ præsumebant sacrare, quod ideò facit, quia multi eo in tempore, etiam in nomine infidelium defunctorum constructiones ædificabant, & sacris processionibus audacter instituebant. Hoc jure usus est sæpius Gregorius I. Testem ipsum habemus libr. 2. cap. 9. libr. 5. cap. 12. libr. 4. cap. 18. Novum & insolens visum in Gallia Legatum peti à sede Apostolica, Basilicæ dedicandæ causâ. Cùm Fulco Comes Andegavensis Lucacense Monasterium exædificasset, renuente Hugoné Turonensi Archiepiscopo eam consecrare, quod illius votum non esset acceptandum, qui res & emancipia Matricis Ecclesiæ subripuisset. Joannem Ro. Pontificem adiit, & ab eo Legatum Ecclesiæ consecrandæ causâ impetravit, is fuit Petrus Cardinalis per quem Ecclesia est consecrata, ægrè fermentibus Episcopis Galliæ causam Legationis damnavit eventus. Proximè seruito casu Ecclesiæ, quæ turbinis impetu solo afflita est, rem narrat Glabèr libr. 2. cap. 4. Olim solemnior fuit dedicatio Ecclesiarum, etiam indicto conventu Episcoporum per tempora Constantini, memorantur varia encænia, seu dedicationes Ecclesiarum, & hac de causâ celebriores confessus Episcoporum Euseb. lib. 10. cap. 3. ἐγκρίνων ἑορταὶ πόλεις οἱ απὸ νεοπαγῶν περιτύπωριν ἀφιεσθεῖσι. Dedi- cationum solemnitates per urbes, templorum nuper exædicatorum con-secrationes, frequentes Episcoporum in unum Conventus.

Athanasium criminantibus Arrianis quod Synaxin celebrasset in Ecclesia non consecrata, is sese excusavit, quod id factum esset die Paschæ vigen- tē plebē, ob angustias aliarum ædium, nèquæ eiæniorum solemnitas celebrata esset, neque Episcopus quisquam vocatus, neque Synaxis cele- brata ex denuntiatione Auctòr ipse Apolog. ad Constantium. 3. ἐγκρίνων οὐκέχει επετελέσασθαι, οὐδὲ διπλοποιησάσθαι, τὸν εἰπεῖνται, ἀλλ' εἰδέντες γνωσθαίς γένονται οὐδινεῖς. Non eiæniorum diem celebravimus, neque Episcopus quispiam aut ullus Clericus eo nomine evocatus est, neque illa ex denuntiatione synaxis celebrata est. Sub iisdem Temporibus congregata Pheudosynodus Antiochena adversus Athana- sium occasione arrepta dedicationis Ecclesiæ quæ à Constantino exædi-

ficata erat ἀρχὴ τῷ ἐγκαυμίῳ τῆς ἐκκλησίας. Auctor est Socrat. lib. 2. cap. 5. Ecclesia consecratur ab Episcopo non sine sanctuariis seu reliquiis id est illatione reliquiarum sanctorum Can. de fabrica. de consecr. dist. i. Gregor. lib. 2. epist. 9. & libr. 5. cap. 12. de oratorio, vel Baptisterio consecrando. *Sanctuaria vero suscepit, sui cum reverentia collocabis.* Hinc plebe Mediolanensi dedicationem Basilicæ urgente, quōdusque inventisset reliquias Martyrum rem moratus est Ambrosius, testis ipse epist. 85. *Nam cum Basilicam dedicarem, multi tamquam uno ore interpellare cœperant dicentes, sic in Romana Basilica dedices, respondi faciam si Martyrum reliquias invenero.* Ejusdem ritus solemnis locuples testis Paulin. Epist. ad Sever. *Testis est autem Dominus, quod si vel sc̄ upulum sacri cineris habuissimus, supra quam nobis ad Basilicam quæ proximè in nomine Domini consummabitur dedicandam necessarium erat, misissimus una nimitati tuæ.* Gregor. Tur. de vit. patr. cap. 15. *Erecto altari, loculoque in eo ad recipiendas Sanctorum reliquias preparato, ad benedicendum invitat Episcopum.* Idem de Miracul. libr. 1. cap. 33. *Ac plerumque & ipse Pontifex de eo sudario decerpens pignora ubi Ecclesias consecrabit, fideliter collocavit.* Et Anastas. in Adriano 1. *Hic idem sanctissimus præsul in domo culta quam Capracorum vocant Beato Petro Apostolorum Principi à solo fundavit atque ædificavit Ecclesiam, & in nomine ejusdem Deo factori suo dedicavit, recondens in ea reliquias ex vestimentis salvatoris Domini Nostri Iesu Christi &c.* Dedicationi Ecclesiae accessere solemnies epulae; Cedren. in Leone Philosoph. ieviā δὲ μηδ ἀστενθέν λέων ὁ Σαπιλεὺς ὡδῷ Κονσταντίνῳ τῷ λιόντι, εἰς τὴν πανηγύρειαν παρὰ τῷ μερὶ ἔγραψεν τῷ αὐτῷ διτοσόλῳ ἐφών τὰ ἐγκάντα ὑπελήσας, τῇ αριστοῖσα. Janio mense Constantinus Aser in Monasterium suum, quod prope fanum Apostolorum condiderat, Imperatorem invitavit, ut dedicationi ejus, & prandio intereßet. In dedicatione Radingensis Basilicæ, solemnem procurationem per triduum ab Henrico II: Rege Anglorum Monachis præstitam narrat Robert. Montensis in supplem. Sigiberti ad ann. 1165. *Circa Octavas Paschæ Rex Henricus, fecit dedicari Ecclesiam Beatæ Mariæ de Radingis, & per tres dies Regaliter procuravit Conventum Monachorum & Hospites, data etiam dote non minima eidem Ecclesiae, in dedicatione Sacrarum ædium solemnem ritum epularum jam olim in Anglia tulit Gregor. 1. lib. 9. epist. 71. de commutandis fanis idolorum in Ecclesiis. Aqua benedicta fiat, in eisdem fanis aspergatur, altaria confruuntur, reliquiae ponantur & mox ut die dedicati nis, vel natalicio sanctorum Martyrum quorum illuc reliquiae ponuntur Religiosis conviviis solemnitatem celebrent. Cujus meminit Beda libr. 1. Hi cap. 16. in consecratione Ecclesiae captivi manumissi. Continuat. Bede*

libr. i. cap. 16. *Kenulphus Rex Merciorum apud Uvincelcumbam ubi Ecclesiam quæ adhuc superest Deo adiscaverat, ipsa dedicationis die Regem captivum fuit Edbrithus Rex Cantii.* I. *Manumitens libertate papavit.* Nec omittendum ante consecrationem non dici Ecclesiam sed Basiliacam d. Can. Basilicas Gregor. Tur. libr. 5. cap. 11. *Cum sacerdos de Ecclesia, ad Basilicam Psallendo procederet.* Et idem ejusd. libr. cap. 26. *Post hæc Chilpericus Rex de Pauperibus, & junioribus Ecclesiæ vel Basiliæ bannos jussit exigi.* Solemnitates dedicationis perpetuum argumentum est, quod anniversarius dies dedicationis Ecclesiarum solemnis religione celebratur. Can. solemnitates de Consecr. dist. 1. Augustin. de Tempor. Sermon. 255. *Sicut optimè novit sanctitas vestra, fratres, consecrationem altaris hodiè celebramus, & justè ac merito gaudentes celebramus festivitatem, in qua benedictus vel unctus est Lapis, in quo nobis divina Sacrificia consecrantur.* Et in consecratione Ecclesiæ Episcopus potest sibi reservare partem oblationum, quæ die dedicationis, vel natalis Martyrum quorum reliquiae ibi coluntur, à fidelibus offeruntur, vel si hac de re nihil convenerit, auctoritate Sedis Apostolicæ diffiniendum est, quid Episcopo pro consecratione, eulogia seu benedictionis nomine offeratur. Can. Eleutherius. 18. qu. 2. præter ordinationem Clericorum, consecrationem Basilicarum & altarium, ad Episcopum pertinet etiam consecratio sacri Chrismatis d. Can. perlectis. Can. Presbyteris si quis de alio. Can. omni tempore de Consecr. dist. 4. Can. 1. Can. Presbyter. 26. qti. 6. Hieronym. in Sophon. *Sacerdotes quoque qui dant Baptismum, & ad Eucharistiam Domini imprecantur adventum, faciunt oleum Chrismatis, manus imponunt, Cathecumenos erudiunt, Levitas & alios constituant Sacerdotes.* Frodoard. in Chronic. ad ann. 967. de Adalberone Laudunensi Episcopo. *Remis denique postea Kal. Aprilis Episcopus est Ordinatus, in Sancto Palmarum die, exin Laudenum rediens Sacrum Chrisma sacravit, Ecclesiastico more, die vero Paschæ primum in propria resedit sede.* Infelicitatem vacantis Ecclesiæ Moguntinæ, his maximè quod non esset Episcopus qui Clericos ordinaret, Chrisma conficeret, & alia quæ sunt Ordinis Episcopalis defungeretur. Luget Conradus in Chronic. Moguntin. *Non erat qui Clericos in ipsa Diocesi Ordinaret, Chrisma conficeret, Penitentes admitteret, moniales velaret, Capellas & Ecclesias consecraret.* Ac etiam exempti in petitione Chrismatis, consecratione Ecclesiarum vel altarium, & aliis quæ sunt Ordinis subjiciuntur Episcopo d. cap. veniens.

In censu Episcoporum est etiam benedictio Sacrorum Vasorum ut Patenæ, Calicis & aliorum, & Sacrarium vestium cap. unic. §. Unigitur de Sacra Unct. Pallas altaris vocat Can. altaris. Can. nemo de

consecr. dist. i. Ad Episcopum spectat etiam Benedictio Campanarum Paul. Langius in Chronic. Citizens. Anno Dom. 1247. *Theodoricus Episcopus nostre campanam maximam Erphordiae tunc fusam consecravit & benedixit ibidem.* Signa Monasterii S. Albani in Anglia benedixit & Godefridus Episcopus S. Asaph. His Abbas Albani in Roberto Albe. Benedictus quoque signa Ecclesie S. Albani tam minora quam majora. Antiquiorem usum benedictionis signorum seu campanarum tradit Heli-
gald. in vit. Roberti Regis. *Capella hujus piissimi, prudentissimi, potissimumque Regis Roberti talis fuit signa quinque unum ex his satis mirabile, in quo undecim millenaria metalli, & sexcentæ libræ fuerunt, cui imprimi jussit segnum Baptismi de oleo & Chrismate facti, sicut ordo depositit Ecclesiasticus, & ut vocaretur Robertus, attribueret Spiritus Sanctus.*

CAPUT VI.

Episcopalis Ordinis est benedictio Abbatum.

INTER ea quæ sunt Ordinis Episcopalis ad Episcopum pertinet, & benedictio Abbatum cap. statuimus de suppl. neglig. prælat. cap. cum contingat. de ætat. & qualit. præfic. cap. cum inter R. de Elect. Can. quoniam 69. dist. & Abbatissarum cap. meminimus. de Accusat. Clem. Attendentes. de stat. Monach. Ordo Roman. ex Canone Theodori. In Ordinatione Abbatis Episcopus debet Missam cantare, & cum benedicere indinato capite, cum duobus vel tribus de fratribus suis, & dat ei baculum & pedules &c. Et pro benedictione Abbatis Episcopo palefridum vel aliud quicquam exigere non licet cap. sicut tuis. de Simon. Conc. Lateranens. habitum sub Innocent. III. cap. 63. & ipse Innocent. libr. 1. epist. 198. & 326. olim Abbates omnes ante benedictionem tenebantur Episcopo edere solemnem professionem subjectionis obedientiæ & reverentiæ, salvo ordine suo, quæ est formula professionis fieri solitæ ab Abbatibus Cisterciensis Ordinis cap. nè Dei Ecclesiam. de Simon. Hujusmodi professionem ægié, & non sine contradictione præstabant Abbates, subjectionis impatientes. De ea recipienda ab Abate, si in eam quam ab initio detrectabat consenserit, Cœpiscopum horatur Fulbertus. epist. 41. *Igitur si Abbas Sancti Benedicti de vestro contempnū culpam suam recognoverit & illam deinceps subjectionem promiserit quæ vobis Canonice debetur,* hortor

beator, & suadeo ut recipiatis &c. Bernardo Abbatii majoris Monasterii
 culpæ datum à suis Monachis quòd benedictionem accepturus, Turo-
 nensi Archiepiscopo subjectionem promisisset, dè quo eum tuetur Ivo
 Carnot. epist. 73. De cætero quòd calumniantur non rectè vos fecisse, quòd
 ante benedictionem promisisti obedientiam sedi Metropolitanæ, vana,
 vel nulla calumnia est, quomodo enim connexa sibi ad invicem poterunt
 esse membra Corporis Christi, nisi dispensatores Canonicarum, vel Mo-
 naстicarum Congregationum, eam obedientiam exhibeant prelatis suis,
 quam sibi exhiberi volunt à subditis suis. Non tenentur Abbates exem-
 pti hujusmodi professionem edere Episcopo, quia jus professionis est
 contrarium libertati cap. Cùm olim propter de Privileg. A Goffrido
 Abate Vindocinensi etiā exempto professionem extorsit Ivo Carnoten-
 sis Episcopus, post multas concertationes, de quibus ipse Ivo epist. 195.
 non jure elicitam professionem irritam pronunciavit Urbanus 2. &
 post eum Paschalis 2. de quo Goffrid. ipse libr. 2. ep. 7. 4. & 27. Bene-
 dictiōnem sine professione ab Archiepiscopo Cantuariensi accepit Abbas
 S. Augustini Cantuariensis tanquam exemptus, sed in Ecclesia suā be-
 nedici voluit, in argumentum exemptionis Matth. Paris ad ann. 1163.
 Eodem anno Clarembaldus sancti Augustini electus, benedictionem à
 Thoma Cantuariensi Archiepiscopo aecipere querebat, sed in sua Ecclesia
 & sine professione, ut sufficio subjectionis, in posterum prorsus adempta esset.
 Anno 1177. eadem lis recruduit inter Richardum Archiepiscopum Can-
 tuariensem & electum Abbatem Monasterii S. Augustini, Abbatem electo
 contendente se benedicendum à Cantuariensi in propria Ecclesia, non
 in Metropolitanæ, hac de causa ab Abate appellatum ad sedem Aposto-
 licam, & ab Alexandro 3. imperratum rescriptum ut ipse & successo-
 res in propria Ecclesia benedictionem acciperent à Metropolitano, sine
 professione obedientiæ, rescripto significato Cantuariensi quâdam die,
 captato tempore absentiae Abbatis, accessit ad Monasterium S. Augusti-
 ni, contestatus se eo venisse electi Abbatii benedicendi causâ, cumque
 is non appareret appellavit as sedem Apostolicam, Electus Romam
 Profectus, ab Alexandro III. munus benedictionis accepit. Rem fuisse
 narrat Hoveden in Henrico II. Aliquando si Episcopus renuat bene-
 dicere Abbatem, maximè exemptum summus Pontifex ei benedictio-
 nis munus impendit, ut in Abbatie Sancti Augustini Cantuariensis ac-
 tum est ab Alexandro III. De jure si Episcopus tertio requisitus, be-
 nedicere Abbatem sine causâ renuerit, potest ipse Abbas proprios Mo-
 nachos benedicere & alia quæ pertinent ad officium exercere, donec ipse
 Episcopus duritiem recogitet & Abbatem benedicere non recusat cap.
 statuimus de Supplend. neglig. prælat. quòd pertinet ad Cistercienses,

DE JURISDICTIONE

& commune factum Præmonstratensibus Innocent. III. d. epist. 326,
 libr. I. Si quis etiam ex vobis Canonice electus in Abbatem, Diœcesano
 Episcopo semel & iterum, per Abbates vestri Ordinis presentatus, bene-
 dictiōnem ab eo non potuerit obtinere, ne Ecclesia ad quam vocatus est
 destituta Concilio periclitetur, officio & loco Abbatis plenariè secundum
 Ordinem fungatur in ea, tam in exterioribus providendis, quam in inte-
 rioribus corrigendis, donec aut interventu generalis Capituli vestri aut pra-
 cepto Romani Pontificis seu Metropolitani, benedictionem suam obtineat.
 Episcopo recusante benedicere Abbatem, benedictio non devoluitur ad
 Metropolitanum quia in his quæ sunt Ordinis Episcopalis quorum in-
 censu est benedictio Abbatum non fit devolutio ad Superiorē, sed
 propter duritiem Episcopi, in pœnam nimiaæ austeritatis, Abbati con-
 ceditur auctoritate Apostolica, ea omnia facere, quæ Abbates bene-
 dicti facere solent, quia tria requisitio habet vim & effectum bene-
 dictiōnis, & propter moram Antistitis Abbas quasi tacitam benedictio-
 nem nanciscitur auctoritate Apostolica, ut in casu non absimili, si Epis-
 copus præter debitam obedientiam contra libertatem Ordinis, ab Abbatē
 quid exigat, liberum est Abbatī auctoritate Apostolica quod petitur de-
 negare cap. Sanè de Excess. prælat. Neque adversatur quod confirmatio
 electionis Abbatis, vocante sede Episcopali devoluitur ad Metropo-
 litanum d. cap. sicut tuis, vel ad Capitulum cap. Cùm olim de majoris.
 Et obedient. quia hoc verum est in confirmatione electionis, quæ est
 Jurisdictionis, non in benedictione electi quæ est ordinis Episcopalis.
 Neque etiam obstat quod constitutum est ab Innocentio III. in Pra-
 monstratensibus cessante Episcopo in benedictione Abbatī impertienda
 post alteram præsentationem, Abbatem pleno jure fungi officio donec
 ab Episcopo benedictionem obtineat, præcepto summi Pontificis, vel
 Metropolitani, quia præceptum Metropolitani non inducit devolutio-
 nem, imò excludit, iussus seu præceptum judicis non est sententia,
 sed nuda comminatio L. quod iussu ff. de re judicat. L. si opus de oper.
 & Metropolitano quidem datur potestas præcipendi Episcopo ut Ab-
 batem benedicat, sed Episcopo non imponitur necessitas parendi, vel
 eo cessante, non devoluitur potestas ad Metropolitanum. Benedictio
 Abbatis fit per manuum impositionem ab Episcopo Synod. Nicen. 2.
 Can. 14. Can. quoniam. 69. dist. & cap. Cùm contingat. sed hujusmodi
 benedictio non est ordinatio, sed nuda super Abbatem oratio, Ivo
 Carnot. epist. 73. Quid ergo est disceptandum de benedictione Abbatis,
 a quocumque Episcopo eam fuerit consecutus, in qua nec fit manus im-
 positio, nec consecratio, sed simplex oratio, id est non fit manus impo-
 sitio quæ confusat ordinem, sed nudam benedictionem, & idem Ivo

epist. 88. Cum Abbatis benedictio nulla sit Sacramenti repetitio. Unde beneficia promoti in Abbatem vacant post adoptam possessionem ante benedictionem, secus atque in Episcopo, in quo priora beneficia non vacant ante consecrationem, vel lapsum temporis consecrationi præfixi cap. cum in cunctis. §. cum vero de Elect. can. si qui Episcopi. 92. dist. Oldrad. Consil. 14.

CAPUT VII.

Episcopalis ordinis est velatio Virginum.

EPISCOPI est etiam consecratio seu velatio Virginum can. per lectis. vers. ad Episcopum. 23. dist. Hieronym. ad Demetriad. Scio quod ad imprecationem Pontificis flammeum virginale sanctum operuit caput. Ad Ambrosium Mediolanensem Episcopum famam sanctitatis confluxere virgines velandæ etiam de transmarinis partibus. Auctorem ipsum habemus de Virginib. libr. 1. Denique de Placentino sacranda virginis veniunt, de Bononiensi veniunt, de Mauritania veniunt ut hic velentur. Arborii Praefecti prætorio Galliarum natam virginem consecravit Martinus Turonensis Episcopus offerente patre. Paulin. de vit. S. Martin. libr. 2.

Consecrat Antistes, pater offert, virgo sacratur.

Genovefam virginem numo æreo Cruce insigni collo appenso in sponsum Christi subarravit Germanus Altissiodorensis Episcopus, ut legitur in utriusque vit. apud Surium 3. Januar. & 31. Julii. & apud Stephan. Tornacens. epist. 178. Etiam Donatistæ suas habebant virgines, quæ velabantur ab ipsorum Pseudoepiscopis. Optat. Milevit. libr. 2. Supra memoratus Fælix, inter criminâ sua & facinora nefanda ab eo comprehensa, puellam cui mitram ipse imposuerat, à qua paulo ante pater vocabatur, nefarie incestare minime dubitavit. Consecratio seu benedictio virginum est ordinis Episcopalis, quia imitatur Ordinationem Clericorum & per eum puella fit sponsa Christi, unde olim virginis in consecratione ungebantur in vertice. Synod. Romana II. sub Sylvestro can. 10. *Uesta vertice introducatur ad nuptias Christi, velamen capitis ferens non cordis.* Et pro consecratione Virginum certi dies solemnies constituti erant, ut pro ordinatione Clericorum. can. devotis. can. Virgines. 20. qu. 1. Hinc Choropiscopis vetita est virginum consecratio, quia non habent apicem Pontificatus. can. quamvis. 68. dist. Conc. Hispal. II. can. 7.

Idem juris est in Presbyteris can. si juber. can. Presbyter. 26. qu. 6. ne Episcopi viduas velare attentent, vetuit Gelasius in can. devotis 20. qu. 1. can. viduas autem. 27. qu. 1. Concil. Paris. sub Ludovic. & Lothar. libr. 1. cap. 40. Inde emendandus est can. 27. Concil. Arausic. I. ubi perperam legitur viduitatis servandæ professionem coram Episcopo factam non esse violandam pro coram Presbytero. can. viduitatis 27. qu. 1. Presbyteris non licet velare virgines, sed viduas tantum. can. vidua 20. qu. 1. Viduæ recipiebant velum à Presbyteris non inconsulto Episcopo. Concil. Paris. d. can. 40. vel ipsæmet velum sibi assuebant ab altari can. viduas. quæ. 27. qu. 1. Hoc pacto intelligendum quod refert Regino 2. chronic. Villam viduam Berengarii Regis Italæ statim post mortem viri sibi veluti sanctimoniale assumptissimæ. Abbatissis etiam viduas vel virgines benedicere non licet, & graviter damnantur Abbatissæ, quæ hoc præsumpserint. cap. nova quædam. de pœnitent. & can. 43. d. Concil. Paris. Etiam Abbatibus non sine privilegio Sedis Apostolicæ licuit benedicere Virgines. Hoc jure usus est Abbas S. Albani in Joanne Abbat. *Iste Abbas Joannes anno prælationis ejus septimo decimo, die Sanctæ Trinitatis juxta privilegiorum Beati Albani tenorem apud Sopuvelle benedixit novem sanctimoniales Kalendis Junii.* Item idem in eadem solemnitate, ut ad consuetudinem memoriam excellentiam privilegii S. Albani revocaret. Igitur Episcopi proprium est consecrare seu benedicere Virgines, sed solemnis consecratio Virginum desit esse in usu: Hodièque Presbyteris licet recipere professionem Monialium, non sine autoritate Episcopi. Adeoque olim eti Presbyteris non liceret consecrare Virgines, si tamen consecratio Virginis è Presbytero facta esset per præsumptionem, ab Episcopo non esse iterandam existimavit Ivo Carnotens. epist. 41. *Vnde nec consecratio Virginum quæ ex autoritate Apostolica Episcoporum privilegio reservatur, si aliquando à Presbyteris usurpetur, propter Sacramentum Christi Ecclesiæ, quod ibi continetur, nullatenus ab Episcopis iteratur.*

C A P U T VIII.

Ordinis Episcopalis est solemnis benedictio. Benedictio major & minor. Benedictionis vis & gratia.

INTER ea quæ sunt ordinis Episcopalis, magis quam Jurisdictionis, censetur & jus solemnis benedictionis, quod Episcopus accipit in con-

secratione, virtute chrismatis. Episcopi proprium jus solemnem benedictionem fundere super plebem can. denique 21. dist. Ambros. in psalmi. 40. Sicut enim cum Sacerdos benedicit, populus respondet, Amen, confirmans benedictionem sibi, quam plebi Sacerdos a Domino deprecatur. Et Chrysostom. in homil. 38. ad Antiochen. οἱ δὲ λαῖς οὐδὲ τῷ ιερῷ εὐλογεῖται. Etenim laici a Sacerdotibus benedictionem accipiunt. Episcopi, inquam, propria est solemnis benedictio, quae post sacra peracta concipitur hanc formulam; Sit nomen Domini benedictum. Et haec est benedictio quam Episcopus a cathedrali solemniter mittit in plebem. Isidor. Relusiot. libr. 1. epist. 122. εἰπήντες ὁ ιερεὺς, Διὸς ἔψει τῆς ραθέθετος τῆς εὐχαριστίας επιστέλλεται. Pacem Sacerdos a fastigio cathedrali Ecclesiae pronuntiat. Abbatibus vero non licet mittere benedictionem super plebem post sacra, nisi in Ecclesiis pleno jure ad eos spectantibus, idque non aliter quam ex speciali privilegio Sedis Apostolicæ cap. Abbates. de privileg. in 6. Presbyteris seu Patochis solemnem hujusmodi benedictionem, super plebem mittere omnino non licet, & de hac velim accipias can. 44. Conc. Agathens. Benedictionem quoque super plebem in Ecclesia fundere aut paenitentem in Ecclesia benedicere, Presbytero penitus non licebit, car. ministrare. 26. qd. 6. Minorem id est minus solemnem benedictionem Presbyteris emittere sui juris est can. ecce ego. 95. dist. absente scilicet Episcopo can. cum ad celebrandas: de consecr. dist. 1. Et haec est benedictio, quae dicitur Presbyteralis cap. 3. de offic. Archipresb. Diaconis non licet majorēm aut minorēm benedictionem super plebem mittere, οὐ εὐλογίων μηρογύη, οὐ εγάλιων, ut tradit Auctor Constitut. Apostolicar. libr. 8. cap. ult. Laicis quamvis minus eidem libr. 3. cap. 10. Benedictionis Episcopalis quam mirabiles sint virtutes, silentio præterire fas non est, nimisrum haec sunt curationes morborum insanabilium, varias curationes fecisse Martinum Turonensem Episcopum, olei a se benedicti chrismate. Locuples testis Sulpitius Severus ejus discipulus dialog. 3. de ejus vit. Dein pusillum olei cum exorcismi præfatione benedit, atque in os puellæ sanctificatum liquorem, cum lingua illius digitis teneret infudit, nec fefellit sanctum virtutis eventus. Depulsio plagarum cœlestium. Flodoard. in chronic. ad ann. 944. In iisdem partibus per quosdam pagos ignei globi ferri videbantur in ære, quique nonnullas istic circumvolantes incenderent domos & villas, a quibusdam vero locis crucibus oppositis cum benedictione Episcopali, & aquâ benedictâ repellebantur.

CAPUT IX.

Episcopi est pænitentia id est pænitentia publicæ impositio , & reconciliatio pænitentium. Hænitentiæ publicæ modus. Ejus usus serius obsolevit. Ejusdem usus restitutus à Patribus Conc. Tridenti. Subiendetur institutio pænitentiæ publicæ.

PROPRII. juris Episcoporum est pœnitentia id est pœnitentia publicæ impositio , & reconciliatio publicè pœnitentium. Conc. Carth. 2. can. 3. Carth. 3. can. 32. can. si jubet. can. Presbyter. 26. qu. 6. cap. conquerente. de offic. ordinari. cap. accedentibus de excess. Prælat. Hinc Chorépiscopis non licet publicè pœnitentes reconciliare can. quamvis. 68. dist. Hispalens. 2. can. 7. Abbatibus quoque non licet imponere publicam pœnitentiam , quia prohibentur manum mittere ad ea quæ sunt ordinis Episcopalis. d. cap. accedentibus. Et Presbyteris etiam non licet reconciliare publicè pœnitentes d. can. si jubet. d. can. Presbyter. Conc. Agathens. can. 44. can. ministrare. ead. cauf. & qu. Synod. Carthag. can. 46. apud Balsamon pœnitentia publica ea erat , quæ imponebatur per Episcopum. pro publico crimine , puta pro homicidio , adulterio , raptu militeris. d. can. Presbyter. can. raptor. can. statutum. 27. qu. 2. can. quicumque. can. admonere. can. tutorem. 33. qu. 2. Pœnitentes publicè pœnitentia causâ stabant in foribus Ecclesiæ , cilicio amicti , nudis pedibus , supplices Deum orantes , seseque commendantes precibus fidelium can. in capite 50. dist. d. can. admonere. Cassian. Collat. 18. cap. 15. sed cum duabus fermè hebdomadibus ita se omni conditione carnis , ac spiritus subjecisset , ut die Sabati , vel Dominico , non ad percipiendam Communionem sacram , sed ad prosternendum se in limen Ecclesiæ , atque ad veniam suppliciter postulandam , matutinus accurreret. Promittentes publicè vestem mutabant , capillum radebant. Augustin. de tempore sermon. 58. Quasi nos quando pœnitentiam suademos , hoc dicamus , ut unusquisque magis sibi capillos studeat auferre , & non peccata dimittere , & vestimenta potius evellat quam mores. Gregor. Turonef. libr. 6. cap. 28. Marcus quoque Referendarius , post congregatos de inquis descriptionibus thesauros subito lateris dolore detenus , caput torondit , atque pœnitentiam accipiens spiritum exhalavit. Capitulare Carol. M. lib. 5. cap. 52. Et ut quando unicuique quisquam Sacerdos sibi scelera sua confitenti , juxta prædictum Canonum modum ,

pœnitentiam tribuit, nisi comam dimiserit, aut habitum mutaverit, manus ei secundum canonicam autoritatem imponat. Iudeo vino & carne abstinebant, pane & aquâ vitam tolerantes d. can. admonere. d. can. tutorem. Nec modo carne & vino, sed etiam conjugio abstinuisse pœnitentes signat Ambros. de pœnitent. libr. 2. *An quisquam illam pœnitentiam putat, ubi acquirendæ ambitio dignitatis, ubi vini effusio, ubi ipsius copule conjugalis usus.* Publicè pœnitentes etiam cingulum militiax deponebant d. can. quicunque. d. can. latorem. can. de his. 26. qu. 7. cingulo militiax deposito publicam pœnitentiam subiisse Ludovicum P. referunt Theganus & alii scriptores ejus vitæ. Nec non pœnitentium erat mortuos efferre & sepelire Conc. Carth. 4. can. 74. can. Sacerdos. 26. qu. 7. Reconciliatio publicè pœnitentium fiebat in Cœna Domini ab Episcopo per manuum impositionem Conc. Agathensis. can. 9. d. can. in capite. Ditmarus libr. 4. de funere Othonis III. *Et justis ei factis ab Heriberto Archiepiscopo Coloniensi, quarta die in cœna Domini ad Sanctum Petrum, ubi pœnitentibus more Ecclesiastico introductis, indulgentia resolutis, animæ presentis corporis ab Archipræfule remissio datur.* Et in decursu pœnitentiæ frequens fiebat manuum impositio d. can. in capite. Nimirum virgis tunso capite, & hoc est quod significabat Purpurius Donatista apud Optatum Milevitan. libr. 1. cùm vellet Cæcilianum quasi malè ordinatum Carthaginensem Episcopum, redigi in ordinem pœnitentium. *Et quassetur illi caput de pœnitentiâ.* Pœnitentiæ publicæ locus fuit in laicis dunataxat, eam non subiérer Presbyteri & Diaconi, ut sacri ordinis pudori consuleretur Conc. Carthag. 5. can. 11. & Leo ad Rustic. Narbonens. epist. 90. can. confirmandum. & dd. seqq. 50. dist. Concil. Hybernens. can. Presbyter 82. dist. Pœnitentia publica unica erat post baptismum, id est non iterabatur. Si forte qui semel suscepérat pœnitentiâ publicam, iterum lapsus esset in casum obnoxium pœnitentiæ publicæ. Conc. Eliberit. can. 7. Toletan. 3. can. 11. Ambros. de pœnitent. libr. 2. *Nam si verè agerent pœnitentiam, iterandam postea non putarent, quia sicut unum baptisma; ita una pœnitentia quæ tamen publicè agitur, nam quotidiani nos debet pœnitere peccati, sed hæc delictorum leviorum, illa graviorum.* Et Augustin. epist. 54. *In tantum autem hominum aliquando iniquitas progreditur, ut etiam post altam pœnitentiam, post altaris reconciliationem vel similia, vel graviora committant, & tamen Deus facit etiam super tales oriri solem suum, nec minus tribuit quam ante tribuebat, largissima munera vita ac salutis, & quamvis eis in Ecclesiæ locus humillimæ pœnitentiæ non concedatur, Deus tamen super eos suæ patientiæ non obliviscitur.* Et hoc est quod ait Syrius in epist ad Himerium can. de his verò. 33. qu. 2. Pœnitentem qui acta pœnitentia, ite-

rum lapsus est, non habere suffugium pœnitendi, quia publica pœnitentia non iteratur, salvâ Communionis gratiâ in extremis.

Melioribus Ecclesiæ seculis viguit in Ecclesia pœnitentiæ publicæ usus, tamquam præsentissimum remedium salutis & fortissimum vinculum discipline Ecclesiasticæ. Hac de causâ in Ecclesiâ Constantinopolitanâ institutus Pœnitentiarius Presbyter qui præcesset pœnitentibus, subsidio futurus Episcopo, cujus erant primariae partes in his quæ pertinent ad pœnitentiam, maximè ad solemnum & publicam. Socrat. libr. 5. cap. 19. οἱ Ἐπίσκοποι τῷ συναποῖντι καρόνι τὸν πρεσβύτερον, τὸν δὲ τῆς μεταρχούσας ἀρχούσας ὅπως ἀν μετὰ τὸ βαπτίσμα πάισαντες, δὲ τῇ περιβλητίᾳ τέ τοι πρεσβύτερος εξομολογώνται τὰ αὐτοτίματα. Episcopi Ecclesiæ Canoni id est matriculæ adiecere Presbyterum, qui præcesset ut post Baptismum coram Presbytero ad eam rem designato peccata sua confiterentur. Eiusdem instituti fuit, quod in singulis Ecclesiis Cathedralibus vel Collegiatis, fuit impositus Pœnitentiarius cap. inter cætera de officiis ordinariis. Quod usu receptum in plerisque Ecclesiis maximè in Galliâ, unde memoratur Pœnitentiarius Lemovicensis in cap. propusoit de Clericis excommunicat. ministrant. Sed pœnitentiæ publicæ usum cum officio Presbyteri Pœnitentiarii sustulit Nestorius in Ecclesiâ Constantinopolitanâ, commotus scandalô inde suboto, ob stuprum à Diacono illatum mulieri pœnitenti de quo Socrates fusiùs loço modo laudato & Sozomen. lib. 7. cap. 16. Nicephor. Callixt. libr. 12. cap. 28. In aliis Ecclesiis etiam Orientis non desit pœnitentiæ publicæ usus, Joannem quemdam reum nefariæ necis Æmilii ad pœnitentiam publicam ineundum hortatus est. Synes. epist. 44. Ἀλέξη στυῶν, η̄ εκκένη τῇ δικῇ, η̄ οὐ καζώ, η̄ πᾶς ὁ ς προτραχεῖ μεταρχούσας περιβλητίᾳ. Tacens ac mutus protraheris, iudicioque proponeris, tuque & ego & quemcumque publica pœnitentia, non prius expiaverit. In Ecclesiâ Românâ tenaciùs retentus est usus pœnitentiæ. Innocent. I. ad Decentium. De pœnitentibus qui sive ex gravioribus commissis sive ex levioribus pœnitentiâ gerunt, si nulla interacutat ægritudo, quinta feria ante Pascha eis dimittendum Ecclesiæ Românæ consuetudo demonstrat. Per hæc tempora consuetudinem Românæ Ecclesiæ secuta Fabiola clarissima fœmina, publicam pœnitentiam non horruit ob secundas nuptias contractas superstite priore viro, à quo non sine causâ diverterat. Author est Hieronym. ad Oceanum. *Quis hoc crediderit ut post mortem secundi viri insemet reversâ errorem publicè fateretur, & totâ urbe spectante Românâ, ante diem Paschæ, in Basiliâ quondam Lateranensi, qui Cæsariano truncatus est gladio, staret in ordine pœnitentium, Episcopo, Presbiteris, & omni populo collachrymantibus sparsum crinem, ora lurida, & squalidas manus fôrdida colla submitteret.*

In Mediolanensi Ecclesiâ singulari exemplo indicente Ambrosio ejus Ecclesiæ Episcopo, pœnitentiam publicam subiit Theodosius pro nefariâ cæde Thessalonicensium. Theodoret. libr. 5. cap. 17. Hoc exemplo erubescentes pœnitentiam publicam acerbiùs corripit Augustin. Homil.

49. *Fortassis immò quod non dubitatur, propterea Deus voluit ut Theodosius Imperator ageret pœnitentiam publicam, in conspectu populi, maximè quia peccatum ejus celari non potuit, & erubescit Senator quod non erubuit Imperator, erubescit nec Senator, sed tantum Curialis, quod non erubuit Imperator, erubescit plebeius, sive negotiator, quod non erubuit Imperator.* Eadem tempestate solemnem pœnitentiæ publicæ usum pari religione coluere Africanæ Ecclesiæ, pro adulterio pœnitentiam publicam indixit Augustin. d. homil. 49. *Agite pœnitentiam qualis agitur in Ecclesiâ, ut oret pro vobis Ecclesia.* Unde desumptus est can. agite. 32. qu. 3. Idem moris obtinuit in Galliâ solemnem pœnitentiæ publicæ ritum, quæ fiebat in Cœna Domini diligentius expressit Conc. Agath. can. 9. d. can. in capite. In publicis criminibus pœnitentiam publicam probavit Carolus M. secutus Canones Africanos, & Constitutionem Leonis de quo extat non unum Capitulare libr. 5. cap. 52. 53. Eodemque tempore pœnitentiam publicam plerisque locis ferè desuetam restitui, implorato etiam auxilio Principis placuit Patribus Concil. Cabillonens. II. can. 25. *Pœnitentiam agere juxta antiquam Canonum constitutionem, in plerisque locis ab usu recedit, & neque excommunicandi, neque reconciliandi antiqui moris ordo servatur, ut à Domino Imperatore impetretur adjutorium, qualiter si quis publicè peccat publica mulctetur pœnitentia, & secundum ordinem Canonum, pro merito suo excommunicetur & reconcilietur.* Et recenti harum legum memoriâ Ludovicum P. ad pœnitentiam publicam adactum credibile est. Quod in Germania pœnitentiæ publicæ quæ fieret in Cœna Domini solemne institutum in Ecclesia Coloniensi jam perdurasse sub exitu Othonis III. modò observatum est ex Ditmaro. In Anglia præter memorabilia quæ nimis nota sunt, exempla solemnis pœnitentiæ Henrici II. & Joannis Regum, non tacenda videtur hoc loco pœnitentia publica civium Oxoniensium Nicolao Legato Sedis Apostolicæ judice, ob duorum Clericorum suspendium: acta sub annum 1213. de qua Mattheus Paris. Venerunt autem ad eum Oxoniæ Burgenses: quorum instinetu, & præsumptione, duo Clerici suspensi fuerunt absolutionem postulantes, quibus indicta pœnitentia inter cetera precepit ut ad singulas civitatis Ecclesias depositis indumentis, pedibusque nudis, flagella portantes in matibus euntes, à Presbyteris Parochianis absolutionis beneficium cum psalmo quinquagesimo impetrarent. Proximioribus etiam temporibus vetus disciplinæ memor Gregorius IX. blasphemos pœnitentia publica per Episcopos multari vo-

luit adhibito etiam potestatis secularis auxilio , si necesse esset ex cap. statutis de Maledic. Denique per tempora penes Episcopos relictum est publicæ pœnitentiæ arbitrium in atrocioribus & publicis criminibus. Aë novissimè Conc. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 8. publicè peccantibus publicam pœnitentiam ab Episcopis pro modo delicti infligendam statuit. Secularibus durius videtur consilium & studium sanctissimorum Antistitum, instaurandæ pœnitentiæ publicæ in gravioribus delictis, ipsis displicet severitas veteris disciplinæ , quasi non conveniens saeculo , & moribus ipsis , facilè contemnitur sanctio Concilii Tridentini , quasi non admissi in Gallia , denique rejicitur pœnitentia publica ; quasi scandalum potius quam fructum paritura , & totis viribus explodenda , nè inde a surgat potestas Episcoporum in laicos : sed quâ fronte improbatur restitutio veteris disciplinæ , eadem fides , eadem religio , non iisdem moribus ? qui sperandum est eam salvam & in columnen futuram nonne justum est votum omnium fidelium ; Ecclesiam sibi & sua dignitati restitui, per totum orbem effusa est Ecclesia autoritate disciplinæ & pœnitentiæ , nonne iisdem modis tuenda est quibus fœliciter crevit. Non admittetur Concilium Tridentinum , fortassis hoc ferendum sit , si quid hac in re novi induxit , at verò id nihil aliud statuit , quam quod pridem consentiens omnium Conciliorum & Patrum autoritas , nec illud contemnere fas erit , quin convellantur Canones Africani , quos religiosè semper coluit Ecclesia Gallicana , multis seculis ante Tridentinum Concilium. Pœnitentiam publicam restitui placuit Patribus Concilii Cabillonensis II. Et ob eam rem imploratum auxilium Principis , is erat Carolus M. vota & sententiam lubens audiit religiosissimus Imperator , & suâ lege comprobavit pœnitentiæ publicæ usum nixus Concilio Carthaginensi & constitutione Leonis. Horrescunt pœnitentiam publicam tamquam incivilem , contumeliam plenam , eam non horruit Theodosius , & posteris exemplo suo amplectendam proposuit. Nullum esse credis fructum pœnitentiæ publicæ , at sanior Theodosius , per pœnitentiam immane scelus se intellexisse sensit , seque ad sanam mentem rediisse contestatus est. Hujusmodi pœnitentiæ fructus est quod erubescientia ipsa partem habet remissionis Augustino de verâ & falsâ pœnitent. cap. 10. pudore publicè pœnitendi , contrahitur pudor peccandi , & quos metus supplicii non terret , pudor standi inter pœnitentes sapienter continet & qui exemplo sceleris quasi contagio lapsi sunt , emendationis exemplo ad bonam frugem revocantur , non invidiosa in pœnitentiæ tribunalí potestas Episcopi , quæ prodest ad salutem hominum , in quâ Episcopus maximum imponit pœnitenti , non sine lachrymis , & judex nullo discrimine cum reo humili prostratus pro ejus salute Deum supplex exorat alieni pœ-

doris , & luctus particeps . Conc. Agathens. d. cap. 9. d. can. in capite .
Et cum omni Clero septem Pænitentiales Psalmos in terra prostratus , Episcopus cum lachrymis pro eorum absolutione decantet . Denique si sapientia publicè interest Episcoporum potestatem foveri disciplinæ tuenda causâ , quo fideles in officio contineantur , tollantur schismata & hæreses quibus Res publica pariter atque Ecclesia scinditur , & labefactatur . Hieronym. ad Luciferianos . Ecclesia salus in summi Sacerdotis dignitate pendet , cui si non exors quædam & ab omnibus eminens detur potestas , tot in Ecclesiis efficiuntur schismata , quot Sacerdotes . Nec salva esse potest disciplina , si Episcopi , antiquum vigorem remittant . Cyprian. epist. 55.

C A P U T X.

Ordinis Episcopalis reconciliatio Ecclesiarum pollutarum.

Ritus reconciliationis.

AD Episcopum pertinet & reconciliatio Ecclesiarum pollutarum sicut consecratio , quia utraque est ordinis Episcopalis , & requirit ministerium ordinis , ita ut per simplicem Presbyterum expediri non possit , non obstante quacumque consuetudine religionis cap. aqua de consecr. Eccles. vel altar. quia ea quæ sunt ordinis Episcopalis , per inferiores carentes ordine præscribi non possunt cap. quantò de consuetudin. & hoc juris usu perpetuum fuit ; Chartagine nondum recepta à Vandalis , Basilicam Divi Cypriani per Sacerdotes Arrianos id est Episcopos , quorum proprium est nomen Sacerdotis expurgatam solemniter , seu reconciliatam fuisse Auctor est Procopius de bello Vandalic. libr. I. ὁ μὲν ἡγεμόνης ἀπειλῶν ἵπεις τὸ τε ἱερόν εὐαγγεῖλον πάτερα , οὐ τὸν εὐαγγεῖλον τὰ κακά τε εὑρέμενον . Sacerdotes Arriani templum omne purgaverunt , & donaria quæ essent pulcherrima suspenderunt .

Et in Galliâ cùm Basilica B. Dionyssi Martyris esset polluta tempore Chilperici , ex conflictu in ea suborto ob purgationem mulieris adulterii insimulatae , pro qua in Ecclesiam conventum erat , eam reconciliavit Ragnemodus Parisiensis Episcopus . Rem narrat Gregor. Tur. libr. 5. cap. 32. de reconciliatione Ecclesiæ expressius Aymoin libr 5. cap. 29. Interea Ecclesia sine officiis manente , dum hec ad Regem delata fuissent , interminatus est nulli eorum prorsus fore benevolum , donec Ragnemodi Parrhisi Antistitis , in cuius Diœcesi hæc acta fuerant , reconciliatione veniam merentur , quos Episcopus facinus confitentes , pænitentia indicta communioni restituit , Ecclesiamque reconciliavit . Et in Aquitaniâ sub annum 1010.

cum Basilica S. Martialis Lemovicensis esset polluta , quinquaginta cinciter viris aut fœminis præ turbâ oppressis in introitu Ecclesiæ , eam per Arnaldum Petragoricensem Episcopum , absente Girardo proprio Episcopo , solemni ritu lustratam refert Ademarus quem olim rerum Aquitanicarum studio totum exscripti ex Codice Thuano. *Quadragesimâ verò mediâ ad nocturnas vigilias multitudine populi in eâdem Basilicâ ad tnmulum B. Martialis intrante , viri cum mulieribus plus quinquaginta n vicem conculcati intra Ecclesiam expiraverunt , & die crastinâ sepulti sunt , tūm Episcopus Girardus abierat Romanam , idcirco per Arnaldum missum est Episcopum , qui post tertium diem , cum aquâ Episcopali Ecclesiam reconciliavit.* Ecclesiam licet exemptam reconciliavit Episcopus alienus vice proprii Episcopi , idèque recte subnotatur ejus absentia ab Ademaro , quia Ecclesiæ exemptæ in his quæ sunt ordinis Episcopalis puta in petitione chrismatis , consecratione Ecclesiârum , collatione Ordinum & aliis similibus subjiciuntur Episcopo Diocesano. cap. veniens de praescript. Ecclesia semel polluta non potest reconciliari per simplicem Presbyterum , etiam de mandato Episcopi , quia Episcopus quidem potest mandare inferioribus ea quæ sunt jurisdictionis , sed ea quæ sunt ordinis Episcopalis , nequaquam potest demandare inferioribus cap. aqua de consecr. Eccles. vel altar. Ratio differentiæ est quod ea quæ sunt Jurisdictionis , non ita harent personæ Episcopi , at ea quæ sunt ordinis quæ Episcopus assequitur in consecratione , ita propria sunt Episcopi , ut ab eo cedi non possint alii quam Episcopo , & cedantur Coepiscopo non ut alii , sed ut alteri ipsius propter vinculum & necessitudinem Sacerdotii , quæ Episcopos omnes velut unum habet , Ecclesias omnes velut unam colligit. Ambros. epist. 25. *Posset etiam illis videri suspecta necessitudinis sacerdotalis gratia.* Alter jure veteri Pontificio si quidem dedicatio fiebat à Principe , sed ea alii mandari poterat. Hujus juris singulare argumentum est quod in L. sacra. §. 1. ff. de rer. divis. locus sacer dicitur , cum Princeps , cum dedicavit , vel dedicandi dedit potestatem. Si Ecclesia consecrata polluta fuerit reconcilianda est per Episcopum aquâ benedictâ cum vino & cinere cap. proposuisti de consecr. Eccles. vel altar. quam aquam Episcopalem vocat Ademarus. Quod si Ecclesia non consecrata polluatur non negatur posse reconciliari per simplicem Presbyterum aquâ exorcisatâ , id est aqua benedicta cum sale Glos. in cap. ult. cul. vit. solemnem exorcismum seu reconciliationem Ecclesiârum sine causâ affectasse Donatistis notat Optatus libr. 2. *Exorcisastis & Lanistis sine causâ parietes , ut hoc nequitia genere subrueritis simplissimorum hominum ententes.*

CAPUT XI.

*Episcopalis Ordinis fuit Canonizatio sanctorum. Quo tempore
translata ad S. Pontificem. Adhuc penes Episcopum
est translatio reliquiarum.*

M. V.

Ab initii surgentis Ecclesiæ Canonizatio Sanctorum fuit penes Episcopos, in sua quemque Diœcesi, tamquam apex & fastigium eorum, quæ sunt Ordinis Episcopalis & ea fuit minus solemnis, nec aliam solemnitatem desideravit, quam quod Episcopus, cognita vita sanctitate & miraculis defuncti, votis & concursu populi ad ejus tumulum, ipsius nomen in Diptychi, seu sacras Tabulas referret, quod ejus memoriam quot annis solemni die coleretur. Cyprian. epist. 37. Denique & dies eorum quibus excedunt annotate, ut communicationes eorum, inter memorias Martyrum celebrare possimus. Tumulis Martyrum imponebat Episcopus altare, & sacram ædem, vix è vita migravit Nilamnon inclusus, quam Theophilus Alexandrinus Episcopus super illius sepulchrum templum construxit. Sozomen. libr. 8. cap. 19. Zebina vita functo in eremo, ejus tumulo aedes sacra inaedificata apud Cittam vicinum oppidum Theodoret. de vit. patr. cap. 24. ὁ δὲ Σεονέσιος ζεβίνας ἀποτελεῖται, εἰς τὴν πελούρεαν αὐτῷ κιώνιῳ Κίτᾳ δὲ αὐτῷ ηγεῖται τὸν ψυχομένων πάνθαυτον, οὐ σκέψει δὲ τῇ θέᾳ μέγιστον ἀνεοδόμουνον. Divino autem Zebina ante illum vita functo, vicinam apud Cittam justa ficta sunt templumque loculo ejus maximum inaedificarunt. Ob id locum sepulturæ B. Antonii cælatum ex ipsius præcepto, nè sublato corpore Martyrium inaedificaretur refert. Hieronym. in vit. Hilarion. causam occultandi juxta præceptum Antonii fuisse referentis nè Pergamius sublato ad villam suam sancti corpore Martyrium fabricaretur. Sanctitatis laude Clariores Monachos Ægyptios à Sarracenis Latrunculis interemptos ab Episcopis regionis in Sanctorum numerum relatós memorat Cassianus Collat. 6. cap. 1. In hac summae vite ac sanctitatis Monachi commorantes, repente sunt à discurrentibus Sarracenorū Latrunculis interempti, quorum corpora licet sciremus, tam à Pontificibus regionis illius, quam ab universa plebe Arabum tanta veneratione prærepta, & inter reliquias Martyrum condita, ut innumerí populi à duobus oppidis concurrentes, gravissimum sibi certamen indixerint, & usque ad

gladiorum constitutum, pro sancta rapina sit eorum progressa contentio &c
 Et quod Martyri construebatur oratorium Martyrium dicebatur. Conc. Calced. & an. 8. l. 7. C. Th. de sepulchr. violat. Pallad. Hist. Lausiac. cap. 105. Eiceldei eis τὸ μρτυρεῖον ἐκτίσθων διαδεμένην ἀπό τὸν φρέατον λεῖψαν τὴν θείαν ιώραν τὴν βασιλικὴν. Ingressus est in suam Martyrium quod ipse aedificarat, in quo locavit reliquias S. Joannis Baptiste. Et Martyrarii Clerici qui praeerant oratoriis dicatis in honorem Martyrum Conc. Aurelianens. 2. Can. 13. Abbes Martyrii reclusi, vel Presbyteri Apostolica dare non presumat. Gregor. Tur. de Miracul. libr. 2. cap. 46. Eo tempore cum post obitum Martyrarii, Urbanus Diaconus hujus Basilice ordinatur Aeditus. Et Id. libr. 4. Hist. cap. II. Unde factum est ut conjuncti Clerici cum Leubaste Martyrio & Abbe cum magno apparatu Arvernnum properarent. Cum quis Martyrio occubuerat, Episcopus cuius in Diocesi Martyr passus erat, ea de re referebat ad Primatem, à quo convocatis Episcopis, re plenius cognitā, an is Martyres inter cooptandus esset, decernebatur. Tempore Diocletiani, Mensurius Carthaginensis Episcopus, consultus à secundo Tigisitano Episcopo illos qui ex edito sacros codices tradere recusassent, & eam ob causam Martyrii agonem subiissent, in Martyrum album referendos censuit, facinorosos vero vel fisci debitores, qui reatus eluendi causā, vel ære alieno se liberandi, sese ultro deferebant, eis denegandum esse nomen & honorem Martyrum judicavit Augustin. in Brevicul. Collat. Quidam etiam in eadem Epistola facinorosi arguebantur, fisci debitores qui occasione persecutionis, vel carere debent onerosa multis debitibus vita, vel purgare se putarent, & quasi ablucere facinora sua vel certè acquirere pecuniam, & in custodia deliciis perfrui de obsequio Christianorum. Erant Hæretici maximè Donatistæ qui æmulatione fideliū, Martyrii gloriam affectabant, idèque nè hujusmodi Martyres dicerentur, vetuit Conc. Cartaginens. 1. Can. 2. Martyrum dignitatem nemò prophanus infamet neque ad passiva corpora, quæ sepulture tantum propter misericordiam Ecclesiasticam commendari mandatum est redigant, ut aut insania precipitatos, aut aliquos tali pacto, aut alia ratione peccati disjunctos, non ratione vel tempore competenti quo Martyria celebrantur Martyrii nomine appelle. Hac de causa etiam nè fideles deciperentur falsa religione pseudo Martyrum, sanctum fuit nè prius colerentur reliquiae Martyrum, quām vindicati essent, id est probati & affecti iudicio Episcoporum, à Cæciliano tūm Archidiacono, posteà Episcopo Carthaginensi reprehensa est Lucilla, potens sed factiosa fœmina, quod ante sacram communionem os nescio cuius Martyris nondum vindicati libaret, id est osculo delibaret. Optat. Milevit. libr. 1. Hoc apud

Carthaginem post ordinationem Cæciliiani factum esse, nemo est qui negat, per Lucillam scilicet nescio quam fæminam factiosam, quæ ante concussam persecutionis turbinibus pacem, dum adhuc in tranquillo esset Ecclesia, cum correptionem Archidiaconi Cæciliiani ferre non posset, quæ ante spiritalem cibum & potum os nescio cuius Martyris, si tamen Martyris, libere dicebatur, & eum præponebat Calici salutari os nescio cuius hominis mortui; et si Martyris, sed nondum vindicati, correpta cum confusione irata discessit. Sed cum saepius obrepente zelo contingeret fidèles decipi, falsorum Martyrum cultu, ut tempore Alexandri III. in quodam qui in temulentia necatus ferebatur, Alexander III. constitutionem edidit, ne licet quem pro sancto venerari absque autoritate Romanæ Ecclesiæ cap. audivimus de reliquiis & vener. sanct. ab eo tempore Canonizatio sanctorum fuit solemnior, nec aliter facta est quam prævia diligentí inquisitione per testes de vita & miraculis Canonizandi, quæ fit auctoritate sedis Apostolicæ cap. venerabili de testib. Adhuc Episcopo integra est translatio & probatio reliquiarum sanctorum pridem receptorum, inventas Gervasii & Protasii Martyrum reliquias transtulit & in Basilica Ambrosianâ collocavit Ambrosius, in loco quem destinaverat propriæ sepulturæ, Testis ipse epist. 85. ad Marcellinam Sororem. Nam cum Basilicam dedicassem multi tamquam uno ore interpellare cœperant dicentes, sic in Romana Basilica dedices, respondi faciam si Martyrum reliquias invenero quid multa Dominus gratiam dedit, formidantibus etiam Clericis jussi eruderare terram, eo loci qui est ante Cancellos Sanctorum Felicis atque Naboris, inveni signa convenientia, adhibitis etiam quibus per nos manus imponenda fore, sic sancti Martyres eminere cœperunt ut adhuc nobis silentibus arriperetur uina, & sternetur prona ad locum sancti Sepulchri, invenimus miræ magnitudinis viros duos ut prisca ætas serebat, ossa omnia integra, sanguinis plurimum, ingens concursus populi per totum illud Biduum quid multa condivimus integra, ad ordinem transtulimus vespere jam incumbente ad Basilicam Faustæ, ibi vigilia tota nocte, manus impositio, sequenti die transtulimus ea in Basilicam quam appellant Ambrosianam, & in fine hunc ego locum prædestinaveram mihi, dignum est enim ut ibi requiescat sacerdos, ubi offerre consuevit, sed cedo sacris victimis dexieram portionem, locus iste Martyribus debebatur. Corpora Sanctorum transferri sine consilio Principis & Episcopi licentia vetuit Concil. Moguntin. I. Can. 51. Corpora Sanctorum de loco ad locum nullus transferre præsumat sine Consilio Principis, vel Episcoporum Sancteque Synodi licentia.

CAPUT XII.

*Episcopalis Jurisdictionis est canonica obedientia, subiectio, et
reverentia Clericorum. Solemnis precursus Episcopis,
relatio nominis Episcoporum in Diphyca Eccle-
sie, dies anniversarius Ordinationis
Episcoporum.*

EMENSIS his quæ sunt Ordinis Episcopalis, sequuntur ea quæ sunt Jurisdictionis strictius sumptæ, id est quæ speciali nomine appellata est lex Dioœcesana, quod competit Episcopo ratione potestatis quam habet in variis causis per universam Dioœcesim, alias enim lex Dioœcesana labius sumitur, pro universa Jurisdictione Episcopi, ut cùm Comutam Cantabriensem Episcopo Lincolnensi ademptum, & Episcopo Eliensi lege Dioœcesana subditum fuisse refert Math. Paris. ad ann. 1109. Nam defuncto Richardo qui ultimus fuit Abbas in insula & Comitatu de Cantabrigge, Episcopo Lincolnensi subtratto, huic novo Pontifici lege Dioœcesana ubiicetur Comitatus. In censu horum quæ sunt legis Dioœcesanæ primùm locanda est canonica obedientia, subiectio, & reverentia, omnes Clerici & Monachi qui sunt intrà Dioœcesim sunt in potestate Episcopi, & si ei recusent parere, si quidem Clerici deponuntur, si Monachi excommunicatione cum Laïcis plestantur Conc. Calendoneñ. Can. 8. Can. quidam Monachorum. 18. qu. 2. Eâ se ætate Monachi erant extra clerum. Ideoque poenit canonicis id est depositione non puniebantur ut Clerici, sed excommunicatione ut Laïci. Inde Clerici & Monachi lege Dioœcesana subditi sunt Episcopo, eique præstant debitam obedientiam & reverentiam cap. Quod super his. de major. & obedient, & quicumque ordinantur, tenentur Episcopo edere professionem fidei, & promissionem subjectionis obedientiæ & reverentiæ, proprio Chirographo consignatam Conc. Toletan. XI. Can. 10. Can. quamquam, 23. dist. Et ordinati vinculo ordinationis fiunt subditi ordinantis. Petrus Cellens. lib. 8. epist. 16. *Præ cæteris hoc unum ad presens postulat, ut de manu vestra primitias Clericatus, id est coronam accipiat, hoc etenim signo accepto, magis se obligatum erga obsequium vestrum non immerita deinceps arbitrabitur, & vos tamquam plantæ vestre bonum jure provi-debitis, & idem epist. 18. ejusd. libr. Habeat itaque vos Dominum,*

& signo Clericatus à vobis suscep̄to, patronum & auctorem hujus ordinis habeat. Hoc jure etiam semel ordinatis à suo Episcopo, & constituto in quapiam Ecclesiâ, non licet ab ea discedere, & aliam ad Diœcesim migrare, quin prius à suo ordinatore, vinculo obedientiae quo ligati sunt absolvantur. Ob id Aymericus Claromontensis Episcopus cum Clerico. Cœnomanensi Vvillelmo de Longeio nomine, Archidiaconatum in propria Ecclesia contulisset; quò ritè res fieret eum à suam potestate absolvit. Hildebertus Cœnomanensis Episcopus Auctor est ipse epist.

55. Gratias igitur beatitudini vestræ de collato agens beneficio, eundem Vvillelnum vobis & vestræ commodo Ecclesia, ab ea quam consecratori suo debet obedientiam liberum omnino & absolutum. Clerici inquam debent parere Episcopo ut Domino. Ignatius epist. ad Trallianos. τῷ θεῖσκοπῳ. ἔντοσεδε. ως τῷ νυεῖα. Episcopo subjecti estote ut Domino, vel quæ mitior est sententia, ut Patri, non ut Domino Hieronym. ad Nepotianum. Sta subjectus Pontifici tuo, & quasi animæ parentem suscipe, & Paulo post sed Episcopi sacerdotes se esse noverint, non Dominos, honorent Clericos quasi Clericos, ut & ipsis & Clericis, quasi Episcopis honor deferatur, scitum est illud oratoris Domitii, cur ego te, inquit habeam ut principem, cum tu me non habeas ut Senatorem. Unde libatus est Can. sta subjectus. 95. dist. Clerici debent Episcopo Canonicam obedientiam, id est qualem Canones desiderant, Episcopus enim non debet gravare Clericos talliis vel exactiōibus, vel inhonestè eos tractare, memor præcepti Apostoli, neque Dominantes in clero, sed forma id est typus facti gregis cap. i. de Excess. prælat. id est non debet eis impoñere operas serviles Can. placuit. 10. qu. 3. Can. nullus Episcopus. 1. qu. 1. Conc. Meldens. Can. 37. Ambros. II. officior. 27. Episcopus ut membris suis utatur Clericis, & maximè ministris, qui sunt verè filii, quem cuique viderit aptum muneri ei deputet. Notatur Henricus Archiepiscopus Moguntinus quòd Clericos militum ludibriūm faceret, & in solemini epulo, cùm Clerici ante milites consedissent, jusserit ut bini quique milites singulos Clericos sibi pro pulvinari subjicerent, cuius facti memoria ejus sepulchro inscripti hi versus referuntur ab Alberto Argentinensi in Chronic.

Nudipes Antistes non curat Clerus ubi stes.

Dùm non in cœlis stes ubicumque velis.

Item Episcopus non potest exigere juramentum fidelitatis à Clericis, nisi ab his quibus rerum Ecclesiasticarum administratio credita est. Can. ult. 22. qu. 5. cap. nullus de jurejurand. Eo nomine Archidiacorum, penes quem erat dispensatio ærarii Episcopaloris Episcopo jurejurando cavisse de rebus recte administrandis colligere est ex eo quòd

Fulbert. epist. 34. Lysiardi Archidiaconi Senonensis in Archiepiscopum suum contumaciam perstringens: *Quid dicemus*, inquit, de juramento fidelitatis quod ita contaminat, ut *Episcopo suo non corde, nec verbo, nec opere fidelis existat.*

Præter subjectionem & obedientiam Clerici debent reverentiam Episcopo. In argumentum reverentia Episcopalis, in altari in quo Episcopus Missam celebravit, Presbytero non licet eodem die Missam celebrare. Conc. Antissiodor. can. 10. can. ult. de Consecr. dist. 2. Et Vicariis Presbyteris non licet offerre, id est Missæ solemnia celebrare in Dominico seu in Cathedrali Ecclesiâ, præsente Episcopo. Concil. Neocæsar. can. 13. ult. 95. dist. Nec fas est Presbyteris ante Episcopum ingredi, & sedere in sacrario, sed simul cum Episcopo. Concil. Laodic. can. 56. can. non oportet ead. dist. Episcopo procedente in Ecclesiam, moris fuit Clericos & Virgines quæ castitatem professæ erant, ei occurtere. In piphanio Constantiæ Cypri Episcopo Constantinopolim adventanti solemnî cum processione Cléri occurrit Joannes Chrysostomus qui

Athanasio
redeunti
Alexandrinî
occurunt
variis ag-
minibus per-
sexus æta-
tes & artes
divisis. Na-
zian. orat.
21.

Ecclesiæ C. P. præerat. Sozomen. libr. 8. cap. 14. ὁ δὲ ιωάννης εἰσιὼν τὴν ἔπαυτην τὴν παντοῖς κλήροις ἐπίμετρον. Ioannes ingredientem totius Cléri processione veneratus est. Occutsum Virginum observavit Augustin. epist 203. Transit honor hujus saeculi, in futuro Christi judicio, nec absida gradatæ, nec cathedrae velatæ, nec sanctimonialium cursantium, atque cantantium greges adhibebuntur ad defensionem, quæ hic honorant, ibi onerant. Episcopis etiam à Clericis & Monachis cum thuriis suffitu, & facibus, occurri solitum. Cum in Proconessum exilio deportaretur Nicephorus C. P. monasterii magni agri Præfectus eum navigio prætervehi, revelante numine sentiens, eum suffitu & coreis prosecutus est Θριάσιος, οὐ υποῖς ἀρρύπτεντις αὐτῷ. Auctor est Cedren. in Leone Armenio. Episcopis etiam tamquam Præsidibus verbi Dei, à Clericis & Monachis cum Codicibus Evangeliorum occurri antiqui moris fuit. Ekkeard. Junior de casib. Monaster. S. Galli cap. 1. Parat illico Basilicam, & aram parat tapetis, & pallio dorsili caminatam Evangelio. Episcopum, aliquos qui aderant Presbyteros recipere jubet. Et sub finem ejusd. capit. Post non multum quoque temporis accedit Petrum etiam Verronensem Episcopum, à Palatio redeuntem, simili loci gratiâ inopinatum venire, fratres autem suscipientes illum, quod melius quidem habebant Evangelium ei offerebant. Et idem cap. 9. Ad recipiendum enim Episcopum cum Evangelio, etiam si frater conscriptus non fuerit, æquum esse ut pariter occurrant omnes concordant, & mox suscipitur Episcopus Victor Evangelium obtulit ipse, quod ubi ille osculatur, Victor revertitur. Nec recens institutum in solemnî processu Episcoporum, super eorum capit pallium de-

portari. Id honoris delatum Joanni Vincentio Ordinis Prædicatorum à Bononiensibus, non sine calumniâ apud Gregorium IX. quasi sese pro Apostolico gereret. Thomas Cantipratens. libr. 2. cap. 1. Ut autem Civitas Bononiensis approximantem audi vit, occurrit ei Nobilium & Magnatorum, civium & populorum innumerabilis multitudo, qui nescientes aliquid majoris honoris impendere pannum sericum in quatuor hastis, supra sanctum virum in magno laudis jubilo deportabant. Hæc vidit Diabolus & invidit, instigatque quemdam nefarium, qui hæc Gregorio Papæ velocissime nunciaret, addens quòd se frater Joannes pro Apostolico gereret, qui equo albo incederet, & super se pannum sericum faceret deportari. Reverentiae Episcopalis insigne argumentum est & illud, quòd nomen Episcoporum tam superstítum quām defunctorum refertur in Dyptichis Ecclesiæ, & eorum memoria celebratur in precibus publicis, inter jura Episcopalia refertur ἀναφορὰ τῷ ὀνόματι τῷ τοῦ. Balsamon. in can. I. Synod. Constantinopolit. 1. & 2. Et in pœnis canonici si Episcopus extraneos vel hæreticos hæredes instituerit, nomen ejus de Episcoporum memoriâ tollitur, id est inter Episcopos non recitatur. Synod. Carthag. can. 84. apud. Balsamon. African. can. 48. Joannis Chrysostomi nomen tabulis Ecclesiæ reponi jussit Atticus C. P. Socrat. libr. 7. cap. 25. μηδέποτε ιωάννου τοῦ εὐχαῖς εὐέλαστος ποιεῖται, αἵ δὲ τῷ ἀλλων ἐπονόμων τῷ περοιημένων εἰωθεὶ γίνεται. Præcepit ut Joannis mentio fieret in precibus, sicut de aliis Episcopis solet. Etiam extranei Episcopi ex consuetudine nominati inter Missarum solemnia ut Archiepiscopus Ravennæ in Ecclesiâ Mediolanensi, de quo consultus Gregorius à Constantio Episcopo Mediolanensi ei respondit consuetudinem inquirendam libr. 3. indict. 12. epist. 37. Quòd autem scripsistis, quia scandalizantur plurimi eorum, quia fratrem & Coepiscopum nostrum Joannem Ravennatis Ecclesiæ inter Missarum solemnia nominetis requirenda vobis consuetudo antiqua est. Nec illud omittendum testimonium Ecclesiæ certantis in obsequium & honorem Episcoporum, quòd dies natalis id est anniversarius ordinationis Episcoporum, solemniter celebratur can. solemnitates de confecr. dist. 1. De natali Aurelii Carthaginensis Episcopi. Augustin. de verb. Domin. Sermon. 32. Dies anniversarius ordinationis Domini senis Aurelii crastinus illucescit, rogat & admonet per humilitatem meam charitatem vestram, ut ad Basilicam Fausti de votione venire dignemini. De natali suæ ipsius ordinationis idem homil. 24. Veruntamen cum dies anniversarius nostra ordinationis exoritur, tunc maximè honor hujus officii tanquam primo imponatur, attenditur. Ita & natalis ordinationis Romanorum Pontificum concelebratur, solemní cum invitatione Episcoporum. Paulin. epist. 16. ad Delphinium, de natali Anastasii I. Pontificis. Postea quoque

*interposito tempore, etiam ad natalem suum, quod Consacerdotibus suis tam
tum deferre solet, invitare dignatus est.*

CAPUT XIII.

*Thronus Symbolum Jurisdictionis Episcopalis. An liceat Epis-
copo per se mutare sedem in Ecclesiâ. Feuretius reprehensus.*

EPISCOPUS solus in Ecclesiâ habet jus throni : Concil. Carth. IV. can. 34. *Episcopus in Ecclesiâ & in confessu Presbyterorum sublimior sedeat.* can. Episcopus 95. dist. Sedem Episcopi Græci Θρόνου vocant propter dignitatem. De cathedra Jacobi Euseb. libr. 7. cap. 14. τὸν γὰρ αὐτῷ θρόνον τὴν διπολίαν, τὴν ἀρχήν τῆς εἰρωτλυμάνης ἐπιληπτας, τὴν διπολοπλευρὴν διεύθυντας, τὴν διπολίαν τῶν διδέξαμένων εἰς διῦρο περιφλαγμένον, οἱ τὴν δὲ τὴν διαδοχὴν περιέποντες αἰσθαλοὶ σαφῶς τῶν πάσιν διδείνονται. *Thraci enim Apostoli cathedram, qui primus ad Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopatum electus à Servatore & ejus Apostolis, ad istud tempus servatam Episcopi qui illic ordine successerunt, omnibus ostendunt.* Et Epiphan. hærel. 78. num. 7. καὶ αρχητὸς ὁ τος εἴληφε τὴν καθέδραν τῆς διπολῆς φημονεῖς Κύριος τὸν Θόρον αὐτόν, διπλὴν τὴν γῆς μερότην. *Et primus ille Episcopalem cathedram cœpit, cui primo suum in terris thronum Dominus tradidit.* Nec invidiosum nomen throni in Episcopo, quod conveniat & Regum solio; Græcis enim thronus nihil aliud est quam sella cum subsellio, quam usi sunt eriam privati: Atheneus. libr. 5. cap. 6. Θόρος αὐτὸν νίνιν ελεύθερην δει καθέδρα σὺν ιστημένῳ. Thronus est sella cum subsellio, in qua sedent liberi tantum. Sedes Episcopi debet esse sublimior propter dignitatem. Augustin. epist. 234. Oportet ergo ut in congregazione Christianorum Præpositi plebis eminentius sedeant, ut in ipsa sede distinguantur, & eorum officium satis appareat; non tamen ut inflentur de sede, sed ut cogitent sarcinam unde reddituri sint rationem. Et Ambros. de dignit. Sacerdot. cap. 3. Nè habeatur in Ecclesiâ cathedra sublimior, & conscientia Sacerdotis reperiatur humilior. Et idem eod. libr. cap. 6. Nam quid aliud interpretatur Episcopus, nisi superinspector, maximè cum solio in Ecclesiâ editiore resideat, & ita cunctos respiciat, ut & cunctorum oculi in ipsum respiciant.

Dignitatis causâ ut thronus Episcopi collocetur in medio sacrario seu Presbyterio, sanxit auctor Constitut. Apostolicar. libr. 2. cap. 57. οὐδέποτε μέσος ὁ τὴν διπολόπλευρην θρόνον παρ εκατέρην δὲ αὐτόν οὐδέξειν τὸ πρεσβύ-

τέρεον, οὐ διδάκνοντες πατεῖσαθωσαν. Sit solium Episcopi in medio positum, & ex utroque ejus latere sedeant Presbyteri, & adstant Diaconi. In medio locatur thronus Episcopi propter dignitatem & autoritatem, quia est Symbolum Episcopalis Jurisdictionis & potestatis: Unde installatio Episcoporum fit solemniter per cathedræ impositionem. Gregor. Tur. libr. 8. cap. 5. Cum viderem eum à te tonsuro capite quasi Episcopum ordinari, deinde super cathedram puram, solâ fuligine tectam impositum ferri, prælucentibus coram Lychnis & cereis. Et Ademar. in Chronic. de installatione Giraldi Lemovicensis Episcopi: Primò ad S. Martialem venerunt simul & recepti sunt à Monachis; inde Monachi duxerunt cum antiphonis ad Ecclesiam Cairoensem, ibi in cathedrâ sedidit, & humeris populi vectus, Cartonicis antiphonas concincentibus textum Evangelii à Grimoardo legendum sumpsit, & ita legens, & assidue dextrâ benedicens, ad ostium Basiliæ S. Stephani sedens cum gloriâ deductus est: Grimoardus tradidit ei portas Ecclesiæ, Arnaldus cordas signorum, & ambo in sede Saneti Martialis inthronizaverunt eum, & altâ voce, Te Deum laudamus Arnaldus Episcopus intonuit, Episcopum sedentem osculati sunt omnes. Ideoque Episcopus non potest cathedralm collocare in Monasteriis, & aliis locis exemptis. can. lumenoso. 18. qu. 2. sed in propriâ Ecclesiâ omnia agit è cathedra; ut reconciliatio pœnitentium, quæ fiebat ab Episcopo per manum impositionem, solebat fieri ante absidem, seu tribunal Episcopi. Conc. Carthag. III. can. 32. can. Presbyter. 26. qu. 6. In docendi officio maximè elucebat dignitas cathedralis Episcopalis; solebant Episcopi orare ad populum è suggestu pro gradibus altaris: Augustin. de civit. Dei libr. 22. cap. 8. Quod cum ex Dominico Pasche die tertio fieret in gradibus exedræ, in quâ de superiore loquebar loco. Et idem de verb. Domini serm. 62. Quamquam & nos qui vobis videmur de superiore loqui loco, cum timore sub pedibus vestris sumus quoniam novimus quam periculosa ratio de istâ, quam sublimi fide reddatur. Hinc pacis causâ, abdicatâ sede Constantinopolitanâ Gregorius Nazianzen. in oratione habitâ in Synodo 150. Episcoporum quæ est 32. valedixit cathedrali sublimi & cancellis suggestus; è quo solebat orare: χρηπε μειωνειδεα τὸ θηρόφθονον ὑψος, τε το ξανθωνον & paulò post, οὐ οὐ ζομένην οὐ γυλίς αὐτὴν τὸ επει τὸν λόγον οὐ ζητεύον. Vale cathedra, invidiosum hoc & pericolosum fastigium, atque huius suggestus cancelli, vim passi ab auditoribus impellentibus. Cathedra Episcoporum erat gradibus elevata, & velo adornata, & hoc est quod ait Augustin. epist. 203. perstringens pompam Episcoporum, nec absidæ gradata, nec cathedrali velata. Et haec omnia instituta sunt propter dignitatem & autoritatem Episcoporum, & propter mysticam rationem ut Episcopus noscat se versari in loco sublimi, sed periculoso, ut è speculâ

subditis invigilet, & sine reprehensione vivat tamquam positus coram omnium oculis.

Feuretius libr. 3. cap. 3. num. 12. quo solet ingenio dignitati, & potestati Episcoporum insultare, & ad invidiam in ipsos nomen Principis ciere, censuit Episcopum non posse mutare sedem, vel altius tollere, sine consensu Metropolitani, Principis & Capituli. Ego non ingratius fatear Episcopo non licere sublimius tollere cathedram, quam par sit, nec eam transferre in locum incongruum & incommodum Episcopali ministerio. Notatur inter cetera Paulus Samosatenus Antiochenus Episcopus quod sublimiorem thronum sibi posuisset. Euseb. libr. 7. cap. 24. Βίη μὲν ἡ Θρόνον υψηλὸν ἔαυτῷ καταπιευτάνεος, εἰχός ὡς ἀριστὸν μαθητὴς σπουργῶν δὲ ὁσπέρ ὁ τῷ κόσμῳ αἴχωρες ἔχος τὰ καὶ ὄντας. Tribunal & thronum sublimem sibi comparans non ut Christi discipulus, secretum sive secretarium, ut seculares magistratus vocans. Admiranda magis quam imitanda humilitas S. Martini Turonensis Episcopi qui in secretario Ecclesiæ numquam visus est sedere in cathedrâ, sed tantum humiliore sellulâ, cuius comparatione fastum cuiusdam Episcopi qui sublimiori sede velut regio folio confedebat, merito reprehendit Sever. Salpit. de virtutib. B. Martin. dialog. 3. Illud non præteribo, quod in secretario sedens numquam cathedrâ usus est, nam in Ecclesiâ nemo umquam illum sedere conspexit, sicut quendam nuper testor Dominum, non sine meo pudore vidi, sublimi folio quasi regio tribunali, celsâ sede residentem. Se-debat autem Martinus in sellulâ rusticâ ut est in usibus servulorum, quas nos rustici Galli Tripetas, vos Scolastici, ut certè tu qui de Græciâ venisti tripedes nuncupatis. Sed nimis durum est legem ignotam Patribus, & Canonum regulis dari Episcopis, nè possint mutare Sedem in Ecclesiâ, si ita rationabiliter visum fuerit, non exspectato consensu Principis, vel Metropolitani, vel Capituli. Basilica Episcopalis, ut ceteræ, est in potestate Episcopis. Conc. Aurelianens. I. can. 19. omnes Basilicæ. 16. qu. 7. Episcopi est ornare & instaurare Ecclesiam, si quid igitur Episcopus novi ædificet in Ecclesiâ, quo locus deformior vel deterior fiat, potest conveniri interdicto, nè quid in loco sacro fiat. L. i. ff. nè quid in loc. sacr. vel potest ei novum opus nunciari, & si nuntiationi non deferat, potest provocari ad Metropolitanum vel proximum Superiorem. cap. dilecti. de appellat. cap. cum ex injuncto. de novi oper. nunciatur. Satis idonea sunt hæc remedia juris, ut deformitati vel incommmodo Ecclesiæ consulatur, frustrâ ei occurritur sine necessitate, accersito præmaturè & extra ordinem auxilio Metropolitanus, vel Principis. Non potest adiri Metropolitanus ante gravamen, nec cognoscit de causis Episcoporum nisi per appellationem. cap. duo simul. de offic. Ordinar. can. conque-

stat. 9. qu. 3. nimisque invidiosum est in te leviori, cui juris communis providentia patet, peti auxilium Principis. Frustrè postulatur à Principe quod de jure communi obtineri potest. L. Imperatores. ff. de reb. auctor. judic. possid.

CAPUT XIV.

Episcopalis Jurisdictionis est institutio & destitutio Clericorum.

De jure collatio Beneficiorum spectat ad Episcopum, ex consuetudine vel privilegio ad inferiores. Collatio facta ab Episcopo post jus devolutum ad Superiorem est nulla & irrita. An detur locus appellationi tamquam ab abusu: reprehenditur Feuretius. An collatio Beneficiorum devolvatur à Vicario ad Episcopum: notatur error Feuretii. Concursus Summi Pontificis in collatione Beneficiorum.

AD Episcopum pertinet institutio & destitutio Clericorum cap. con querente. de offic. Ordinar. cap. cùm ex injuncto. in fin. de hæretic. Cujus est Ordinatio, ejusdem est institutio; Ordinationem statim sequebatur institutio; Ordinatio non fiebat ἀπλελυμένως, absolute sine titulo; quemquam sine titulo ordinari vetitum est Conc. Chalced. can. 6. & constitutione Urbani II. can. neminem. can. Sanctorum 70. dist. Cùm quis ordinabatur Presbyter vel Diaconus, vel Clericus, ordinabatur sub titulo certæ Ecclesiæ; quod suâ ætate in desuetudinem abiisse testatur Zonaras in d. can. 6. οὐτοις τὸ παλαιὸν πᾶς χειροτονόμενος τῆς δὲ τῆς ἐκκλησίας ἵερεὺς, οὐ δέοντος ἀπλάνης ὠρομάζετο, εἰ καὶ τὸν τῷ πάντι καπετθόντα. Sic olim quicumque ordinabatur Sacerdos vel Diaconus, vel Clericus, hujus Ecclesiæ nuncupabatur, quamvis hoc totum postea sit neglectum. Antiqui juris observantiâ Hilduinus Abbas Cœnobii Sancti Dionysii, priusquam consecraretur in Episcopum Coloniensem, Presbyter ordinatus est ad titulum Ecclesiæ Coloniensis: Regino 2. Chronic. Porro Colonia Agripina Rex Hilduinum Abbatem præponere tentavit, in Pontificali cathedrâ, fecitque à Francone Episcopo Tungrensis Diœcesis, in Aquispalatio Presbyterum ordinari, ad titulum Sancti Petri prædictæ Metropolis. Inde divisis Parochiis in singulis Ecclesiis, singuli Presbyteri instituebantur. Conc. Sardic. can. 6. Conc. Rhemensi can. 9. can. sicut in unaquaque. 21. qu. 21. Dionys. epist. 2.

can Ecclesiæ. 13. qu. 1. De Alexandrinis Ecclesiæ. Epiphan. hæref. 68. art. 4. οὐδὲν γὰρ εἰς πρεσβύτερος ἐστιν δύο τεταγμένως. Nam unicuique Ecclesiæ unus attribuebatur Presbyter. Aliquando de gratiâ Ordinatorum fiebat, ut Presbyteri ordinarentur sine certo titulo, postulante ordinando, sic à Lampsario Barcinonensi Episcopo, sine titulo se ordinatum memorat. Paulin. epist. 6. ad Severum. Nam ea conditione in Barcinonensi Ecclesiâ consecrari adductus sum, & ipsi Ecclesiæ non alligarer, in Sacerdotium tantum Domini, non etiam in locum Ecclesiæ dedicatus. Sed hoc vix fiebat, ut quisquam ordinaretur sine titulo; pro Clericis non habebantur qui ordinati essent sine titulo, & notæ causâ Acephali, id est sine capite dicebantur, hujusmodi Clericos velut monstra horrescebat Ecclesia. Concil. Moguntin. I. can. 22. De Clericis vagis, seu de Acephalibus, id est, de his qui sunt sine capite, neque in servitio Domini nostri, neque sub Episcopo, neque sub Abate, sed sine canonica vel regulari vitâ degentes, hos neque inter laicos secularium officiorum studia, neque inter Clericos religio tenet divina, &c. Quod pauoribus repetitur ex Conc. Parisiens. can. nulla 93. dist. Hac analogiâ quemdam Clericum Acephalum id est sine titulo à se non discessurum Lundensi Arch. spondet Stephan. Tornacens. epist. 153. Absit ut Acephalus exeat à vobis, & tamquam ventis expositus sine titulo Clericus, &c. Ex quo institutio separata est ab ordinatione, & collatio Ecclesiarum fuit in merâ & liberâ potestate Episcoporum; unde natum est Beneficii nomen. Collatio Ecclesiarum seu Beneficiorum mansit etiam penes Episcopos. can. decretum. can. regenda. can. quæcumque. 10. qu. 1. can. omnes Basilicæ. can. nullus. 16. qu. 7. can. quidam. 18. qu. 2. cap. ex frequentibus de institut. Et collatio Beneficiorum pertinet ad electum post confirmationem, ante consecrationem. cap. nosti. cap. qualiter. cap. transmissam, de elect. cap. cum jam dudum. de præbend. quia electus per confirmationem asséquitur ea quæ sunt Jurisdictionis, quorum in censu est collatio beneficiorum. Gloss. in d. cap. transmissam, & in cap. aqua de consecr. Eccles. vel altar. Etsi beneficium sit liberum, collatio mera pertinet ad Episcopum, quæ dicitur propriæ collatio; si verò beneficium sit juris Patroni, institutio dicitur pertinere ad Episcopum, ad præsentationem Patroni, & in hoc distinguitur institutio à collatione. cap. si quando. de offic. delegat. cap. cum in illis. §. cum autem. de præbend. in VI. In Ecclesiis seu Capellis unitis Monasteriis, quoad temporalia, id est quoad decimas, oblationes, vel alias obventiones, præsentatio Presbyteri pertinet ad Monachos, institutio ad Episcopum. can. sanè quia. 16. qu. 2. can. Capellani. 13. qu. 2. cap. 1. de Cappell. Monachor. cap. cum & plantare. §. in Ecclesiis. de privilegiis.

vileg. cap. sicut nobis. de suppl. neglig. Prælat. In Ecclesiis verò quæ pleno jure, id est quoad temporalia & spiritualia, quoad decimas & alios redditus, & quoad curam animarum pertinent ad Monachos, institutio pertinet ad Monachos: cuius enim est possessio, id est res possessa, ejus est institutio. can. viis. 16. qu. 2. cap. cùm inter. de re judicat. & hoc jure usi etiam Templarii. d. cap. cùm & plantare. §. in Ecclesiis. Joann. Salisber. Polycratic. libr. 7. cap. 22. *Mirabile est in oculis nostris: Milites namque sui favore Ecclesiarum dispositionem vendicant, occupant personatus, & quodammodo sanguinem Christi fidelibus ministrare præsumunt; quorum ferè professio est humanum sanguinem fundere.*

De jure collatio beneficiorum pertinet ad solum Episcopum, salvo jure patronatus: sed ex consuetudine, vel privilegio eadem potest pertinere ad alios inferiores Episcopo; ut ad Capitulum, cap. cùm Ecclesia Ulterana. de Elect. vel ad unum è Canonicis ratione suæ hebdomadæ; cap. mandatum. de præbend. in 6. vel ad Archidiaconum, quod obtinet in Archipresbyteratu; can. si in pleibus. 63. dist. de quo Arnulf. Lexov. epist. 37. vel ad Abbates vel Abbatissas, cap. cùm olim de præscrip. cap. dilecta. de major. & obedient. cap. dilecta. de excess. Prælat. vel ad Cardinales in suis titulis, quia in his habent jura Episcopalia; cap. his quæ. de major. & obedient. cap. dilectus.. de Capell. Monachor. Malè sibi suadet Jo. Andreas in cap. quamquàm. de Elect. in 6. collationem beneficiorum non propriè esse Jurisdictionis Episcopalis, quòd multi etiam non Episcopi beneficia conferant: quòd enim beneficia conferuntur ab inferioribus Episcopo, non est de jure, sed ex privilegio, vel consuetudine prescripta; & licet de jure collatio beneficiorum spectet ad solum Episcopum, tamen Abbas vel inferior, eam longo tempore præscribere potest adversus Episcopum, quia est solum Jurisdictionis Episcopalis; d. cap. cùm olim. Ea quæ sunt ordinis Episcopalis, ab inferioribus nullo tempore præscribi possunt, cap. quantò de consuetud. sed ea quæ sunt Jurisdictionis præscribi nihil vetat, d. cap. cùm olim. Episcopus potest conferre beneficia etiam extra Dioecesim, quia collatio beneficiorum est Jurisdictionis voluntaria; cap. post electionem. de concess. præbend. Gloss. in cap. novit. de offic. Legat. Ea quæ sunt voluntariae Jurisdictionis, quocumque loco expediri possunt; ut adoptio, emancipatio, manumissio, L. 2. ff. de offic. Procons. L. emancipari de Adopt. Dubitatum est an idem juris esset in Vicario Episcopi: Baldus in d. L. 2. & Barbutias in d. cap. novit. censuerunt Vicarium Episcopi non posse conferre beneficia extra Dioecesim, quia Jurisdictionis delegata non potest exerceri extra territorium delegantis; Bartol. in L. cunctos populos C. de summ. Trinit. quorum sententiam juvat cap. statutum de

præbend. in 6. in verb. per suos Vicarios generales , in eorum Diœcœsibus existentes. Tamen verius est etiam Vicarium Episcopi posse conferre beneficia extra Diœcesim , quia unum est tribunal Episcopi & Vicarii cap. referente de præbend. cap. non putamus de consuetud. in 6. cap. Romanâ de appellat. eod. libr. Vicarius in collatione beneficiorum eodem jure utitur quo Ordinarius , quia una & eadem Ecclesia seu res non debet diverso jure censeri, cap. cùm in tuâ de decim. cap. quia circa de privileg. & hæc est sententia Boer. quæst. 30. Covarruv. 3. variar, cap. 20. Rebuff. in prax. part. 1. in form. Vicariat. n. 227. Flamin. de resignat. benefic. libr. 7. qu. 24. n. 32. Gloss. in Pragm. tit. de collat. §. & quia uns. Vicario. Eadem ratione collatio beneficii quocumque tempore fieri potest , etiam die feriato vel de nocte , quia est voluntariæ Jurisdictionis L. 2. aëtus. C. de Feriis. Frideric. Senens. consil. II. Rebuff. de nominat. qu. 14. num. 27. & 31. Gomes. in regul. de infirm. qu. 38. Flamin. de Resignat. benefic. libr. 12. qu. 8. num. 38. Navarr. Concil. 8. num. 1. Barbosa in cap. consuluit de offic. delegat.

Collatori ordinario dantur sex menses ad conferendum : cessante Ordinario intra tempus collatio devolvitur ad superiorem gradatim , & collatio facta ab Ordinario post jus devolutum ipso jure nulla & irrita. cap. licet. cap. litteras. cap. ult. de supplend. neglig. Prælat. cap. nulla. cap. cum nostris , de concess. præbend. cap. cùm accessissent. de Constitut. Fevretius tamen qui rimulas ubique sestatut , ut appellationi tamquam ab abusu aditum inveniat , ab hujusmodi collatione tamquam ab abusu appellari posse voluit libr. 2. cap. 6. n. 11. Quod nimis absurdum est , non unâ ratione : Primò , non licet appellare tamquam ab abusu , vel quomodocumque , nisi à sententiis Judicum ; appellatio non admittitur nisi à Judice , & ab aëtu judiciali. L. scire oportet. ff. de excuss. tutor. Appellatio iniquitatis sententiæ querelam contiñet. L. Præfecti. ff. de minorib. At collatio beneficii est quidem aëtus Jurisdictionis , non contentiosæ , sed voluntariæ ; est aëtus extra judicialis qui non recipit appellationem : nimirum est mera donatio. d. cap. ult. de suppl. neglig. Prælat. cap. postulaстis. de concess. præb. Secundò , à collatione facta. jure devoluto ad Superiorem appellare haud necesse est , quia collatio beneficii facta post devolutionem , ipso jure est nulla & irrita , tamquam facta à non habente potestatem cap. ex frequentibus de institut. Lapsu temporis collatio devolvitur ipso jure ad Superiorem , devolutio fit ipso jure , & transfert potestatem conferendi vel eligendi ad Superiorem cap. nè pro defectu de Elect. cap. quamquam. eod. tit. in 6. Rebuff. in prax. part. 1. tit. de devolut. n. 27. Molin. in regul. de infirm. resignantib. num. 52.

Frustrà igitur desideretur appellationis auxilium , maximè appellationis tamquam ab abusu , quod est subsidiarium ; nec datur nisi deficiente toto jure , cùm ratio nullitatis sufficiat : Frustrà Pontifices tot vigiliis remedia juris excogitarunt , pro ritè ordinandis & componendis collationibus beneficiorum , si ea tamquam vacua & inania , indigent auxilio Prætoris : fruстрà denique postulatur à Principe quod de jure communi obtineri potest . L. Imperatores . ff. de reb. auëtor. judic. possidend.

Episcopus potest conferre beneficia per se , vel per Vicarium ; quia collatio beneficiorum est Jurisdictionis , & quæ sunt Jurisdictionis mandari possunt inferioribus Clericis cap. aqua. de consecrat. Eccles. vel altar. Sed Vicarius Episcopi non confert beneficia , sine speciali mandato cap. final. de offic. Vicar. in 6. cap. dudum de præbend. eod. Quòd si Vicarius conferat beneficium incapaci vel indigno , quæsumus est an collatio devolvatur seu redeat ad Episcopum . Fevret. libr. 3. cap. 3. num. 18. existimavit collationem devolvi ad Ordinarium , motus hac ratione , quòd Vicarius conferendo indigno vel incapaci , non potest privare Ordinarium jure propriæ collationis . Sed parum meretur de Episcopis , qui hoc loco aliena & indebita jura eis tribuit , non idoneum habitura auëtorem , & passim propria eis eripit , variis technis & artibus : à Vicario enim ad Ordinarium devolutionem admitti , omnino à jure abhorret ; quia unum est auditorium Ordinarii & Vicarii , à Vicario ad Episcopum non admittitur appellatione ; ergo nec devolutio , nè ab eodem ad eundem admittatur devolutio , vel appellatione . d. cap. referente . d. cap. non putamus . d. cap. Romana . & ita placuit Garciae de beneficiis . part. 5. cap. 8. Nec valet ratio quæ movet Fevretum quòd dolo Vicarii Ordinarius non potest privari jure collationis , quia Ordinarius sibi imputare debet quòd non idoneum Vicarium , vel Procuratorem elegit , C. denique Suit. L. cum mandatu in fin. ff. de minoribus . L. fin. C. de acquir. possess. Vicarius quidem potest revocari ad nutum , Clem. & si principalis de rescrip. sed ejus gesta ante notitiam revocationis rata erunt , propter fidem publicam . L. si fortè . ff. de offic. Præsid. Etsi Vicarius Episcopi antequam revocaretur , beneficium contulerit indigno , vel incapaci , jus conferendi beneficii quasi vacantis non devolvitur ad Ordinarium , sed ad Summum Pontificem , qui solus confert beneficia vacantia per incapacitatem jure devoluto ; Episcopus verò confert beneficia vacantia per mortem vel renunciationem .

Collatio beneficiorum pertinet ad Episcopum tamen de jure communi , quam de consuetudine generali . cap. cùm venissent de institut. Sed potestas conferendi quæ datur Episcopis , non impedit præventionem Summi Pontificis , qui concurrit cum omnibus Ordinariis in collatione be-

neficiorum, & in concursu per præventionem confert quæcumque beneficia vacantia cap. si à sede. de præbend. in 6. quia est Ordinarius ordinariorum, can. cuncta per mundum. 9. qu. 3. cap. antiqua de privileg. Tamen jure novissimo, & secundum decreta Senatus Paris. concurrentibus in datâ provisione Apostolicâ & provisione Ordinarii, præfertur jus ordinarii collatoris. Constitutione D. Ludovici anni 1268. Ordinariis restituta est collatio libera beneficiorum, sublatis reservationibus Apostolicis beneficiorum nondum vacantium quas gratias expectativas vocant. Hanc secuta est constitutio Caroli VI. anni 1418. edita occasione schismatis quo tum laborabat Ecclesia scissa in partes Benedicti & Joannis 24. Jo. Juvenal de Ursinis in ejus vit. ad ann. 1398. *Et fut conclud.* que l'Eglise de France seroit reduite à ses anciennes libertez, & franchises; c'est à seavoir, que les Ordinaires donneroient les Benefices estans en leurs collations, & que toutes graces expectatives & reservations cesserоient, & que aux benefices on procederoit par voie d'élection, & en appartiendroit la collation aux Ordinaires, &c. Sed constitutio regia brevi sublata propter abusus Ordinariorum, quod pleraque beneficia conferrent proximis & vernaculis, contemptis viris benè meritis, non sine querela Universitatis Parisiensis. Idem Ursin. ad ann. 1399. Pourceque par les Ordonnances Royaux, qui avoient esté mises sur l'Eglise de France avoit esté remise en ses libertez & franchises, & ordonné que les Ordinaires donneroient les Benefices; ils en disposerent à leurs valets & serviteurs, & de ce ceux de l'Université s'en plaignirent, & non sans cause. Et idem ad ann. 1414. Et ce qui meut le Roy & son Conseil à non user desdites Ordonnances, ce fut pour ce qu'on disoit communement que les Ordinaires usoient tres-mal de la collation des Benefices, & les donnoient à leurs parens & serviteurs, sans en faire provision aux Gens notables, Clers graduez ou Nobles.

CAPUT XV.

Episcopalis jurisdictionis est erectio Parochiarum justitias Ecclesiarum. Creatio dignitatum Ecclesiasticarum de novo est summi Pontificis.

AD Episcopum pertinet novorum titulorum, seu Ecclesiarum Parochialium erectio. Nova Ecclesia seu Capella non potest substrari intra fines alterius, ne antiquiores Ecclesiae propter novas suam justitiam amittant, id est decimas, oblationes & alia jura canonica can. quicunque. can. de decimis. 16. qu. 1. Justitiae Ecclesiae sunt decimae, & oblationes quae jure communi debentur Ecclesiae Parochiali, vel quarta funeraria ut in cap. certificari. de sepulturis. Hac significatione justitias Ecclesiarum Aquitaniæ, à Vvaffario Dice atmis vindicasse dicitur Pipinus. Annales Pithœani. ad ann. 760. *Turc Pipinus Rex cernens Vvaffarium Ducem Aquitaniorum minimè consentire justitias Ecclesiarum, partibus quæ erant in Francia, consilium fecit cum Francis, ut iter ageret supradictas justicias querendo in Aquitania.* Ita Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus Adebaldo petenti, ut sibi licet oratorium adificare, in finibus matricis Ecclesiae, quæ sita erat in Rhemensi Diocesi, in loco cui nomen Turris, petita concessit, salvo jure antiquæ loci ipsius Ecclesiae, & Presbyteri ejusdem. Flodoard. lib. 3. Rhemens. Hist. cap. 20. Ecclesia nova potest exadificari in finibus alterius, causâ cognitâ justa de causa, pùtâ excrescente multitudine plebis can. præcipimus. 16. qu. 1. Innocent III lib. 2. epist. 6 vel ob distantiam locorum, vel difficultatem Parochianorum accedendi ad Ecclesiam, propter transitum obvii fluminis, maximè per hyemem cap. ad audentiam. de Eccles. ædificand. Capitul. Carol. Calu. tit. 5. cap 7. *Ut Episcopi Parochias Presbyterorum, propter in honestum & periculosem lucrum non dividant. Sed si necessitas populi exigerit, ut plures fiant Ecclesie, aut statuantur altaria, cum ratione & auctoritate hoc faciant. Scilicet ut si longitudo, aut periculum aquæ vel sylvæ, aut alicujus certificationis, vel necessitatis causa poposcerit, ut populus & sexus infirmior, mulierum videlicet vel infantam, aut etiam debilitum imbecillitas, ad Ecclesiam principalem non possit occurrere, & non est sic longè villa, ut Presbyter illuc sine periculo ad tempus & congruè non possit venire, statuantur altare; & si ita populo complacet, & commodum fuerit, nè sine*

ratione scandalizetur, Parochia maneat indivisa. Sin autem præfatæ causæ postulaverint, & populus non conductus, nequè cupiditate vel invidiâ excitatus, sed rationabiliter adclamaverit, ut Ecclesia illis fieri & Presbyter debeat ordinari, hoc Episcopi Episcopaliter teste Deo, in conscientiæ puritate, cum ratione & auctoritate, sine intentione turpis lucri, maturè consilio Canonico tractent, & utilitati ac saluti subjectæ plebis quæque agenda sunt peragant, & secundum quod subtaxerint cuilibet Presbytero de Parochia, de dispensa quoque debita ab illo minus accipiunt, & alteri, qui quod dividitur à Parochia suscipit, sub hac eadem mensura imponant.

Sola tamen excrescentia populi non est idonea causa erigendi novam Ecclesiam; quod huic casui consulatur alio remedio, nimirum adjunctis Clericis, qui sufficient ad implendum munus: sed gravior causa desideratur, nempè distantia locorum, & difficultas Parrochianorum accedendi ad percipienda Sacraenta Ecclesiastica, & divina Officia audienda. Conc. Trident. sess. 21. de reform. cap. 4. Farinac. deris. 288. vol. 2. Parochio non sunt præpagandæ quæstus causæ, puta ut procurations & alia jura Episcopalia augeantur, vel ambitionis causæ, ut numerus subditorum accrescat: quam ob causam de propagatione Parochiarum Episcopos suæ ætatis increpat Zozimus epist. 1. ad Isichium. *Facit hoc nimia remissis consacerdotum nostrorum, qui pompam multitudinis querunt, & putant ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri. Hinc passim numerosa popularitas etiam his locis ubi solitudo est talium reperitur, dum Parochias extendi cupiunt, aut quibus aliud præstare non possunt, divinos Ordines largiuntur, can. si officia 59. dist. Justis de causis nova Ecclesia potest adificari in finibus alterius, desertâ ejusdem parte si sit pinguior, & habeat unde alia Ecclesia dotari possit, salvo honore matricis; d. cap. ad audientiam. Sic Hierosolymitanam sedem in Patriarchalem crebat, salvo honore Metropolitani, is erat Cæsariensis, patet ex Conc. Nicen. can. 7. can. quoniam. 65. dist. In constructione novæ Ecclesiæ reservatur competens honor matrici, puta annuus census in argumentum subjectiōnis; cap præterea 2. de Transact. Hoc paſto Theodoricum Monasteriem Episc. Ecclesiam sancti Pauli fundasse, & fratribus in ea institutis dedisse novem Ecclesias, quæ annum censem solverent matrici, & Capitulo refert Albert. Krantz. Metropol. libr. 8. cap. 5. Matrici Ecclesiæ reservatur & pars oblationum quæ à fidelibus offeruntur die dedicationis Ecclesiæ, vel alio die solemni; can. Eleutherius. 18. qu. 2. Ivo Carnotensi. epist 172. Noverit ergo præsens ætas omniumque securitate posteritas, quod Mauricius Blesensis Cœnobiti Launomari Abbas, intra terminos cuiusdam Parochiæ suæ quæ dicitur, Ulcha Capellam quandam nostrâ*

auctoritate munitus cœpit ædificare, ad quam quidam Parochiani, qui remoti erant à matrice Ecclesia, suis temporibus debitas oblationes redditiuri possent convenire. Et in fine epist. Unde cum à causa cecidisse intelligentes, Capellam quam Blesensibus ædificare concessimus de cætero confirmamus, & omnes oblationes Capellarum adjacentium Parochiæ quæ dicitur Ulcha, illibatas tenere sancimus. Matrici servatur &c in diebus solemnibus litæ vel processus solemnis officium, quod est idoneum argumentum subjectionis cap. auditio. de præscript. cap. Cùm inter. de re judicat. Anselm. Leodiens. de Gest. Leodiens. Pontif. cap. ult. Cùm nedum in Episcopali Cathedra, sed etiam in rusticana qualibet Parochia, illud jus sibi mater Ecclesia defendat, ut in majoribus solemnitatibus filiarum suarum frequentia visitetur: quod si neglectum fuerit, judicio suorum Synodalium in sua Synodo vindicetur. Matrici Ecclesiæ vel Rectori ejusdem servatur & jus præsentandi unà cum fundatore, in præmium donationis quòd delibata sit de ejus sinu, & dotata de ejus censi; d. cap. ad audientiam. Ecclesia filialis dicitur, quæ de novo oritur, quasi ex utero matricis Ecclesiæ. Ex justa verò causa nova Ecclesia potest excitari in finibus alterius per Episcopum, etiam invito Rectore matricis Ecclesiæ, servatis solemnibus d. cap. ad audientiam, & Conc. Trident. loco laudato. Ecclesia simplex vel Capella potest erigi ab Episcopo in curatam sed solius summi Pontificis est Ecclesiam erigere in Collegiatam. De eis Rebuff. in prax. par. i. Tit. de erectio. in curat. & Parochial. & seq. de erect. in Collegiat.

Creatio vero dignitatum Ecclesiasticarum de novo in Ecclesia pertinet ad summum Pontificem. can. i. 22. dist. cap. cùm olim. de Consuetud. Idem dicendum de suppressione & extinctione dignitatum cap. cùm accessissent. cap. ex parte de Constitut. Innocent III. lib. 2. epist. 36. Marcus. qu. 383. tom. i. Suppressio verò & extinctio præbendarum potest fieri ab Episcopo, non sine magnâ necessitate, putâ ob tenuitatem, ubi præbendæ ita tenues sunt, ut non sufficient sustentationi Canonicorum. Conc. Trident. sess. 24. de Reform. cap. 15. quod sancitum est constitutione Aurelianensi Art. 23.

Etiam si Episcopus non habeat potestatem unire beneficia, non potest esse de jure.

CAPUT XVI.

Episcopalis Jurisdictionis est unio beneficiorum. Unionis solemnia.

Cur in unione non requiratur consensus plebis.

Laudatur fides plebis.

EPISCOPUS ex justis causis potest unire beneficia suæ Diœcesis non exempta cap. sicut unire. de Excess. Prælat. cap. exposuisti. de præbend. cap. consultationibus. cap. Pastorale. de donat. Clem. si una. de reb. Eccles. non alienand. Cle. nè in agro. §. ad hæc de stat. Monach. quia unio beneficiorum, perinde at collatio est Jurisdictionis Episcopalis. Etiam reservata seu devoluta sedi Apostolicæ unire potest Episcopus, tamquam Apostolicæ sedis delegatus, nec devolutio impedit unionem, quæ sine præjudicio obtinentium, id est cujus effectus suspenditur ad mortem usque provisi Pontificii. Conc. Trident. sess. 21. de reform. cap. 5. Rebuff. in prax. part. 1. de unionib. num. 31. Episcopus potest unire beneficia, etiam Monasteriis vel aliis locis piis, etiam exemptis d. cap. consultationibus. d. cap. Pastorale. d. Clem. si una. Ordinarius potest admittere resignationem ad effectum unionis, licet alia, non admittat resignationem in favorem, quia unio non fit in gratiam personarum, sed propter necessitatem, &c utilitatem Ecclesiæ Molin. in Reg. de publicand. num. 137. 138. Sede vacante Capitulum an potest unire beneficia spectantia ad collationem Episcopi, videretur posse, quia ea quæ sunt Jurisdictionis Episcopalis transeunt in Capitulum sede vacante. cap. cum olim. de Majorit. & obedient. cap unic. eod. tit. in 6. tamen verius est non licere Capitulo unire, quia vacante sede nihil est innovandum; cap. unico, ne sede vacant. Rebuff. d. tit. de unionib. num. 36. Et unio est alienatio quædam quæ tollit Episcopo potestatem conferendi & jura Episcopalia, minuitque numerum subditorum nec valere potest sine consensu Episcopi.

Vicarius Generalis Episcopi non potest unire beneficia sine speciali mandato, etiam si ei data sit facultas conferendi cum clausula generali, & ad omnia alia etiam requirentia speciale mandatum, quæ non extendit ad majora expressis cap. qui ad agendum, de procur. in 6. Rebuff. d. tit. de unionib. num. 37. & in form. Vicariat. num. 102. Inferior Episcopo, puta Abbas vel prior non potest unire beneficia, etiam si habeat potestatem

potestatem conferendi, nisi hoc specialiter ei competit ex privilegio Apostolico, vel præscriptione immemoriali. d. cap. sicut unire, &c d. Clem. Nè in agro §. ad hæc. Rebuff. d. tit. de unionib. num. 32. & in forma Vicariat. num. 102.

Unio beneficiorum per Episcopum facienda est, causâ cognitâ, votatis quorum interest, putâ Capitulo Cathedralis Ecclesiæ; quia unio est alienatio quædam, quæ consensum Capituli desiderat. d. Clem. si una. Conc. Tridentin sess. 7. de reformat. cap. 6. Boer. qu. 345. idque etiam si unio fiat ab Episcopo tanquam Apostolicæ sedis delegato; quia etiam hoc casu unio fieri debet secundum formam juris. Conc. Trident. sess. 21. de reform. cap. 5. In unione faciendâ requiritur etiam consensus Patroni, sive Laïci, sive Ecclesiastici d. cap. Pastoralis. Conc. Trident. sess. 24. de reform. cap. 5. quia status Ecclesiæ non potest immutari sine consensu Patroni. cap. suggestum de jure Patronat. cap. p[ro]venit. de Censib. cap. dilecta de Excess. prælat. Can. Monasterium 16. qu. 7. Panormitan. in cap. Cùm accessissent de Constitut. Jo. Sarisber. epist. 126. Non assentiente nedum relunctante fundatore, status Ecclesiæ mutari non potest, aut subjici servituti. In unione faciendâ requiritur etiam consensus inferioris Collatoris d. Clem. nè in agro. §. ad hæc. Beneficia etiam Regii Patronatûs vel collationis non possunt uniti sine consensu Regis. Chopin. 2. Monastic. tit. 2. num. 21. Non requiritur tamen consensus Rectoris Ecclesiæ cùm & fraus non fiat, & unionis effectus in pendentि sit quo ad vixerit d. Clem. si una. d. cap. consultationibus. Conc. Trident. sess. 21. de reformat. cap. 5. 10. Gallus. qu. 134. Rebuff. in prax. part. 1. in Regul. de unionib. gloss. II. num. 8.

Nec requiritur vocatio vel consensus plebis in unione facienda, quia Laïci nihil juris habent in rebus Ecclesiasticis, quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi. Can. bene quidem. 96. dist. & in his Episcopi judicium plebs sequi debet. Ignat. epist. ad Philadelph. τῷ ἔποντι περὶ σέχεται, οὐ τῷ πρεσβυτερίῳ. οὐ διακόνοις. Episcopo attendite & Presbyterio & Diaconis. Et idem epist. ad Trallian. ἀναγνωρίζεται ἐπίσκοπος, ὁποῖος ποιεῖται ἀντὶ τῆς ἔποντος μηδὲν περισσεῖν. οὐλά ταῦτα περὶ τῷ πρεσβυτερίῳ. Necesse igitur est, quemadmodum facitis sine Episcopo nihil operari vos, sed subjici & Presbyterio. Aricam urbem solo aquavit Henricus V. quod oppidanis Ecclesiam S. Donati extra muros, nè sedes Episcopalis ibi haberetur distractis. Otto Frisingens. 7. chronic. cap. 14. Plebs tamen auditur, si habeat justam causam contradicendi; non contumenda vox plebis, quæ plerumque zelo domûs Dei tenetur: ea est plebecula quæ sacerdotem & antiquam fidem tuetur. Ambros. in Psalm. 118. Plerumque Cle-

DE JURISDICTIONE

rus erravit, Sacerdos mutavit sententiam, divites cum seculi istius tempore Rege senserunt; populus fidem propriam reservavit. Plebis Romanæ fidem. Similibus verbis commendat Hieronym. in proemio libr. 2. in epist. ad Galat. Usque hodie eadem vel virtutum vestigia permanent, vel errorum. Romanæ plebis laudatur fides. Ubi alibi tanto studio & frequentiâ, ad Ecclesiæ & ad Martyram sepulchra concurritur? Ubi sic ad semilitudinem caelestis tonitriæ Amen reboat, & vata idolorum templaque invitantur? Unio beneficiorum non debet fieri nisi ex causâ necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ, putâ propter tenuitatem, si duæ Ecclesiæ sint tenuiores, ita ut singulæ non sufficiant sustentationi proprii Presbyteri. cap. proposuisti. de præbend. d. Clem. nè in agro. §. ad hac Synod. Aquisgranensis. Can. 49. Statuimus ut singulæ Basilicæ plebes & res quibus consistere possint habentes, singulos habeant Presbyteros; si vero plebes habuerint, & res quibus consistere possint ruerint, in arbitrib Episcoporum pendet, utrum ita consistere debeant aut possint, necnè, &c. Vel ob viciniam Ecclesiârum, & decrementum populi. Can. & temporis. 16. qu. 1. Can. temporis. 7. qu. 1. puta si Ecclesiæ minus quam decem mancipia, id est, decem familias seu colonos habuerint Can. unio. 10. qu. 3. Vel ubi Ecclesia destrueta est, vel desolata hostili vel Barbaricâ clade. Can. postquam. 16. qu. 1. Balsamo in Can. Synod. Constantinopolit. 1. Vel ob pœnam publici delicti; quando Ecclesia ob nefariam cædem Episcoporum amittit dignitatem, & prærogativam sedis Episcopalis, & Parochiæ vice adjungitur proximæ Diœcesi. can. ita, nos Scyllacenorum. 25. qu. 2. Unionibus modum imposuit Concil. Tridentinum; Ex eo beneficia unius Diœcesis non possunt uniri beneficiis, Monasteriis vel aliis locis piis alterius Diœcesis, nè Ecclesiârum status confundatur, & una eademque Ecclesia duarum quodammodo Diœcenum fiat. sess. 14. de reformat. cap. 9. Beneficia curata non uniuntur Monasteriis, dignitatibus, præbendis, aliisve beneficiis simplicibus. ejusd. Concil. sess. 24. de reform. cap. 13. nè magis dignum uniatur minus digno, contra Regulam juris: Magis dignum trahit ad se minus dignum cap. per tuas de Arbitr. cap. quod in dubiis de consecrat. Eccles. vel alt. Beneficia libera non possunt uniri quibuscumque beneficiis etiam simplicibus juris Patronatus, nè status beneficiorum confundatur sess. 25. ejusd. Conc. de reformat. cap. 9. & beneficia unius ordinis non possunt uniri beneficiis alterius ordinis. d. sess. 24. de reform. cap. 13. Uniones beneficiorum vetitæ Conc. Constantiens. cap. 43. sed lex valet in futurum, non in præteritum; nec enim audiuntur appellations tamquam ab abusu ab unionibus factis ante Concil. Constantiense, ita judicatum audio in senatu Tolosano 16. Januar. ann. 1620. in causa appellationis tamquam:

Ab abusu interpositæ ab unione Parochialis Ecclesiæ Castrinovi de Vallibus apud Cadurcos, facta Monasterio Virginum de Pojeto, imò non provocatur tamquam ab abusu ab unionibus factis à 40. annis, antè Conc. Trident. ejusd. sess. 7. de reform. cap. 6. sess. 25. ord. cap. 9.

CAPUT XVII.

Episcopalis Jurisdictionis an sit commendatio Ecclesiarum. Orig. Commendarum. Earum usus damnatur.

OR DINARIUS potest Ecclesiæ Parochiales ob evidentem necessitatem vel utilitatem Ecclesiæ commendare, non ultrà sex menses. Can. qui plures. 21. qu. i. cap. nemo deinceps. de Ele&t. in 6. Commendatio Ecclesiarum fit ab Episcopo ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ dumtaxat, d. cap. nemo. putà ut detur tempus ad eligendum idoneum Rectorem, & interim Ecclesia Pastore destituta damnum non patiatur. Qua propter commendatarius non facit fructus suos, quia est natus minister & depositarius. Commendare nihil aliud est, quam deponere. L. Lucius. ff. deposit. L. commendare. de US. Hinc Episcopo licet tantum beneficia commendare ad tempus sex mensium, quia hoc tempus satis idoneum visum est, ad deliberandum de eligendo idoneo Rectore, cum Ordinario non longius detur tempus ad conferendum cap. nulla. de concessi. præbend.

Commendatio Ecclesiarum originem cœpit ex necessitate Ecclesiæ, labente enim imperio Romano, Siciliâ & majori parte Italî à Saracenis armis occupatâ, Ecclesiæ ut quæque destituebantur pastore, commendabantur vicinioribus Episcopis ut eas currarent; & qui constituebantur in hujusmodi Ecclesiis vacantibus, dicebantur incardinari, id est, imponebantur his Ecclesiis tamquam Cardinales Sacerdotes. can. relatio. can. illud quoque. 21. qu. i. can. Pastoralis. 7. qu. i. can. fraternitatem. 71. dist. Vel Episcopi sede suâ pulsi constituebantur in aliis Ecclesiis vacantibus Cardinales Sacerdotes, ut eas administrarent, donec eis pateret securus redditus ad suam Ecclesiæ d. can. Pastoralis. Vel vacantibus Ecclesiis destinabatur Visitator, ut electionem faciendam promoveret, nè diutius Ecclesia vacaret can. obitum. can. Catinensis. 61. dist. can. constitutum. 7. qu. i. can. ita nos. 25. qu. 2. cap. dilectas. de rescript. Commendarum usus antiquior est, quam vulgo creditur; jam enim ab ætate Gregorii I. si frequentatum id scimus ex variis epistolis ejusdem Pon-

tificis, è quibus desumpti sunt can. relatio & alii modò laudati. Sed ut pleraque optimè instituta, sequior usus depravat; cùm specie commendationis beneficiorum, licentia plura beneficia retinendi irreperet, Commendis modus impositus est constitutione Leonis IV. quâ edictum est, ut qui plures Ecclesias obtineret, unam in titulum, aliam sub commendatione obtineret. d. can. qui plures. Ante hæc tempora in Galliâ clarioribus Abbatib[us] etiam aliæ Abbatia[re] tradi solitæ procurationis, seu administrationis nomine beneficio Principis. Hilduino Abbat[us] S. Dionysii à Ludovico Pio commendatae sunt Abbatia[re] S. Medardi Sueßionensis, & S. Germani Parisiensis. Aymoin. libr. 4. cap. 114. *Ipse autem venerabilis Abbas præfatus Hilduinus inter plurima quæ ei augustali benignitate commissa fuerant monasteria, habebat procurationem Cœnobii nobilis in prospectu urbis Suefforum, quod Clotharius quondam Rex Francorum, filiusque ejus Sigebertus, in honorem beatissimi Medardi Confessoris Christi, magnis construxerant sumptibus, in quo & ejus sacratissima tumulaverant membra. Simili modo prædictus Abbas post decepsum Treninonis regebat locum Sancti Vincentii Levitæ & Martyris, in suburbano urbis Parrhisiacæ ubi pretiosus Christi Confessor Germanus requiescit, &c.*

Anno 1175. Godefrido Episcopo Asaphensi in Vallia sedem suam relinquere compulso ob inopiam & infestationem Vallensium, Abbatiam Abendoviensem fortè vacantem in custodiam tradidit Henricus II. Rex Anglorum, Roger. Hoveden. in ejus vit. ad ann. 1175. *Ipse enim Godefridus Episcopatum suum deseruit, paupertate & Vallensium infestatione compulsus, veniensque in Angliam à Christianissimo Rege Henrico benigne & honorifice suscepitus est, cui & tradidit Abbatiam Abendoviensem vacantem in custodiâ, donec ad propriam sedem liberum haberet regressum. In pejus ruente corruptelâ seculi, in Commendam cecidere etiam ipsi Episcopatus in Germaniâ, uno in titulum, altero in Commendam retento. Primus pessimi exempli auctor in his partibus Giselerus Mersburgensis Episcopus, beneficio Othonis III. translatus in Magdeburgensem Metropolim, unâ retento in Commendam Episcopatu[m]; quod novum & insolens eâ ætate fuisse scribit Albert. Krantz. Metropolis. libr. 3. cap. 37. Id. verò ætas nostra jam desuit profrequentia mirari, quod passim cernimus alteram alteri Ecclesiæ, in unâ personâ accedere, ut habeat alteram in titulum, alteram in Commendam, sed non potuere tum pro rei novitate placari homines. Temporibus Gregorii VII. jam invaluerat usus Commendarum. Abbat[us] S. Arnulphi Metensis, Abbatiam S. Remigii Rhemensis, in Commendam tradidit Gregorius VII. ob meritâ viri. Auctor est ipse libr. 1. epist. 52. ad Manassem Rhemensem Archiepiscopum: *Abbas S. Arnulfi Metensis nobis admodum placet, et si posset ferre**

onus, ut utrasque Abbatias regeret, Metensem scilicet & Rhemensem, laudiasset pro eo, quia vir religiosus & sapiens est. Inde sequentibus seculis res penè in jus transit, & ex dispensatione Pontificia factum ab Innocent. III. ut qui plures Parochiales Ecclesias obtineret, unam intitulatam, alteram commendatam haberet. cap. dudum. 2. in fin. de Elect. Eadem aetate Abbatias Episcopis traditas in Commendam à Legatis Sedi Apostolicæ, probavit ipse Innocentius, quasi reactâ ex speciali ipsius mandato. Auctorem ipsum habemus registr. 13. epist. 40. Cùm dilectus filius B. titulo S. Susannæ Presbyter Cardinalis tunc Apostolicæ Sedis Legatus Sebastiensi Episcopo, salvo mandato nostro, custodiā Monasteriorum montis sancti, quo ad Sedem Apostolicam immediate pertinere dicuntur, duxerit committendam, & ipse illa multipliciter aggravarit, easque committat enormitates, que non sunt dignæ relatu; fraternitati vestra per Apostolica scripta præcipientes mandamus, quatenus ipsum à custodiâ Monasteriorum ipsorum penitus amoventes, ipsa monasteria alicui personæ discretae autoritate vestra usque ad adventum Legati nostri committatis. Rerum potitus Clemens V. Commendas seculares regularium beneficiorum ad vitam vel ad tempus damnavit, extravag. 2. de præbend. Sed res effectu caruit, non sine lugenda clade Ecclesiæ: de quo Chopin. I. Monastic. tit. I. cap. 14.

Inferior Episcopo non potest commendare beneficia, licet habeat potestatem conferendi; quippe inferior non habet potestatem conferendi, nisi ex privilegio, vel consuetudine, quia est contra jus commune, nec potest extendi ad Commendas. Gloss. & dd. in d. cap. nemo. Imò etiam Episcopis ademptum jus commendandi Ecclesias Parochiales ad tempus, ex quo Conc. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 18. cognitâ vacatione Ecclesiarum Parochialium jubentur eis præponere idoneum Vicarium, cum congruâ pensitatione super fructibus assignandâ, donec de Restore ei provideatur. Solus vero Summus Pontifex potest beneficia commendare in perpetuum can. unum Abbatem. 21. qu. I. De jure Commenda non est Canonicus titulus, quia est nudum depositum, & custodia Ecclesiæ vacantis ad tempus. d. cap. nemo; nec inducit incompatibilitatem. d. cap. dudum. Sed ex quo Commenda desit in perpetuum, pro vero & canonico titulo hábetur: unde hodiè inducit incompatibilitatem. Conc. Trident. Sess. 7. de reformat. cap. 4. Et beneficium commendatum potest permutari cum intitulato. cap. final. de reb. permuat. vel resignari etiam in favorem. Flamin. Paris. de resignat. benefic. libr. 2. qu. 17. num. 9. Et Commenda beneficij habentis curam animarum requirit aetatem 25. annorum, & promotionem ad ordinem Presbyteratus intra annum à tempore collationis, juxta cap. licet. canon. de Elect. in 6. Et Commendatarius habens dignitatem potest mandare

executioni rescripta Apostolica , sicut titularis , juxta cap. statutum de
rescript. in 6. Garcias de benefic. part. 4. cap. 4. num. 48. Chassan. in
Consuet. Burgund. in Rubr. des success. des Bastards. §. 3. num. 88.
Gonzal. in regul. 8. Cancellar. Gloss. §. 8. num. 10. Interim vero
Commenda beneficiorum regularium non mutat statum regularem ,
quia est nudum depositum & temporaria permutatio quæ statum Eccle-
siæ non innovat. sicut temporaria permutatio jus Provinciæ non inno-
vat. L. nemo de R. & divisio Provinciarum non mutat statum Eccle-
siarum ex Constitut. Innocentii I. ad Alexandrum. & ex Conc. Chal-
ced. can. 12. can. lege. 10. dist. can. pervenit. 101. dist.

CAPUT XVIII.

Episcopalis Jurisdictionis est Iustitio Diæcesis. Visitatio præcipuum officium Episcopi. Visitanti Episcopo debetur procuratio. Visitatio non admittit cognitionem nisi summariam.

EPISCOPUS tenetur quotannis visitare Ecclesias suæ Dioecesis non exemptas. can. decrevimus. can. Episcopum. can. placuit 10. qu. 1. cap. conquerente. de offic. Ordinar. Visitatio enī est Jurisdictionis Episcopalis cap. cum venerabilis. de censib. ubi Pontifex ponit hanc regulam: Episcopus ratione Episcopalis Jurisdictionis, tenetur causā correctionis Ecclesias visitare. Hoc jus manasse ab antiquā consuetudine fertur in d. can. decrevimus; nempe à consuetudine quæ initium sumpsit à Christo & Apostolis. Christus qui est typus Antistitutum, circuibat Civitates & Castella Judeæ & Samariæ. Luc. 10. Quem in locum Gregor. Nazianzen. orat. 31. Christus, inquit, locum subinde committat *ινα τόπης ἀγίαστον πλειονας ut plura loca sanctificet.* Magistri exemplo Petrus circuibat civitates & vicos, ut confirmaret fideles; Act. Apost. 9. & 32. Inde Episcopi divinis & Apostolicis regulis imbuti, toti fuere in visitationis officio. De Basilio Cæsariensi Episcopo Socrat. libr. 4. cap. 21. περὶων γὰρ οὐ τὸς τὰς πόλεις τὰς φαρυγγίτος ὡς τῶν πιστῶν ἐργάζεται. Urbes quippe perlustrans languentes in fide confirmavit. De Martino Turonensi Episcopo Sulpit. Sever. epist. 1. ad Eusebium Presbyterum. Cum ad Dioecesim quandam pro solemnī consuetudine, sicut Episcopis visitare Ecclesias suas moris est, mediâ ferè hieme Martinus venisset, mansionem ei in secretario Ecclesia, Clerici paraverunt. De eodem quanta passus à militibus in visitatione ei occurrentibus narrat idem Sulpitius dialog. 2.

de ejus virtutibus : Consequentiter itidem tempore iter facientes cum eodem
Diœceses visitante agebamus ; &c. de quo & Paulin. ejusdem vitæ auctor
libr. 4.

Lustrabat caulas commissi Pastor ovilis.

Quæsia rurestrem cladebat Ecclesia plebem ; —

Né furum fortasse doli , rabiesve luporum

Incautas pecudes raperent Pastore remoto , &c.

De Basso Episcopo Theodoret. de vit. Patr. cap. 26: καὶ πεῖται τὸν θάνατον βασιλέων , ὃς πριν ἀνταπείπετο. Πολλας τελετὰς νόμος τοῖς καὶ νομούς
ιερεῦστες θεωρεῖ. Sūadet itaque admirando Bassō , qui tunc temporis
multos vicos circumibat , Vicaris præsidens Sacerdotibus. De se ipso Au-
gustin. epist. 17. in appendice : Sed quoniam visitandarum Ecclesiārum ;
ad meam pertinentium curam , necessitatē profectus sum ; nec per me ipse
debitum continuè reddere potui. De se ipso etiam Sidonius Arvernensis
Episcopus libr. 4: epist. 13. Nuper rogatu Germanici spectabilis viri Can-
tillensem Ecclesiam inspexi. De Pappolo Lingonenſi Episcopo Gregorii
Turonensi libr. 5. cap. 5. Anno octavo Episcopatus sui , dum Diœceses , ac
Villas & Ecclesiās circuiret , quādam nocte dormienti apparuit illi Beatus
Tetricus vultu minaci. De Trojano Santonensi Episcopo idem Turi-
nensis de glor. confess. cap. 59. Hic fertur dum esset in corpore , si novum
ut ad solet , Amphibolum induisset , cum quo processurus Diœcesim circum-
iret : De Malachia Hibernensi Episcopo. S. Bernard. in ejus vit. Errat
autem penè incessanter circumiens Parochias omnes , Evangelio & serviens
& de Evangelio vivens , sicut constituit ei Dominus.

Visitatio est præcipuum munus Episcopatus ; ejus enim scopus est , ut
quæ pertainent ad curam animarum , & administrationem Sacramen-
torum , ad cultum & ornatum & refectionem Ecclesiārum ; correctionem
Clericorum , & hac de causâ inquisitionem de vitâ & moribus eo-
rum , instructionem plebis & consignationem seu Confirmationem fi-
delium obseruentur. d. can. Episcopum. d. can. placuit. can. telatum:
can. illud. 10. qu. 3. Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 8. sess.
21. ejusd. cap. 8. sess. 24. ejusd. cap. 3. Unde Episcopi nomen Græcè nihil
aliud sonat quam inspecto , visitator Suidas ἐπίσκοπος επόποιος κατάκοντος.
M. Tull. 7. ad Attic. 18. Vult enim me Pompeius esse , quem tota haec
Campania & maritima ora habeat ἐπίσκοπον ; ad quem delectus & summa
negotii referatur. Episcopus potest visitare Ecclesiās exemptas , tamquam
Apostolicæ Sedis delegatus. Concil. Trident. sess. 21. de reformat. cap.
8. Quia Episcopus visitat Ecclesiās , maximè correctionis causâ , in vi-
sitatione non potest cognoscere judicialiter de vitâ & moribus Clerico-
rum , sed summarie intra modum correctionis , non potest punire de-

lieta Clericorum poenâ ordinariâ , sed mitiori quæ correctionis modum non excedat ; ut censuit sacra congregatio ad Concil. Trident. sess. 6. de reformat. cap. 4. & sess. 24. ejusd. cap. 10. Barbosa de offic. & potest. Episcop. part. 3. allegat. 73. num. 30. - 43. Episcopo visitationis nomine debetur procuratio à singulis Ecclesiis d. cap. conquerente. cap. cum Apostolus cap. cum olim. 6. Venerabilis de Censib. Synod. Suectionens. Quando jure Canonico Episcopus circumit Parochiam ad confirmandum populum , Abbates vel Presbyteri parati sint ad suscipiendum Episcopum in adjutorium necessitatis. Visitationi procuratio est annexa Matth. Vestmonaster. ad ann. 1227. Eustachius London. Episcopus petit ab Abbatore Guillelmo, & Conventu Vestmonasterii processionem , procurationem, visitationem, & omnimodam Jurisdictionem , propter quæ ad Papam fuit appellatum. Procuratio est curatio corporis seu refectio quæ præbetur Episcopo , visitationis causâ accedenti ad Ecclesiam. Vox nota scriptoribus melioris ævi , quibus procurare nihil aliud est , quam corpus curare seu reficere cibo. L. Accius apud Marcob. libr. 1. cap. 7.

*Exercent epulis lati , famulosque procurant
Quisque suos.*

Et Virgil. 9. Æneid.

*Quod supereft , lati bene gestis corpora rebus
Procurate viri.*

Eadem analogiâ Auctor Sermon. ad fratres in Erem. Serm. 36. dixit commates procurare. Inde procuratio etiam pro annona quæ debetur privatis ab Episcopo , vel Abbatore. Robert. Montens. in Supplem. Sigebert. ad ann. 1180. Septies viginti procurations quas Burgenses ex consuetudine habere solebant ex donis Abbatum , penitus delevit. Et procurator est qui habet curam præbendi annonas , in vit. D. Bernard. libr. 2. cap. 3. de Energumeno. Et stridebat dentibus & mordebat Procuratorem suum ; quem paulò ante bajulum , de bajuli sui brachiis ruit. Episcopus debet visitare Ecclesias Dioecesis semel quolibet anno , vel etiam potest iterum visitare ex justâ causâ , & duplam procurationem exigere d. cap. cum venerabilis. Episcopus universam Dioecesim debet visitare singulis annis ; vel si major sit , intra biennium : Conc. Trident. sess. 24. de reform. cap. 3. Procuratio ratione visitationis non debetur Episcopo , nisi personaliter fungenti officio visitationis cap. procurations. de Censib. Conc. 3. Valent. Galliae can. 22. Ut de servitio Presbyterorum erga Episcopos suos , consuetudo valde reprehensibilis amputetur ; ut scilicet quoties Episcopus statuto tempore visitationem & prædicationem per eosdem Sacerdotes & populos non exercet , nequam ab eis pro solito servitio pecunias exigat. Procuratio visitationis nomine præ standa est in edilibus seu viualibus ,

bus, non nummo; cap. Romana. §. procurationes, de Censib. in 6. nisi à volentibus, cap. fœlicis; eod. tit. vel ubi alia est consuetudo regionis, nimirum ut pecunia solvatur: Conc. Trident. d. sess. 24. de reformat. cap. 3. A visitatione Episcopi, ut ea omnia delibemus quæ spectant ad visitationem quoad Jurisdictionem, non licet appellare quod fiat correctionis causâ, id est, non datur appellatio suspensiva, sed devolutiva quæ devolvit tantum causam ad Superiorem, non suspendit executionem eorum quæ decreta sunt: Conc. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 10. Imò à visitatione Episcopi, etsi visitationis officium impleat tamquam delegatus Sedis Apostolicæ, appellatio devolvitur ad Metropolitanum; quia Episcopus etsi agat tamquam delegatus Sedis Apostolicæ, jure ordinario utitur, nec potest declinare Jurisdictionem Metropolitani, uti censuit sacra Congregatio ad d. cap. 10. sess. 24. de quo Barbosa de offic. & potest. Episcopi part. 3. allegat. 73. num. 32. & 35.

CAPUT XIX.

Legis Diœcesanæ est Synodus, id est, convocatio Synodi.

Synodaticum & Cathedraticum. Modus Synodati.

Notatur Fevretius.

AD eam partem Jurisdictionis Episcopalis quæ venit appellatione legis Diœcesanæ, pertinet & Synodus seu convocatio Synodi; cap. conquerente, de offic. ordinar. cap. quod super his, de major. & obed. Episcopus habet jus convocandi Synodum quotannis, adhibitis Abbatibus & Presbyteris; d. cap. quod super his. can. Episcopus. can. annis singulis. can. decernimus 18. diſt. Hæc fuit consuetudo Carnotensis Ecclesiæ, ut annuatim congregaretur Synodus Diœcesana, quam usu & memoriâ concelebravit Ivo Carnotensis Episcopus, epist. 61. *Præter hoc secundum consuetudinem Ecclesie nostræ Synodum 7. Kal. Novembr. celebrare debemus, in quâ de negotiis Ecclesiasticis, & pace totius Patriæ multa nobis tractanda sunt, quæ sine præsentia nostrâ vel non tractarentur, vel tractata non terminarentur.*

Nec semel, sed iterum in anno vocari Synodum Episcopalem antiqui juris fuit, nempè unam pro Presbyteris, alteram pro Abbatibus; Concil. Antissiodor. can. 7. *Ut medio Maiomnes Presbyteri ad Synodum in civitatem veniant, & Kalendis Novembris omnes Abbates ad Concilium conveniant. Gandavensium singulare privilegium fuit, nè Episcopus*

Synodum celebraret, nisi quoque triennio, idque per se, non per Vicarium; Jacob. Meyer. libr. 7. ann. Belgicor. ad ann. 1191. Etiam Abbates coguntur venire ad Synodum Episcopalem, d. cap. quod super his: Hæc fuit consuetudo Galliæ; Synod. Aurelian. I. can. 19. *Abbates pro humilitate religionis in Episcoporum potestate consistant, qui semel in anno, in loco ubi Episcopus elegerit, acceptâ vocatione conveniant;* cān. Abbates. 18. qu. 2. Etiam ad alios Conventus solemnes, puta ad Translationem Reliquiarum, Abbates ab Episcopo vocari familiare fuit: ad Translationem Reliquiarum B. Benigni Martyris Divionensis convenere Abbates, vocante Gregorio Lingonensi Episcopo: Gregor. Tur. de Miracul. libr. 1. cap. 51. *Sed sanctum Sepulchrum, nescio quâ causâ faciente, foris evenit: quod ille intus transferre cupiens convocavit ad hoc opus & obsequium Abbates, atque alios religiosos viros, &c.* Ad Translationem Reliquiarum Desiderati Presbyteri, etiam vocatos Abbates ab Agricola Cabillonensi Episcopo, testis idem Turonens. de glor. Confessor. cap. 86. *Post hæc edificato xenodochio leprosorum Sacerdos suburbano, in ejus Basilicam conlectis Abbatibus & omni Clero, beatum Corpus transtulit, & in Basilicâ superius memoratâ summo studio sepelivit.* Et quod can. Episcopus. 18. dist. ex Conc. Turonensi ait Abbates non esse cogendos venire ad Synodum, nisi rationabilis causa adfuerit; cautiùs intelligendum est, non esse sc. gravandos Abbates iterum in anno venire ad Synodum, si fortè extra ordinem convocetur, nisi rationabilis causa adsit, puta translationis Reliquiarum, vel consecrationis Ecclesiæ, vel alia similis. Quam enim Glossographi configunt de Abbatibus qui habebant Parochiales Ecclesias annexas suis Monasteriis, non convenit istis temporibus; vix enim Monachitum habebant decimas, vel Ecclesias Parochiales, quæ eis seriùs concessæ sunt ex donatione Episcoporum; sed tum Abbates erant in potestate Episcoporum, & semel in anno tenebantur venire ad Synodum pro humilitate religionis, id est, in argumentum subjectionis & obedientiæ, ex d. can. Abbates. qui depromptus est ex Conc. Aurelianensi I. Sanè Abbates etiam exemptos ad Synodum adesse juris fuit; ex quo habuere Ecclesias Parochiales & decimas, quia harum nomine tenentur respondere Episcopo de spiritualibus, id est, de curâ animarum; can. sanè quia. 16. qu. 2. Londinensi Episcopo mandavit Joannes Archiepiscopus Cantuariensis, ut Abbates exemptos qui vocati defuissent Concilio Provinciali, ratione non exemptarum Ecclesiarum quas in usu proprio obtinebant, coerceret captis pignoribus, id est, Ecclesiis sequestre depositis; Matth. Vestmon. ad ann. 1281. Annuatim conveniebant Presbyteri ad Litanias seu Rogationes, & ad Synodum, etsi sine causâ deessent, multabantur arbitrio Episcopi; Conc. Aurelianensi,

I. can. 28. *Vt Clerici qui ad Rogationes, id est, Litanias ante Ascensionem Domini venire contempserint, arbitrio Episcopi coercentur.* Et utroque in Conventu vocati reddebat rationem Episcopo de cura animarum & administratione Sacramentorum: Conc. Tolet. IV. can. 25. *Cum verò ad Litanias, vel ad Concilium venerint, rationem Episcopo suo reddant, qualiter susceptum officium celebrent, vel baptizent;* can. quando. 38, dist. Soluto Concilio Provinciali, in quaque Dioecesi Episcopus debet celebrare Synodum Dioecesanam, & in eâ Abbatibus, Presbyteris, & plebi nota facere quæ decreta sunt in Concilio Provinciali; Conc. Tolet. XVI. can. 6. can. decernimus 18. dist. In eadém Synodo Episcopus post congruam allocutionem, id est, orationem habitam ad Synodum, septem aut plures honestiores viros è plebe eligere debet, quos Sacramento adigat, ut denuncient ea quæ emendatione & correctione egeant; can. Episcopus in Synodo. 35. qu. 1. Etiam in Concilio Provinciali ex Concilio Lateranensi habito sub Innocentio III. eliguntur viri probi qui obseruent ea quæ perpetrari eveniet contra decreta Synodi, & ea referant ad Metropolitanum in proximo Concilio, & quæ statuta fuerint in eodem, publicentur in Episcopatibus Synodis annuatim per singulas Dioeceses celebrandis; cap. sicut olim de accusat. Inquisitores hujusmodi testes Synodales vocat cap. præterea, de testib. cogend. quòd non haberent Jurisdictionem, sed solam inquisitionem, & nudum testimonium, d. cap. sicut olim. In Synodo Episcopali agitabantur causæ majores, quæ dicuntur Synodales, d. can. Episcopus in Synodo; puta causæ matrimoniales, seu de nuptiis vetitis inter consanguineos & affines. Hoc jure Presbytero Ecclesiæ S. Othmari apud Helvetios Synodica, id est, Episcopalia jura tributa, præter causas dissolvendi matrimonii: Ekkeard. Junior de casib. monast. S. Galli cap. 14. *Undè ut antiquitus loci nostri mos statutus erat, publicus populo nostro etiam Presbyter positus est, ut in Ecclesia S. Othmari, omnibus qui inter Goldahan & Sintrianum fluvios degunt, Synodica quæque præter disjunctiones conjugum pro Episcopo faceret.* Ibidem ventilabatur cognitio de juribus Ecclesiarum, puta de jure processionis, vel cujuslibet obsequii Ecclesiæ filialis erga matricem; Anselm. Leodiens. de gest. Leodiens. Pontific. cap. ult. *Cum nedum in Episcopali cathedrâ, sed etiam in rusticâ qualibet Parochiâ, illud jus sibi mater Ecclesia defendat, ut in majoribus solemnitatibus filiarum suarum frequentiâ visitetur, & honoretur: quòd si neglegetur fuerit, judicio suorum Synodalium in suâ Synodo vindicetur.* De usurpatione rerum Ecclesiarum sollicitius etiam quærebatur in Synodis Episcopatibus: Ivo Carnotens. epist. 172. *Ad quod responderunt Blesenses monachi se ab illis Parochianis omnia Parochialia accepisse, & illam partem oblationum quam sibi Vindocinenses monachi usurpaverant, violen-*

tiâ Lancelini Balgenciacensis occupasse; nec tamen eas ipsis viginti annis istis quibus confidebant, absque Synodali reclamatione tenuisse. Etiam de pace patriæ, id est, pagi vel Diœcesis in Synodis Episcopilibus tractari moris fuisse jam observare lieuit ex Ivone epist. 61. de Synodo celebranda, in quâ, inquit, de negotiis Ecclesiasticis, & de pace totius patriæ multa nobis tractanda funt: quod velim intelligas tantum de infractione treugæ vel pacis, quæ erat cognitionis Ecclesiasticæ; cap. unic. de treug. & pac. can. illi. 24. qu. 3. de quo opportuniùs alio loco. In Synodo etiam Episcopus potest Statura condere, vim legis habitura intra Diœcesin, can. 1. in fin. de consecr. dist. 5. cap. 2. de majorit. & obedient. cap. ut animarum, de constitut. in 6.

A Clericis verò convenientibus ad Synodium obsequii & reverentia in argumentum Episcopo præstatur modicus census, qui vario nomine appellatur: Vel Synodaticum, d. cap. conquerente. d. cap. quod super his. cap. olim. de censib. Vel Synodus, Fulbert. epist. 57. ad Léxoviens. Episc. Presbyteri Canonicorum nostrorum ex Ecclesiis quas habent in Episcopatu vestro venerunt ad nos, dicentes, quod vos interdixistis eis ministerium suum, ideò quod de ipsis Ecclesiis non ferant vobis Synodum. Synodus Caletensis habita anno 1080. apud Ordericum Vitalem libr. 5. Et qui Synodum & Circadam statutis terminis non reddiderit similiter: Vel cathedralicu, quod pensitetur pro honore cathedralæ Episcopalis, can. placuit. can. inter cætera. can. ult. 10. qu. 3. Arnold. Lubecens. libr. 3. cap. 21. Episcopus verò ex his quæ de cathedralico, vel Ecclesiæ consecrationibus consequi poterat, sustentabatur: Vel Paschalis præstatio, quod solvatur in Synodo quæ convocatur post Pascha, cap. 15. de Simon: in 1. collect. His contenti Episcopi non possunt exigere eulogias seu benedictiones, id est annonas & munuscula à Clericis venientibus ad Synodum, nè minus libenter occurrant ad Synodium, ex constit. Leonis IV. can. de Elogiis. 18. dist. Conc. Meldens. can. 45. Decet Presbyteros cum voluntariis eulogiis tempore congruo visitare & venerari suos Episcopos. Licet verò Abbates teneantur adesse ad Synodium, solvuntur onere synodatici seu cathedralici, quia vocantur ad Synodium dumtaxat obsequiū & reverentiæ ergo, sed quoad alia soluti sunt à lege Diœcesanâ, d. can. inter cætera. can. cùm pro utilitate. 16. qu. 1.

Fevret. libr. 3. cap. 3. num. 23. astruit moribus Galliæ cathedralicum seu synodaticum non licere exigi à Clericis, nisi Episcopus sit tenuior censu, vel nitatur præscriptione longioris temporis; etsi exigatur appellari tamquam ab abusu. Sententia sua auctores laudat Chopin. libr. 2. de sacr. polit. tit. 7. num. 2. & Boer. quest. 134. Sed utrumque minus sincerè, & non ex fide: Chopinus enim non negat cathedralicum esse

jus Canonicum, si modò intra modum exigatur, qui est duorum solidorum. d. can. placuit d. can. inter cætera & d. can. ult. 10. qu. 3. Sed refert à Nivernensi Episcopo ad Senatum appellatum tamquam ab abusu, ob exactiōnem æris 25. assium Cathedratici nomine: Non quærebatur de jure Cathedratici sed de modo; appellationi enim locus esse poterat à modo Cathedratici, licet de jure ejusdem nulla esset quæstio: imò quod callidiùs dissimulat Fevretius, rem nequaquam judicatam sed missam in Concilium, & in pendentī reliqtam subjungit Chopinus, nè jura Episcopalia haētenūs inconcussa levi de causa corruerent. Nec Boëtius loco laudato prorsus tractat de Cathedratico, sed de charitativo subsidio, quod non imponitur nisi ex causa necessitatis, & de extraordīnariis quæ moribus nostris non exiguntur à vassallis Ecclesiae; quod nihil commune habet cum Cathedratico, seu Synodatico quod est ius ordinarium, quod debetur Episcopo pro honore Cathedrae, seu pro sumptu Synodi. Nec Synodaticum præscriptione amitti potest, cùm sit annexum Synodo adversus quam præscribi non potest, & idem sit argumentum subjectionis & reverentiae Episcopalis, adversus quam à Clericis nullo tempore præscribi potest. cap. cum non liceat de præscript. Nec alio jure censendum sit Synodaticum; quam procuratio quæ est visitationi annexa, adversus quam nullo tempore præscribitur cap. accedentes eod. tit.

CAPUT X.X.

Episcopi proprium munus est docere. Electio prædicatorum an ad alios spectet quam ad Episcopum. Notatur Fevretius.

APOSTOLIS à Christo tradita est potestas docendi: *Euntes docete omnes gentes.* Matth. ult. Has vices Apostolicas agnovit Angelus ad Cornelium missus, cùm ejus præces & eleemosynas Deo acceptas ipsi significavit, docendi verò munus sibi non assumpsit, sed ei Petrum indicavit ad quem iret ab eo instituerendus in fide, Act. 10. quæ est meditationis S. Chrysostomi de diversi Utriusq. testam: loc. Sermon. de Christo

Pastore & ove. Idem Tertullian. in Scorpia. cap. 12. *Quis nunc medullas Scripturarum magis noſet, quam ipsa Chriſti Schola, quos & ſibi diſcipulos Dominus adoptavit, omnia utique edocendos, & nobis maſtris ordinavit, omnia utique docturos.* Inde Epifcopis tamquam Apoſtolorum ſuccelforibus proprium munus eſt docendi verbum Dei: Synod. 6. in Trull. can. 19. Cæſaraugustan. can. 7. Haec duo ſunt Pontificis opera, ut aut à Deo diſcat legendo & meditando, aut populum doceat can. ult. 38. diſt. qui eſt Origenis in Levitic. falſo adſcriptus Hieronymo à Gratiano. Quapropter Epifcopus à rei familiaris cura abſtinere jubetur, ut meſſioribus ſtudiis, id eſt lectioni, orationi, & Verbi Dei prædicationi, omneſem det operam: Conc. Carthag. 4. can. 20. can. Epifcopus 88. diſt. Eo nomine etiam ediſto Galieni quo remiſſa eſt perſecutio, Epifcopus verbi Dei præfes agnolſcitur τοῖς τὸις ἀρρενὶστοις, apud Euseb. libr. 7. cap. 11. Idem auctori Constit. Apoſtolicar. lib. 2. cap. 22. λόγιον διένοντος, γνῶτεω φύλαξ, μετίη δές, καὶ ἵκεν. Minister verbi, ſcientiæ cuſtos, media‐tor Dei & hominum. Idemque depositarius verbi Dei: Cyrill. Hieroſolymit. Cateches. 15. Λογοῖς διδαſcαλιοῖς ἔμενον, εἰνορόμουνον καλῶς. Verbum doctriṇæ creditum habes, diſpenſa recte. Omnia ſtudia in prædi‐cationem verbi Dei ſeſe vertiſſe fatetur Auguſtin. epift. 15. ad Hieronym. Et ſi quid in hac re habeo facultatis utcumque impendo populo Dei; va‐care autem ſtudiis diligentiū, quām quæ populi audiunt inſtruendi, propter Eccleſiaſticas occupationes omnino non poſsum.

Prædicandi munus ita proprium eſt Epifcoli, ut nemini ſive Clerico ſive Monacho, liceat prædicare ſine licentia Epifcoli, can. adjicimus 16. qu. 1. cap. inter cetera. de offic. ordinar. Clem. dudum. §. in Ecclesiis de ſepultur. Conc. Trident. ſeff. 5. de reformat. cap. 2. ſeff. 24. ejusd. cap. 4. juxta illud Apoſtoli: *Quomodo prædicabunt, niſi mittantur?* Imò in Eccleſiā Alexandrinā ſolus Epifcopus juſ habuit prædicandi, ex quo Arrius Presbyter Alexandrinus dicendi potestate abuſus, in perničiem Eccleſiæ, inde nefariæ hæreſis virus ſparsit per totum ferè orbem: Socrat. libr. 5. cap. 21. Sozomen. libr. 7. cap. 19. Presbyteris in aliis Ecclesiis præſente Epifcopto ſermonis copiā moleſtè interdictum tulit Hieronym. epift. ad Nepotianum: *Peffimæ conſuetudinis eſt, in quibusdam Ecclesiis tacere Presbyteros, & præſentibus Epifcopicis non loqui quaſi aut invidēant, aut non dignentur audire,* can. ſta ſubjectus. 96. diſt. Mitiùs cum Presbyteris aetum eſt in plerisque Ecclesiis; eis patet docendi commercium, non ſine Epifcoli licentia, & prædicans ſine conſenſu Epifcoli, excommunicatiōnis vinculo tenetur, cap. excommunicamus. §. quia vero de Hæ‐retic. Nec audiendum quod crudius profert Fevret. libr. 3. cap. 4. num. 21. Epifcopto non licere ſine abuſu repellere prædicatorem electum à Pa‐

rocho, vel matriculariis seu ipsa plebe; Episcopus enim habet liberam potestatem eligendi Prædicatores, tamquam coadjutores & cooperatores in Prædicationis officio, d. cap. inter cætera: quod Constitut. regiâ Melodunensi art. 6. sancitum est. Unus casus excipitur, si Parochus vel alii nitantur titulo, vel consuetudine præscriptâ quæ habet vim tituli. Et reverâ Reipublicæ Christianæ maximè interest, prædicatorum electionem liberam esse penes Episcopum, ut tollantur Hæreses & Schismata, quæ per pravos & corruptos Prædicatores passim sparguntur; Episcopi est probare fidem, scientiam, & animum Prædicatorum, quâm multi enim ad Prædicationis opus se accingunt, quæstûs vel inanis gloriæ studio, magis quâm verbi Dei: Augustin. in illud Psalmi 11. *Eloquia Domini eloquia casta. Casta dicit sine corruptione simulationis; multi enim prædicant veritatem non castè, quia vendunt illam pretio commodatum hujus seculi.* Solus Episcopus etiam potest concedere facultatem Confessiones audiendi, & absoluendi d. cap. inter cætera; Idem de jure baptizandi: Tertull. de Baptismo. cap. 17. *Dandi quidem habet jus summus Sacerdos, qui est Episcopus, dehinc Presbyteri & Diaconi; non tamen sine Episcopi auctoritate propter Ecclesiæ honorem, quo salvo salva pax est, aliquin etiam Laicis jus est.* Hieronym. ad Luciferianos: *Inde venit ut sine Chrismate & Episcopi iussione neque Presbyter neque Diaconus jus habeant Baptizandi; quod frequenter, si tamen necessitas cogit, scimus etiam licere Laicis.* Quia licet Presbyter habeat potestatem Ordinis, non habet executionem ordinis sine consensu Episcopi, id est licet in ordinatione acceperit potestatem audiendi Confessiones & absolvendi, non potest eam in executionem deducere, sine speciali auctoritate Episcopi.

C A P U T X X I.

Episcopi est institutio & emendatio Sacrorum Rituum. An Episcopo liceat admittere Breviarium Romanum, non expectato consensu Metropolitani & Principis. Reprehenditur Fevretrius.

AD Jurisdictionem Episcopi spectat institutio, & emendatio Rituum Sacrorum, can. pronuntiandum de consecr. dist. 3. In his spectandum est unum judicium Episcopi. Varietate rituum circa jejunium Sabbathi matre turbata, de his unum Ambrosium consuluit Augustinus, ejusque judicium mater lubens amplexa est: testis ipse Augustin. epist. 118. *Mater mea Mediolanum me consecuta, invenit Ecclesiam Sabbatho non jejunantem, cuperas perturbari, & fluctuare quid ageret. Tunc ego consului de hac re beatissimae memoria virum Ambrosium: at ille ait mihi, Cum Romam venio, jejuno Sabbatho; cum hic sum non jejuno.. Sic etiam tu, ad quam forte Ecclesiam veneris, ejus morem serua, se cuiquam non vis esse scandalo, nec quemquam tibi. Hoc cum matri renunciassem, libenter amplexa est.* Hoc jure Ignatius Antiochenus Episcopus, Psalmodiam primus instituit in sua Ecclesia; unde in alias omnes transit Ecclesias, Socrat. libr. 6. cap. 8. ιγνάτιος ἀντιοχείου τῆς Συρίας, οὗτος δπὸ τῆς δποσθλας πέφε γηπονόπος, ἐπτάσταν εἰδεν αὐγήλαν, διὰ τῆς αντιφώνων ὑμίων, τῷσιν αὐτοῖς θιασάρμυκάτων. καὶ τὸν ξόπον τῶν δεσφίματος, τὴν ἐν ἀποχέᾳ ἐπιλογίᾳ παρέδων. Εἶδεν οὖν ἡν πάσαις ταῖς ἐπιλογίαις ἄντινον τοῦ θεοῦ δύσθιστον ἐδόθη. Ignatius Antiochiae quem est in Syria tertius a Petro Apostolo Episcopus, visionem vidit Angelorum sanctam Trinitatem hymnis alternâ vice decantatis collaudantium, & formam canendi in ea visione expressam Ecclesiae Antiochenae tradidit unde illa traditio in omnibus Ecclesiis recepta est. Et hoc est quod intelligit Euseb. libr. 10. cap. 3. οὐαὶ θεοφρεπεῖς; ἐπιλογίας δε τριμοί ὁ δε μὴ φαλαρίδιας οὐ ταῖς λοιπαῖς τῷ θεόθεν οὐδὲν αἴσχοδειστῶν φωνῶν ἀκροάτεον. Decori Ecclesiae ritus interdum Psalmorum cantu, & ceteris Hymnorum divinitus nobis traditorum recitationibus. Eodem marte Hilarius Pictaviensis Episcopus primus Hymnos in Ecclesia canendos composuit; eum imitatus est Ambrosius ex Sigebert. ad ann. 391. Ambrosius post Hilarium Pictaviensem Hymnos in Ecclesia canendos primus composuit. Solennem

lennem etiam ritum canendi Antiphonas seu responsoria in Ecclesia primus è Latinis Ambrosius petiit à Gracis apud quos hic ritus jam à cunabulis Ecclesiae receptus erat auctore Ignatio Antiocheno : Siebert. ad ann. 387. Ambrosius Episcopus ritum canendi Antiphonas in Ecclesia primus apud Latinos transtulit à Gracis, apud quos hic ritus jam inoleverat ex instituto Ignatii Antiocheni Episcopi, &c. Solennein quoque ritum concinendi Hymnos & Psalmos ex ritu Orientalium Ecclesiarum lübens assumpsit idem Ambrosius : Testis Augustin. Confess. libr. 9. cap. 6. & 7. Quantum flevi in Hymnis & canticis tuis suavè sonantis Ecclesiae vocibus commotus acriter. Non longè cœperat Mediolanensis Ecclesia genus hoc consolationis, & exhortationis celebrare, magno studio fratrum concinentium vocibus & cordibus. Tunc Hymni & Psalmi ut cancerentur secundum morem Orientalium partium, nè populus mœroris rædio contabesceret institutum est, & ex illo in bodiernum retentum, multis jam ac penè omnibus gregibus tuis & per cætera orbis imitantibus. In Gallia fœlici exemplo litas seu Rogationes ante Ascensionem instituit Mamercus Viennensis Episcopus : Sidon. libr. 5. epist. 14. ad Aprum : In Urbem tamen, ni fallimur, Rogationum contemplatione revocabere, quarum vobis solemnitatem prius Mamercus pater & Pontifex, reverentissimo exemplo, utilissimo experimento invenit, instituit, invexit. Et idem libr. 7. epist. 1. ad ipsum Mamercum. Solo tamen in veletarum te auctore Rogationum palpamur auxilio. Has vix inveritas à Mamerco, avidè suscepere cæteri Galliarum Episcopi ; de Arvernis Sidon. in eadem Epistola ad Mamercum : Quibus inchoādis instituerisque populus Arvernum eis non effectu pari, affectu certè non impari cœpit initiari, &c. De universis Ecclesiis Galliarum Gregor. Turonens. libr. 2. cap. 34. Cumque hæc agerentur, adpropinquante Ascensione majestatis Dominice indixit populis jejunium, instituit orandi modum, edendi seriem, erogandi bilarem dispensationem. Cessantibus quoque exinde terroribus per cunctas Provincias dispersa facta fama, cunctos sacerdotes imitari commonuit ; quod sacerdos fecit ex fide : que usque nunc in Christi nomine, per omnes Ecclesiæ in compunctione cordis, & contritione spiritus celebiantur. Concil. Aurelianens. 1. can. 29. Rogationes, id est Litanias ante Ascensionem Domini placuit celebrari, &c. Exinde eundem solennem ritum Rogationum arripiere universi ferè orbis Ecclesiae. Avitus Viennensis Homil. de Rogationib. Currit quidem tramite vitali, non per Gallias tantummodò, sed penè per orbem totum, Rogationalis observantiae flumen irriguum, & insectam vitiis terram, uberi fluxu annuae satisfactionis expurgat. Exemplo Mamerci alias Rogationes in quadragesima instituit & Gallus Arvernensis Episcopus, de quo Gregor. Tur. libr. 4. cap. 5. Rogationes illas instituit, ut media quadragesima psallendo

ad Basilicam sancti Juliani Martysis itinere pedestri venirent. Hac omnia suis in Ecclesiis constituere tot sanctissimi Episcopi sine querela & invidia Primum, vel sedis Apostolicæ, cum laude, & pia æmulatione ceterarum omnium Ecclesiarum.

Haud pridem tamen in foro agitatum est an Episcopo liceret, non dicam novos titus instituere, sed Rituale primum seu Breviarium Romanum admittere non expectato consensu Metropolitani, & Principis; & in causa Andegavensis Episcopi solemni Parisiensis Senatus decreto pronuntiatura in absentem & indefensum abusus teneri Episcopum, qui propriâ auctoritate Breviarium Romanum admisisset. Quod valde placet Fevreto libr. 3. cap. 3: num. 12. qui hac in re desiderari auctoritatem Metropolitani tentatur hoc argumento; quod in ritu psallendi divina officia, suffraganeæ Ecclesiæ debent sequi consuetudinem Metropolitanæ; can. de his. can. placuit. II: dist. can. altaria de consecr. dist. I. can. institutio. ead. dist. 2: ex quo colligit in sacris ritibus quicquam institui vel novari non licere, absque consensu Metropolitani. Sed nihil vetant hi Canones, quominus Episcopus suo jure possit & debeat admittere titus & consuetudines Ecclesiæ Romanæ, haud quæsito consensu Metropolitani; quod enim dicitur sequendam esse consuetudinem Ecclesiæ Metropolitanæ, ita intelligendum est, ubi Ecclesiæ suffraganeæ non habent propriam consuetudinem, nec tollit Episcopo libertatem sequendi consuetudines Ecclesiæ Romanæ; Ecclesia quippe Romana est mater omnium Ecclesiarum, à cuius regulis nullatenus licet deviare, can. non decet. can. præcepta. II: dist. Nec consuetudines Ecclesiæ Metropolitanæ sequenda, si forte repugnant moribus Ecclesiæ Romanæ: Et ita Innocent. III in cap. tuas dudum. de sponsa duorum rescripsit Mutinensi Episcopo Ecclesiam Mutinensem humiliiter tenere & servare debere, quod Beati Petri sedem & suam Metropolim sequi viderit & docere, in contrahendis matrimonii, ne turpior sit pars quæ suo non congruit universo. Aliarum Ecclesiarum consuetudines non dignatus est Ambrosius, sed maximè Ecclesiæ Romanæ consuetudines coluit. Testis ipse de Sacrament. libr. 3. cap. 1: *In omnibus capio sequi Ecclesiam Romanam; sed tamen & nos homines sensum habemus, ideo quod alibi rectius servatur, & nrs recte custodimus.* Consuetudines Romanæ Ecclesia instituit Malachias Episcopus in universa Hybernia: auctor est Bernardus in ejus vita: Sed & Apostolicas sanctiones, ac decreta sanctorum patrum præcipue que consuetudines sanctæ Romane Ecclesiæ in cunctis Ecclesiis statuerat. A Leone IX. depositum Hunibertum Diaconum Luitpoldi Archiepiscopi Moguntini, quod Archiepiscopo coram se Missas celebrante Lectionem non Romano more

post monitionem contumaciter decantasset, nec restitutum à Pontifice, nè turbaretur solemne sacrificium missæ refert Abbas Uspergens. in chronic ad ann. 1053. Sed quid, an fas erit Episcopis, divinis in officiis Rōmanæ Ecclesiæ ritum admittere inconsulto Principe? Absit ut Ecclesia impugnet potestatem principis, quam perpetuus votis, & precibus defendit: Absit ut Episcopi ulla tenus detrahant Regiæ majestati, pro qua tuendâ sanguinem & animam despondere parati sunt. At salvâ majestate Principis liceat Ecclesiæ dicere, Episcopis in his quæ sunt sui munera & officii non esse facile objiciendum nomen Principis ad invidiam, nè magistratibus detur occasio, sacra Pontificum munia conturbandi. Vetus est non iusta hac de re querela Ecclesiæ: S. Ambros. de Basilicis in Auxentium: *Sempernè de Cæsare servulis Dei invidia commovetur, & hoc ad calumniam sibi arcessit impietas, ut imperiale nomen obtendat.* Episcopis haud invidiosum Romanos ritus suscipere inconsulto principe, jam tutis præjudicio Pipini & Caroli M. aliorumve nostrorum principum. Cantum ab Ecclesia Rōmana, in usum Monachórum petiit Pipinus, quo discrepantiam cantū Gallicani tolleret: Auctor est Carolus M. Capitular. libr. I. cap. 80. *Monachi ut cantum Romanum pleniter, & ordinabiliter per nocturnale, vel gradale officium peragant secundum quod beatæ memorie genitor noster Pipinus Rex decertavit ut fieret, quando Gallicanum cantum iulit, ob unanimitatem Apostolicæ sedis, & sanctæ Dei Ecclesiæ pacificam concordiam.* Paternæ pietatis æmulus ipse Carolus Cantum Romanum etiam petiit in usum Ecclesiarum Galliæ, & ab Adriano I. Pontifice Cantores accepit, qui nostros Cantum docerent, & singulis Ecclesiis magistros scholæ imposuit: Ademar. in ejus vita: *Mox petiit Dominus Rex Carolus ab Adriano Papa Cantores, qui Franciam corigerent de Cantu; At ille dedit ei Theodorum, & Benedictum Rōmanæ Ecclesiæ doctissimos Cantores, quia Sancto Gregorio eruditæ fuerant, tribuitque Antiphonarios Sancti Gregorii quos ipse notaverat notâ Rōmanâ. Dominus verò Rex Carolus revertens in Franciam, misit unum Cantorem in Metensis civitate, alium in Suesionis, præcipiens de omnibus civitatibus Franciæ, magistros scholæ Antiphonarios eis ad corrindum tradere, & ab eis discere cantare &c.* Item Sigebert. ad ann. 774. Carolus Rex offensus dissonantiâ Ecclesiastici Cantus inter Romanos & Gallos, & judicans iustius esse de puro fonte, quæm de turbato rivo bibere, duos Clericos Romanos misit, ut authenticum Cantum à Romanis disserent & Gallos docerent; & primò per hos Metensis Ecclesia, & per illam omnis Gallia ad auctoritatem Romani cantus revocata est. In quo peccat igitur Episcopus qui dictoruna principum exemplo regitur, qui Pipini & Caroli M.

præcepta exequitur, & cum his congrua Sanctissimi Concilii decreta, quæ novum jus non continent, sed antiquum ritum Gallicanum instaurant? Episcopus est executor Canonum, quidnam est quod imputetur Episcopo, cum fungitur officio suo? In rebus sacris nihil innovandum esse fateor inconsulto Principe, novitas quæque suspecta est: sed nihil novi affert, qui dumtaxat sequitur Ritus Romanæ Ecclesiae, quæ est parens & magistra omnium Ecclesiarum; nihil novum commisicitur, sed antiqua & meliora restituit, Ecclesiae rugas & maculas tollit, qui se & suam Ecclesiam Romanæ conciliat, sublatâ difformitate Rituum. Invidiam facti amolitur, quod à Regibus nostris semel admissum est Breviarium Romanum, idque primum in Galliâ editum auctoritate Christianissimi Principis Henrici III. Nec rei gestæ autoritas evanescatur, quod arte Jesuitarum id factum esse calumniati sunt adversarii Andegavensis Episcopi: penè sacrilegium est disputare de judicio Principis, L. disputare C. de crimin. sacrileg. & fraudis suspicio abest: securis variis editionibus, quæ pariter auctoritate Regiæ non carent, & in manibus omnium palam & publicè versantur.

CAPUT XXII.

*In quibus dispensandi potestatem habeat Episcopus.
Dispensandi ratio.*

AD Jurisdictionem Episcopalem pertinet & dispensatio, seu dispensandi potestas; nimisrum Episcopus potest contra Canones dispensare in casibus expressis à jure, cap. dilectus de tempor. ordinar. puta in irregularitate contracta ex adulterio, vel alio simili delicto. cap. et si Clerici. §. de adulteriis & ibi Glossa de judic. Idem potest dispensare cum Hæreticis vel Apostatis à fide, ut promoveri queant ad Ordines, vel in Ordinibus ministrare, si metu vel periculo fracti à fide defecerint, & postea sponte reluctati sint; can. Presbyteros. §. dist. Idem potest dispensare in irregularitate contracta ex alieno delicto, putâ cum his qui per simoniam promoti sunt ad Ordines vel ad beneficia, vitio parentum, can. ult. i. qu. §. Gloss. in d. cap. et si Clerici. Episcopus potest dispensare in irregularitate ex delictis occultis; Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 6. Episcopus potest dispensare in irregularitate ex defectu natalium, quoad minores Ordines, & beneficia simplicia, cap. i. de fil. Presbyter. in 6. Episcopus potest dispensare in irregularitate, ex

defectu ætatis, quoad dignitates & personatus non habentes curam animalium, & beneficia simplicia; cap. unic. de æt. & qualit. præfic. in 6. Idem potest dispensare in irregularitate ex defectu corporis, si levius sit vitium, cap. cum tua. cap. significavit, de corpor. vitiis. Episcopus conferens Ordines, potest dispensare de interstitiis; Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 11. Sed an requiratur specialis dispensatio, dubitatum est, quia Ordinarius non intelligitur dispensare, nisi id fiat expressis verbis, cap. 2. de schismatic. Gloss. & Hostiens. in cap. litteras, de concess. præbend. Rebuff, in prax. part. 2. tit. de dispensat. num. 15. 16. 17. Aliiter tamen judicatum in Senatu Tolosano in prima Camera inuestigatum relatore D. Turleo 9. Julii ann. 1642. in causâ Mag. Petri Calmetz adversus M. Malbertum, Episcopum ita de interstitiis dispensare posse, ut res non egeat speciali dispensatione, quod conferendo dispensare videatur; Episcopus enim est arbiter & interpres beneficii sui, cap. Ordinarii de officio ordinari. in 6. Episcopus potest dispensare ex legitimâ causâ, cum promotis per saltum, si non ministraverint; Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 14. Episcopus potest dispensare in contrahendo matrimonio inter raptorem & raptam, post peractam poenitentiam, can. si autem. 36. qu. 2. Idem potest dispensare in solemnibus bannis seu denunciationibus conjugii; Conc. Trident. sess. 24. cap. 1. Nec abs jure videtur Concilium Episcopis reliquisse potestatem dispensandi in nuptialibus bannis; quia hujusmodi banna ex consuetudine Gallicanâ, id est, ex instituto Episcopali transferunt in jus, cap. cum in tuâ, de sponsalib. cap. cum inhibitio, de clandestin. despontat. Nec alienum Episcopis licere dispensare in his quæ sunt juris Episcopalis, inspecto initio: sed in Galliâ Episcopus non potest dispensare his duobus postremis casibus, obstantibus Constitutionibus regiis, & quoad banna nuptialia non potest dispensare nisi de duobus posterioribus edito priori, idque ex legitimâ causâ. Aliis Episcopus potest dispensare in casibus non prohibitis, d. cap. dilectus: & in cunctis casibus in quibus Pontifex sibi dispensandi potestatem non reservavit, cap. nuper à vobis, de sentent. excommunic. & ibi Glossa. Et hæc fuit sententia Tancredi & Laurentii Gloss. in d. cap. eti Clerici. Verum Episcopus non potest dispensare contra ius sine causâ necessitatis, can. fraternitatis. 34. dist. Goffrid. Vindocinens. opuscul. 5. ad Calixt. 2. Dispensationes aliquandò in Ecclesiæ facienda sunt, non quidem amore pecuniae, vel quolibet humano favore, sed più & misericordi intentione. Tunc enim à Pastore Ecclesiæ dispensatio pie, & misericorditer fieri creditur, cum aliquid minus perfectè ad tempus sit ab illo, vel fieri permittitur, non voluntate suâ, sed aliorum necessitate, nè in ipsis videlicet fides Christiana pericitetur. Et dispensatio facienda est propter merita personarum.

& causarum; Arnulf. Lexov. epist. 26. Planè sunt quædam quibus ut facere consensum adhibere non licet, quæ tamen si facta sunt, dissimulare necesse est, quia non possunt habere remedium, vel si quid recompensationis habent, discretâ mansuetudine dispensare. Et paulo post: Tunc enim in potestate judicis est mollire sententiam, & mitius judicare quam leges, cum rerum vel personarum merita postulant, aut instantia necessitatis extorquet. Ubi autem dispensatio fit sine causâ, non dispensatio, sed dissipatio dici debet: Bernard. de consider. ad Eugen. libr. 3. Ubi necessitas urget, excusabilis dispensatio est; ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est; utilitas dico communis, non propria: nam cum nihil horum est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est: quod repperit Hostiens. in cap. nisi cum pridein, de renunciat. Etiam justa est causa dispensandi propter iniquitatem temporum, quæ distictiorem disciplinam ferre non potest, d. can. fraternitatis; & hac de causâ dispensare soilent Pontifices; Joannes 8. epist. 34. Moderatio quippe Sedis Apostolice, & universalis Ecclesiæ dispositio, in hoc periculo tempore, penè cuncta dispensatoria moderanda compellit. Ecclesia agit per dispensationem ~~regi omoi un'ar~~ pro tempore, ut in Synesio actum esse observat Nicephor. Callist. libr. 14. cap. 55.

C A P U T X X I I .

Alienatio rerum Ecclesiæ non sine consensu Episcopi. An in ea desideretur consensus Principis. Alienationis cause.

SI CUM alienatio bonorum Minoris subjacet Jurisdictioni Prætoriae, nec sit sine decreto Prætoris, L. 1. ff. de reb. eorū qui sub tutel. vel cur. sunt. L. 2. §. si tutores. ff. de offic. ejus cui mandata est Jurisdiction. ita & alienatio rerum Ecclesiæ pendet ex Jurisdictione Episcopali, nec enim res Ecclesiæ possunt alienari, sine consensu & autoritate Episcopi. Auth. hoc jus porrectum. C. de SS. Eccles. cap. dudum de reb. Eccles. non alienand. in 6.. & hoc acceptissimum fuit juri Gallicano. Conc. Agathens. can. 56. In venditionibus quas Abbates facere presumunt, hæc forma servetur, ut quidquid sine Episcopi licentiâ venditum fuerit, ad potestatem Episcopi revocetur. Et Concil. Aurelianens. III. can. 23. Abbatibus, Presbyteris, ceterisque ministris de rebus Ecclesiasticis vel sacro ministerio alienare vel obligare, absque permisso & subscriptione Episcopi sui nihil liceat. Quos Canones intexit Gratianus in can. Abbatibus 12. qu. 2. & in can. in venditionibus. 17. qu. 4. In alienatione rerum Ecclesiasticarum, præter

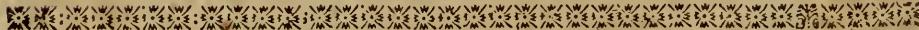
consensum Episcopi, requiritur etiam consensus capituli; cap. I. cap. ea noscitur. cap. tua nuper, de his quæ fiunt à Prælat. sine consensu capitul. capitul. d. auth. hoc jus porrectum & d. cap. dudum, nec non consensus Patroni, si Ecclesia de cujus rebus alienandis agitur, sit juris patronatū; can. constitutum. 16. qu. I. can. filiis, ead. caus. qu. 7. Eoque nomine haud dubiè in alienatione rerum Ecclesiasticarum requirebatur consensus Principis tamquam patroni & defensoris Ecclesiarum. Capitulare Caroli Calui in Synodo Suescionensi II. editum cap. 12. Nè commutationes rerum vel mancipiorum quilibet Prælatus earumdem rerum Ecclesiasticarum sine licentiâ & consensu nostro facere præsumat. Quod labens admisit ipsa Synodus can. ult. Postremo quod à quibusdam conservabatur, prætextum est generaliter ab omnibus custodiendum, nè ullæ res Ecclesiastica absque Regis conniventia commutentur. Hoc jus ex consuetudine natum, ut plerique alia, non ignobile rei argumentum quod Domnolum Cenomanensem Episcopum monasterio à se condito in suburbio civitatis suæ, res Ecclesiæ suæ dotis causâ testamento, id est, instrumento donasse non sine consensu Chilperici Regis, memoratur in ejus vita apud Surium 16. Maii. tom. 3. Extruxit autem monasterium in suburbio civitatis suæ, in ejus vero consecratione de rebus Ecclesiæ suæ, multa testamento ei legavit atque confirmavit; permittente & favente Chilperico Francorum Rege, ejusque Principibus; multis etiam id ei suggèrentibus Episcopis, imprimis Sancto Germano, Clero quoque, populoque ut id ficeret adhortante. Res etiam Ecclesiæ non possunt alienari nisi causâ cognitâ, ex causâ necessitatis & utilitatis. L. 14. jubemus. C. de Sacros. Eccl. Välet autem rerum Ecclesiasticarum alienatio quatuor in casibus à jure permissis. Primus est, causa necessitatis Ecclesiæ, ut si debitum urgeat ab ipsa Ecclesia contractum; authent. sancimus. C. de Sacros. Eccl. C. hoc jus. 10. quæst. 11. Secundus est causa pietatis, Glöss. in c. I. 12. quæst. 2. veluti pro alimonia pauperum, nè fame & frigore pereant: d. L. sancimus. cap. Aurum habet Ecclesia. 12. quæst. 2. vel pro redemptione captivorum, §. sacra institut. de rerum divis. Tertius est causa incommoditatis, ut quando res est Ecclesiæ incommoda, cap. terrulas, 12. quæst. 2. Quartus est causa utilitatis, ut si res esset inutilis, tunc Prælatus eam alienare potest, ut res melior habeatur; C. sine exceptione II. quæst. 2. C. non liceat. 12. quæst. 2. d. cap. terrulas. Clement. I. de rebus Eccles. non alien.

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatûs de Abusu, & aliorum.

LIBER TERTIUS.

CAPUT PRIMUM.

Jurisdictio correctiva Episcoporum. In quibus versetur.

Modus hujusmodi Jurisdictionis.

PISCOPALIS Jurisdictio alia est voluntaria , quæ redditur inter volentes quocumque loco & tempore , citra tribunal , de quâ fusiū aëtum est proximo libro : alia est contentiosa , quæ disceptatur pro tribunali causâ cognitâ : tertium genus est Jurisdictio correctiva , quæ explicatur disciplinæ seu correctionis causâ , de plano extra tribunal , sine solemnis judiciorum , de quâ sermonem prælibare placet , ut ab eo facilius ad ea quæ sunt Jurisdictionis contentiosæ progrediamur . Quædam sunt personæ quibus datur jus correctionis seu emendationis in subditos , in levioribus delictis , quæ atrocitatem facti non continent , puta dominis in servos ; L. unic. C. de emendat. servor. parentibus in liberos , senioribus propinquis in juniores ; L. aut facta s. ff. de poen. L. unic. C. de emendat. propinquor. & Magistris in discipulos , ita ut modum

dum non excedant; L. sed etsi quemcumque §. ult. cum L. seq. ff. ad L. Aquil. L. item queritur §. item Julianus ff. locat. & hæc à parente vel magistro non pœnæ, sed disciplinæ causâ infertur; Arnob. in psalm. 146. Sicut qui litteras docent, timorem discentibus, & terrorem inducunt, non utique necessarium magistris, sed valde discipulis profuturum. Augustin. de verb. Domini. sermon. 15. Nec damus aliter filii disciplinam nisi aliquantum irascendo, & indignando, nec tamen daremus disciplinam nisi amando. Isidor. Pelusiot. libr. 2. epist. 239. καὶ πατὴρ ὑιῷ, οὐδὲν σκελος ποιητῆς ὡριζέται εἰδίμεντο, οὐδὲν ἀπὸ τοῖς φαίνεται τάχτειν, ἀλλὰ φιλοσοφεῖν οὐδὲ μονιάν. Et pater filio, & magister discipulo ignoriam de fidi irascitur, nec quisquam iracundiam hanc esse dixerit, verum Philosophiam, ac curam & sollicitudinem. Et hoc genere correptionis plerumque utitur Dominus erga homines. Hieronym. in cap. 1. Esaiae: Idcirco Dominum percutere delinquentes, ut percussos corrigat, & non tam pœna sit quam emendatio. Et in hanc sententiam Jo. Chrysostom. in Act. Apostol. Homil. 15. οὐείν οὐ θλίψεις κόλασις, αὐτὴν παιδεία οὐδέποτε: Illa tribulatio, pœna; hæc disciplina & correptio. παιδείαν Græci, quam nostri disciplinam vocant, ut in psalm. 49. οὐ δὲ ἐμίσους παιδείαν. Tu vero edisti disciplinam. Et ibi Chrysostom. παιδείαν ζητεῦθεν φίστη τῶν τε νόμων σιδαστραλιῶν, τῶν ψυχῶν πίθηξεσσα, τῶν κακῶν ἀπελάσυνος. Disciplinam hic dicit legis doctrinam, quæ animam componit, vitium expellit. Etiam minoribus Magistratibus, putà Magistratibus municipalibus non denegatur modica castigatio; L. Magistratibus. ff. de Jurisdictione. L. item apud Labeonem, §. unde querel. ff. de injur. quia Jurisdictione nulla est sine modicâ coercitione; L. ult. de offic. ejus cui mand. est Jurisdictione. Etiam Centurionibus licuit milites castigare vite feriendo, qua fuit insigne Centurionis; L. milites. §. incurrens. ff. de re militar. Plin. libr. 14. cap. 1. Quid quod inserts castris, summam rerum, imperiumque contineat, Centurionum in manu vitis, & opimo præmio tardos Ordines ad lentas pèrducit Aquilas, atque etiam in devictis pœnam ipsam honorat. Et Tacit. 1. Annal. Centurio Lucilius interficitur, cui militaribus facitiis vocabulum cedo alterum indiderant, quia fractâ vite intergo militis alteram claram voce, ac rursus aliam poscebatur.

Episcopus qui Domini & patris & magistri vices fungitur, habet quoque ius corrigendi & reformandi Clericos universæ Dioecesis; cap. 1. cap. quantò. cap. licet in corrigendis. cap. irrefragabil. de offic. Ordinar. Synod. Vernens. can. 3. Ut unusquisque Episcoporum habeat potestatem in suâ Parochiâ tam de Clero, quam de regularibus, vel secularibus ad corrigerendum & emendandum secundum ordinem canonicum spiritalem, ut sic vivant qualiter Deo placere possint. Et correptionis causâ maximè Episcopus debet lus-

trare Diœcesim ; cap. cùm venerabilis, dè censib. Imò correætio & emendatio Clericorum ita est propria, & perpetua Episcopi, ut si Summus Pontifex mandet Ordinario, ut Clericos Diœcesis corrigat, non tribuat ei Jurisdictionem, sed propriam, quæ erat torpens & lopita per ignaviam, excitet, & Ordinarius correctionis officio fungatur, tamquam Ordinarius, non tamquam delegatus, salvo jure appellationis ad Metropolitanum, si appellationis casus emergat ; d. cap. licet in corriganis : id est, si in correctione modum excedat ; à correctione enim & disciplina non appellatur nisi modum excedat ; cap. 3: cap. reprehensibilis. cap. de priore. de appellat. cap. Universitatis, de sentent. excommunic. quia correctioni modus imponendus est, cùm non pœnæ, sed emendationis & disciplinæ causâ adhibeat. Unde si magister discipulum gravius percutserit, non tenetur quidem injuriarum, quia non habuit animum injuria facienda; sed docendi & monendi; sed tenetur actione legis Aquiliae, quia damnum injuriâ dedit, vel actione ex locato, quia nimia præceptoris fævitia culpæ adnumeratur, eique levis dum taxat castigatio permissa est ; d. L. sed si quemcumque. §. ult. cum L. seq. & d. L. item queritur. §. item Julianus. Episcopus habet jus corrigendi subditos non obstante consuetudine, vel appellatione, nisi modum excedat ; d. cap. irrefragabili : non obstante consuetudine, quia subjectio & obedientia non præscribitur à Clericis ; cap. cùm non liceat. cap. cùm ex officio, de præscript. Correctio etiam Canonorum Cathedralis Ecclesiæ de jure pertinet ad Capitulum; sed cesseante Capitulo devolvitur ad Episcopum ; d. cap. irrefragabili. Correctio Monachorum pertinet ad Abbatem ; cap. ad nostram. cap. reprehensibili, de appellat. Augustin. de corrept. & gratiâ ad Valentiniū & cum illo Monachos, cap. 15. Corripiantur itaque à Præpositis suis subditi fratres correctionibus de charitate venientibus pro culparum diversitate diversis, vel minoribus, vel amplioribus; quia & ipsa quæ damnatio nominatur, quam facit Episcopale judicium, quæ pœna in Ecclesia nulla major est; potest si Deus voluerit, in correctionem saluberrimam cedere, atque proficere : Inde desumptus est can. corripiantur. 24. qu. 3. Cessante Abbatे post monitionem, putâ si fratres vagos & circumforaneos non revocet, correctio devolvitur ad Episcopum ; d. cap. quantò, can. Abbates. 18. qu. 13. Correctioni & disciplinæ locus est, in minoribus delictis, quæ correctionis modum non excedunt, ut in Clericis turbantibus divinum officium; cap. cum voluntate. in fin. de sentent. excommunicat. Sed si delictum sit gravius, propter atrocitatem facti res rejicienda est ad forum Ecclesiasticum, ut in minoribus delictis correctio quidem datur propriaquis; sed si atrocitas facti correctionis modum exsuperet, exormis

Episcopus
habet modi-
cam coërci-
tionem cor-
rectionis cau-
sâ, quia ea
utitur exem-
plu[m] magistri
in discipulos,
& parentis in
liberos. Au-
gustin. epist.
159.

delicti rei tradendi sunt suo Judici ; d. L. unic. C. de emendat. propinquor. Judicio tamen propinquorum in necem usque sævitum refert Valer. Maxim. libt. 6. *Publicia autem quæ Posthumium Albinum Confalem, item Licinia quæ Claudium Agellum viros suos veneno necaverant, propinquorum decreto strangulatæ sunt.*

Correctio, ut jam dixi, debet esse levis & moderata ; & hoc casu si pater vel magister vel Prælatus correctionis causâ Clericum levius percusserit, non incurrit sententiam, can. si quis suadente. d. cap. cum voluntate. Marcus decis. 880. part. 2. Haud quaquam culpanda tamen disciplina Episcoporum, si forte austrius se habeant cum quibusdam Clericis, quod eos in officio contineant, vel lapsos ad meliorem frugem revocent : vigor publicæ disciplinæ ampliorem pœnam postulat ; L. locatio §. quod illicite ff. de publican. Absit ut duritiem voces Episcopalis correctionis medelam ; experimento enim quotidie discimus hujusmodi rationem multis ad salutem professe : Bernard. in Cantica Serm. 30. *Quam multos quotidie experimur, piis impugnationibus Prælatorum ad meliora proficere, provehi ad altiora. Nec modò in Clericos sed etiam in Laicos correctionem habet Episcopus : Augustin. de verb. Domini Serm. 16. Novit enim nescio quem homicidam Episcopus, & alias illum nemo novit. Ego volo illum publicè corripere, at tu queris inscribere. Prorsus nec prodo, nec negligo ; corripio in secreto, ponò ante oculos Dei judicium, terreo cruentam conscientiam, persuadeo pœnitentiam. Et paulò post : Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant, aliquando nobis produntur ab uxoribus suis, plerumque zelantibus, aliquando maritorum salutem querentibus ; nos non prodimus palam, sed in secreto arguimus. Et idem de tempore Sermon. 164. Ecce clamo vobis, ego me absolvo : erogatorem me posuit Deus, non exactorem. Et tamen ubi possimus, ubi datur locus, ubi conceditur, ubi scimus, corripimus, objurgamus, anathematizamus, excommunicamus ; & tamen non corrigimus. Et Alcuinus c. 6. de virtut. & vitiis. *Sacerdotis est in pace populum admonere, quod debeat agere ; populi est in humilitate audire quæ monet Sacerdos.**

CAPUT II.

*Episcopus habet Ordinariam Jurisdictionem in sua
Diœcesi.*

AD Episcopum pertinet Jurisdictionis causarum omnium ad Ecclesiasticum forum, de jure spectantium; cap. conquerente, de officiis judic. ordinar. cap. ex tenore de foro competent. Id est, cognitio causarum civium, & criminalium inter Clericos, vel etiam spiritualium inter Laicos quæ sunt juris Ecclesiastici: Episcopus enim habet Jurisdictionem ordinariam in tota sua Diœcesi; cap. cum Episcopus, de officiis ordin. in 6. Jurisdictionis ordinariae, quam habet Episcopus in universa Diœcesi, pulcherrima argumenta sunt. Primum quod omnes res Ecclesiæ debent gubernari & dispensari eum judicio & potestate Episcopi, cui totius plebis animæ videntur esse creditæ; Synod. Antioch. can. 24. can. quæcumque. 10. qu. 1. Administratio enim rerum universalium vix potest explicari sine Jurisdictione: Unde defensorem patrimonii S. Petri in Sicilia & aliis Provinciis habebant propriam Jurisdictionem; can. valde necessarium est. 94. dist. can. pervenit. 11. qu. 1. Secundum est quod tota Diœcesis est Parœcia Episcopi; Synod. Antiochen. can. 9. can. Lugdunensis 9. qu. 2. unde quilibet Diœcesanus dicitur esse Parœcianus Episcopi; cap. licet. de feriis. cap. 1. de raptorib. cap. ad aures. de pœn. Unde Monachis non licet prædicare in Ecclesiis Parœcialibus, sine licentia Episcopi; Clem. dudum 9. in Ecclesiis, de sepultur. Tertium accedit quod de jure Episcopus potest collocare Cathedram, quæ est insigne Jurisdictionis Episcopalis, in quacumque parte Diœcesis; d. cap. cum Episcopus; quod licet non servetur in Gallia, ut non negat gloss. ibidem, insciatiæ ævi explosum dicitur odio Bonifacii tamquam juris novi conditoris; nam & multis seculis ante ex constitutione Gregorii I. Episcopo fas fuit Cathedram locare quocumque loco Diœcesis, praeterquam in locis exemptis; can. luminoso. 18. qu. 2. Quartum est quod Episcopus habet propriam Jurisdictionem à lege vel Capone, jure Magistratus seu Sacerdotii, ex quo eam potest demandare; L. more majorum & seq. ff. de Jurisdict. & post constituere Officialem juris dicendi causâ, non modo in civitate quam vocant prin-

epalem ; sed etiam extra civitatem , qui dicitur Officialis foraneus ; cap. Romana , de offic. ordinar. in 6. Clem. et si principalis , de rescript. Nec derogat ordinariæ Jurisdictioni Episcopi , quod Metropolitanus concurrevit cum Episcopo in quibusdam casibus , ut in jure visitandi Ecclesias suffraganeorum , & prourationem exigendi ; cap. cum ex officii , de præscript. cap. sopitæ. cap. cum nuper , de Censib. cap. Romana. §. notoria eod. tit. in 6. Clem. II. de Privileg. Metropolitanus enim nihil juris habet in Diœcesi suffraganeorum , nisi in casibus expressis à jure , id est , quatenus sacri Canones concedunt , & præsca consuetudo consultit ; can. nullus primas. 9. qu. 2. can. nullus primas. can. conquestus ead. caus. qu. 3. nec de causis suffraganeorum cognoscit nisi per appellatio nem devolutis ; cap. duo simul. cap. Pastoralis. de offic. ordinar. Et quod ab Episcopo appellatur ad Metropolitanum satis probat Jurisdictionem ordinariam inesse Episcopo : Sententia enim à proprio judice lata , non convellitur nisi remedio appellacionis ; L. vit. C. si à non competent. judic. L. i. §. item cum. ff. quæ sentent. sine appellat. rescindant. cap. cum inter vos de re judicat. Nec corruit etiam Jurisdiction ordinaria Episcopi , ex eo quod inferiores prælati habent Jurisdictionem propriam , ut Archidiaconi ; cap. ad hæc. cap. dilecto. de offic. Archidiacon. Abbates , cap. dilectus. de offic. ordinar. cap. auditis. cap. cum olim , de præscript. cap. accendentibus , de excess. prælat. & subditor. Decani , cap. significavit. de convers. conjugat. cap. dilecto. de sentent. excommunicat. in 6. quia inferiores ab Episcopo non habent Jurisdictionem , nisi ex privilegio , vel consuetudine ; & nihilominus Episcopus est judex ordinarius Diœcessis suæ , & Jurisdiction non censetur præscripta privativè , sed tantum cumulativè , & in concursu contra Episcopum ab inferiore , & Jurisdiction remanet habitu apud Episcopum , ita ut cessante inferiore propter negligentiam ejus devolvatur , vel potius quasi post liminio redeat ad Episcopum ; Felin. in cap. Pastoralis de offic. ordinari.

Episcopum etiam habere ordinariam Jurisdictionem arguimento est quod habet modicam coercitionem , nimirum virgis potest subditos coercere : Augustini epist. 159. in can. Circumcelliones 23. qu. 5. Non urentibus flammis , sed virginatum verberibus ; qui modus coercitionis à Magistris artium liberalium , & ab ipsis parentibus , & sepe etiam in judiciis solet ab Episcopis adhiberi. Quia modica coercitio est signum propriae , & ordinariæ Jurisdictionis ; L. Magistratibus. ff. de Jurisdic. can. contra Idolorum. 26. qu. 5. cap. universitatis. de sentent. excommunicat. Nec mihi negotium facit , quod objicitur passim ex Novella Valentiani de Episcopali judicio , Episcopos forum legibus non habere :

Lubens enim concedo, eos non habere forum quoad res forenses, sed quoad Ecclesiasticas; in his sunt verè Judices ordinarii, & Ordinario-rum appellatione continentur, ut in titulo de offic. judicis ordinarii; nec habent nudam audientiam id est simplicem notionem, sed forum competens quod in se continet Jurisdictionem: Augustin. libr. 3. contra Julian. cap. 1. *Vestra verò apud competens judicium communium Episco-porum modò causa finita est.* Episcopi inquam non habent nudam audien-tiam, sed audientiam competentem, quæ pleniorē causæ cognitionem desiderat, iisdem solemnibus judiciorum explicatur, quibus publicum ju-dicium, & nihil distat à verâ & propriâ Jurisdictione, ut in vita D. Golvini Aquicinctensis Abbatis, libr. 2. cap. 12. de lite inter Canonicos Turonenses & Aquicinctensis Monachos: *Super quibus cùm fuisset utrin-que sèpius dicitur, tandem ad Rhemensem audientiam res perlata,* ubi Monachis legum ignaris, & Abbatii reverendo legum periti Turonen-ses occurrerunt. Denique Episcopis tanquam ordinariis competit cogni-tio omnium causarum ad forum Ecclesiasticum spectantium in prima instantia, & hoc juris instauratum, Concil. Trident. sess. 24. de re-format. Et hoc est quod ait Theodosicus Rex et si Arrianus apud Cassiodor lib. 3. epist. 37. ad Petrum Episcopum: *Causarum vestiarum qua-litas vobis debet judicibus terminari, à quo est expectanda magis quam imponenda justitia.* Et Ivo Carnotensi. epist. 119. *Habent enim, sicut nos tis statuta Majorum, ut illæ causæ à iudicibus Ecclesiasticis minimè audiatur, quæ legibus non continentur.* Ac denique nè dubitetur factos judices habere ordinariam Jurisdictionem satis intelligimus ex hoc ipso quod ii tenentur solemnibus & formulis judiciorum, nec enim dispari jure censeri potest Jurisdictio Ecclesiastica, quæ uno & eodem jure re-gitur cum civili, quoad ordinem & solemnia litis; cap. quia circa de pri-vileg. cap. cum in tuâ de decim.

CAPUT III.

*Episcopi Jurisdictio alia est Civilis, alia Criminalis. Pecuniariae
causae quæ sunt. Martyrum judicium ejusque auctoritas.*

JURISDICTIO Ecclesiastica alia est Civilis, alia Criminalis, perinde ac Jurisdictio publica seu secularis; Episcopus enim cognoscit de Civilibus & Criminalibus causis Clericorum, & Clerici omnino conveniendi sunt apud Episcopum in Civili & Criminali negotio, ex Concilio Milevitano, aut quod verius est, ex Conc. Tolet. III. can. 13. & Conc. Carthaginensi 3. can. 9. can. inolita. can. placuit. II. qu. 1. Synod. Carthag. can. 15. apud Balsamon. & cap. si. diligenti. de foro compet. Idem ante à Sylvestro I. constitutum, nè Clericus quacumque de causa conveniatur in publico, id est publico tribunali, seu apud Judicem cinctum, id est civilem & forensem; can. testimonium. can. nullus Clericus. II. qu. 1. Anastaf. in ejus vita: *Hic constituit ut nullus Clericus propter causam quamlibet in curiam introiret, nec ante Judicem cinctum causam diceret nisi in Ecclesia.* Cui accessit Constitutio Julii; idem Anastaf. in ipsius vita: *Hic constitutum fecit, ut nullus Clericus causam quamlibet in publico ageret, nisi in Ecclesia.* Ex Synodo Chalcedonensi. can. 9. Si Clericus litem habeat adversus Clericum, eum convenire debet apud Episcopum, non apud Judicem secularis: quod si lis emergat inter Episcopum & Clericum ab utriusque parte eligendi sunt arbitri a quibus lis finiatur; can. si Clericus. II. qu. 3. cap. de foro compétent. unde presumptus est can. 17. Concil. Aurelianensi. 5. & cap. 241. libr. 7. Capitular. Ubi Novellà Valentiniani Episcopalis Jurisdictio pénè sublatá est, eam fortiter ac piè vindicarunt patres Gallicani variis per tempora decretis non sinnit nutu & suffragio Principum; Synod. Andegavensi. can. 2. *Primum ut contra Episcopale judicium, Clericis non liceat resistire, neque inconsultis sacerdotibus secularium judicia expetere.* Nè Clerici conveniantur apud Judicem secularis in Civili & Criminali negotio, ac nè respondeant etiam volentes statuit Synodus Agathensi. can. 32. Clericum nullus presumat apud secularis, Episcopo non permittente pulsare; sed si pulsatus fuerit, non respondeat, vel proponat, nec audeat criminale negotium in seculari judicio proponere; can. Clericum nullus. II. qu. 1. quod repetiit Synod. Epaunensi. can. II. Clerici sine ordinatione Episcopi

sui, adire vel interpellare publicum judicium non præsumant, sed et si pulsati fuerint, sequi ad seculare judicium non præsumant. Et Synod. Aurelianens. IV. can. 20. Quæcumque causatio quoties inter Clericum & secularem vertitur, absque Presbytero, aut Archidiacono, vel si quis esse Præpositus Ecclesiæ dignoscitur, iudex publicus audire negotium non præsumat; sanè si causam habentibus placuerit ire ad judicium, fortè ex voluntate communi, permittente Præposito Ecclesiæ Clerico licentia tribuatur. Nè unus è Clericis alium conveniret ad Judicem secularem; alioquin actor si esset è minoribus Clericis, dempto uno quadraginta ictibus vapularer, si è majoribus, per triginta dies poenæ causâ custodiâ teneretur præcepit Synod. Matiæconens. I. can. 8. Ut nullus Clericus ad iudicem secularem quocumque alium fratrem de Clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere quocumque modo præsumat; sed omne negotium Clericorum aut in Episcopi sui, aut in Presbyterorum, aut Archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quicunque Clericus hoc implere distulerit, si junior fuerit, uno minus de quadraginta ictus accipiat, si certè honoratior, triginta dierum inclusione multetur. Quod repetiit Conc. Antissiodor. can. 43. & Aquisgranens. can. 8. & Gratianus in can. nullus Clericus. II. qu. I. Olim Clerici in civilibus & criminalibus causis conveniebantur apud Episcopum volente auctore; sed si is nollet experiri cum Clerico eoram suo judice, res transferebatur ad Praefectum Prætorio; ex L. cum Clericis. C. de Episc. & Cleric. & L. decernimus. C. de Episcopal. audient. Postea ex Novell. Justin. 83. & 123. res aliter ordinata est, ut in pecuniariis causis Clerici convenirentur apud Episcopum, & nolente aut cessante Episcopo lis rejiceretur ad Judicem civilem: in criminibus civilibus, putà homicidio, adulterio, furto & similibus, Clerici convenirentur apud competentes Judices, id est, apud Praefectum urbi in urbe, & apud Praesides in Provinciis; in Ecclesiasticis verò, putà in sacrilegio, simoniâ, vel criminis conspirationis in Episcopum, ut Clerici convenirentur apud suum Judicem, id est Episcopum. Unde haustus est can. si quis cum Clerico. II. qu. I. Pecuniarias vocat causas quas can. 6. Synod. Constantinopolitanæ I. id est privatas, ibi Balsamo id est πράξεις της ανόμιας ο κατὰ τας χρηματικας ταυδεσις ορθος αντιστροφλεψ της ἐγκληματικων, απ της δικαιοσιας λεγονται, οις πινγινεσι της κατης της δικαιου, επει θη της χρηματικων αγωγων, ωχ ει μονος ηδονη ειχει το θηρευτον παταξην. Privatas autem nominavit Canon pecuniarias causas, ad differentiam criminalium quæ quidem publicæ dicuntur, ut quæ ab omnibus qui sunt è populo moventur, quod non est in pecuniariis, is enim demum eas movet, cuius interest. Sic pecuniarias causas à majoribus in quibus de salute & capite, distinxit Augustin. de doctrinâ Christianâ lib.

lib. 4. cap. 18. In illis enim ea parva dicuntur, ubi de rebus pecuniariis judicandum est; ea magna, ubi de salute, ac de capite hominum. Et Ambros. epist. 29. Si de causis pecuniariis Comites tuos consulis; quantò magis in causâ religionis Sacerdotes Domini æquum est consulas. Cur privatæ seu civiles causæ pecuniariae dicerentur, ex jure promptum est, ex quo pecunia appellatio continetur, non modo pecunia numerata, verùm omnis pecunia, hoc est, omnia corpora; L. pecuniaæ ff. de US. Ut ad propositum redcamus, si veterem usum Ecclesiæ spectemus, hoc jure usi sunt Clerici à melioribus Ecclesiæ seculis, ut etiam in delictis non convenirentur apud alium Judicem quam Episcopum: Athanas. Apolog. 2. de fuga. ἐπὶ τῷ δὲ
 ἔξωπλῳ θρασύῳ εἰς Ἀσσοὺς ὥστε αἴματος χριστᾶ, καὶ σῶματος χριστᾶ γένεται,
 εἰ τὸν καὶ ὅλως ἐγεόρται παλαιμέλημα ἔδει, εὐ τῷ ἐκκλησίᾳ τὸν κλη-
 ευκόνιον νομίκος ἐξετάζεται. Sub externo judice quæstio de sanguine & cor-
 pore Christi habetur; nam si omnino quod delictum perpetratum fuisset,
 oportebat de eo in Ecclesiâ inquire sub legitimis Clericis. Èate Clerici
 omnino in rebus suis nesciebant judices seculares, tamquam segregati
 meritis sacerdotii & religione Ordinis; Augustin. epist. 160. ad Apringium
 Judicem: De vobis quidem dixisse Apostolum legimus, quod non sine causâ
 gladium geratis, & ministri Dei sitis vindices in eos qui malè agunt; sed
 alia causa est Provinciæ, alia est Ecclesiæ. Summa judicii Ecclesiastici fuit
 penes Episcopos; tantæ tamen autoritatis fuere Martyres & Confessores,
 id est, qui jam pro fide tuendâ passi erant non ad necem usque,
 ut potestatem judicandi cum Episcopis penè communem haberent, suo
 sanguine quasi consecrati, & sacerdotii caractere insigniti. Martyrii pal-
 mā cecidit Origenes, quod sacrificare maluit, quam Æthiopis libidinem
 pati, & idem Ecclesiâ pulsus Martyrum & Confessorum judicio: οὐτοὶ
 τοῦ πενώντος ὄντες λογοτέλον, τε καὶ μαρτυρεῖν, ut tradit Epiphan. hæres. 68.
 Èò usque pervenit autoritas Martyrum, ut Ecclesia vix ausa sit damnare
 sententias Martyrum in his quæ erant de fide & religione; Hieronym.
 in Hierem. libr. 4. cap. 19. Quæ licet non sequamur, tamen damnare non
 possumus, quia multi Ecclesiasticorum virorum & Martyres ista dixerunt.

CAPUT IV.

*Clerici habent privilegium fori , cui renunciare non licet
contra Feu retium. Peregrina judicia.*

CLERICI non modò inviti non trahuntur ad civilem Judicem , sed nè volentes quidem possunt renunciare privilegio fori , seque subjecere Jurisdictioni judicis secularis ; cap. si diligenti. cap. significasti , de foro competent. cap. gravem , de excess. Prælat. Jure veteri Clerici volentes non prohibentur adire secularia tribunalia , de consensu proprii Episcopi ; can. Clericum nullus. 1. & 2. qu. 1. cap. 1. & 2. de foro competent. quia videbatur minimè fieri injuria volentibus Clericis , maximè consentiente Episcopo , cuius in primis interest Jurisdictionem suam non indefensam relinquere ; L. 1. ff. si quis jus dicent. non obtemperav. L. nullum. C. de testib. cap. dilecto , de sentent. excommunic. in 6. & præscriptioni fori cuilibet licet pacto renunciare ; L. si fide jussor. ff. qui satis cogant. L. pen. C. de paet. Sed hoc jus correctum est ab Innocentio III. qui primus rescripsit in d. cap. si diligenti , nè liceat Clericis etiam volentibus & juratis abdicare à se privilegium fori , optimè ratione , nimurum quia privilegium hujusmodi non personis , sed Ordini concessum est , & privilegium est juris publici , cui privatorum pactis derogari non potest. Non potest contemni beneficium legis , in quo non merita personarum , sed officii & ordinis spectantur : Ambros. de iis qui mysteriis initiant. cap. 5. *Non merita personarum consideres , sed officia Sacerdotum.* Et Clericus qui privilegium fori emittit , non videtur retrò id facere , sed metu & dolo captus , non tam pacisci , quam decipi : Arnob. in Psalm. 16. *Subplantatur qui privilegium amittit , sicut à Jacob Esau subplantatus est , &c.* Nemo præsumitur sponte renunciare beneficio , multis fortè sumptibus & laboribus quæsito , cap. super hoc , de renunciat. Non potest Clericus prorogare Jurisdictionem incompetentis seu non idonei judicis : & facto suo se subripere proprio judici. Jurisdictiones suis finibus distinctæ confundi non debent , nè Ecclesiasticus ordo intervertatur : totus Ecclesiasticus ordo confunditur , si sua cuique Episcopo Jurisdictione non servetur ; can. per venit. 11. qu. 1. can. ecce. 99. dist. cap. ex tenore , de foro competent. Disciplinæ Ecclesiasticae maximè interest Clericos suum & unum habere Judicem , si per leges regni licet , quod facilius in obsequio & officio continantur , nè dum in plures Judices distrahuntur , neutrum ferè agnoscant , & conflictus Judicium inter-

se effugii & impunitatis occasionem eis praebeat: denique in Clericis, si quid sapio, cavendum est quod de Italis fertur duobus eos gaudere dominis, ut unum alterius concursu amoveant: Luitprand. hist. libr. 1. cap. 10. Semper Italienses geminis uti dominis volunt, quatenus alterum alterius terrore coercent. De Mediolanensibus Radevicus de gest. Frederic. libr. 2. cap. 33. Unde factum est ut civitas hæc inimica Regibus ab antiquo fuisse dicatur, hac usq; temeritate ut semper rebellionem Principibus suis moliens, schismate Regni gaudeat, & geminorum potius dominorum, quam cuius super se justè regnantis affectaret principatum.

Nec modò Clerici non possunt expressè renunciare privilegio fori sed nec tacitè, putà non possunt conveniri apud Judicem secularem non obstante consuetudine contrariâ, quæ est vice pacti taciti; cap. Clerici, de judic. Etiam exempti per se non possunt renunciare exemptioni, quia beneficium exemptionis non tantùm est in gratiam exempti, sed etiam in gratiam concedentis; cap. cùm venerabilis, de consuetud. cap. dilecti, de renunciat. cap. cum tempore, de arbitr. cap. si Abbatem, de Elect. in 6. Gloss. in cap. tuarum, de privileg. Non dispari quoque ratione percutientes Clericum, etiam volentem ex submissione quæ sit de consuetudine regionis, injuriæ luendæ causâ, non effugiunt excommunicationem latæ sententiae; quia hujusmodi pœna infligitur non tam in gratiam Clericorum, quam Ordinis clericalis; cap. contingit, de sentent. excommunicat. Ex his satis exploditur quod voluit Fevret. libr. 4. cap. 4. num. 2. Clerico licere in re civili renunciare privilegio fori ex submissione in contraetu appositâ. Tum quia Clericus omnino non potest renunciare privilegio fori, tum quia ex moribus Galliæ non potest prorogare Jurisdictionem extranei judicis, hoc est non sui, quia Jurisdictiones sunt limitatae, & patrimoniales; nec hac in re iniquioris conditionis esse debet Jurisdictio Ecclesiastica, ac secularis, cùm eodem jure patrimonii censenda sit, nè Jurisdictionum termini confundantur; & hæc est sententia forensium Clericos indistinctè non posse renunciare exceptioni fori, ex d. cap. si diligent & d. cap. significasti: Benedict. in cap. Raynut. verb. & uxorem decis. 2. num. 30. & seqq. Aufrer. in quæst. 128. Capell. Tolos. idem de protest. secular. regul. 2. fallent. 30. Guid. Pap. qu. 139. Boer. qu. 114. Marc. decis. 1157. tom. Camill. Borrel. in addit. ad Bellugam rubr. de proposit. Princip. §. videndum. Inde damnatur corruptela & acetbitas sceneriorum Italicorum, quos composito nomine vocabant Caursinos, quasi canis, & ursi feritate formidandos, quod à Clericis mutuas pecuniarias accipientibus tolerent nomina seu cautiones mutui exigere quibus fe & Ecclesias obligarent, & renunciarent privilegio fori, quam stipu-

landi formulam memoriae tradidit Matth. Paris. in Henrico IIII. ad ann. 1235. Pro quibus omnibus antedictis firmiter & plenariè adimplendis, & inviolabiliter observandis obligamus nos & Ecclesiam nostram, & successores nostros, & omnia bona nostra, & Ecclesiæ nostræ, mobilia & immobilia, Ecclesiastica & mundana, habita & habenda, ubicumque fuerint inventa, Mercatoribus antedictis, & eorum heredibus, usque ad plenam satisfactionem omnium predicatorum, quæ bona ab eis precario nomine recognoscimus possidere; & volumus super omnibus antedictis, ubique & in omni foro conveniri, renunciando pro omnibus antedictis pro nobis & successoribus nostris omni auxilio canonici & civilis, privilegio clericatus & fori, epistolæ D. Adriani, omni consuetudini & statuto, &c.

Regulariter exceptio fori non potest opponi nisi ante litem contestatam; L. 4. C. de Jurisdic. L. ult. C. de except. L. peremptorias. C. sentent. rescind. non poss. Clericus tamen etiam post litem contestatam coram judice seculari potest opponere exceptionem fori; L. 1. C. Th. de Episcopal. judic. Capitular. libr. 6. cap. 281. refusis sc. sumptibus litis, cap. exceptionem, de excep. Maynard. libr. 1. cap. 24. quia ut diximus, Clericus lite contestata non potuit extraneum Judicem suum facere. Quod si Clericus conveniatur apud Judicem, an teneatur comparere apud Judicem secularem exceptionis fori proponendæ causâ, an apud judicem Ecclesiasticum; & quidem si negetur esse Clericus, vel alias judex negetur competens, de jure cognitio huius questionis pertinet ad judicem Ecclesiasticum, non ad secularem, quia de re Ecclesiastica & spirituali agitur; cap. si judex, de sentent. excommunicat. in 6. & ita apud Italos & Hispanos servari docent Thomas Grammatic. decis. Neapolit. 29. & Covarruv. practic. quæst. cap. 33. Tamen in Galliâ Clericus conventus apud Judicem secularem tenetur comparere, & coram eo exceptionem fori opponere, quâ non admissa appellat ad Superiorem; Guid. Pap. quæst. 138. Gall. qu. 38. Durum certè ac lugendum Ecclesiam in Galliâ durioris sortis esse ac in Hispania & Italia; sed ferendæ leges & consuetudines regni: Fgo, inquit Jo. Faber in §. ult. Just. de Satisdat. Cum sim de Regno, leges Regni non impugno; nec à jure civili abhorret istud quo utimur, si enim judex negetur esse competens, conventus debet comparere, quia Prætoris est affitmare, an sua sit Jurisdicçio; L. si quis ex aliena, ff. de judiciis. L. ex quacumque causâ, ff. si quis in jus vocat.

Nec modò Clericus non potest consentire in Judicem secularem; quin imò non potest consentire in Judicem non suum, licet Ecclesiasticum, sine consensu sui Episcopi; quia peregrina judicia, id est Judicis non sui tametsi Ecclesiastici, legibus Ecclesiæ submoventur; can. peregrina. can. leges. can. non liceat. 3. qu. 6. can. nec extra. ead. caus. qu. 9. can.

scitote. 6. qu. 3. can. privilegia. 25. qu. 2. capitul. libr. 7. cap. 230. 348.
cap. significasti , de foro compet. & hanc sententiam comprobat Balsamo
in can. 9. Synod. Antiochen. Ivo Carnot. epist. 35. *Peregrina iudicia*
nullius esse momenti , decretorum pariter & Canonum generali sanctione
decernit autoritas. Et idem epist. 85. *Cum autem in Provincia vestra pe-*
rigrinum sit iudicium nostrum , peregrinum tamen non putamus esse consti-
tuum nostrum. Et Goffrid. Vindocinens. lib. 2. epist. 24. *Canonibus, sicut*
ipsi melius nostis , potestas obviare videtur , ut Ecclesiastica causa seculari
& peregrino iudicio terminetur , & quod vos & vestros facere decet, aliis
etiam personis Ecclesiasticis concedatur. Hoc jure Théodoritus Cyrensis
Episcopus ab haereticis quibusdam non recte fidei insimulatus , & eo no-
mine à Dioscoro Episcopo Alexandrino causâ inauditâ male litteris ac-
ceptus , questus est apud Flavianum Episcopum C. P. epist. 86. Dioſco-
rum Alexandrinum , præter jus in Episcopum Orientis subditum Antio-
cheno Jurisdictionem sibi ascivisse , contra Nicenum Canonem qui
unicuique sedi suani Jurisdictionem servari voluit.

C. A. P. U. T. VI.

Clerici quibusnam casibus amittunt privilegium fori.

CLERICI propter meritum & dignitatem Ordinis gaudent privi-
legio fori ; cap. si diligent , de foro competenti : tamen id certis
casibus ut indigni amittunt ; puta Clerici qui post susceptos Ordines du-
xere uxorem , multantur privilegio fori ; cap. ex parte de Cleric. conju-
gat. cap. un. eod. tit. in 6. cap. ex parte , de privilegiis. Conc. Trident.
fess. 23. de reform. cap. 6. *Quod institutum est propter abusum illius*
seculi , quo permulti ambiebant Clericatum , non alio consilio , quam
ut Judicem secularis declinarent : Stephan. Tornacens. epist. 12. *Non-*
nulli ut potestatum secularium jurisdictionem devitent , tonsurâ tantum ,
vel minoribus Ordinibus , dolo inter Clericos se simulant aggregari. Non-
dum tamen securis ad radicem posita est : hac enim ætate Clericis qui
unicam & virginem uxorem duxissent , & tonsuram vestemque cleri-
calem retinerent , non est ademptum privilegium fori ; d. cap. unic.
Hoc jure tempore Caroli VI. Joannes de Maris Advocatus fisci in Se-
natū Parisiensi , tumultū publici insimulatus hac exceptione usus memo-
ratur , tamquam Clericus unius uxoris vir , ejusdemque virginis :
Joannes de Ursinis in vit. Caroli VI. ann. 1382. *Si feut mis au Chaste-*
let , & ny fallut gueres de procez , ne sans a peine l'examiner , ne dire les

causes, feut dit qu'il auroit le col coupé, & combien quil requist estre ouy en ses justifications & deffenses, & aussi qu'il estoit Clerc marié avec une seule vierge & pucelle, quand il épousa, ce nonobstant fut mené aux Halles. Eodem tempore Montacutius penes quem rerum summa erat, ab æmulis perturbatae Reip. reus factus, eadem exceptione usus est, sed non fœlicius: Idem scriptor vitæ Caroli VI. ad ann. 1409. Mais au regard dudit Montaign, le dix-septième jour dudit mois d'Octobre, feut condamné par Messire Pierre des Essars, à estre decapité aux Halles de Paris, combien qu'il feut Clerc marié cum unica virgine, & avoit esté pris en habit non difforme à Clerc, &c. Iisdem moribus Vvillelmus de Busseyo ob facinora prehensus à judice seculari, cùm exceptione fori Ecclesiastici usurus niteretur amictum capitis solvere, ut tonsuram Clericalem ostenderet, impeditus memoratur: Matth. Paris. in Henrico III. ad ann. 1259. Et cùm non posset objectis respondere, quia multis erat irretitus sceleribus, voluit ligamenta suæ coifæ solvere, ut palam monstraret tonsuram se habere clericalem, non est permisus, &c. Sed hodie Clericus conjugatus omnino amittit privilegium fori & Canonis, quia pro laïco habetur; Guid. Pap. qu. 138. & ibi Ferrer. Imbert. libr. 3. instit. forens. cap. 8. §. 2. in fin. Mayn. libr. 1. cap. 23. Belluga in specul. rub. de proposit. §. videamus. Clericus conjugatus etiam olim contractis nuptiis statim amitterebat beneficium Ecclesiasticum; extravagant. unic. Joann. 22. de vot. & voti redempt. Gloss. in d. cap. un. de Cleric. conjug. in 6. Ivo Carnotens. epist 218. Veruntamen consilium quod mihi ipsi darem, si aliquem de commissis mihi fratribus uxoriæ compede ad strictum deprehendarem, tutum esse intelligo, videlicet ut Sacramentum conjugii maneat, Clericus verò qui postposita clericali continentia, de superiori ordine ad inferiorem descendit, stipendia militia Clericalis amittat. Clericus unius uxoris ejusdemque virginis vir, tonsurâ & habitu clericali utens retinebat quidem privilegium fori, & Canonis; si quis suadente d. cap. unic. cætera amitterebat, puta beneficium Ecclesiasticum, & alias exemptiones clericales; d. cap. ex parte, de Clericis conjugat. d. cap. ex parte, de privilegiis. Cleric quoque joculatoris, Goliardi seu Buffones, id est mimi Scenici, Histriones amittunt privilegium fori & Canonis, cap. unic. de vit. & honest. Cleric. in 6. & Histrionicam facientes arcenti à sacris Ordinibus; can 1. 51. dist. De joculatoribus Conc Lateranensi. habitum sub Innocentio III. cap. pen. de vit. & honest. Cleric. Mimi joculatoribus & Histrionibus Clerici non intendant Alexander III. in cap. et si questiones, de Simon. Non fuit magnum à Cardinali equum unum transmitti, quem etiam joculatori petenti vir tantus, & tam abundans forte donaret. Et de Goliardis Matt. Paris. in Henrico III. ad ann. 1239. Re-

cedentium autem quidam famuli, vel mancipia, vel illi quos solemus Go-liardenses appellare, versus ridiculos componebant, dicentes, &c. Gallis fangleurs sive fongleurs. Clerici etiam sine tonsurâ & habitu clericali in delicto deprehensi non habent privilegium fori; can. ut Presbyteri. 17. qu. 4. d. cap. ex parte, de privilegiis, cap. si judex laicus, de sentent. excommunicat. in 6. L. item apud Labeonem. §. si quis virgines. ff. de injur. quia mutato habitu pro laicis habentur; Capell. Tolos. qu. 144. 147. Covarruv. practicar. qu. cap. 32. Belluga in specul. de proposit. §. videndum. num. 21. Imbert. libr. 4. cap. 6. Guid. Pap. q. 138. Mynsing. Centur. 2. observ. 67. Damhouder. in prax. cap. 15. num. 25. Sacerdotio abdicatus est Eustathius Sebastiensis Episcopus, quod non congruâ Sacerdoti veste uteatur; Socrat. libr. 3. cap. 33. Sozomen. libr. 3. cap. 13. Ita Hostilium Macinum Ædilem curulem cum Manuciae mætrici diem dixisset apud Tribunos plebis, quod de ejus teœto noctu lapide iœtus esset, derisum quod cum venire cum coronario, id est corona in capite non decuisset, Gell. libr. 4. cap. 14. Et si Clericus post delictum ambierit Ordinem clericalem, vel emiserit professionem regularem, non utitur privilegio fori, quia privilegium supervenientis non mutat forum; L. cum quædam, ff. de Jurisd. L. si quis posteaquam, de judic. L. 4. §. non omnes. L. ult. de re militar. L. 2. c. qui militar. poss. libr. 12. cap. proposuisti, de for. compet. cap. 2. nè Cleric. vel Monach. Covarruv. practicar. quæst. cap. 32. Aufrer. de potest. secularium super Eccles. regul. 1. fallent. 11. ut & Clericus si post contraëtum æs alienum in ordinem clericalem irrepserit, non gaudet privilegio fori, quia in fraudem creditorum, fori mutandi causâ Ordines suscepisse intelligitur; L. ult. §. ex bonis, ff. de bon. damnat. d. cap. 2. nè Cleric. vel Monach. Clerici incorrigibiles etiam amittunt privilegium fori; cap. contingit, de sent. excommunicat. & per secularem potestate coercendi sunt; can. nec licuit. 17. dist. cap. 1. de offic. ordinari. cap. cum non ab homine, de judiciis: quia pro laicis habentur, & ad Apostasie crimen accedunt; Joannes Salisber. epist. 72. Quotiens personæ Ecclesiastice, omni jure contempto, Ecclesiasticas impugnant sanctiones, eò quidem gravius puniendæ sunt, quod ad sacrilegii crimen, & scelus Apostasie quodammodo videntur accedere. Si Clericus falsum testimonium dixerit coram judice seculari, ab illo in ipsum animadverti potest, non obstante praescriptione quilibet, vel privilegio fori; L. nullum. & ibi Gloss. C. de testib. L. Divus. ff. ad L. Cornel. de fal. Ratio est quia quilibet judex potest Jurisdictionem suam defendere penali judicio; L. unic. ff. si quis jus dicent. non obtemperaverit. Matth. de Afflict. decis. 219. 230. Frideric. Senens. Conf. 93. Rebuff. in quib. casib. Cleric. coram judic. secular. convenire possit. num. 88. 89.

CAPUT VI.

Clerici sunt fori Episcopalis in actionibus personalibus Civilibus, & vel Criminalibus. Cur obnoxii publici ratiociniis arceantur à sacris ordinibus, malignè interpretatur Fevretius. An Clericis negotiari liceat vietū causā salvo privilegio fori.

IN actionibus in personam Civilibus vel Criminalibus Clerici non conveniuntur, nisi apud suum judicem, id est Episcopum; can. ino-
lita. can. placuit. II. qu. i. cap. si diligenti. cap. significasti, de foro com-
petent. Nov. Just. 83. & 123. cap. 20. Et hoc ius constitutione Philippi
Pulchri anni 1303. sancitum est, & rursus constitutione Francisci I.
anni 1539. art. 4. exceptis actionibus quæ descendunt ex administratione
muneris publici seu Civilis, putà tutelæ vel curæ vel rationis fiscalis,
vel cujuslibet officii civilis, vel ex negotiatione. Malignè in hunc lo-
cum Fevretius libr. 4. cap. 8..interpretatur ideo ab Episcopis non admitti
ad Ordines obnoxios ratiociniis publicis vel privatis, nè Jurisdictio Epis-
copalis evacuetur, & numerus subditorum decrescat. Verum enim qui-
dem est obnoxios ratiociniis arceri ab Ordinibus, ante rationes redditas,
& præstita reliqua; sed non Jurisdictionis Episcopalis tuendæ causâ,
Ecclesia enī non quærit quæ sua sunt: Sed sanctiore & puriori consilio,
nempè ne Ecclesia dedecoretur infamia talium virorum, & videatur
quasi latibulum obnoxiorum hominum: Synod. Carthaginensis 1. can.
8. Ex sententia Grati Episcopi Carthaginensis: *Si post deposita universa*
& redditæ ratiocinia, actus vita ipsorum fuerint comprobati in omnibus,
debent & cum laude, Clerici, si postulati fuerint, honore munerari; si
enim ante libertatem negotiorum, & vel officiorum, ab aliquo sive consideratione,
fuerint ordinati, Ecclesia infamatur. can. magnus. 54. dist. cap.
uniç. obligat. ad ratiocin. non ordinand. Nec est quod invidiâ oneretur
providentia sacræ legis: idem enim ante placuit Constantino, ne offi-
ciales obnoxii ratiociniis ordinentur nè injuria fiat Clerico, si ad priorem
conditionem retrahantur; L. officialis. C. de Episc. & Cleric. Eadem
fuit ratio Nov. Just. 123. cap. 15. Laudabilior etiā fuit scopus Consta-
tutionis Mauricii Augusti nè obligati rationibus publicis ordinentur,
nè indigni admittantur ad Clerum, quam commendat Gregor. 1. lib.

7. epist. II. in can. legem. 53. dist. Legem quam piissimus Imperator dedit, nè fortasse hi qui militiae, vel rationibus sunt publicis obligati, dum causarum suarum periculum fugiunt, ad Ecclesiasticum habitum veniant, vel in Monasteriis convertantur, vestre studi fraternitati transmittete; hoc maxime exhortans, quod hi qui seculi actionibus implicati sunt, in Clero Ecclesiæ præproperè suscipiendi non sunt; quia dum in Ecclesiastico habitu non dissimiliter quam vixerant vivunt, nequaquam student seculum fugere, sed mutare. Et idem Gregor. libr. 2. epist. 62. Longino viro Clarissimo Stratore veniente Dominorum legem suscepit, in qua Dominorum pietas sanxit, ut quisquis publicis administrationibus fuerit implicatus, ei ad Ecclesiasticum officium venire non liceat. Quod valde laudavi evidentissime sciens, quia qui secularem habitum descrens, ad Ecclesiastica officia venire festinat, mutare vult seculum, non relinquere. Sacræ legis non immemor Thomas ex Cancellario Angliæ designatus Cantuariensis Archiepiscopus, non prius consensit nominationi regiae de se factæ, quam à Principe omnibus curiæ nexibus absolutus esset: Unde postea cum Regis offensionem ob tuendas libertates Ecclesiasticas contraxisset, Conventus de reddendis rationibus administrationis initæ dum fungeretur officio Cancellarii, non esse repetendas ab eo rationes exceptit quibus semel solemniter solutus esset ante ordinationem, de quo Rogerus Hovedenus & Matth. Paris. in Henrico II. Obligatos rationibus publicis, ab Ordinibus arcet Ecclesia, nè injuria ipsi fiat, si obnoxii repeatantur, vel nè indigni passim sine delectu ordinentur; sed semel ordinatos, si forte rationibus fiscalibus vel muneribus publicis implicantur, nequaquam eos foro suo vindicat, imò eos prorsus à se ut indignos & exhaeredes repellit: Petrus Blesens. tractat. de institutione Episcopi: *Quidam tamen per usurpatas seculi administrationes se vinculo curiali obnoxiant; & quasi renunciaverint suæ privilegio dignitatis, calculum durieris eventus expectant; nam pro causa hujusmodi hodie in Sicilia mancipati sunt Episcopi quidam carceralibus vinculis, nec aliquod expectant ab Ecclesia Romana solatum, quibus improveratur à summo Pontifice, ut bibant de calice, quem sibi temerè miscuerunt.* Clericus, ut ad propositum redeamus, ubi convenitur ut haeres Laici, non utitur privilegio fori, quia conditio obligationis deterior fieri non potest ex persona haeredis; L. 2. §. ex his. ff. de VO. maximè ubi lis contestata est cum defuncto quia ubi semel acceptum est judicium, ibi & finem accipere debet, L. ubi acceptum. ff. de judic. Idem Juris est si Clericus fundum vendiderit Laico, & fundus evincatur, & ab emptore denunciatus sit ut eum evictionis nomine defendat. quæ actio de evictione est personalis, quia oritur ex contractu, non potest uti priyilegio sui fori,

sed emptoris forum sequi debet; L. venditor. ff. de iudic. L. i. C. ubi in rem aetio.

Item Clericus conventus coram Judice seculari actione mixta quæ est tam in rem quam in personam, putat actionibus familiæ excusundæ vel communis dividendo, non potest uti præscriptione sui fori, quia licet hujusmodi actiones sint quadammodo personales propter præstationes personales quas continent, tamen magis accedunt ad actiones in rem, quod in his agatur de divisione rerum communium; L. cum putarem, L. inter coheredes. §. 1. ff. famil. excusund. L. i. ff. commun. dividund. Et haec omnia persequitur Benedict. in cap. Raynut. in verb. & uxorem. decisi. 2. num. Clerici denique conventi coram Judice seculari actione mandati quæ est personalis ex procuratione rerum Laici, vel actione pro socio quæ est etiam personalis ex negotiatione, non possunt se tueri oppositæ exceptione fori; quia indignum est eis ab Ecclesia subveniri per quos constat in Ecclesia scandalum generari; cap. sacerdotibus tit. ne Clerici vel Monachi frustra auxilium legis invocar, qui committit in legem; L. auxilium. ff. de Minorib. cap. quia frustra de usur. & in Fevret. libr. 4. cap. 4. in fin. Sed quod de negotiatione dictum est, adhibitat distinzione accipi velim, nimis si Clericus negotietur lucri & quæstus causâ non uti privilegio fori; quod si tenuem negotiationem exerceat, victus & almoniæ causâ, finge pauperiorum Clericum, tunc non amittere privilegium fori; quia Clerici non prohibentur aliquantis per negotiari, sublevandæ regestatis causa; L. 2. C. de Episc & Cleric. L. ii. C. Th. de Lustral. collat, vel etiam victum & vestitum sibi querere quopiam artificiolo, salvâ dignitate Ordinis; Conc. Carthaginens. 4. can. 49. Clericus victum & vestimentum sibi artificiolo vel agriculturâ absque officii sui dumtaxat detimento paret; cap. Clericus 91. dist.

CAPUT VII.

An Judex Ecclesiasticus cognoscat de actionibus in rem, & possessoriis. Quæstio feudi Laici inter Clericos ad quem pertineat.

JURE Pontificio Judex Ecclesiasticus potest cognoscere de actionibus in rem, & de actionibus possessoriis inter Clericos. etiam uno eodemque judicio ; cap. Cùm Ecclesia Sutrina. cap. cùm dilectus, de causa possess. & proprietat. causam tamen possessionis incidentem causæ quæ erat fori Ecclesiastici, puta causæ statûs, seu quæstioni natalium, Pontifices ipsi non ingratius abdicarunt, & Principibus secularibus, eorumque officialibus reliquere. Alexander III. cùm Londinensi Episcopo & aliis duobus demandasset cognitionem causæ statûs mulieris nomine Agathæ, simul & possessionis hæreditatis seu bonorum ; hac de re gravius commoto Henrico II. Anglorum Rege, Londinensi Episcopo & condelegatis mandavit, ut reservatâ cognitione causæ statûs, quæstionem possessionis bonorum, quasi propriam Regi & suis dimitterent ; cap. causam quæ qui filii sint legitim. *Nos attendentes quod ad Regem pertinet non ad Ecclesiam de talibus possessionibus judicare ne videamur juri Regis Anglorum detrahere qui ipsarum judicium ad se afferit pertinere ; fraternitati vestre mandamus quatenus Regi possessionum judicium relinquendis de causa principali, videlicet utrum mater predicti R. de legitimis sit matrimonio nata, pleniæ cognoscatis, &c.* Eodem jure Judex Ecclesiasticus cognoscit de spolio seu redintegranda quæ est causa possessionis ; can. redintegranda. 3. qu. i. cap. ex parte, de foro competent. Inde Ivo Carnotensi Episcopo succensente Philippo I. quod de spoliatione cognovisset inter Beccenses & Molismenses Monachos, Ivo comiter Jurisdictionem Ecclesiasticam propugnavit epist. 9. ad ipsum, Philippum : *Quod enim inter Beccenses & Molismenses Monachos quantumcumque pacem pro tempore feci, nullam Beccensis in hoc molestiam intuli, sed Abbas Beccensis cognoscens, & erubescens inordinatam spoliationem factam Molismensibus à quibus illam neophytis Monachis suis multum me rogavit ut vel pacem inter eos componerem, vel justè inter eos decernerem. Sed ego propter reverentiam vestram judicium interim distuli, & gratis oblata portione viellatum suorum, ab ipso Abbatे, quæ Mo-*

lisenses reppercebant, litigia quæ inter eos erant pro ipsius Abbatis caritate mitigavi. Quia de re non decuit humilitati meæ succensere sublimitatem vestram, quia si ipsos spoliatores etiam ab inordinata invasione desistere coegerem, majestatem tamen regiam nullatenus offendissem, &c. Moribus tamen Gallicanis, cognitio de actionibus realibus vel hypothecariis pertinet ad Judicem secularem etiam adversus Clericos; Jo. Faber. in §. item Serviana inst. de Actionib. *Prælati Regni Franciæ*, quibus interdictum est uti cognoscant actione reali, non possunt cognoscere hypothecariæ. Et idem in §. si vero reus de fatisdat. *Quicquid fit de jure, scio quod Cardinales & Episcopi respondent in Regno Franciæ in foro seculari in realibus, & in talibus casibus defensiones recipiunt: quare cum ego sum de regno, leges regni non impugno.* Item Jo. Gallus multis locis; quæst. 45. 52. 291. 385. Guillelmus de Cuneo Doctor Tolosanus in L. de his. C. de Episcop. & Cleric. Boër. qu. 69. num. 7. Molin. Consil. 12. num. 8. Lucius L. 2. tit. 2. art. 17. Chopin. de sacra Polit. libr. 2. tit. 1. num. 6 Mynsinger. centur. observ. 22. Nec abs jure actiones possessoriae tribuuntur foro seculari; quia possessio quæ est facti magis quam juris, est merè civilis & corporalis, nihil habet spirituale, de ea lege agendum est, id est jure Civili non Pontificio, & consequenter apud Judicem civilem, non apud Judicem Ecclesiasticum; Augustin. de altercat. Ecclesiæ & Synagogæ: *Lege agatur, quia de possessione contentio est.* Eadem ratione actiones hypothecariae fori secularis sunt, quia actio hypothecaria est actio in rem, quæ pertinet ad evocandam possessionem pignoris; L. pignoris. ff. de pignorib. L. pignoris. C eod. L. si cum venditor. ff. de evict. licet concurrat cum personali actione, & una actio nihil habet commune cum alia, ex quo remissa actione hypothecaria, debitor non liberatur, quia tenetur personali; L. i. C. de pignorib. Moribus nostris etiam actio de spolio pertinet ad judicem secularem, quia est actio possessoria, Marc. qu. 1059. & seq. part. i.

Quæstio quoque de feudo Laïco inter Clericos non pertinet ad judicem Ecclesiasticum sed ad Dominum feudi; cap. cæterum, de judic. eap. ex transmissa cap. verum, de foro compet. cap. Romana. §. debet. de appellat. in 6. Hinc Vvillelmus Camrerarius Conventus apud Episcopum Lincolniensem nomine Ecclesiæ de Luiton, is Episcopum judicem detrectavit, quod Ecclesiæ feudi jure possideret Matth. Paris. in hist. Abbatum S. Albani in Roberto Abbatte. *Ad diem eis positum Vvillelmus non venit, sed misit nuntio qui dicerent ipsum nolle sibi se iudicio coram Episcopo de Ecclesiæ quam non in eleemosyna, sed pro militari servitio hereditariæ possidebat.* Unus casus singularis est, in quo quæstio feudi Laïci transferebatur ad forum Ecclesiasticum, si forte esset mili-

tum in expeditione sacrâ agentium , qui censebantur fori Ecclesiastici quamdiu militarent , quod positi essent sub tuitione Ecclesiasticâ : Ivo Carnot. epist. 173. epist. Eugenii III. apud Otton. Frisingens. de gest. Frideric. libr. 1. epist. cap. 35. &c Innocent. III. libr. 1. 371. Die statutâ ventum est ad causam , obtulit se ad judicium Rotrocos. Secundum ordinem gestarum rerum dixerunt petidores qui pro Hugone loquebantur , se nolle ad hanc causam ingredi , nisi prius eis satisfaceret de eo , quod non erat intermissa ædificatio munitionis , & recredita redemptio Ivonis. Responsum est ex parte Rotroci , neutrum debere fieri , quia munitio illa ei adjudicata erat in curia Comitis de cuius feudo erat , cum judicio Ecclesie ad prædictam curiam hæc causa translata esset , & prædictus Hugo pro peregrinatione Ivonis minimè erat reddendus , cum prædictus Ivo Rotrocum Dominum suum diffiduciasset , & prædam ejus prior cœpisset , homines suos eâ die quâ captus est in vinculis haberet , & ad forisfaciendum eidem armatâ manu militum eo die procederet.

C A P U T V I I I .

An causa possessorii Beneficiorum de jure spectet ad Judicem Ecclesiasticum. An eadem in Gallia ex lege Regni , vel consuetudine , vel privilegio Apostolico spectet ad Judicem laicum.

An Judex Ecclesiasticus in petitorio possit ferre contrariam sententiam , ei quæ dicta est à Judice laïco in possessorio : Reprehenditur Fevreius.

JURE communi Judex secularis non potest cognoscere de possessorio Beneficii Ecclesiastici sed utrumque id est tam possessorium , quam petitorum spectat ad Judicem Ecclesiasticum eodem jure , triplici possimum ratione. Prima est , quia possessio ntitur seu justificatur ut loquuntur , ex titulo qui est mercè spiritualis , sine quo Beneficium obtineri non potest ; cap. 1. de regul. Jur. in 6. Unde collatio Beneficii dicitur canonica institutio ; cap. in litteris , de restitut. spoliat. & Beneficia Ecclesiastica dicuntur Canonicae vel Ordines ; can. ex multis. 1. qu. 3. quod conferrentur in ipsa Ordinatione & ratione ordinationis , ac Ordinatio quæ tota est spiritualis non fieret sine titulo ; can. neminem. can. sanctorum. 70. dist. Licet verò Beneficium Ecclesiasticum habeat nonnihil temporale , putà fructus & obventiones ; tamen uno & indivisi-

duo tituli spiritualis jure censendum est, quia fructus & obventiones sunt accessiones quae assumunt naturam tituli; L. eos qui. C. de usur. Et quod temporale & prophylum est in Beneficio, extinguitur & consumitur confusione cum jure spirituali; quia maius dignum trahit ad se minus dignum; cap. per tuas, de arbitr. cap. quod in dubiis, de consecr. Eccles. vel Altar. Unde causae beneficiales censemuntur inter spirituales quae non requirunt solemnem ordinem judiciorum, id est, solemnia judiciorum forensium; Clem. dispendiosam. de judiciis. Secunda est, quia possessorum beneficii habet admixtam cognitionem juris spiritualis, nec potest disceptari nisi causam cognitam ex titulo; cap. tuam, de ordine cognit. cap. causam quae. qui filii sunt legitim. Gloss. in Clem. unic. de caus. possession. & proprietat. Adeoque ex Constitutionibus Regiis illi vel illi addicitur prorsus ex fide vel potius colore titulorum. Quo pacto igitur fiet, ut Iudex secularis cognoscatur de possessorio Beneficii, quod tentari non potest, quin falcam mittat in messem alienam, id est, in rationem tituli, qui est merè spiritualis, & fori sui expers. Tertia est, quod utroque jure causa possessionis & proprietatis, apud eundem Judicem tractanda est, ne continentia litis dividatur; L. nulli. C. de judic. L. ordinarii. C. de rei vindicat. cap. 1. de caus. poss. & propriet. & ne diversae sententiae ferantur, si res eadem disceptetur diversis in tribunalibus; Nov. 96. cap. 2. cap. 1. de seqvestrat. possess. & fruct. cap. dispendia, de rescript. in 6. Cum ergo causa proprietatis seu juris Beneficii spectet ad Judicem Ecclesiasticum, causam possessionis quae est tantum præparatoria, ad eum non spectare non potest.

In Galliâ tamen ex usu forensi Iudex secularis cognoscit de possessorio beneficii, salvo pretorio judici Ecclesiastico quod satis ferendum vixum est, quia possessoriū rei spiritualis continet quid temporale; cap. ult. de judic. cap. litteras, de restit. spoliat. can. p̄tima. II. qu. 1. Gloss. in cap. litteras, de jurament. calumn. & causa possessionis de re spirituali, non est merè spiritualis: Joan. Andreas in cap. frequens, de restitut. spoliat. in 6: Nec singulare fuit hoc ius in Galliâ; nam & Florentinam potestatem (sic vocant Magistratum majorem) de possessione juris eligendi Rectorem inter Abbatem & Conventum S. Mariae, & commune Castrum de Signa ex consuetudine cognovisse patet; ex d. cap. ult. de judic. Quo vero jure Iudex secularis in Galliâ cognoscatur de possessione beneficii an legē Regni, an ex consuetudine, an ex privilegio Apostolico, nimis invidiosum fortè erit disputare hoc loco. Magistratus seculares hoc jure uti, jure regio seu legē regni voluit Fevret. libr. 4. cap. 8. num. 15. At salvâ reverentiâ Majestatis regni, quae non colitur mendacio sed veritate, hoc ius usu celeberrimum fuit in Galliâ, ante-

quām ulla lēx de eo promulgata esset: nec enim seniores de eo nōvimus leges quām Constitutiones Caroli VII. & Francisci I. quā Judicibus secularibus tribuant cognitionem possessorii beneficiorum. Priors Reges his abstinuisse, testimonio est quōd Ludovicus Junior ubi audivit Henricum II. Anglorum Regem cogitare de amovendo à sede suā Thoma Archiepiscopo Cantuariensi, nefas horruuit, palamque obtestatus est se non sustinere vel minimum è Clericis regni sui destitacre, ut narratur in vita S. Thomae libr. 2. cap. 6: *Certè; inquit, sicut Rex Anglorum, ita & ego Rex sum; & tamen minimum de Clericis mei regni deponere ego non valerem.* Ineptius Guido Pap. quest. 1. & 552. & post eum Rebaff. in Constitut. regias tractat. de sentent. executor. Gloss. 1. num. 2. & Gregor. Syntagmat. libr. 47. cap. 21. num. 25. & alii sibi suasēre hoc jucuntem Magistratibus secularibus ex privilegio Apostolico, id est, ex rescripto Martini V. Pontificis. Rescriptum enim Pontificium non tribuit ullum jus Rēgi & Judicibus suis super cognitione possessorii in beneficiis Ecclesiasticis, sed juri regio quod competebat ex antiqua consuetudine non derogat, ut liquido profitetur Pontifex his verbis rescripti: *Cum autem pro parte charissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Francorum illustris, nuper nobis fuit expositum, quod à nonnullis vertitur in dubium; an per hujusmodi nostram concessionem derogare voluerimus juri & iurisdictioni Regiae, præsertim in casu possessorii retinendæ possessionis, super suis Ecclesiis & Beneficiis Ecclesiasticis suorum Regni Francie, & Delphinatū Viennensis, per quam iurisdictionem præfatus Rex sibi assertit licere in omni casu etiam juridicē tueri possessores. Nos ad omne ambiguitatis tollendum dubium super his opportune providere volentes, ejusdem Regis in hac parte supplicationibus inclinati, autoritate Apostolica tenuore præsentium declaramus, nostræ intentionis non fuisse, neque esse per dictam aut per aliam quamcumque Constitutionem eidem Regi & Regiae iurisdictioni, per quam, ut assertitur, tam Rex quām sui Progenitores super omni possessorio à tanto tempore citra quod de ejus contrario memoria hominum non existit, consueverunt cognoscere, in aliquo derogari voluisse aut velle quoquomodo,* &c. Et licet rescriptum à Pontifice emissum sit precibus Caroli VII. Regis, nequaquam id imperatum novelli juris acquirendi, vel veteris tuendi gratiā; sed ut tolleretur scrupulus, an Pontificis animi fuisset priori quadam Constitutione quā lata erat libertatis Jurisdictionis Ecclesiastice in gratiam, derogare juri seu consuetudini Galliæ ex qua Jūdices Regii solebant cognoscere de possessorio in beneficiis Ecclesiasticis, & ita forte sensit Duarenus de minister. Ecclesiastic. libr. 7. cap. 11. Vero proprius est quod placuit Benedicto in cap. Raynut. in verb. & uxorem decisi. 2. nam. 39. Boërio quest. 69. Feraldo de privileg. Reg.

Franc. privileg. II. & Ferrerio in d. quest. I. Guid. Pap. hoc jus ortum ex consuetudine, quam probarunt Pontifices Martinus V. & Leo X. & hoc satis probatum est ex verbis rescripti Martini quibus commendatur antiqua consuetudo Regni: nec fides rescripti hac in re tentari potest, cum editum sit instantे Carolo VII. à quo quærebatur an priori Constitutione Pontifex intendisset derogare consuetudini Regni, in cognitione possessorii beneficiorum. Nec ullo pacto autoritati Regie officit hæc sententia: nihil interest Principis, an ex lege an ex consuetudine jus istud manarit; in Gallia enim consuetudo praescripta maximè in his quæ sunt juris publici, vicem legis obtinet, & Jurisdictionem tribuit etiam personis incapacibus, putâ clarissimis fœminis; Innocent. III. Parisiensis alumnus, rerumque Gallicarum peritissimus in cap. dilecti, de arbitr. *fuxta consuetudinem adprobatam quæ pro lege servatur in partibus Gallicanis, fœminæ præcellentes in subditos suos ordinariam Jurisdictionem habere noscuntur.* Et ita valuere priscæ consuetudines in Gallia, ut Legis Salicæ appellatione cohonestarentur: & quod feendum Lege Salicâ amitti dixit Suger. in vit. Ludovici Crassi; aut jure pro injuriâ castrum lege Salicâ amittere, non aliter accipi potest quam de consuetudine Regni; feuda enim prorsus ignota fuere Legi Salicæ, & ejus ætati, nec alio jure feuda nituntur quam consuetudine & regalia sunt iusta legi vel consuetudine introducta; cap. super quibusdam. de U.S. Igitur ex consuetudine cognitione possessorii Beneficii Ecclesiastici pertinet ad Judicem secularem, non ad Ecclesiasticum. Ubi vero Judex secularis super possessorio pronunciavit, adeundus est Judex Ecclesiasticus petitorii, id est, causæ proprietatis seu juris beneficii explicandæ causâ; quod tamen ante fieri non potest, quam judicium de possessorio completum sit, & sententia executioni demandata ex Constitutione Regia anni 1539.

Judex Ecclesiasticus verò in petitorio liberam habet potestatem judicandi, non tenetur sequi sententiam à Judice seculari latam super possessorio; non enim hac in re judicat ex formula Prætoris, sed proprio iure: Ambros. epist. 64. *Ergo judicandi accepisti formulam, quales illi qui volunt præscribere sacerdotibus quod sequi debeamus.* Et hoc loco libertati Ecclesiasticae prorsus repugnat quod refert Fevretius, si in petitorio à Judice Ecclesiastico contraria sententia lata sit, appellare licere tamquam ab abusu; quia sententia Judicis secularis super possessorio non tollit Judici Ecclesiastico potestatem judicandi in petitorio, nè lusorium sit & inane judicium petitorii, & frustra ex ipsa Constitutione Regiâ Judici Ecclesiastico réservetur petitorium, si non liceret causâ cognitâ judicare ex animi sententia, prout melius & æquius visum fuerit. De jure etiam sententia lata super possessorio, non occupat liberratem Judicis in petitorio,

torio, quia causa possessionis nihil commune habet cum proprietate; L. naturaliter. §. nihil commune. ff. de adquir. possess. Sententia dicta super possessorio, non habet vim & autoritatem rei judicatae; causa possessionis dicitur momentum. seu possessio momentanea, & celeris reformatio, id est, possessio brevi duratura propter periculum reformationis; L. unic. C. si de moment. possess. fuer. appellat. L. si coloni. C. de Agricol. & censit. L. 4. C. Th. unde vi. Unde sententia super possessorio statim quidem executioni mandanda est, etiam si appellatum sit, ita tamen ut integra omnis proprietatis causa servetur; d. L. unic. & sententia super possessorio, non obstat agere volenti de proprietate, cap. cum olim. de caus. possess. & propriet. cap. querelam. de Ele&t. Non immerito certe, quia judicium possessorum est summarium quod fertur causâ summatim cognita, nec debet præjudicare petitorio, in quo ferenda est sententia causâ plenius cognitâ, nec debet pendere conscientia judicis ex alieno arbitrio. Constitutione Regiâ petitorum relinqui Judici Ecclesiastico, non negatur nec negari potest; sed eam non usu & desuetudine sublatam contenditur. Non destruitur lex, sed luditur; victus in possessorio non solet agere in petitorio apud Judicem Ecclesiasticum, an ergo non potest agere, si injuriâ victus sit? Reservatio petitorii est auxilium juris quod patet omnibus & beneficium legis contra quam præscribi, vel cui privatorum consensu tacito, vel expresso derogari non potest. Constitutio Regia quâ petitorum in Beneficiis integrum relinquuntur Judici Ecclesiastico, est titulus vigilans qui perenni custodiâ & sollicitudine tuetur Jurisdictionem Episcopalem, & impedit præscriptionem. Judex secularis cognoscit tantum de possessorio: emenso possessorio licet Judex Ecclesiasticus destituatur in petitorio, non amittit suam Jurisdictionem, quia nihil obstat Jurisdictioni Ecclesiasticae, si partes acquiescant sententiæ latæ à judice seculari in possessorio, quod justa & legitima videatur, vel si abstineant à prosecutione petitorii apud Judicem Ecclesiasticum tardio litis, vel difficultate sumptuum & necessitate rei familiaris, petitorii cognitio à Judice Ecclesiastico præscriptio ne vel infrequentia conventionis amitti non potest, quamdiu Judex secularis, possessorio judicio se continet; quia Dominus nullo tempore amittit possessionem rei suæ, interim dum aliquis non possidet; L. licet L. ult. C. de acquir. possess. Neque res judicata super possessorio ullo tempore transit in vim judicati super petitorio, quia cum cognitio petitorii in beneficiis sit mere spiritualis, laici eam nullo tempore præscribere vel suam facere possunt; cap. ad nostram, de consuetudine, cap. contingit, de arbitr. cap. decernimus, de judic. Denique possessorium non tollit petitorum, nè lites trahantur, & ut parcatur sumptibus par-

tium, quia multò magis publicè interest, ut sua unicuique Jurisdictio servetur. Totus ordo confunditur si sua cuique Jurisdictio non servetur; can. pervenit. II. qu. 1. Et certè re in judicium deduētā in ea valdè laboravit Senatus Parisiensis & quò se expediret, rem misit in consilium.

C A P U T I X.

An Judex secularis cognoscat de adipiscenda possessione in Beneficiis Ecclesiasticis. An idem cognoscat de causis refutis Litterarum quas vocant Visa, super provisionibus Pontificis.

MORIBUS nostris non incivile est Judicem secularem cognoscere de possessione retinenda, vel recuperanda in Beneficiis Ecclesiasticis, salvo utique petitorio Judici Pontificio. De interdicto autem adipiscenda possessionis non consuevit Judex secularis cognoscere, quia plus habet petitorii quàm possessorii, plus spiritualitatis quàm temporalitatis; Guido Pap. quæst. 1. Duarenus de sacr. minister. lib. 7. cap. 11. Nimirum non potest quis adipisci possessionem Beneficii Ecclesiastici, sine canonico titulo; cap. ex frequentibus, de institut. cap. 1. de regul. jur. in 6. & intrusus dicitur, quisquis nactus est possessionem Beneficii sine titulo; cap. cùm jam dudum, de præbend. Hujusmodi improbos possessores Ecclesiarum pædagogos & incubos notæ causâ vocitat Ivo Carnotens. epist. 66. *Turonensis enim Archiepiscopus prædictæ Ecclesiæ pædagogus & incubus, in Natale Domini Regi contra interdictum vestrum coronam imponens, hac arte à Regi obtinuit, &c.* Et idem epist. 98. *Hoc enim modo & vos & Ecclesiam vestram à multiplici pædagogorum invasione liberabitis.* Pædagogi & incubi dicuntur intrusi incubare dicitur qui dolo vel vi possidet rem alienam, Servius in illud 1. Æneid. *Ponto nox incubat atra. Incubare, inquit, dicitur per vim rem alienam tenere.* Hoc jure si agatur de adipiscenda possessione beneficij Episcopus potest vetare, nè quis ingrediatur possessionem beneficij absque titulo, & idem potest compellere incubatores seu detentores beneficiorum exhibere titulos; cap. ordinarii, de offic. ordin. in 6. extravag. ut quos eod. tit. Conc. Trident. sess 7. de reformat. cap. 5. Episcopus quidem non potest cognoscere de meritis & viribus tituli, an canonica sit institutio, an collatio sit ab habente potestatem, nè indirectè se ingerat

cognitioni possessorii quæ est fori secularis ; sed nihil vetat Ordinarium compellere subditos ut doceant de titulo , nè toleretur vitium intrusio-
nis , & impunè sit intrusus , quos ut fures & latrones detestatur Leo IV.
in epist. ad Veronem Duxem Britannicæ : *Non furem nec latronem qualem
Gillandum esse sensimus in Nannetica sede , qui viventis quod non licuit
locum non timuit usurpare , pro cuiuscunque muneris donis ultra debes defen-
sare ; can. non furem. 7. qu. i.*

Quod si Episcopus renuat conferre beneficia ad suam collationem spectantia , vel interponere litteras quas vocant *Visa* super provisionibus Pontificiis , Judex secularis non potest cognoscere de causis repulsæ seu refutūs , nec eum compellere ad conferendum , vel concedendum *Visa* captis pignoribus ; sed adeundus est superior Ecclesiasticus ex Constitutione anni 1571. art. 11. Blefens. art. 64. Parif. art. 22. Nec in rebus judicandis habetur ratio hujusmodi collationum vel litterarum quas vo-
cant *Visa* , si ab Ordinario per Judicem secularis elicitæ sint vi com-
pulsorii seu capionis pignorum ex Constit. Melodunensi art. 16. Hodiè quidem seculares Judices abstinent ab hujusmodi compulsoriis , nè con-
temni videantur Constitutiones Regiæ ; sed Ordinario recusante & post
eum proximiori , post alteram conventionem solent permettere provisis
ingredi possessionem beneficii adhibito executore laïco , nè committa-
tur noxa intrusionis. Hoc pacto facile per obliquum illuditur Constitu-
tionibus Regiis & lethale vulnus infligitur libertati Ecclesiæ ; tum quia
Ordinarius qui in hac re fungitur officio judicis dati à Sede Apostolicâ
cum formulâ solemini in forma dignum , non habet liberam potestatem
judicandi , an provisus sit capax beneficii nec nè ; cognitione enim capa-
citatis quæ est merè spiritualis , à Judice seculari aufertur Judici suo ;
tum quia provisus mittitur in possessionem beneficii per laicam manum
contra Canones ; institutio enim corporalis , id est , missio in possessio-
nem tam in Beneficiis minoribus quam in Dignitatibus , & installatio
Abbatum de jure pertinet ad Archiepiscopum ; cap. ad hæc cap. ut no-
strum. de offic. Archidiacon. cap. cum venissent , de institut. cap. in
tantum de Simon. Jo. Sarisber. epist. 1. *Et per Archidiaconum Episcopi
ut mos est in possessionem liberam canonice introduetur.* Hodiè provisus
de beneficio mittendus est in possessionem per Presbyterum vel Cleri-
cum , quia missio in possessionem beneficii Ecclesiastici quæ fit in vim
tituli canonici , est magis juris quam facti , magis spiritualis quam tem-
poralis ; Rebuff. in prax. part. 1. tit. de mission. in possess. num. 11. &
tribus. seqq. Et certè Judex secularis injuria sibi conscius , diffidentius
hoc jure uititur , missio enim hujusmodi in possessionem quæ datur ex
edicto Judicis secularis , non tribuit possessionem realem , sed civilem &

festucariam , quæ prodest dumtaxat ad impediendam vacationem beneficii , nec adquirit potestatem ministrandi , vel percipiendi fructus , neque agendi in jure judicioque de possessione beneficii , donec litteræ executoriæ quas vocant *Visa* fuerint obtentæ . Unico colore hoc jus novum & insolens defenditur , quòd remedii loco excogitatum sit propter duritatem Episcoporum . Culpanda certè durities Episcoporum si qui disciplinæ studio , vel proprio ingenio acerbiores existant quām sīt ; sed non temerè & facilè male cogitandum de Episcopis : Augustanum Episcopum proditionis patriæ insimulatum statim restituit Theodoricus : *Nihil enim , inquit apud Cassidiorum variar. epist. 9. in tali honore temerariâ cogitatione præsumendum est , ubi si proposito creditur , etiam tacitus ab excessibus excusat : manifesta proinde crimina in talibus vix capiunt fidem.* Quām tutius est male cogitare de Clericis ab Episcopo repulsam passis , quibus displicet diligentia Episcopi in provisorum examine . Placet Episcopus cuius negligentia electa est , ut impunè sit : Conc. African. can. 88. can. placuit 16. qu. 3. O quām infelix sors Episcoporum , quorum fama maledictis & calumniis laïcorum , passim exposita est . Bonus Episcopus qui Clericorum malis moribus parcit ; malus qui eos in officio & obsequio continet . His de causis quotidie Episcopus ab altari ad tribunalia publica vocatur famæ purgandæ causâ : Has vices Episcoporum meritò dolet Augustin. in Psalm. 128. *Faciat aliquid mali , non objurget Episcopus , bonus est Episcopus ; objurget Episcopus , malus est Episcopus.* Et cumque sit etsi Clericus in examine & scrutinio injuriā patiatur ab Episcopo , non sine injuriā remedium extraordinarium petit è curiâ , cùm legitimum & ordinarium ei pateat de jure , nimirūm recursus ad Superiorem , id est , Metropolitanum , quem non negat etiam Regia Constitutio . Curanda sunt vulnera Ecclesiæ , si quæ sint , non ferro & igne , sed salutari pharmaco , Ecclesia sua rémedia novit , aliena nè ingeras potius venena , quām medicamenta .

CAPUT X.

An Iudex Ecclesiasticus cognoscat Clericos de reliquis censūs pensionis, vel redditū constituti personali actione conventus.

An Judices seculares tui sint consuetudine de occupatione Jurisdictionis Ecclesiasticae.

JUDICEM Ecclesiasticum cognoscere de actionibus personalibus, non de realibus in Clericos, juris antiqui & perpetui est. Inde nascitur quæstio an pro reliquis censūs, pensionis, vel redditū pecuniā constituti, Clericus convenientius sit apud Judicem Ecclesiasticum, an apud secularem. E forensibus quamplures opinantur, eo nomine agendum apud Judicem secularem, quia medium est reale, id est, causa petendi est realis, census est onus reale, onus prædii non personæ; in vestigalibus & tributis magis conveniuntur ipsa prædia, quam personæ; L. Imperatores. ff. de publican. L. cum possessor. de censib. L. 2. & ult. C. sine cens. vel relig. fund. comparatur. non poss. Et licet census petatur actione personali, hac quodammodo pro reali habetur, quod oriatur ex contractu censuali spectante ad rem prædiariam; causa & origo obligationis spectanda est potius quam titulus actionis, L. qui id quod. ff. de donat. L. facta. ad Trebell. L. clam possidere. de adquir. possess. L. Tutor. de fidejuss. L. 3. c. ad Macedon. Licet tamen census debeatur nomine prædii, & præstetur à personis propter res, duplex pro eo competit actio, neimpè actio in rem, quæ convenit rem non personam, pro qua adiri oportet Judicem secularem, & actio personalis qua convenit persona non res, quia datur ex contractu, nimirum omnes actiones ex contractu sunt personales; L. actionem. ff. de obligat. & act. & in hujusmodi actione ut in aliis actionibus personalibus Clerici convenienti sunt apud Judicem Ecclesiasticum: cum enim reliqua census petantur actione personali nihil vetat adiri Judicem Ecclesiasticum qui est proprius & competens Iudex Clericorum in omnibus actionibus personalibus, etiam ex constitutionibus Regiis: & hanc partem acriter defendit Jo. Gallus quæst. 52. *Et credo, inquit istam partem pro qua placitavi, ut Evangelium veram, quicquid dicatur & fiat.* In eandem sententiam in redditibus pecuniā constitutis pedibus ivit Molin. de usur. qu. 11. num. 154. Contrarium usum publicorum tribunalium probant Aufrer. de potest. seculari regul. 2. fall. 4. Benedict. in cap. Raynut. in verb. & uxorem. decis. 2. num.

34. Rebuff. traet. in quib. casib. num. 79. Fevret. libr. 4. cap. 8. num. 22. licet minus propitius libertati Ecclesiæ fateri compellitur, si pro reliquis censu personali actione agatur cum Clerico rem de jure esse fori Ecclesiastici, sed alio jure utimur, inquit; id est vim & injuriam quæ à laïco judice fit Ecclesiæ, contrario usu & consuetudine defendit, quod pessimum profecto est genus defensionis. Non valet parva consuetudo contra libertates Ecclesiæ, quæ non dicenda est consuetudo, sed corruptela; cap. ult. de consuetud. Milites & negotiatores habent suos judices, nec eis de privilegio fori movetur invidia: Clerici suum naicti sunt judicem, meritis Ordinis & sacræ militiae, & totus orbis commovetur, ut tollatur eis privilegium, id est, præmium laborum. *Quid facient infœciles Clerici?* Si præscriptionem fori tueantur auctoritate Canonum, legibus adversum eos pugnatur; si legum auxilium invocetur à Clericis, statim eis objicitur consuetudo quæ destruat Leges & Canones. Incerto jure vagamur, laudamus leges si prosint, secus provocamus ad capitula; causas nostras non juri, sed jura causis servire, & velut plumbeam regulam accommodari volumus, & hæc inveterata Reipublicæ labes quam deploravit Hincmarus in epist. ad Episcopos Franciæ cap. 15. *Quandò enim sperant aliquid lucrari, ad legem se convertunt, quando vero per legem non estimant acquiri, ad capitula configiunt, sicutque interdum fit, ut nec capitula pleniter conserventur sed pro nihilo habeantur, nec lex.*

Caveant Judices super his & cogitent quia non vilis est auctoritas consuetudinis, sed non ita valet ut rationem vincat aut legem; L. 2. C. quæ sit longa consuetud. Adversus veritatem quæ est parens justitiæ nullo tempore præscribitur; Tertul. de veland. Virginib. cap. 1. *Hoc exigere veritatem, cui nemo præscribere potest, non spatium temporum non patrocinia personarum, non privilegium regionum.* Et prava consuetudo non lex, sed vetustas erroris est; Cyprian. magistrum securitus epist. 74. ad Pompeium: *Consuetudo quæ apud quosdam obrepserat impedire non debet, quominus veritas prævaleat & vincat; nam consuetudo sine veritate vetustas erroris est.* Car. consuetudo. 8. dist. Denique consuetudo à jure aliena, non consuetudo dicenda est, sed corruptela, cap. ult de consuetud. nec umquam parit præscriptionem, cap. ult, de præscrip.

CAPUT XI.

An Iudex Ecclesiasticus possit cognoscere de solutione pensionis beneficiariae. Episcopis olim licuit imponere pensiones beneficiis certis de causis. Congruæ portionis cognitio an spectet ad Episcopum.

JUDEX Ecclesiasticus etiam potest cognoscere de solutione pensionis impositæ Beneficio Ecclesiastico, pluribus rationibus. Primo, quia pensio Beneficiaria, inspeçta causa & origine reservationis pensionum, est onus personale, quod non imponitur Beneficio, sed persona propter Beneficium, nec transit in successorem, ne Beneficium scindi videatur; cap. nisi essent, de præbend. cap. ut nostrum. ut Ecclesiastic. benefic. sine diminut. conferant. can. si quis præbendas. i. qu. 3. Secundo quia pensio petitur actione personali, ex pacto partium homologato à summo Pontifice, ex quo nascitur actio personalis; cap. audivimus, de collusione detegend. cap. extirpandæ. §. qui vero. de prebend. Tertiò quia jure communi Episcopus potest imponere pensionem Beneficio ex justa causa, putà pro Clericis bene meritis de Ecclesiâ; can. possessiones. 16 qu. 1. Guid. Pap. qu. 179. Gigas. de pensionib. qu. 6. Rebuff. de pacifi. possessor. num. 120. Garcias de benefic. part. i. cap. 5. num. 173. Ac licet hodiè potestas imponendæ pensionis Beneficii usu devoluta sit ad Pontificem, nihil vetat Episcopum cognoscere de solvenda pensione, quia origo potestatis Episcopalis spectanda est. Quartò in Galliâ debitor pensionis non potest compelli ad solvendam pensionem, per alium quam per Ordinarium, id est Episcopum; Pragmat. in §. item quod ratione, de Annat. & si condemnatio emittereatur per executorem in litteris appellandi jus esset tamquam ab abusu; Benedict. in cap. Raynut. in urb. si absque liberis. in 2. de fideic. substit. num. 39. Rebuff. de pacific. possess. num. 146.

Juris antiqui etiam fuit Beneficiis Ecclesiasticis pensiones impendi ab Episcopis. In Concilio Matissonensi deposito Faustiano Aquensi Episcopo, Palladius Santonensis & Orestes Vasatenensis Episcopi ipsius Ordinatores damnati sunt annuam pensionem centum nummorum alternis ei præstare; Gregor. Turonens. lib. 8. cap. 20. *Faustianus autem qui*

ex iussu Gundovaldi Aquensis urbis Episcopus Orainatus fuerat, eà conditione removetur, ut Orestes sive Palladius qui eum benedixerant, vicibus passerent, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent. Quintianum Ruthenensem Episcopum à Gothis sede suâ pulsum comiter suscepit Euphrasius Arvernensis Episcopus, eique demum & prædia sustentationis causâ præbuit: idem Turonens libr. 2. cap. 36. Unde factum est ut Quintianus Ruthenorum Episcopus per hoc odium ab urbe deporceretur. Et mox: De nocte consurgens cum fidelissimis ministris suis, ab ubi Ruihena egrediens ad Arvernos venit, ibique à sancto Eusebio Episcopo, qui quondam Aprunculo Divisionensi successerat, benignè suscepit, largitisque ei tam domibus quam agnis & vineis secum retinuit. Clericos alienos sede suâ pulsos, vi barbaricâ, Episcopus potest suscipere in Ecclesiis sue Diocesis, eisque pensiones assignare; Conc. Chalced. can. 20. Aliquando & pauperibus Laicis, vel Antistibus qui thronos suos amississent, locupletioribus in Monasteriis præbendas assignari. Patriarchæ CP. juris fuit ex Nov. Alexii Comneni quam intexit Balsamo in can. 19. Synod. 7. & idem libr. 7. Respons. de Privileg. Patriarchar. Eodem jure & Simplicius Pontifex Gregorio, quem invitum Mutinensem Episcopum ordinavit Joannes Ravennas Episcopus, fundum in agro Bononiensi redditus triginta solidorum è censu Ravennatis Ecclesiae, subsidium tenuitatis Episcopatus in diem vitæ impertivit: testem habemus ipsum Simplicium epist. 2. Nam scandalum cuius author cognosceris, ita moderatio nostra compescuit ut frater & Coepiscopus meus Gregorius, quem non proiectum constat esse, sed pulsus, nullam causam sicut petit tecum habiturus, Mutinensem gubernet Ecclesiam, & contubernium spiritale quod sortiri non oportebat invitum, non recusat amplecti: Necessitatibus etiam, quas faciente te compellitur sustinere, hac definitione consulemus, ut refuso prædio quod ante annum fibi datum esse commemorat, atque ad Ecclesiam Ravennatem reverso, possesso in Bononiensi triginta solidorum reddituum liberorum sine dubitatione tradatur in diem scilicet vita ejus, salvo proprietatis jure Ravennatis Ecclesie, ad quam post prædicti obitum revertetur. Ex usu forensi tamen Senatus Tolosanus & Parisiensis per modum provisionis cognoscant de solvendis pensionibus beneficiariis; Maynard. libr. 1. cap. 43. Chopin. de sacra polit. libr. 3. cap. 2. num. 17. Injuriae color quaeritur favor alimentorum, quod non patientur dilationem, L. ult. C. de ordin. cognit. sed tristi Beneficio consulitur alimentis Clericorum, quod damno Jurisdictionis & libertatis Ecclesiastice redimitur.

Eodem jure cognitio portionis congruae quae debetur Vicariis perpetuis super redditibus Parœcialium Ecclesiarum spectat ad forum Episcopi ; cap. avaritiae. cap. de Monachis. cap. extirpandæ. §. qui verò de præbend. cap. ult. §. ubi autem , de decim. in 6. Clem. i. de Jur. Patronat. Innoc. III. registr. 13. ep. ult. idque non unâ ratione. Prima est quia Episcopi est providere ut congruaportio tribuatur Clericis , è qua Episcopalia jura persolvere , hospitalitatem colere , & congruam habere possint ; d. cap. de Monachis. & cap. 2. de suppl. neglig. prælat. & congrua portio Clericorum non potest minui sine consensu Episcopi ; d. cap. avaritiae. cap. prohibemus. de Censib. Hac de causa Monachos quod in Ecclesiis ad eos pertinentibus ad nihilum ferè redigerent portiones Vicarii perpetui , acrius corripit Arnulfus Lexoviensis epist. 69. ad Alexand. III. *Est quiddam quod tam meam quam alias vehementer angit Ecclesiæ, quorum tam scilicet rapax & intemperans audacia Monachorum, qui quo liberius efflant, secularis potentiae præsidia redimentes primò Episcopis omnem obedientiam subtrahunt, & Parochiales Ecclesiæ cum altaris & decimationibus, ceterisque beneficiis de manu Laicæ recipere pacitis quibuslibet sacrilegâ temeritate presumant. In his ergo ab eis nec Canonicus ordo, nec Episcopalis assensus exigitur, sed devocatis ad proprietatem omnibus, Mercenarios in tantâ paupertate ibi constituant sacerdotes, ut ad exhibitionem suam, & ad onera Ecclesiæ portanda non habeant quod opiloni sufficeret aut cursori: generale est hoc. Sedin Episcopatu meo vehementius hæc est grassata malignitas, nec jam nobis cuiuslibet rationis obtentu, sed fallaciis ac muneribus nobis præsidioque violentiae secularis obſistunt, ad quod secundum ordinem institutionis Ecclesiasticæ reformandum, cum ego adversus Abbatem quendam & Monachos Monasterii cuiusdam in Episcopatu, scilicet sancti Ebrulfi, à sublimitate vestra primos, secundos & tertios Judices impetraverim, Abbe semper multis artibus obſistente, nihil est adhuc effectui mancipatum, cum Sacerdotes nostri executione causa apud Judices assignatos multis attenuati sumptibus, multis laboribus fint affecti. Secunda ratio est quia congrua portio petitur actione in personam, potius quam in rem alimentorum causâ. Moribus tamen Judex secularis per modum provisionis cognitionem sibi assumit de congruâ portione, quærito colore favoris alimentorum : Maynard. libr. i. cap. 38. & 43. Loëtius. in Litt. C. n. 48. Benedict. in cap. Raynut. verb. si absque libertis, de fideicommissaria substitutione num. 33.*

CAPUT XII.

*An Judex Ecclesiasticus cognoscat de agnitione Chirographi.
Actiones Chirographariae sunt personales. Re-
felliatur Fevretius..*

Quo jure Judex Ecclesiasticus cognoscit de personalibus actionibus, eodem cognoscere potest de agnitione Chirographi; cap. i. §. uit. de foro compet. in 6. quia actio ex Chirographo est merè personalis, privata scriptura fidem non facit, & ex ea nulla datur actio priusquam agnita sit; L. qui agnitis. ff. de except. L. si procuratorem, de procurator. L. scripturas. & auth. si quis ult. C. qui potior. in pignor. L. instrumenta. L. rationes. L. exemplo. C. de probat. Et olim cum quis conventus agnoscebat Chirographum, solebat propriâ manu subscribere Chirographo ex præcepto seu interlocutione Judicis; d. L. qui agnitis; quod factum est merè personale. Nec valet ratio quâ in contrarium movetur Fevret. libr. 4. cap. 5. num. 2. ut credat Judicem Ecclesiasticum non esse idoneum ad recognitionem Chirographi, hæc nimirum quod recognitio Chirographi non tendit ad alium finem, quam ad acquirendam vim hypothecæ: quia recognitio Chirographi per se non parit hypothecam vel executionem, sed tantum actionem personalem quâ compellitur debitor ad solvendum æs alienum. Ex Chirographo datur condic̄tio quæ est actio in personam; L. ult. C. si cert. petat. Nov. Just. 18. cap. 8. & Nov. 136. cap. 5. & hoc arguento probat Aufrer. de potest. secular. super Ecclesiast. regul. 2. fallent. 18. Clericum conveniendum esse apud Judicem Ecclesiasticum ob agnitionem Chirographi; & hoc jure in formula Vicariatus Officiali demandari solebat recognitio Chirographorum, ex Rebuff. in prax. part. i. in formul. Vicariatus. num. 165. Et hypotheca quæ inest agnitioni Chirographi, ex Constit. regia anni 1539. art. 92. est hypotheca quæ venit à lege ex constitutione Principis, non ex Syngrapha, vel Chirographo, nec mutat naturam actionis Chirographariae quæ est personalis, quia in actionibus spectanda est natura & origo actionis, non potestas judicij; L. qui id quod. ff. de donat. L. 3. C. ad Macedon. Ex prædicta tamen constitutione Regiâ, si Clericus conveniatur apud Ju-

dicem sæcularem ad recognoscendum Chirographum, non potest opponere præscriptionem fori; omnes enim Judices censentur idonei seu competentes, quoad recognitionem Chirographi, & hujusmodi usum probant Boer. qu. 114. Rebuff. in Constitutiones Regias tractat. de Chirographor. & schedular. recognit. in præfat. num. 68. Imbert. instit. forens. libr. 1. cap. 4. Hoc paet licet Jūdex Ecclesiasticus non negetur competens in actionibus personalibus quoad Clericos, etiam ex Constitutione Regiâ; illa tamen variis exceptionibus & technis evacuatur, quibus Jurisdictio Ecclesiastica, quæ erat legibus veneranda, vacuum & inane simulachrum efficitur, & quæ introducta ut consulatur quieti Clericorum, facta est materia perpetuae inquietudinis, & temptationis quam patiuntur à Laicis.

C A P U T X I I I .

An cognitione farricis Ecclesiarum spectet ad Episcopum.

JURE communi Episcopi est cognoscere de instauratione, & refectione Ecclesiarum; can. decrevimus. can. Episcoporum. 10. qu. 1. can. unio. ead. caus. qu. 3. Hinc Clericis non licet deponere Ecclesias refectionis causâ sine consensu Episcopi: Synodus Londinensis habita anno 1237. præside Othono Cardinali, & Legato sedis Apostolicæ in Anglia apud Matth. Paris. *Ad hoc nè præsumant Abbates, Ecclesiarum Rectores, antiquas Ecclesias consecratas, sub prætextu pulchrioris vel amplioris fabricæ facienda diruere, absque licentia Diaœsanij Episcopi & consensu, præsenti statuto distictius inhibemus.* Refectioni Ecclesiarum ascribitur tercia, vel quarta pars redditus, pro consuetudine Ecclesiarum; d. can. decrevimus. d. can. unio. can. concessio & seqq. 12. qu. 2. Constitutione Caroli VI. anni 1385. ut occurreretur prædis Innocentii VII. Avenione sedentis & suorum qui Beneficia Ecclesiastica variis exactiōibus exhauebant, tertia fructuum addicta est refectioni Ecclesiarum, instante apud Regem Universitate Parisiensi; de qua Jo. Juvenalis de Ursi.

T ij

nis in vita Caroli VI ad prædictum ann. 1385. Et y eut Ordonnances faites , par lesquelles fut défendu , que nul or , ne argent , ne se transportast hors du Royaume , & oultre qu'on saisisst tous les Benefices , & que les fruits feussent mis en la main du Roy , & que le tiers en feut mis es reparations des Maisons & Edifices , l'autre tiers à payer les Charges , & l'autre au vivre des personnes Ecclesiastiques. Non aliâ occasione quam hujusce Constitutionis , ab eo tempore Judices Regii cognitionem de reparandis Ecclesiis , simul & de congrua portione Vicarii perpetui sibi ascivere ; Benedict. in cap. Raynut. verb. si absque liberis de fideicommissi substit. num. 33. Ex quo tempore Officiarii Regii de prædictis reparacionibus ac provisione circa divinum servitium contra Clericos & Prelatos , ac hujus prætextu de perpetuis Vicariis Parochialium Ecclesiarum augenda portione cognitionem repererunt. Quo jure id introductum sit non video ; Regia enim Constitutio dumtaxat edita est , nè Beneficia Ecclesiastica Galliæ essent prædæ & direptioni Romanæ Curiæ : cessante igitur hac clade Magistratibus nefas fuit hac Constitutione abuti ut tolleretur Jurisdiæ Ecclesiastica. His tamen initii semel arreptam cognitionem de instaurandis Ecclesiis , Judices Regii mordicis retinuerunt ; Jo. Gallus quest. 187. 225. & 293. Aufrer. de potest. secul. super Ecclesiastic. regul. 2. fallent. 26. Maynard. libr. 1. cap. 6. Chopin. de sacr. polit. libr. 2. tit. 1. num. 6. Imbert. libr. 1. cap. 12. Inde secutæ Constitutiones Regiæ Aurelianens. art. 21. Blesens. art. 16. Melodunens. art. 5. quibus Judicibus Regiis datur jus compellendi Episcopos & Clericos captis pignoribus , ad refæctionem ædium sacrarum. Olim etiam Proconsulū & aliorum Magistratum fuit curare refæctionem ædium sacrarum ; L. si in aliam §. ædes Sacras. ff. de offic. Proconf. M. Tullius Verrin. 1. Cum L. Octavius , C. Aurelius Coss. ædes sacras locavissent neque potuissent omnia sarta tectu exigere , neque iis Pretores quibus erat negotium datum C. Sacerdos & M. Cæsus , factum est SC. quibus de satis tectis cognitum & judicatum non esset uti C. Verres P. Coetius Pretores cognoscerent & judicarent. Sed in Christianâ Republicâ , quâ religione par est Judices seculares rebus sacris abstinere , eâdem non inconveniens fuerit cognitionem de instaurandis Ecclesiis , quæ sacris cohæret , eos Judici Ecclesiastico liberam & integrum dimittere. Non sine jure Episcopis relinquenda est cognitio de refæctione Ecclesiarum , cuius potestas in Episcopis Miraculis illustrata memoratur : Nimirum miraculo fuit , quòd Odo Cantuariensis Episcopus Ecclesiam quæ tecto carebat , dum tectum restituitur ab imbrum injuriâ precibus arcuit , ruente circumquaque è cœlo vi. imbrum , quasi cœlo obsecundante pietati An-

tistitis ; Vvillelm. Malmesbur. de Gest. Pontific. Anglor. libr. i. *Odo Cantuariensis Archiepiscopus nescio quā incuria Ecclesiam Archiepiscopatus tecto vacantem orationibus operuit , ut toto quo tectura parabatur tempore , nec pluviae stillicidium loci mādeficerit ambitum , & hoc eō celebrius habetur , quōd plurima vis imbrium , frequens tempestas turbinum totum illis diebus concussit mundum.* Eō magis liberam cognitionem refectionis Ecclesiarum Episcopis relinqu placet , quōd præcipuum officium Antistitis in visitatione est cognoscere de fabricâ Ecclesiarum , ædes sacras inspicere an sartæ tectæ sint , an refectione egeant ; d. can. decrevimus. d. can. Episcopum. d. can. unio. Et si Judex secularis istis se immisceat , ejus concursu dehonestatur Episcopale officium , & maximum intercipitur visitationis emolumentum.

C A P U T X I V.

Episcopi est ordines cuique constituere in Ecclesiâ.

EPISCOPI est lites & controversias quæ in Litis seu Processionibus suboriuntur inter Clericos & Regulares , summatim & de plano amotâ appellatione cognoscere ; Conc. Tridentin. sess. 25. de Regular. cap. 13. & hoc jure utimur ; Chopin. de sacr. polit. libr. 2. tit. 6. num. 18. Idem 2. monastic. tit. 3. num. 23. Roderic. quæst. regul. tom. 3. quæst. 37. art. 3. Barbosa de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 78. Hujus juris ratio est quōd Episcopi officium est Litas seu Processiones indicere , & solemnem earum Ritum instituere ; Novell. Justin. 123. cap. 32. & consequenter ejusdem est controversias & quæstiones in his incidentes inter Clericos & Regulares dirimere , nè Sacra turbentur : Judex idoneus & competens in principali , potest cognoscere de incidenti quæstione ; L. 3. C. de judic. L. 1. C. de ordin. Judic. Hoc jure , ingruente peste in urbe Gregorius I. ad placandam iramdivini Numinis , solemnem Litaniam per regiones urbis , ætates , sexus , ordines & conditiones distinctam celebravit , læto & prospero successu ; de qua Gregorius ipse in oratione habitâ ad plébem apud Gregor. Turonens. libr. 10. histor. cap. 1. *Proinde, fratres carissimi, contrito corde & correctis operibus*

T iii

ab ipso feria quartæ primo diluculo septiformem Litaniam juxta distributionem inferius designatam, devotâ ad lachrimas mente veniamus. Clerus igitur egreditur ab Ecclesiâ sanctorum Martyrum Cosmæ & Damiani, cum Presbyteris regionis sextæ. Omnes verò Abbates cum Monachis suis, ab Ecclesiâ sanctorum Martyrum Gervasii & Prothasii cum Presbyteris regionis quartæ. Omnes Abbatissæ cum congregationibus suis egrediantur ab Ecclesiâ sanctorum Martyrum Marcellini & Petri, cum Presbyteris regionis primæ. Omnes infantes ab Ecclesiâ sanctorum Martyrum Joannis & Pauli, cum Presbyteris regionis secundæ. Omnes verò laici ab Ecclesiâ Protomartyris Stephani, cum Presbyteris regionis septimæ. Omnes mulieres viduæ ab Ecclesiâ sanctæ Eufemiae, cum Presbyteris regionis quintæ. Omnes autem mulieres conjugatae egrediantur ab Ecclesiâ sancti Martyris Clementis, cum Presbyteris regionis tertiae. Nec modò Episcopi partes sunt, ordinem imponere in Processionibus inter Clericos & Regulares, sed etiam ejusdem est locum & ordinem ponere laicis, etiam dominis loci in Ecclesiis. Conc. Vvormaciensi. can. 58. & Capitulare libr. I. capit. 148. iisdem verbis : Ut Episcopi provideant, quem honorem Presbyteri pro Ecclesiis suis senioribus tribuant. Et Conc. Trosleian. can. 6. Presbyteris nostris humilitatis exempla, & monita dare debemus, videlicet ut eis in quorum ditione sue consistunt Ecclesiæ, congruum honorem & obsequium impendant debitum, id est, spiritale atque Ecclesiasticum, & hoc sine ullo typho, vel contentione, aut rebellione. Imò & melioribus seculis Episcopus ita erat arbiter honorum & ordinum in Ecclesiâ etiam inter laicos, ut Episcopus priusquam dedicaret Ecclesiam quæ constructa erat & dotata à laico, patronum moneret nihil eum juris habiturum in Ecclesiâ præter processionis adiutum qui Christianis omnibus in commune, id est, promiscuè deberetur; can. piæ mentis. can. Frigentius. 16. qu. 7. Ecclesia ita Deo tribuebat omnia in adytis suis, ut nulla in ea esset ratio dignitatis, & Magistratus non erubescerent in turbâ videri : Ambros. epist. 82. Quantò magis in Ecclesiâ, ubi dives & pauper, servus & liber, Græcus & Scytha, honoratus & plebeius, omnes in Christo unum sumus. Nemo presumat quia dives est, plus sibi deferendum : ille est dives in Ecclesiâ, qui pauperi, non sibi dives est. Jo. Chrysostom. de divers. utriusqu. testam. loc. sermon. in S. Paralæve. οὐδὲν τι συνέδομεν πάντες αὐτοῖς τι τοῦτο σαρπεῖ, οὐ πληρεῖν ἐνυπνοῖσιν, οὐ ἀληθῆς φέρειν, οὐ πρότερος πονεύντες, οὐδὲ μηδικαστῶν πολλένις αἰχματεῖας θάνατος οὐδὲ ιδεῖντες. Nunc etiam quid convenimus ad audiendum aliquid de Cruce, & Ecclesiam implamus, nosque in vicem trudimus sudantes, laborantes, & quidem coram Iudicibus sèpè in primâ sede collocati, coram Iesu vero libenter etiam stantes.

Episcopi in primis est gradum & ordinem disponere inter Clericos , nè Ecclesia quæ debet esse ordinata sicut castrorum acies , & quæ militiam cœli , & pulcherrimam ejus aciem representat , fœdâ confusione dignitatis gratiam amittat . Hoc jure variis decretis Episcoporum statutum , nè Diaconi sedeant ante Presbyteros ; Synod. Nicen. can. 18. Laodicen. can. 20. Toletan. IV. can. 38. can. per venit. can. non oportet. can. non nulli. 93. dist. Arelatens. II. can. 15. *In secretario, Diacono inter Presbyteros sedere non liceat.* Imò statutum nè Diaconus ante Presbyterum sedeat , quamvis in dignitate , hoc est in officio Ecclesiastico positus sit , nisi vices gerat Patriarchæ , aut Metropolitani ; Synodus Trullens. can. 7. can. præcipimus. 93. dist. Episcopus unicuique suum ordinem servare debet , ita ut posteriorem priori non præponat , nisi ob delictum & contumaciam ; Synod. Agathens. can. 23. can. Episcoporum. 74. dist. Et Episcopi ut bono exemplo sint inferioribus , ordinem inter se servare debent , non ex dignitate vel facultatibus Ecclesiarum , sed ex die Ordinationis ; can. Episcopos. 17. dist. can. placuit. 18. dist. Synod. Brachar. I. can. 24. Toletan. IV. can. 3. Et hic ordo summâ religione servatus in subscriptionibus Patrum in Conciliis & aliis conventibus Ecclesiasticis. Inde arreptâ occasione Eusebius Vercellensis Episcopus , cùm Dionysius Mediolanensis Episcopus ab Arrianis deceptus , Ariniensi Synode subscriptiss-set , quo cùm subscriptionis vinculo liberare vellet , finxit se Arrianum , seque eorum opinioni subscribere paratum , sed filium Dionysium in subscriptione sibi præponi se ferre non posse : quo delusi Arriani , cùm Dionysi chirographum delevissent , priorem subscribendi locum Eusebio differentes , Eusebius eos derisit , ut narrat Ambros. Sermon. 69. Ex speciali tamen privilegio , Episcopo Augustodunensi primum locum post Lugdunensem Metropolitam concessum à Gregorio I. testem habemus ipsum Gregor. libr. 7. epist. 112. Dignitas etiam Ecclesiarum & Civitatum æstimatur ex antiquitate , cuius fides habetur ex notitiâ Provinciarum : Dignitatem Catalaunensis Ecclesiæ , ex censu civitatum Belgicæ vindicavit Fulbert. epist. 62. Sed nè Civitati vel Ecclesiæ Catalaunorum suum derogetis honorem , meminisse vos decet , quod in antiquâ descriptione Provinciæ Belgicæ , secundum ipsa Civitas à Rhemensi locum habeat. Primum quoque Lugdunensis Ecclesiæ super Senonensem ex censu & catalogo Civitatum defendit Ivo Carnotens. epist. 50. De veteri querelâ quam habet adversus Senonensem Ecclesiam Lugdunensis Ecclesia , laudo & consulo ut si qua habens privilegia Apostolicâ manu roborata , vel scripta authentica quæ Primatum Lugdunensis Ecclesiæ , quem aliquando ex catalogis Civitatum conjicimus extitisse , ab Ecclesiâ vestrâ removeant , & li-

bertatem quam desideramus eidem Ecclesiæ defendatis, & Confratribus nostris ostendatis. Ita & Principis proprium est. civilium dignitatum gradum & ordinem constituere; L. i. C. de Consulib. L. i. & 2. C. ut dignitat. ord. servet. L. unicuique. C. de proxim. sacr. scrin. L. fin. de Tyronib. L. nemo. C. de Advocat. divers. Judic. quia Princeps est. culmen dignitatum à quo derivantur omnes dignitates & Jurisdictiones, tamquam flumina à mari; Bald. in cap. i. §. ad hæc, de pace jurament. firmand. Marc. decis. 806. tom. i.

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA

TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatūs de Abusu, & aliorum.

LIBER QUARTUS.

CAPUT PRIMUM.

Jurisdictio Episcopalis in Clericos in criminalibus. Hec etiam ab Arrianis defensa. Jurisdictioni Ecclesiasticae in criminalibus modus impositus à Justiniano.

URISDICTIO Ecclesiastica alia est civilis , alia criminalis ; id est , alia pertinet ad causas civiles Clericorum , de qua haētenū aētum est ; alia ad causas criminales , de qua operæ pretium est diligentius tractare , quoniam absque ea disciplinam Ecclesiasticam Episcopi tueri non possunt . Non modò in civilibus , sed etiam in criminalibus causis Clerici conveniendi sunt apud Judicem Ecclesiasticum ; Synod . Agathens . can . 32 . Clericum nullus præsumat apud secularem Judicem Episcop non permittente pulsare ; sed si pulsatus fuerit , respondeat , non proponat , nec audeat criminale negotium in seculari iudicio proponere . Can . Clericum ii . qu . i . & Synod . Matiſconens . I . can . 8 . Nullus Clericus alium Clericum

ad Judicem secularem accusare , aut ad causam dicendam trahere quocumque modo præsumat , sed omne negotium Clericorum aut in Episcopi sui , aut in Presbyterorum vel Archidiaconi præsentia finiatur , &c. can. nullus Clericus , ead. caus. & quæst. Et hoc fuit primævum institutum Ecclesiæ , & cum ipsa adulterum ; Synod. Carthag. III. can. 9. Placuit ut quisquis Episcoporum , Presbyterorum & Diaconorum seu Clericorum , cùm in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum , vel civilis causa fuerit commota ; si derelicto Ecclesiastico judicio publicis judiciis purgari voluerit , etiam si pro ipso prolatæ fuerit sententia , locum suum amittat. can. placuit. ead. caus. & qu. Hinc Athanasius Episcopus Alexandrinus apud Constantinum insimulatus de fracto sacro Calice , exceptione fori sese defendit ; testis ipse Apolog. 2. de fuga. οὐδὲ εἰς ὁρινὰ δικαστήρια τοῖς αὐτοῖς χριστοῖς , οὐ σώματος χριστοῦ γίγεται , εἰ ποτὲ καὶ ὄλως ἐγεγόνει τι πλημμέλημα ἔδει εἰ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦτο κατεπεινόν τοινος εἰσεταχεῖται . Sub externo Judice quæstio de sanguine & corpore Christi habetur ; nam si omnino quod delictum perpetratum fuisset , oportebat de eo in Ecclesia inquire sub legitimis Clericis. Hoc argumento Magistratus habere jus gladii in Provincia , non in Ecclesia ; in laicos , non in Clericos eleganter scribit Augustin. epist. 160. ad Apringium Judicem : *De vobis quidem dixisse Apostolum legimus quod non sine causa gladium geratis , & ministri Dei sitis vindicetis in eos qui male agunt : sed alia causa est Provincia , alia est Ecclesia.*

Ecclesia etiam hostibus veneranda , Arrianos suæ Jurisdictionis in civilibus & criminalibus causis assertores experta est. Calumniatores Augustani Episcopi , quoniam erant Clerici , ad Mediolanensem Episcopum judicandos remisit Theodoricus Gothorum Rex licet Arrianus apud Cassiodor. libr. 1. epist. 89. Volumus enim impugnatores ejus legitimam pœnam percellere , sed quoniam & ipsi clericatus nomine fungebantur , ad sanctitatis vestrae judicium cuncta transmittimus ordinanda. Clericos Romanos tam in civili quam in criminali actione , non apud alium quam apud Romanum Pontificem , vel Judicem ab eo datum conveniri voluit Athalaricus , apud eundem Cassiodor. libr. 8. epist. 24. Si quispiam ad Romanum Clerum aliquem pertinentem , in qualibet causa probabili crediderit actione pulsandum , ad Beatissimi Pape judicium prius conveniat audiendus , ut aut ipse inter utrosque more sue sanctitatis agnoscat , aut causam deleget & equitatis studio terminandam. Scio quam lubrica sit , delicatula & periculosa Jurisdictionis Ecclesiasticae defensio maximè in criminalibus : si enim Clericus criminis reus factus in Judicem secularem consentiat , in Canones delinquit ; si Judices forenses respuat , in eum commovetur offensio Principis ; Ivo Carnotensi. epist. 137. Si enim concionatum criminaliter impeditum alibi quam in Ecclesia examinari conceditis .

canonicam legem offenditis : si audientiam Regalis curiae respuitis , Regem offenditis. Et idem epist 263. Cessare quidem à divinis justè vel injustè , quid ad Regem? Excessus enim Clericorum si contigerit, non est vindicandus potestate seculari , sed canonico judicio puniendus est & censurâ Episcopali. In hoc lubrico Patres Gallicani ita Jurisdictionem propriam quo par erat studio defensitarunt , ut tamen schisima vitandum duxerint.

Ex Novell. Justin 83. & 123. Jurisdictioni Ecclesiasticæ in causis criminalibus modus impositus est distinctione adhibitâ , ut si crimen sit Ecclesiasticum , Clerici convenientur apud Judicem suum ; in civili criminis apud Judicem civilem. Huic derogatum est Constitutione Friderici II. ex qua indistinctè in causis civilibus & criminalibus Clerici soluti à Jurisdictione Judicis secularis ; Auth. statuimus. C. de Episc. & Cleric. Et Constitutionibus Pontificum Clericos de quocumque criminis apud Judicem Ecclesiasticum conveniri placuit ; can. si quis Episcopus. 2. qu. 7. cap. et si Clerici. cap. Clerici. cap. cùm non ab homine , de judic. Sed moribus nostris Clerici distinctionem utriusque Judicis experiuntur pro diversitate criminum , & quasi semi-laici , non ex persona , sed ex ratione delicti suum sortiuntur Judicem : unde fœda ac propè horrenda oritur confusio Jurisdictionum , & Clerici nocentes , dum inter utrumque Judicem de his vindiciis agitur , impunè elabuntur , non sine scandalo & damno Ecclesiasticæ disciplinæ , quæ concertatione diversorum Judicium corruit.

CAPUT II.

*Distinctio criminum Ecclesiasticorum & Civilium. Unde cæpta
ratio nominis delicti Communis & Privilegiati :
Rejicitur maligna interpretatio Milletotii
& Fevretili ejus sequacis.*

EX Constitutionibus Pontificiis Episcopi propriam habent Jurisdictionem in Clericos, in criminalibus æquè ac civilibus causis. Individuam esse Jurisdictionem in Clericos placuit; nè si dividat, perdas, & quæ integra & indivisa satis valet ad tuendam disciplinam, discissa conflictu Judicium evacuetur. Civilibus causis in Clericos facile abstinueré Principes & Judices publici; sed Jurisdictionem Ecclesiasticam in criminalibus ægrius admisere quòd hæc quodammodo habeat jus gladii licet incruenti: inde quasi judicio facto Jurisdictionis erciscundæ, in civilibus delictis civilem Judicem passi sunt Episcopi & Clerici; in Ecclesiasticis certè suum habuere Judicem. Variis criminibus, aliis civilibus, aliis Ecclesiasticis imperitus Athanasius Episcopus Alexandrinus, putè de vestigali linea vestis Ægyptiis imposito in usum Alexandrinæ Ecclesiae, de consiliis initis cum Philumeno quodam perduelle & auro ei missò, de nece Arsenii, de comminuto sacro Calice, de stupro illato Virgini; de criminalibus læsæ Majestatis & aliis civilibus cognitionem suscepit Constantius, dato in hanc rem Judice Dalmatio nepote ex sorore; de cæteris ut potè Ecclesiasticis cognitione rejecta ad Synodum ea de causâ Tyri indictam, in quâ stetit Athanasius, de quo Socrat. lib. 1. cap. 20. 21. 23. Sozomen. lib. 2. cap. 11. Theodorit. libr. 1. cap. 26. Epiphan. hæres. 68. Per hæc tempora etiam Stephanus Antiochenus Episcopus reus postulatus de insidiis positis Legatis à Constante missis ad Constantium fratrem, (hi erant Euphrates & Vincentius Episcopi,) & de submissâ noctu meretriculâ in eorum hospitium, cum is præscriptione fori fese tueretur & instaret jus sibi dici in Concilio Episcoporum, Constantius hac de re cognitionem extra ordinem habuit; Theodoret. libr. 2. cap. 9. Nicephor. libr. 9. cap. 23. Inde secuta est Constitutio Valentis, ut in levioribus delictis Clericorum ad religionis observantiam pertinentibus, ac in civilibus causis cognitione spectaret ad Episcopum; in gravioribus vero delictis cognitione rejiceretur ad Judices civiles, ordinarios vel extraordinarios; L. qui mos. C. Th. de Episc. & Cleric. Tum Constitutione Theodosii & Va-

lentiniani sublatis gestis Joannis Tyranni qui Clericos indiscriminatim ad secularem Judicem revocandos duxerat, placuit ut Clerici in omnibus causis civilibus & criminalibus, Episcopali audientiae reservarentur: fas enim non est ut divini muneri Ministrum temporalium potestatum subdantur arbitrio; L. ult. C. Th. de Episc. & Cleric. Postea à Justiniano restituta est vel potius expressius constituta huiusmodi distinctio delicti civilis seu communis, ab Ecclesiastico inter Clericos; Nov. 83. ex quā si commune seu civile crimen Clerico intendatur, veluti adulterium aut homicidium, Judicii civili tribuitur; si Ecclesiasticum, veluti sacrilegium, simonia, disceptatio est Episcopi. Et hoc paēto Græcis habetur ratio criminis Ecclesiastici, & si crimen Ecclesiasticum intendatur Episcopo, accusatores non admittentur sive discussione; Synod. Constantinopolit. I. can. 6. & à Balsamone in can. i. Synod. Constantinopolit. I. & II. refertur inter jura Episcopalia, πῶν ψυχὴν σφαλμάτων επιτίσις: Delictorum animæ examinatio. In Galliâ mitiū actum cum Episcopis & Clericis; seriū audita est distinctio delicti civilis ab Ecclesiastico. Sub Regibus prioris stirpis tanti fuit dignitas Episcopalis, ut etiam in criminis læsa-Majestatis, Episcopi nescirent civilem Judicem, nec alibi damnarentur quam in concilio Episcoporum, ut probatur judiciis Prætextati Rothomagensis Episcopi, Ursicini Cadurcensis, Salonii, & Sagittarii Episcoporum. Ecclesiæ studiosissimus Carolus Magnus ita ut magis Pontifex quam Rex seu Imperator videretur, Capitul. libr. 5. cap. 225. sine ulla distinctione statuit, ne Clerici accusentur apud civilem Judicem, sed apud Episcopum, in violatores legis statutâ pœnâ decem librarum auri, si essent in Magistratu positi, & in executores multationis officii, & detrusionis in decanicum Ecclesiæ. Eodem jure usi sunt Episcopi & Clerici in Angliâ: Hinc ubi Thomas Cantuariensis Episcopus audivit sententiam contraria latam in Consistorio Regis, (is erat Henricus II.) novitate judicij valde perculsus est; Gesta ejus libr. 1. cap. 30. Cum vero audisset se judicatum sic: Quale, inquit, sit judicium hoc, me etiam tacente secula post futura non tacevunt. Nova quippe judiciorum forma hæc est, forte secundum novos Canones proxime apud Clarendonam promulgatos; si quidem à seculo non est auditum, quemquam Cantuariensem Archiepiscopum in curia Reginum Anglorum pro qualunque causa judicatum, tum propter dignitatem Ecclesiæ, tum propter autoritatem personæ, tum quia ipse Regis & omnium qui in regno sunt, spiritualis pater sit, ob id semper ei deferendum ab omnibus.

In Galliâ sub Carolo VI. primū audita est distinctio criminis privilegiati, & criminis communis seu Ecclesiastici. Ea tempestate Nicolaus Dorgemonte Diaconus & Canonicus Parisiensis, tumultus conciti in

Principem insimulatus, suo Judicii redditus; id est, Capitulo, à quo Beneficiis & perpetuâ custodiâ multatus: ceterum quoad casum privilegiorum non evalit Judicem Regium, qui multam ei dixit centum mille librarum: Juvenal de Ursinis in vita Caroli VI. ad ann. 1416. Et a regard dudit Dorgemont pource qu'il estoit Chanoine de Paris & Diacre, il fut rendu au Chapitre de Paris, lesquels feirent son procez, & par sentence furent privé de tous ses Benefices, & estre mené en un tombiereau par la Ville de Paris, & aucun carrefours, mitié & condamné en chartre perpetuelle au pain & à l'eauë. Et paulò post: Et eut le Roy tout; car pour le cas privilégié, les Gens du Royle condamnerent en cent mille francs. Idem Monstrelet. vol. 1. cap. 155. Infensè sic & sycophanticè Milletotius, & eum securus Fevretius libr. 8. cap. 1. num. 8. scriptitant Clericos Jurisdictionem Regiam confundere & subvertere studentes transtulisse nominaliterum; & criminis Ecclesiastico communis nomen aptasse quod olim erat proprium delicti civilis. Mutatio enim seu translatio nominis communis; non fuit vitium Cleri, sed ætatis quæ omnia variat, nè dum verborum significationem. Veteribus crimen civile communis appellatione donatum est æmulatione Græcorum quibus τὸ κοινὸν, sonat communè & prophanum. Acta Apostolor. cap. 10. ὅτι γένεται ἡ οἰκογένεια κοινὸν οὐ αγαθοῦτον Quia numquam manducavi omne commune aut immunidum. Paul. ad Rom. cap. 14. ὅτι γένεται κοινὸν στέφανος, εἰ μὴ τῷ λογικού πέρῳ τῷ κοινῷ εἴρει κοινὸν. Quia nihil commune per se, nisi ei qui existimat quid commune esse illi commune est. Posterior verò ætas alia ratione crimen Ecclesiasticum commune nuncupavit, quod communiter seu communii jure ejus cognitio spectaret ad Episcopum: & quod atrociora crimina de quibus Judex civilis solet cognoscere in Clericos, vocantur privilegiata seu casus privilegiati, non est idioma Clericorum; sed potius laicorum, quibus hujusmodi crimina dicta sunt privilegiaria quod de his Judex civilis cognoscat ex privilegio, vel consuetudine, quæ vim habet privilegii, quia est prærogativa, & beneficium temporis. Alias delictum Clericorum aliud est commune, aliud proprium: Clericorum delictum commune est, quod est commune Clericorum & laicorum, ut homicidium, adulterium, stuprum, furtum; proprium est quod est proprium Clericorum, ut heres, simonia seu ambitus municii Ecclesiastici. Ita militum delictum aliud est commune, aliud militare: commune est quod est commune tam paganorum quam militum, ut homicidium, &c. Militare est, quod est proprium militum, ut si miles militiam defuerit, si transfugiat ad hostes, si stationem relinquat. L. 2. & 3. ff. de re militar. L. 1. de veteran. L. ex militari, de testam. milit.

C A P U T III.

*Cognitio de causis Fidei & Hæreticis pertinet ad Episcopum,
Bugeres Heretici cur appellati. Ad Episcopum pertinet
censura, & approbatio Librorum.*

EPISCOPO RUM est cognoscere de Hæreticis, tam in Laicos quam in Clericos, etiam in exemptos partes sunt Episcopi tamquam Sedis Apostolicæ delegati ; cap. Abolendam in fin. de Hæretic. Conc. Tridentin. sess. 5. de reformat. cap. 2. s. si verò. Et Judicibus secularibus interdictum est, quoquomodò cognoscere de crimine Hæresis, cùm merè sit Ecclesiasticum ; cap. ut inquisitionis, de Hæretic. in 6. Oldrad. Consil. 86. Rebuff. in quib. casib. num. 46. quia omnia quæ spectant ad Fidem & Religionem sunt propria Jurisdictionis Episcopalis ; Ambros. epist. 29. ad Theodos. Imperator. Si de causis percuria-riis Comites tuos Consulii, quanto magis in causa Religionis, sacerdotes Domini æquum est Consulas. Consideret Clementia tua quantos infida-tores habeat Ecclesia, quantos exploratores ; levem rimam si offendenterint, figent aculeam. Et idem epist. 32. ad Valentinian. Si tractandum est, tractare in Ecclesia dedici quod Majores fecerunt mei. Si conferendum de Fide, Sacerdotum debet esse ista collatio, sicut factum est sub Constan-tino augustæ memorie Principe, qui nullas leges ante præmisit, sed libe-rum didit judicium Sacerdotibus. Et in causa Donatistarum Augustin. lib. 4. contra Crescon. cap. 3. Nonne melius, obsecro te, causa veritatis & unitatis, pacificis verbis & capacioribus locis inter Episcopos ageretur, quam in foro ab Episcopis per advocatos litigaretur. Boeticus ab Episco-pis flagellis damnatus est ab Hæresim ; August. in Psalm. 122. Nam quis dubitet nuperrimè, sicut audivimus à fratribus, qui interfuerunt Coepiscopis nostris, damnatum illum Boeticam inimicum contra Domi-num latratem aignè flagellatum fuisse. Hoc jure Proscellianus & alii erroris socii, Hæresis damnati in Synodo Cæsar Augustanâ, cui inter-fuere Aquitani Episcopi : de his rursum actum in Synodo Burdegalen-si ; verùm Priscillianus nè audiretur, appellavit Maximum Tyrannum tūm Treviris sedentem. Accusator aderat Ithacius Episcopus, quo instantे Priscillianus & alii à Maximo capite pœnas luérunt,

frustraque intercessit Martinus Turonensis Episcopus, nè de causa merè Ecclesiastica Judex secularis cognitionem sibi ascisceret; Sever. libr. 2. Hist. sacr. Namque tūm *Martinus apud Treviros constitutus*, non desinebat increpare Ithacium, ut ab accusatione desisteret; Maximum orare ut sanguine infelicum abstineret; satis superque sufficere, ut Episcopali sententiā hereticī judicari, Ecclesiis pellerentur; novum esse & inauditum nefas ut causam Ecclesiae *Judex seculi* judicaret. Denique quoad usque *Martinus Treviris fuit*, dilata cognitio est, &c. De quo & Hieronymus ad Cresiphontem advers. Pelag. Quid loquar de *Priscilliano* qui & seculi gladio & totius orbis auctoritate aarmatus est. Eumdem tamen Martinum impetrasse à Maximo, nè Tribuni cum jure gladii mitterentur in Hispaniam ad inquirendum de Hæreticis refert idem Auctor. de virtutib. B. Martin. dialog. 3. Et jam pridie Imperator ex eorum sententia decreverat, Tribunos summā potestate armatos ad Hispanias mittere, qui Hæreticos inquirerent, deprehensis vitam & bona adimerent. Illi præcipua cura nè Tribuni cum jure gladiorum ad Hispanias mitterentur. Et ante Arrius damnatus est in Synodo Nicenā Macedonius in Synodo Constantinopolitana, Nestorius in Ephesina, Dioscorus in Chalcedonensi Innocent. II. in epist. ad Episcopos Galliarum. quæ extat apud Orthонem Frisingens. de gest. Frideric. I. libr. 1. cap. 48. Sed quia hostis humani generis semper circuit querens quem devoret, ad expugnandam sinceritatem fidei, fraudulentam Hæreticorum fallaciam subinduxit; contra quas veri Ecclesiarum Rectores viriliter insurgentes, eorum prava dogmata, cum ipsorum auctoribus condemnarunt. In magna namque Nicena Synodo Arrius Hæreticus est damnatus. Constantinopolitana Synodus Macedonium Hæreticum debitā sententiā condemnavit. In Ephesina Synodo Nestorius condignam sui erroris condemnationem recepit. Chalcedonensis quoque Synodus Nestorianam Hæresim, & Euthychianam cum Dioscoro & ejus complicibus justissimā sententiā confutavit. Petrum Abailardum in Synodo Suescionensis Hæresis damnatum, Gilbertum Portcetanum Piétaviensem Episcopum conventum in Synodo Rhemensi errorem ejusdem refert, idem Frisingens. eod. libr. c. 46. 50. & seqq. Et Goffrid. vita D. Bernardi libr. 3. cap. 5. In eadem Synodo damnatus Eudo Pseudopropheta & Hæreticus, & in turre, id est custodia Archiepiscopi retrusus ex Chronic. Norman. ad ann 1147. Eodem jure Betifacius quæstor Joannis Ducis Bituricensis Praefecti Occitaniae; cùm peculatūs reus factus esset apud Ballivum Biterensem, fori mandati causā simulavit se Hæreticum; quo auditio Ballivus tradidit eum Officiali ejusdem loci quem his verbis affatus est teste Jo. Frossardo vol. 4. cap. 7. *Vees-ey Belisach*, lequel nous vous rendons pour Bougre & pour Herétique

Heretique, & errant contre la foy ; & s'il ne fut Clerc, nous eussions fait de luy ce que ses œuvres demandent.

Êt tempestate Bugeres dicebantur Hæretici ignominiae causâ , quod Sodomitice labis infamia laborarent; Matth. Paris & Matth. Vvestmonaster. ad ann. 1236. iisdem verbis : *Circa dies autem illos, invanuit Hæretica pravitas eorum, qui vulgariter dicuntur Patarini & Bugeres in partibus Transalpinis, de quorum erroribus malo tacere quam loqui.* Eodem nomine notabantur & foeneratores odio quæstus; idem Matth. Paris ad ann. 1255. *Usurarii quos Franci Bugeres vulgariter appellant.* De Hugone Albriotio Præposito Parisiensi Hæresis reo judicavit Episcopus Parisiensis ; Juvenal. de Ursinis ad ann. 1381. *En plusieurs & diverses Heresies estoit encouru, & ne craignoit puissance aucune, pour ce qui il estoit fort en la grace du Roy & des Seigneurs. Toutefois feut fort poursuivi par l'Université & Gens d'Eglise, tellement qu'on le preint, & emprisonna r'on, & à la fin feut content de se rendre prisonnier ès prisons de Monsieur l'Evesque de Paris, & feut examiné sur plusieurs points, lesquels il confessat, & feut trouvé par Gens Clercs à ce cognosans, qu'il estoit digne d'estre brûlé. Mais à la Requête des Princes, cette peine luy feut relâchée, & seulement au Parvis Nostre-Dame, feut publiquement brûlé par l'Evesque de Paris, vestu en habit Pontifical, & feut déclaré en effet estre de la Loy des Juifs, & contempteur des Sacremens Ecclesiastiques, & avoir encouru les Sentences d'Excommunication, qu'il avoit par long-temps contemnées & mesprisées, & le condamna-t'on à estre perpetuellement en la fosse au pain & à l'eau. Inde solemnis obtestatio Optimatum Galliæ, nè Clèri vel Laïci convenirentur apud Judicem Ecclesiasticum , nisi super Hæresi , matrimonio , vel usuris : de qua Matth. Paris. ad ann. 1247. *Nos omnes regni Majores, attento animo percipientes, quod regnum non per jus scriptum, nec per Clericorum arrogantium, sed per sudores bellicos fuerit acquisitum, præsenti decreto omnium juramento statuimus & sancimus, ut nullus Clericus, vel Laicus, alium de cetero trahat in causam coram ordinario Judice vel delegato, nisi super Hæresi , matrimonio vel usuris.**

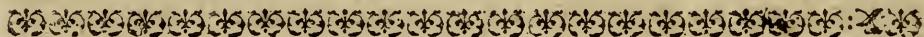
Nec modo de Hæresi , sed etiam de errore in fide, vel doctrina quæ pariat scandalum, Episcopum cognoscere oportet. Sententiâ Parisiensis Episcopi damnatus unus è Fratribus Ordinis Dominicanorum , qui affirmabat B. Virginem originalis labis minimè expertem fuisse ; Juvenal. de Ursinis ad ann. 1387. *En une Predication dit & tint publiquement, que la glorieuse Vierge Marie, Mere de Nostre Sauveur & Redempteur Jésus-Christ, feut engendrée en peché originel. L'Evesque de Paris le scut, & sur ce assembla plusieurs notables Clercs, tant Seculiers*

que Reguliers & Mendians , & feut la matière ouverte & disputée & débattue en son Hostel , & feut conclue que ladite conclusion dudit Maistre en Théologie seroit & debroit estre damnée ; & pour ce feut faite une Procés-
sion générale à Nostre-Dame de Paris , & par l'Èvesque de Paris vestu en
estat Pontifical feut ladite proposition damnée bien & solennellement , &c.
Ab Episcopo Parisiensi damnata etiam sententia Joannis Petiti Theo-
logi , de justa nece Dacis Aurelianensis : Idem de Ursin. ad ann. 1413.
En ce temps l'Èvesque de Paris assembla plusieurs notables Clercs , tant Théo-
logiens que Legistes & Canonistes , & feut visiter la proposition que feut
Maistre Jean Petit pour justifier la mort du feu Duc d'Orléans , en laquelle
ledit Petit voulut montrer que le Duc de Bourgogne avoit justement fait de
le faire tuer & mourir , & que en ce faisant il n'avoit de rien mépris . Et
la chose veue & visitée & diligemment examinée , feut le vingt-quatrième
jour de Fevrier ladite proposition condamnée , & dit & prononcé par ledit
Èvesque qu'elle n'estoit pas recevable , ne apparente . Idcirco solis Episco-
pis licet controversias de Fide discutere tamquam arbitris fidei . Hinc
memoratur Archelai Episcopi cum Manichæo disputatio electis arbitris ;
Epiphan. hærel. 69. art. 10. Et Agelius Novatianorum Episcopus , cùm
in disceptandis controversiis de Religione non multum valeret , Le Sto-
rem suæ Ecclesiae Sisinnium nomine ad hoc munus designavit , cùjus
consilio usus Nestarius Episcopus Constantinopolitanus Theodosio quæ-
renti quanam ratione schismata & hæreses tolli possent , respondit vi-
tandas disputationes de Fide , quæ non modò non componant discordiam ,
sed hæreticos multò magis ad contentionem accendant ; de quo Socrat.
libr. 5. cap. 10. Ideoque Clericis vel laicis non licet de Fide disputare
publicè vel privatim ; L. nemo. C. de Summ. Trinitat. L. 2. C. Th. de
his qui de religion. contend. cap. quicunque. §. inhibemus , de Hæretic.
in 6. nimurum inscio Episcopo . De Fide & Symbolo se adhuc Presbyter-
rum disputasse in Concilio totius Africæ Hippone celebrato jubentibus
Episcopis , de se testatur Augustin. L. 2. Retraçtat. cap. 17. Per idem tempus
coram Episcopis hoc mihi jubentibus , qui plenarium totius Africæ Concilium
Hippone-regio agebant , de Fide & Symbolo Presbyter disputavi . Soli enim
Episcopi possunt decernere de causis Fidei , & in dubiis debent referre
ad Summum Pontificem ; can. quoties. 24. qu. 1.

Eadem ratione ad Episcopos pertinet examen & censura Librótum
conscriptorum de Fide & Religione . Eapropter Episcopi Hierosolymis
congregati , cùm intellexissent Marcelli Ancyraní Episcopi , & Asterii
Sophista libris Africi dogmà juvari , Asterii quidem quod esset laicus
nullam rationem duxerunt , sed à Marcello Episcopo libri ab eo con-
scripti rationem exegerunt : Et quidem ille errorem fassus , librum se-

igni crematurum promisit, tum fidem detrectans Episcopatu abdicatus est; Socrat. libr. 1. cap. 24. Etiam libros magicos cremari jussum ab Episcopis; Augustin. in Psalm. 61. de Mathematico publicè pœnitente: Perierat ergo iste, nunc quæsusitus inventus adductus est. Portat secum codices incendendos, per quos fuerat incendendus, ut illis in ignem missis ipse in refrigerium transeat. Demùm nè libri de rebus sacris edantur sine examine & approbatione Episcoporum vetuit Synodus Tridentina sess. 4. de Canonic. Scriptur. & ante Lateranensis habita sub Leone X. Ex his intellicet Fevretius quām alienum sit à regulis Patrum & canonica disciplinā, quod voluit libr. 8. cap. 2. num. 2. editionem librorum Hæreticorum esse casum Regium seu privilegiatum: postquām enim confessus est hæresim crimen esse Ecclesiasticum, publicatio librorum hæreticorum quibus probatur hæresis, non potuit alio iure censeri; una & eadem res non potest diverso iure censeri; cap. cum in tua, de decim. Nec mutat naturam rei, quod ex Constitutionibus libri Hæreticorum edi vertantur, & cremeri jubentur; L. quicumque. §. nulli. C. de hæretic. nam & Constitutionibus variae pœnæ sanctæ sunt in Hæreticos, quibus tamen Episcopis non adjimitur cognitio de hæresi, & omnes hujusmodi leges potius latæ sunt ad tuendam & corroborandam, quām ad enervandam Jurisdictionem Ecclesiasticam. Judicium de Hæreticis proprium est Episcoporum: damnati verò de hæresi sive Clerici sive laïci Judici seculari traduntur puniendi; d. cap. ad abolendam. cap. excommunicamus. §. damnati, de Hæretic. Jul. Clarus §. de sentent. §. hæresis. num. 5. 6. 7. & §. fin. ejusd. libr. qu. 96. Aufrer. de potest. secular. regul. 4. fall. 27. Rigord. in vita Philippi Aug. ad ann. 1209. de Hæreticis sectæ Amalrici: Et ita hujus sectæ plures Sacerdotes, Clerici & laïci, ac mulieres diutius latentes, prout Domino placuit, tandem detecti & capti, & Parisios adducti, & in Concilio ibidem congregato convicti & condemnati, & ab Ordinibus in quibus erant degradati, traditi fuerunt curia Philippi Regis, qui tamquam Rex Christianissimus & Catholicus vocatis apparitoribus fecit omnes cremeri, &c. Nec non Episcopi non deditantur auxilium potestatum secularium in coërcitionem & exterminium Hæreticorum; d. cap. ad abolendam. d. cap. excommunicamus. §. moneantur. Theodosii opem ad purgandum orbem labi hæreticorum invocavit Nestorius Episcopus Constantinopolitanus solemnni hac oratione quam celebrat Socrat. libr. 7. cap. 29. οὐαὶ ὦ βασιλεὺς κατὰ τὴν γῆν τὸν αἱρετικὸν, καὶ ων τὸν βέβαιον αὐτιδέστω. συγκαθέλει μοι τὰς αἱρετικὰς κάτιοντας κατελῶ ων τὰς πτώσας. Mihi, ὦ Imperator, terram Hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cælum retribuam: tu mihi in profligandis Hæreticis subveni, & ego in profligandis Persis subveniam. Donatum Proconsulem Africæ ad Do-

natistas coēcendos ita sollicitavit Augustinus epist. 127. ut pro eis intercederet nē in nece in se viretur : *Nolle quidem in his afflictionibus esse Africanam Ecclesiam constitutam ; ut terrenæ illius potestatis indigeret auxilio : sed quia , sicut Apostolus dicit , non est potestas nisi à Deo , procul dubio cùm per vos sincerissimos Catholice Matris filios eidem subvenitur , auxilium vestrum in nomine Domini est , qui fecit cœlum & terram. Quis enim non sentiat in tantis malis non parvam nobis consolationem divinitus missam , cùm tu vir talis & Christi nominis amantissimus , proconsularibus es sublimatus insignibus , ut ab sceleratis & sacrilegis ausibus inimicos Ecclesie bona tua voluntati potestas sociata cohiberet , &c.* Constitutionibus Francisci I. 1542. & Henrici II. 1549. Judices quidem Regii in concurso cum Episcopis cognoscunt de crimine hæresis quoad inquisitionem & prehensionem corporalem , sed captos Judici Ecclesiastico de his sententiam dicturo tradere tenentur ; & si criminis hæresis accedit scandalum , vis publica , & turba popularis , ubi de crimen hæresis judicatum fuerit per Judicem Ecclesiasticum , tunc cognitio casus privilegiati reservatur Judici Regio : imò hæresis reos Episcopis per se seu apparatores suos reprehendere licet sine permisso vel ope Judicis Regii. Ex Constitutionibus etiam ultimum supplicium sumptum de Hæreticis ; L. i. C. de Summ. Trinit. L. 5. §. 8. C. de Hæretic.

C A P U T . I V.

Cognitio de Magis & Sortilegis spectat ad Episcopum. An Sortilegium ubi accedit malificium , sit casus Regius. Crimen mixtum quodnam sit : Reprehenditur interpretatio Feuretii..

Quo jure Episcopus cognoscit de hæresi & Hæreticis , eodem cognoscit de Magis , Sortilegis & sortiliis ; quia ars magica hæresim sapit , vel potius est idolatria quæ est Ecclesiasticum crimen , quia in Religionem divinam committitur ; L. 4. C. de Hæretic. Nec fallit ratio ; Episcopi enim officium est contra sortilegos , aruspices , & idolorum cultores pastorali custodiâ invigilare , & eos pro qualitate personarum coēdere . nimirum si servi sint , verberibus ; si liberi , custodiâ ; Gregorius libr. 7. epist. 66. ad Januarium Episcopum : *Contra Idolorum cultores , vel aruspices , aque sortilegos - fraternitatem vestram . vehementius pastorali*

hortamur invigilare custodiā ; quos tamen si emendare se à talibus , atque corrigerem nolle repereris , ferventi comprehendere zelo te volumus : & si quidem servi sunt , verberibus cruciatibusque , quibus ad emendationem per venire valeant , castigare ; si verò sint liberi , inclusione dignā districtaque sunt in pœnitentiam redigendi ; can. contra Idolorum. 26. qu. 5. Quo ex Canone recte Glossa colligit Magiam & Sortilegium esse crimen Ecclesiasticum ; & hoc jure usi sunt Episcopi Galliarum. De muliere Pythonissa quæ futura præcinebat , unde multum quæstum quærebat Domino , notionem habuisse Viridunensem Episcopum refert Gregor. Tur. libr. 7. cap. 44. Fuit tunc temporis mulier , quæ spiritum Pythonis habens , multum præstabat dominis divinando quæstum ; eoque in gratiā profecit , ut ab his libera facta , suis voluntatibus laxaretur. Si quis enim aut furtum , aut aliquid mali perferret , statim hæc quò fur abiit , cui tradidit , vel quid ex hoc fecerit , edicebat : sed cum Agerico Virdunensi Episcopo hæc nunciata fuissent , misit ad comprehendendum eam : quā adprehensā & ad se adductā , juxta id quod in Actibus legimus Apostolicis , cognovit in eā immundum spiritum esse Pythonis , &c. Sub ea tempora à Ragnemodo Parisensi Episcopo per Archidiaconum captus quidam imposter & in vincula missus ; idem Gregor. Turonens. libr. 9: cap. 6. Sacerdos verò intelligens eum fiduciōtorem , jussit eum recludi in Cellulam , captusque ab Archidiacono , & catenis vincitus jussus est custodiri. Anno 847. Mulier quædam pseudoprophetissa apud Moguntiam synodali sententiā flagellis publicè cæsa memoratur in Annalibus Pithoei : Per idem tempus Mulier quædam de Almanniæ partibus nomine Thiota pseudoprophetissa Moguntiacum venit , quæ Salomonis Episcopi Parochiam suis vaticiniis non minime turbaverat. Hæc in præsentiam Episcoporum apud Sanctum Albanum deducta , & diligenter de suis assertionibus requisita , Presbyterum quemdam sibi eas fugessisse & se talia quæstus causâ narrasse professa est : quapropter synodati judicio publicis cæsa flagellis ministerium prædicationis , quod inrationabiliter arripuit , & sibi contra morem Ecclesiasticum vindicare præsumpsit , cum dedecore amisit , suisque vaticiniis tandem confusa finem imposuit. Multis post seculis Decreto Senatus Parisiensis anni 1282. cognitionem in sagas seu sortilegas Mulieres , quæjam præventæ erant à juridico Regio , sibi vindicavit Sylvanectensis Episcopus part. 7: arrest. curiæ arr. 72. Sed postea aliud judicatum Decreto ejusdem Senatus anni 1387: pro Præposito Parisiensi ; de quo Jo. Gallus quæst. 241. ex L. 3. C. de Malefic. & Mathematic. & Chopin. de sacr. polit. libr. 2. tit. 2. num. 10. 11. De Sagis ubi maleficium accedit , disceptationem esse Judicis secularis nolim negare : Fredegundis uxor Chilperici ubi accepit Theodoricum filium ex Chilperico susceptum magicis artibus à Mulieribus sortilegiis sublatum Mum-

imoli gratiâ , quo graviori morbo curaretur nece alterius , alias igni cre-
mari , alias rotâ disrumpi jussit ; Gregor. Tur. libr. 6. cap. 35. Aymoin.
libr. 3. cap. 51. Judæis & mulieribus quas vocant Sagas solemnis corona-
tionis Regiæ Edicto Richardi I. Regis Anglorum interdictum , propter
incantationes in Regum inauguratione ab his fieri solitas ; Matth. Paris
in Richard. I. ad ann. 1188. *Huic coronationi multi fideorum interfuerunt*
contra Regis prohibitionem : die itaque precedenti , communi interdictum
est edictum , nè fidei aut mulieres interessent , propter magicas artes quæ so-
lent in Regum coronationibus exerceri , de quibus Judæi & aliquæ mulieres
sunt infames . Sed ubi sortilegio conjungitur maleficium , de maleficio magis
quam de sortilegio cognoscit Judex secularis , & per hoc crimen sortilegi
non definit esse Ecclesiasticum . Alia est causa sortilegii , alia maleficii , & à
gravissimis Senatoribus sibi ego audivi Senatum non cognoscere de sor-
tilegio , sed de maleficio . Non aliter de Circumcellionibus & Donatistis
cognovit Judex publicus : sed quæstio erat de homicidiis quæ ab his com-
missa erant , non de religione ; nec eos suum ad tribunal , quasi agere-
tur de hæresi , revocavit , imò pro his intercessit Augustinus apud Mar-
cellinum Comitem epist. 159. Circumcelliones illos & Clericos partis Do-
nati , quos de Hippone Cœnitate ad judicium pro factis eorum , publicæ
discipline cura deduxerat , à tua nobilitate comperi auditos , & plurimos
*eorum de homicidio quod in Restitutum Catholicum Presbyterum commis-
serunt , & de cede Innocentii alterius Catholicæ Presbyteri , atque de oculo ejus*
effosso , & de digito præciso fuisse confessos . Unde mihi sollicitudo maxima
incussa est , nè fortè sublimitas tua censeat eos tantâ legum severitate ple-
etendos , ut qualia fecerunt , talia patiantur . Quamvis enim ab illorum in-
teritu dissimulare possemus , qui non accusantibus nostris , sed illorum No-
toriâ ad quos tuendæ publicæ pacis vigilantia pertinebat , presentati videan-
tur examini ; nolumus tamen passiones servorum Dei , quæ vice talionis ,
paribus suppliciis vindicari , &c. Non rectè igitur Fevrelius libr. 8. cap.
2. num. 3. sibi suasit Magiam & Sortilegium esse casum Regium seu pri-
vilegiatum ubi adest maleficium : hæc enim duo sunt valde diversa , &
singula suo foro reddenda ; sortilegi si quem necent suis artibus , non
spectantur ut sortilegi , sed ut homicidae , nec maleficium trahit ad se
causam sortilegii quæ nihil habet commune . Non valet etiam argumen-
tum quo utitur Fevrelius eodem loco , si capitale sit crimen propter ma-
leficium , nullas de eo esse partes Judicis Ecclesiastici : quia nihil vetat
Judicem Ecclesiasticum cognoscere de sortilegio , reservatâ Judicii civili
cognitione maleficii ; nec vetatur Judex Ecclesiasticus cognoscere de
criminibus Ecclesiasticis , quod impares habeat pœnas ; re enim cognitâ ,
reos à se dimittit , eosque tradit curiæ seculari propter atrocitatem de-

lēti. Nihilō convenientius est quod addit Fevretius , si absit maleficiū , fortilegium esse crimen mixtum , id est , ut ipse interpretatur , hujusmodi , ut de eo Judex Ecclesiasticus cognoscat adversus Clericos , Judex civilis adversus laicos : Sortilegii enim cognitio omnino spectat ad Dicessanum in Clericos , ad secularem per præventionem in laicos ex Constitutione Caroli VIII. anni 1490. styl. Parlam. part. 3. tit. 41. de blasphem. & maleficiis. Et malè idem definit crimen mixtum , de quo Judex civilis in laicos , Judex Ecclesiasticus in Clericos notionem habet : cùm enim Jurisdictio Ecclesiastica & civilis sint omnino distinctæ , can. duo sunt. 96. dist. mixtum crimen dici non potest , de quo quisque Judex competens est in subditos ; sed illud mixtum intelligendum est , de quo uterque Judex est competens in Clericos & laicos , ita ut locus sit præventioni , & cognitio sit occupantis ; cap. cùm sit generale , de foro competit. Et ita intelligi velim quod ait Panormitan. in d. cap. cùm sit generale , fortilegium esse utriusque fori , & ad Judicem secularem spectare ejus cognitionem ; niimirum ita ut ad eum spectet per præventionem.

C A P U T V.

Judicis Ecclesiastici est cognitio de Simoniā.

JUDEX Ecclesiasticus etiam cognoscit de criminis Simoniæ tamquam merè Ecclesiastico , quia Simonia est hæresis ; cap. quoties , de simonia. can. quicumque. can. cùm liqueat. can. fertur. 1. qu. 1. can. altare. 1. qu. 3. can. patet. 1. qu. 7. Joannes 8. epist. 94. *Et cùm prima contra sanctam Dei Ecclesiam simoniaca hæresis sit exorta , cur non perpenditur , cur non videtur , quia eum , quem quis cum pretio ordinat , provehendo egit ut Hæreticus fiat ?* Tum quia prohibitio Simoniæ originem cœpit ab Ecclesia , eaque primū damnata à Petro Principe Apostolorum in persona Simonis magi ; d. can. cùm liqueat. d. can. fertur. Et simoniæ poena est canonica , nempè in Clericis *ναθαίρεσις* seu depositio , in laicis *ἀφεντησμός* seu excommunicatio ; Concil. Chalced. can. 2. can. si quis Episcopus. 1. qu. 1. can. Salvator. 1. qu. 3. Synod. 6. in Trull. can. 23. Synod. 7. can. 19. cap. consilere , de simoniâ. Aliæ & canonicae sunt Simoniæ poenæ , in Clericis beneficii privatio ; cap. cùm dilecti , de accusat. non modò ejus in quo simonia commissa est , sed & aliorum ; Nov. Justin. 6. cap. 1. & detrusio in monasterium poenitentiae causâ ; can. reperiun-

tur. I. qu. 1. cap. ex tua , de simoniâ. Simoniam esse crimen Ecclesiasticum idoneum argumentum est, quod ejus pœnæ sint canonice , putà depositio , excommunicatio , & alix similes ; crimen enim canonicum dignoscitur à civili ex genere pœnæ ; L. quod ad statum. ff. de pœn. Nec mutat naturam criminis, quod simonia alias pœnas sortiatur , putà infamiam ; can. si quis præbendas. I. qu. 3. L. si quemquam. C. de Episc. & Cleric. & restitutionem dati & accepti in duplum ; d. Nov. 6. cap. I. & Nov. 123. cap. 2. quia crimen denominatur à principali pœna , ea est depositio vel excommunicatio , quæ est canonica , ut optimè docet Baldus in Auth. Clericus quoque. C. de Episc. & Cleric. Hoc jure de Simoniae crimine velut Ecclesiastico cognovere Episcopi Galliarum : de se testis Ivo Carnot. epist. 133. *Quod autem vobis suggestum simoniacam heresim me permittente in Ecclesia Carnotensi publicè dominari, omnino veritate caret; quia hoc malum ab initio clericatus mei semper exhorruī, et postquam ad Episcopatum veni, quantum Deo donante prævalui, in superficie resecavi.* Et paulò post : *Si qua tamen talia in auribus nostris judiciario ordine publicantur, si certis documentis approbantur, conservato quidem legum tramite, inulta præterire non patimur.* Et hæc est communis sententia Doctorum Simoniam esse crimen Ecclesiasticum , ejusque cognitionem spectare ad Judicem Ecclesiasticum , non ad secularem ; Gloss. & Baldus in d. auth. Clericus quoque. Panormit. in cap. cùm sit generale, de foro compet. Marcus part. 2. qu. 816. Judex tamen secularis in possessorio beneficii incidenter & per modum exceptionis de Simoniâ cognoscere potest , quia Judex qui de principali cognoscit , potest cognoscere de incidenti quæstione ; L. quoties. C. de judic. L. I. C. de ordin. judic. Marcus qu. 496. tom. I. Aufrer. de potest. secular. regul. 4. fall. 17. Pejus est quod ex Constit. Blesens. art. 21. cognitio Simonie scinditur in partes , & Judici Ecclesiastico tribuitur adversum Clericos , Judici seculari adversus laicos , sceleris participes.

CAPUT VI.

Ad Judicem Ecclesiasticum spectat cognitio Sacrilegii.

Notatur Fevretius.

SE C U N D U M ius Pontificium, Sacrilegium est crimen merè Ecclesiasticum, ejusque cognitio tam in Clericos quam in laicos pertinet ad Judicem Ecclesiasticum; cap. cum sit generale. cap. conquestus, de foro compet. & ibi Gloss. can. de viro. 12. qu. 2. can. quisquis. 17. qu. 4. Ratio non una est. Prima, quia sacrilegium committitur vel in rebus sacris; d. can. quisquis; vel in personis sacris propter injectionem manuum in Clericos vel Monachos; can. si quis suadente. 17. qu. 4. & ratione delicti, etiam laici fiunt fori Ecclesiastici; Oldrad. consil. 86. Secunda est, quia poena sacrilegii est canonica, nimirum excommunicatio; d. cap. conquestus. d. can. de viro; Concil. Turonens. 2. can. 24. *Necatori pauperum qui res pervadit Ecclesiae, Psalmus 108. dicatur, ut veniat super eum illa maledictio quæ super fudam venit, qui dum loculos faceret, subtrahebat pauperum alimenta, ut non solum excommunicatus, sed etiam anathematiszatus moriatur.* Alia est poena quasi canonica, nimirum multa pecuniaria, quæ infertur sacro ærario; d. can. quisquis. Aliis placet crimen sacrilegii esse mixti fori, ac de eo cognoscere utrumque Judicem tam secularem quam Ecclesiasticum, ita ut locus sit præventioni, quod perpetui juris est in criminibus mixtis quæ diversos Judices nanciscuntur, nè alioqui de eodem crimine duplex judicium fiat, aut pugnantes sententiae sequantur, & variè judicetur; L. 1. & 2. ff. de quibus reb. ad eund. judic. L. cognitio. §. si plures, de liberal. caus. L. singulis, de excep. rei judicat. cap. dispendia, de rescript. in 6. Et hæc est sententia Gloss. & Panormit. in d. cap. cum sit generale. Jul. Clar. in prax. criminal. §. fin. qu. 37. Marci decis. 817. part. 2. Rebuff. in quib. casib. num. 50. Ant. Fabri in Cod. tit. de crim. sacrileg. deffinit. 1. Et hoc in sacrilegio introductum favore Ecclesiae, ut Ecclesia laicos convenire possit coram quo Judice maluerit, Ecclesiastico vel seculari, nè sacrilegium impunitum maneat, quod seculares Judices in exhibenda justitiæ personis Ecclesiasticis saepius in judicio sunt remissiores; d. cap. cum sit generale, Belluga in specul. de proposit. princip. §. videamus. Non desunt qui malint sacrilegium esse crimen privilegiarium; hos fortè movet atrocitas delicti cui Ecclesia poenâ minor sit, & Constitu-

tio Arcadii & Honorii, ex qua sacrilegium veluti crimen publicum capitali poenâ à civili Judice afficitur; L. si quis in hoc genus. C. de Episc. & Cleric. & in hanc sententiam inclinare videntur Jul. Clar. d. qu. 37. & Rebuff. in proem. Constitut. Gloss. 5. num. 117. qui eandem usi tuetur „ & hos lubens sequitur Fevret. libr. 8. cap. 2. num. 9. Sed verius est sacrilegium esse crimen Ecclesiasticum tum ratione delicti quo committitur in res vel personas sacras, tum ratione poenæ, quod sacrilegii poena est canonica; & si judicium Dei spectemus in sacrilegio, eò magis Ecclesiasticum id censerit convenit, quod Deum ferè perpetuum ultorem haber, ut contigisse in sacrilegis effractoribus Basilicæ S. Juliani Brivatensis refert Gregor. Tur. libr. 3. cap. 11. *De quibus nonnulli ad Basilicam Sancti Juliani perveniunt, confringuntque ostia, seras remouent, resque pauperum quæ ibidem fuerant adgregatae diripiunt, & multæ in hoc loco perpetrant mala: veruntamen autores scelerum à spiritu immundo correpti, infestis dentibus propriis se morsibus lacerant, clamantes atque dicentes; Cur nos, Martyr Sancte, sic crucias.* Vindictam Numinis experti Galli Delphos aggressi fulminibus de cœlo, & saxis de Parnasso ruentibus undique petiti, non ferente Deo etiam pravæ religionis contemptum; Paulan. in Attic. *ως δὲ οἱ χειρας ουντοσι, εἰ τινὲς νεργανοῦν τε ἐφέρονται τὰς γαλητας, καὶ διπράγματα πεζους τὰ παραστος, δειματα τε αὐδης ἐφίστανται ὅπλα τοις βαρβάροις.* Ut vero ad manus ventum est, & crebra de cœlo fulmina, & sponte avulsa de Parnasso saxa Gallos perculere, & tres viri armati terribili specie contra Barbaros stetero. Nec sacrilegii statum demutat Constitutio Principalis, quia non demit poenas canonicas sacrilegii, sed poenam corporalem cumulat cum censuris Ecclesiasticis, & per eam non eliditur Jurisdictio Ecclesiastica, sed potius adjuvatur, ne crimen Ecclesiasticum impunitum remaneat.

C A P U T VII.

*Sacrorum interturbatio est fori Ecclesiastici. Reprehenditur
Fevretius.*

JURE Pontificio Ordinarius observare debet, nè divina turbentur officia, eaque turbantes coercere per censuras Ecclesiasticas; cap. decet. §. Ordinarii, de ~~offic. ordinarii~~. in 6. quia perturbatio divini cultus est crimen quod damnatur ab Ecclesiâ; Jo. Chrysostom. in Psalm. 43. *αισχυνθωσαν οι θρησκευτες εν εκκλησιᾳ. Erubescant qui tumultuantur in Ecclesiâ.* Et poena hujusc delicti est canonica, nimisrum Sacra perturbantes excommunicantur ab Ordinario; cap. dilectis, de appellat. Pragmatic. tit. de his qui temp..divin. offic. vagant. per Eccles. §. prohibeatur. Hinc ratione delicti in Ecclesiâ commissi, laici sunt fori Ecclesiastici; Gloss. in auth. item nulla communitas. C. de Episc. & Cleric. Et sub Regibus primæ stirpis, subortâ xixâ in Basilica Dionysii Martyris inter cognatos viri, & mulieris quæ in eo erat ut purganda esset de suspicione adulterii sacramento patris, res perlata est ad judicium Episcopi; Gregor. Tur. libr. 5. cap. 33. Aymoin. libr. 3. cap. 29: His Juris cunabulis, cum laicus conventus apud Officialem Aurelianensem ut responderet de perturbata solemnî Litâ, & injuriâ illatâ Clericis procedentibus Litâ causâ, appellasset tamquam ab abusu à nudâ citatione, judicatum est abusu locum non esse auctore Ægidio Magistro Præside Parisiensi tractat. de appellat. tamquam ab abusu. cap. 6. Nec invidiosum est Judicem Ecclesiasticum esse idoneum Judicem in laicos tumultus exciti in Ecclesiâ; nam & testis deponens apud Judicem non suum, si falsum testimonium dixerit, potest ab eo coerceri submotâ præscriptione fori; L. nullum. C. de testib. & contumaces præpedientes Jurisdictionem Judicis delegati possunt ab eo multari; can. præterea, de offic. delegat. E contrâ perturbationem divini cultus esse crimen mixtum contendit Fevret. libr. 8. cap. 8. num. 2. nixus autoritate L. si quis in hoc genus. & auth. sed novo jure. C. de Episc. & Cleric. ex quibus perturbantes sacra ministria, poenâ capitis vel exilio plectuntur: nititur idem autoritate rei judicatæ, adducto Chopin. libr. 3. de sacra polit. tit. 4. num. 24. & Papino libr. 1. tit. 5. art. 58. Sed cum potestas Episcopi tota sit intra Ecclesiâ, disciplinæ tuendæ gratiâ, necesse est cognitionem tumultus conciti in Ecclesiâ omnino pertinere ad Episcopum; frustrâ enim Episcopus

præfet Ecclesiæ , frustrè magister disciplinæ dicitur , si æmulum & rivalem Jurisdictionis habeat Judicem laicum in his quæ ad disciplinam Christianam pertinent in adytis Ecclesiæ ; L. 2. ff. de Jurisd. L. 1. ff. de suspect. tut. Nec Constitutiones quæ latæ sunt de pœnis eorum qui intterritabent divina officia , promulgatae sunt ad scindendam in partes hac in re Jurisdictionem Ecclesiasticam , sed magis ad eam explicandam & tuendam , intentatis gravioribus pœnis quæ excederent modum Jurisdictionis Ecclesiasticæ : & licet semel judicatum auctor sit Chopinus crimen perturbationis divini cultûs esse mixti fori , idem tamen non dissimulat re iterum in judicium deductâ , eandem in consilium missam. Ex quo satis intelligimus non multum valere autoritatem rei judicatae quæ variis fluctuat sententiis , & potiorem esse debere sententiam juris , quæ autoritate & ratione nititur.

CAPUT VIII.

Crimen usurarum est fori Ecclesiastici contra Fevretium.

CRIMEN Usurarum est Ecclesiasticum , & fori Ecclesiastici ex communi sententia Auctorum juris Canonici , dupli ratione. Prior est , quia usurarum interdictio originem cœpit à jure divino ; cap. super eo . cap. cum tu , de usur. id est , à lege Moysis , Deuteronom. cap. 23. Augustin. in Psalm. 128. *Noli fœnerare : tu accusas Scripturam dicentem , Qui pecuniam suam non dedit ad usuram ; non ego illud scripsi , non de ore meo primum exiit. Deum audi : & ille , Clerici non fœnerent.* Altera est , quia pœna usurarum est canonica , & fœneratores coërcentur censuris Ecclesiasticis , & hujusmodi causa , velut canonica expeditur simpliciter & de plano , sine strepitu , & figurâ judicii ; Clem. dispendiosam , de judic. & ibi Gloss. & cùm agitur de reppetendis usuris , censuris Ecclesiasticis compelluntur fœneratores rationes edere ; Clem. 1. §. cæterum , de usur. Haud dicam crimen usurarum esse Ecclesiasticum ; quod mortale peccatum contineat , de quo cognoscit Judex Ecclesiasticus per viam disciplinæ Evangelicæ ; cap. novit , de judic. Si enim in quolibet casu in quo videretur peccatum mortale , adeundus esset Judex Ecclesiasticus , penè ex assè evacuaretur Jurisdictionis secularis. Et hæc est communis sententia Glossatorum crimen usurarum propriè pertinere ad Judicem Ecclesiasticum ; Gloss. in cap. 1. de offic. ordinar. Gloss. & dd. in cap. cùm sit generale , de for. competenti : imò & causam usurarum

esse quasi spiritalem , cùm sit spirituali annexa ; Gloss. in cap. ex litteris de jurejur. Covarruv. libr. 3. var. resolut. cap. 3. Aliis placet media sententia crimen usurarum esse fori Ecclesiastici , si agatur an contractus sit usurarius , quia illud est spirituale ; secularis , si non queratur an usura contracta sit , sed de reppetendis usuris indebitis solutis , quòd illud sit facti & mèrè temporale ; Bartol. in L. Titia. ff. solut. Matrimo. Bald. in L. quoties. C. de judic. Frideric. Senens. consil. 96. Marcus. qu. 496. & 535. part. 1. Forensibus magis placet crimen usurarum esse mixti fori , id est , utrumque Judicem promiscuè de eo cognoscere , quòd usura utroque jure Canonico & Civili vetita sit , & usuræ interdictio pertineat ad utilitatem Reipublicæ , & commodum negotiationis & societatis ci-vilis. Annuere eis videntur Pontifices eo quòd Judæos compescendos esse per Principes & Potestates seculares ad remittendas Christianis usuras scriptum est in cap. post miserabilem ; de usur. & in hanc sententiam inclinat Panorm. in d. cap. cùm sit generale. Belluga in specul. de propos. Princip. §. de usurariis. Covarruv. d. loc. Jil. Clarus libr. 5. sent. §. usura. num. 8. & §. fin. quæst. 37. & post eos Chopin. de sacra polit. libr. 2. cap. 2. num. 16. 17. & idem de doman. libr. 2. tit. 7. num. 20. quos avidè secutus est Fevret. libr. 8. cap. 2. num. 6. Sed non ideo crimen usurarum fit mixtum seu communè , quòd usura utroque jure vetita sit : nam crimen usurarum est Ecclesiasticum jure præventionis , quòd priùs vetitum sit à jure divino , nempè Lege Moysis quæ est primaeva & typus omnium legum ; in omnibus enim actionibus ut sciatur quæ cujusque sit natura , vis & potestas , spectanda est causa & origo obligationis ; L. qui id quòd. ff. de donat. L. tutor , de fidejuss. L. clam possidere , de adquir. possess. L. 3. C. ad Macedon. Nec officit Jurisdictioni Ecclesiasticae quod ex d. cap. post miserabilem , Principes & Potestates seculares adhibentur , ut Judæi compellantur usuras Christianis remittere : hoc enim introductum est in subsidium Ecclesiæ , quæ satis non valebat ad compescendos Judæos ; imò specialiter hoc institutum ad promoven-dum delectum sacræ expeditionis adversus Saracenos , ut qui ære alieno tenebantur Judæis vel aliis creditoribus sub gravioribus usuris , provocarentur ad suscipiendam sacræ militiae tesseram remissione usurarum quasi stipendiī vice , ut liquet ex integrā Decretali quæ legitur apud Innocent. III. libr. 2. epist. 331. Et idem ante constitutum Bullâ Eugenii II. sacræ itidem expeditionis causâ , quam intexuit Otho Frisingens. de gest. Frideric. libr. 1. cap. 43. de qua Bernard. epist. 322. ad Spirenses , de Ju-dæis : Attamen exigendum ab eis iuxta tēnorem Apostolici mandati , ut omnes qui Crucis signum susceperint ab usurarum exactione liberos omnino dimittant.

CAPUT IX.

Adulterium est crimen Ecclesiasticum : Reprehenditur Fecret.

*Variae adulterii pœnae. Maestri adulteros idem est
quod virgis cœdi : inde vernaculum , Matter.*

ADULTERIUM etiam numeratur inter crimina Ecclesiastica ; Episcopus enim habet potestatem inquirendi & judicandi de adulterio secundum Canones , & cum opus fuerit , publicum adhibendi auxilium ; cap. i. de offic. ordinari. Conc. Aurelianensi. 4. can. 29. *Si quæ mulieres fuerint in adulterio , cum Clericis deprehensa , Clericis distriictione adhibitæ mulieres ipsæ prout sacerdoti visum fuerit , distriictioni subjaceant , & à civitatibus ut Sacerdos præceperit , repellantur , collat.* Cartaginensis cap. 102. *Iste Vitalis Diaconus fuit , Catholicus in civitate Cœfensi , rebaptizatus factus est Presbyter , projectus est causa adulterii. Etiam in Clericis Ecclesiarum quæ sunt annexæ Monasterio , cognitio de adulterio pertinet ad Episcopum , non ad Abbatem ; Goffridus Abbas Vendocinensis libr. 4. epist. 47. Herberius Presbyter de Saviniaco (quæ Ecclesia parebat Monasterio Vindocinensi) quandam maritatem tenebat , cuius maritum nocte graviter vulneravit ; nec istu à nobis , sed ab Episcopo suo sunt examinanda. Imò Episcopus habet potestatem dispensandi cum Clericis de adulterio , pœnam scilicet depositionis remittendo post peractam pœnitentiam ; cap. et si Clerici. §. de adulteriis. Et Clericus de adulterio semel punitus per Judicem Ecclesiasticum , non potest iterum de eodem per Judicem secularem ; d. cap. et si Clerici. Adulterium vero censetur Ecclesiasticum crimen , non quasi sit levius delictum & inter minora crimina ; quid enim adulterio gravius ; can. quid in omnibus. 32. qu. 7. & graviores mortes sunt adulteria , ex Ulpiano libr. regular. tit. de dotibus. Et quod dicitur in d. cap. et si Clerici , Episcopum cum Clericis dispensare de adulteriis & alii minoribus criminibus , ita accipi velim ut adulterium numeretur inter minora crimina ; non per se , sed comparativè respectu homicidii , incestus , sacrilegii quæ sunt atrociora crimina. Magis est ut adulterium colloetur inter Ecclesiastica crimina , duplice ratione . Prior est quia per adulterium temeratur fides in matrimonii , quod est unum e Sacramentis Ecclesiæ ; can. nemo.*

32. qu. 4. cap. intelleximus, de adulter. Per adulterium penè solvitur conjugium cum fide ipsius coniugii; Isidor. Pelusiot. libr. 3. epist. 76. *η δὲ μοιχεία εἰς τὰς τάχας γάμου συνοδίας ωραῖα. Adulterium ad ipsa matrimonii parta tendit.* Unde adulteri sacrilegi dicuntur; L. quamvis. C. ad L. Jul. de adulter. Altera est, quia adulterii pœnæ sunt Canonicae; nempe in Clericis depositio, in Laicis excommunicatio; d. cap. intelleximus can. eos. can. Clericus. 81. dist. Occurrunt & aliae pœnæ adulterii secundum Canones etiam in Laicos, puta flagellatio, abscissio vestium ante, & retrò, & detonsio capillorum ignominiae causâ; de qua intelligendus est can. de Benedicto. 32. qu. 1. *Fabemus ut cum cum ipsa quoque distinetè mactare non differas, & caluatos ab invicem separare.* Et hoc genus pœnæ in adulteris usurpat in Saxonia testatur Bonifacius Episcopus Moguntin. epist. 19. *Nam in antiqua Saxonia si Virgo paternam domum cum adulterio maculaverit, vel si mulier maritata, perdito fœdere matrimonii adulterium perpetraverit, aliquando cogant eam propriâ manu per laqueum suspensam, vitam frire, & super busum illius incense, & concrematæ corruptorem ejus suspendunt; aliquando congregato exercitu fœmineo, flagellatam eam mulieres per pagos circumquaque ducant, virgis cædentes & vestimenta ei abscindentes juxta cingulum, & cultellis suis totum corpus ejus secantes & pungentes, minutis vulneribus cruentatam & laceratam de villa ad villam mittunt, & occurunt semper novæ scapulatrices, zelo pudicitiae adductæ, usquedum eam aut mortuam aut vix vivam derelinquant.* Idem in quibusdam locis moris esse ait Glossa in d. can. Benedicto. & Panormit. in cap. cum sit generale, de for competent. Boër. qu. 297.

Mactari dicuntur adulteri in d. can. qui virgis cædebantur, & quibus vestis abscindebatur & capillus tondebatur ignominiae causâ; quia hujusmodi pœna propter dedecus penè morti comparatur. Mactare est cædere virgis; Plaut. in Aulul. *Dotatæ mactant, & malo & damno viros.* Idem in Epidic. *Macto ego illum infortunio.* Unde ortum opinor vernaculum *Matter.* Hac analogiâ Matapena nomen fuit castro quod conditum est in contumeliam Haduissæ comitissæ Orderic. Vital. libr. II. *In loco qui vetus Rothomagus dicitur, castrum condere cœpit, quod matapenam id est divincens meretricem pro respectu Haduissæ Comitissæ nuncupavit.* Et Robertus Abbas S. Albani per locum dictus est Robertus Matrefelon à Vvillelmo comite Harundellæ, quod ab eo compulsus fuisse cedere Ecclesiâ de Vvimundam quæ erat cella Monachorum S. Albani. Matt. Paris in Hist. Abbat. S. Albani. *Unde semper Comes postea cautè sra commutans in iocosa ait: Per lanceam Dei nomen tuum de cætero mutabitur, & vocaberis Robertus Matrefelon nomen adeptus & te-*

nens ab effectu. Nec vox ista ignota fuit Latinis Plaut. in Auluaria. *Dottatæ maëstant & malo, & aumno viros.* Nec proprium id poenæ genus adulteris ; nam & olim reis cùm torquebantur, vèstis scissa ignominiaæ causâ ; Quintil declamat. 7. *Mirum herc'li si scindo vèstes, nudo corpus, ignes, flagella deposco. Homini non est nova res dolor corporis appliciti, quod sc̄issæ laceraque vèste non potest ferre pudorem, quod noscit ad flagellorum vices membra componere.* Et mox : *Diceres me herc'li te velle torqueri, ego scindo vèstes, tu intremiscis.* Et idem declam. 18. *Pater in tormentis filii non aversos renuit oculos, ipse vèstes scidit, vementa laceravit.* Inter poenæ Canonicas adulterii censemur & detrusio in Monasterium quoad mulieres, quia detrusio in monasterium non imponitur poenæ causâ, sed providæ dispensationis causâ, ut in tuto sit custodiâ Monasterii pudor mulieris lapsæ , & ut collocetur in loco in quo ei non liceat malè vivere ; d. cap. de benedicto. cap. tuæ, de procurat. vel penitentiæ causâ : Unde Monasterium poenitentium à Justiniano Constantinopoli institutum, Μετροφαν vocarunt ; Procop de ædific. Justinian. Si agatur de adulterio quoad separationem tori, Judicis Ecclesiastici disceptationem esse certi juris est ; d. cap. intellectimus. d. cap. tuæ. cap. i. ut lit. non contestat. Panormit. in d. cap. cùm sit generale. Decius Consil. 212. part. 2. Belluga in specul. de proposit. princip. §. sunt & aliae. Jul. Clarus in §. fin. 37. num. 3. Quòd si agatur criminaliter de adulterio, solum, Judicem secularem de eo cognoscere placet ; L. quamvis. C. ad L. Tul. de adulter. Aliorum sententia est adulterium esse mixti fori tam in Laicos quam in Clericos, ita ut locus sit præventioni ; Jul. Clar. in §. adulterium num. 6. & d. §. final qu. 37. num. 3. Marcus qu. 513. Boér. d. qu. 297. Damhouder. in prax. cap. 89. num. II. & seq. part. 1. Aliter Glossa in pragmatic. tit. de concubinar. §. & cùm omne, vers. hi ad quos pertinet, voluit adulterium quandoque esse crimen Ecclesiasticum, quandoque mixtum, quandoque seculare pro varietate casuum ; niinirum si agatur de adulterio ad separationem tori, vel censuras Ecclesiasticas, esse crimen Ecclesiasticum ; si ad detrusionem in Monasterium, adiri posse utrumque Judicem Ecclesiasticum & Civilem ; cap. gaudemus, de convers. coniug. Auth. sed hodie. C. de adulter. Si agatur criminaliter, rem esse tantum fori secularis, nec locum esse Judici Ecclesiastico ; cap. sententiam, ne Cleric. vel Monach. Bald. in auth. Clericus quoque. C. de Episc. & Cleric. & Panormit. in d. cap. Cùm sit generale. Durior his omnibus ac deterior est sententia Fevréti libr. §. cap. 2. num. 10. Adulterium etiam in Clericis omnino esse fori secularis, & Clericos hujuscem criminis reos postulatos apud Judicem secularem, non uti præscriptione

criptione fori, quasi Constitutionibus Regiis id criminis numeretur inter crimina capitalia: inauditum enim est ex quapiam Constitutione Regiā adulterium esse capitale; non irrogabat pœnam sanguinis ac nè quidem deportationis, sed tantum relegationis L. si quis viduam. fū. de quæst. & aliis infinitis locis. Hinc Augustum, ubi adulteros pœnâ capitis affecit, legum suarum modum excessisse ait Tacit. 3. Annal. *Augustus culpam inter viros ac fœminas vulgatas, gravi nomine lœsorum religionum ac violatae majestatis appellando, clementiam Majorum, suasque ipse leges egrediebatur.* Constitutione Constantini adulterium factum est capitale; d. L. quamvis; de qua intelligendus Arnob. 4. advers. gentes: *Ad libidinem homines proni, atque ad voluptatum blanditiæ naturæ infirmitate proclives, adulteria tamen legibus vindicant, & capitalibus afficiunt eos pœnis, quos in aliena comprehendenter frædera genialis se lectuli expugnatione jecisse.* Et Hieronym. libr. 1. advers. Jovinian. *Quotidie Mæchorum sanguis effunditur, adulteria damnantur, ac inter ipsas secures ac tribunalia flagrans libido dominatur.* Hac lege Cethagus Senator adulterii pœnam capite luit; Ammian. L. 28. *Tunc Cethagus Senator adulterii reus delatus, cervice periit abscissâ.* Constantini legem securus Carolus Magnus adulterium pari cum sacrilegio capitis pœnâ proscripsit, ex Capitul. libr. 6. cap. 325. & eo fortè se referens Ivo Carnotensi. epist. 10. ad Sanctimoniales quasdam: *Si enim aliqua vestrum, inquit, esset alicui nuptiali fœdere sociata, & ad alium transiret, nonnè adultera judicaretur? nonnè capitali sententiâ à iudicibus puniretur?* Sed antiquioribus moribus Galliæ adulterium non esse capitale, locupletes autores sunt Joannes Faber in §. item lex Julia. inst. de public. judic. & Marcus d. decis. 513. & hanc pœnæ remissionem in adulteros valdè detestatus est Thomas Cantiprat. libr. 2. apum. cap. 30. *Ita & de adulteris dicimus, qui proximorum uxores defœdant, quare secundum leges civiles non sit statutum, ut crimen tam abominabile puniatur?* Ante Carolum etiam adulterium non fuit capitale: Septiminam ob adulterium flagellis cœsam, & cauterio vultum adustani, ad molam damnatam, Droctulfum ejus adulterum incisis aurib⁹ & capillis ad vineam, refert Gregor. Tur. libr. 9. cap. 38. Septima verò cum Droctulfo vehementer cœsa, ac cauteriis accensis in facie vulnerata, ablatis omnibus que habebat in Marilegium villam deducitur, ut scilicet trahens molam, iis quæ in Gynacio erant posite, per dies singulos farinas ad viætus necessarias præpararet: *Droctulfum autem incisis capillis & auribus, ad vineam excolendam delegaverunt.*

CAPUT X.

Concubinatus in Clericis est fori Ecclesiastici. Refutatur captiosa interpretatio Fevretii.

CONCUBINATUS pariter est crimen Ecclesiasticum, quia ejus interdictio originem coepit ab Ecclesiâ; can. nemo. 32. qu. 4. nec jure civili vetitus fuit concubinatus; L. in concubinatu. ff. de concubin. Gloss. in pragmatic. tit. de concubinar. §. & cum omne vers. hi ad quos pertinet. Ægid. Magister de appellat. tamq. ab abusu. cap. 6. Hieronym. ad Ocean. Aliæ sunt leges Cæsarum, aliæ Christi: Aliud Papinianus, aliud Paulus noster præcipit. Apud illos viris impudicitæ frœna laxantur; & solo stupro atque adulterio condemnato, passim per lupanaria & ancillulas libido permititur, quasi culpam dignitas faciat, non voluntas. Hoc jure Eusthatium Lectorem Cæsariensem per calumniam accusatum apud Episcopum de stupro cum filiâ Presbyteri, depositum refert Pallad. Histor. Lausiac. cap. 141. Et Marcion Ponticus à patre Episcopo ob stuprum illatum Virginì Ecclesiâ pulsus, pœnitentiâ à patre non impletatâ Romanum profectus, à Pontifice audivit non mitiùs cum eo actum iri, nisi pater annueret; Epiphan. hæref. 42. Fevret. lib. 8. cap. 3. num. 7. non ausus inficiari quin concubinatus in Clericis sit crimen Ecclesiasticum, ut per obliquum frustretur Jurisdictionem Ecclesiasticam, quam directò petere non potest, illud in crimen seculare migrare vult, si sit publicum propter scandalum. Sed fucatâ interpretatione non convenit, Ecclesiæ quod suum est tolli: delictum fateor in Clericis gravius si sit publicum, quam si occultum; Ambros. de Abrahamo libr. 1. Tolerabilior est si lateat culpa, quam si culpa usurpetur autoritas. Sed parum refert an publicum sit, an occultum; quia concubinatus esse non potest sine consuetudine ex qua necesse est scandalum cieri, maximè in Clericis quorum vita & mores diligenter observantur à laicis. Et ut intelligat quam frivola & captiosa sit hujusmodi distinctio, etiam publicos concubinarios esse fori Ecclesiastici patet ex Concordato tit. de publicis concubinariis, ex quo ii variis pœnis afficiuntur imponendis ab Episcopo: ac primùm ab Episcopo suspenduntur à perceptione fructuum Beneficii per tres menses, tum si concubinam à se non abjecerint, veniunt privandi omnibus beneficiis. His argumentis nihil est quod dubitemus concubinatum prorsus esse fori Ecclesiastici: verumtamen si Clericus monitus non abstineat, tunc rectè aditur Judex secularis; Conc. Hispalens. I. can. 3. Placuit proinde, ut si Presbyteri, Diaconi vel Clerici consortia extranearum fami-

narum, vel ancillarum familiaritatem, post Sacerdotis sui admonitionem à se minùs removerint, sèculi iudices easdem mulieres, cum voluntate & permisso Episcopi comprehensas in suis lueris usurpent, &c. Et Synodus Augustana habita anno 952. sub Joanne XII. Nullus in Clericatus officio manens mulierem subintroductam secum habere permittat: si verò aliqua suspicionum maculis adspersa, contra hæc agere tentaverit, ab Episcopo vel ejus missò virgis cæsa detondeatur; si autem secularis potestas hoc fieri prohibuerit, regia potestate fœmina coacta, prælata sententiæ subjaceat. Etiam de concubinis Clericorum cognoscere Judicem Ecclesiasticum moris fuit in Anglia; Matth. Paris ad ann. 1225. Eodem anno exivit Decretum ab Archiepiscopo Cantuariensi (Huic nomen erat Stephanus de Langetuna) & Episcopis ejus suffraganeis in hunc modum: Concubinæ Sacerdotum & Clericorum qui infra sacros Ordines constituti & beneficiati sunt, Ecclesiasticâ careant sepulturâ, nisi sanè se correxerint incolumes, vel tanata earum in extremis appareat pœnitentia, propter quam non immerrito cum eis debeat dispensari. Item non recipientur ad osculum pacis, nec panem benedictum percipient in Ecclesiâ, quamdiu concubinarii eas detinent in domibus suis, vel publicè extra domos. Item si pepererint, non purifcentur, nisi priùs sufficientem præstiterint cautionem Archidiacono, vel ejus Officiali, de satisfactiōne in proximo capitulo post purificationem earum facienda. Item Sacerdotes in quorum Parochiis concubinæ talium commorantur, si non hoc ostenderint Archidiacono vel ejus Officiali, suspendantur, & priusquam relaxentur, gravi pœnitentiæ subjaceant. Item quæ convinci poterit quod Sacerdos eam carnaliter cognoverit, publicam agat pœnitentiam & solemnem, ac si de adulterio esset convicta, tamquam pro duplice adulterio puniatur, nè tanti reatus impunitas aliis transeat in materiam delinquendi. Tamen quia concubinæ Clericorum sunt personæ laicæ, lubens & non ingratii concedo, nullas in eas esse partes Judicis Ecclesiastici: concubinæ non sunt fori Ecclesiastici propter commixtionem sceleris cum Clericis, quia nulla est societas maleficiorum; L. 1. §. planè. ff. de tutell. & rat. distrah. L. si plures, de administr. tutor. Et hac in re mihi potius est judicium nobilis matronæ quæ omisso Clerico concubinam suo foro vindicavit, eamque latiore coronâ velut Presbyteram dehonestavit: Jacob. à Vitriaco Occidental. histor. libr. 2. cap. 8. Quedam autem nobilis mulier in villa quam habebat frequenter admonuit Presbyterum ut suam relinquere concubinam: quo renuente & respondentे, Quid ad vos de Sacerdotibus? ipsa respondit contra vos nullam possum exercere justitiam: veruntamen omnes hujus villa, qui non sunt Clerici ad meam spectantur jurisdictionem. tubens autem Sacerdotis ad se adduci concubinam, fecit ei fieri amplam coronam dicens: Quia non vis relinquere Sacerdotem, volo te ornare in Sacerdotissam.

CAPUT XI.

Cognitio Homicidii quoad Clericos pertinet ad Judicem Ecclesiasticum: Notatur Fevretius. An idem in Beneficio.

HOMICIDI cognitio quoad Clericos pertinet ad Judicem Ecclesiasticum; cap. sicut dignum est, de simon. quia homicidio statutæ sunt poenæ canonicae in Clericis, depositio & detrusio in Monasterium; d. cap. sicut dignum. §. vult. Gregor. Tur. libr. 5. *Episcopus in homicidio, adulterio & perjurio deprehensus, à Sacerdotio divellatur.* Et homicidium est crimen commune, nisi committatur ex insidiis; quo casu est regium & privilegiarium, de quo suo loco dicemus. Hoc jure Diocorus Episcopus Alexandrinus ob nefariam necem Flaviani Episcopi Constantinopolitani in Concilio Chalcedonensi est depositus; Liberat. in Brevia, cap. 12. & 13. Eodem jure Saloni Ebredunensis & Sagittarius Vapincensis Episcopi homicidii, adulterii & aliorum scelerum rei in Synodo Lugdunensi depositi; Gregor. Tur. libr. 5. can. 20. Aymoin. libr. 3. cap. 28. Ob nefariam cædem Joannis Archiepiscopi Rothomagensis Monachi Sancti Audoëni in Concilio damnati, & poenæ causâ per diversa Monasteria in ergastulum detruxi; Matth. Paris ad ann. 1073. Eodem anno invaserunt Monachi Sancti Audoëni Joannem Archiepiscopum Rothomagensem, Missam celebrantem in festivitate ejusdem Sancti, cum armata manu virorum. Unde judicatum est in Concilio in eadem civitate congregato, præidente Rege Anglorum Villielmo, Monachos hujus crimini reos, per Abbatias carceribus retrudi, & perpetuam agere pænitentiam super tam gravi delicto. Quod & Matth. Vestmonaster. iisdem verbis. Erat quod de hoc dubitaretur, quia cædes Pontificum est enorme flagitium, cuius cognitio tribuitur Judici seculari secundum can. sunt quædam. 23. qu. §. Sunt quædam enormia flagitia, quæ potius per mundi iudices, quam per Antistites & Rectores Ecclesiarum vindicantur; sicut cum quis interficit Pontificem Apostolicum, Episcopum, Presbyterum sive Diaconum. Hujusmodi reos Reges & Principes mundi damnant, &c. Tamen homicidium à Clericis commissum esse fori Ecclesiastici jure & moribus obtinuit: inde cum Clericus homicidii reus postulatus conveniretur apud Episcopum Sarisberensem, instantibus Regiis Magistratibus & propinquis defuncti ut meritas peinas daret, deficientibus probationibus, indicta est ei purgatio canonica; quo in purgatione deficiente consultus Tho-

mas Archiepiscopus Cantuariensis edixit ut omni privatus Beneficio Ecclesiastico , in Monasterium perpetuæ pœnitentiaæ causâ retruderetur : quæ fuit una è causis schismatis inter Henricum II. Regem Anglorum & Thomam , excandescente Rege quòd mitiùs auctum esset cum Clerico ; Vita & Process. S. Thomæ Cantuar. libr. 1. cap. 22. Contigit ut quidam operarii diabolici , nomine dumtaxat Clerici , sed de sorte Sathanæ , de maleficiis accusati , capti tenerentur in vinculis , inter quos Sacerdos unus erat de homicidio infamatus & accusatus à propinquis defuncti . Iste ob privilegium Ordinis ad Diœcesanum Episcopum Sarisberensem captus dirigitur , Regis Officialibus & propinquis defuncti accusantibus , & acriter instantibus , ut Episcopus exhiberet justitiam . Sed Sacerdote constanter inficiante cùm non posset per accusatores convinci , canonica indicitur purgatio accusato ; sed eo in purgatione deficiente , mittit Episcopus ad Archipræsulem de jure consulens , & ut in exequendis procederet securius . Archipræsul verò consultus quidem mandavit , ut omni privatus Beneficio Ecclesiastico exautorizaretur , & in Monasterio ad agendam perpetuam vite distritissimæ pœnitentiam perpetuò recluderetur , &c. Ecclesia Normannicæ remissa ex parte servitus quâ tenebatur , Beneficio Richardi I. Regis Anglorum , ita tamen ut Clerici essent in potestate Judicis secularis in homicidio , furto & aliis enormibus flagitiis ; Matth. Vvestmonaster. 1190. Circa illos dies annuente Rege Richardo liberata est Ecclesia Normannica à longo servitutis jugo quo premebatur ; quòd scilicet nullâ occasione , à secularibus caperentur Clerici potestatibus sicut consueverant , nisi pro homicidio , furto , incendio , vel hujusmodi enormi flagitio . Fevret. libr. 8. cap. 12. num. 18. non aliâ ratione nitor probare homicidium esse crimen fori secularis quâm hacce , quòd ejus pœna sit capitalis : sed quâm prava est hujusmodi ratiocinatio . Etsi enim homicidium sit capitale , reus non liberatur à pœnâ homicidii Ecclesiasticâ , sed ut pœna æquet atrocitatem facinoris , tradendus est Judici seculari ; cap. cùm non ab homine , de judic.

Veneficium etiam est fori Ecclesiastici , eodem enim jure censetur quo homicidium ; benefici eâdem pœnâ tenentur qua homicidæ ; can. 92. Synod. VI. in Trull. licet gravius videatur veneficium quâm homicidium , quòd venenum propinetur ex insidiis : plus est enim occidere veneno quâm gladio ; L. i. C. de malefic. & mathematic.

CAPUT XII.

Blasphemia est fori Ecclesiastici. Refellitur Fevretius.

BLASPHEMIA in Deum, Dei-param Virginem & Sanctos est crimen Ecclesiasticum, cuius cognitio pertinet ad Episcopum, quia sapit hæresim, ejusque pœnæ sunt canonicae ; cap. statuimus, de maledic. Ecclesia enim non debet tolerare illius opprobrium, qui probra nostra sustulit; cap. in nonnullis, de Judæis; necnon blasphemati tamquam sacrilegi puniendi sunt ; cap. cùm sit generale, de foro competent. atque blasphemæ reum Episcopali judicio flagellis cæsum se audiisse refert Augustin. in Psalm. 122. *Nam quis dubitet, sicuti audivimus à fratribus qui interfuerunt Coepiscopis nostris, damnatum illum Boeticum inimicum contra Dominum latrantem, dignè flagellatum fuisse.* Scio multis placere blasphemiam esse mixti fori Ecclesiastici & secularis, & blasphemum in utroque foro puniri ; quòd Canones videantur tribuere Jurisdictionem Judicii seculari in crimine blasphemæ ; d. cap. statuimus. d. cap. in nonnullis. Panormit. in d. cap. statuimus. Aufrer. de potest. secul. reg. 41. fallent. 14. Rebuff. in quib. casib. Judex secul. num. 49. Calderin. consil. 11. de judic. & foro compet. Ancharan. consil. 15. Boër. decis. 301. Sed in utroque cap. Ecclesia auxilium Judicis secularis implorat in blasphemos & Judæos, non ut propriam Jurisdictionem cum potestatibus secularibus dividat, sed ut illarum solatio utatur, si necesse fuerit in executione rei judicatae, ut disertè scriptum est in d. cap. statuimus. Gravius est quòd voluit Fevret. libr. 8. cap. 1. num. 2. blasphemiam esse omnino casum privilegiorum, quasi importet confiscationem corporis & bonorum. Aliâ ratione Chopin. de doman. libr. 2. tit. 7. num. quòd blasphemæ divinæ Majestatis rei sint. Equidem jure civili pœna blasphemæ est ultimum supplicium ; Nov. Just. 77. & Constitutione D. Ludovici candente ferro oris deformatio ; de quo genere pœnæ Jonvilla in ejus vita : *Et aussi oûy dire que depuis qu'il fut retourné d'oultre-mer : qu'il avoit fait brûler & mercher à fer chault le neys & la baulieure d'un Bourgeois de Paris, pour un blasphème qu'il avoit fait.* Sed ex his non probatur blasphemiam esse omnino Judicis secularis : et si enim blasphemis irroganda veniat pœnia corporalis, Judex Pontificius non vetatur de his cognoscere, & ubi re cognitâ intellexit delictum excedere modum Jurisdictionis Ecclesiasticæ, tunc debet tradere reum Judicii seculari puniendum ; cap. cùm non ab homine, de

judic. & hoc pacto utriusque Jurisdictioni quod suum est relinquitur. Ex Constitutione Caroli VIII. blasphemia est crimen commune , cuius cognitio tribuitur Judici seculari in laicos, Judici Ecclesiastico in Clericos, permissa tantum Judici seculari capturâ Clericorum. Quo jure igitur contra Constitutionem Regiam crimen commune convertitur in privilegium , & Judex secularis excedit lineas , quas posuere Christianissimi Reges utriusque Jurisdictionis æquissimi arbitri ?

CAPUT XIII.

*Judex Ecclesiasticus cognoscit de Perjurio. Refellitur
Fevretius.*

COGNITIO de Perjurio pertinet ad Judicem Ecclesiasticum ; cap. novit , de judic. Gloss. & Panormitan. in cap. cùm sit generale , de foro competent. quia ejusdem est cognoscere de juramento an licitum sit necnè propter spiritualitatem , id est , religionem quam in se habet iusjurandum ; & hoc est quod dicitur in cap. cùm C. laicus , de foro compet. cognitionem perjurii pertinere ad Judicem Ecclesiasticum ratione juramenti , id est , eadem ratione qua cognoscit de jurejurando ; quia perjurium est transgressio jurisjurandi ; tum etiam quia perjurii poena est canonica , nimirum Beneficii privatio in Clericis ; cap. quaternam , de jurejurand. Marcus quæst. 665. part. 1. Jul. Clarus 5. sentent. §. perjurium. num. 4. Et ita cùm Joannes Tabennesiotes Episcopus Alexandrinus Episcopatu depositus Romam profugisset , & apud Simpli- cium Pontificem conquestus esset se depositum , quòd Conc. Chalce- donensis doctrinam tueretur ; Pontifici de causâ depositionis sciscitanti reus rescripsit non aliâ de causa eum abdicatum , quâm quòd perjurii reus esset , nimirum ob ambitum Episcopatum , contra fidem & religionem jurisjurandi ; Evagr. libr. 3. cap. 15. Nicephor. Callist. libr. 16. cap. 11. 15. In laicis perjurii poena est pœnitentia injungenda ab Episcopo ; cap. quantò , de jurejurand. Jure civili verò perjurium non punitur in foro , & contempta jurisjurandi religio solum Deum ultorem habet ; L. 2. C. de reb. credit. & jurejurand. Perjurium esse fori Ecclesiastici , satis ar- gumento est , quòd Summus Pontifex potest gratiam facere jurisjurandi , id est , absolvere à juramento , ut perjurium vitetur ; cap. non sine , de

arbitr. cap. cùm ex injuncto , denov. oper. renunciat. Et quòd olim idem licebat Principi L. ult. ff. ad Municipal. & Tranquill. in Tiber. cap. 35. hoc jus ei proprium erat tamquam Pontifici; Imperatores enim ab Augusto Pontificatum maximum principali purpuræ adjunxerunt , & amictum Pontificalem à Sacerdotibus accepere ad Gratianum usque , qui oblatam vestem Pontificiam rejectis , ratus nefas esse Christiano Principi hujusmodi veste uti ; Auctoř est Zozim. libr 4. Hinc inter damnata capitula Clarendonensia censetur illud quod vetuit Henricus II. Rex Anglorum , nè Judices Ecclesiastici cognoscerent de perjurio ; Jo. Sarisber. epist. 59. *Hæc capitula in primis damnata sunt , quòd non liceat Episcopo excommunicare aliquem qui de Rege teneat sine licentiâ ipsius , quòd non valeat Episcopus coercere aliquem Parochianorum suorum , pro perjurio vel fide læsa.* Nec invidiosum Dei Sacerdotes cognoscere de perjurio , tamquam de violata religione , cùm ipsi sacrificuli gentilium eodem jure usi sint ; Plaut. in Rudente. *Libet jurare furi meo , Pontifex perjurio es.* Non infiсior aliis placere perjurium esse utriusque fori; Panormit. in d. cap. cùm sit generale, Belluga in specul. de proposit. princip. §. quædam. num. 1. 2. 3. Guid. Pap. qu. 178. & licet in criminibus mixtis sit præventioni locus etiam adversum laicos , aliud servari in Galliâ , & in his laicos conveniri coram Judice seculari , Clericos eoram Judice Ecclesiastico : quæ est sententia Rebuff. in quib. casib. Judex secular. num. 72. quam avidè suam fecit Fevret. L. 8. cap. 2. num. 4. sed ea quæ pugnet cum religione jurisjurandi , & saniore doctrinâ juris , ex præmissis judicabit æquus lector. Licet verò de juramento cognosceret Judex Ecclesiasticus , nefas ei fuisse fateor cognoscere de viribus contractus ; & quia obtenuit jura menti contractibus apponi soliti laici traducebantur ad forum Ecclesiasticum , non injuriâ Decreto Senatûs Parisiensis anni 1290. In causâ Archiepiscopi Tolosani vetitum est , nè deinceps iusjurandum contractibus apponeretur nè Jurisdiсio secularis evanesceretur; Benedict. incap. Raynur. in verb. duas habens filias. num. 247. *Jusjurandum non est de substantia contractus , & adhibetur tantum ob fidem contractus tuendam ;* Gregor. Nazianzen. orat. 40. εἰ γὰρ τὰς ἀνθρώπους διελόγισε οὐτε
δοῦλος μένος φύσις : *Nam si ad hominum parta Deus medius adhibetur.* *Jusjurandum igitur non potest tamquam decipula apponi ad rapiendam Jurisdictionem secularē : Jusjurandum enim non debet esse vinculum iniquitatis ; d. cap. quantò. can. inter cetera 22. qu. 4.*

C A P U T X I V.

*Causa Injuriarum in Clericos est fori Ecclesiastici. An
idem in causa Libelli famosi.*

Si cum Clerico agatur actione injuriarum civili, vel criminali, is conveniens est apud Judicem Ecclesiasticum, quia in civilibus vel criminalibus causis Clerici non alium sortiuntur, quam Judicem Ecclesiasticum; can. Clericum nullus: & passim. II. qu. 1. Nec spectanda Novella Valentiniani de Episcopali judicio, quâ cavetur ut Episcopi actione injuriarum convenientur apud Judicem publicum, si atrocior fuerit injuria: quia legis appellatione indigna habita est Constitutio Principis Ecclesiae infensissimi. Si Clericus libellum famosum sparserit, casum privilegiarum esse putat Fevret. libr. 8. cap. 2. num. 7. Etsi tamen libellus famosus atrociorum injuriarum contineat, non excedere modum Jurisdictionis Ecclesiasticae probatur duobus argumentis: prius est, quod si qui deprehensi fuerint libellos famosos spargere, in Ecclesia anathemate percelluntur ex Concil. Eliberit. can. 42. can. si qui 5. qu. 2. Alterum est, quod quempiam qui libellum famosum valvis Ecclesiae affixerat adversus mulierem unam è Diaconissis, se excommunicasse refert Basil. epist. 249. τὸν ἐμὸν θηλαττοντας ἐπέθηκε δικε τῷδε, εἰςείτας ἀντὸν τῆς ἐπιλησίας τοντας. Pœnam huic homini, quam pro potestate potui inflixi, eumque ab Ecclesia Communione separavi. Quid si Clerico injuria irrogata sit à laïco, an eâ de re cognitio erit Judicis Ecclesiastici in laicos. Olim res pertinebat ad judicium Episcopi; cap. olim, de injur. can. Guiliarius 23. qu. 4. quia injuria illata Clericis spectat ad Deum; Salvian. libr. 8. de gubernat. Dei. Sacrilegii quippe genus est Dei odisse cultores: sicut enim si servos nostros quipiam cedat, nos in servorum nostrorum cedit injuriam, & si à quoquam filius verberetur alienus, in supplicio filii pietas paterna torquetur; ita & cum servus Dei à quoquam

læditur, *Majestas divina violatur*. Et id olim servatum in Galliâ auctor
est Guid. Pap. quæst. 562. Sed hodiè nullæ in his sunt partes Iudicis Ec-
clesiastici, ex quo Constitutione Regiâ anno 1539. Iudex Ecclesiasticus
non cognoscit inter laicos, nisi in causis Sacramentorum, vel aliis spi-
ritualibus.

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA

TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatūs de Abusu, & aliorum.

LIBER QUINTUS.

CAPUT PRIMUM.

*Crimen mixtum est, de quo uterque Judex competens est, &
in quo praeventioni locus est. Reprehenditur hic
perpetuus error Fewretii.*

DELECTA alia sunt merē Ecclesiastica, id est, ad notio-
nem Judicis Ecclesiastici pertinentia ; alia merē secula-
ria, id est, ad cognitionem Judicis laïci pertinentia ;
alia mixta seu communia , id est , quæ sunt utriusque
fori , Ecclesiastici & secularis , & in his locus est præ-
ventioni ; cap. cùm sit generale , de foro. compet. id est ,
disceptatio est Judicis qui priùs hac de causâ aditus est , nè mutuo con-
flictu & concertatione Judicum crimina impunita maneant , & dum Ju-
dices inter se certant de competenti foro , reus lubricò effugiat , & nè
pugnantे sententia subiequantur ; L cognitio. §. si plures. ff. de libe-
ral. caus. / In civilibus præventio litis inducitur per citationem ; cap. pro-

A a ij

posuisti, de foro compet. L. si quis posteaquam. ff. de. judic. vel per litis contestationem; L. ubi acceptum. ff. eod. L. cum quædam, de Jurisdic^t. Et ubi plures Judices in eadem actione concurrunt, electio est actoris coram quo agat; Gloss. in L. ult. C. ubi in rem act. Rebuff. tract. in quib. casib. Judex secular. num. 72. non diffitetur criminâ mixti fori esse, & utrumque Judicem de his cognoscere per præventionem etiam contra laicos. Sed in his aliud servari in Galliâ affirmat, & in his laicos conveniri coram Judice seculari, Clericos coram Judice Ecclesiastico: & hîc est perpetuus lapsus Feyretii, quo evertitur ratio mixtorum criminum. Si enim crimina mixta de jure sunt utriusque fori, & in his locis est præventioni, ea amplius mixta dici non possunt de quibus Judex secularis cognoscit in laicos, & Judex Ecclesiasticus in Clericos, quia Jurisdic^tio Ecclesiastica & civilis sunt omnino distin^te; can. duo sunt. 96. dist.

C A P U T II.

Crimen falsi in Litteris Apostolicis r̄st fori Ecclesiastici.

FALSi crimen in Litteris Apostolicis est crimen Ecclesiasticum seu fori Ecclesiastici, quia ejus poena est canonica, nimurum in Clericis officiis & Beneficiis Ecclesiastici privatio, in Monasterium detrusio, & redactio ad Communionem laicam; can. si Episcopus. 50. dist. cap. ad falsariorum; de crimin. fals. Innocent. III. libr. i. epist. 261. & 533. Quâ de causâ configens Litteras Apostolicas vel Episcopales, singulis festis diebus solemniter denunciari jubetur excommunicatus; Richardus Archiepiscopus Cantuariensis apud Petrum Blesens. epist. 53. Præterea quoniam in his partibus publica falsariorum pestis obrepit, qui Bullis adulterinis & litteris calumnias innocentibus movent, & statim justè possidentium subvertere moliuntur, providentia vestra & districte præcipimus, quatenus solemniter denunciari faciat excommunicatos singulis festi diebus eos qui Domini Papæ Bullam vel nostra, & vestra sigilla falsare presumunt eisque consentientes, ut quos à suâ malignitate non cohibet propriæ judicium conscientia, saltem frequens denunciationis iteratio valeat detergere. Sed quia falsi crimen gravius est, quam ut pares huic poenas habeat Judex Ecclesiasticus, nimurum lege Corneliam poena falsi est capitalis; L. i. & 5. C. ad leg. Cornel. de fals. & Constitutionibus, in libero homine deportatio, vel publicatio omnium bonorum, in servis ultimum

supplicium ; L. ubi C. eod. L. r. §. ult. fl. ecd. unde ab accusatione falsi arcentur Sacerdotes ; Collat. Carthaginens. i. cap. 61. *Falsi crimen non objicere condecet Sacerdotem, nec committere potius credendum est.* Re cognitâ per Judicem Ecclesiasticum Clerici falsi convicti post degradationem traduntur Judici seculari puniendi , & laïci falsi rei per eundem Judicem legitimè puniuntur ; d. cap. ad falsariorum. Et ita crimen falsi est fori Ecclesiastici quoad poenam Ecclesiasticam , & civile quoad poenam civilem , ex sententia Panormitan. in d. cap. cùm sit generale , de foro compet. Clericus verò configens instrumentum publicum sub sigillo regio , non utitur privilegio fori , & hoc genus falsi omnino spectat ad Judicem Regium ; Gall. qu. 56. &c 186.

CAPUT III.

Homicidium qualificatum est privilegiarium. Homicidium sui ipsius in Clerico fori est Ecclesiastici. Homicidium per monomachiam etiam est privilegiarium.

HO MICIDIUM qualificatum , id est , à Clerico patratum datâ operâ , ex insidiis , est crimen privilegiarium quod omnino spectat ad Judicem secularem , eundemque regium ; cap. i. de homicid. in 6. nimirum propter atrocitatem criminis : atrocitas enim scilicet enormitas flagitiæ est argumentum Jurisdictionis secularis ; can. sunt quædam 23. qu. 5. Et hoc est quod nostri vocant Assassinum , à nefariâ sectâ Assassinarum , quod erat Sicariorum genus qui à Sarracenis submittabantur ad tollendos ex insidiis Principes Christianos , & eorum nece belli patrii molem à se avertendam. Ejusdem ætatis scriptores Murdrum vocabant; Matth. Paris in Joanne ad ann. 1216. *Prima propositio contra Regem Angliae fuit , quod Arthurum nepotem suum propriis manibus per proditionem interfecit pessimo mortis genere , quod Angli Murdrum appellant.* Abbas Urspergens. in Chronico : *Ille enim malignus* (hic erat Otto Palatinus de Vvitilispach. interfeitor Philippi Regis) *ad præfatos Episcopum & Marchionem confugit ; unde & illi rei habiti sunt de tali mordro.* Nostri olim homicidium d'aguet apensè ex insidiis meditatis ; Juvenalis de Ursinis in vita Caroli VI. ad annum 1414. *Et ne peut-on oncques sçavoir qui ce feit , & disoient les aucuns que c'estoit feit d'avventure , & les autres qu'il avoit esté mis d'aguet appensé :* Hodie contractius , guet-à-pens. Et

ita judicatur Clericos hujusmodi maleficii reos non gaudere privilegio fori; Jo. Gallus quæst. 350. Boër. decis. 69. num. 19. Aufrer. de potest. secular. regul. 1. fallent. 18. Id genus cædis ita grave & nefarium vi-
sum est, ut etiam absens tribus edictis citatus moribus nostris capite plé-
teretur; Matth. Paris loco modò laudato: *Consuetudo est in Regno
Franciæ, quod ex quo aliquis accusatur coram suo Judice de tam crudeli ho-
micio, quod Murdrum appellatur; & ille qui accusatur non venit, verum
modo legitimo se excusat; pro convicto habetur, & tamquam convictus per
omnia judicatur, & etiam ad mortem, ac si præsens esset. Homicidium sui
ipsius in Clerico, an esset fori Ecclesiastici an regii in Senatu disputa-
tum est. Hinc objiciebatur id genus homicidii esse atrocius; quia sævi-
tia in seipsum, omnia naturæ vincula excindit, qui enim sibi non parcit,
multo minus aliis parcet; L. 3. §. sic autem. ff. de his qui sibi mort. con-
sciver. non nihil in alium ausurus, qui hoc adversus se ausus est; L. cùm
autem. §. excipitur. ff. de ædil. edict. Senec. 8. controvers. 4. Nihil
non ausurus fuit, qui se potuit occidere. Et qui sibi vim affert, sibi & vitæ
insidiatur, quod est deterrium genus necis. Forum qui sibi mortem
conscivissent gravissima poena: eorum sc. cadavera insepulta jacebant
in area publica; Cedren. in Romano Argyropoli: εἰωτὸν δηπερημένας
τὴν τειχοῦς καὶ ἀπεργμάτων αὐτοφόρων. Se ipsum
de muro præcipitem dedit, confractaque cervice, eo abjectus est quo se-
lebant qui sibi ipsis mortem consciuerint. Idem in Michaelo Paphlagone:
κρανίον εἰσεριψόται, καὶ τὸν ὡροβιοθαύτων νομόν. Ipsum autem inse-
pultum abjecerunt, ut lex jubet eos qui sibi mortem consciuerunt. Idem Zon-
iar. Sed alii in contrarium existimabant non esse spectandam atrocita-
tem facti, quia magis furori, quam nequitice & sceleritati imputandum
esset, vel insidiis diaboli, & non aliam esse poenam canonicam hujusc
generis homicidii, quam nè pro his qui sibi manus intulere, oblatio,
id est, Missæ sacrificium fiat; can. non est nostrum. can. placuit. 23. qu.
§. & in hanc sententiam itum, rem esse fori Ecclesiastici, refert vir clari-
ssimus Simeon Oliva Senator Tolosanus Juris & usûs forensis peritis-
simus libr. 1. cap. ult. Homicidium ex duello seu monomachia esse casum
Regium, & ad Præpositum Marescallorum spæstantem judicatur, quia
detestabile est homicidii genus quod tollit corpus & animam. Et Eccle-
sia ipsa detestatur monomachiam, & probationem per id genus certa-
minis seu judici in quo Deus tentatur; can. monomachiam. 2. qu. §. cap.
1, & passim de purgat. vulgar. Clericus in maleficio quoque deprehen-
sus sine habitu & tonsurâ privilegium fori amittit; cap. ex parte, de pri-
vileg. cap. perpendicularis, de sentent. excommunicat. Aufrer. de potestat.
secular. regul. 1. fall. 19. Eustathius Sebastiensis Episcopus in Armenia*

depositus , quòd veste non congruà Sacerdotio uteretur : ἐπιδή μάρτυρον τὴν ἵερωσίν σαλιώ μυθίεσα , ait Socrat. lib. 2. cap. 33. idem Sozomen. lib. 3. cap. 13. Eusebius tamen Samosatensis Episcopus à Valente in Thraciam relegatus , quamplures Ecclesiæ Pastore destitutas intelligens , pio consilio veste mutatâ , habitu militari & capite tyarâ operto Syriam , Phœniciam & Palestinam peragravit , tum quo Presbyteros & Diaconos crearet , tum quo alia Episcopalia ministeria obiret ; Theodoret. libr. 4. cap. 12.

CAPUT IV.

*Crimen Perduellionis olim in Episcopis & Clericis fori Ecclesiastici,
desit in privilegium quoad Clericos.*

CRIMEN perduellionis seu maiestatis , cuiusnam esset tribunalis in Clericis , Ecclesiastici an civilis , non una & constans fuit ratio prius vario statu Reipublicæ. Athanasius Episcopus Alexandrinus ab Arrianis insimulatus de vestigali lini Ægyptiis imposito , apud Constantium se purgavit ; Socrat. libr. 1. cap. 20. Epiphanius hæref. 68. Nimurum non vestigal lini indicatum , sed à Fidelibus id ultrò oblatum de consuetudine in ornatum Ecclesiæ , auctor est ipse Athanas. apolog. 2. de fuga. Idem novis calumniis petitus , quasi interminatus esset se vetitum nè frumentum Alexandriæ , ut solebat , deveheretur Constantinopolim ; Socrat. cap. 23. ejusd. libr. Calendio Antiochenus Episcopus à Zenone in Oasim Insulam exilii causâ damnatus , quòd Illi , Leonii & Pamprepis qui ab eo defecerant , partes foveret ; Nicephor. libr. 16. cap. 13. Zonar. in Basilic. In Galliâ reverentiū actum est cum Episcopis & Clericis propter dignitatem Ordinis : Prætextatus Rothomagensis Episcopus à Chilperico Majestatis , homicidii & furti postulatus , Episcopali judicio , annuente Rege , traditus ; Gregor. Tur. libr. 5. cap. 19. His ita gestis audiens Chilpericus , quòd Prætextatus Rothomagensis Episcopus contra utilitatem suam populis munera daret , eum ad se arcessiri præcepit. Quo discussio erit cum eodem res Brunichildis Reginæ commendatas ; ipsisque ablatis , eum in exilio usque ad sacerdotalem audientiam retineri præcepit. Conjuncto autem Concilio exhibitus est : Erant autem Episcopi qui advenerant apud Parisios , in Basilicâ Sancti Petri Apostoli , &c. Ursinus quoque Caduricensis Episcopus in Matisanensi Synodo in triennium suspensus Episcatu , quòd Gundobaldum Clotharii filium sese dicentem falsâ opinione

deceptus admisisset; Idem Gregor. Turoens. libr. 8. cap. 20. *Ursinus Cadurcensis Episcopus excommunicatur, pro eo quod Gundobaldum excepisse publicè est confessus; accepto hujusmodi placito, ut pænitentiam tribus annis agens, neque capillum, neque barbam teneret, vino & carnibus abstineret, Missas celebrare, Clericos ordinare, Ecclesiæque & chrisma benedicere, eulogias dare penitus non auderet; utilitas tamen Ecclesiæ per ejus ordinationem, sicut solita erat, omnino exercebatur.* Ægidius etiam Rhemensis Episcopus coitæ conspirationis in Childebertum Regem delatus, in Metensi Synodo Episcopatu depositus, & Strasburgum exilii causâ deportatus; Idem Gregor. Turoens. libr. 10. cap. 19. & Flodoard. hist. Rhemens. libr. 2. cap. 2. iisdem verb. *Hac Episcopi audientes, ac lamentantes fratribus opprobrium, obtentâ vitâ, ipsum ab ordine sacerdotali, lectoris Canonum sanctionibus, removerunt: qui statim ad Argentoracensem urbem, quam nunc Strateburgum vocant, deducetus, exilio condemnatus est.* Ebo Rhemensis, Agobardus Lugdunensis, Theodulfus Aurelianensis Episcopi, dejectionis Ludovici Pii cum Lothario & aliis Regni proceribus consciæ, in Synodo Episcoporum depositi; Aymoin. libr. 5. cap. 26. Flodoard. libr. 2. cap. 20. Balduicus Noviomensis libr. 1. cap. 41. Sigebert. ad ann. 843. Auctor vit. Ludovic. Pii. Et horum facinus locum dedit can. 12. Aquisgranens. Concil. habiti anno 836. *Et idcirco in commune statuimus, ut si quispiam Episcoporum aut quilibet sequentis Ordinis Ecclesiastici, deinceps timore aut cupiditate, aut quilibet suasione, à Domino & Orthodoxo Ludovico Imperatore defecerit, aut etiam Sacramentum fidelitatis illi promissum violaverit, & ejus contrariis malevolâ intentione quolibet modo se copulaverit, gradum proprium canonica atque synodali sententiâ amittat, &c.* Vvenilo Senonensis Episcopus à Carolo Caluo perfidiæ delatus in Synodo Tullensi, de quo extat libellus proclamationis ipsius Caroli aduersus Vvenilonem porrectus Episcopis in Synodo confidentibus. In Synodo Suectionensi damnati duo Monachi perduelles & consciæ evasione Pipini Aquitaniæ Regis, qui à Carolo Caluo in Monasterio S. Medardi detonsus erat: Synod. ipsa Suectionens. can. 3. *Ejectos jussu venerabilis Rothadi Suectionum Episcopi, ad Synodi audientiam Archidiaconus deduxit, & partim confessi, partim convicti conspirationis malum perpetrasse, Canonum severitate depositi sunt, (Presbyteri quippe erant) & separatim in Monasteria sui Ordinis longè distantia relegati.* In Hispaniâ Gothorum Règes judicio de Episcopis & Clericis abstinuere, etiam in crimine majestatis, & res derelicta Concilio Patrum, nè sanctissimus Ordo cognitione Judicis laici de honestaretur; Synod. Toletan. VII. can. 1. *Ideoque placuit nunc concordi sententiâ definire, ut quisquis in ordine Clericatus a maximo gradu usque ad minimum constitutus in alienæ gentis*

gentis regionem se quacumque occasione transduxerit, quò genti Gothorum, vel patriæ vel regno specialiter sub hac occasione possit nocere, vel fieri dis- posuerit vel aliquatenus fecerit; quisquis hoc fecisse dinoscitur, iste ira indubi- tanter omni honoris sui gradu privetur, ut locum ejus in quo ministraverat alter, coniuvò perpetim regendum accipiat. His regulis Silbertus Episcopus Toletan. in Concilio Toletano XVI. ob crimen conspirationis in Egirum Regem Episcopatu dejectus, simul & anathemate multatus, ita ut non prius, quam in summo vitæ discrimine absolvi posset, ut patet ex ejusd. Concil. can. II. Vaseo in chronic. ad ann. 69. Mariana de reb. Hispanic. libr. 6. cap. 18. Sub æram M. XX. Adulfus Episcopus Compostellanus per calumniam factionis cum Sarracenis insimulatus apud Veremundum Regem, Oveti coram Principe adfuit, & in eum taurus immisus: verùm non sine miraculo taurus factò impetu eum illæsum præteriit, & in ejus manu cornua depositus, ut refert Lucas Tudens. libr. 4. Reverentiâ Ordinis, ab Episcopis & Clericis poenas sanguinis non exegere Princi- pes etiam in crimine majestatis; fatis eis fuit eos perpetuâ pœnitentia, vel exilio multari: non est auditus Chilpericus cùm à Prætextato ministris canonicas poenas exigeret: Gregor. Tur. libr. 5. cap. 19. *His ita gestis periret Rex, ut aut tunica ejus scinderetur, aut centesimus octavus psalmus, qui maledictiones Ischarioticas continet, super caput ejus recitaretur; aut certè judicium contra eum scriberetur, ne in perpetuum communicaret. Quibus conditionibus ego restitu juxta promissum Regis, ut nihil extra Canones gereretur.* Hodiè verò Episcopi & Clerici non eodem jure censentur in crimine majestatis. Episcopis enim semper dantur Judices Episcopi, de quo suoloco dicemus; in Clericis verò crimen majestatis est privilegia- rum, cuius cognitio omnino pertinet ad Judicem regium in Clericis propter atrocitatem facinoris; Benedict. in cap. Raynut. verb. & uxo- rem decis. 2. num. 143. Jul. Clarus. §. final. qu. 36. num. 27. Imbert. libr. 3. instit. cap. 6. Carond. 7. Pandeclar. cap. 13. Chopin. de doman. libr 2. tit. 7. & confisatio bonorum ob id criminis pertinet ad fiscum re- gium, non ad inferiores dominos; L. quisquis. C. ad L. Jul. Majestat. Guid. Pap. qu. 76. & 341. & Chopin.. d. loc.

CAPUT V.

Vis publicæ seu portūs armorum cognitio spectat ad Judicem Regium. Pœna canis sellæ seu rotæ.

MORIBUS nostris vis publicæ uel portūs armorum cognitio spectat ad Judicem regium, nec in ea Clericis prodest exceptio fori; Jo. Faber in L. addic̄tos. C. de Episcopal audient. Guid. Pap. qu. 437. Benedict. in cap Raynit. verb. & uxorem. decis. 2. num. 144. Chassian. in consuet. Burgund. Rubr. *Si ancun commet simp'e larcir.* in verb. s'il n'a grice. num. 80. Jul. Clarus §. fin. qu. 36. num. 26. Belluga in specul. de proposit. princip. §. dubitatur num. 3. Covarvu. praet. qu. cap. 33. Imbert. libr. 3. instit. forens. cap. 6. Ratio hujus regulæ duplex est: Prior quia gestatio armorum Clericis interdicta est, ex Conc. Piëtaviens. cap. 2. de vit. & honest. Cleric. can. Clerici. can. quicumque. 23. qu. 8. Clerici arma gestantes post trinam monitionem amittunt privilegium foti; cap. in audience. cap. contingit, de sentent. excommunicat. Etiam privatis interdicitur usus armorum; L. unic. C. ut armor. usus inscio principe interdictus sit, & Constit. Frederici de pacis violatoribus. Imo in Gallia solis Nobilibus licet gladio accingi, nisi in itinere ob tutelam corporis. Gunterus Ligurin. libr. 1.

*Quoslibet ex humili vulgo, quod Gallia fœdum
Judicat, accingi gladio concedit equestri.*

Burkard.de Casib. Monast.S.Galli cap. 7. Ministeriales optimos manus curiarum nostrarum negligebant, cellararii Ecclesiæ jura villicationis in modum beneficiorum habere cotendebant, & contra consuetudinem quidam ex ipsis more Nobilium gladium cingebant. Alia ratio est, quia Principis maximè interest vim publicam quæ armis infertur hominibus ad hoc coactis & manu militari, compesci, ne publica pax perturbetur: L. nam salutem ff. de offic. praefest. vigil. cap. 1. de prohibit. feud. alienat. cap. 1. de pace tenenda in usib. feudor. Tamē consuetudo quæ utimur, excessit modum Constitutionum regiarum & Imperialium; Constitutione Frederici I. de pace violata quæ pertinet tam ad Clericos quam ad Laicos, Clerici si publicam pacem vi & armis perturbaverint, habent suum judicem Episcopum, & ab eo puniuntur privatione officii, vel beneficii

Ecclesiastici ; hoc uno reservato Judici seculari, quod multa viginti librarum addicitur Comiti seu Judici in cuius territorio delictum commissum est. Frequens est apud Germanos, ut multa aut pars multæ tribuatur Judici etiam Ecclesiastico ; Conc. Tribur. can. 5. can. omnes 17. qu. 4. Ex consuetudine Gallicanâ & Germanicâ quoad Laicos, pœna perturbatae pacis in Nobilibus viris est circumferre canem humeris in proximum usque comitatum, in plebeis vel rusticis sellam ante pœnam capitum, Otto Frising. de Gest. Frideric. libr. 2. cap. 28. Denique vetus consuetudo pro lege apud Francos & Suevos inolevit, ut si quis nobilis ministerialis vel colonus coram suo Judice pro hujusmodi excessibus reus inventus fuerit (sub de turbata pace absente Principe) antequam mortis sententia puniatur, ad confusione suæ ignominiam Nobilis canem, ministerialis sellam, rusticus aratri rotam de comitatu in proximum comitatum gestare cogatur. Quod metro non ineleganter expreslit Gunter. libr. 5.

*Quippe vetus mos est, ut si quis Rege remoto,
Sanguine, vel flammâ, vel seditionis apertæ
Furtivè seu crebris regnum vexare rapinis
Audeat, ante gravem quam fuso sanguine pœnam.
Excipiat, si liber erit, de more vetusto
Impositionem scapulis ad contigui Comitatus
Cogatur per jura canem confinia ferre,
Sin alius sellam.*

Hoc pœnat genus subiit Otto Comes Palatinus, ut patet ex his quæ sequuntur apud Ottonem Frisingensem & Gunterum : Eadem pœna multatus Eberhardus Comes ob pacem violatam ; Vvitichind. rer. Saxon. libr. 2. *Qua presumptione Rex* (is erat Henricus I. Imp. auditâ, condonavit Eberhardum centum talentis, aestimatione equorum, omnesque principes militum, qui eum ad hoc facinus juvabant, dedecore canum quos portabant usque ad urbem Regiam quam vocamus Magdeburg. Imo & præter pœnas civiles, violatores pacis excommunicatione multantur, & eo nomine Ecclesiis locorum interdicitur ; Ivo Carnotensi. epist. 266. *Suasit enim Hugo filius Gervasi propter violatam pacem se esse injuste excommunicatum, & terræ patris sui injuste divinum officium esse interdictum.* Constitutione B. Ludovici ann. 1254. si Clerici deprehensi fuerint arma gestantes, arma quidem eis adiunguntur à Judice regio, sed statim traduntur suo Judici multâ pecuniariâ puniendi : quod si Judex Ecclesiasticus rem neglexerit, captis pignoribus compelluntur ad emendam seu multam luendam.

CAPUT VI.

Latrociniī quæstio pertinet ad Judicem regium. Idem cognoscit de Incendiariis.

LATROCINIUM à nostris refertur inter casus privilegiarios, cuius notio omnino pertinet ad Judicem regium etiam in Clericis, quod satis ferendum videtur dupli ratione. Prior est, quia latrocinium est furtum atrocium quod per vim committitur in via publica, in mari, aut in domibus; Auth. sed novo. C. de servis fugitivis. Hieronym. in Osee cap. 7. *Fures insidiantur, & occultā fraude decipiunt; Latrones audacter aliena diripiunt:* & Augustin. de civit. Dei libr. 4. cap. 4. *Remotā justitiā quid sunt regna, nisi magna latrocinia;* quia & ipsa latrocinia quid sunt, nisi parva regna. Et hoc est quod nostris dicitur *Vol.*, à verbo, involare, quod idem sonat ac per vim eripere, ut in L. 6. ff. de incend. ruin. naufrag. *Aut vela corsiciduntur, aut anchorae involantur de mari.* Plin. libr. 9. cap. 59. de Pilicatore Anthiæ piscis: *Singulos involaveriūs quām capit.* Optat. libr. 4. advers. Donatist. *Numquid de subdulso vestimento, aut de involato gremio, aut de aliquibus rebus quæ ablatae vel lacra vel damna inter homines faciunt.* Et Catull. *Remitte pallium m'hi meum, quod involasti.* Publicarum autem viarum cura & securitas pertinet ad Principem; L. 1. §. summa. ff. de his qui effud. Tum quia latrocinio publica pax perturbatur, ac pacis tuenda causâ principis interest maximè regionem latronibus & grassatoribus purgari: & hoc maximum fuit studium Augusti finito bello civili, pace terrâ marique partâ, & post eum Tiberii, grassatores cohibere militum stationibus per congrua loca dispositis; Tranquill. in August. cap. 32. *Grassatores dispositis per opportuna loca stationibus inhibuit.* Et idem in Tiber. cap. 37. *In primis tuenda pacis à grassaturis ac latrocinis, seditionumque licentiâ curam habuit, stationes militum per Italiam solito frequenter disposuit.* Quod secuti Imperatores optimè institutum servaverunt. Tertull. A pologetic. cap. 2: *Latronibus vestigandis per universas provincias militaris statio sortitur.* Et qui præponebantur perquirendis latronibus εἰποράρχαι dicti, id est pacis Praefecti; L. Divus Hadrianus. ff. de Custod. reor. L. unic. C. de Irenarch. vel latrunculatores; L. solemus. ff. de judic. Hinc pacis ab Augusto orbi terrarum datæ clarissimum argumentum ponitur, quod terrâ marique latrocinia sustulit; Strabo libr. 3. οὐεγέτες δὲ οὐ οὐεπίνη τῷ λαϊσμεῖων καὶ γλυδίτων, ὡς οὐ

σύμπαντα οὐ πάρχει πατέρων τοῖς πλειζομένοις. In mari nunc pax est abolitis latrociniis : itaque summa est navigantibus securitas. Et Constitutione Friderici I. de pacis violatoribus comprehenduntur latrones & incendiarii, de quibus mox dicendum.

Incendium etiam censetur inter casus privilegiarios ; quia incendiarii latronibus conjunguntur, utriusque publicæ pacis conturbatores existunt, & iisdem poenis, id est, poenis capitis afficiuntur ; L. Capitalium. §. incendiarii. ff. de poen. L. qui ædes. de incend. ruin. naufrag. Incendii casum altæ Justitiae & Comitibus qui eam exercent, tribuit Constitutio Friderici : *Quod si aliquis in ducatu alicujus incendium fecerit, ipse proscriptum pronunciet, ac deinde justitiae sue auctoritate proscribat : id ipsum faciant Marchiones, Palatini, Comites, Landgravii & Comites alii, nec alicui eorum liceat talem absolvere, nisi Domino Imperatori.* Et olim tempore D. Jo. Chrysostomi cum Ecclesia Constantinopolitana incendio deflagrasset, de incendiariis quæstio habita est à Praefecto urbi, etiam adversus Clericos falsò ad invidiam Chrysostomi insimulatos, nimirum Eutropium lectorum, Tigrinum Presbyterum, & nobilem virginem Olympiadem Diaconissam ; Sozomen. libr. 8. cap. 24. Nicephor. libr. 13. cap. 23. & 24. Et ubi Jurisdictio Ecclesiastica convalvit in Normania quæ tum erat ditionis Anglicæ, & Clerici suo judici redditii sunt Constitutione Richardi I. Regis Anglorum, excepti sunt tres casus homicidii, furti & incendii; Matt. Vvestmonaster. ad ann. 1190. Circa illos dies annuente. Rege Richardo liberata est Ecclesia Normanica à longo servitutis jugo quo premebatur, quod scilicet nulla occasione à secularibus capientur Clerici potestatisbus sicut consueverant, nisi pro homicidio, furto incendio, vel hujusmodi encrimi flagitio. Denique in toto jure Gallicano, Imperii meri quod vocant altam Justitiam sunt latrocinium & incendium ; Stylus Parliament. cap. 31. In terra consuetudinaria Franciæ aliqui casus non reputantur de alta Justitia, nisi tres, incendium, raptus, & murtrum ; de quo videndus Chopin. de doman. libr. 2. tit. 7. num. 12.

CAPUT VII.

*An Incestus spiritualis sit commune delictum, an privilegiarium.
De stupro Vestalium judicium fuit penes Pontifices.*

AN Incestus spiritualis sit commune delictum, an privilegiarium variè judicatum. Hujusmodi flagitium privilegiarium esse, & regio foro vindicari placuit Senatui Rhedonensi ex Bellordeo controvers. libr. 9. cap. 11. quem lubens securitus est Fevret. libr. 8. cap. 2. num. 13. Fautores hujus sententiae movet enormitas criminis nè quidem nominandi inter fideles, quòd delictum Presbyteri cum muliere vel puella subdita pœnitentiæ causâ, est incestus spiritualis; Parochus enim patris loco fungitur, dum Sacramentum Baptismi & alia quibus renascimur in gratiam, ministrat, & concubitus cum muliere pœnitente non minus grave est, quam cum filiâ spirituali, eundemque pœnitentiæ modum recipit; can. non debet. 30. qu. 1. Adeoque nefaria & horrenda visa est Clerici libido cum mulierculâ pœnitente, ut pœnitentiæ usus à Nectario Episcopo sublatius sit in Ecclesiâ Constantinopolitanâ, quòd mulier ingenua & nobilis publicè confessa sit fœdam sibi consuetudinem fuisse cum Diacono, dum pœnitentiæ causâ versaretur in Ecclesiâ; Socrat. libr. 4. cap. 19. Idem videtur dicendum multò magis de stupro cum Virgine Deo dicata: Si quis Ascetiam, id est, Monacham corruperit, vel sollicitaverit, capite plectitur, bonaque ejus monasterio vindicantur, & mulier cum suis rebus cautori, id est, districtiori monasterio traditur, ex Nov. Justin. 123. cap. 43. quam Gratianus intexuit in can. si quis rapuerit. 27. qu. 1. Eòque atrocius est hujusmodi delictum, quòd non unam est crimen, sed triplex; Primum est incestus; can. Virginibus, cād. caus. & qu. Cyprian. epist. 62. *Quid Christus Dominus & iudex noster, cām Virginem suam sibi dicatam, & sanctitati suæ destinatam, jaceret cum altero cernit, quam indignatur & irascitur? & quas pœnas incestis ejusmodi conjunctionibus comminatur? Cur Incestus? Quia virgo Deo dicata est mater spiritualis tamquam sponsa Christi qui est pater noster; can. qui abstulerit. 12. qu. 2. & hac significatione Græcis αμας dicitur; Pallad. histor. Lauriac. cap. 42. ἐνδέργον μὲ αμα. Et mox: ἐν τῷ δὲ οὐρανῷ εἴπει τὰς πνευματικὰς μητέρας. Benedic Anna. Hęc enim*

est Ammas, sic enim vocant matres spirituales. Sic Præpositæ Virginum, matres vocantur; Optatus Milevitani. libr. 2. advers. Donatist. Inveniunt matres quas de custimonalibus fecerunt mulieres. Augustin. epist. 109. Præpositæ tamquam matri obediatur. Sic Sacerdos qui Virginem consecravit, si eam vitiaverit, incestum committit, ut potè pater spiritualis; Optatus. lib. 2. Super memoratus Felix inter crimina sua & facinora nefanda, ab eo comprehensâ puellâ cui mitram ipse imposuerat, à qua paulò ante pater vocabatur, nefariè incestare minimè dubitarit. Secundum in eo crimen est adulterium: Adulterium enim committitur in virgine Deo dicata quæ est sponsa Christi; Basil. ad Amphilech. can. 18. Gloss. in d. can. Virginibus. Ambros. ad Virginem lapsam. cap. 5. Nam si inter decem testes confectis sponsaliis, nuptius consummatis, quævis fœmina viro conjuncta mortali, non sine magno periculo perpetrat adulterium; quid quod inter innumerabiles testes Ecclesia, coram Angelis & exercitibus Cœli facta copula spiritualis per adulterium solvitur. Incestum magis quam adulterium contrahi dixit Hieronym. libr. 1. advers. Jovinian. Virgines enim quæ post consecrationem nuperunt, non tam adulteræ sunt quam incestæ. Eodem scelere committitur etiam sacrilegium, quia Virgo professa est vas Deo sacratum; d. can. Virginibus, & ibi Gloss. Marcus decis. 964. part. 1. Adulterium simul & sacrilegium inesse dicitur in epistola Episcoporum in causâ Pictaviensis Monasterii B. Radegundis apud Gregor. Turonens. libr. 9. cap. 39. Si fortassis Christo relicto homini voluerit nubere, diabolo captivante, non solum ipsa quæ refugit, sed etiam ille qui ei conjunctus est, turpis adulter, & potius sacrilegus quam maritus: vel quisquis, ut hoc fieret, venenum magis quam consilium ministravit, simili ultiōne, sicut de illâ dielum est, cœlesti iudicio, nobis optantibus, percellatur; donec separatio factâ, per competentem execrandi criminis pœnitentiam, à loco quo egressâ fuerat, recipi meruerit & adnecti. Imò & quartum facinus in eodem conjungitur, nimirum Apostasia: unde Virgines quæ semel professam virginitatem infringunt, dicuntur prævaricari; Synod. Ancyran. can. 18. in can. quotquot. 27. qu. 1. Quotquot virginitatem pollicitam prævaricatæ sunt, professione contemptâ, &c. Græcum ἀδετθοι τὴν ἐπαγγελίαν. Synod. Araulican. I. can. 28. In utroque sexu desertores professa castitatis, prævaricatores habendi.

Stuprum Virginis consecratæ longè adulteriogravius esse optimè probatur hoc argumento, quod legē Juliâ adulterium non erat capitale, at pœna stupri Vestalis erat capitalis, nempè vivæ in terram defodiebantur; Augustin. de civit. Dei libr. 3. cap. 5. Nam & ipsi Romani antiqui, in stupro deteclas Vestales Sacerdotes vivas etiam defodiebant; adulteras autem fœminas quamvis aliquâ damnatione, nullâ tamen morte plecebant:

usque adeò gravius severiusque vindicanda putabant adyta divina, quam humana cubilia vindicabant. Et quod culpam Virginis magis execrabilis & regio cognitore dignam efficit, est, quod in eam incidit vis publica, & claustrum effraetio que regio Judici olim concessa etiam in causâ Pictaviensis Monasterii; de quo Gregor. Turonens. libr. 10. cap. 15. Verum si rem matuimus perpendamus, atrocitas criminis non est idonea causa propter quam Episcopus amittat Jurisdictionem propriam; quia Ecclesia habet poenas canonicas in ultionem hujuscemodi criminis. Incestus spiritualis poena est in Episcopis & Presbyteris, & poenitentia quindecim vel duodecim annorum pro distinctione Ordinum; d. can. non debet. in laicis excommunicatio & publica poenitentia; d. can. Virginibus. Sub Regibus primæ stirpis Leubovera Abbatissa Monasterii Sanctæ Crucis Pictaviensis à Chroieldi unâ è sacris Virginibus filiâ Chariberti insimulata apud Episcopos quod virum fœmineâ veste amictum in obsequio haberet; Gregor. Tur. loco proxime laudato: *Tunc residentibus Sacerdotibus qui aderant super tribunal Ecclesie, adfuit Chroieldis multa in Abbatissam jaclans convicia cum criminibus, adserens eam virum habere in Monasterio, qui indutus vestimenta muliebria pro faminâ haberetur, cum esset vir manifestissime declaratus, atque ipsi Abbatissæ famularetur assidue.* Nec invidiosum quod obtinuit Episcopos de probro sacrarum Virginum cognoscere; nam & Pontifices de pollutis Vestalibus poenas sumebant; Dionys. Halicarnass. libr. 2. τι μωείαν τέ θηπί τοῖς χωρανουένοις κείναι, μεγάλαι, ὃν ἐξετάσαι τε καὶ πολεστάι τῷ νόμῳ εἰσιώ δι ιεροφάνται. Poena delinquentibus graves constituta, quarum arbitri & exactores sunt ex lege Pontifices. De incestu causam dixit apud Pontificem Maximum, assidente Collegio Pontificum, Posthumia virgo Vestalis ob mundiorum cultum in suspicionem adducta; Livius libr. 4. Eodem anno Posthumia virgo Vestalis de incestu causam dixit, criminis obnoxia ob suspicionem propter cultum amoenorem, ingeniumque liberius quam Virginem decet, parum abhorrens famam, ampliatam deinde absolutam, pro Collegii sententiâ Pontifex Maximus abstinere jocis, colique sanctè potius quam scite jussit. Eodem iudicio damnata Minucia Vestalis; idem Livius libr. 8. Minucia Vestalis suspecta primò propter mundiorum justò cultum, insimulata deinde apud Pontifices ab indice servo, cum decreto eorum jussa esset sacris abstinere, familialaque in potestate habere, factò iudicio viva sub terram ad portam Collinam dexterâ viâ stratâ defossa. A Domitiano jure Pontificis Maximi damnata & Cornelia Vestalis, adhibito Collegio Pontificum; Plin. libr. 4. epist. 11. Cum Corneliam maximam Vestalem defodere vivam Domitianus cupisset Pontificis Maximi jure, seu potius immanitate Tyranni, licentia Domini, reliquos Pontifices, non in Regiam, sed in Alba-

nam villam convocavit. Aliis placet stuprum à laïco illatum sacræ Virginis, esse crimen mixtum, id est, utriusque fori ut sacrilegium, & præventioni locum esse; Aufrer. de potestat. secul. regul. 4. fallent. 11. Nuper tamen Senatus Tolosanus judicavit commune id esse delictum, & Virgo professa cuius nomini parcimus, stupri insimulata, redditia est Judici Regulari.

CAPUT VIII.

Incestus simplex & Sodomia sunt fori Ecclesiastici in Clericis.

INCESTUS simplex an sit delictum commune , an privilegium , quæsum est. Quibusdam placuit incestum foro seculari concedi propter enormitatem flagitii , incestus enim est gravissimum crimen jure gentium prohibitum ; L. si adulterium. §. quare. ff. ad L. Jul. de adulter. Et hoc est quod ait Papinianus in L. ult. ff. de condic. fine caus. jure gentium incestum committi , id est , culpari ob prohibitionem ipsius quæ proficiscitur ex jure gentium , quia natura seu naturalis ratio hujusmodi commixtionem abhorret : quam ob causam etiam Persis & Macedonibus incestum exprobrat Tertullian. Apologetic. cap. 9. *Persas cum suis matribus misceri Ctesias refert : sed & Macedones suspecti , quia cum pri- mū Oedippum tragediam audissent , ridentes incesti dolorem , iurev , dice- bant , eis tūs μητέρα .* Incesti crimen adulterio gravius ; d. L. si adulterium. §. nonnunquam. can. adulterii 32. qu. 7. ideoque incesti poena est capitalis ; d. L. si adulterium , & ibi Barthol. quod jus reppetendum est ex 12. tab. ilis ; M. Tull. 2. de legib. *Incestum Pontifices supremo supplicio sanciunto.* Incesti matrimonii minor est poena , nimirum confisratio bonorum & deportatio , cinguli spoliatio & verberatio , si viles sint perso- nae ; auth. incestas. C. de incest. nupt. Enormia autem flagitia potius per mundi Judices , quam per Antistites & Rectores Ecclesiarum vindican- tur ; can. sunt quedam 23. qu. 5. Incestus tamen nequaquam est extra metas Jurisdictionis Ecclesiasticae : Primò , licet incestus gravior sit , non effugit Jurisdictionem Ecclesiasticam , quia Ecclesia suas habet poenas in ejus ultiōne , & re cognitā quia impares habet poenas , reus tradendus est Judicii seculari puniendus ; cap. cùm non ab homine , de judic. cap. novimus , de US. Secundò , disciplina Ecclesiastica interest etiam in gra- vioribus Clericos non eripi Judicii Ecclesiastico , nè eorum culpa lateat

proprium Judicem, & observantiâ proprii Judicis Clerici facilius in officio, & obsequio contineantur. Tertiò incestus non numeratur inter crimina privilegiaria quorum censum habuere Gallicani scriptores. Hoc religionis sensu æquior Ecclesiasticae disciplinæ arbiter Senatus Tolosanus constanter judicavit Incestum commune delictum esse in Clericis suo, id est, Ecclesiastico Judici reddendum: Ita solemniter judicatum anno 1642. 9. Maii per orante Nicolao Parisotio celeberrimo Advocato in causa Rudolphi Regis Præpositi Uceticensis, adulterii & incestus incusati; Idemque ante judicatum anno 1636. 15. Aprilis in casu Puteoli Presbyteri, qui de incesto reus factus erat apud Convenarum Episcopum.

De Sodomia pariter disputatum est an commune delictum esset, an privilegiorum. Qui privilegiorum asserunt, quos inter Fevret. libr. 8. cap. 2. num. 14. moventur atrocitate criminis quod tantò gravius est incesto, quantò incestus gravior est adulterio, quòd contra naturam committatur; d. can. adulterii, unde extraordinariæ voluptatis nomine intelligitur, can. in eo fornicator 32. qu 4. Eosdem movet quod Sodomiæ poena est capitisi; L. cùm vir nubit. C. ad Jul. de adulter. Nov. Justin. 77. ut non luxurientur homines contra naturam; Marc. toin. 1. qu. 508. Hac lege Hugo Spenserius unus è Primoribus Anglicis Judicio Baronum Angliæ ob Sodomiam & hæresim capite damnatus memoratur à Frossardo vol. 1. cap. 14. Sodomiæ & poena ignis; Albert. Argentinens. in chronic. Mediolanensis quendam de Sodomia damnatum ducere edecreverant ad cremandum, ut Alemannis egredientibus ad videndum, clausis portis Regem occiderent desolatum. Verius tamen est Sodomiam in Clericis esse fori Ecclesiastici, quia sapit hæresim; ex quo Bugeres seu Bugrii & hæretici promiscuè accipiuntur. Notum est quod scripsit Frossard. vol. 4. cap. 7. de Betisacio quæstore Joannis Ducis Bituricensis, qui peculatus delatus, se ultrò fassus est Bugerem & hæreticum, quòd declinaret Judicem secularem: quo auditio statim redditus est Officiali Biterrensi. Eodem & jure Clericus qui polluit statuam muliebrem, quod est turpissimum Sodomiæ genus, à Judice Ecclesiastico depositus, & in perpetuum ergastulum trulus est; Ivo Carnotensi. epist. 166. De Presbytero qui in statua fœminea sacramenta Ecclesiastica prophanauit, breviter respondeo quia ut sacrilegus & iaololatra judicandus est, quem si tractare vultis secundum censuram canonicum, oportet ut adhibitis vobis aliis quinque Episcopis, publicè de traedis sacerdotalibus indumentis, per singulos cum gradus deponatis, & depositum perpetuo carcere damnetis, aut in æternum exilium detrudatis. Et quòd Clericum Sodomiticum ab Officiali ad Laicum Judicem revocatum, & sententiâ ipsius ultimo supplicio affectum ex Thuano re-

fert auctor Pontificiaæ Jurisdictionis historiæ libr. 4. cap. 3. num. 11. non usquequaque convellit Jurisdictionem Ecclesiasticam : idem enim fatetur Judicem Laicum hunc ad se non prius revocasse , quām semel & iterum interpellato Ordinario cessante.

C A P U T I X.

An questio Raptūs sit fori Ecclesiastici quoad Clericos.

AN Raptus sit crimen civile , & ipsius cognitio spectet ad Judicem secularē an Ecclesiasticum , quæsum est. Ubi agitur inter Laicos , nihil est quod dubitetur esse crimen civile , & spectans ad Judicem secularē ; L. raptore C. de Episc. & Cleric. L. unic. C. de rapt. virgin. Nov. Justin. 143. & hoc satis intelligimus ex genere poenæ , quæ est capitī & publicationis bonorum ; d. L. raptore : aliàs si Ecclesia ratione peccati cognosceret de raptu inter Laicos , facile & liceret evacuare Jurisdictionem temporalem , quod ferendum non esset ; Cyn. & Bald. in auth. Clericus. C. de Episc. & Cleric. Marc. qu. 2. vol. 1. & qu. 462. vol. 2. Erām quoad Clericos videtur idem dicendum , raptūs cognitionem esse Judicis secularis , quia raptus non committitur sive vi publicā quæ omnino est fori regii , & in eo offenditur libertas eligendi matrimoniī , quæ maximè spectat ad rempublicam ; L. Titio centum. 9. Titio centum. ff. de condit. & demonstrat. & ita delicata est , ut nuptias etiam rescripto Principis conciliari yetetur ; L. unic. C. si nupt. ex rescript. petant. Conc. Parif. 1. can. 6. can. nullus. 32. qu. 2. Symmach. libr. 1. epist. 4. Cassiodor. 7. var. 40. 46. Jurisdictioni tamen Ecclesiasticae suas esse partes in cognitione raptūs tam in Clericos quām in Laicos argumento est , quod raptūs poena in Clericis est depositio , in Laicis excommunicatio , ex Conc. Chalcedonens. can. 17. can. eos qui can. de pueris. 32 qu. 2. can. statutum. 27. qu. 2. quod jus altius repetendum quām è Concilio Chalcedonensi : Raptorem enim puerum se excommunicatum denunciasse , & locis quibuscumque suscipietur cum rapta sacris interdixisse indicat Basil. epist. 244. Ejusdem argumenti est quod suscepti ex raptore cum rapta arcentur à sacris Ordinibus , nisi cum eis dispensetur ob necessitatem , vel utilitatem Ecclesiæ , & meritorum prærogativam ; Synod. Meldens. can. 64. Inde divisis tribunalibus de raptu cognitum per Judices seculares & Ecclesiasticos , ubi Baldwinus Comes Juditham Caroli Calvi filiam.

Cej

sine assensu patris duxit uxorem ; cum raptore legibus actum , & postquam is lege Francorum , id est , civili judicio damnatus esset ; idem sententiâ Episcoporum diris excommunicationis proscriptus , desiderante Rege ; Capitul. Carol. Calvi tit. 30. cap. 5. *Filiam nostram Judith viduam secundum leges divinas & humanas sub tuitione Ecclesiastica , & regio mundebrero constitutam Balduinus sibi furatus est in uxorem , quem post legale judicium Episcopi regni nostri excommunicaverunt secundum sacros Canones , & diffinitionem sancti Gregorii Papæ qui dicit , &c.* Quæstio raptûs non est aliena à Judice Ecclesiastico , quia annexa est quæstioni matrimonii : verùm quæstio raptûs est præjudicialis , id est , prius de ea quæritur , quam Judex Ecclesiasticus attingat causam matrimonii , ex Constit. Melodunens. artic. 25. Jo. Paponius. in Syntagmat. arrest. tit. de raptu , arr. 2. Carond. 1. Pandect. cap. 13.

C A P U T . X.

Crimen falsæ Monetæ , & crimen falsi cujus sint fori.

CRIMEN falsæ Monetæ est privilegarium de jure , quia vitio Monetæ crimen læsæ-Majestatis committitur , & poena capitis irrogatur ; L. quicumque. ff. ad. L. Cornel. de fals. L. si quis nummos. C. de fals. monet. Nimirum jus cudendæ monetæ est de Regalibus; cap. unic. quæ sunt Regalia in usib. feudor. cap. quantò , de jurejur. Ob id Arian- drum Ægypti Præfectum capite puniit Darius Rex Persarum , quid ãmulatione nummi aurei à se fusi , argenteum cudisset ; Herodot. libr. 4. Perennium unum è carioribus amicis morte multavit Commodus , visis nummis ejus vultu signatis ; Herodian. libr. 1. Et quidem jis cu- dendæ monetæ Imperatoribus ita proprium fuisse notum est , ut vel ipsi Persarum Reges nummi aurei suâ imagine insignis cufione abstinerent , & primi omnium Francorum Reges , spretâ majestate Imperii Romani nummum aureum suâ imagine signarint : Procop. de bello Gothic. libr. 3. Hac de causa Mediolanenses pætis conditionibus pacis Friderico I. jus cudendæ monetæ & alia Regalia remisere ; Guntherus Ligurini libr. 8.

*At primùm Ligures super hoc à Rege rogati
Vectigal , portus , cudende jura monetæ
Cumque molendinis telonia , flumina , pontes ,
Id quoque quod fodrum vulgari nomine dicunt*

Et capitolitium certo sub nomine censum,

Hæc Ligures sacro tribuerunt omnia fisco.

De quo & Radevicus meminit libr. i. de gest. Frideric. cap. 41. Ut verò falsæ monetæ vitio occurreretur, extra conspectum Principis monetam, id est, officinam monetæ alio loco esse quām in Palatio vetus Carolus Magnus; qua de re præter Capitular. 18. libr. 2. extat aliud ejusmodi à Jacobo Sirmundo editum. *Ut in nullo loco moneta percutiatur nisi ad curtem: & illi denarii palatini mercentur, & per omnia discurrant.* Et post eum Carolus Calvus capitulo 31. art. 12. *Sequentes consuetudinem prædecessorum nostrorum sicut in illorum capitulis invenitur, constituimus ut in nullo loco alio in omni regno nostro moneta fiat, nisi in Palatio nostro, &c.* Hinc & cognitio criminis adulterinæ monetæ pertinet ad Judicem Regium, non ad Judices inferiores; Chopin. de doman. libr. 2. tit. 7. num. 17. 18. Et bona damnatorum ob crimen falsæ monetæ addicuntur fisco regio, non inferiori domino temporali; L. i. C. de bon. vacant. libr. 10. Chopin. eod. loc. num. 13. Guid. Pap. qu. 76. Bodin. i. de repub. cap. 10. Non desunt tamen Jurisdiictionis Ecclesiasticæ vestigia in judicio hujuscce criminis in Clericos. Clericum falsæ monetæ reum ab ordine & beneficio deposuit Ivo Carnotensis Episcopus, & cùm reūs appellasset ad Urbanum II. Pontificem, & litteras absolutionis per sub-reptionem ab eo eliciisset, amarulentam hac de re scripsit epistolam ad Pontificem quæ est 25. cuius ecce particula: *Hoc ideò suggero sanctitati vestre, quia quidam Clericus nostræ urbis, falsis delationibus aures vestre pietatis jam secundò pulsavit dicens, se per conjecturas accusatum, & de sola suspicione proscriptum.* Sed causa illa propter quam à Clero separatus est, tam manifestis indiciis est revelata, tam certâ accusatione publicata, tam evidenti exitu comprobata, ut nemini non tantum civium, sed etiam comprovincialium dubium sit, quin in domo suâ falsam monetam fabricari fecerit, & in quadam Ecclesia ejusdem præpositura, quam ei Gaufridus vendiderat, contra voluntatem omnium fratrum. *Hoc publicum facinus, & quædam ejus horrenda flagitia, Deo volente, vera esse probabo suo tempore in vestra præsentia.* Ideò Sacramentum quod mihi obtulit, intuitu caritatis nolui suscipere, sciens eum peccatum perjurii peccato priori velle superponere: tamen propter reverentiam vestre paternitatis ad quam confugerat quamvis dolosè, interim volui ei redditus unius præbendæ integrim dare, & cibum mecum in mensa, donec possem de hoc negotio in præsentia vestra agere, & consilio vestro quæ restituenda viderentur, misericorditer restituere. De quæstione falsi incidente in contractu regio signo munito, cognitio quoque pertinet ad solum Judicem regium: licet enim quæstio falsi incidentis liti civili sortiatur eundem Judicem, quem lis principalis; L. si lis pecuniaria: C.

ad leg. Cornel. de fals. L. quoties. C. de Judic. tamen si falsum committatur in contra*dictu* regio signo sancito , cognitio est solius Judicis regii , quod eo potissimum injuria fiat majestati Principis ; Chopin. loco modò laudato. num. xi. Imbert. libr. 3. Institut. cap. 6. Clericus etiam falsum deponens apud Judicem secularem , ex delicto eum Judicem sortitur , licet alias incompetentem ; L. nullum, & ibi Gloss. C. de testib. quod in Gallia servari quoad poenam pecuniariam tradunt Aufrer. de potest. secular. reg. 1. fallent. 2. Benedict. in cap. Raynut. in verb. & uxorem decis. 2. num. 142.

C A P U T X I .

Infractio Salvæ-gardie Regiæ pertinet ad Juridicum Regium.

INTEGRA privilegiaria crimina censetur & infractio salvæ-gardie , id est , commissum in fraudem tuitionis seu securitatis equipiam concessæ à Principe ; veluti si quis positus sub custodiâ Regis vulneratus vel occisus sit , vel damno affectus in rebus suis , quia in eo majestas Principis offenditur . Salvæ gardia est proprium beneficium Principis , tum quoad res , tum quoad personas ; solius Principis est imponere titulos prædiis alienis , vel vela regia suspendere ad securitatem prædiorum ; L. 1. & 2. C. ut nemo privat. titul. præd. imponat. vel vela regia suspendat . Eadem sunt quæ cortinæ regiæ ; Ambrosio epist. 33. Dum hæc tracto , suggestum est mihi cortinas regias esse collectas , refertam autem populo basilicam , praesentiam mei poscere . Et mox : Exactus est totus ille dies in mœrore nostro , scissæ tamen ab illudentibus pueris cortinæ regiæ . Adeo propria erat Principis hujusmodi impositio titulorum seu velorum regiorum , ut non liceret privatis potentiorum nomine titulos prædiis imponere ; L. unic. C. de his qui potentior nomine titul. prædiis affigunt . Hac de re Augustin. in psalm. 21. ubi affatur hæreticum : Quid ad defensionem possessionis tuae titulos Christi posuisti ? Nonne hoc faciunt nonnulli in domo sua ? Nè domum ipsius invadat aliquis potens , ponit ibi titulos potentis , titulos mendaces : ipse vult esse possessio , & frontem domus suæ vult de titulo alieno muniri ; & cum titulus lectus fuerit , conterritus quis potentia nominis abstineat se ab invasione . Et idem de verbis Domini Sermon 62. Hæretici & schismatici de furtis Dominicis peculia sibi fecerunt , & greges non Christi , sed fuos contra Christum pascere voluerunt . Planè in ipsis de predationibus suis titulum illius posuerunt , ut præda ipsorum quasi defendentur per titulu[m] potentis . Quid facit Christus quando tales convertuntur , qui

foris ab Ecclesiâ titulum ejus baptismatis acceperunt? Ejicit prædatorem, titulum non deponit, & possidet domum; quia invenit ibi titulum suum. Ecclesiæ interdicta est & hujusmodi impositio titulorum prædiis alienis, velut propria Principis; Gregor. i. libr. 4. epist. 44. ex Canon. consuetudo. 16. qu. 6. Consuetudo nova in Ecclesia hac, & valde reprehensibilis erupit, ut cum rectores ejus patrimonii urbana vel rustica prædia juri illius petere posse suspicantur, fiscali more titulos imprimant, atque hoc quod competere pauperibus astimant, non judicio, sed manibus defendant. Idem quoque Pontifex libr. 4. epist. 18. queritur de Stephano Chartulario quod nomine fisci bona singulorum invaderet, & indictâ causâ titulos prædiis & domibus imponeret. Idemque libr. i. epist. 63. quia audisset domum in Petronii Notarii Romanae Ecclesiæ à Constantio defensore non jure titulatam, mandavit ut titulo deposito domum Theodore relata Pe tronii restitueret sine morâ. Solius Principis est etiam privatis tuitionem concedere, pro securitate personarum, nè à potentioribus opprimantur; Cassiodor. 4. var. 41. Sed nè cuiusquam forsitan pleEtenda temeritas, in te impetus reparare possit audacia, Patricii Albini, salvis legibus, tuitio te deputata communiet. Et hoc apertius eluet ex tuitionis formulâ quam idem Auctor dictavit 7. var. 39. Hoc jure in Galliâ qui tuitionem im pessent à Principe, dicebantur positi in verbo Regis; Gregor. Turo nens. libr. 9. cap. 27. de puellâ quæ Amalonem Ducem pudicitiae suæ intentantem necaverat: Veram etiam præceptionem tribui jussit (Gunchramnus Rex) ut in verbo suo posita, à nullo unquam parentum defuncti illius, in aliquo molestiam pateretur. Quod pertinet Marculfi formula libr. i. cap. 24. Pariter Principis est privatis tribuere defensores quos Graci euasive, cuin Episcoporum provifione, id est, consilio & assensu, nè pauperes à potentioribus conterantur; Conc. Carthag. V. can. 9: can. ab Imperatoribus 23. qu. 3. & Capitul. 31. libr. 5. Itidem Regis est præ bere salvum conductum; Ivo Carnotens. epist. 9. ad Philippum I. Regem. Quicumque autem illi sunt, si conductum bonum mihi, & his qui mecum sunt miseritis, ut securi simus in eundo & redeundo, & apud vos morando, paratus sum in praesentia vestra emulorum meorum objectionibus respondere. Et Guill. Brito Philippid. libr. 6.

Nec salvum præstar viris pendente querelâ
Conductum, juris ut postulat ordo, volebat.

Ex consuetudine tamen Reginæ velut augustæ majestatis participes tuitionem concessere; Gregor. Tur. libr. 9. cap. 19. Quoniam Regina Brunichildis in verbo suo posuerat Sichariam. Inclinante regni statu, etiam

Duces & Comites eodem jure usi sunt ; Hildebert. Cenomanens. epist. 26. ad quamdam Comitissam : *Episcopo Carnotensi conductum, sicut fertur, providisti ad Concilium profecturo : quod si ita est, præfatae gratia beneficium mihi communices, exoro.* Et Innocent. III. in cap. accedens 1. ut lit. non contest. de Guillielmo Vicecomite qui suspectum habebat Comitem Britannæ : *Et licet, inquit, litteras non habuerit de conductu. Episcopi etiam in negotiis Ecclesiasticis idem jus tentarunt ; Ivo Carnotensi. epist. 50. ad Richerium Senonensem Arch.* *Unde rogo mansuetudinem vestram, ut à Pieveris usque ad vos securam mili conductum preparatis.* Rebus tamen restitutis, omne ius patrocinii publici rediit ad Principem : inde infra dictio salvæ-gardiæ meritò pertinet ad solum Judicem regium etiam adversus Clericos ; Gall. qu. 3. Guid. Pap. qu. 437. Aufrer. de potest. secular. super Eccles. regul. 1. fallent. 12. Benedict. in cap. Raynut. in verb. & uxorem decisi. 2. num. 147. Chassan. in consuet. Burgund. Rubric. *Si aucun commet larcin, verb. s'il n'a grace. num. 81. Imbert. libr. 3. cap. 6. Bacquet. de jurib. justit. cap. 7. num. 32.* Hoc jure Dux Lotharingia majestatis reus factus apud Carolum VI. quod regia signa quæ erant apposita in argumentum regiæ salvæ-gardiæ in loco eminentiore, apud municipium novi Castelli in Lotharingia sustulisset ; Juvenal. de Ursinis invit. Caroli VI; ad ann. 1412. Et en voya-t-on faire certain exploit audit lieu de par le Roy, dont le Duc de Lorraine feut mal content, & feit prendre des Officiers Royaux qui faisoient ledit exploit, & de ceux à la requeste desquels il se faisoit : & encore feit-il pis, car il y avoit des Pannonceaux, & Escouffons aux armes du Roy en la Ville qu'on y avoit attachez en aucun lieu en hgne de sauvegarde, lesquels il feit prendre & lier à la queue de son cheval, & les traistn. t, laquelle chose venue à la connoissanc des Gens du Conseil du Roy, feut delibéré qu'on lui feroit son procez comme à crimineux de leze-Majesté, & feut adjourné a compairoir en personne en la Cour de Parlement, &c.

CAPUT XII.

*Privilegiarii casus sunt offensio Magistratum officio fungentium,
& infractio Regiarum Constitutionum.*

PRIVILEGIARIORUM casuum censum implet offensa quæ per Clericos infertur Magistratui Regio officio suo fungenti, quia ejus injuria spectat ad Principem, L. quisquis. C. ad leg. Jul. majest. & quilibet Magistratus potest Jurisdictionem suam defendere poenali judicio; L. i. ff. si quis jus dicent. Neque hoc invidiosum est, quoniam etiam Judices Ecclesiasticos, impedientes Jurisdictionem suam propria autoritate posse punire volunt Pontifices; cap. i. de offic. delegat. cap. ex parte, de US. cap. Romanâ, de pen. in 6. cap. dilecto, de sentent. excommunicat. eod. De jure si Magistratus municipalis servum alienum, honorem ornamen- taque suā, id est, insignia dignitatis petulanter intemperantem, virgis ce- ciderit, non tenetur injuriarum; i. item apud Labeonem. §. unde querit. ff. de injur. L. 4. C. eod. quia injuriam fecisse non videtur Magistra- tus, qui dignitatis contumeliam repellit; Ascon. verr. 3. Qui potestatem suam in administrando non defenderit, in minuti Magistratus veluti ma- jestatis læsa reus est. Non omittendum hoc loco quod memoratur de Se- vero tum Legato Proconsulis Africæ, quod plebeium in ejus amplexū ruentem fiduciâ antiquæ familiaritatis, flagris ceciderit cum elogio; Spartan. in ejus vita: *In qua Legatione, cum eum quidam municipium suo- rum Leptitanus præcedentibus fascibus, ut antiquum contubernalem ipse ple- beius amplexus esset, fustibus eum sub elogio ejusdem præconis cecidit: Le- gatum Populi R. homo plebeius temere amplecti noli.* Hoc jure si Clericus quid injuriâ fecerit adversus Judicem regium officio fungentem, potest ab eo coerceri; Aufret. de potest. secular. regul. i. fall. 14. Chastan. in consuet. Burgund. rubr. *Si aucun commet larcin.* verb. *s'il n'a grace.* num. 82. & seqq. Hujus juris non inscius Thomas Cantuariensis Archiepiscopus, cùm Henricum II. Regem Anglorum adversus Clericum quem- dam ob contumeliam illatam Justiciariorum regni, & ejus occasione adversus universum Clerum valde exasperatum sentiret, publicè eum ab officio & beneficio in tempus suspensum virgis cædi jussit, ut Regis animum emolliret, nec hoc pacto Regi satisfacere potuit eum depositi ad pœ- nam corporalem; quâ de re Autores vitæ S. Thomæ. libr. i. cap. 22. *Illud etiam minimè prætermittendum, quod circa illud tempus Philippus de*

D d

Lydros Canonicius Iusticiarum Regis quibusdam contumelias affecerat. Propter quod Rex non solum adversus ipsum, sed potius adversus totius regni Clerum exasperatus videbatur: (Solet quippe mox in tantam cuiusvis officii professionem conferri, si quid forte turpiter, vel enormiter ab aliquibus de professione admittitur.) Verum querela ad Archipresulem delata, dictus Clericus etiam supra modum delicti, ut vel sic facilius quiesceret Regis indignatio, est punitus publice, scilicet virgarum discipline adjudicatus, & per annos aliquot ab omni officio & Ecclesiastico beneficio quod in regno habebat, suspensus: verum cum Regi non sufficeret hoc, videbatur potius Rex reum Clericum ad aliquam poenam corporalem deposcere, &c.

Privilegiariis casibus accensetur & infractio Regiarum Constitutionum, maximè earum quæ spectant ad libertatem regni; putà si Clerici delinquent adversus Constitutiones Regias, causam dicunt apud regium Judicem; Aufrer. in clerm. 1. de offic. ordinar. Imbert. libr 3. instit. for. cap. 3. num. 1. Hoc jure Presbyteri celebrantes nuptias vetitas filiorum-familias sine consensu parentum, conveniuntur apud Judicem regium; Ferron. in consuetud. Burdegalensi. tit. de dote §. 2. Transgressionem Donatistarum principalium iussionum ad cognitionem Judicis secularis pertinere insinuat Gregor. 1. libr. 5. epist. 63. ad Mauritium Augustum: Qualiter autem pietatis vestrae serenitas contra Donatistarum flagitiosissimam pravitatem confederatione justitia, & sincerissime religionis zelo commota sit, directarum lucidissime tenor insinuat iussionum. Sed venientes viri Reverendissimi ex Africana Provincia Episcopi, asserunt ita esse incantâ dissimulatione postpositas, ut nec Dei illic judicium haberetur in metu, nec principales haec tenus iussiones fertinentur effectum. Sed quia causa ipsa secularis Iudicis intererat, eosdem Episcopos ad pietatis vestra existimavi esse vestigia dirigendos; ut per semetipsos serenissimis auribus suggerant, quæ se fatentur pro Fide Catholica pertulisse.

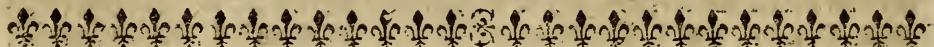
C A P U T X I I I .

*Crimen conspirationis in Episcopos cuiusnam sit fori. Genus
criminis olim frequens in Gallia.*

DE TESTABILE crimen est tam in Clericis quam in laicis conspi-
ratio adversus Episcopos, quae Græcis dicitur φρατρία; Conc.
Chalced. can. 28. can. conjurationum II. qu. 1. Detestabile, inquam,
crimen quod non solum Ecclesiastica, sed etiam seculares dignant le-
ges; can. conspirationum ead caus. & qu. Nimisrum hujus flagitiū pœna
in Clericis est depositio, in laicis excommunicatio; can. conspirationum
ead. caus. & qu. In laicis proscriptio bonorum, & ultimum supplicium:
Ex constitutione enim Honotii, Clerici prohibentur illicita & tumultuosa conventicula celebrare, etiam extra Ecclesiam in privatis ædibus,
proscriptionis domus periculo imminente domino ædium qui eos suscep-
perit; L. conventicula. C. de Episc. & Cleric. Et Constitutione Marcia-
ani vetitum est ne seditio vel tumultus, vel clamatio fiat in Eccle-
siis sub pœnâ ultimi supplicii; & si tumultus moveatur in Ecclesiis, liceat
adire Judicem, & legitimum exposcere præsidium; L. denunciamus,
de his qui ad Eccles. configug. Persæpè hujusmodi tumultus in Ecclesiis
suborti occasione electionis Episcoporum, in qua plebs in varias partes
distracta plerumque prosiliebat ad tumultus & cædes, uti fœdo exemplo
evenit in electione Damasi Pontificis factâ, competente Ursicino: quâ
de causâ multi è fautoribus schismatis suppicio-affecti à Maximino Præ-
fecto urbis; de quo Ammian. libr. 27. & Socrat. libr. 4. cap. 20. Et ob
eandem causam, fortè ut vitaretur seditio & tumultus in electionibus,
plebem arceri ab electione Episcoporum voluit Synod. Laodicen. can. 13.
can. non est permittendum 63. dicit.

Conspirationis in Episcopos crimen èo gravius puniendum fuit etiam
adhibito judicio seculari, quod fuit frequentius maximè in Gallia; Cal-
lixtus epist. 2. ad Episcopos Galliarum, ex d. can. conspirationum: *Conspi-
rationum crimina vestris in partibus vigere audivimus, & plebes contra
Episcopos suos conspirare nobis manifestum est, &c.* Inde ut consulatur
securitati Episcoporum, Synod. Vvormatiens. can. 74. repetiit Cano-
nem 18. Synod. Chalced. de conspiratione in Episcopos. Tumultuantes
in Ecclesiis & conspirantes adversus Episcopos subiungunt etiam Judicem
forensim, quia pro reis divinitæ majestatis, & seditionis habentur, quorum

pœna est capitalis; L. i. & 2. C. de seditionis. L. si quis aliquid. §. 2. ff. ad L. Jul. majestatis: & ita in causâ Piætaviensis Monasterii, cognitio seditionis & tumultus ab ipsis Episcopis rejecta ad Judicem regium; Gregor. Tur. libr. 10. cap. 15. *Hæc autem Childebertus Rex audiens, legationem ad Guntchramnum Regem direxit ut scilicet Episcopi conjuncti de utroque regno, hæc quæ gerebanur sanctiōne canonica emendarent.* Ob hanc causam Childebertus Rex mediocritatis nostræ personam cum Ebregesilo Agripinensi, & ipso urbis Piætavæ Maroveo Episcopo jussit adesse: *Guntchramnus vero Rex Gundegisilum Burdegalem cum provincialibus suis, eò quod ipse Metropolis huic urbi esset.* Sed nos resultare cœpimus dicentes, quod non discederemus ad hunc locum, nisi sæva sedatio, quæ per Chrodiellem surrexit, iudicis districōne prematur: *Pro hac causâ Macconi tunc temporis Comiti prolata præceptio est, in qua jubebatur ut hanc seditionem, si resisterent, vi opprimeret, &c.* Adeo detestabile est crimen conspirationis adversus Episcopos, ut civitas Scyllacænorum quæ est in Calabriâ, Sede Episcopali multata sit ob geminam cædem suorum Antistitutum, & Parochiæ vice tradita viciniori Episcopo regenda; can. ita nos. 25. qu. 2. Et si Episcopus occisus fuerit, alter in ejus locum non subrogatur, donec rei detecti & puniti fuerint, nè fortè scelus impunitum maneat; Ivo decret. part. 10. cap. 19..

CAPUT XIV.

Venatio pro crimine. Privatis non licet forestam instituire sine consensu Principis. Castitia sunt casæ in sylvis custodie curia.

APUD Anglos venatio quæ jure naturali singulis permitta est in obiectamentum, lege conversa est in maleficium; & crimina inter privilegiaria post homicidium qualificatum sive murdrum, & incendium locum tenuit forisfactum forestæ, id est, transgressio interdicti venationis in sylvis regiis, tam in Clericis quam in laicis, ita ut si quis Clericus vel laicus venaretur in sylvâ regiâ, non aliud quam regium Judicem subiret. Henricus I. Rex Anglorum venationis studio ferocior venationem ferarum in universâ Angliâ sibi peculiarem fecit; pedes canum quotquot inventi in viciniâ sylvatum, uno pede debilitari jussit; vix paucis è Nobilioribus & familiaribus propriis in saltibus venandi copiam fecit; Orderic.

Vital. libr. 11. Ejusdem legibus violationis forestæ poena fuit bonorum proscriptio, vel truncatio membrorum; quod spectat Jo. Sarisber. Policrat. libr. 1. cap. 4. *Quodque magis mirere, pedicas parare avibus, laqueos texere, alicere modis vel fistulæ, aut quibuscumque insidiis supplantare, ex edicto sèpè sit criminis, & vel proscriptione bonorum mulctatur, vel membrorum punitur salutisque dispendio.* Inde ubi Henricus speciali Constitutione quam emisit instante Petro Leone Legato Sedis Apostolicæ, Clericis restituit privilegium fori corruptelæ seculi ferè extinctum, tenacius exceptit duos casus, nimirum forestæ & laici feudi; Matth. Paris in ejus vita ad ann. 1175. *De cætero Clericus non trahatur ante Judicem secularem pro aliquo crimine vel transgressione, nisi pro foresta & laïco feudo.* Ecclesia ipsa Clericos transgrellores legis ultrò reliquit foro regio quasi indigros beneficio Canonum, qui delinquerent in Canones quibus Clericis interdicta est venatio; Synodus Juliobonenfis habita anno Dom. 1080. can. 6. apud Ordericum Vitalem libr. 5. *Si Presbyter forisfacturam fecerit de forestis Regis, vel Baronum ejus, nullam inde emendationem habebit Episcopus.* Legibus forestæ postea modus impositus: edicto Joannis remissa est poena corporalis, & commutata in poenam pecuniariam, vel exilium; Matth. Paris in ejus vit. ad ann. 1215. *Nullus de cætero amittat vitam vel membra pro venatione nostra: sed si aliquis captus fuerit & convictus de captione venationis, graviter redimatur, si habeat unde redimi possit; & si non unde redimi possit jaceat in præsona nostra per annum unum & unum diem; & si post annum unum & diem unum plegios invenire possit, exeat à præsona, sin autem, abjuret regnum nostrum Angliae.* Idem statutum lege Richardi I. Matth. Paris ad ann. 1232. *Hanc enim legem de venatione sublatâ, Rex ille in pace clementissimus in hoc temperavit, quod cum apud Reges antecessores ejus, si quilibet in fraude venationis deprehensi fuissent, eruebantur oculi eorum, abscondebantur virilia, manus vel pedes truncabantur. Sed tale judicium pio Regi Richardo visum est nimis inhumanum, ut homines ad imaginem Dei creati, proferis quæ juxta legem naturalem generaliter omnibus sunt concessæ, de vita vel membris periclitarentur, ut id faciendo feris ac bestiis deterior videtur.* Hoc enim solummodo sufficiebat ei, ut quilibet in tali culpâ deprehensi, vel Angliam abjurarent, vel poenam carceralem subirent, vel poenam punirentur pecuniiali, salvis omnibus vitâ & membris. Mitius multò Eduardus III. anno 1339. subditis remisit omnes poenas contractas ob violatas emunitates forestarum; Valsingani. in ejus vita: *Pro hac autem concessione remisit dominus Rex & condonavit omnia catalla telonum; & fugitivorum evasiones incarceratorum, fines exitus & forisfactiones, & amerciamenta murdrorum, & omnia alia delicta infra forestas facta, adjudicata, vel adjudicanda.* Erit quod truces & ferinæ vi-

DE JURISDICTIONE

deantur hujusmodi leges Anglicæ; sed nihilo mitiores fuere Francicæ, quibus æque capitale fuit vehari in sylva regia, tanti fuere deliciae Reginum; Grégor. Turonens. libr. 10. cap. 10. *Dum ipse Guntchrannus Rex per Vosagum Sylvam venationem exercebat, vestigia occisi bubuli deprehendit: cumque custodem sylvae detinuerat, quis haec in regali sylva gerere presumpsisset, Chundonem cubicularium Regis prodiidit. Quo haec loquente, jussit eum adprehendi, & Cabillonum compactum in vinculis duci, cumque uterque in praesentia Regis intenderent, & Chundo diceret numquam a se haec presumpta quæ objiciebantur, Rex campum disjudicat.* In sequentibus narratur exitus ptignæ initæ inter Chundonis nepotem & Custodem sylvæ, utrique infelix, & mutuâ nece cruentis: quo secuto Chundo cum confugii causâ Basilicam S. Marcelli pateret, jussu Regis captus, & ad stipitem vinetus, lapidibus est obrutus quasi reus noxæ.

Jus forestæ & in ea venandi ita regium fuit, ut non liceret privatis forestam instituere sine consensu Regis; Capitul. libr. 2. cap. 4. Forestis tuendis præponebantur custodes, quos forestarios vocitabant, & in ipsis forestis inadiscibantur castitia, id est, habitacula custodiæ causâ; Synod. Suectionens. can. 8. in castitiis & sylvis custoditis. Jacobum Sirmundum & Spelmannum licet sagacissimos viros valde torsit hujus vocis etymon, sed parum fœliciter. Ego si quis meæ conjecturæ locus, affirmare ausim hanc vocem originem dicere à voce castulâ quæ est virga lignea; Glaber. libr. 1. cap. 4. *Alius quoque Sarracenorum eorumdem cultro deplanans ligni castulam: Quod hujusmodi castitia contesta essent lignis tabulis vel virgis, quibus castulae nomen.*

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA

TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatûs de Abusu, & aliorum.

LIBER SEXTUS.

CAPUT PRIMUM.

*De spiritualibus, iudicis Ecclesiastici cognitio est etiam in laicos.
Laici né stent intra Cancellas. Incastellatio
Ecclesiarum vetita.*

JURISDICTIONE Ecclesiastica maximè in Clericis suas partes obtinet, sed & ad laicos usque porrigitur certis in causis. Melioribus Ecclesiæ seculis Christiani etiam laici non alium inter se agnoscebant Judicem quàm Episcopum, secuti Apostoli verba 1. Cor. 6. nè contagio Ethnicorum Judicium Christiana religio nondum adulata labefactaretur ; can. quæcumque. can. relatum. 10. qu. 1. Constitutione Constantini Episcopis non est adempta judicandi potestas ; L. 1. C. Th. de Episc. judic. Verum compositis rebus Ecclesiæ, Jurisdictioni Ecclesiasticæ modus impositus est, nè Jurisdictione civilis quæ Christianis suspecta esse desierat, felici mutatione rerum in totum evacuatetur, & inde forte oriatur ma-

teria schismatis inter imperium & Sacerdotium. Tunc demum Episcopis subiata est potestas judicandi inter laicos, nisi ex vinculo compromissi; ex Constitutione Honorii L. si qui ex consensu. C. de Episc. & Cleric. & Nov. Valentiniani de Episcopali judicio: Alias Episcopus non habet Jurisdictionem in laicos, nisi in his quae sunt fidei & religionis, & aliis spiritualibus; ex aliâ Constit. Honorii L. omni innovatione. C. de SS. Eccles. L. 45. C. Th. de Episc. & Cleric. In his Ecclesia semper obsequentes habuit laicos Jurisdictioni suæ; Ambros. epist. 33. *Causam fidei agendum in Ecclesia quis abnuat?* can. convenior. 23. qu. 8. Augustin. libr. 4. contr. Creticon. *Nonnè melius, obsecro te, causa veritatis & unitatis, pacificis verbis & capacioribus locis inter Episcopos ageretur, quam in foro ab Episcopis per advocatos litigaretur.* Hodiè ex Constitutione Francisci I. ann. 1539. art. 1. Judex Ecclesiasticus non cognoscit in laicos in merè personalibus, id est, in his quæ spectant res & personas laicorum quatenus laici sunt, sed tantum in spiritualibus; putà si agatur de Sacramentis, id est, de administratione Sacramentorum, aut si agatur de jure & sœdere matrimonii, vel de separatione tori inter conjuges, velde jure decimarum; quæ omnia sunt spiritualia. Judex Ecclesiasticus non cognoscit in laicos nisi de Sacramentis, putà si parentes culpâ suâ puerum mori sinant absque baptismo, vel si quis non accedat ad sacram Communionem saltem in anno, juxta cap. omnis utriusque sexus, de poenitent. & remiss. Rebuff. in quib. casib. Judex secular. num. 38. & 74. Judex Ecclesiasticus etiam cognoscit de salario Presbyteri pro cœloratione Missæ, quia sacrificium Missæ est opera spiritualis, quæ imponi potest etiam à patrono qui servum manumisit, ut ordinaretur; can. frequens 54. dist. cap. nullus, de serv. non ordinand. cap. 2. de success. ab intestat. & obsequium precum potest reservari in fundatione Ecclesia factâ, quia est beneficium spirituale; Ingulphus in Chronic. Croyland. ex tabulis Bertulphi Regis Merciorum: *Et emancipo ab omni debito Regis, & omnis alterius domini & hominis, cuiuscumque fuerit dignitatis, excellentiæ vel honoris, ut nihil amodo de vestri sacri Monasterii Troyl. Monachis litteratis aut laicis, servis, aut tenentibus vestris exigere poterunt, præteriorationes vestras, & beneficia spiritua'ia, &c.* Hilgaud. in vita Roberti Regis: *Præterea patri Benedicto & suis Piscatoriam Ligeriti fluminis benignissimus adhibuit scripto firmavit, & ex his nihil aliud quam intercessionis illius quæsivit suffragia.* Alia fuere Monasteria Galliarum quæ Regi debebant militiam, alia quæ dona seu censum, alia preces tantum pro salute Principis & librorum; quorum notitiam dedit Jac. Sirmundus in notis ad tom. 2. Concil. Galliar. Hinc & præbenda cum confertur, imponi potest onus celebranda Missæ; cap. significatum, de præbend. quia est

est onus spirituale; cap. 1. de censib. Conc. Hispal. I. can. Eadem ratione Jūdex Ecclesiasticus potest cognoscere in laicos de salario Prædicatorum, quia est quid spirituale quod magis offertur, quam petitur: de salario tamen Presbyteri Missam celebrantis, & Prædicatoris notionem sibi vindicat Jūdex secularis; Papon. libr. 1. tit. 1. arr. 1. 23. Læcias placit. libr. 1. tit. 1. arr. 1. Maynard. libr. 1. cap. 1.

Pari jure Episcopus potest vetare, nè laici stent intra cancellos; Conc. Tur. II. can. 4. quem Raymundus laudat ex Conc. Moguntino cap. 1. de vit. & honest. Cleric. Synod. VI. in Trull. can. 69. laici non stabunt intra cancellos Communionis gratiâ: Augustin. Homil. 49. *Ego scio quia sapientes amant me; in hoc a Communione se cohibent, qui sciunt quia novi peccata ipsorum, nè de cancellis præficiantur.* Et alienum ab Ecclesia fuit quod apud Donatistas recens baptizati spectabantur intra Cancellos; Idem epist. 168. *Minatur & transit ad partem Donati, rebaptizatur furens, & in maternum sanguinem fremens albis vestibus candidatur, constituitur intra cancellos eminens, atque conspicuus.* Soli Imperatori licebat ex consuetudine Græcorum oblationis causâ sanctuarium ingredi; d. can. 69. Synod. VI. in Trull. & hoc insinuat Gregor. Nazianz. orat. 20. cùm ait Valentem vertigine correptum præsente Basilio oblationis causâ intra velum pedem posuisse, εἰσὼ τῷ ἀρχαντούρῳ. Hujusmodi consuetudine usus Theodosius, cùm Mediolanensem Ecclesiam ingressus esset, & intra sanctuarium constitisset oblationis causâ, & post oblationem intus propè cancellos maneret; Ambrosius per Diaconum jussit ut extra cancellos inter laicos stare, satis callens purpuram Imperatores, non Sacerdotes efficere: cui Imperator non fiduciâ potestatis, sed pro consuetudine Ecclesiarum Constantinopolitanarum se intra cancellos mansisse respondit. Inde Augustus redux Constantinopolim cùm solempniter die Sacris adesset, statim atque sacra dona mensæ obtulisset, è sanctuario recessit; à quo cùm Nectarius qui id temporis Ecclesiarum C. P. præerat, quereret cur intra cancellos non mansitaret: Serius didici, inquit, quid intersit inter Imperatorem & Episcopum, vix tandem nactus veritatis magistrum, unum Ambrosium novi Episcopum, eo dignum nomine; Theodorit. libr. 5. cap. 17. *Judicis Ecclesiastici etiam est prohibere nè supellestilia in Ecclesiâ deponantur custodiæ causâ, nisi urgente necessitate, putâ ob hostilem incursum, vel incendium repentinum;* cap. ult. de custod. Eucharist. & hoc nè divinum officium impediatur; Rebuff. in quibus casib num. 35. Idem Jūdex potest prohibere nè Ecclesiâ à laicis incastellentur, id est, in modum arcium muniantur, nè inde servitutis nascatur occasio; Callixtus II. in can. Sanctorum 10. qu. 1. *Ecclesiâ à laicis incastellari, aut in servitutem redigi authoritate Apostolicâ prohibemus.*

Otho Frisingens. libr. 7. chronic. cap. 31. Ecclesiam etiam Beati Petri, omnium Ecclesiarum caput in castellare sacrilegè & prophaniissimè non metuunt. Et Bertoldus Presbyter Constantiens. in chronic. ad ann. 1087. Guibertus Hæresiarcha, non magis ab incepcta perversitate cessavit, immo se apud S. Mariam ad Martyres, quam Rotundam dicunt, incastellavit. Et Thomas Cantuar. in ejus vit. libr. 3. cap. 16. Non enim decet Ecclesiam in castellare. Episcopus etiam, ut ea quæ sunt Jurisdictionis Episcopalis in laicos in spiritualibus persequamur, laicos non ritè Dominicanum, aut alios dies festos colentes potest coercere; Conc. Aurelianens. III. can. 29. De Missis nullus laicorum ante discedat, quam Dominica dicatur oratio: & si Episcopus praesens fuerit, ejus benedictio expectetur. Sacrificia verò matutina Missarum sive vespertina, nè quis cum armis pertinentibus ad bellorum usum spectet. Quod qui fecerit, in Sacerdotis potestate consistat, qualiter ejus distinctione debeat castigari. Unde sumptum est Capitul. 200. libr. 7. & Conc. Turonens. III. cap. 40. Idem etiam potest prohibere nè mercata & placita fiant die Dominicō; Conc. Tur. III. can. 40. Itemque interdicatur, nè mercata & placita usquam fiant die Dominica, &c. Non immerito delinquentes in cultu Festorum sunt fori Ecclesiastici, quia hujusmodi in devotio sapit hæresim; Rebuff. in quib. casib. Jūdex secular. num. 87. Idem & cognoscere potest de laicis, si ab eis Ecclesia polluta sit fuso sanguine, quia est Ecclesiasticum delictum; Rebuff. ibid. num. 36. Denique laici non sunt expertes Jurisdictionis Ecclesiasticæ in spiritualibus: ejus rei non ignobile argumentum est quod Gandavensium privilegium fuit anni 1191. nè ullus civis Gandavensis longius in jus vocaretur pro causâ spirituali, quam in ædem D. Joannis Gandavensis, teste Meyero Rer. Belgicar. libr. 7. Extra suos casus Judicem Ecclesiasticum Jurisdictionis in laicos expertem esse non nego: movet exemplum Christi, qui duos inter fratres aditus arbiter rei familiaris dividendæ causâ, judicium detrectavit: *Quis me, inquit, constituit iudicem aut divisorem super vos.* Luc. 12.

CAPUT III.

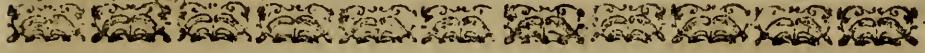
*Causæ Matrimoniales pertinent ad Episcopum; nec non causæ
Divortii, & separationis thori.*

U.M.S.

COGNITIO causarum Matrimonialium tamquam merè spirituallis pertinet ad Episcopum diœcesanum; cap. i. de Consanguinitat. & affinitat. cap. tuam, de ordin. cognit. cap. litteras, de restit. spoliat. cap. causam matrimonii, de offic. delegat. Hoc jure Gaufrido Comiti Vindocinensi incestas nuptias cum Matilde relieta Roberti Vice-Comitis Blesensis ejus consanguinei sub pœna excommunicationis interdixit Ivo Carnotensis Episcopus epist. 129. *Unde tibi mando & per legem Christianum interdico ferales & incestas nuptias, quas nec lege poteris defendere, nec legitimos de eis heredes suscipere. Quod si aliter intentum tuum adimplere præsumperis, & excommunicationem incurres, & infamie nota non evades.* Cognitio causarum matrimonialium propria est Episcopi, quia est de majoribus causis, quæ maiores Judices requirit; d. cap. i. Unde Abbates, Decani, Archidiaconi, Archipresbyteri vel alii inferiores non cognoscunt de causis matrimonialibus, nisi ex privilegio vel consuetudine præscripta; cap. auditis, de præscript. cap. accedentibus, de excess. Prælat. & d. cap. i. de consanguinit. & affinitat. Conc. Trident sess. 24. de reform. cap. 20. Synodus Londinensis habita anno Domini 1237. præside Othono S. Nicolai in carcere Tulliano Diacono Cardinali, Apostolicæ sedis Legato in Anglia apud Matth. Paris: *Proprius duximus statuendum, quod matrimoniales causæ, quæ inter cæteras maturitate magnâ & diligenter sunt tractandæ, viris prævidis & fide dignis, & habentibus jurispræficiam, vel saltem competens exercitium committantur. Si qui verò Abbates, Archidiaconi, vel Decani habent ex privilegio, vel consuetudine approbatâ, quod de matrimonialibus causis cognoscant diligenter, ipsas examinare procurent, ita quod tam ipsi quam delegati eorum, ad diffinitivam sententiam non procedant, nisi habita prius deliberatione de causæ meritis cum Diœcesano Episcopo diligenti, insusque requisito concilio, & obtento. Et causa matrimonialis non pertinet ad Decanum, nisi vices Episcopi defungatur; cap. significavit, de convers. conjugat. nec ad Capitulum nisi sede vacante, quia tunc succedit in Jurisdictione Episcopali; cap. Albericus, de testib. cap. veniens, de sponsal. Et conservatores Apostolici non cognoscant de causis ma-*

trimonialibus; Molin. in d. cap. 1. de consanguinit. & affinit. quia habent Jurisdictionem limitatam, cap. 1. de offic. delegat. in 6. Imò quandoque etiam matrimoniales causæ disceptantur apud Episcopos provinciales, id est, in Synodo provinciali, si forte moveantur inter illustres personas; can. seculares, & ibi Gloss. 33. qu. 2. can. multorum 33. qu. 6. Denique hujusmodi causæ ita sunt fori Episcopalis, ut de his non possit transigi, vel compromitti in arbitros; cap. ult. de transact. cap. pen. de in integr. restit. Gloss. in L. non distingueimus. §. de liberali. ff. de recept. arbitr. & in d. cap. 1. de consanguinit. & affinitat. quia sunt causæ statūs quibus constitutur status & legitimitas liberorum; quæ majorēs Judices requirunt; L. unic. C. ubi caus. stat. Judex Ecclesiasticus cognoscit de matrimonio, & accessoriè de omnibus quæ pertinent ad validitatem matrimonii, putâ de bannis, & an ritè facta sint, & pro his ex laudabili consuetudine quid debeatur; Rébuff. in quib: casib. Judex secular. num. 9. & Episcopus per censuram Ecclesiasticam potest compellere eum qui promisit Caiam se ducturum uxorem, sponsionis fidem adimplere; cap. ex litteris, de sponsalib. Quæstio verò de damnis & interesse relinquitur Judici seculari. Ad Episcopum pertinet etiam causa divortii, divortium non potest fieri sine judicio Ecclesia; cap. porrò, de divort. d. can. seculares. d. can. multorum. Ivo Carnotensi epist. 229. *Ipsi sponte suâ consilio quorumdam Clericorum inter se divortium quæsierunt, ipsi causas divortii me nesciente jurejurando probaverunt.* De Engeltrude uxore Bosonis Comitis, quæ relicto viro, Vvarangero adultero in Galliis adhæsit, actum in Synodo Tullensi; Hinemar. de divort. Lotharii & Theutbergæ, cap. 22. *Sicut Bosonis mulier de quâ in Synodo apud Leucorum civitatem habitâ fuimus cum interpellatione commoniti.* Eamdem ob dissidium cum viro crebro anathemate percussam membroratur in can. Engeltrudam. 3. qu. 4. De divortio Lotharii & Theutbergæ actum apud Nicolaum I. & in Synodis Aquitani & Metis in Galliâ habitis, & à Pontifice probatio adulterii quod intendebatur per duellum, denegata, de quo Nicolaus ipse epist. 50. can. monomachiam. 2. qu. 5. & Regino 2. Chronic. Imò Theutgaudus Trevirensis & Guntharius Colonensis Archiepiscopi in Synodo Metensi depositi, quod Engeltrudem Bosonis conjugem intra Dicesces suas receperissent, & divortio Lotharii & Theutbergæ annuissent: de quo & Nicolaus I. epist. 58. can. ult. 2. qu. 1. & Regino 2. Chronic. De repudio Hildegardis Comitissæ quarti Vvillelmus Comes Piétaviensis à se repulit superducta Vicecomitissa Castris Ainaldi, querela delata est in Synodus Rhemensem apud Callixtum II. qui Concilio præfuit, de quo Orderic. Vitalis libr. 43. *Interea Hildegardis Comitissa Piélavorum cum suis pedissequis processit, & altâ clarâque voce querimoniam*

suam eloquenter enodavit, quam omne Concilium diligenter auscultavit; se si quidem dixit à marito suo esse derelictam, sibique Malbergionem Vicecomitis de Castello-Airaldi conjugem. in throno subrogatam: cùmque Papa interrogaret utrum Consul Piétavensis secundum suum dictum ad Synodum venisset; Guillelmus eloquentissimus juvenis Episcopus Santonensis, & plures Episcopi & Abbates de Aquitanìa surrexerunt, &c. Episcopus etiam cognoscit de separatione thori inter conjuges ob adulterium, vel scèvitiā viri seu mali tractationem; cap. ut lit, non contestat. cap. significasti, de divort. Idem Judex cognoscit etiam de sequestro, putā an pùella de cùjus nuptiis agitur, vel mulier qua petīt se à viro separari, sequestrò deponenda sit apud honestam matrem-familias; cap. locum, de sponsalib. cap. ex transmissa, de restit. spoliat.

C A P U T III.

*An Judex Ecclesiasticus cognoscat de Matrimonio impuberum:
Arguitur Fevrelius. An idem cognoscat de dote &
dotalitio. Moribus Francorum dos dictu ad
fores Ecclesiae.*

QUÆSITUM est an Judex Ecclesiasticus cognoscat de Matrimonio impuberum. Fevrelius per omnia hostili animo agens cum Ecclesia abscessè existimat libr. 5. cap. 6. num. 7. nullas esse partes Judicis Ecclesiastici in hujusmodi causâ, hac ratione usus quòd nullæ sint nuptiæ inter impuberis; Judex verò Ecclesiasticus non sit competens de vinculo matrimonii, atque ita ejus Jurisdictio cesseret, ubi nullum est matrimonium. Sed verius est Judicent Ecclesiasticum esse idoneum & competentem de matrimonio impuberum, dupli ratione; prior est, quòd in ea occurrit quæstio facti an sint impuberis qui contraxerunt, quæ omnino est fori Ecclesiastici: altera est, quòd non perpetua est regula quâ nititur Fevrelius nuptiæ nullas esse inter impuberis; nuptiæ enim contrahi possunt etiam inter impuberis duobus casibus: primus est, si contrahantur necessitatis causâ, præter inter Principes, vel illustres familias pacis publicæ vel gravioris litis & dissidii componendi causâ; cap. 2. de desponsat. iñpuber. can. 1. 31. qu. 2. Secundus est, si contrahentes sint proximi pu-

bertati , & malitia , id est , natura præcox suppletatatem ; cap. de illis , eod. tit. quo casu nuptiæ contractæ inter impuberes , non dissolvuntur secutâ copulâ carnali ; cap. à nobis , eod. tit. Imò nuptiæ inter impuberes quæ ab initio non valent , ex post-facto convalescunt , superveniente contensu post pubertatem ; L. minorem. ff. de rit. nuptiar. L. dotis promissio , de jur. dot. cap. ult. de sponsalib. Et Fevretius ipse non potuit diffiteri de matrimonio impuberum aliquando aëtum apud Judicem Ecclesiasticum principales inter personas ; quod non inani & stultâ cautione factum esse credendum est , sed potius adhibito peritorum consilio , quibus visum esset non alium hac de re esse Judicem competentem quam Ecclesiasticum : quod spernendum non fuit in re tanti momenti , in qua agitur de salute animæ & statu liberorum.

Jure Pontificio ubi Judex Ecclesiasticus cognoscit de matrimonio , incidenter cognoscit de dote & dotalitio , id est , doario ; cap. ex parte , de foro competent. cap. 3. de donat. inter vir. & uxor. quod nimis à jure alienum non fuit dupli ratione : Prior est , quia Judex Ecclesiasticus non cognoscit principaliter de dote , pritâ si agatur de dote restituendâ , morte viri soluto matrimonio , vel constante matrimonio si maritus vergat ad inopiam , sed ita demum si quæstio dotis incidat quæstioni matrimonii , vel separationis thori ; quo casu Judex competens de principali , est competens de incidenti ; L. quoties. C. de judic. L. i. C. de ordin. cognit. Altera est , quia causa dotis est quasi spiritualis , vel annexa spirituali , quia jure Pontificio nullum erat legitimura conjugium sine dote & publicis nuptiis , ut vitarentur clandestinæ nuptiæ ; can. consanguineorum. 3. qu. 4. can. qualis debeat. can. nullum 30. qu. 5. Hoc jure dos dicebatur ad fores Ecclesiæ ; Matth. Paris ex edicto Joannis Regis anni 1215. Assignetur autem ei pro dote sua tertia pars totius terræ mariti sui , quæ sua fuit in vita , nisi de minori dotata fuerit ad ostium Ecclesiæ . Moribus Francorum doariūm constituēbatur die votorum ad fores Ecclesiæ per cultellum plicatum ; Andréas de Yserniis in cap. donare qualit. olim feud. poterat alienar. Jure Pontificio etiam Judex Ecclesiasticus cognoscit de quæstione natalium , id est , de statu liberorum an suscepit sint ex legitimo matrimonio , nec nè ; cap. tuam , de ord. cognit. cap. lator. qui filii sint legiti. Sed moribus nostris utraque quæstio de dote & natalibus pertinet ad Judicem secularem.

Supereft adhuc quæstio , an Judex Ecclesiasticus qui occupavit quæstionem matrimonii , valeat cognoscere de quæstionibus facti incidentibus. Fevret. libr. 5. cap. i. num. ii. fortiter censet quæstiones facti incidentes esse remittendas ad Judicem secularem. Sed hoc cunctis accip'endim est adhibitâ distinctione : aut quæstio incidentis est meri facti , pritâ an Titius

desponsaverit Caſam per verba de præſenti , vel eamdem carnaliter co-
gnoverit , vel ſimul vixerint tamquam conju ges , & domi nati ſint li-
beri ; tunc cognitio pertinet ad Judicem ſecularem , quia eſt quaſtio meri
facti , quæ nihil ſpirituale continent : aut ſuper certo facto diſputatur de
jure , putà an valeat matrimonium nec nè , quia opponitur impedi-
tum canonicum affinitatis vel conſanguinitatis , frigiditatis & inhabilitatis ;
tunc quaſtio incidentis , quæ licet facti ſit , reſolvitur in quaſtioneum juris ,
pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum , quia ſine ea principalis quaſtio ex-
pediri non poteſt : mandatà Jurisdiſtione confeſſa videntur ea omnia ſine
quibus Jurisdiſtio explicari non poteſt ; L. 2. ff. de Jurisdiſt. L. 1. ff. de ſuſ-
peſt. tutor. Alioquin vix Epifcopus cognoſceret de matrimonialibus cau-
ſis , & luſoria eſſet Jurisdiſtio Eccleſiaſt. , quæ inefficaciter cognoſceret de
matrimonio , eam morantibus incidentibus quaſtionebus facti , ut optimè
docet Belluga in ſpecul. de propos. princip. §. ſunt & alia. num. 1. Non
omittendum quòd licet cauſa matrimonialis ſit maximè fori Eccleſiaſti-
ci , tamen de incidente quaſtione criminis , putà raptū vel adulterii , non
cognoſcit Judex Eccleſiaſticus , & ſi de raptu incidentis quaſtio , Judex Ec-
cleſiaſticus ſuprefedere debet quaſtioni matrimonii , quoque Judex fo-
rēnſis de raptu pronunciaverit ; Ægid Magiſter tit. de appell. tamq. ab
abuſu. cap. 6.

C A P U T . I V.

*De Decimis in petitorio cognoscit Judex Eccleſiaſticus ,
in poſſessorio Judex ſecularis. Bannus
Epifcopalis.*

JUDEX Eccleſiaſticus cognoſcit de petitorio , id eſt , de jure Decima-
rum ; cap. 1. cap. Parochianos , de decim. quia juſ decimaruſ eſt ſpi-
rituale. Decima eſt censuſ Deo debitus in ſignum universalis dōminii ; d.
cap. Parochianos. cap. 2. de censib. can. decimæ 16. qu. 1. can. maiores ,
ead. cauſ. & quaſt. & laici ratione decimaruſ dicuntur tributarii & ve-
tigales Dei ; Helmold. hiſt. Sclavor. libr. 1. cap. 3. de conditionibus pa-
cis à Carolo Magno initæ cum Saxonibus : Porro ea conditio à Rege pro-
poſita , & ab iſpis ſucepta eſt , ut abjecto dæmonum cultu Christianæ fidei

Sacramenta susciperent, essentque tributarii & subjugales Domini Dei, omnium jumentorum suorum & fructuum, culturae seu nutrituræ sive decimas Sacerdotibus legaliter offerentes. Unde in judicio decimarum non juratur in litem, quia est causa spiritualis; cap. litteras, de jurament. calumn. nec de decimis potest compromitti in laicos; cap. contingit, de arbitri. Inde laici compelli possunt ab Episcopo Diocesano ad solutionem decimarum per censuras Ecclesiasticas; cap. postulasti, de homicidio. Clem. dispensiosam, de judic. & si quis decimas extra baptismalem Ecclesiam dare voluerit, bannum Episcopale componit, & communione privatur; can. statuimus 16. qu. 1.

Bannus Episcopalis est multa quæ solvebatur Episcopo quæ erat sexaginta solidorum, ut in legibus Longobardorum, ex Gloss. in d. can. statuimus, & Conc. Pistensi: qui decimas dare recusant, si non solvant post excommunicationem, potestate regia compelli possunt; d. cap. postulasti & Synod. Meldens. can. 68. etiam commissio prædiorum de quibus non solvunt decimas; & hoc est quod voluit d. can. 68. eos regia potestate compelli juxta legale & antiquum edictum: *Qui negligit censem, perdat agrum.* Quod si agatur de possessorio decinarum, quia possessio est magis facti quam juris, de ea disceptatur apud Judicem regium ex Constitutione Philippi puletri anni 1303. Rebuff. tract. de decimi. qu. 10. num. 2. & 38. idem tractat. in quib. casib. Judex secular. num. 13. & 15. Matth. ad qu. 1. Guid. Pap. 1. Gayll. practic. observ. libr. 1. cap. 38. Covarruv. pract. quest. cap. 35. Papon. libr. 1. arr. tit. 4. arr. 1. Loetius in litt. D. num. 29. Quod si agatur de decimis feudalibus, harum cognitio sive in petitorio sive in possessorio pertinet ad laicum Judicem, quia pro merè temporalibus habentur. Rebuff; & alii locis laudatis.

CAPUT V.

An Judex Ecclesiasticus cognoscat de causis Viduarum, Pupillorum, & aliarum miserabilium personarum. Notatio vocis, Miserabiles. An idem cognoscat de causis Paenitentium, & de feudo inter Cruce signatos.

JURE Pontificio etiam Judex Ecclesiasticus cognoscit de causis Viduarum, Pupillorum, & aliarum personarum miserabilium, quia eius interest viduas defensare; cap. ex parte, de foro competent. cap. super quibusdain, de US. Episcopi officium est, tueri viduas & pupilos, & pauperes; Synod. Sardicens. can. 7. τοῖς πενοι ἢ τοῖς λαῖκοις, οὐ ταῖς χρήσιοις οὐαρέδαι, καὶ ἐπιχερέν. Viduarum curam non minimum onus Episcoporum agnoscit Jo. Chrysostom. libr. 3. de Sacerdot. cap. 52. viduae sc. & pauperes pari gratiâ erant in matricula Ecclesiæ, ejusque sumptu alebantur: can. mulieres 32. dist. can. viduae 81. dist. Euseb. libr. 6. cap. 35. χρέας οὐδὲ θλεμένεις, ἐξ πάντας οὐ δισπότες χάρις, οὐ φιλαρέγμα στεφάνει. Viduas & alios afflictatos, quos omnes Domini gratia & benignitas sustentat. Flodoard. hist. Rhem. libr. 1. cap. 9. ex testamento Benagii Rhemensis Episcopi: *Sanctimonialibus & viduis in matriculâ positis solidos tres.* Quæ cura etiam fuerit Ecclesiæ in tuendis pupillis signat Augustin. epist. 20. in appendice: *Novit optimè religio tua, quam curam tuendis cum omnibus hominibus, tum maximè pupillis Ecclesia, vel Episcopi debeant.* Viduarum causas sibi vindicat Judex Ecclesiasticus non perpetuo jure, sed ita demum si sint pauperes & oppressæ, purâ si sint spoliatae dote vel dotalitio; d. cap. ex parte. cap. nuper, de donat. inter vir. & uxor. Aliud est si viduae mentiantur se pauperes; cap. ex tenore, de for. compet. cap. significantibus, de offic. delegat. Ecclesia ita viduas tuetur, ut non intendat suam Jurisdictionem tollere Judici seculari: *Sic sumus, ait Pontifex in d. cap. ex tenore, viduis in justitia debitores, quod aliis injustitiam facere non debemus.* Viduae, pupilli, & aliae miserabiles personæ sunt sub tutione Ecclesiæ miserationis intuitu.

Miserabiles personæ sunt quæ ob viduitatem, ætatem, paupertatem, vel valetudinem miseratione dignæ sunt; Quintilian. declamat. 1. Semper se custodiunt miseri, nè esse miserabiles desinant. Hieronym. 2. advers. Jovinian. Sed & ipse mulierculæ miseræ, & non miserabiles. Eadem ana-

logiâ Sidonius libr. 1. epist. 7. de Arnaudo : *Paulò post cùm duceretur adictus, miser nec miserabilis erat.* Hæc una fuit è querelis Petri de Cugneriis apud Philippum Valesum, quòd viduæ & pupilli audirentur in foro Episcopali, ut videre est in libello hac de re edito, gravamine 43. Sed si spectemus tempora, hoc satis ferendum fuit propter malignitatem & duritiem sacerdoti, quo viduæ & pupilli seculari præsidio destituti vim & injuriam quam patiebantur à Potentioribus, non alia quam Ecclesiæ ope repellere poterant : nec culpanda Ecclesia, quæ non lucri, vel Jurisdictionis protogandæ causâ viduarum & pupillorum causas suscepit, sed potius unico pietatis affectu. Eodem modo Imperator de causis viduarum & pupillorum extra-ordinem cognoscit ; L. unic. C. quand. Imperat. inter pupill. vel viduas. Theodoricus apud Cassiodor. 4. var. 9. *Proinde sublimitas vestra tenorem præsentis iussionis agnoscens, supra memoratos adultos, si quis jurgantium pulsare maluerit, ad nostrum Comitatum noverit dirigendos.* Eodem ingenio & causæ viduarum & pupillorum communi calculo Episcopi & Comitis seu Judicis terminantur ex voto magis quam præcepto Patrum ; Conc. Matisconens. II. can. 12. Decernimus ut iudices non priùs viduas & pupilos convenient, quam Episcopo nunciarint, cuius sub velamine degunt. Quid si Episcopus præsens non fuerit, Archidiacono vel Presbytero cuidam ejus, ut pariter sedentes communis deliberatione causis eorum terminos figant. Et easdem causas ante omnes auditi in eleemosyna Regis, id est, gratis sine sportulis placuit ; Conc. Vernens. can. 23. Ut Comites vel iudices ad eorum placita, primò viduarum, orphanorum, vel Ecclesiarum causas audiant & definiant, in eleemosyna domini Regis ; & postea alias causas cum justicia rationabiliter judicent. Unde sumptum est Capitul. 33. libr. 2. Imò causæ viduarum & pupillorum secundum mentem Canonum non absolute pertinent ad Ecclesiam, sed quoad protectionem tantum, id est, si hujusmodi personæ egeant auxilio Ecclesiæ, putà si vim & injuriam patiantur à Potentioribus, quæ alio remedio propulsari non possit ; can. 1. & 2. 87. dist. can. administratores. 23. qu. 5. & hæc est sententia Gloff. in d. cap. ex tenore. Dico quoad protectionem, quæ ex necessitate tribuit Jurisdictionem, quia proteccio non potest esse efficax sine Jurisdictione, ut probatur in defensoribus Ecclesiarum & Civitatum ; can. Ab Imperatoribus 23. qu. 3. L. 3. C. de defensorib. civitat: & in conservatoribus Apostolicis. cap. 1. & 2. de offic. delegat. in 6. Eo cum moderamine causas Pœnitentium non rejicit Ecclesia ; Leo I. epist. 90. in can. aliud quidem 11. qu. 1. Unde si quis pœnitentis habet causam quam negligere fortè non debeat, melius experit Ecclesiasticum quam forense judicium. Eodem nomine & de feudo cognoscebat Judex Ecclesiasticus inter Cruce signatos, quòd sub-

uitione Ecclesiastica positi essent tam in rebus quām in personis; Ivo Carnotens. epist. 173. *Die statutā ventum est ad causam, obtulit se ad iudicium Rotrocos: secundūm ordinem gestarum rerum dixerunt petidores, qui pro Hugone loquebantur se nolle ad hanc causam ingredi, nisi prius eis satisfaceret de eo quod non erat intermissa ædificatio munitionis, & recredita redemptio Iwonis. Responsum est ex parte Rotroci neutrum debere fieri, quia munitio illa ei adjudicata erat in curiā Comitissæ, de cuius feudo erat, cùm iudicio Ecclesiæ ad prædictam curiam hæc causa translata esset, & prædictus Ivo pro peregrinatione Hugonis minime erat reddendus, cùm prædictus Ivo Rotrocum dominum suum diffiduciasset, &c.* Nec Regibus displicuit hujusmodi defensio viduarum & pupillorum, & aliarum miserabilium personarum variis temporibus ab Ecclesiâ suscepta. Ecclesia est mater Fidelium, quæ miseris simum & dextras porrigit, & ad se confugientes non repellit; Nicolaus I. in epist. ad Carolum Calvum in causâ Theutbergæ apud Reginon. libr. 2. Chronic. *Ecclesiæ refugium quærens, Ecclesiasticum iudicium semper expetens, submitti non debet seculari iudicio.* Hodie verò rebus in melius compositis, libens Ecclesia abstinet causis viduarum & pupillorum, & unicum ejus votum est nè res redeat in infœlicem temporum casum, quo viduæ, pupilli & pauperes egeant non defuturo unquam Ecclesiæ solatio & auxilio.

C A P U T V I.

An iudex Ecclesiasticus cognoscat de rationibus Matriculariorum: Reprehenditur Fevretius. Matricularii unde assumti.

AD Judicem Ecclesiasticum, an ad secularem pertineat disceptatio de rationibus Matriculariorum, non mediocris mimenti quæstio occurrit. Forensium una sententia est Matricularios pro reddendis administrationis suæ rationibus, non apud alium conveniendos esse quām apud Judicem secularem, quia merē laïci sunt, & res vel pecunia cuius dispensatio eis credita est, licet in usus sacros sit destinata, non est sacra: & hæc est sententia Chopin. de sacr. polit. libr. 2. cap. 2. num. 7. & 8. Duranti quæst. 42. Mayn. libr. 2. cap. 1. Chenu in arrestis quæ sunt ordinis Eccles. tit. 1. cap. 12. Papon. in arrest. tit. d'appellation comme d'abus, arr. 14. quam gaudens sequitur Fevretius libr. 4. cap. 7. num. 21. Sed si verum amamus, nulla ratio est quæ cognitionem gestus Matriculariorum

tribuat Judici seculari. Primo, Matriculariorum officium est merè Ecclesiasticum, & ad Clericos dumtaxat pertinet, cum in dispensandis rebus Ecclesiae consistat. Notum est quod placuit Synodo Chalced. can. 26. ut quilibet Episcopus eligat sibi œconomum de proprio Clero, ne Ecclesiae rerum dispensatio sit sine testimonio; can. quia in quibusdam. 89. dist. can. quoniam in quibusdam. can. in nona. 16. qu. 7. quod comprobatum Conc. Hispal. II. can. 9. d. can. in nona. Laicos Ecclesiastici patrimonii procuratores esse vetuit Gregorius I: de quo Jo. Diacon. ejus vit. libr. 2. cap. 15. *Nemo laicorum quodlibet palatii ministerium, vel Ecclesiasticum patrimonium procurabat, sed omnia Ecclesiastici juris munia, Ecclesiastici nihilominus viri subibant.* Laici etiam patroni Ecclesiarum non possunt omnino se immiscere dispensationi rerum Ecclesiasticarum, sed sicut Ecclesia, ita & dos ejus ad Episcopi ordinationem pertinet; can. noverint. 10. qu. 1. can. laicis. can. filii. 16. qu. 7. Secundo, actores rerum Ecclesiae quos vocant Matricularios, si originem & rectiorem rerum usum spectemus, non è laicis, sed è matriculâ, id est, Clericorum albo eligebantur. Matricula est tabula in quâ continetur census Clericorum cuiusque Ecclesiae, quæ erat penes Primicerium; Isidorus in epist. ad Leufredum, can. perlectis 25. dist. *Basilicanos ipse constituat, & Matriculam ipse disponat.* Unde Matricularii dicuntur juniores seu minores Clerici, qui descripti erant in Matriculâ Ecclesiae; Adamus Bremens. libr. 3. cap. 5. *Cum & ego. indignissimus Ecclesie Dei Matricularius Bremam veni.* Et ideo distinguebantur à Canonicis ut minores; sic in vita S. Gerard. apud Surium Octobris 3. *Erant autem aliquot ibi instituti seu deputati Clerici in ministerium S. Gisleni regularis disciplina prorsus ignari, nec ut sunt hodie Canonicci, sed quales sunt quos Matricularios vocant.* Horum munus erat sacras ædes tueri & observare; Gregor. Turonen. libr. 7. cap. 29. *Nonnulli etiam Matriculariorum & reliquorum pauperum pro scelere commissione cellulae conantur evertere: sed & energumeni ac diversi egeni, cum petris & fustibus ad ulciscendam Basilicæ violentiam proficiuntur.* Eorumdem erat oblationes accipere; Abbas Urspergensis in Chronic. de Clodoveo Victore Alarici, & equo per eum oblato S. Martino apud Turones ex-voto: *Cumque interfecto Alarico reverteretur cum victoria, veniens ad eamdem Ecclesiam, pro solvendo voto dona obtulit plurima; pro equo vero quem ibi dimiserat, dedit matriculariis Ecclesiae centum solidos ut eum reciperent.* Aimoin. libr. 4. cap. 33. de fundatione Cœnobii Dionysiani per Dagobertum: *Prædia verò tam innumera fratribus in eodem loco. Deo famulantibus, five Matriculariis Ecclesiae contulit, ut devotio animi ejus plurimis admirabilis esset.* Idem sunt quos Cubicularios vocat Sigebert. ad ann. 509. & Otho Frisingens. libr. 4. Chronic. cap. 32. Cubicularios etiam nun-

cupavit ædituos seu custodes Basilicæ seu Sacelli Anastas. in Leone I. *Hic constituit super sepulchra Apostolorum custodes qui dicuntur Cubicularii, ex clero Romano.* Ipsorum etiam fuit infantulos expositos ad fores Ecclesiæ colligere & curare; Vandelbert. Diaconus in vita S. Goaris apud Surium 6. Julii. *Moris quippe tunc Trevirorum erat, ut cum casu quælibet feminæ infan- tem peperisset, cuius nollet sciri parentes, aut certè quem præ inopia rei familia- ris nequaquam nutritire sufficeret, ortum parvulum in quadam marmoreâ con- châ quæ ad hoc ipsum statuta erat, exponeret.* Et paulò post: *Si quandò igitur id contigisset, custodes vel Matricularii Ecclesiæ puerum accipientes, quærebant in populo, si quis fortè eum suscipere nutriendum, & pro suo dein- ceps habere vellet.* Cum igitur Matricularii essent de Clero, non alium par- fuit eos habere Judicem quam Episcopum. Tertiò, utroque jure econo- mi Ecclesiarum & aliorum locorum piorum tenentur actus sui rationem reddere apud Episcopum; Novell. Justin. 123. cap. 23. Clem. quia con- tingit. §. ut autem, de religios. domib. Conc. Trident. sess. 22. de refor- mat. cap. 9. & hoc ius eò convenientius est Matriculariis, quod eorum munus versatur circa curationem fabricæ, cui addicta est quarta decima- rum; can. vobis. can. Vlteranæ. can. quatuor. can. de redditibus. 12. qu. 2. Quartò, Clerici qui contra Canones se imniſcent administrationi rerum secularium, amittunt privilegium fori, & non injuriâ conveniuntur coram Judice seculari, haud reclamante Ecclesiâ, ex Constit. anni 1539. can. 4. *Quæ invidia igitur laicos gerentes res Ecclesiæ connivente Repu- blicâ, quoad rationes reddendas subjici Judici Ecclesiastico?* Nonnè incongruum est unam eandemque Ecclesiæ substantiam diverso jure cen- seri usurpationis & Canonum; can. cognovimus. 12. qu. 1. Nonnè aut laici ab administratis rebus Ecclesiæ arceri oportet; aut si eis commu- nem esse volunt administrationem rerum Ecclesiæ, Episcopalis fori non esse exortes, cum in hac Clericorum vices fungantur: quod inclinat Re- buff. in quib. casib. Judex secular. num. 33. Hac de causâ potissimum laicos ab actu rerum Ecclesiasticarum removendos per Episcopum, nè præscriptione fori rationum redditionem frustrentur, censuit Gregor. I. libr. 7. epist. 67. ad Januarium Episcopum Caralitanum: *Indicatum etiam nobis est, quod laicis quibusdam curam vestri patrimonii committentes, post- modum in rusticorum vestrorum deprædationibus, atque per hoc ex fatigatio- nibus fuerint deprehensi, & reddere res quas indecenter retinent habitas, quasi suæ ditionis, quippe vestræ non suppositi curationi, postponant, vobis- que despiciant actuum suorum reddere rationem.* Et paulò post: *De cetero- verò cavendum à fraternitate vestrâ est, nè secularibus viris, atque non sub regulâ vestrâ decentibus res Ecclesiastice committantur, sed probatis de vestro- officio Clericis: in quibus si quid reperiri poterit pravitatis, ut in subditis-*

emendare quod illicitè gestum fuerit valeatis, quos apud vos habitus sui magis officium commendet, quam excusat. Nec idonea est medela injuriae quam à laicis patitur Ecclesia, quod Episcopo fas esse volunt lustrando Diœcœsim inspicere rationes Matriculariorum: quid enim confert nuda inspectio rationum, nisi valeat Episcopus rationes dispungere & exigere, & reliquatores ad præstanta reliqua compellere? Inanis ac penè ludicra fatigatio Episcopi in visitationis anno minere, si ei adimas Matriculariorum correctionem, quibus impunè erit negligere sarta testa sacrarum ædium, & fabricæ dotem in usus prophanos spargere, patrimonium Christi & pauperum prædam suam facere in oculis Episcopi, quem non Judicem, sed testem rapinæ habituri sunt. Ecclesiæ planctum circa hæc audièr Christianissimi Principes, & tandem edictis Caroli IX. anni 1571. 3. Octobris, Henrici IV. anni 1609. 16. Martii, Ludovici XIII. anni 1619. uno calculo Episcopis, Archidiaconis, Officialibus tributa cognitio rerum & reddituum qui ad Ecclesiæ & fabricas pertinerent, & rationum disputatione, modò gratuita & sine sportulis opera impenderetur, & iisdem edictis additum ut eorum sententiae non obstante appellatione executioni demandarentur. Sed eodem spiritu quæ prosunt Ecclesiæ leges contemnuntur, ac Canones; & ubi leges & Canones pro Ecclesia militant, consuetudo, id est, corruptela fori vincit leges & Canones.

C A P U T VII.

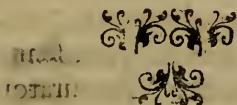
Quibus casibus de jure cognoscatur Iudex Ecclesiasticus in laicos.

IURE Pontificio laici non sunt exsortes Jurisdictionis Episcopalis variis casibus, ut malefactores Ecclesiæ, id est, raptiores rerum Ecclesiasticarum, Rectori Ecclesiæ coram quo maluerint Judice convenire fas est, quia pro sacrilegis habentur: quod favore Ecclesiæ introductum est, quoniam Judices seculares in exhibenda justitia personis Ecclesiasticis, sæpè in judicio sunt remissiores; cap. cùm sit generale, de foro compet. can. de viro. 12. qu. 2. Eodem jure si quis Episcopum percuesserit, anathematice multatur, & ejus bona Ecclesiæ in perpetuum traduntur; si Presbyterum, vel Clericum inferioris ordinis, deponitur; & si contumax fuerit, excommunicatur; can. si quis deinceps. 17. qu. 4. Laicorum Ecclesiam gravantium poena est depositio, id est, amissio cinguli, quod est præcipuum insignie dignitatis; can. nullus Episcopus. 11. qu. 1. Hoc poenæ genere affectus Raimbaldus miles qui Monachum Bonavallensem vi castra-

vit, quod ejus famulos herbami suffurantes verberibus male accepisset; Ivo Carnot. epist. 135. Coacto rigore Ecclesiastico arma ei abstulimus, & 14. annorum pœnitentiam indiximus, ut diebus sibi præscriptis, à cibis lazieribus abstineret, & tam immane facinus eleemosynis & jejunii expiaret. In Synodo Belvacensi excommunicatus, & cingulo spoliatus licet absens Thomas de Marna homo improbus & infestus Ecclesiæ; nec factum displicuit Ludovico Crasso qui tum rerum potiebatur, quasi regni majestati noxiū: quin imò Christianissimus Princeps, hostem Ecclesiæ regno infidum ducens, precibus Patrum in eundem copias movit; Suger. in vita Ludovici Crassi: *Cujus intolerabili fatigata molestia cum sedaret Belvaci generali conventu Gallicana Ecclesia, ut in hostes veri sponsi Christi, hic etiam judicij primordia, & damnationi premulgare incipiat sententiam venerabilis Sanctæ Romanae Ecclesiæ Legatus Cono Frænestinus Episcopus, innumerarum pulsatus molestia querelarum, Ecclesiarum, pauperum & erphanorum, denegationum tyrannide mūrone Beati Petri, anathemate scilicet generali detruncans, cingulum militare ei licet absenti descingit, ab omni honore tamquam sceleratum infamatum, Christiani nominis inimicum omnium iudicio deponit. Tanti itaque Concilii Rex exoratus deploratione, cito in eum mox et exercitum, &c.* Percussorum Clericorum præter amissionem cinguli, alia pœna est excommunicatione, quam ut minorem expludit Petrus Blesens. epist. 73. In Ecclesiâ Anglicanâ damnosa omnibus, & omnino damnanda consuetudo invaluīt, quæ nisi per industriam vestram fuerit omnino sublata de medio, inenorme totius Cleri dispendium vehementer extresceret. Si fudens, aut laicorum vilissimus occiditur, statim suppicio mortis addicitur interfector: si quis verò Sacerdotem, vel Clericum minoris aut majoris statutus occiderit, Ecclesia solâ excommunicatione contenta, aut ut verius loquar, contempta materialis opem gladii non requirit. Tertia secundum Canones interfectoris Presbyteri pœna est virgeldus, id est, pœna pecuniaria quæ pro parte solvit seu componit Ecclesiæ cui defunctus præfuit, pro parte Episcopo veluti proximiiori hæredi qui ipsum Domino sociavit, can. omnes 17. qu. 4: nimirum multa seu compositio pro interfector Clerico solvēbatur Episcopo, ut in legib[us] Longobardicis multa solvēbatur Judici. Percussores tamen Leonis Papæ ejus nominis III. habitâ decies quaestione juxta legem Romanam, ut majestatis rei capite damnati sunt instantे Carolo Magno, de quo Adelmar. in ejus vit. Aymoin. libr. 4. cap. 28. non alienæ legis censurâ; causas enim Ecclesiasticas quoad res & personas lege Romanâ disceptari moris fuit. In Anglia percussores Clericorum à Justiciario Regni damnati, non nisi præsente Episcopo, & hoc fuit unum e quatuor Capitulis, quæ petente Petro Leone Legato Sedis Apostolicæ, servanda constituit Henricus II. apud Matth. Paris ad

ann. 1176. Tertiò , concessit ut imperfectores Clericorum convicti vel confessi coram Justiciario Regni pr. tente Episcopo puniantur. Imò & nostris placuit percussores Clericorum coram utroque Judice conveniri posse veluti sacrilegos , & locum esse præventioni ; Papon. libr. 1. tit. 4. arr. 6. Ægid. Magist. de appellat. tamq. ab abus. cap. 11. Eodem jure violatores emunitatis Ecclesiæ ratione delicti sortiuntur forum Ecclesiæ , & per Episcopum excommunicantur; cap. sicut antiquitus. can. si quis ex atrio. can. si quis contumax. can. quisquis 17. qu. 4. putà si quis homicidium vel latrocinium perpetraverit in Ecclesiâ , vel intra atrium Ecclesiæ quod gaudet emunitate Ecclesiæ . Atrium sive ambitus Ecclesiæ est area sive spatiū quod est circum Ecclesiam , in majoribus Ecclesiis quadraginta passuum , in minoribus Ecclesiis seu capellis triginta ; d. can. sicut. d. can. quisquis. Et hoc est quod canonicum spatiū vocitat Innocent. III. epist. 162. registr. 13. Et hoc spatiū ita gaudebat emunitate Ecclesiasticâ , ut laïci in eo non sepelirentur , nisi essent majoris dignitatis ; Baldric. Noviomens. libr. 3. Chronic. Cameracens. cap. 22. In atrio tamen , quia major erat villulae , subterratus . De laïcis qui vestes suffurati erant in Ecclesiâ tempore Synodi , tamquam de infraëtoribus emunitatis Ecclesiasticæ judicandi suas partes esse duxit Basilius : testis ipse epist. 417. ad Commentariensem ; τα ἐπ ταῖς ἐμπλοσιαῖς αἰματηρούσερα υφ' ὑμῶν οὐδε; σοὶ νεί τῆς ὁμηρίας τυχάειν διορθώσως θρασὺς δὲ τοῖς τερψὶ μὴ παρευκλεῖθαι. Delicta commissa in Ecclesiis nostram convenit sortiri correctionem , neque iudices propter id molestari. Eodem jure violatores Treuga & pacis excommunicandi potestatem habet Episcopus ; cap. unic. de Treuga & pace; can. illi qui. 24. qu. 3. quia per eos violatur pactum initum inter Episcopos Galliarum de pace colenda , quod dictum est Treuga Domini , de quo Glaber libr. 5. cap. 1. Contigit verò ipso in tempore inspirante divinâ gratiâ primitus in partibus Aquitanicis , deinde paulatim per universum Galliarum territorium firmari pactum propter timorem Dei pariter & amorem , taliter ut nemo mortalium à feria quartæ vespera usque ad secundam feriam incipiente luce ausu temerario præsumeret quidpiam alicui hominum per vim auferre , neque ultionis vindictam à quocumque inimico exigere , nec etiam à fideijsore vadimoniam sumere. Quod si ab aliquo fieri contingeret contra hoc decretum publicum ; aut de vitâ componeret , aut à Christianorum consor- tio expulsus , patriâ pelleretur : hoc insuper placuit universis , veluti vulgo dicitur , ut Treuga Domini vocaretur. Iisdem juris elementis pacis initæ inter Philippum Ducem Burgundiæ & Comitem Flandrensem , & Gandavenses apposita est clausula , quod si quis Clericus hujusmodi pacis conditiones infringeret , conveniretur apud suum Judicem , quasi de pace infraëta ; Jo. Frossard. vol. 2. cap. 178. Item , que si aucune personne d'Eglise contrevenoit

contrevenoit à ladite paix , soit baillé à son Ordinaire , pour estre puny comme de paix enfrainte. Hoc jure etiam incendiarios & prædones excommunicare potest Episcopus ; can. si quis membrorum. can. pessimam. 23. qu. 8. cap. tua vos , de sentent. excommunicat. cap. i. de raptor. & incend. Alexandrum ob latrocinium damnatum, qui se non propter maleficium , sed ob nomen Christi persecutionem paßum simulabat , in communio- nem Ecclesiæ non receptum tradit Euseb. libr. 5. cap. 17. οὐδὲν οὐδὲν πα-
ρουσία ἀντὸν ὁδεῖς λύει , εἰχεὶς ἐδέξατο , διὰ τὸ εἴραι ἀντὸν ληστὴν . Attamen propria ac sua unde erat Ecclesiæ , eum qui latro erat , recipere nolebat. Etiam alienos Parochianos ob latrocinium & deprædationis causam potest excommunicare Episcopus ; can. placuit. can. de illis. 6. qu. 3. quia sunt vagi & acephali , & nullius Diœcesis , idèoque non gaudent securitate Ecclesiæ ; d. can. sicut . Eodem demum jure laïci naufragos spoliantes excommuni- cantur ; cap. excommunicationi , de raptorib. cap. cùm dilecti , de accusat. Gregor. VII. libr. 5. epist. 14. Et quoniam Dei judicio nonnullos naufragio perire cognoscimus , & eos quasi legali jam jure , diabolico imò instinctu , ab his quibus misericorditer sublevari & consolari deberent , deprædarci conspicimus ; statuimus , & sub anathematis vinculo , ut à prædecessoribus nostris statutum est , jubemus ut quicumque naufragum quemlibet aut bona illius in-
venerit , securè tam eum quam omnia sua dimittat . In Synodo Nannetensi
jus naufragii , id est , quicquid naufragio enataret sibi vindicandi , quo ex
consuetudine utebatur Comes Britanniæ , ultrò in manibus Episcoporum
dimisit , postulans eos excommunicari qui manumissa petere , vel manu-
missionis plenitudinem imminuere tentarent : quod comprobavit Hono-
rius II. ut videre est apud Hildebert. epist. 65. & 67. Et in causis quæ sunt
fori Ecclesiastici , Jurisdictionem suam etiam in laicos minimè præterire
debent Episcopi ; Gregor. libr. 5. ind. 14. epist. 43. ad Joannem Episco-
pum Syracusanum : Oportet namque filii sacerdotalem vos affectum im-
pendere , & in causis , prout ratio suffragatur , Jurisdictionem Ecclesiæ ve-
stre minimè præterire .

CAPUT VIII.

An Novatores Monitoria impetrare possint nomine Procuratoris fisci. An Ordinarius compelli posset à Judee seculari postulantibus Monitoria concedere. An à concessione Monitorii appellandum sit tamquam ab abusu : Profugatur Fevretius ex suis telis conficitur.

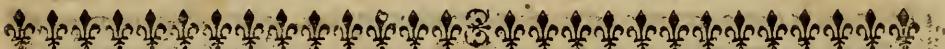
EPISCO PUS solus, aut ejus Officialis potest concedere Monitoria ad finem revelandi pro rebus casu deperditis, vel furto subtractis ; capi si Sacerdos, de offic. ordinat. Gloss. & DD. in L. civile. C. de furt. Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 3. Joannes Monach. in cap. 2. num. 33. de Constitut. in 6. Neviranus in Sylv. nupt. verb. monitoriæ. num. 28. Abbates & alii inferiores minimè possunt hujusmodi Monitoria decernere, tamquam minores, quia Monitorium tendit ad excommunicationem quæ est reservata Episcopo ; can. corripiantur. 24. qu. 3. cap. cùm non ab homine, de judic. unde dicitur felix mucro Episcopi ; can. vissis. 16. qu. 2. Novatoribus non conceditur Monitorium, quia est beneficium Ecclesiæ quod non patet hæreticis : priuilegia Ecclesiæ non prosunt hæreticis ; L. I. C. de hæretic. Nov. Justin. 109. cap. 1. Augustin. in Joann. tract. 6. Leguntur enim leges manifestæ, ubi præceperunt Imperatores eos qui præter Ecclesiæ Catholicæ Communionem usurpat sibi nomen Christianum, nec volunt in pace colere pacis authorem, nihil nomine Ecclesiæ audieant possidere ; can. quo jure. 8. dist. Monitorium etiam non conceditur excommunicatis, quia à Communione Ecclesiæ alieni sunt ; Jo. Monachus. in cap. 2. num. 33. de. Constitut. in 6. nulla est societas Christo cum Belial. Verum an Novatoribus fas sit impetrare Monitoria sub nomine Procuratoris fisci, Fevret. libr. 7. cap. 2. num. 2. & seqq. post Mornacium tradit. hoc usi receptum, nec improbat. Sed absit hæreticos sub sacra imagine Principis latere, & irato Numine perfrui : Ecclesiæ auxilio indignus est, qui Ecclesiæ oppugnat ; can. dispar. 23. qu. 8. Nec procurator fisci qui est vindex Ecclesiasticae disciplinæ opem suam debet accon modare hæreticis, nè furoris audacia crescat : Procurator fisci est legimus accusator, non palpator hæreticorum. Olim in Gallia remoto Ithacio ab accusatione Priscilliani, fisci patronum apposuit Maximus ; Sulpit. Sever. histor. sacr. libr. 2. Ceterum Ithacus videns quæ invidiosum sibi apud Episcopos foret, si accusato etiam postremis rerum capitalium judiciis astitisset,

etenim iterari judicium necesse erat, subtrahit se cognitioni frustrà calido jam scélere perfecto: at tum per Maximum accusator apponitur Patricius quidam fasci patronus. Adde cùm in Galliâ nemini liceat agere vel excipere per Procuratorem, præterquam Principi maximè in criminalibus; quoniam jure licebit Novatoribus agere per Procuratorem regium? Singulare Religiosorum Mendicantium beneficium est, quod omnibus abdicatis, etiam defensione sui, non audiuntur in foro nisi per Procuratorem Regium. Quam fœda rerum confusio, si Hæretici de privilegiis certent cum Ecclesia, & unitatis larvam præferant unitate patroni & defensoris! Novatores non probantur, sed tolerantur propter bonum pacis, certis depactis conditionibus, à quibus nihil amplius eis sperandum est. Non jure igitur per interpositam personam expetunt Monitoria ab Ecclesiastico Judice, quæ per se non essent impetraturi: quod enim directò prohibetur, per indirectum licere non potest; L. scire. §. 1. ff. de tutor. & curator. dat.

An verò Episcopus, vel ejus Officialis compelli possit postulantibus Monitoria concedere, Fevret. cod. cap. num. 9. de Ecclesiastica Jurisdictionis internecione ubique ovans & triumphans voluit eum compelli capione pignorum; quod omnino bonis ferendum non est. Cùm enim Monitorii datio tendat ad excommunicationem, quæ infligi non potest nisi causâ cognitâ, & pro graviori delicto; can. nemo Episcoporum. II. qu. 3. non est cogendus Judex Monitorium mittere, sed res relinquenda est arbitrio & conscientiæ Judicis; alioquin Episcopus cogeretur infligere excommunicationem sine cognitione causæ ad libidinem Judicis secularis, & excommunicatio non esset amplius gladius spiritualis, sed potius prophanus & servilis: Jurisdictio Ecclesiastica & civilis sunt duæ Jurisdictiones omnino distinctæ; can. duo sunt. 96. dist. una alteri opem & auxilium ferre debet, non ancillari tamquam vile mancipium. Nec ferendum est quod vult Fevret. libr. 7. cap. 2. num. 13. & 14. Episcopum esse nudum ministrum, & executorem expeditionis Monitorii. Hujus enim concessio non est officium servile Judicis Ecclesiastici, sed actus merè judicialis qui causæ cognitionem desiderat, & liberum animi arbitrium: Et ita rectè definivit Synodus Tridentina. d. cap. 3. Episcopum non posse compelli à quovis Judice seculari Monitoria concedere, sed totum hoc in ejus arbitrio & conscientia positum esse. Episcopus quidem causâ cognitâ tenetur Monitorium postulantibus concedere, si justa ei videatur causa id faciendi; & si deneget, ab eo potest appellari ad Superiorē, id est, ad Metropolitanum, ut optimè docet Joannes Monachus in d. cap. 2. num. 96. Barbos. de offic. & potest. Episcop. allegat. 96. n. 4. Sed nullæ hæc subest ratio appellandi tamquam ab abusus non sine injuriâ poscitur medium extraordinarium adversus Ecclesiam, cùm ordinarium pateat;

frustrà postulatur à Principe, quod de jure communi obtineri potest; L: Imperatores. ff. de reb. auctor. judic. possidend.

Quòd etiam ab ipsa concessione Monitorii appellari possit tamquam ab abusu, ita pronunciavit Fevretius eodem loco, &c. velut rota semel impulsa quiescere nequit, semel propositam sibi appellationem tamquam ab abuso in omnibus sibi fingit. Äquior Senatus Tolosanus, si forte Monitorium non ritè & generalibus verbis conceptum sit, non recipit appellationem tamquam ab abuso, sed aditetur per simplicem libellum viâ cassationis, ut loquuntur. Et Fevretius ipse cùm ait ab expeditione Monitorii tamquam ab abuso appellari licere, sibi contrarius est; si enim verum esset quod non jure tamen dixit, Episcopum nudum esse ministrum & subscriptorem Monitorii, nudum executorem mandati seu præcepti Judicis secularis, ab eo appellari penitus fas non esset: ab executore non appellatur nisi modum excedat; L. I. C. quor. appellat. non recipientur, nec quicquam est quod imputetur Episcopo qui Monitorium concessit, vel potius paruit publico Judici cui necessitatem parendi habuit, si credendum est homini nimis seculari.

CAPUT IX.

*An Episcopo liceat mutare modum sacri Servitii debiti ex pacto,
vel contractu inter Plebanum & Parochianos.*

Impugnatur Fevretius.

JURÆ Pontificio Jūdex Ecclesiasticus si adeatur, solet cognoscere etiam derescissione contractuum adversus laicos; cap. constitutus, de in integr. restitut. cap. cùm te, de re judicat. cap. pen. de reb. Eccles. alienand. quia Ecclesia ad se configuentes non solet repellere; can. i. & seqq: 87. dist. Aufrer. de potest. Eccles. sup. laicos. n. 55. & hoc est quod ait Nicolaus I. in epist. ad Carolum Caluum. jam à nobis laudata: *Ecclesia refugium querens, Ecclesiasticum judicium semper expetens, submitti non debet seculari judicio.* Tamen jure quo utimur: Jūdex Ecclesiasticus non cognoscit de executione vel rescissione Contractuum, quia Contractus muniuntur sigillo regio, quod Judici regio tribuit Jurisdictionem exequendi & rescindendi Contractus. Quælibet est an Episcopo liceat immutare modum sacri Officii quo ex Contractu tenebatur erga Parochianos. Fevret. libr. 4. cap. ii. refert judicatum, id Episcopo fas non esse

absque abusu. Sed si verum & æquum amamus , nihil vetat Episcopum mutare modum Servitii in stipulatum deducti inter Plebanum & Parochianos , triplici ratione . Prior est , quod omnes Ecclesiarum cuiusque Diœcesis sunt in potestate Episcopi ; can. omnes Basilicæ 16. qu. 7. & consequenter in his ea omnia quæ pertinent ad divinum Officium , spectant ad dispositionem Episcopi ; can. altaria , de consecrat. dist. 1. Secunda est ; quod legatum ad piam causam relictum , si pecunia non sit sufficiens & idonea , vel aliam ob causam voluntas defuncti commodè impleri non possit , ab Episcopo converti potest in aliam piäm causam ; L. legatum ff. de usufruct. legat. L. si quis ad declinandum. §. sin autem. C. de Episc. & Cleric. Conc. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 6. Guid. Pap. qu. 556. Benedict. in cap. Raynut. in verb. reliquit. num. 17. Nihil igitur obstat Episcopo , quin causâ cognitâ possit mutare Servitium seu obsequium debitum ex pacto vel contractu , cum non prohibetur mutare id quod debetur ex testamento , quod est magis favorable propter favorem novissimorum voluntuum . Nihil enim est quod magis hominibus debeat , quam ut supremæ voluntatis , postquam jam aliud velle non possunt , liber sit stylus , & licitum quod iterum non reddit arbitrium ; L. 1. C. de SS. Eccles. L. 4. C. Th. de Episc. & Cleric. Tertia est , quod et si Episcopus demutet formam & modum Servitii , non tentat vel rescindit contractum , quia non inspicit onus servitii velut obligationem quæ continetur contractu ; sed illud spectat per se seorsim à contractu velut spirituale officium , cuius ipse est naturalis & legitimus arbiter ; si onus servitii sit immodicum & nimis grave , contractus non rescinditur , sed onus minuitur vel rejicitur , proinde ac si de eo nihil actum ; quæ facta enim ledunt pietatem , nec facere nos posse credendum est ; L. filius qui ff. de condit. institut. Imò & cognitio de concordia inter Clericos inita super Beneficio Ecclesiastico spectat ad Judicem Ecclesiasticum , & ita judicatum non negat Loët. in litt. C. num. 43. Ratio est , quia ex concordia nascitur actio personalis inter Clericos super re spirituali , quæ omnino est fori Ecclesiastici tum ratione rei , tum personalium .

CAPUT X.

An Episcopus cognoscat de Jurejurando & Perjurio. Jusjurandum apponi solebat omnibus Contractibus.

JURE Pontificio etiam Episcopus cognoscit de Juramento , an licitum sit & obligatorium , & de Perjurio inter laicos ; cap. ea te. cap. intellecto , de jurejurand. cap. licet , eod. tit. in 6. Jo. Chrysostom. in Act. Apostolor. homil. 9. *πατερός τοῦ πατέρα τὸν πατέρα τὸν πατέρα εἰπεῖ μή πιστομένεις, πάντας εἴποι ἀγαγῆτε.* Emendate juramenta forensia , eos autem quin non obtemperant , omnes mihi indicate . Cognitio jurisjurandi pertinet ad Episcopum propter religionem jurisjurandi , quod totum sacrum , quia præstatur per Deum tactis sacrosanctis Evangelii , & in Ecclesia ; L. generaliter . §. in omnibus . C. de reb. credit. & jurejurand. Inter damnatissima capitula condita ab Henrico II. Rege Anglorum quæ nefandi schismatis causa fuere , unum fuit in primis nè Episcopis liceret panire Diœcesanos de perjurio , vel fide læsa ; Jo. Sarisber. epist. 159. *Hæc capitula in primis damnata sunt, quod non valeat Episcopus coercere aliquem Parochianorum pro perjurio, vel fide læsa.* Episcopis Normanniaæ duritiæ temporum intercepta , edicto Richardi I. Regis Anglorum restituta est . cognitio juramenti & perjurii ; Matth. Paris ad ann. 1190. Circa dies istos Ecclesia Dei in Normannia de longo servitutis jugo liberata est , g' orioso Rege Richardo annuente , & omnia disponente : in primis terminatum est & à Rege concessum , &c. Et paulò post : Item generaliter omnes de fidei læsione , vel juramenti transgressione quæstiones , in foro Ecclesiastico tractabuntur . Nec invidiosum esse debet istud jus Episcopale ; nam & inter Gentiles Imperator tamquam Pontifex Maximus cognoscebat de viribus jurisjurandi , & jusjurandum remittere solebat . Papirius in L. Imperatores. ff. ad Municipal. Imperatores Antoninus & Verus rescripserunt gratiam se facere jurisjurandi ei qui juraverat se ordini non interfuturum , & postea Duumvir creatus esset . Et Tranquill. in Tiberio. cap. 35. Equiti Romano jurisjurandi gratiam fecit , ut uxorem in stupro generi compertam dimitteret , quam se numquam ante repudiaturum juraverat . Inde pejerasse non videtur cui remissum est jusjurandum à Lege vel Principe ; L. ult. ff. qui satisd. cogantur . L. adigere . §. ult. ff. de jur. patronat. Et eodem jure utitur Romanus Pontifex ; cap. cùm ex injuncto , de nov. oper. nunciat.

Olim tanta erat jurisjurandi religio , ut jusjurandum omnibus Con-

tractibus apponenteretur, quo fides contractus religione jurisjurandi tutior esset; Gregor. Nazianzen. orat. 40. εἰ γὰρ τὰς περὶ ἀνθρώπων ὁμολογίας εὑπόδει θεὸς μέσους ἡδύτην φέρεις πόσις ὁ κίνδυνος ὅνι περὶ αὐτὸν ἐλέμενος τὸν θεόν συνθένοντας τετράπλευρον ἡδύτην φέρεις εἰσιν θεοί. Nam si ad hominum pacta Deus medius adhibetur, quantum periculum foederum quae cum Deo ipso contraximus, transgressores inveniri. Hac occasione usu evenit, si fides secularibus, ut Episcopi cognoscerent de Contractibus & de feudis propter juramenti vinculum in his interpositum; cap. novit, de judic. Hac de causa vetitum, nè jusjurandum Contractibus apponenteretur, neve ulla ejus ratio in judiciis haberetur, nè hoc obtentu secularis Jurisdictio evacuaretur; quoniam jusjurandum non debet esse vinculum iniquitatis; can. inter cætera. 22. qu. 4. cap. quanto, de jurejurand. Benedict. in cap. Raynut. in verb. duas habens filias. num. 1247. Pasquier. libr. 3. cap. 3.

CAPUT XI.

An Episcopus cognoscat de jure Patronatus inter laicos.

JURE Pontificio Episcopus de jure Patronatus cognoscit etiam inter laicos, quia licet jus Patronatus non sit mere spirituale, quatenus potest possideri & praescribi per laicos, tamen est adnexum spirituali, & sapit spiritualitatem; cap. quanto, de judic. cap. de jure, de jure Patronat. cap. præterea; de transact. Moribus nostris causa juris Patronatus spectat ad Judicem laicum, quia depravato ferè rerum omnium sensu, jus Patronatus ratione personarum quæ hujusmodi jure utuntur, vel prædiorum quibus cohæret, magis spectatur ut temporale quam ut spirituale; Covarruv. pract. quæst. cap. 36. Gayll. 1. practic. observ. 38. Jo. Gallus. qu. 327. Aufrer. de potest. secular. regul. 4. fall. 21. Rebuff. in quib. casib. Judex secular. num. 21. Nec ea Ecclesiæ habes peculiaris fuit Gallia: jam olim enim Ecclesiam Anglicanam infelicius pessimum dedit; & haec fuit materia schismatis inter Henricum II. Regem Anglorum & Thomam Cantuariensem Episcopum, quod tandem ejus martyrio cruentatum. Inter capitula enim condita à prædicto Rege in necem libertatum Ecclesiæ unum in primis fuit, ut causæ juris Patronatus spectarent ad Judicem laicum Matth. Paris ad ann. 1164. De advocatione & præsentatione Ecclesiarum, si controversia emergerit inter laicos, vel inter laicos & Clericos, vel inter Clericos; in curia domini Regis tractetur & terminetur. Et hoc juris deinceps à Regibus Anglicis tenaciter vindicatum testatur

asperior epistola Eduardi III. ad Clementem VI. Pontificem conque-
rentis de provisionibus Pontificiis Beneficiorum Angliae, quæ passim fie-
bant Italis & peregrinis in fraudem patronorum, quam intexuit Thomas
walsingan. in ejus vita ad ann. 1343. *Nam jus Patronatus, quod nos & fi-
deles nostri in talibus obtinemus beneficiis, enervatur; curia nostra in qua
dumtaxat causæ super jure Patronatus dictorum Beneficiorum tractari de-
bent, eluditur, & sic jura Coronae nostræ tam probrosè quam damnosè de-
periunt.*

C A P U T XII.

*Episcopus est executor Testamentorum & legatorum piorum. An
cognitio de feudo eleemosynæ pertineat ad Episcopum. Notatio
vocis, Eleemosyna. Legales homines quinam dicantur.*

UTROQUE jure Episcopus est legitimus executor Testamentorum & legatorum piorum, si alii executores testamento designati non sint, vel sint in mora exequendæ voluntatis defuncti; L. nulli. C. de Episc. & Cleric. cap. nos quidem, de testament. quod instauratum est à Conc. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 8. Nec id jus novum & invi-
diolum; nam & veteri jure Pontificio si testator monumentum sibi fieri jussisset, Principali vel Pontificali autoritate hæredes compellebantur ad obsequium supremæ voluntatis; L. hæreditas. §. i. ff. de petit. hæredit. Pio consilio Episcopis datur executio novissimarum voluntatum de piis dispositionibus, nè hæredum negligentiâ caduce & irritæ jaceant. Alibi tamen Episcopus tuitionem testamentorum, id est, curam exequendi ea suscipere vetatur; Conc. Carthag. IV. can. 18. can. Episcopus. 88. dist.
nè à lectione, oratione & prædicatione verbi Dei avocetur. Utroque jure etiam Episcopus potest mutare legata pia in aliam piam causam, si voluntas defuncti commodè impleri non possit; L. legatum. ff. de usufr. legat. L. si quis ad declinandum. C. de Episc. & Cleric. præter alias proximè adductos. Alexander Consil. 73. vol. 3. Capell. Tolosan. qu. 26.

Lege Anglicâ pariter cognitio feudi vel prædii de eleemosynâ, id est, prædii Ecclesiastici pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, ut in capitulis quæ redacta sunt ab Henrico II. anno 1164. apud Matth. Paris in ejus vita: *Si calumnia emerferit inter Clericum & laicum, vel è converso, de ullo te-
nimento quod Clericus velit ad eleemosynam trahere, vel laicus ad laicum
feudum; per recognitionem duodecim legalium hominum, juxta capitalis fu-
sticarii*

sticiarii Regis considerationem terminabitur, utrum tenementum sit pertinens ad eleemosynam, sive ad laicum feudum, coram iusticiario Regis: & si recognitum fuerit ad eleemosynam pertinere, placitum erit in curia Ecclesiastica, &c. Et in concessione Richardi I. facta in gratiam Ecclesiae Rothomagensis & aliarum Normanniae, anno 1190. apud eundem Matth. Paris: Item nulla fiet recognitio in foro seculari, si charta vel alio modo eleemosynam esse possessionem viri Ecclesiastici probare poterunt, sed ad Ecclesiasticos Judices remittuntur. Eleemosynata possessio dicitur hic quæ concessa est Ecclesiae, eleemosynæ titulo: sic vocat ea ætas quamcumque oblationem quæ fit Ecclesiae, ut denarium S. Petri, quod fuit vestigal ab Ina & Offa Regibus Anglorum in singula testa impositum, in gratiam Ecclesiae Romanæ; Roger. Hoveden. ad ann. 886. *Hoc anno Ethoes Comes Vviltu-nen/ium eleemosynam Regis Elfredi detulit Romam: & eleemosynam pro aratri, in epist. Canuti Regis Angliae apud Ingulphum in Chtonic. Croy-land. & apud Vvillelm. Malmesb. 2. de gest. Reg. Anglor. cap. 11. Omnia debita quæ secundum legem antiquam debemus, sint persoluta, scilicet eleemosyna pro aratri. Et Synod. Vernens. can. 23. Ecclesiarum causas au- diant & definiant in eleemosyna domini Regis. Vvillelm. Tyrius libr. 9. cap. 8. de Godefrido Bullionio: Castrum unde ei cognomen erat, Bullionem Ecclesiae Leodiensi in perpetuam eleemosynam concessit habendum. Robert. Mont. in suppl. Sigebert. ad ann. 1176. Promovit chartam & sigillum om- nium eleemosynarum Ecclesiae. Recognitio an feudum seu prædium sit de eleemosynâ, id est, quæstio facti an prædium sit Ecclesiasticum, traditur hominibus legalibus. Legales homines sunt viri probi & idonei aestima- tores rerum; Hoveden. in Richardo I. Idem verò qui electi fuerant & constituti ad hoc negotium Regis faciendum, statuerunt per estimationem le- galium hominum uniuscujusque carrucæ Vvannagium centum acres terræ. Idem Guillelm. Netbrigen. libr. 5. cap. 1. Hi sunt qui in foro dicuntur probi & legales homines; vulgo, Preud'hommes. Sed ubi semel comper- tum est per legales homines prædium esse de eleemosyna, non negatum cognitionem hujusmodi prædii pertinere ad Ecclesiasticum Judicem, prop- ter meritum piæ causæ. Multò iniquius cum Ecclesia agitur moribus no- stris, quibus cognitio legatorum ad piam causam ad versus laicos est fori secularis, & si laicus legati pii nomine conveniatur apud Judicem Eccle- siasticum, appellatur tamquam ab abusu; de quo Jo. Gall. qu. 9. 26. 212. Aufrer. in decis. Capell. Tolos. qu. 214. Rebuff. in quib. casib. Jud. se- cular. Tiraquell. 15. privileg. piæ causæ. Chopin. de sacra polit. libr. 2. cap. 5. num. 18.*

C A P U T X I I I .

*An Episcopus cognoscat de re Funeraria. Legum antiquarum
emendatio.*

COGNITIO de Funeribus , monumentis & mortuariis pertinet ad Judicem Ecclesiasticum ; Panormitan. & alii in cap. quanto , de Judic. Rebuff. in quib. casib. Judex secular. num. 6. Duar. de sacr. Eccles. minister. libr. 7. cap. 6. multis argumentis. Primum est , quod sepulchra sunt loca religiosa , & unctione mortui locus fit religiosus ; L. 2. ff. de religios. imo sepulchra sunt quid sacrum , terra enim humando mortuos sacros facit ; Plin. libr. 2. cap. 63. de Terra : *Novissime complexa gremio jam à reliquâ naturâ abdicatos , tum maximè ut mater operiens , nullo magis Sacramento quam quo nos quoque sacros facit.* Secundum est , quod monumentorum extuendorum vel reficiendorum cura spectat ad cognitionem Pontificum , quia ad religionis causam pertinet : unde si testator monumentum sibi fieri juss erit , hæredes Principali vel Pontificali autoritate compelluntur ad obsequium supremæ voluntatis ; L. hæreditas. §. 1. ff. de petit. hæredit. & si monumentum refectiōne indigeat , non potest deponi reficiendi causâ sine decreto Pontificum ; L. 2. C. Th. de sepulchr. violat. nè religio quæ jam occupavit locum , violetur : & hoc est quod eleganter dictum est in L. ult. ff. de mort. inferend. si religiosus locus jam factus sit , Pontifices explorare debere , quatenus salvâ religione desiderio reficiendi operis medendum sit. Et pariter ossa seu reliquiae defunctorum non possunt transferri sine decreto Pontificum , seu jussu Principis ; L. ossa. ff. de religios. L. 3. §. non perpetuæ , de sepulchr. violat. quod spectat veteris monumenti inscriptio quæ legitur apud Joseph. Scaliger. Ausonianar. lectio. libr. 1. cap. 12. *Reliquia trajectæ ex permisso collegii Pontificum piaculo facto.* Commodi cadaver jam sepultum erui jussit Cingius Severus Pontifex non sine collegio Pontificum ; Lamprid. in Commodo : *Cingius Severus dixit , Injustè sepultas est : quia Pontifex dico , hoc collegium Pontificum dicit.* Si hæc inter Gentiles , non deterior debet esse sacerdotii ratio inter Christianos , quibus verum Numen , verum & proprium habet Sacerdotem. Tertium est , quod sepultura est quid spirituale , & dignum Sacerdotum curâ & religione : ideo pro sepulturâ nè quicquam exigatur , vetatur , salvis piis consuetudinibus ; cap. abolendæ de sepultur. cap. ad Apostolicam , de Simon. & quarta funerum debetur Ecclesiæ parœciali

tamquam jus canonicum : & hoc est quod intelligitur per hujusmodi clausulam, salvâ justitiâ Ecclesiarum ; cap. certificari, de sepultur. can. qui-
cumque. 16. qu. 7. & hoc jure moris fuit Episcopos in lustranda Diœcesi
cognoscere de sepulturis. Hugo Dunelmensis Episcopus cùm peragrans
Diœcesim in quopiam Monasterio observasset tumulum pallio serico ve-
latum, lampadibus & facibus accensis illustrem, & audisset esse tumulum
Rosimundæ quæ fuerat concubina Henrici II. Regis Anglorum , dejici
jussit , & extra Ecclesiam locari.; Roger. Hoveden. in Richardo I. ad
ann. 1191. Eodem anno Hugo Lincolniensis Episcopus faciens visitationes
suas per domos Ecclesiarum religiosarum in sua Diœcesi , venit ad Abbatiam
Sanctimonialium de Godestone , quæ est inter Oxoniam & Vodestoc ; &
cùm intraisset Ecclesiam ut oraret, vidi tumbam in medio ante altare sericis
pannis velatam , & lampadibus & cereis circumdatam , & quæ siveit cuius
esset tumba ; & dictum est ei illam esse tumbam Rosamundæ quæ quondam
extiterat amica Henrici Regis Angliae filii Mathildis Imperatricis , & quòd
ipse pro amore illius multa bona Ecclesiæ illi fecerat : & respondit Episcopus,
Tollite eam hinc , quia scortum fuit , & sepelite eam extra Ecclesiam cum
æteris , nè Christiana religio vilescat , &c.

Media sententia actionem funerariam esse mixti fori , & in ea locum
esse præventioni. Sed proh dolor ! hujusmodi actio omnitudo transiit ad
forum civile , ex quo Constitutione regiæ anni 1539. Judici Ecclesiastico
adempta est cognitio de actionibus personalibus laïcorum nisi in merè spi-
ritualibus , hac ratione quòd actio funeraria est actio personalis , cùm naſ-
catur ex tacito contractu qui cum defuncto initus intelligitur ; L. i. ff. de
religios. Olim inter Gentiles rei funerariæ cognitio fuit penè Pontifi-
ces & Principem , quòd ipse Pontificem Maximum se gereret : non alio
titulo Princeps funerum cognitionem sibi communem fecit cum Pontifi-
cibus , quâm quia Pontificatus apex eâ tempestate principatiui conjunctus
era. Hodie Sacerdotio ab Imperio se juncto , quo jure Magistratus civi-
les qui vices Principis gerunt , ea quæ sunt Sacerdotii retinere & usurpare
non dubitarunt . Unicus titulus hujuscemjuris nova Constitutio anni 1539.
Paulò ante eam aliter judicavit juris antiqui tenacior Senatus Parisiensis
anno 1528. die 4. Martii, laicos à parocho conveniendos pro justis fune-
rum quæ præstarentur ex laudabili consuetudine : testem habemus Re-
buffum loco supra laudato. Unde igitur tam repentina facta sit mutatio
& conversio rerum , non video. Leges quæ pertinent ad religionem &
Ecclesiam , æternas & immutabiles esse oportet , cùm habeant causam
æternam & immutabilem : harum semper viridis est observantia , ut ele-
ganter dicitur in L. 5. C. de Hæretic.

Placeat igitur Christianissimo Regi Ludovico Theodato , dñiori

Hij

Constitutioni modum imponere , & jura antiqua , quibus Ecclesia cum regno fœliciter tot seculis coaluit , restituere. Placeat tanto Principi legem temperare , quam haud dubiè emendaturus fuisset , nisi durities seculi & secularium malignitas obstatisset. Non erubescenda Principi legum correctio , quin imò digna Principe rerum omnium in melius restitutio. Nonnè Imperatores tot leges antiquas experimentis edocti , suis Constitutionibus abrogarunt vel emendarunt? Hoc argumento Imperatores ad tollendas nequissimas Leges adversus Christianos promulgatas provocat Tertullian. Apologetic. cap. 4. Nonnè & vos quotidiè experimentis illuminantibus tenebras antiquitatis , totam illam veterem & squalentem sylvam legum novis principalium rescriptorum & edictorum securibus rustatis & cæditis ? Nonnè vanissimas Papias leges , quæ ante liberos suscipi cogunt , quam Juliae matrimonium contrahi , post tantæ autoritatis senectutem , heri Severus constantissimus Principum exclusit &c?

C A P U T . X I V.

*Episcopi habent censoria Jurisdictionis imaginem in Magistratum
Magistribus cur denegaretur communio Ecclesiastica , priu-
quam litteras communicatorias accepissent ab Episcopo.*

JURISDICTIONE Ecclesiastica & civilis sunt omnino distinctæ & segregates; can. duo sunt. 96. Utriusque fori Judices suis terminis contenti esse debent , ita ut unus in alterius fines non irruat ; can. Ecclesiast. 13. qu. 1. Hac juris œconomiâ Judex Ecclesiasticus non habet Jurisdictionem in laicos in rebus civilibus : si tamen Præses vel Rector Provinciae negligat jus dicere Provincialibus , licet eis adire Episcopum ; Nov. Justin. 86. cap. 1. Et Constitutionibus Pontificiis , cessante Judice seculari ob eius moram & negligentiam lis transfertur ad Episcopum , & quasi jure devoluto laicis apud eum agere , vel conveniri licet ; cap. ex transmissa. cap. licet. cap. ex tenore , de foro competent. can. administratores. 23. qu. 5. E converso Clerici in causis pecuniariis priùs conveniuntur apud Episcopum , sed eo nequeunte propter occupationes sacras vel nolente judicare , lis transit ad Judicem civilem ; Nov. Justin. 83. cap. 1. quam Gratianus non omisit in can. si quis cum Clerico. 11. qu. 2. Aliter tamen jure Pontificio Clericis à suo Judice ob defectum justitiae non licet migrare ad Judicem secularem;

cap. qualiter, de Judic. Episcopis etiam fuit penè censoria Jurisdictione in Magistratus, & jus eos monendi & corripiendi; & si moniti ad meliorem frugem non redirent, fas fuit eos denunciandi Principi & excommunicandi; Synod. Tolet. III. can. 18. Sint enim prospectores Episcopi secundum regiam admonitionem, qualiter iudices cum populus agant, ut ipsos præmonitores corrigan, aut insolentias eorum, Principum auribus innotescant. Quod si correptos emendare nequiverint, & ab Ecclesia, & à Communione suspendant. Et Synod. Tolet. IV. can. 31. Episcopi in protegendis populus ac defendendis, impositam à Deo sibi curam non ambigant. Ideoque dum conspiunt iudices ac Potentes, pauperum oppressores existere, prius eos sacerdotali admonitione redarguant, & si contempserint emendari; eorum insolentiam Regis auribus intiment, ut quos sacerdotalis admonitio non fecerit ad justitiam, regalis potestas ab improbitate coercent.

Quanta & magisteria penè fuerit potestas Episcoporum in Magistratus etiam maiores, his argumentis intelliges, quod Præsidēs initio administrationis jurabant apud Episcopum quod pecuniam suffragii nomine non dedissent, & accepto successore compellebantur quinquaginta dies morari in Provincia, ut omnes conventiones & querelas Provincialium exciperent præsente Episcopo, & causam summarie sine scripto examinante; Nov. Justin. 8. cap. 9. & 14. Imò & melioribus seculis, Magistratibus qui cum jure gladii essent propter exercitionem capitalium judiciorum denegabatur communio Ecclesiastica, priusquam accepissent litteras communicatorias ab Episcopis; Synod. Arelatens. I. can. 7. De Præsidibus qui fideles ad Præsidatum prosiliunt, placuit ut cum promoti fuerint, litteras accipient Ecclesiasticas communicatorias; ita tamen ut in quibuscumque locis gesserint, ab Episcopo ejusdem loci cura de illis agatur, & cum cœperint contra disciplinam agere, tunc demum à communione excluantur. Magistratibus non denegabatur communio, nè impunita manerent crimina, sed eis non patebat sine indulgentia, id est, sine litteris communicatoriis Episcopi; Ambros. epist. 59. ad Studium: Ideò maiores maluerunt indulgentiores esse circa iudices, ut dum gladius eorum timetur, reprimeretur scelerum furor, & non incitaretur: quod si negaretur communio, videretur criminorum vindicata poena. Maluerunt igitur priores nostri, ut id in voluntate magis abstinentis, quam in necessitate sit legis.

CAPUT XV.

Episcopi passim electi Arbitri litium inter laicos. Consensus exterritorum Principum in judicium Gallicanæ Ecclesiæ.

TANTA fuit reverentia Fidelium , & consensio animorum in Episcopos tamquam Patres & Pastores spirituales , ut passim omissis Judicibus civilibus , Episcopos communis consensu de rebus etiam prophanicis in arbitros eligerent absque invidia Judicum. In lice vindicularum de lacu inter duos fratres arbiter sumptus Gregorius Thaumaturgus Neocæsariensis Episcopus, judicandi causâ in rem præsentem venit, ut moris erat in judicio vindicationis ; Gregor. Nyssenus in ejus vita : γένεται οὐ τῆς θυντούσι οἱ Αδάνωντες , καὶ οὐ τὸν τύπον τοῖς ιδίοις αὐτοῖς νόμοις ἐκέχειτο περὶ τὴν δικαίωσιν. Litis fit dominus magister , qui cum ad locum de quo controversia erat venisset , suis ipsis legibus utebatur ad judicium , nempe suasoriis verbis reconciliationis. Detelicto Judice civili arbiter eleitus Ambrosius Episcopus inter Marcellum Episcopum &c ejus sororem ; testem habemus ipsum Ambrosium epist. 25. Nam cum ipse arguerem quod adhuc inter vos maneret veternosum jurgium , cognoscendi mihi necessitatem partes imposuerunt. Erubui recusare , fateor , cum præsertim togati utriusque partis invicem se laceſſerent , dicentes ut meo sub examine liqueret , cui parti majora juris vel justitiae suffragia forent. Quid plura ? Cum jam conclusi effent dies , & paucarum horarum supereſſet ſpatium , quibus tamen alia audiret Præfectus negotias petierunt cause patroni prorogari paucorum diērum tempora , ut ego residerem cognitor. Tantus ardor erat Christianis viris , nè Præfectus de Episcopi judicaret negotio. Et paulò post : Recepit cognitionem , ita tamen ut compositionis effem arbiter. Vix adiri potuisse Ambrosium ob diſtriictionem caularum , dolet Augustin. L.6. Confess. cap. 3. Discedebamus , & conjectabamus eum parvo ipso tempore , quod reparanda mentis suæ nanciſcebatur , feriatum ab strepitu caſarum alienarum , nolle in aliud avocari. Quid? ipſe Augustinus cognitione litium inter laicos ſe fatigari queritur non uno loco ; ut libr. de opere Monachor. cap. 29. Multo mallem per ſingulos dies certis horis , quantum in bene moderatis Monasteriis conſtitutum eſt , aliquid manibus operari , & ceteras horas habere ad legendum & orandum , aut aliquid dei diuinis litteris agendum liberas , quam tumu tuofiffimas perplexitates caſarum alienarum pati de negotiis ſecularibus vel judicando dirimendis , vel interveniendo praecidendis : quibus nos moleſtiis idem

affixit Apostolus, non utique suo, sed ejus qui per eum loquebatur, arbitrio. Idem signat & ipse de verb. Apostoli Sermon. 24. Fratres mei, in causis & in negotiis vestris, quando ad nos judicanda veniunt, si homini Christiano dico, ut pro tempore redimendo perdat aliquid suum; quanto majore curâ & fiduciâ debeo dicere ut reddat alienum? De Augustino idem testificatur Possidius in ejus vita cap. 19: Interpellatus ergo Beatus Augustinus à Christianis, vel a cuiusque sectâ hominibus, causas audiebat diligenter ac pie; & eas aliquando usque ad horam refectionis, aliquando autem totâ die jeans, semper tamen noscebat & dirimebat, &c.

Ab aliis Episcopis idem judicandi officium suscepimus indicat & Augustin. de Doctrinâ Christianâ libr. 4. cap. 18. Sanè si moneremus homines, quemadmodum ipsa negotia secularia vel pro se, vel pro suis apud Ecclesiasticos iudices agere deberent, recte admoneremus ut agerent tamquam parva submissio. Se agrotare, & causarum mole opprimi queritur & Gregor. Nazianzenus epist. 88...επιστολὴ οὐ τὸν νόμον κατέχει οὐ πάντας τοῖς προσαγγελίαις. Nam memorbus detinet, & magis negotiis afflictatum. Litibus inter laicos iudicandis magnam autoritatem quicquid sibi memoratur Cyrilus Episcopus Alexandrinus, ita ut Orestis Praefecti Ægypti litorinem & odium hac de causâ in se moverit, quod illi videretur multa quæ essent sue Jurisdictionis ad se pertrahere; de quo Socrat. libr. 7. cap. 13. & Nicephor. libr. 14. cap. 14. Quid? & ipse Gregorius I. Summus Pontifex totius Ecclesiæ curis implicitus, non desit etiam inter laicos arbitrii officio fungi, & litibus componendis operam dare, ne rixis & altercationibus privatorum pax Reipublicæ & Ecclesiæ dissolveretur; de quo ipse sub initio Pontificatus libr. 1. epist. 5. Sub colore Episcopatus, inquit, ad seculum sum reduxi. Undique causarum fluctibus quatior, ac tempestatibus deprimer. Iisdem studiis Galliarum Episcopi inter Clericos vel laicos etiam de rebus temporalibus arbitrorum munus non respuere. Inter Beccensem Abbatem & Molismenses Monachos arbitrium de spolio suscepit Ivo Carnotensis Episcopus; Auctor mihi est ipse epist. 9. Sed Abbas Beccensis cognoscens & erubescens inordinatam spoliationem factam Molismensis ab quibusdam Neophytis monachis suis, multum me rogavit, ut vel pacem inter eos componerem, vel justè inter eos decernerem.

Quanti fuérunt in animis omnium iudicium Ecclesiæ Gallicanæ, vel hoc argumento intelliges, quod in ea quaestione quæ orta est inter Henricum II. Regem Anglorum, & Thomam Cantuariensem Episcopum, Regem paratum fuisse se subjecere iudicio Ecclesiæ Gallicanæ tradit Matth. Paris ad ann. 1169. Rex autem Anglorum coram Rege Francorum, ut asserebat, Archiepiscopo satisfacere paratus erat, vel si contendere vellet, iudicium in Palatio Parisiensi subire, Gallicanâ Ecclesiâ ponente partes suas,

seu Scholaribus diversarum Provinciarum æquâ lance negotium examinantes. Jure Cæsareo & Pontificio obveniente Sacerdotio arbiter sumptus non cogitur quidem sententiam dicere, nè à sacris avocetur ; L. non distinguemus. §. Sacerdotio. ff. de recept. arbitris. cap. præsentata , de testib. Et Constitut. Justiniani Episcopis certè adempta est ordinaria Jurisdictio inter laicos in rebus civilibus , verùm arbitraria eis non denegatur inter volentes ; L. sancimus. §. vos autem. C. de Episc. & Cleric. & Valentianini Novella de Episcopali judicio , sublatâ Episcopis omni Jurisdictione ordinariâ inter Clericos vel laicos , arbitrariam inter volentes non attigit.

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatus de Abusu, & aliorum.

LIBER SEPTIMUS.

CAPUT PRIMUM.

*Ordo & processus judiciorum Ecclesiasticorum. In his solemnia
juris remittuntur.*

X his quæ superioribus libris dicta sunt, facile intelleximus quænam esset vis & potestas Jurisdictionis Ecclesiastice, tam in laicos quam in Clericos: nunc animum subit non intempestivum consilium explorandi quem servari oporteat ordinem & processum, ut vocant, in judiciis Ecclesiasticis. Forensium certè sententia est Judicem Ecclesiasticum teneri in ordinatione seu in instructione litium, servare stylum & usum fori civilis; quos inter Aufrerius de potest. secular. regal. 2. in fin. Imbert. in Enchiridio in verb. executor citationis. Horum sententiam totis viribus tuetur Fevret. libr. 1. cap. 7. num. 3. & 4. & ut eam vindicet, nititur probare Ecclesiam usam esse formulis & solemnibus judiciorum publicorum in causis Ecclesiasticis: sed in eo valde laborat, ne dicam eum

deficere. Quod enim profert ex cap. i. de nov. oper. nunciat. & alii hujusmodi locis lites Ecclesiasticas ordinari solitas fuisse secundum Leges & Canones, non probat intentionem ipsius: facile enim fieri potest, ut causae Ecclesiasticæ ordinentur secundum leges quatenus congruunt canonice institutis; quandoquidem sicut Leges non deditur sacros Canones imitari, ita & sacrorum Statuta Canonum constitutionibus Principum adjuvantur, ex dict. cap. i. & cap. Clerici, de judic. Sed in multis valde discrepans fuit ratio judicij Ecclesiastici à forensi, quod pace magni viri dixerim. In foro sententiæ non ferebantur nisi ex scripto: at judicia Ecclesiastica tractabantur sine scriptura, summarie causâ cognitâ; Nov. Justin. 83. can. si quis. 11. qu. i. A sententiis Judicum provocatio erat per libellum: à sententiis vero Judicum Ecclesiasticorum appellabatur sine libello appellatorio, nudo verbo. Novum ac insolens visum, quod Cyrius Episcopus Hierosolymitanus in Concilio Seleucienſi depositus, per libellum contra Canones appellasset ad majorem Judicem; Socrat. libr. 2. cap. 32. τέτο μὴ εν μόνος οὐ πρωτος ἀλλὰ τὸ νησίδες τῷ σκυλοτασικῷ παρονούντες ἐποίησεν, ἐνθάπτοις εἰς θυσίαις θυσανεῖ καὶ οὐκέτεος. Solus & primus contra canonis Ecclesiastici consuetudinem id fecit Cyrius libellis appellatoriis usus, proinde ac in publico judicio. Quod minus adver- tens Pontifex in can. Synodus. 17. dist. Nam si, inquit, seculares in pu- blicis judiciis libellis utuntur appellatoriis, quanto magis Sacerdotibus hec eadem agere licet, qui super illos sunt. Quam aliena fuerint judicia Eccle- siastica à forensibus solemnitatibus, satis insinuat quod ait Emeritus unus ex Episcopis Donatistarum in collat. i. Carthagine habita, cap. 20. Quod si prætermisssis istis secundum forenses fasces, jaētantiamque illius controver- siae quam tribunalia sibi vindicant, semper legalis nobis ritus, ac sermo ser- vandus est; judica vir sublimis in negotio christiano, quia huic causæ judicat Deus qui & nostra merita, & veri judicis sententiam aquâ ponderans librâ, nè immergat attendit. Et idem Emeritus rursus in eadem collatione cap. 31. Causæ præscriptio est iudicis sermo, servari forensem usum, consuetudi- nemque jurgandi inter Episcopos non oportere, nutare illam versutiam legum, jurisque controversiam, ubi de fidei statu, & de totius sanctitatis disceptatione tractatur. Et Petilianus unus è parte Donatistarum in eadem collatione cap. 53. Sine præjudicio nostro legat, salvo eo quia haec causatio forensis est non legalis, nam uti mandato his formulis præsumere, non est Ecclesiastice consuetudinis, sed forensis ludi, atque certaminis. Et licet de jure civili litis instantia perimitur cessatione & silentio triennii; L. properandum. C. de judic. Jure Pontificio in causis Ecclesiasticis litis non habet tempus limi- tatum; cap. venerabilis, de judic. Marcus. qu. 418. tom. 1. quâ de causâ præscriptionem triennii quæ objiciebatur in causâ Donatistarum ridet Au-

gustinus quasi alienam libr. contra Donatist. post collat. cap. 12. *Et adhuc utique dies erat, quando nobis forensi more de tempore præscribabant, dicentes causam lapsam esse, & agi jam omnino non posse.* Et idem cap. 23. ejusd. libr. *Quanti emere debuimus, ut more forensum advocationum de temporibus & diebus, de personis etiam nobis præscribere conarentur.* Et hoc est quod innuit Marcellinus Comes, qui interfuit collationi ex mandato Honorii Imperat. cùm ait cap. 30. ejusd. collat. 1. *Vnde de tempore, quoniam magis forensis est, quam Episcopalis obiectio.* Eodem jure in causis de Ecclesiis, decimis & aliis spiritualibus remittitur jusjurandum de calumniâ; cap. litteras, de jurament. calumn. can. si quis Presbyter. 2. qu. 5. & in negotio Ecclesiastico si reus dolo fecerit, quominus actor mitteretur in possessionem rei servandæ causâ, & sub finem anni offerat cautionem Judicii sisti, non tenetur interdicto, nè vis fiat ei qui in possessionem, quia in Ecclesiasticis personis & negotiis, rigor & districtio juris non requiritur; cap. 1. de dol. & contumac. Et licet jure civili interdictum unde vi detur tantum contra eum qui vi dejecit, tamen jure Pontificio datur non modò adversus spoliatorem, sed etiam adversus tertium possessorem, quia spoliatori quasi succedit in vitium; cap. sæpe, de restit. spoliat. cap. quia, de judiciis. cap. bonæ memoriae, de appellat. Et in causis matrimonialibus quæ sunt fori Episcopalis, testes recipiuntur ante litem contestatam ob contumaciam rei, quia in his rigor juris usquequaque non servatur; cap. ad hæc, ut lit. non contestat.. Et in causis Ecclesiasticis remittuntur omnia solemnia juris, nec est inquirendum subtiliter cuiusmodi actio intentetur, sed pure & simpliciter factum ipsum & rei veritas secundum formam Canonum, & instituta sanctorum Patrum investiganda sunt; cap dilecti, de judic. Item in foro Ecclesiastico reconvenio locum habet, ut brevius lites terminentur, id est, reus conventus si vicissim velit agere, potest reconvenire actorem coram eodem Judice; cap. 1. & 2. de mutuis petit. quod nesciunt tribunalia forensia. Et licet jure civili Judex non possit in eadem causa fungi officio arbitri; L. non distinguemus. §. quæsumus. ff. de recept. arbitrii tamen in causis Ecclesiasticis Judex siadetur concordiâ vel iudicio lites componere; d. cap. 1. de mut. petit. cap. querelam, de Simon. can. si primates. §. qu. 2. Denique causæ Clericorum secundum Canones disceptandæ sunt, non secundum Leges; cap. quod Clerici, de foro compet. ubi Celestinus III. constituit Clericos Parisiis commorantes studiorum causâ, id est, Scholares qui Clericorum appellatione continentur, & gaudent privilegio fori Episcopalis, juxta auth. habita. C. nè filius pro patre; si quas causas pecuniarias habuerint agendo, vel defendendo, ipsas ab Episcopo jure canonico decidi. Nec Constitutio Pontificia tamquam prorsus aliena à jure nostro explodenda est, uti

placet Fevretio : nam & paucis post annis , anno scilicet 1200. idem juris
constitutum à Philippo Augusto , in causis Scholarium Parisiensium ; Ro-
ger. Hoveden. in Joanne : *D e cætero nullus Clericus trahatur ad seculare
examen propter aliquod delictum quod fecerit ; sed si Clericus deliquerit, tra-
datur Episcopo , & secundum judicium Cleri tractetur .* Et quod hodiè vo-
lunt Judicem Ecclesiasticum teneri in ordinatione litium legibus & for-
mulis fori secularis , magis ex præsumptione Judicum , quam è jure profi-
ciscitur.. Nonnè quælibet curia habet proprium stylum & consuetudinem ,
& stylus & consuetudo cuiusque fori spectatur ; L. 3. s. lege Juliâ. ff. de
testib. L. si fundus , de evict. cap. consuluit , de offic. delegat ? Quæ igi-
tur , amabo , invidia forum Ecclesiasticum , id est , tribunal Dei & Ec-
clesiæ habere suas leges & consuetudines , dummodò non derogent ho-
nestati publicæ & justitiæ ? Nonnè incongruam formulam judicandi Sacer-
dotibus , imponi à laïcis ait Ambros. epist. 64: *Ergo judicandi accepisti for-
mulam , quales illi qui volunt præscribere Sacerdotibus , quod sequi debeamus ?*
Multa haud diffiteor fuere communia foro Ecclesiastico cum seculari , ut
nè quis sine accusatore damnetur , vel absens per contumaciam , nisi tri-
bus editis citatus : & his argumentis se absentem & indefensum , non legi-
timè citatum , damnatum querebatur Athanasius. Nec enim constitui
potest judicium sine citatione & defensionis copiâ ; sed de cætero multa
sunt specialia in praxi fori Ecclesiastici quæ non convenient foro seculari ,
propter distinctionem personarum & rerum quæ ibi tractantur. Jurisdictio
Ecclesiastica & civilis sunt omnino distinctæ : non incivile est unam-
quamque suo stylo & consuetudine regi. Quâ fide , quo auctore ait Fevre-
tius , Pontifices solennibus publicorum judiciorum usos in judiciis Vestalium ? Nullo auctore , nullo teste , imò & contra fidem veterum.. Vestalibus graves pœnæ constitutæ , quarum arbitri & exactores ex lege fuere
Pontifices : sed extraordinarium de his fuit judicium , ob levius enim de-
lictum virgis cæsæ per ipsos Pontifices , ob stuprum seu incestum vivæ
funebri pompâ elatae , & humo defossæ , ex Dionys. Halicarnasseo libr.
2. Livio, Plinio, & Zonar. Quid commune fuit pœnæ Vestalium , cùm
aliis publicis judiciis? Nihil omnino. Et certè tanta fuit autoritas Pontificis
Maximi , ut cæteri Magistratus ei fasces submitterent.

C A P U T II.

Causæ Ecclesiasticee judicandæ secundum Canones; his deficientibus juxta Legem Romanam.

DE causis Ecclesiasticis Judex Pontificius debet judicare secundum Canones, non secundum Leges vel consuetudines locorum; cap. quod. Clericis, de foro competent. quia Jurisdictio Ecclesiastica est omnino distinta à civili; can. duo sunt. 96. dist. utraque suas leges habet, & formulas. Ecclesia Christi sanguine redempta, Lege Evangelicâ manumissa, non adstringitur mundanis legibus; can. inter 33. qu. 2. Constitutiones laicorum non ligant Ecclesiam, quos obsequendi manet necessitas, non autoritas imperandi; can. benè. 96. dist. cap. Ecclesia Sanctæ Mariae, de Constitut. & Capitul. libr. 6. cap. 294. Et quod dicitur; causas Ecclesiasticas terminari oportere secundum Leges & Canones; cap. i. de novi oper. nuntiat. & violatores emunitatis Ecclesiasticee puniendos esse secundum Canones, & sæculi leges; can. cùm devotissimam. 12. qu. 2. civiliter accipendum est ubi leges coëunt cum Canonibus, quia sicut leges non dedignantur Canonies imitari, ita & Canones Principum Constitutionibus adjuvantur; d. cap. i. cap. Clerici, de judic. cap. ult. de secund. nupt. quod sumptum est ex L. sacris. C. de Episcop. & Cleric. & Nov. Justin. 63. cap. i. Ita accipe quod Gregorius ad Chilpericum in causa Prætextati, teste ipso libr. 5. cap. 18. *Habes legem & Canones, hac te diligenter rimari oportet.* Et mox: *Tu verò qui alios de justitia culpas, pollicere prius quod legem & Canones non omittas.* Et ita leges allegatas in causa Aquicinctensis Monasterii contra Turonenses Canonicos apud Metropolitanum Rhemensem velim accipias in vita D. Gofvini libr. 2. cap. 12. *Super quibus cùm fuisset utrinque sèpiùs decertatum, tandem ad Rhemensem audientiam res perlata, ubi Monachis legum ignaris & Abbatii reverendo legum periti Turonenses occurserunt.* Alias in foro Ecclesiastico Leges non audiuntur, si pugnant Canones, vel ubi præstò sunt Canones; Nicolaus I. epist. 32. ad Episcopos Galliarum apud Convicinum congregatos; can. lege. 10. dist. *Lege Imperatorum non in omnibus Ecclesiasticis controversiis utendum est, præsertim cùm inveniatur Evangelicæ, ac canonice Sanctioni aliquoties obviare: lex Imperatorum non est supralegem Dei, sed subitus.* Imperiali judicio non possunt Ecclesiastica jura dissolvi. Episcopos non aliter damnados quàm secundum Canones, probatur etiam judicio.

& confessione nostrorum Regum , ut in judicio Prætextati Rothomagensis Episcopi , poscentibus Episcopis juratus annuit Chilpericus Rex ut judicaretur secundum Canones. Et cum præter fidem deposceret ut pœnis non canonicis puniretur , fortiter ei restitit Gregorius Turonensis Episcopus qui Concilio aderat : testem ipsum habemus libr. 5. cap. 19. *His ita gestis petiit Rex, ut aut tunica ejus scinderetur, aut centesimus octavus Psalmus qui maledictiones Ischarioticas continet, super caput ejus recitaretur, aut certè judicium contra eum scriberetur, nè in perpetuum communicaret. Quibus conditionibus ego restiti, juxta promissum Regis, ut nihil extra Canones gereretur.* Imo & ibidem suggillatur Chilpericus , quòd Sacramenti minùs memor ad Episcopos misit codicem Canonum , cui adjectus erat novus quaternio continens varios Canones quasi Apostolicos , quī de industriâ consuti erant , ut ex his jus diceretur in Prætextatum : *Ipse verò ad metatum discessit, transmittens librum Canonum, in quo erat quaternio novus adnexus, habens Canones quasi Apostolicos continentēs hæc: Episcopus in homicidio, adulterio, & perjurio deprehensus à Sacerdotio divellatur.* Hinc & Clericis in jure conventis dantur induciæ secundum Canones , non noctes , id est , dilationes quæ numerantur per noctes secundum consuetudinem laicorum ; Goffrid. Vindocinens. libr. 2. cap. 27. *In hoc tamen non noctes secundum consuetudines laicorum, secundum Instituta Canonum inducias postulamus.* Clericis conventis dantur induciæ , quia erant laxiores , longius tempus dabatur Clericis ad respondendum ; can. 1. can. induciæ . 1. & 2. 3. qu. 3. cap. 1. de dilat. Deficiente Canone causæ de rebus Ecclesiasticis deciduntur Lege Romanâ potiùs quàm Salicâ , id est consuetudine Francicâ , quia lex Romana est magis amica & indulgentior Ecclesiæ ; Adrevald. Floriacens. libr. 1. de miracul. S. Benedict. cap. 26. Sed cùm litem in eo placito finire nequieren , eò quòd Salicæ legis iudices , Ecclesiasticas res sub Romanâ constitutas lege discernere perfectè non possent. Hoc jure percussores Leonis III. à Carolo Magno ut rei majestatis secundum legem Romanam capite damnati ; Ademar. in vita Caroli : *Post paucos autem dies jussit eos qui Papam anno superiori de honestaverant, exhiberi, & habitâ decies quaestione, secundum legem Romanam, ut majestatis rei capite damnati sunt.* Et si Presbyter vel Diaconus quid molitus sit in Principem , vel litteras Apostolicas confixerit , Episcopo relinquitur judicandus lege Romanâ ex Capitulis ipsius Caroli ; can. in memoriam. 19. dist. *Si verò quilibet sive sit Presbyter, sive Diaconus aliquam perturbationem machinando, & nostro ministerio insidiando redarguatur falsam ab Apostolicâ Sede detulisse epistolam, penes Episcopum sit potestas utrum eum in carcерem, aut aliam detrudat custodiam, usquequo per epistolam, aut per idoneos suę partis Legatos Apostolicam interpellet sublimitatem, ut potissimum suę sanctâ Lé-*

gatione dignetur decernere, quid de talibus justo ordine lex Romana statuat definire. Eodem jure etiam apud Ripuarios causas Ecclesiasticas lege Romanâ disceptari moris fuit; leg. Ripuar. tit. 60. de tabular. §. 1. Secundum legem Romanam quam Ecclesia vivit.

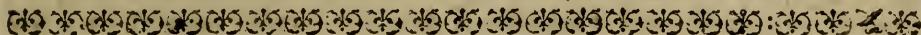
CAPUT. III.

In causis Ecclesiasticis Monomachia non admittitur. In causa Ecclesiastica lis sorte dirempta.

AU S A S Ecclesiasticas judicari secundum Canones, vel his deficien-
tibus secundum legem Romanam, modò observatum. Hinc in foro Ecclesiastico duellum seu Monomachia probationis causâ non indicitur, & ubi deficientibus probationibus lis ordinario judicio terminari non poterat sine monomachiâ, res rejiciebatur ad forum seculare, ut à se in lite de feudo inter duos milites judicatum refert Ivo Carnotens. Episcopus. epist. 168. Quæ alteratio cum aliquandi durasset, præcepimus judicium fieri, judicatumque est, quia hæc causa sine monomachia terminari non poterat, & judicium sanguinis nobis agitare non licebat, ut utraque pars irent in curiam. Comitissæ ad quam talia judicia pertinebant, & de cuius feudo ista tenebant, &c. Quæ de causâ Aurelianensem Ecclesiam quæ judicio suo monomachiam inter duos milites probaverat, & discrimini diem dixerat, vehementer increpat idem Ivo Carnotensis. epist. 247. Clerici nostri nuper ad nos revertentes, qui causæ Comitis Theobaldi Aurelianis interfuerunt, retulerunt nobis quod quidam miles domni Radulphi quemdam militem Comitis ad monomachiam provocaverit, & hanc provocationem Ecclesia vestra judicio confirmaverit; & diem peragendæ monomachiæ constituerit. Quod audientes valde mirati sumus; cum monomachia vix aut numquam sine sanguinis effusione transigi valeat, judicium verò sanguinis servanda Patrum autoritas Clericos agitare prohibeat, & Romana Ecclesia in legem eam non assumat. Et paulò post: Faciant hæc cuncti iudices, qui ad malorum vindictam gladium materialem portant, non qui contra nequitias spirituales gladio spiritus pugnant, &c. Eundem Italorum sequiorem usum determinatur Petrus Damian. L. 4. epist. 9. ad Firmanum Episcopum: Causas igitur Ecclesiastici cuiusque negotii, leges dirimant fori; vel sacerdotalis edicta consilii; nè quod gerendum est in tribunalibus Judicium, vel ex sententia debet prodire Pontificum, in nostrum vertatur opprobrium congreSSIONe bellorum. Sæpius tamen vitio saeculi factum est, ut dubiæ causæ inter Cle-

ricos & Monachos etiam per monomachiam submissis pugnatoribus di-
timerentur ; Adrevaldus de miracul. S. Benedict. libr. 1. cap. 26. Sed cùm
litem in eo placito finire nequirent , eò quòd Salicæ legis iudices , Ecclesiasti-
cas res sub Romanâ constitutas lege discernere perfectè non possent , tandem
adjudicatum est ut ab utraque parte testes exirent , qui post sacramenti fidem
scutis ac baculis decertantes finem controversiæ imponerent , &c. Eodem
marte inter Chiretum quemdam qui fidem seu hominum detrectabat
Aquinætensi Abbatи debitum , & Almannum militem monasterii lis fœ-
liciter dirempta est ; in vita D. Gofvini libr. 2. cap. 15. Cùm autem de cor-
reptione ejus spes omnis abiisset in ventum , & omnia consilia defecissent ,
timentes viri boni nè plantationem Patris cœlestis eradicare niteretur , eum
pro suis criminibus ejectum de Ecclesiâ , iudicio quod Ecclesia non recipit , ju-
dicandum decreverunt , & monomachiæ legibus agendum cum eo statuerunt.
Hoc igitur modo mutantem Prothea vultus alligantes Almannum quemdam
ab Ecclesia suum tenentem garamentum (lege casamentum) adversus
eum armaverunt , & in causâ ordine judiciario procedentes locum certami-
nis adierunt. Inter Clericum & Monachum duello certatum in Dioceesi
Santonensi dolet Goftrid. Vindocinens. libr. 3. epist. 39. ad Petrum San-
tonensem Episcopum : *Audivimus , dilectissime Pater , Rainaldum Ches-
nellum Clericum vestrum , cum domno Guillelmo Monacho vestro duellum
cœpisse , nullum tamen ex sua parte , vel ex parte monachi testem habuisse :
quod , quia seculi leges nullâ ratione fieri permittunt , & sacri Canones om-
nino nè fiat interdicunt , humiliter rogamus ut quod in Episcopatu vestro ab
Ecclesiasticis viris contra Ecclesiasticas regulas præsumptum dignoscitur , ve-
strâ autoritate irritum fiat & corrigatur , nè forte perversa consuetudine
prævaleat hominum iniquitas canonica æquitati , & sic , quod absit , subda-
tur veritas falsitati.* Inde reclamante Ecclesiâ Anglicanâ , & instantे
Petro Leone Legato Sedis Apostolicæ in Angliâ , Clericis remissa est in-
dictio duelli in causis Ecclesiasticis : & hoc fuit unum è quatuor capitulis
quæ Clericis concessa sunt ab Henrico II. Rege Anglorum ; Matth.
Paris ad ann. 1126. *Quartò , quòd Clerici duellum facere non cogantur.*
Ante Constitutionem Henrici II. etiam Clericis in causis Ecclesiasticis
solebat indici duellum , ita ut fieret petitâ licentia Episcopi ; Synodus Ca-
letensis habita anno 1080. can. 19. apud Ordericum Vitalem libr. 5. *Si
Clericus duellum sine licentia Episcopi suscepit , aut namnum cœperit .*
Civilius est quod observo , causas Ecclesiasticas quæ jure ordinario
terminari non possent , forte diremptas. Sorte dirempta est lis inter
Episcopos altercantes de vindiciis reliquiarii S. Leodegarii , Ansoal-
dum scilicet Pictaviensem Episcopem monasterii & consanguinitatis pri-
vilegio , Hermentharium Auguſtodunensem Episcopum Episcopatus
jure ,

jure, Vindicianum Cameracensem Episcopum loco martyrii, & corpus cessit Ansoaldo; Baldricus Noviomensi. libr. 1. cap. 21. *Ex sententia ceterorum Pontificum, tribus epistolis horum trium nominibus subscriptis, & confusè sub pallâ altaris obiectis, factaque in commune oratione, Pictavensi Episcopo ex indicis sanctum Corpus deberi declaratum est.*

CAPUT IV.

Olim Episcopi per se jus dicebant. Episcopus tenetur c. eare Vicarium in spiritualibus & temporalibus.

Ab Ecclesiæ cunabulis Episcopis judicandi munus tam inter laicos quam Clericos per se obibant; Conc. Chalced. can. 9. can. si Clericus. ii. qu. 1. Et hoc juris obtinebat adhuc ætate Gregorii I. testem ipsum habemus libr. 1. epist. 32. in can. pervenit. ii. qu. 1. *Sed si quis contra quemlibet Clericum causam habuerit, Episcopum ipsius adeat, ut aut ipse cognoscat, aut certè ab eo iudices deputentur.* Inde decisum est cap. si quis contra, de foro competent. De Baudegesilo Cenomanensi Episcopo testatur Gregor. Tur. libr. 8. cap. 39. quotidiè eum cum Judicibus, id est, ad hibito consilio, causas discussisse. De Ragnemodo Parisiensi Episcopo testis est idem Gregor. Turonens. libr. 9. cap. 6. eum impostorem quemdam damnasse. Imò multis post Gregorium seculis, Episcopi ipsi pro tribunali jus dixerunt: de Valtero Tornacensi Episcopo testatur Thomas Cantipratensis. libr. 1. apud. cap. 15. *Valterus de Marvis Tornacensis Episcopus vix unquam otiosus domi sedebat: aut enim meditabatur, aut legebat, aut confessionibus audiendis incumbebat, aut causis discernendis intentus lites hominum dirimebat, aut si ab his vacaret, propriis manibus laborabat.* Nec est quod miremur de Episcopis; nam & domini temporales juridicinam ipsimet per se exercebant: de S. Geraldo Comite Aureliacensi testes locuples Odo Cluniacensis ejus vitæ libr. 1. cap. 19. *In crastinum verò Malvensibus undique ad seniorem confluentibus, jubet reum adduci.* Nec modò viri, sed etiam fœminæ quæ ditiones Jurisdictione prædictas habebant, ipsæ in subditos jus dicebant ex consuetudine Gallicanâ, quam memoriam celebrat Innocent. III. in cap. dilecti, de arbitri. *Quia tamen juxta consuetudinem approbatam, quæ pro lege servatur in partibus Gallicanis, fœminæ præcellentes in subditos suos ordinariam jurisdictionem habere noscuntur.* Hoc jure usq; memoratur nobilis matrona in concubinam Clerici; Jacob. à Vitriac. hist. Occidental. libr. 1. cap. 8. *Quædam autem nobilis mulier in*

villa quam habebat frequenter admonuit Presbyterum ut suam relinquere concubinam; quo renuente & respondentem: Quid ad vos de Sacerdotibus? ipsa respondit: Contra vos nullam possum exercere justitiam, verum tamen omnes hujus villæ, qui non sunt Clerici ad meam spectant jurisdictionem. tubens autem Sacerdotis ad se adduci concubinam, fecit ei fieri amplam coronam dicens: Quia non vis relinquere Sacerdotem, volo te ordinare in Sacerdotissam. Episcopi, inquit, judicabant; vel si propter nimis occupationes iudicando operam dare non liceret, judicem dabant; d. can. pervenit. Et hoc est quod ait Apostolus r. Cor. 6. ut contemptibiles si qui sint in Ecclesia, id est, minoris meriti, elegantur ad dirimendas lites inter privatos, dummodo sint sapientes & idonei, id est, rerum periti, ita ut qui forte erunt eminentioris meriti, reserventur prædicationi verbi Dei, & aliis officiis magis spiritualibus; Gregor. in cap. 29. Job. cap. 14. Ettamen Paulus Apostolus dicit: Contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad judicandum. Ac si aperte dicat: Qui minoris meriti sunt in Ecclesia, & nullis magnorum donorum virtutibus pollent, ipsi de terrenis negotiis iudicent, quatenus per quos magna nequeunt, bona minora suppleantur. Quos & contemptibiles nominat, & tamen sapientes vocat, cum dicit: Sic non est sapiens inter vos quisquam, qui possit judicare inter fratrem suum? Quia ex re quid colligitur, nisi ut hi terrenas causas examinent, qui exteriorum rerum sapientiam perceperunt? Qui autem spiritualibus donis ditati sunt, profecto terrenis non debent negotiis implicari; ut dum non coguntur inferiora bona disponere, exercitati valeant bonis superioribus deservire.

Tandem quia Episcopale munus varium & multiplex est, & versatur tam in spiritualibus quam in temporalibus, consulto institutum, ut quisque Episcopus crearet sibi Vicarium in spiritualibus & temporalibus; can. volumus. 89. dist. can. cum simus. 9. qu. 3. can. quoniam. can. in nona. 16. qu. 7. cap. quoniam in plerisque, de offic. Ordinari. cap. Romana, & toto tit. de offic. Vicar. in 6. Exin Episcopus tenetur sibi creare Vicarium generalem in spiritualibus & temporalibus, cuius ope sufficere valeat oneri Episcopali, & solitus minoribus curis, spiritualibus, id est, lectio, orationi, & verbi Dei prædicationi intentius vacet; can. Episcoopus 88. dist. ita ut non sit ut causetur Episcopus se non egere Vicario, quasi ipse sufficiat muneri; quia etsi valde idoneus sit, convenit ut onus partiatur: cum alio, nec Ecclesiastica sollicitudo ulla in parte deficiat; cap. ult. de offic. Archipresbyter. Quod si Episcopus moram faciat in eligendo Vicario, optio Vicarii devolvitur ad Clerum totius Diœcesis; d. can. volumus. vel potius ad Metropolitanum; d. can. cum simus. cap. ult. de suppl. negligent. Prælat. in 6. Conc. Trident. sess. 24. de reform. cap. 16. Idque recte institutum exemplo civilium Magistratum: Præfetus enim Præ-

torio , & alii majores Magistratus urbani vel provinciales suos habuere Vicarios ; L. 1. & 2. C. de offic. Vicar. Cassiod. 6. var. epist. 16. & pas- sim in notit. Imperii, ut in Gallia fuere Vicarii Comitum ; Conc. Ca- billonens. II. can. 21. Capitul. libr. 2. cap. 28. & apud walafrid. Strabon. de reb. Ecclesiastic. cap. ult. Episcopus Vicarium sibi assumere debet, qui dicitur & Officialis in Anglia & aliis Provinciis Cismontanis ; cap. insi- nuante , de offic. delegat. cap. ex frequentibus , de institut. cap. in tan- tum , de Simon. cap. cum generali , de offic. Vicar. in 6. idemque missus Episcopi , cap. 1. de frigid. & maleficiat. alias à misso Dominico de quo in cap. 2. de Regular. quem malè Glossa accepit de Vicario seu Officiali Epis- copi : hoc enim Capitulum est Concil. Moguntini habitu sub Carolo Ma- gno anno Christi 813. & intelligendum est de Missis qui ex Comita Prin- cipis dirigebantur , ut simul cum Episcopo Dicecesano lustrarent mona- steria Galliae reformationis causâ ; de quibus est can. 20. ejusdem Conci- lii : *Deinde dignum ac necessarium est, ut Missi per quæque loca directi, si- mul cum Episcopis uniuscujusque Diæcesis, perspiciant loca monasteriorum. Canonorum pariter & Monachorum.* Idem etiam Vicarius Episcopi dicitur creditus Episcopi; sic Guntramus Boso ad Magnericum Trevirenssem Episcopum, apud Gregor. Turonens. libr. 9. cap. 10. *Nequaquam, inquit, sed transmitte Abbates & creditos tuos, ut haec quæ loquor, exponant. Quo* sensu creditarii dicuntur & missi Principis in vita Ludovici Pii & apud Continuat. Aymoin. libr. 5. cap. 10. *Fideles ac Creditarios à latere suo misit.* Vicarius Episcopi, & Officialis promiscue accipiuntur in jure ; sed hodiè eorum vices sunt diversæ : Vicarius enim Episcopi exercet ea quæ sunt Ju- risdictionis voluntariæ , & ministerii ; Officialis verò ea quæ sunt Jurisdi- ctionis contentiosæ ; cap. cùm nullus , de tempor. ordinat. in 6. cap. ult. de offic. Vicar. eod. tit.

C A P U T V.

*Potestas & munia Vicarii Episcopi. Vicarius Episcopi potest re- vocari ad nutum: Impugnatur Fecretius. Qualis
debeat esse Vicarius Episcopi.*

VICARIUS generalis Episcopi habet propriam & ordinariam Ju- risdictionem ; Gloss. & DD. in cap. quoniam in plerisque, de offic. ordinari. Gloss. in cap. Romana, de appell. in 6. cap. licet, verb. Officia- lem , de officio Vicar. eod: quia constituitur ad universitatem causarum;

nec habet Jurisdictionem ab Episcopo, sed à lege, ministerio & facto Episcopi: & semel datus ab Episcopo Jurisdictionem tuetur velut datum à lege seu Canone; ut Legatus Proconsulis dicitur habere propriam Jurisdictionem, et si non potest eam exercere priusquam ipsi à Proconsule demandata sit; L. Legati. ff. de offic. Proconsul. L. pen. de offic. ejus cui mandat. est Jurisdict. quia scilicet Legati non legebantur ab ipso Proconsule, sed ei dabantur à Senatu, ut observatur ex V. opisco in Probo, & Capitolino in Gordianis; & mandatum Proconsulis non tam tribuebat Jurisdictionem Legato, quam explicabat. Vicarius Episcopi habet ordinariam Jurisdictionem; & hanc ob causam à Vicario Episcopi non appellatur ad Episcopum, sed ad Metropolitanum, quia unum & idem est tribunal Episcopi & Vicarii; cap. 2. de consuetudin. in 6. cap Romanâ, de appellat. eod. Vicarius Episcopi habet ordinariam Jurisdictionem in his quæ veniunt ex generali mandato; de cætero habet delegatam in his quæ indigent speciali mandato: Vicarius scilicet vi mandati generalis potest omnia exceptis prohibitis, id est, his quæ requirunt speciale mandatum; cap. 2. de offic. Vicar. in 6. putâ Vicarius Episcopi non potest conferre Beneficia sine speciali mandato Episcopi; can. nullus 16. qu. 7. cap. ult. de offic. Vicar. in 6. quia collatio Beneficiorum est in fructu, & meræ gratiæ, quæ non alii competit quam Episcopo: potest tamen Vicarius Episcopi ex mandato generali confirmare electiones, instituere præsentatos, quia utrumque est munus necessarium; cap. ex frequentibus, de institutionib. Gloss. in d. cap. ult. de offic. Vicar. in 6. Potest etiam Vicarius Episcopi conferre Beneficia ex causâ permutationis; Gloss. in d. cap. final. quia hujusmodi collatio est necessaria; cap. unic. de rer. permitt. in 6. Clem. unic. eod. tit. Vicarius Episcopi etiam non potest unire Beneficia sine speciali mandato Episcopi, quia unio est de arduis & reservatis Episcopo, nec inferiori competit; cap. sicut unire, de excessib. Prælat. tum quia unio beneficij est alienatio quæ requirit speciale mandatum, cap. 1. nè sede vacant. Clem. ult. de reb. Eccles. non alienand. Mandato generali non continetur alienandi potestas; L. mandato generali. L. procurator totorum bonorum. ff. de procurator. cap. qui ad agendum, eod. tit. in 6. Rebuff. in prax. part. 1. de unionib. num. 37 & in forma Vicariat. num. 102. Capell. Tolos. decis. 97. Sbrozz. de Vicar. Episcopi libr. 2. cap. 115. Garcias de benefic. part. 12. cap. 2. de unionib. §. 1. num. 77. Item Vicarius Episcopi non potest visitare Diœcesim sine speciali mandato Episcopi, quia visitatio est de reservatis Episcopo; can. decrevimus. 10. qu. 1. cap. si Episcopus, de offic. ordin. in 6. Conc. Trident. sess. 24. de reform. cap. 3. Sbrozz. de Vicar. Episc. libr. 2. qu. 120. Item Vicarius Episcopi non potest celebrare Synodus sine speciali mandato Episcopi;

Gloss. in cap. sua nobis, verb. Vicarii, de offic. Vicar. Sbrozz; de Vicar. Episc. libr. 2. qu. 46. Vicarius Episcopi non potest conferre Ordines, nisi sit Episcopus; quia Episcopus non potest mandare inferioribus, ea quae sunt ordinis Episcopalis; cap. pen. d. consecr. Eccles. vel altar. sed dare potest litteras dimissorias ad Ordines; cap. cum nullus, de temporib. ordinari. in 6. Rebuff. in forma Vicariat. num. 47. Ejusdem etiam est litteras dimissorias dare proficiscentibus Romam religionis causâ; Concil. Salzburg. can. 16. Decrevit quoque Sancta Synodus, ut nullus Romanus iret nisi cum licentia Episcopi, vel ejus Vicarii. Quod statutum, ut tolleretur occasio evagandi, & coerceretur Pœnitentium abusus, qui omisso suo Episcopo, spe veniae facilius impetranda emigrabant ad Suimum Pontificem. Vicarius Episcopi etsi habeatur pro Ordinario, non potest alium subdelegare; cap. Clericus, de offic. Vicar. quia electa est industria & fides personæ; cap. ult. §. is autem cui, de offic. delegat. L. inter artifices, de solut. nisi ab initio datus sit cum potestate substituendi alium; cap. 1, de offic. Vicar. in 6.

Vicarius Episcopi nudâ voluntate & nutu revocari potest; Cle. etsi principalis, ubi Gloss. & DD. de rescript. Gloss. in Clem. ult. de procurat. quia Vicariatus est nudum mandatum, quod nudâ voluntate revocatur; L. si verò. §. pen. ff. mandat. Judicium solvitur vetante judicare eo qui majus imperium in ea Jurisdictione habet; L. judicium solvitur. ff. de judic. & Vicariatus Episcopalis non confertur in titulum, sed ut ad nutum revocabilis; cap. pervenit. 2. de appellat. cap. cum ex eo, de elect. in 6. Hostiensis in summa, de offic. Vicar. §. & quibus. vers. sed numquid. Barbat, in cap. postulaisti, de rescript. & in cap. quoniam, de offic. Ordinari. Jo. Andreas. in cap. pen. de offic. Vicar. Rebuff. in forma Vicariat. num. 192. Boër. qu. 347. Papon. in arrest. tit. des Vicaires, arr. 4. Sbrozz. de Vicar. Episc. libr. 1. quest 45. & libr. 3. qu. 32. Barbosa de offic. & potest. Episcop. part. 3. allegat. 54. num. 145. & 170. Unus contra tot autores Fevretius libr. 3, cap. cap. 4. num. 22. negat Vicarium Episcopi revocari posse, nisi ex causa & causâ cognitâ; unicâ hac ratione nixus, quod clausula quae apponitur formulæ Vicariatus ut sit revocabilis ad nutum, accipienda est civiliter, non sine arbitrio boni viri. Sed omnino cessat hîc boni viri arbitrium, quia Vicariatus est nudum mandatum, quod nudâ voluntate extinguitur, ut utar verbis d. L. si verò. In Beneficiis certè quae conferuntur in titulum, titularis non debet sine causa & causâ cognitione destitui: & hoc est quod voluit can. ult. 67. dist. Episcopum solum honorem dare posse, solum auferre non posse: sed aliud est in concessione Vicariatus, quae est nudum mandatum quod nudâ voluntate removetur, quia societas nudâ voluntate solvitur; imò & non modò di-

gnitatis Episcopalis interest Vicarium sine causæ adjectione destitui , sed etiam dignitatis Vicarii , nè destitutio quaè fiet cum elogio , sit contumeliosa honesto viro.

Vicarius Episcopi debet esse Clericus, non laicus ; can. in nona. 16. qu. 7. imò debet esse Presbyter & Doctor. , vel Licentiatus saltem in jure canonico; Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 16. Constitut. Blesens. ann. 1579. art. 45. Sbrozz. de Vicar. Episc. libr. 1. qu. 36. num. 9. 10. Canonicus regularis , vel Monachus non prohibetur esse Vicarius generalis Episcopi; Gloss. & DD. in can. si quis. verb. majorem 58. dist. & in can. de præsentium. verb. defensor. 16. qu. 1. Jo. Andreas. in cap. ult. de cleric. ægrot. vel debilitat. dummodò non sit Ordinis Mendicantium ; Clem. 1. 6. ad Prioratus de Regular. Flamin. Paris. de resignat. benef. libr. 9. qu. 4. num. 5. Roderic. quest. regular. tom. 3. qu. 76. art. 5. Sbrozz. de Vicar. Episc. libr. 1. qu. 37. 38. 40. Hoc jure Theophilus Alexandrinus Episcopus duos Monachos ex eremo invitos accivit. , & postquam eos in Clericos ordinasset , Vicariam Ecclesiæ administrationem illis concredidit : *καὶ τῇ ἡμέρᾳ ἡλία πυνθάνει τὸν οἰκονομὸν τῆς εὐπλοιας ἀντοῖς ἐνεχειστεν*, ut auctor est Socrat. libr. 6. cap. 7. Eodem jure Abbas Lobiensis est Vicarius Leodiensis Episcopi ; Egid. de gest. Leodiens. Pontific. cap. 62. *Abbas Lobiensis Vicarius est Episcopi Leodiensis in Ecclesia Leodiensi, & Lobensi.* Etiam Episcopus potest eligi Vicarius Episcopi , ut in casu cap. quoniam in plerisque , de offic. Ordinar. si ejusdem Dioecesis populi sint linguis variis & discrepantes , & Episcopus alterius linguam non calleat , alium Episcopum linguæ peritum sibi adjungere debet. Nec desunt Archiepiscopi , qui habent Vicarium natum unum e suffraganeis , ut Londinensis Episcopus est Vicarius natus Archiepiscopi Cantuariensis , & hoc jure ejus vices functus est in Henrici I. Regis Anglorum inauguratione ; Matth. westmonasteriens. ad ann. 1100. In hac autem coronatione non est derogatum Ecclesiæ vel Antistitii Cantuariensi , quia Londinensis Episcopus Archiepiscopi Cantuariensis , imò totius Angliae Decanus vices ejus in hoc officio exsequebatur , & hoc charta ipsius testificatur. Vicarius Episcopi potest conferre Beneficia cum speciali ipsius mandato , etiam extra Dioecesim , quia collatio beneficiorum est voluntariae Jurisdictionis , quæ extra Dioecesim explicari potest ; L. 2. ff. de offic. Proconsul. Gloss. in cap. novit, de offic. Legat. Gloss. in Pragmatic. de collat. 5. & quia, verb. Vicario Selva de benefic. 3. part. qu. 40. Rebuff. in prax. in form. Vicariatū num. 227. & de nominat. qu. 14. num. 46. Flamin. Paris. de resignat. benef. libr. 7. qu. 24. num. 32. Covarruv. 3. var. cap 20. Marcus 2. part. qu. 413. Sbrozz. de Vicar. Episc. libr. 2. qu. 65. & 102. Vicarius Episcopi potest mandare executioni rescripta Ap-

stolica juxta cap. statutum, de rescript. in 6. quia est constitutus in dignitate, secūs in Vicario foraneo; Clem. et si principalis, de rescript. Rebuff. in form. Vicariat num. 27. & de pacific. possess. num. 91. Sbrozz. de Vicar. Episc. libr. 2. qu. 22. Barbosa de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 54. num. 132. Vicarii Episcopi officium exiprat morte Episcopi; quia est nudum mandatum; cap. relatum cap. gratum, de offic. delegat. An officium Vicarii cesseret præsente Episcopo; quidam sunt qui negant; quos inter Frideric. Senens. consil. 302. Marcus part. 1. qu. 482. num. 2. Rebuff. in prax. in forma Vicar. Archiepiscopi. num. 187. Sbrozz. de Vicar. Episc. libr. 2. qu. 64; sed verius est officium Vicarii suspendi præsente Episcopo, ut probatur, can. denique 22. dist. can. pen. & ult. 96. dist. cap. volentes, de offic. Legat. & cap. antiqua, de privileg. & cap. cùm nullus, de temp. ordin. in 6. Nec hoc jus singulare est in Vicario Episcopi; nam & Magistratum civilium potestas quasi justicio indictio silet præsente Principe; L. ult. ff. de offic. Proconsul. Ambrosia ster in cap. 2. epist. ad Colossens. *Sicut enim absente Imperatore imago ejus habet autoritatem, præsente non habet; ita & hæc ante adventum Domini tempore suo observanda fuerunt, præsente autem, carent auctoritate. Numquid aliquis vicem domini agens, ipso præsente dominatur?* Si Praefectorum Vicarii, præsentibus eis privati sunt; quantò magis servi præsente Dómino etiam ipsi in obsequio debent videri?

*Vide Gratianum
dix. for. cap. 11
n. 42.*

C A P U T VI.

*Præter Vicarium generalem Episcopus debet instituere Officialem.
Vicarii generalis & Officialis distinctæ vices.*

PRÆTER Vicarium generalem Episcopus tenetur creare Officialem qui præsit juri dicundo; cap. inter cætera. cap. quoniam, de offic. ordinari. can. cùm simus. 9. qu. 3. can. in nona. 16. qu. 7. quia Episcopus utcumque diligens & peritus rerum, non potest sufficere omnibus partibus munieris Episcopalis: & hæc est sententia Panormitani in d. cap. quoniam, qui in primis nititur d. can. cùm simus, & d. can. in nona; ex quibus Episcopus debet sibi eligere œconomum, id est, Vicarium generalem in spiritualibus & temporalibus. Nec obstat quod Félinus in d. cap. quoniam, Panormitano contrarius ait œconomum non respondere Officiali, cuius munus versatur in jure dicundo; quasi officium œconomi pertineret tantum ad curam rei familiaris: nam œconomi officium non modò spectabat

ad curam temporalium, sed etiam adnexas habebat vices judicandi; & ita defensores patrimonii Ecclesiæ Romanae habebant Jurisdictionem inter Clericos & laicos; can. valde necessarium. 94. dist. can. pervenit II. qu. can. Probinum 16. qu. i. Et ex consuetudine Galliae Episcopus tenetur sibi assumere Officiale; in Pragmat. de collat. §. statuit. verb. Vicariis. §. teneantur de collat. in Concord. Rebuff. in prax. part. i. tit. collat. plures an fieri poss. num. 16. Boët. qu. 437.

Hoc distat Officialis à Vicario Episcopi, quod Vicarius Episcopi exercet ea quæ sunt voluntariae Jurisdictionis; Officialis ea quæ sunt contentiose; cap. cum nullus, de tempor. ordin. in 6. cap. 2. de offic. Vicar. eod. Vicarius Episcopi potest revocari ad nutum; Officialis non sine causa, & causæ cognitione, quia non est propriè Officialis Episcopi, verum Diccessis; Gall. qu. 173. Papon. in arr. tit. Des. Officiers Royaux. arr. 8. Boët. qu. 149. Mayn. libr. 2. cap. 24. Vicarii mandatum solvit morte Episcopi; Officialis non item, quia est ordinarius; cap. Legatos, de offic. Legat. in 6. cap. nè aliqui, de haeretic. eod. Cle. nè Romani. §. eo tam in proviso, de elect. Hoc commune est Vicario Episcopi, & Officiali, quod uterque potest executioni mandare rescripta Apostolica, quia habet dignitatem; secùs in Officiali foraneo: Clem. et si principalis, de rescript. Rebuff. in prax. part. i. in forma Vicariatū num. 27. & in forma novæ provisionis, verb. Officiali Episcopi num. 2. Quænam sit Officialis dignitas vel ex eo intelliges, quod Chartophylax, quæ una est inter primariæ dignitates Ecclesiæ Patriarchalis Constantinopolitanæ, est Judex omnium causarum Ecclesiasticarum, etiam matrimonialium, & jure dicendo præst tamquam dextra Patriarchæ; Codin. de officiis Ecclesiæ C. P. cap. 1. κειτις τῷ λαῷ ὑπόδεσσιν τῷ ἐπιλογιστῶν, ἐχει τὰς γαμήλιας ὑπόδεσσι, αλλὰ ἐν ταῖς λοιπαῖς τῷ μηνευκῷ ὑπόδεσσιν ἐνθρονεῖ, οὐ δέξιᾳ τῇ μηχανεσ χεό. Et est index omnium causarum Ecclesiasticarum & controversiarum matrimonialium, quin & in cæteris Clericorum litibus Judex est, tamquam dextra Patriarchæ. Eundem in quibuscumque causis Ecclesiasticis inter laicos utriusque sexus, & in litibus civilibus & criminalibus inter Clericos & Monachos judicem esse tradit Balsamo libr. 7. medit. jur. Oriental. tit. de Chartophylace, quod habeatur os, & labia & manus quodammodo Patriarchæ: unde obtinuit ut sedeat ante Episcopos, quasi locum tenens Patriarchæ, ut addit Balsamo eodem loco, & in can. 18. Synod. Nicen.

superiori capitulo
exit Vicarium Sacerdotum
exoptiamet ordinariam iuris-
ctionem

C A P U T V I I .

An Episcopus possit judicare in quacunque parte Diœcesis. An idem possit jus dicere in Ecclesia. Arguitur hallucinatio Fevretii.

J U D E X debet ferre sententiam sedens pro tribunali, in loco ubi iudicari solet; L. si locus. ff. de jūdic. L. quid tamen. §. si arbiter, de recept. arbitr. L. cùm sententiam. C. de sentent. & interlocut. Seneca 1. de ira. cap. 16. ubi bonum Judicem depingit: *Procedam, inquit, in tribunal, non furens nec infestus, sed vultu legis.* Apuleius 1. Florid. Præco cum Proconsule & ipse tribunal ascendit. Et mox: *Enimverò ipse Proconsul moderatâ voce rarerter & sedens loquitur, & plerumque de tabella legit.* Judex Ecclesiasticus quoque debet judicare publicè pro tribunali, & sententiam pronunciare ex libello seu scripto; can. legum. 2. qu. 1. cap. quoniam, de probat. idemque potest sedere pro tribunali, & causas ad forum Ecclesiasticum spectantes audire in quolibet loco Diœcesis non exempto, quoniam est Ordinarius in tota Diœcesi; cap. cùm Episcopus, de offic. Ordinar. in 6. Neque jus istud tamquam novellum, vel odio Bonifacii nominis decoloratum explodendum est quasi minimè introductum, sed instauratum à Bonifacio. Satis notum est jure antiquo Episcopum non prohiberi Cathedram, quæ est insigne Jurisdictionis Episcopalis, collocare in qualibet parte Diœcesis, præterquam in loco exempto; can. luminoso 18. qu. 1. ex Gregor. I. Nec unicus est hic locus Gregorii: nam & ejusdem juris vestigia extant apud eundem libr. 5. epist. 46. & libr. 6. epist. 12. Tamen moribus Galliæ Judex Ecclesiasticus non judicat extra proprium tribunal, nisi in visitationis decursu, de his quæ causæ cognitionem non desiderant, & de plano, id est, summarie expediri possunt, hac ratione quod Ecclesia non habet territorium; Aufrer. de potest. Eccles. super laic. num. 11. Non negatur Episcopum posse Ordines conferre, & alia Episcopalia exercere in quacunque parte Diœcesis; can. nullum & seqq. 9. qu. 2. Cur igitur minus æquo animo ferunt seculares, Episcopos eodem jure uti in his quæ sunt Jurisdictionis? An quia, inquiunt, Ecclesia non habet territorium, sed audienciam quæ non datur extra proprium tribunal? Verum Jurisdictionem Episcopalem in qualibet parte Diœcesis exerceri nihil vetat, quia non territorii finibus continetur, sed personarum submissione; non habet locum in territorio, sed in personis. Et certè olim laxiores habendas habuere Episcopi in Galliâ: Episcopum Santonensem

posse sedere pro tribunali in quacumque parte Diœcesis, consultus respondit Oldradus rerum nostrarum peritissimus, consil. 318. & idem responsum est ab eodem pro Piætaviensi Episcopo, conf. 187.

An Judici Ecclesiastico fas sit tribunali in Ecclesia collocare, queritur. Negat Fevret. libr. 7. cap. 3. num. 1. in hanc sententiam nixus variis Canonibus Gallicanis quos laudat ex Ant. Augustino : sed pace tanti viri dixerim., nimis incautè deceptus est fide alienâ ; hi enim omnes Canones nequaquam vertant nè Judex Ecclesiasticus placitum habeat in Ecclesia , sed hujusmodi interdictum spectat tantum ad Judices seculares. Nè dubites , ecce præstò sunt Canones ; Conc. Arelatens. VI. can. 22. Ut placita publica & secularia , neque in atriis Basili carum , neque in ipsis Basili cis fiant , dicente Domino : Domus mea , domus orationis vocabitur. Concil. Moguntin. can. 40. Præcipimus ut in Ecclesiis , aut in domibus Ecclesiistarum vel atriis , placita secularia minime fiant. Conc. Turonens. III. can. 39. Placita quidem secularia in Ecclesiis vel in atriis Ecclesiistarum , à Comitibus , Vicariisque usque modò multis in locis habita , nè ultra fiant , interdicendum est , &c. Et Concil. Suescionens. II. can. 7. Et Missi nostri per singulas Parochias Comitibus & Reipublicæ ministris ex banno nostro præcipiant , nè malla vel placita in exitibus & in atriis Ecclesiistarum , & Presbyterorum mansionibus , neque in Dominicis vel festivis diebus tenere præsumant , &c. Unde desumptum est Capitulare 89. libr. 5. & Capitulare 59. addit. 3. nec non cap. 1. de immunitat. Ecclesiast. quod refertur ex Synodo Joannis Papæ , estque Joannis IX. Pontificis. Ejusdem argumenti est cap. 2. eod. tit. in 6. quo judicia secularia exploduntur ab Ecclesiis , & sententiæ Judicium secularium in eisdem prolatæ , nullæ & irritæ dicuntur , quia dominum Domini decet sanctitudo. Quod igitur negatur Judicibus seculari bus , tacitè conceditur Ecclesiasticis. Et certè moris fuisse judicia Ecclesiastica in Ecclesiis celebrari , idoneum argumentum est quod laicus vetatur esse Vicarius Episcopi , hac ratione nè laicus judicet in Ecclesia ; Synod. Hispal. II. can. 9. can. in nona 16. qu. 7: *Indecorum est enim laicum Vicarium esse Episcopi , & seculares in Ecclesia judicare.* Hoc juris tramite & in Ecclesia fieri solebat confirmatio electionis Episcoporum , quæ non sine causæ cognitione per Metropolitanum fiebat : quâ de causa Alexander III. perstringit Richardum Cantuariensem Archiepiscopum , quod electiones Episcoporum non in Ecclesia , sed in camera Regis præter juris ordinem confirmaret ; cap. quâ fronte , de appellat. *Quâ fronte , inquit , nos consulere valeas , non videmus , cum dicaris ordinem juris pervertere :* jam enim non in Ecclesia , sicut est canonicum & honestum , non etiam in palatio , non in camera tua , sed in camera Regis contra debitum juris , & Pontificalis officii dignitatem , Episcoporum electiones diceris confirmare. Et

hoc argumento Vicarium Episcopi posse sibi statuere tribunal juris dicendi causâ etiam in Ecclesia de consuetudine , probat Bertachin. de Episcopis , parte 7. num. 33.

C A P U T V I I I .

Laïci non possunt esse Judices Ecclesiastici ; nec laïcis licet adsidere Judicibus Ecclesiasticis.

Laïci non potest fungi officio Judicis Ecclesiastici, quia in uno eodemque officio non debet dispar esse professio, juxta illud sacrum oraculum, Deut. 2. *Non arabis in bove & asino;* can. in nona. 16. qu. 7. & laïci Ecclesiastica negotia tractare non debent, maximè quæ sunt spiritualia; cap. decernimus, de judiciis. Ideò non potest de rebus spiritualibus compromitti in laicum ; cap. contingit , de arbitr. & hoc est quod dicitur in cap. significasti , de foro competent. Clericos non posse consentire in Judicem non suum , nisi sit Ecclesiastica persona , & accedat consensus Diœcesani. Quæritur hîc an laïci Judicibus Ecclesiasticis adseffores adhiberi possint in causis Ecclesiastici fori. Aufrer. de potestat. secul. regul. 4. fallent. 34. & Ferrer. in decis. Guid. Pap. 69. consentiunt laïcos posse adsidere Judicibus Ecclesiasticis , non alio jure nisi quam consuetudine. Sed ego ausim affirmare nequaquam spectandam esse consuetudinem , quæ magis dicenda est corruptela quam consuetudo ; quia laïci non possunt interesse judiciis Ecclesiasticis , nihil omnino præstolante consuetudine contrariâ ; cap. ad nostram , de consuetudine ; ubi damnatur consuetudo Piœtaviensis quæ inoleverat , ut in judiciis Ecclesiasticis auditâ utraque parte audirentur sententiæ præsentium , sive litterati , sive illitterati essent. Non spectatur consuetudo in spiritualibus , quia laïci jura spiritualia quocumque tempore præscribere non possunt vitio incapacitatis ; cap. sacrosancta. cap. Mafiana , de elect. cap. causam , de præscript. & si jura spectemus , laici non possunt adsidere judiciis Ecclesiasticis , sed Presbyteri & Diaconi tantum ; Auctor Constitut. Apostolicar. libr. 2. cap. 47. οὐ παρίστωτον δὲ τῷ διηγεῖσπιον ναὶ οἱ διάκονοι , ναὶ οἱ πρεσβύτεροι : Assistant autem judicio Diaconi & Presbyteri. Et in Synodo Chalcedonensi act. 3. cùm Dioscorus Alexandrinus Episcopus , de multis reus postulatus , Judicum , id est , Legatorum Principiis qui consilio aderant , præsentiam in judicio desideraret , Episcopi constanter responderunt : καγονινῶν γὰρ εἰς τὸ Κοινῶν εἴ τε ἀ-

χορταὶ, ἐπειδὴς ποὺς λαϊκὲς παρεῖναι χρέ. Quando enim regularia tractantur, neque *Judices*, neque aliquos alios laicos interesse oportet. Quod in Legem Francicam transfusum, Capitul. lib. 7. cap. 345. Quando ea quæ canonica sunt ventilantur, vel quedam regularia examinantur, neque *Judices* seculares, neque aliquos laicos interesse oportet. Denique laici omnino arcentur à judiciis Ecclesiasticis, nec licet laicis statuendi in rebus Ecclesiasticis habere aliquam potestatem, quos obsequendi manet necessitas, non autoritas imperandi; can. benè quidem. 96. dist. cap. Ecclesia, de Constitut. cap. cum laicis, de reb. Eccles. alienand. & Capitul. libr. 6. cap. 294. Nec debent gloriari laici se vocari in subsidium propter imperitiam Clericorum: quia præterquam quod Ecclesia in primis Gallicana non caret viris litteratis & peritis, judicia Ecclesiastica celebrari debent in civitatibus & locis insignibus, ubi est copia peritorum; cap. statutum, de rescript. in 6. Neque laicos juvat, quod Summus Pontifex aliquando mandavit propriam Jurisdictionem laico, etiam mulieri, nempè Brunichildi Reginæ; can. Mennam 2. qu. 5. quia hoc factum de plenitudine potestatis tolerandum est propter dignitatem & merita personæ; cap. dilecti, de arbitri.

C A P U T I X.

Judex Ecclesiasticus non exequitur sententiam per se, sed implorato officio Judicis secularis.

EPISCOPUS habet ordinariam Jurisdictionem, quia eam habet à Lege seu Canone: ex quo eam potest demandare; cap. 1. de offic. Vicar. in 6. cap. Romanā, de appellat. eod. & propriè Ordinarius dicitur. In eo tamen minor est ordinario, quod non potest per se sententiam executioni mandare, sed implorato ad hoc officio Judicis secularis; L. si qui ex consensu. L. Episcopale. C. de Episc. & Cleric. Nov. Justin. 83. & 123. cap. 21. Gloff. in cap. 1. de offic. Ordinar. quia Ecclesia non habet territorium, sine quo executio in res vel personas fieri non potest, cùm in territorio vel super territorio facienda sit. Episcoporum sententias ratas esse voluit Constantinus recenti Christianæ religionis studio fervescens, ita ut ab his non liceret appellare, velut à sententiâ à Principe prolatâ: sed quod suum erat sibi vindicans, voluit ut Magistratus civiles eorum sententias exequerentur; Sozomen. libr. 1. cap. 9. κυρίων δέ εἴναι τὸν ἀντῶν χῆφον, ηγέρτων τῆς αἱλῶν δικηστῶν ὑστερίᾳ πολλῷ τοῦ Βασιλέως ἔξετεχθεῖσαν.

eis ἐργον δὲ τὰ κριτόμενα ἔχειν τὰς ἀρχοντας, καὶ θαυμάζεντες αὐτοὺς
σπουδῶν. Atque eorum sententiam ratam esse, & aliorum iudicium sen-
tentiis plus habere authoritatis, tamquam ab ipso Imperatore prolatam statuit:
quin etiam jussit ut Magistratus res judicatas reipsa exequerentur, milites-
que eorum voluntati inservirent. Quem secuti sunt Honorius, & Justinia-
nus antedictis Constitutionibus. Episcopus igitur quoad executionem de-
finit esse Ordinarius, & comparatur Judici dato vel pedaneo, qui non
exequitur sententiam à se latam, sed Judex qui ipsum dedit; L. à divo Pio.
ff. de re judicat. Judex Ecclesiasticus non exequitur sententiam per se, sed
executionis causā implorat officium Judicis secularis, quod Ecclesiæ non
displicuit, nè res judicatae impotentiâ Judicis Ecclesiastici executione ca-
rerent; Synod. Turonens. III. can. 41. Incestuosi, parricidæ, homicidæ,
multi apud nos, heu, proh dolor! reperiuntur: sed aliqui ex illis Sacerdotum
nolunt admonitionibus aurem accommodare, volentes in pristinis perdurare
criminibus; quos oportet per secularis potentia disciplinam, à tam pravâ con-
suetudine coerceri, qui per salutifera Sacerdotum monita noluerunt revocari.
Et Synod. Cabilonens. II. can. 25. Ut à domino Imperatore impetraretur ad-
jutorium, qualiter si quis publicè peccat, publicâ multetur pœnitentiâ, &
cundum ordinem Canonum, pro merito suo excommunicetur & reconcilietur.
Et Concil. Trecense celebratum Præside Joanne VIII. Et cùm opus fue-
rit, publicum convocent auxilium, non ad præjudicandum, sed potius ad ea
quæ Deo sunt placita consequendum. Et Capitulare 315. libr. 7. Ut ea quæ
in sua Diœcesi Episcopus per se suosque corrigeret, vel emendare nequiverit,
coram reliquis Episcopis ad corrigendum insinuet, vel Regi indicare non tar-
det: ut qui Ecclesiasticis regulis inobediens apparuerit, per Potestates exteras
corrigitur. Nec peculiare hoc fuit Ecclesiæ Gallicanæ: nam & multis ante
seculis Orientales & Africanæ Ecclesiæ ultrò invocarunt auxilium Judi-
cum secularium, ad compescendam proterviam Episcoporum & Clerico-
rum; & promovendam executionem rerum judicatarum, putà si Epis-
copus vel Clericus depositus Ecclesiam perturbare non desinat, per civi-
lem Magistratum tamquam seditiosus coercetur; Conc. Antioch. can. 3.
cap. 2. de Cleric. excommunicat. ministr. can. 38. Synod Carthag. III.
can. petimus. 11. qu. 1. Synod. Carthaginens. can. 32. apud Balsamon.
can. nec licuit. 17. dist. & occupatas in Africâ à Maximianistis basilicas re-
peti placuit, invocato auxilio Jūdicum civilium; Conc. African. can. 34.
Adversus Circumcelliones pariter & Donatistas Presbyterorum Catho-
licorum interfectores, adhibitum auxilium Jūdicum civilium; Augustin.
epist. 160. Circumcelliones quosdam & Clericos Donatistas curâ eorum qui
disciplina publicâ inserviunt, præmissa Notoria ad judicia legesque perduxit.
Et ante hæc omnia cùm Paulus Samosatenus Antiochenus Episcopus Ec-

clesiae domo recedere detrectaret, aditus est Aurelianus Imperator, à quo iussum est ut domus traderetur cui videretur Romæ urbis Episcopo; Euseb. libr. 7. cap. 24. ἀλλά γὰρ μημάσθαι τὸ παῦλον τὴν τινὲς ἐκκλεσίας ἵκε θέλοντος βασιλεὺς ἐγτευχθεῖς ἀνελλιαρός, αἰσιώπατο περὶ τὴν περιπέτειαν διέληφε τέτοις νεῖμας ωρεγετάτων τὸν ὄνον, οἵς εἰς οἱ καὶ τις ἴταγίαν, οὐ τῶν βαματῶν πόλεων ἐπισκοποῖς τῷ δόγματος ἐποελοιεν. Sed cum Paulus Samosatenus nollet exire de domo Ecclesie, Imperator Aurelianus ea de re rogatus sanctissime respondit quid esset agendum, illis tribui præcipiens domum Ecclesie, quibus Italiae et urbis Romæ Episcopi per litteras præciperent. Hoc jure Judex Ecclesiasticus extra septa tribunalis non potest manum injicere in Clericos ob delictum, nisi intra cancelllos tribunalis capti sint, quia non habet territorium; Jo. Gallus qu. 276. 357. 363. Bened. in cap. Raynut. verb. & uxorem. decis. 2. num. 133. Imbert. libr. 3. institut. forens. cap. 9. Idem non potest exequi sententiam captis & distractis pignoribus, id est, pignoratione bonorum; Rebuff. in §. 1. de regia ad prælatur. nominat. in Concord. Chopin. de sacra polit. libr. 2. tit. 1. num. 2. & 3. Imbert. libr. 1. cap. 62. Maynard. libr. 2. cap. 4. Charrond. libr. 1. Pandectar. cap. 13. Marc. part. 1. qu. 448. Sed ad hoc invocatur auxilium Judicis secularis, & si opus sit, adhibetur manus militaris; can. Principes. 23 qu. 5. & hoc est quod ait Jo. Sarisber. epist. 75. Ex authoritate Canonum, nisi iura taliter contempnuntur, ad reprimendam malitiam adhibenda est manus militaris. Judex vero secularis hac de causa aditus seu requisitus, tenetur præstare opem & auxilium Judici Ecclesiastico in executione sententiae; cap. 1. cap. quoniam, & ibi Gloss. de offic. Ordinar. quia licet utriusque Jurisdictionis officia sint distincta, una debet fovere & adjuvare alteram; can. quoniam, 10. dist. can. cum ad verum. 96. dist. can. Principes. can. administratores. 23. qu. 5. Ivo Carnotens. epist. 106. Res omnes non aliter bene administrantur, nisi cum regnum & sacerdotium in unum convenerunt studium. Nec Judex secularis potest cognoscere de viribus & meritis sententiae, tamquam merus executor; cap. pastoralis. §. quia vero, de offic. delegat. cap. 2. de except. in 6. Marcus part. 1. qu. 269. & Gayll. 1. ob serv. 115. Belluga in specul. Princip. de proposit. §. tractandum. num. 12. 4. salvâ appellatione, si sententia displiceat; L. 1. C. si sump. in integr. restitut.

CAPUT X.

*Clerici nè quidem volentes audiuntur à Judice seculari. Cur Ju-
dex secularis Jūdex cinctus dicitur.*

OLIM soli Judices ordinarii, id est, Pr̄esides & Magistratus provinciales cognoscebant de civilibus & criminalibus causis Clericorum; L. cùm Clericis. L. jubemus. C. de Episc. & Cleric. Justinianus civilium causarum Clericorum cognitionem permisit Episcopis, criminalium verò cognitionem tribuit Magistratibus, nisi essent crimina Ecclesiastica; Nov. 83. & 123. can. si quis cum Clerico. II. qu. I. Jure autem Pontificio, Clerici nè quidem volentes possunt deduci ad Judicem secularē quem cinctum vocabant, quia habebat jus cinguli ut militares, ita ut si Judex his non abstinuerit, cingulum amittat; Bonifacius epist. ad Episcopos Galliæ in can. nullus Episcopus. II. qu. I. *Nullus Episcopus neque pro civili, neque pro criminali causâ apud quemvis iudicem sive civilem, sive militarem producatur, vel exhibeat. Magistratus enim qui hoc jubere ausus fuerit, amissionis cinguli condemnatione plectetur.* Et Sylvester in calce Conc. Romani in can. nullus Clericus, ead. caus. & quæst. *Nullus Clericus, vel Diaconus, vel Presbyter propter quamlibet causam intret in curiam, nec ante iudicem civilem causam dicere præsumat.* His juris argumentis de causâ merè Ecclesiasticâ, putâ de Calice fracto, coram seculari Judice in se actum expostulat Athanas. apolog. 2. de fuga: ἐπεὶ δὲ ἐξωτερικῆς οὐκέται τοῖς ἀνθρώποις χριστῷ, οὐ σώματος χριστῷ γίνεσθαι, εἰ γὰρ οὐδὲ βόσις ἐγεγένεται παραμυθεῖα ἐδει, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἵπο μλεικῶν νομίμως ἐγνώσθαι. Sub externo iudice quæstio de sanguine & corpore Christi habetur; nam si omnino quod delictum perpetratum fuisset, oportebat de eo in Ecclesia inquire sub legitimis Clericis. Eadem juris exceptione Traiectenses conventi apud Fridericum I. prō controversia quæ erat inter Fridericum & Hermannum de Episcopatu Traiectensi, fori præscriptione sese tuiti sunt, quod causa esset Ecclesiastica, & ad Pontificem jam delata; de quo Otho Frisingens. de gest. Frideric. libr. I. cap. 62. Illi via dicum redeundi postulaverunt, dicentes se, eo quod causa ipsa tamquam Ecclesiastica ad Ecclesiasticum iudicem, ad aures Summi Pontificis translata esset, respondere coram cincto iudice non posse. Non alio jure potestates seculares à claustris Canonicorum expositi Ivō Carnot. Episc. epist. 49. ad Stephanum Palatinum Comitem: *Quod enim à claustro Canonicorum om-*

nis secularis potestas sit eliminata , jamdiu ante tempora patrum vestrorum & Regum decretis est cautum , & Ecclesiasticis sanctionibus multimodè robatur . Et causam interdicti Ecclesiae nihil pertinere ad Principem , tamquam merè Ecclesiasticam contendit idem Ivo epist. 263. ad Belvacenses : *Cessare quidem à divinis justè vel injustè , quid ad Regem ? Excessus enim Clericorum si contigerit , non est vindicandus potestate seculari , sed canonico iudicio puniendus est , & censurâ Episcopali.* Et hæc est perpetua Canonum regula Clericos expertes esse fori secularis , & solutos potestate Judicis cincti ; idem Ivo libertatum Ecclesiae vindex acerimus & scientissimus , epist 241. *Legibus autem non continetur , imò prohibetur , ut Episcopus à iudice seculari ad causam Ecclesiasticam vocetur , vel cincti iudicis sententia & subjiciatur.* Judices tamen seculares facile sibi suasi sunt se non gravare Ecclesiam , ubi de consuetudine cognoscunt de quibusdam casibus quos vocant privilegiarios , qui jure veteri erant Jurisdictionis Ecclesiasticæ , ex quo secundum foros & consuetudines debent judicare ; cap. venientes , de jurejurando , ut scribit Belluga in specul. Princip. de proposit. §. sunt & alia. num. 3. in fin. Cogitent Judices an consuetudo vincat Leges & Canones , & audiant vocem Domini ad Judices seculares ; *Cum accepero tempus , ego justicias judicabo.* Psalm. 74.

C A P U T X I .

*An Senatus sit competens Iudex in criminalibus causis
Episcoporum.*

AN Senatus de causis Episcoporum cognoscere valeat , eo colore quòd mixtus sit Clericis & laicis , non inopportunitum est querere hoc loco. Aut̄or Historiæ Pontificiæ Jurisdictionis libr. 4. cap. 3. num. 29. sine ulla authoritate tradit Curiam cùm sit mixta è Clericis etiam Episcopis , & laicis , habere jus decernendi in Episcopos etiam in criminalibus. Sed facile corruit sententia hominis , cuius ingenium quale fuerit in spiritualibus , ex eo satis intelliges , quòd sacrum opus exorsus est à commendatione formæ uxoris , & naniis ejus interitus. Primò , quæ partes sunt laicis quibus constat major pars Curiæ , in iudicio de Episcopis , cùm Episcopi non possint damnari nisi in Synodo Provinciali , iudicio duodecim Episcoporum ; can. nullam. 2. qu. 4. can. hæc quippe. 3. qu. 6. can. 1. 2. 3. qu. 8. adeòque non possint deponi sine Apostolicæ Sedis autoritate ;

can.

can. nullus. can. duodecim. 5. qu. 4. & laici non audiantur adversus Episcopos, quia oppidò eis infesti existunt; can. laicos. can. laici. 2. qu. 5. Secundò, inanis est fucus seu color quæsusitus, quod Curia constet ex Clericis & laicis: quia præterquam quod majori ex parte constat laicis, & ejus ordinis censenda est qui prævalet; L. quæritur. ff. de stat. homin. nulla potestas ei est in spiritualibus, si quidem cuiusque rei origo spectanda est; cap. dudum, de decimis. L. 3. C. ad Macedon. At curia Jurisdictionem habet à Principe seculari, qui spiritualis Jurisdictionis prorsus expers est; cap. decernimus, de judic. cap. sollicitæ, de majorit. & obedient. & consequenter non potuit transferre in alium majorem potestatem quam ipse habeat; d. cap. dudum. L. nemo de R. I. ut rectè argumentatur Rebuff. de decimis. qu. 10. num. 36. & post eum Anastas. Germon. de sacris immunitatib. libr. 3. cap. 19. num. 8. Azor. part. 1. instit. moral. libr. 7. cap. 36. qu. 2. Moneta de decim. cap. 8. qu. 1. num. 4. Fateor non vetari Principes uti Episcopis & Clericis in rebus publicis gerendis, eisque demandare suam Jurisdictionem, etiam in judiciis publicis; can. xpe 23. qu. 8. cap. 1. de postuland. cap. in Archiepiscopatu, de raptorib. Sed haud quaquam præsumunt Judicibus à se datis sive Episcopis sive Clericis, demandare Jurisdictionem in Episcopos, quam sibi ipsi non vindicant.

Tertiò, futile argumentum est Jurisdictionis secularis in Episcopos & Clericos, quod Paulus apostolus Gentium seculare judicium non respuit, & ad Cæsarem provocavit: spectandum enim est tempus, quo non erat copia alterius Judicis, in cunabulis surgentis Ecclesiæ; sub Ethnicis rerum dominis, necesse ei fuit provocare ad majorem Judicem, ne per injuriam damnaretur. In hoc discrimine igitur, quocumque modo potuit, sibi consuluit, & non tamquam Christianus, & Sacerdos appellavit ad Gentilem Judicem, quod ei fas non erat ex ipsius præcepto 1. Cor. 6. sed coactus, ut declinaret iniquum Judicem; Ambrosiaster in epist. ad Galat. cap. 6. Denique fudæis compellentibus, & se penitus falsas accusationes contra eum deferentibus obliquum fudicem videns, coactus appellavit Cæsarem. Vel apostolus tamquam civis Romanus appellavit Cæsarem, quasi deposito Christiani, apostoli, & Episcopi stemmate, & Civem Romanum se sedixit, ut Romam duceretur judicii causâ, Romam cogitans arcem Christianæ religionis, ut Petro se laborum & martyrii socium præberet; Idem Ambrosiaster in cap. 1. epist. ad Roman. Voluntati itaque ejus sic occasio data est, ut coactus appellaret Cæsarem, & dirigeretur ex alia causa ad urbem Romam, Deo velente, ut impleret propositum voluntatis sue. Et hoc exemplo Donatistas, si injuriam paterentur, legum auxilium invocare, sequo animo tulit Augustinus libr. 2. contra litteras Petilianæ Donatistæ, cap. 58. Si autem in adjutorium etiam terreni imperii leges assumentas puta-

stis, non reprehendimus : fecit hoc Paulus, cùm adversus injuriosos Civem Romanum se esse testatus est. Inde sumptus est can. si in adjutorium. 10. dist. Nec Judicem secularem agnovere Martyres, quia patienter eum tulerunt; nimis non ut Judicem, sed hostem fidei, laureæ præbitorem spectarunt; Augustin. in Psalm. 36. Et dixit sententiam Proconsul in Cyprianum. Alia est sella terrena, aliud tribunal cælorum; unde sumptus est can. eti. 11. qu. 3. Nec melioris notæ argumentum est, quod Christus traditus Pilato non detrectavit ejus judicium, immo lubens eum suscepit: hoc enim singulare mysterium est, non judicium; & Christus seipsum tradidit Gentili, qui nullam potestatem in se habebat, ne deficeret instrumentum humanæ redēptionis, sicut scriptum est Ephes. 5. Tradidit se metipsum pro nobis hostiam & oblationem Deo in odorem suavitatis. Et totum hoc factum est extra ordinem speciali nuru Dei propter salutem hominum, sicut dixit Christus ipse ad Pilatum, Joann. 19. Non haberes potestatem adversum me ullam, nisi ibi datum esset desuper. Ac ne dubites Passionem Christi consensu fuisse patientis, non potestatis Præsidis: Christus ipse qui tot plagiis percussus filuit, & sicut ovicula coram tondente obmutuit, interrogatus a Pilato an esset Rex Judæorum, ne minor videretur ait: In hoc natus sum. Joann. 18. Erat sub Judice, cædebatur a Judæis Christus, cùm Sol contumeliam Domini perhorrescens occidit, terra contremuit, elementa omnia penè defecerunt; adeoque Passio Christi abfuit ab omni forma & imagine judicii, ut in ea omnes leges iudiciorum eversæ sint, cùm eum Pilatus dimittere vellet, intercedentiibus Judæis, & uno clamore insurgentibus: Tolle, tolle, crucifige. Et eadem, fuit sæva & nefaria conjuratio Gentium & Judæorum adversus Dominum, de qua fertur memorabile vaticinium David, Psal. 2. Astiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus. Et in iudicio Christi, visa est dumtaxat species iudicii, revera autem fuit latronum consilium; Jo. Chrysostom. in Matth. Homil. 85. νοί γε σχῆμα τοῦ τε ἀναστέψεως μόνον, τοῦ δὲ εἰς θάνατον ἔφοδος. Figura enim ibi dumtaxat iudicii erat, re autem ipsâ latronum impetus.

Quarto, si spectemus iudicia meliorum Principum, ab Episcopis iudicandis omnino abstinere, tamquam extra sortem rerum humanarum positis. Episcoporum invicem se se accusantium libellos in Synodo Nicenâ rejectit Constantinus hoc æternum memorando responso: *Vos a nemine dijudicari potestis, quia ad Dei solius iudicium reservamini; can. continua. 11. qu. 1. & à Valentianono perpetuâ lege sancitum, ne Episcopi ad tribunalia ordinariorum, vel extraordinariorum Judicium pertrahantur: Habet illi, ait, suos iudices, nec quicquam his publicis est commune cum legibus; L. ult. C. Theodos. de Episc. Judic. è quâ contexta est pars d. can.*

continua. Et hujusmodi legem probarunt Magistratus; Augustin. contra Crescon. libr. 4. cap. 48. Seranus Proconsul dixit: *Lis Episcorum secundum legem ab Episcopis audienda est.* Et quod Constantinus Cæciliano à Donatistis accusato de traditione chartarum Ecclesiæ, alios atque alios Judices dedit, non fiduciâ potestatis id fecit, sed potius intemperanti studio conciliandæ pacis Ecclesiasticæ; Optat. libr. 1. contr. Donatist. Augustin. epist. 162. & 266. & idem libr. 3. contra Crescon. Nec non pulcherrimo Canonum cum Legibus concentu, nè Episcopi in civilibus vel criminalibus causis ad quemvis Judicem civilem seu militarem producantur, distiteret vetitum Judici, indicitâ poenâ amissionis cinguli; can. nullus Episcopus. II. qu. 1. Non sine causa gladium traditum potestatibus secularibus, sed in alios quam Sacerdotes ait Augustin. epist 160. ad Apringium Judicem: *De vobis quidem dixisse Apostolum legimus, quod non sine causa gladium geratis, & ministri Dei sitis vindices in eos qui male agunt: sed alia causa est Provincie, alia est Ecclesiæ.* Et quam turpe sit causas Episcoporum in foro agitari submovet idem Augustin. libr. 4. contra Crescon. cap. 3. Nonne melius, obsecrote, causa veritatis & unitatis pacificis verbis & pacationibus locis inter Episcopos ageretur, quam in foro ab Episcopis per advocatos litigaretur? In eandem sententiam, nihil commune esse gladio & spiritui, id est, potestates non stringere gladium, (quod est proprium insigne Magistratus) in Sacerdotes eleganter ait Gregor. Nazianz. epist 227. οὐδὲν τὸν ἀρισταῖον, οἱ τῶν τοιχῶν κρίται τὸ νομον Εἰφει, καὶ πνεύμαν. Nam et si sint Christiani hujusmodi negotiorum iudices, quid commune gladio & spiritui? Hoc jure Prætextatus, Ursicinus, Salonius, Sagittarius, & alii Episcopi Galliarum variis de criminibus etiam majestatis postulati, peregrina, id est, secularia judicia non tulere; nec alibi quam in Synodo Episcoporum damnati sunt, ut supradictum nobis observatum ex Gregorio Turonensi, & aliis: & confidentibus Episcopis in causa Prætextati Aëtius Archidiaconus Parisiensis in medium se sistere coram his non dubitavit, eosque hortari, nè Episcopus per injuriam contra Canones damnatur; Idem Gregor. Turonensis libr. 5. cap. 19. Confabulantibusque nobis subito advenit Aëtius Archidiaconus Parisiacæ Ecclesiæ, salutatisque nobis ait: *Audite me, o Sacerdotes Domini qui in unum collecti estis; aut enim hoc tempore exaltabitis nomen vestrum, & bona fama gratia refulgebitis; aut certè nullus vos amodò pro Dei Sacerdotibus est habiturus, si personas vestras sagaciter non erigitis, aut fratrem perire permittitis.*

Quid: multis post seculis unus e nostris Regibus Carolus VIII. capitulis Episcopis Petrocoriensi, & Montalbanensi, ob suspicionem coiti concilii cum Duce Aurelianensi & Comite Dunensi, qui erant partium Ducis Britanniae, valde laboravit quo Judice in eos experiretur; & Juridici ci-

vilis potestate eos solitos esse sentiens, Officialem Archiepiscopi Turonensis adhibuit ut audirentur, ut narrat Auctor vernaculus vitæ Caroli VIII. ad ann. 1486. Pareillement audit mois de Janvier 1486. le Roy feut adverti que les Evesques de Perigueux surnommé de Pompadour, & de Montauban surnommé de Chaumont, & les Seigneurs d'Argenton & de Bucy frères dudit Evesque de Montauban avoient aucune intelligence avec Monseigneur d'Orleans, & Monseigneur de Dunois, & autres qui estoient en Bretagne, & leur faisoient scavoir toutes nouvelles de Cour. Et a cet cause à un matin le Roy les feit constituer prisonniers, & à chascun bailla garde, & les feit mettre en lieu seur: & à interroguer les Evesques, les Officers de l'Archevesque de Tours furent appellez, & les faisoit le Roy bien traicter pour l'honneur de l'Eglise. Vocatus est Officialis Turonensis ut audirentur Episcopi, non quasi idoneus Judex esset, sed quasi minus alienus, ut aliquatenus consuleretur dignitati & pudori ordinis Episcopalis, amoto seculari Judice.

Denique Episcopi ita sunt expertes Jurisdictionis secularis, ut Episcopus damnatus à Judice seculari non habeatur pro damnato: inde cum Hilarius Pictaviensis Episcopus exularet in Phrygiā, indicta Synodo Seleucianā ipse inter ceteros Episcopos datā electionis copiā adesse jussus est; Sulpit. Sever. libr. 2. hist. sacr. Quā tempestate Hilarius Pictaviensis Episcopus, quartum jam exilii annum in Phrygia agens, inter reliquos Episcopos, per Vicarium ac Præfetūm datā electionis copiā, adesse compellitur, &c. Inde Prætextatus absque sententia Episcoporum jussu Chilperici deportatus in Insulam, apud Gregor. Turonens. libr. 8. cap. 31. Ego, inquit, semper in exilio, & extra exilium Episcopus fui, sum & ero. Judices secularares in Commonitorio quod nuper legi, ut Principem vocent in partem consiliū evacuandæ Jurisdictionis simul & dignitatis Episcopalis, & Episcopos tamquam vernulas subjiciendi foro seculari, eos de fide & obsequio suspectos facere nituntur, quasi de dignitate certent cum Regibus. Sed ô probrum! ô infandum maledictum! Episcopi quotidiè orant pro Regibus; Episcopi quasi intercessores existunt inter Deum & Principem; Episcoporum una cum Apostolo vox est, Principibus parendum etiam dyscolis; denique Christus typus Episcoporum secessit in montem, nè Rex fieret; Ambros. in epist. 33. ad Marcellinam Sororem: Veteri jure à Sacerdotibus donata Imperia, non usurpata: & vulgo dici quod Imperatores Sacerdotium magis optaverint, quam imperium Sacerdotes: Christus fugit, nè Rex fieret. Facebat igitur à sanctissimis Episcopis invidia; facebat secularis calumnia; Pontificio relinquatur suus honor, suum decus. Audite, Judices, Deum principem Sacerdotii ita canentem, Psalm. 104: Nolite tangere Christos meos. Qui Apostolos in manibus habebant, quid

de his facerent dubitarunt, inter se quærentes : *Quid faciemus viris istis?* A&t. Apostolor. 4. Judæi dubitarunt manum mittere in Apostolos, eos Jurisdictionis suæ expertes esse intelligentes etiam alieni sacerdotii beneficio : Episcopos Christi Vicarios, Apostolorum successores, quo pa&cto vos ; ô Christiani Judices, judicabitis, qui judicandi estis ab ipsis Apostolis Christo assessoris in novissimo die judicii, quibus à Christo Domino dictum est Matth. 19. *Sedebitis & vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israël.* : unde & Dominicæ promissionis fiduciâ, Apostolus 1. Cor. 6. *An nescitis quoniam Sancti de hoc mundo judicabunt?* Episcopi suos Judices habent etiam ex lege Regni, & ex Concordato quod vim legis obtinet ; tit. de frivolis appellationib. Causæ Episcoporum primum disceptari debent apud proprios Judices, id est ; Metropolitanum & Comprovinciales ; & si ab his appellandum duxerint ad Sedem Apostolicam, causa appellationis peragi debet per Judices à Sede Apostolicâ delegatos in partibus. Quæ ergo in causis Episcoporum sunt partes Judicium secularium, cùm Episcopi in prima instantia habeant proprios Judicés à Canone datos, & in causa appellationis Judices in partibus quidem, verum non alios quàm à Sede Apostolicâ delegatos ?.

C A P U T . XII.

An iudex secularis possit injungere iudici Ecclesiastico, ut excommunicatum absolvat ad cautelam.

AN Iudex secularis possit injungere Judici Ecclesiastico, ut excommunicatum absolvat ad cautelam, quæritur. Fevretius. libr. 1. cap. 2. num. 40, præter omnem rationem juris & disciplinæ Ecclesiasticæ affirmat posse : quod nimis erubescendum est. Primo, excommunicatus à suo Episcopo non potest absolviri ab alio : ejus est solvere, cuius & ligare ; ex Conc. Antiochen. can. 6. can. si quis à proprio. II. qu. 3. Conc. Eliberit. can. 53. cap. ad reprimendam, de offic. Ordinar. Ergo Magistratus civilis autoritas non potest interponi, ut Ordinarius excommunicatum absolvat ad cautelam. Secundo, absolutio ad cautelam non potest fieri sine summaria saltem causæ cognitione : ea quidem non debet denegari petenti, ubi dubia est causa excommunicationis, sed requiritur causæ cognitio ; cap. solet. cap. per tuas, de sentent. excommunicat. in 6. Igitur cùm res causæ cognitionem desideret, non est adeundus Judex secularis, sed Ecclesiasticus qui causâ cognitâ beneficium absolutionis impensurus est.

Tertiò , si Episcopus leviori de causa excommunicatum absolvere noluerit , post monitionem , à viciniis Episcopis eiusdem Provinciae , absolutio illi non est deneganda usque ad tempus proximæ Synodi ; ex Conc. Agath. can. 3. can. Episcopi 11. qu. 3. vel Metropolitanus potest adiri , qui excommunicatum absolvet ad cautelam , præstítâ cautione standi judicio , & parendi sententiæ ; d. cap. per tuas , & cap. venerabilibus , eod. tit. Igitur in ea re nullæ sunt partes Judicis secularis , & recusante Ordinario beneficium absolutionis ad cautelam , auctoritas est superior , id est , Metropolitanus , vel viciniores suffraganei qui sunt vice Metropolitanus , per viam querelæ . Quartò , nefas est Judici seculari cognoscere de meritis ~~sententiæ~~ Judicis Ecclesiastici ; cap. ult. de except. in 6. Hac ratione inter nefanda Juliani Apostata refertur , quod Christianos amotos à Communione Ecclesiastica , vel Antistites depositos restituji jubebat callido consilio , ut excommunicationis vel depositionis vim , quam satis rebus nostris edoctus sciebat esse nervum Ecclesiasticae disciplinæ , convelleret : Jo. Chrysostom. in vita S. Babylæ Antiochen. Episcopi & Martyris :

νομέργος δὲ ὦν, καὶ δεινός τάς υπὸ ἀρλόντον τῆς ἐκκλησίας κανολαζεῖνες δὲ αὐτοῖς πνάστη τῆς ἀρχῆς ἐνζελημένες πάντας πάντοθεν. οἵτις τάπω τῷ ξόπω τοῖς τε πονεροῖς τοῖς ἔξυπνοις θεόδοτος, η τε τῆς τῆς ἐκκλησίας ἀνάβεπτον θεσμός. Proinde vafer & callidus cum esset, quos intelligebat ob peccatum aliquod a Christianorum conventuum principibus poenas dedisse, & a Praefectura quam gererent amotos, eos omnes liberos esse sinit; hoc modo pessimis quibusque licentiam largiens, Ecclesia leges subvertens.

Quintò non licet Magistratui seculari prohibere Judici Ecclesiastico , ut quem excommunicet , vel infictam excommunicationem solvat ; Conc. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 3. quod transfusum est in Constitutionis Melodunensi. art. 23. Si hujusmodi licentia detur Judici seculari indicendi Judici Ecclesiastico absolutionem ad cautelam , ex eo sequetur contemptus & ludibrium excommunicationis quæ est nervus & robur Ecclesiasticae disciplinæ , ut fateretur etiam è secularibus Lucius libr. 2. tit. 2. arr. 9. facilitate veniae contemnitur poena , & facile spernetur excommunicatio , si præstò sit remedium , vel potius effugium absolutionis ad cautelam . Olim certè religiosius actum est cum Ecclesiâ , nec solebat Senatus Judici Ecclesiastico injungere absolutionem ad cautelam , sed pro reis intercedere apud Judicem Ecclesiasticum . Hoc pacto Senatus Gratianopolitanus quempiam excommunicatum reddidit Officiali Viennensi , comiter adhortando ut ei jus diceretur super causa excommunicationis , & interim absolveretur ad cautelam ; Marcus qu. 29. part. 2.

CAPUT XIII.

Pœnæ statutæ in perfringentes jurisdictionem Ecclesiasticam.
Privilegium ne Magistratus excommunicentur; civiliter in-
terpretandum: Officium Christiani Principis est tueri juris-
dictionem Ecclesiasticam.

JURISDICTIONE Ecclesiastica suâ religione tuta & incolumis vigere debet ; & Judices seculares suis finibus contentos eâ abstinere convenit tamquam in te sacrâ , & prophanis non attingendâ . Hac lege Christus , ut sacerdotibus servaret quod suum erat , cum Leprosum curavisset , eum remisit ad Pontifices : *Vade , inquit , ostendete Sacerdoti , & offer munus quod præcepit Myselfe pro emundatione tua* ; Matth. 8 & Luc. 5. Sed quia seculares Judices plerumque Jurisdictionem Ecclesiasticam per omnia evacuare nituntur , officii & religionis nimium immemores , Ecclesia suam Jurisdictionem & libertatem variis pœnis tum spiritualibus , tum temporalibus tueri necesse habuit . Hinc infringentes Jurisdictionem & libertatem Ecclesiasticam , sententiam excommunicationis incurruunt ; cap. non minus . cap. adversus ; de immunit. Eccles. Eadem pœna percelluntur servantes , aut servari carentes statuta edita contra libertatem Ecclesiarum ; cap. noverit . cap. gravem ; de sentent. excommunicati . ut & per injuriam personas Clericorum detinentes ; cap. quicumque , eod. tit. in 6. Nigellum de Sackevilla incubatorem Ecclesiarum de Herges , & Robertum de Broc , quod equum sagittarium ipsius per injuriam caudâ detruncasset , solemniter excommunicavit Thomas Cantuar. Archiepiscopus ; Matth. Paris ad ann. 1171. B. Thomas Cantuar. Archiepiscopus sermonem habiturus ad populum in die Dominicæ Nativitatis , pulpitum ascendit ; & sermone completo , Nigellum de Sackevilla Ecclesiarum de Herges violentum incubatorem & ejusdem Vicarium Ecclesiarum , Robertum quoque de Broc , qui equum quendam ipsius Archiepiscopi virtualia deferentem , ad dedecus & ignominiam ejus decurtaverat , solemniter excommunicavit . Præter excommunicationis pœnam , usurpantes Jurisdictionem & libertates Ecclesiarum etiam multantur feidis quæ ab Ecclesia obtinent ; d. cap. gravem . cap. ubi periculum / de elect. in 6. Aufrer. de potest Eccles. super laicos , nro. 62. & 65. Belluga in specul. de proposit. princip. §. item dubita- tur iugis . 2. 3.

Hæc omnia facile contemnuntur ab officialibus Regiis sibi securis edito Caroli V. & privilegio Apostolico , nè officiales Regii excommunicari possint pro actu exercitii Jurisdictionis temporalis , de quo monumenta libertatum Ecclesiæ Gallicanæ tom. 2. cap. 5. & Ferald. de privilegiis regni Francor. privileg. 6. & legibus Anglicis nè qui à Rège feuda tenent in capite , eo insciente excommunicentur , de quibus Eadmer. libr. 1. Hist. novell. & Matth. Paris ad ann. 1163. & 1164. Sed pace Judicium secularium dixerim, Edicta Principalia & privilegia Pontificia , utraque civiliter interpretanda sunt ; puta ut si Magistratus quid fecerit officio Magistratū, non tenetur lege Aquiliā vel injuriarum, sed si per injuriam quid fecerit fiduciā Magistratū, nihil vetat eum conveniri ; L. quēmadmodum. §. magistratus. ff. ad leg. Aquil. L. injuriarum §. quæ jure potestatis. L. nec Magistratibus , de injur. Ita & si idem officio Magistratus ex necessitate officii quid faciat , non debet excommunicari ; sed si fiduciā potestatis quid violentius fecerit , & in Jurisdictionis Ecclesiasticæ fines irruperit , non video quo pacto possit effugere excommunicationem. Esto, pàrcatur dignitati Magistratū, ut tutus sit ab excommunicatione lata ab homine ; quâ tamen ratione evitaturus est excommunicationem latam à Canone ? Non pertinet ad Edictum injuriaſa rapina Jurisdictionis Ecclesiasticæ , nè impunè liceat Magistratibus conculcare Jurisdictionem Ecclesiasticam. Beneficium Principis non est interpretandum in necem & injuriā Ecclesiæ , quia boni Principis est tueri & defensare Ecclesiam ; can. boni Principis. 96. dist. "can. Maximianus." 23. qu. 5. càn. Principes. ead. caus. qu. 5. can. tributum. ead. caus. qu. 8. Ivo Carnotens. epist. 49. *Habet enim legitimus Principatus Ecclesiarum quieti providere , non Ecclesiarum quietem perturbare ; sua dare , non suis spoliare : quatenus Ecclesia Deum pro Principibus & potestatibus orans , non cum disceptatione hoc faciat , sed cum pietate.* Et Anselmus Cantuar. lib 3. epist. 65. ad Guibertum Comitem & Marchionem : Ergo , mi Domine , ne putetis Ecclesiam quæ in vestro principatu est , vobis esse datam in hereditariam dominationem , sed in hereditariam reverentiam ; & in tuitionem : eam ut matrem vestram amate , ut sponsam & amicam Dei honorate. Exemplo Clementis III. simile privilegium concessum est ab Innocentio III. instante Henrico Rege Hungariæ , nè ipsius Consiliarii , vel familiares excommunicentur. Sed hoc modo adhibito , nè excommunicentur nisi pro manifesta & rationabili causa , & post canoniam monitionem , ut tradit ipse Innocent. libr. 1. epist. 507. ad Episcopos Hungariæ . Sane postulavit nuper concedi sibi à nobis ad instar bona memoriae Clementis Papæ prædecessoris nostri regia. celsitudo , ut nullus Archiepiscopus , vel Prælatus quilibet in familiares & Consiliarios suos , de quorum

quorum absentia & privatione tam Regnum Hungariæ, quam persona Regis possit incurgere detrimentum, excommunicationis sententiam promulgaretur. Nos ergo de benignitate Sedis Apostolicæ, Magnificentia Regiæ ubiorem volentes favorem & gratiam impetriri, universitati vestræ autoritate praesentium duximus inhibendum, ut in Consiliarios & familiares ipsius, quorum in hac tempestate consilio & familiaritate sine magno sui dispendio carere non potest, nullus vestrum nisi pro manifestâ & rationabili causâ, & canonica monitione præmissâ, excommunicationis vel interdicti sententiam audeat promulgare. An injuriosum & grave erit Magistratibus, privilegio nè excommunicari possint, hunc modum imponi, ut non excommunicentur nisi pro manifestâ causâ, & post canonicam monitionem? Eò res pervernit, ut passim impunè pessumdetur Jurisdictio Ecclesiastica: nonnè pietati & nomini Christianissimorum Regum convenit, ut Ecclesiastica Jurisdictioni jam ferè prostrata & semineci consaletur? Rem dignam providentiâ Regum agnovit unus è clarissimis Senatoribus Galliæ Cosmas Guismierius Præses Parisiensis in Pragmatic. in proem. §. cùm itaque, verb. libertatis: Cùm autem, inquit, Rex Franciæ sit pugil Ecclesiæ, & inter omnes Christianos Christianissimus, debet custodire Jurisdictiones & libertates Ecclesiasticas: sed Officiarii ejus in multis hodie turbant Ecclesiam in prædictis, ita quod, nisi Deus provideat, tandem Jurisdictio & libertates Ecclesiæ evanescunt, &c.

CAPUT XIV.

Episcopi præter ordinariam Jurisdictionem habent delegatam à Canone, vel ex mandato Summi Pontificis. Ordinarius judex Exemptorum. Conservatores Apostolici.

JURISDICTIO Episcopalis alia est ordinaria, alia delegata. Jurisdictio ordinaria est quæ competit Episcopo jure suo, jure sacerdotii seu sacri Magistratus, qui eam habet jure suo, non alieno beneficio, id est, ex mandato; L. more majorum. ff. de juridict. L. i. §. qui mandatum, de offic. ejus cui mandat, est jurisdict. L. cùm Prætor, de judic. Delegata est quam Episcopus habet non jure suo, sed auctoritate Sedis Apostolicæ, id est, tamquam Sedis Apostolicæ delegatus à Canone, vel ex mandato speciali: ut Episcopus cognoscit de hæresi in Exemptos, non ut Ordinarius, sed tamquam Sedis Apostolicæ delegatus; cap. ad abolendam, in fin. de hæretic. Conc. Trident. sess. §.

de reformat. cap. 2. §. si verò. Et si Canonici sine manifestâ & rationabili causâ , maximè in contemptum Episcopi , cessaverint à divinis , Metropolitanus tamquam Apostolicæ Sedis delegatus potest eos censuris Ecclesiasticis coercere ; cap. irrefragabili. §. cæterum, de offic. Ordinar. Monasteria vel alia loca pia non exempta, authoritate ordinariâ exempta authoritate Apostolicâ per Ordinarium visitari possunt ; Clem. attentes , de stat. Monach. Clem. quia contingit , de religios. domib. Conc. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 8. & sess. 24. ejusd. cap. 11. Clausuram Monialium in Monasteriis subjectis ordinariâ , in exemptis Apostolicæ Sedis authoritate observare , vel restituere potest Ordinarius ; cap. periculoso. §. ult. de stat. regular. in 6. Conc. Trident. sess. 25. de reform. cap. 5. In causis civilibus mercedum , & miserabilium personarum , Exempti licet proprios Judices seu conservatores à Sede Apostolicâ delegatos in partibus habeant , coram locorum Ordinariis tamquam à Sede Apostolicâ delegatis conveniri possunt , & ad solvendum compelli ; Conc. Trident. sess. 7. de reform. cap. 14. de quibus Barbosa de offic. & potest. Episcop. allegat. 105. part. 3. Et si Regulares Beneficia ad suam collationem spectantia non conferant intra tempus Lateranensis Concilii , collatio devolvitur ad. Episcopum , in non exemptis tamquam Ordinarium , in exemptis tamquam Apostolicæ Sedis delegatum ; Clem. quia regulares , de supplend. neglig. Prælat. Hujusmodi delegatio cum fiat à Canone sine mandato , habetur pro Jurisdictione ordinaria ; arg. d. L. cum Prætor : & hoc verbo , id est , colore delegationis Apostolicæ usum Pontificem ad placandos Exemptos , id est , ne videretur tollere exemptiones , ait Hostiensis , & post eum Jo Andreas in d. cap. ad abolendam. Episcopus habet propriè delegatam Jurisdictionem , ubi causa delegatur Ordinario mandato speciali. Rescripta omnia seu Commissiones Apostolicæ diriguntur Ordinariis loci ad quos spectat Jurisdictione de jure aut consuetudine , aliàs provocatur tamquam ab abusu juxta Pragmatic. & Concordat. tit. de causis. Chopin. de sacra polit. libr. 2. tit. 4. num. 5. Pileo purpurato donatus est Ægidius Rigaldus de Rociaco , ex Abbe de Sancti Dionysii Cardinalis designatus , per manus Episcoporum Laudunensis & Parisiensis ad hoc à Summo Pontifice delegatorum per Bullam , idque Parisiis coram Rege in regio Palatio ; Jo. Froissard. vol. 1. cap. 153. *Le jour de Pasques fleuries qui furent le dixiesme jour d'Avril i 351. feut presenté à Gilles Rigaud de Roussy , qui avoit esté Abbé de Saint Denys , & de nouvel avoit esté Cardinal , le Chappel rouge au Palais à Paris en la presence du Roy Jean , par les Evesques de Laon & de Paris , & par mandement du Pape fait à eux par Bulle : ce qui n'avoit point accoustumé estre autrefois fait , mais ce fut en la presence du Roy Jean. Rescripta seu mandata Apostolica executioni man-*

dantur secundum Jurisdictionem ordinariam; & ubi causa demandatur Ordinario, excitata potius censetur Jurisdictione ordinaria, quam delegata; cap. licet, & ibi not. de offic. Ordinar. cap. cum aliquibus, de rescript. in 6. Marc. decis. 196. part. 1. Loëtius in litt. D. num. 49. Exempti quidem suum habent Judicem Summum Pontificem, ne sint quasi acephali, & velut locustæ sine Rege; can. nulla. 93. dist. can. Abbatibus. 18. qu. 2. Cisterciensibus exprobrantibus Cluniacensibus quod Dicecesanorum Episcoporum suffugerent Jurisdictionem quasi acephali, id est, sine capite, Cluniacenses non carere proprio Episcopo, nimisrum Sumrum Pontificem esse Ordinarium Exemptorum, ait Petrus Cluniacens. in apolog. *Hunc unum solum, inquit, & maximum nos habere Episcopum gloriamur, huic soli specialiter obedimus, ab hoc solo, si causa (quod absit) exigeret, interdici, suspendi, atque excommunicari possemus.* Idem alii Abbates exempti; Goffrid. Vindocinens. libr. 2. epist. 27. *Acephali non sumus, quia Christum salvatorem caput habemus, & post ipsum Romanum Pontificem.* Summus Pontifex est Ordinarius Exemptorum: Exemptis tamen a Pontifice dari solet proprius Judex in partibus, quem vocant Conservatorem; cap. 1. & ult. de offic. delegat. in 6. Conc. Trident. sess. 14. de reform. cap. 5. sed si Conservator negligat fungi officio suo, ne exemptiones dent occasionem relaxationis disciplinæ, Dioecesanus tamquam Apostolicæ Sedis delegatus supplet negligentiam Conservatorum.

CAPUT XV.

Jurisdictione temporalis Episcoporum. Vicedominus Vicarius Episcopi in temporalibus. Missi dominici.

EPISCOPI præter Jurisdictionem Ecclesiasticam quam habent de jure vel consuetudine; cap. ult. de except. in 6. cap. quoniam, de immunitate. Eccles. eod. tit. habent etiam Jurisdictionem temporalem ratione Regalium, id est, feudorum & ditionum temporalium quas tenent beneficio Regis vel Principis; cap. verum, de foro competent. cap. Romana. §. debet, de appellat. in 6. cap. ult. ne Cleric. vel Monach. eod. Ita Episcopus Parisiensis habet Jurisdictionem temporalem, & gerit vicem Comitis Parisiensis in certa regione urbis, & habet suum forum tempore, quod vocant forum Episcopi; Gloss. & DD. in cap. quod Clericis, de foro competent. & Summus Pontifex in Patrimonio Beati Petri; cap. per venerabilem, qui fil. sint legitim. cap. si duobus. §. denique, & ibi Ho-

stiensis de appellat. nec non alii inferiores, putà Abbates, & Monachi s. & hoc est de quo Cistercienses increpat Alexander III. in cap. recolentes, de stat. Monach. quòd fidelitates & hominia benignè suscipiunt, iustitarias & tributarias tenent. Licet hujusmodi Jurisdictio quam Episcopi vel inferiores Prælati habent, versetur in temporalibus; tamen de jure habetur pro spirituali, favore personarum ad quas spectat, & ab Episcopo, in temporalibus non appellatur ad Principem, vel Judicem regium, sed ad Metropolitanum; d. §. debet: Jurisdictio temporalis spirituali juncta, naturam spiritualis sapit; Hostiens. in summa, tit. de appellat. §. à quo &c. ad quicm, verb. sed pone. Bened. in cap. Raynut. verb. & uxorem. decisi. I. num. 9.

Eodem jure olim Episcopi Jurisdictionem temporalem exercebant per unum è Clericis, cui nomen erat. Vicedominus, quasi Vicarius Domini, id est, Episcopi; Gregor. I. libr. 9. epist. 66. in can. volumus. 89. dist. Volumus ut frater noster Paschias & Vicedominum sibi ordinet & Majorum domus, quatenus possit vel hospitibus supervementibus, vel causis qua eveniunt idoneus & paratus existere. Et Concil. Moguntin. I. can. 50. Omnibus igitur Episcopis, Abbatibus, cunctoque Clero continuò præcipimus. Vicedomino, Prepositos, Advocatos sive defensores bonos habere, non malos, non crudeles, non cupidos, non perjuros, non falsitatis amantes, sed Deum timentes, & in omnibus iustitiam diligentes. Et Concil. Rhemens. I. can. 24. Ut Præpositi & Vicedomini secundum Canones & regulas consti tuantur. Ejusdem argumenti est Capitulare Caroli Magni libr. 3. cap. II. De Advocatis, Vicedominis, Vicariis & Centenariis pravis ut tollantur, & tales elegantur quales & sciant & velint justè causas discernere, & terminare. Et aliud libr. 5. cap. 120. Et si fudex publicus servum Ecclesie super furto non præsumenteret, sine audience Vicedomini aut Archidiaconi detinere, aut injuriare præsumperet, anno integro ab Ecclesia limine arceatur. Et quia parum est jura condere, nisi sint qui jura tueantur; L. 2. §. post originem. ff. de origine jur. à Carolo Magno Missi destinati per universas Provincias ditionis sua, quibus in mandatis fuit inter alia observare, ut Episcopi idoneos Vicedominos & Advocatos haberent, qui juri dicundo præsident; Flodoard. histor. Rhemens. libr. 2. cap. 18. Sicut & alii quidam sapientes, & Deum timentes habebantur Abbates per omnem Galliam. & Germaniam à Præfato Imperatore delegati, quòd diligenter inquirent, qualiter Episcopi, Abbates, Comites, & Abbatissæ per singulos pagos agerent, qualem concordiam & amicitiam ad invicem tenerent, & ut bonos & idoneos Vicedominos & Advocatos haberent, & undecumque necesse fuisset, tam regias quād Ecclesiarum Dei iusticias, viduarum quoque & orphorum, sed & ceterorum hominum inquirerent & perficerent. Laudunensis.

Vicedomini judicium in quamdam mulierem ob homicidium dictum celebrat Sigebert in Chronic. ad ann. 1094. Quo audito parentes hominis occisi, properantes nunciaverunt Vicedomino Laudunensi: jubente Vicedomino vocata mulier venit, & qualiter hominem occidisset, nequaquam celavit. Judicatum est igitur eam ignibus debere concremari. Hac de causa forte in Vicedominum Sabinensem super causa juris Patronatus compromissum legitur; in cap. examinata, de judiciis, & cap. examinata, de confirmat. util. quod is propriam, id est, temporalem Jurisdictionem haberet. Sed in Gallia ex Constitutione Philippi pulchri anni 1303. Episcopi, Abbat. & alii inferiores Prælati qui habent Jurisdictionem temporalem, tentantur ordinare Judices temporales è Clericis, sed è laicis tantum; quod si deliquerint in officio, facilius coerceri possint. Et à judicibus Episcoporum in temporalibus non appellatur ad Metropolitanum, sed ad Seneschallos vel alios maiores Judices regios; imò ubi Ecclesia habet Jurisdictionem temporalem, cause judicantur secundum leges, non secundum Canonés, nec servatur cap. quod Clericis, de fodo competent. Gloss. in cap. ult. verb. tam canonica quam civilis, de præscript. Speculator tit. de appellat. s. nunc tractemus in fin. Gloss. in d. & debet. Bened. in verb. & uxorem. 2. decif. num. 25. 26. Chopin. de sacra polit. libr. 2. tit. 2. num. ult. & idem 1. Monastic. tit. 3. num. 19.

C A P U T X V I .

Notantur querelæ Secularium de usurpationibus Judicium Ecclesiasticorum. Invidiosa potestas Episcoporum. Commendatur Officialium scientia. Laudatur judicium Philippi Valesii. Rex defensor Ecclesie.

VA RIA per tempora increbruere Secularium querimonias in Episcopos & Clericos de civilis Jurisdictionis usurpatione: nimirum non aequo animo ferebant Judices seculares, Clericos proprios habere Judices; unum & idem esse volebant forum Clericorum & Secularium; quod Ecclesia sit in Republica, & pars Reipublicæ, ex Optato Milevitano libr. 3. Idem perstringebant præsumptionem Clericorum, quod seculari foro se subduxissent, quod de gravioribus delictis impunè eis esset; cum Ecclesia nesciret sanguinem, & mitiores essent pœna canonica, Jurisdictionis Ecclesiastica moras & inducias non ferebant: *Episcoporum justitia jubilæa* &

valde tarda est, ait Benedict. in cap. Raynut. verb. & uxorem decis. 2. num. 156. Alienum videbatur, quod Episcopi certis de causis cognoscerent in laicos, putat de contractibus propter religionem jurisjurandi quod his apponebatur, de dote quod esset pignus & accessio matrimonii, & re-conventioni locus esset in foro Ecclesiastico. Denique insanæ voces jaeta-bantur Ecclesiam ducere aquam ad suum molendinum; Bald. in L. 1. C. de oper. libert. *Domini mei Canonistæ dicunt*, inquit, *quod in dubiis spiri-tualibus Ecclesia cognoscit, & quicquid est dubium trahunt ad suum molen-dinum.* Quod repetiit Aufrer. de potest. secular. super Eccles. regul. 4. fall. 4. Sed facile mihi erit hujusmodi calumnias & suspiciones diluere. Primò, dolenda est sors Episcoporum & Clericorum, quos nimis notum est expositos esse odiis & livori Secularium propter Sacerdotii dignitatem. Nè fratum quidem, Mariæ sororis & Aaronis convicia & susurros effu-git Moyses Rex & Sacerdos à Deo electus; de quo eleganter Gregor. Nyssen. οὐτοὶ γέ εἰν αὐτορόμητον ἀρεστοία λαὸς νοῦ τὸ σιδερωταλινὸν ἐπιτίθεται. Usque adeo populi Prefectura, docendique munus res est offendiculis obnoxia. Et Jo. Chrysostom. de Sacerdot. libr. 3. cap. 57. τὸ πᾶν χριστῶν μέρος μυρίας μὲν ἔχει τὰς ἐπαχθέτας πολλαῖς δὲ τελεῖς αὐτοχθόνιαν, νοῦς δυστοπίας ποσάντες, ὅπους γέδει ὁ τοις ἐξωτερικοῖς θεοῖς καθάπερ φέροσι. Iudiciorum pars mille habet odia, multas offensiones, & tammultas difficultates, quantas nè forenses quidem iudices subeunt. Et id. in libr. 4. de Sacerdot. cap. 82. ἀντζυν τῷ προτεστατικῷ μέμφεις ὑπομένειν ἀλογεῖς. Necesse est Antistites absurdas querelas sustinere. Hinc temerè non sunt accusandi Episcopi, qui quasi signum sunt positi ad sagittam; cap. qualiter. 2. de accusat. Nec laici facile audiendi in Episcopos & Clericos, quia oppidò eis infesti existunt; can. laicos. can. laici. 2. qu. 6. Secundò, si rerum veritatem spectemus, si forte Jurisdictio Episcopalis nonnulla in-crementa accepit, non artibus & machinis Episcoporum & Clericorum id factum est, sed potius studio & devotione laicorum ad ipsos certatim conflucentium propter eorum famam, & laicorum imperitiam. Nimurum laici labentis ævi ita erant barbari & expertes litterarum, ut laicorum no-men esset commune nescientibus litteras; Guillelm. Neubrigens. libr. 4. rer. Anglicar. cap. 3. *Laici estis, si percipere non potuistis vim verbi.* Et Robert. Montens. in suppl. Sigebert. ad ann. 1123. *Laicis & illiteratis vix loqui dignabatur.* Et Goffrid Vindocinens. libr. 3. epist. 8. *Ad cuius obiecta Monachus, quia laicus est, non latinâ quam non didicit lingua, sed ma-ternâ respondet.* Innocent. III. in cap. tuarum, de privileg. *Laicos & illi-teratos mittunt pro eleemosynis colligendis.* Et litterati vulgo Clerici dice-bantur, ut in cap. quod Clerici, de foro competent. Otho Frisingens. de gest. Frideric. I. libr. 1. cap. 4. de Britannia minore; *Est enim prædi-*

ēta terra, Clericorum acuta ingenia & artibus applicata habentium, sed ad alia negotia penē stolidorum ferax. Et Ordericus Vitalis libr. 3. *Radulphus autem quintus frater. Clericus cognominatus est, quia peritiā litterarum, aliarumque artium apprimē imbutus est.* Hujus rei ratio est, quia vix alii dabant operam litteris, quām qui cogitabant de Clericatu; Stephan. Tornacensi. epist. 12. *In Gallicanis etiam partibus ad hoc tantū plerique litteras addiscunt, sive parvuli, sive adulti, ut in Ecclesia Dei gradatim per Ordines promoti, Deo serviant & ministrent.* Et Henricus IV. imperio destitutus ubi petiit præbendam ab Episcopo Spirensi, apud Helmodum hist. Sclavor. libr. 1. cap. 33. *Da ergo mihi, inquit, præbendam apud Spiram; novi enim litteras, & possum adhuc subservire choro.*

Per hæc tempora Officiales ferè erant principes litterarum. Cùm Legati Aquitaniae missi sunt in Angliam, ut apud Richardum II. Regem expostularent de donatione Aquitaniæ facta Joanni Duci Lancastriæ, unus è potioribus legationis qui pro cæteris oravit, fuit Officialis Burdegalensis; de quo Jo. Frossard. vol. 4. cap. 62. *Remontré & dit a été par la parole de l'un qui est, ce me semble, Official de Bourdeaux, & tous ceux de sa partie l'ont avoué & par science, & a mis en termes que la Cité de Bourdeaux, &c.* Et ubi Carolus VII. Rothomagum urbem deditione post diutinam obsidionem ab Anglis recepit, unus ex oppidanis leetus est Officialis Episcopi, qui de deditonis conditionibus pacifceretur, tamquā omnium idoneior, & rerum gerendarum peritior; Alanus Quadrigarius scriptor vernaculus vitæ Caroli VII. ad ann. 1449. *Le lendemain ceux de ladite Cité de Rouen pour la grande paour, doubté & frayeur qu'ils eurent desdits assaulx, doutans que ladite Ville ne fut prinse par force, & par ce pillée, robée, defoulée, & destruite, pour éviter aussi l'effusion du sang humain qui s'en pourroit ensuir, envoyèrent l'Official d'icelle Cité & autres audit Pont de l'Arche devers le Roy pour obtenir de luy un saufconduit, ou sureté pour aucun notables Gens d'Eglise, Bourgeois, Marchands, & autres de ladite Cité, lesquels se vouloient transporter devers luy ou les Seigneurs de son grand Conseil, afin de traiter, ou trouver aucun bon appointment.* Etiam temporibus Ludovici XI. forum Parisiense Clericos admisit propter inopiam litteratorum, sedente in Senatu Rege Lusitanorum, qui à Rege adversus Castellanum suppicias petiturus advenerat. Causam Regaliæ orarunt Francisc. Haleus Archidiacomus Parisiensis, idemque Advocatus fisci, & Petrus de Brabantio Advocatus & Plebanus S. Eustachii; de quibus Chronic. vernaculum ad ann. 1476. *Qu'il les faisoit moult bel oyr.* Nihil est igitur quod culpentur Officiales, quod partibus ultrò sese adeuntibus præbuerint, ut litteræ quæ erant inter eos terminarent: imò magis laudandi fuere singulare pietatis officio, quo supplebatur officium civilis Judicis, nè penu-

Fia Judicis partes ferro & armis disceptarent. Damnantur moræ, & la-
xiores inducæ judiciorum Ecclesiasticorum: sed hæ optimo consilio ex-
cogitatæ, ut rei pàrati ad defensionem venirent; can. vocatio. can. præ-
senti. can. si. Primate. 5. qu. 2. vel forte ut tædio litis partes ad concor-
diam adducerehantur, & litigantium animi defervescente litis calore conci-
liarentur. Nec propagandæ Jurisdictionis causâ admissæ sunt mutuæ pe-
titiones in foro Episcopali, sed ut lites coercerentur, & plures unâ senti-
tiâ terminarentur; cap. i. de mutuis petit. & hoc pacto consuleretur
sumptibus & laboribus partium, qui maximè fuit scopus Judicis Eccle-
siastici; cap. ut debitus, de appellat, Lubens & volupè audiuntur querelæ
secularium Judicum de usurpatione civilis Jurisdictionis per Episcopos &
Clericos; sed non obturandæ aures querelis Antistitutum sacri Ordinis de
usurpatione sacræ Jurisdictionis per laicos, de quibus varia capita edidit Du-
randus Mimatensis Episcopus tract. de modo Concil. generalis celebrandi
part. 2. rubr. 70.

Tempore Philippi Valesii mutuæ recruduere querelæ inter Episcopos
& Judices forenses, de usurpatione propriæ cujusque Jurisdictionis. Petrus
Cugnerius Procurator, fisci Senatus Parisiensis belli incensor querebatur
apud Regem universam ferè Jurisdictionem secularē ad Episcopale for-
rum migrasse: è contra Episcoporum querela erat Jurisdictionem Eccle-
siasticam penè defecisse. In celeberrimo utriusque ordinis confessu causa
disceptata est coram Rege apud Vicennas, orante Petro Cugnerio pro se-
cularis judicii vindicii, Bertrando verò Heduorum Episcopo pro Eccle-
sia. Auditis partibus Princeps nè pravo exemplo esset posteris, Jurisdi-
ctioni Ecclesiasticae nihil demendum duxit, ut legitur in calce libelli quem
hac de re Bertrandus ipse edidit, cuius verba hîc attexere non pigebit:
*Quod cum Dominus Bituricensis significasset Prælati Dominum Regem di-
xisse quod non timerent Prælati, quia nihil suo tempore perderent, & quod
defenderet eos in suis juribus & consuetudinibus, quia solebat tempore suo
exemplum dare aliis Ecclesiam impugnandi, &c.* Sequiūs & malignius re-
ctum & honestum consilium Principis interpretatur Carolus Loyseau tra-
ctat. des Seigneuries. cap. 15. num. 85. Philippum rebus suis diffissim re-
cens sopitâ lite de regno cum Anglis, factum dissimulasse, nè Episcoporum
& Clericorum offensionem contraheret, & rebus novis moliendis
occasionem daret: eâ enim tempestate res tutæ & compositæ erant in
Gallia, de fide Episcoporum nulla suspicio erat; nec sine injurya sinistrâ in-
terpretatione decolorari responsum Christianissimi Principis, cuius avitum
officium fuisse Jurisdictionem Ecclesiæ tueri, testatur etiam è secularibus
Benedict. in cap. Raynut. verb. & uxorem decis. 1. num. 10. Jurisdictionem
& bona Ecclesiæ Francorum Rex pugil Ecclesiæ potenti brachio tueri
semper

Semper consuevit & defendere, &c. Denique si Ecclesia aliquando propriæ Jurisdictionis terminos egressa est damno secularis, justæ ultionis modum longè excessere Seculares: uno enim iœtu tota Jurisdictione Ecclesiastica ferè corruit, id est, uno capite Constitutionis regiae anni 1539. Inde vulnus immedicabile, nisi Regiâ manu curetur, & duries legis salutari remedio frangatur.

CAPUT XVII.

Judices Ecclesiastici vetantur sportulas accipere. Idem suadentur lites componere.

ECCLÉSIA non modo usurpationis Jurisdictionis civilis, verū etiam avaritiae & quæstū studii in re judicaria insinulatur à secularibus, quos inter Carolus Loyseau loco modo adducto: & hoc non sine injuriā, quam propulsare juvat hoc loco, nè Ecclesia impunè calumniam & injuriam patiatur, & ut sua ei reddatur facies quæ est sine ruga & macula. Ecclesia detestatur in Episcopis juridicinæ quæstum velut illicitum scēnus, & cauponariam negotiationem: Ecclesia exhorruit Episcopos qui sacram Jurisdictionem in quæstu ducerent. Paulum Samosatenum Antiochenum Episcopum, quod à litigantibus pecunias emungeret quibus ad maximas opes pervenisset, notat Dionysius Alexandrinus apud Euseb. libr. 7. cap. 24. καὶ ματιὺ καρπέμενος τῷ εἰν ὁράγμασιν ὄντων ἐτοιμητῇ, ποὺς τὸ σιδῶνι υπὲπ απαλλαγῆς πὸν εὐχλόγων. *Frustra fructum colligens ex propensione litigatorum.* ut liberarentur ab his qui eos vexabant. Clericis judicium officio interdixit Sylvanus primiūm Philippopolis, tum Troadis Episcopus, nè quæstū occasione avaritiae sordes contraherent, & negotium rejicit ad laicum quem juri dicundo præfecit; Socrat. libr. 7. cap. 38. καπηθὼν γεν τῷ πλευκῆς ἐποιεῖαν ποιεμένος, τὰς τῶν διηγέζουμένων ἐσεστελίας, ζεῖνα τῷ τὸ πλήρε δικαιοῦ ἐπεδίδε ποτὲ, ἀλλὰ τὰ βιβλία τῷ δεσμένων δειχόμενος, παρεγέλει ἔτε τῷ πιστῷ λαϊκῷ, ὃν ἦδε φιλάνπε τὸ δικαιοῦ, πανεύοντα ἐγλειεσας τῷ ἀκρόασιν τὰς διηγέζουμένος τῆς ἐσεστελίας απῆλατεν. Nam cum Clericos ex litigantium controversiis quæstum facere videret, deinceps neminem ex Clero judicem esse permisit; sed acceptis supplicantium libellis, unum ex fidelibus laicis, quem aequo & bono favere pro certo cognosceret, ei causarum cognitionem concredidit, siveque litigantes contentione & controversiā libera-

vit. Hinc Episcopi & Clerici vetantur more secularium Judicium sportulas accipere , nè judicia Ecclesiastica secularium vitio sœdenter ; Conc. Tarragonens. can. 10. ex can. observandum. 15. qu. 2. Observandum quoque decrevimus , nè quis Sacerdotum vel Clericorum, more secularium judicum pro impensis patrocinii munera audeat accipere , nisi forte in Ecclesiis gratuitò oblata , que non favore muneris videantur accepta , sed collatione devotionis illata. Conc. Vernens. can. 25. Ut nullus Episcopus , vel Abbas , vel laicus propter justitiam faciendam sportulas contradicetas accipiat ; quia ubi dona intercurrunt , justitia evacuatur. Nec in modò ordinarii Judices , verùm etiam delegati prohibentur more secularium Judicium decimam litis vel quam aliam partem , præter sumptum victualium accipere , vel quicquam exigere nomine assessorum , quia habent sua stipendia , id est , redditus Beneficiorum ; cap. cùm ab omni , de vit. & honest. Clericor. Gloss. in Pragmat. de electione , cap. sicut. §. Notariis autem , verb. scripserint. Et ut explodatur omne quæstūs studium è sacrorum Judicium animis , suadentur Ecclesiastici Judices lites inter partes concordiâ vel judicio terminare , cap. 1. de mut. petit. cap. querelam , de simon. imò distictiùs prohibentur , nè partes impediant pacto vel transactione à lite discedere , vel nè quid eo nomine exigant ; Synodus Londinensis habita anno 1237. Præside Othono Cardinali & Legato Sedis Apostolicæ in Anglia , apud Matth. Paris : Ceterum distictiùs duximus inhibendum , nè Ecclesiarum Prælati , & maximè Archidiaconi & Decani , vel Officiales eorum , quin de discordiis vel querelis fiat pax vel concordia inter partes , præsumant aliquatenùs impedire : sed quandocumque partes voluerint , à judicio per compositionem recedant , dummodò sit tale negotium , quod jure possit transigi vel componi , nec exigatur aliquid propter hoc ab eisdem.

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICA TUENDA ADVERSUS INSULTUS

Auctoris tractatûs de Abusu, & aliorum.

LIBER OCTAVUS.

CAPUT PRIMUM.

Ab Episcopo vel ejus Officiali appellatur ad proximum Superiorum. Appellatio non recipitur omisso medio.

Ostquam de Jurisdictione & judiciis Ecclesiasticis, superioribus libris à nobis satis fusè & diligenter actum est, operæ pretium est hoc libro institutum opus persequendo deappellationibus tractare, & in his de appellationibus quas vocant tamquam ab abusu, quod est lethale telum & scopolus Jurisdictionis Ecclesiastice: de singulis congruo ordine, Deo præstolante, dicamus. A sententiis Episcoporum non erat provocatio: sententia Episcopi non poterat retractari ex Constitutione Constantini, quia habebat vim & robur sententiæ Præfeti Prætorio; L. i. C. Theod. de Episcopal. judic. quam secuti sunt Theodosius & Arcadius L. 8. & 9. C. eod. Sed jure Pontificio à sententiis Episcoporum non denegatur appellatio, quia appellatio est auxilium commune juris,

O o ij

quod omnibus patet ; L. 3. §. falsus Procurator. ff. Rat. rem habes. A sententiis Episcoporum appellatur ad proximum Superiorem , id est , ad Metropolitanum ; can. quia cognovimus. 10. qu. 3. Metropolitanus enim non potest cognoscere de suffraganeorum subditorum causis , nisi per appellationem ; cap. duo simul. cap. Pastoralis , de offic. Ordinar. can. per singulas. 1. & 2. 9. qu. 3. Ab Officiali Episcopi non appellatur Episcopus , nè idem à seipso appellari videatur , quia Episcopi & Officialis unum est tribunal , sed appellatur ad Metropolitanum ; cap. referente , de præbend. cap. Romana , de appellat. in 6. cap. 2. de consuetud. eod. libr. Appellatio ab Ordinario devolvitur gradatim ad Superiorem , idcirco ab Episcopo appellatio non defertur ad Primatem , omisso Metropolitanu ; can. si quis. can. placuit. 2. qu. 6. Præmatic. tit. de causis. §. nec ad quemcumque , & ibi Gloss. verb. omisso medio. Concordat. tit. de frivil. appellat. & congruenter appellationes quæ rectâ ad Principem factæ sunt , omissis his ad quos debent fieri , ad Præsides remittuntur ; L. Imperatores. ff. de appellat. Juxta Africanos Canones à Judicibus electis consensu partium non licebat provocare ; can. à Judicibus. can. sanè si. 2. qu. 6. quod juris placuisse Gallis ex eo colligere est , quod in causa Lotharii & Theutbergæ hos Canones adducit Nicolaus I. in epist. ad Carolum Caluum , quæ extat apud Reginonem 2. Chronic. Secundum sacros Canones , à Judicibus . quos communis consensus elegerit , non licet provocare.

C A P U T . I I .

*Ratio diversa appellationis in judiciis Ecclesiasticis & civilibus.
Sententiarum insinuatio apud acta Provincialia.*

NO N secūs ac judiciorum Ecclesiasticoꝝ diversa fuit ratio à secularibus in prima instantia : judicia enim Ecclesiastica pertractabantur simpliciter & summarie sine scriptura ; Nov. Just. 83. ita & in causa appellationis appellandi ratio alia fuit in causis Ecclesiasticis , ac in c̄vilibüſ. A sententiis Judicum civilium appellatur per libellum ; L. 2. ff. de appellat. L. litigatoribus. C. eod. à sententiis verò Episcoporum appellatur nudo verbo citra libellum appellatorium. Hinc novum & intolens visum est , quod Cyrus Episcopus Hierosolymitanus in Synodo Seleuciensi depositus ad maiores Judices , id est , ad Sedem Apostolicam appellavit per libellum appellatorium , more publicorum judiciorum , contra Ecclesiast. consuetudinem ; Socrat. libr. 2. cap. 32. καθαιρεσις ἀκμως επικλη-

ρε βιβλίον τοῖς καὶ δελέστη σιάπου θάυματος μείτον ἐπεγκλέσατο δικαιοπίῳ. τέτο μὴν δὲ, μόνος καὶ πρώτος καθόδη τὸ σύντοις τῷ ἐνιδειασμῷ πανόντι κύριος ἐποίησεν, εὐλόγιος αἰς εἰς δικαιοσία δικαιοπίᾳ χρονίμενος. Qui simul atque de gradu esset dejectus, appellationis libello ad eos qui eum dejece-
rant missus, ad maiores iudices provocavit. Atque à Cyrillo solo ac primo, per-
inde ac si res apud laicos iudices ageretur, contra Canonis Ecclesiastici con-
suetudinem provocatum est. Inde increbruit usus libellorum appellatoriorum etiam in judiciis Ecclesiasticis; & cùm Eutyches Constantinopolitanus Archimandrita, Monothelismi damnatus esset in Chalcedonensi Concilio, & ad Sedem Apostolicam se per libellum appellasse simulasset, Flavianus C. P. Patriarcha scripsit per epistolam quæ extat 1. part. Con-
cil. ad Leonem Pontificem; Eutychem imponere in eo quod diceret libellos se appellationis dedisse Flaviano & Synodo. Et in causa divortii Lotharii & Theutbergæ, Theutbergam per libellum appellasse ad Sedem Apostolicam scimus, ex can. Lotharius 31. qu. 2. qui est Nicolai I.

Nec silere tamen possum can. Synodus. 17. dist. quem Gratianus lau-
dat ex Marcello qui sub Maxentio damnatus est in catabulum, mihi valde
suspectum esse; in eo quod Pontifex nititur vindicare in judiciis Eccle-
siasticis usum libellorum appellationum, exemplo publicorum judicio-
rum: *Nam si seculares, inquit, in publicis judiciis libellis utuntur appella-
toriis, quanto magis Sacerdotibus hæc eadem agere licet, qui super illos sunt.* Hoc enim valde alienum est à disciplina illorum temporum, & à seve-
ritate morum Pontificis. Nec contemnenda est authoritas Socratis à
quo scriptum est Cyrrillum Hierosolymitanum Episcopum in Synodo Se-
leuciensi damnatum, primum & sine exemplo per libellum appellasse ad
majorem Judicem, præter Ecclesiæ consuetudinem & ex more publico-
rum judiciorum. Melioribus nimis Ecclesiæ seculis Episcopi & Clerici
solemnium judiciorum solemnia, quantum fieri poterat, declinabant, nè
quid commune haberent cum secularibus, à quorum vita & moribus re-
motiores esse debebant; can. laicos 2. qu. 7. Eo nomine graviter notatur
Paulus Samosatenus, quod judicii causâ sublimè sibi locasset tribunal, quod
secretum vocaret more publicorum judiciorum; Euseb. libr. 7. cap. 20.
*Εἴη μα μὲν καὶ Θρόνοις ἵνα λόγοι εἰσινον πατέρων αὐτούς μείτον
δικαιοπίᾳ, συνεργον δὲ, αὐτοῖς οἱ τῷ πονηρῷ ἀρχοντες ἔχον τὰ καὶ οὐσιατῶν.*
Sedem & thronum sublimem sibi paravit non ut Christi discipulus, sed ut orbis
Principes, secretum habens & nomine appellans. Secretum seu secretarium
est locus ubi Jūdices conveniunt judicandi causā; L. 3. C. ubi Senator.
L. 3. de offic. diversi. judic. L. 1. C. Th. de offic. Rect. Provinc. Ambros.
Serm. 4. Sed fortè iudicem metuis, quem in secretario reliquisti. Et Augu-
stin. libr. 1. Sermon. Dom. in monte cap. 21. *Quemadmodum etiam &*

in hac ordinatione Reipublicæ vel à secretario , vel à prætorio iudicis extra mittitur , qui in carcerem truditur. Symmach. libr. 10. epist. 38. *Hic jussu ejus ad commune secretarium , quo facienda oblationis gratia summates quosque condixeram , à Principibus officii utriusque perducitur.* Labente verò disciplinâ confundi cœpit ritus judiciorum Ecclesiasticorum & civilium ; & usū obtinuit , ut in judiciis Ecclesiasticis sententiæ ex libello & scripto pronunciarentur , ut in civilibus ; Hincmarus in Concilio Suescionensi , in can. legum. 2. qu. 1. *Legum Ecclesiasticarum consuetudo , inquit , & anthonitas talis est , ut in causis gestorum semper scripturam requirant , &c.* Inde secutus est usus appellandi per libellos , de quo modò dictum est : verumtamen inter judicia Ecclesiastica & civilia hoc discriminis non desit , quod à Judice civili non appellatur ante sententiam definitivam , id est , ab interlocutoria appellari non potest ; L. ult. C. de sentent. & interlocut. L. quoniam. C. Th. de appellat. in causis verò Ecclesiasticis ab interlocutione appellare licet ; cap. super eo. 2. de appellat. quia secundum Canones appellari potest à quocumque gravamine.

Commune & illud fuit , quod uti sententiæ Judicum insinuari solebant apud acta Provincialia , perpetuæ fidei gratiâ ; L. ult. C. de re judicat. L. 2. C. de edend. L. notione. C. Th. de Hæretic. Euseb. libr. 5. cap. 17. de Alexandro quodam ob latrocinia damnato : ἐτὰς ληστας , δῆμος τὰ ἀλλα πληράτε εἰπόντες νενόλαστας , εἴχει μηδές δει λέγειν , ἀλλα οὐ οὐσιόθεοδομός εἴπει. Et mox : καὶ οἱ Σιδεντες μαζεῖν τὰ κατ αὐτὸν , εἴχει τῆς αστίας δημοσίου ἀχειον. Cujus latrocinia & alia flagitia pro quibus pœnas dedit , non necesse est nos referre , cum in tabulas publicas relata sint ; & volentes discere quæ ad eum pertinent , habent Asia tabularium publicum. Et Apuleius 1. Florid. in fin. *Proconsulis autem tabella sententia est , quæ semel lecta , neque augeri littera unâ , neque autem minui potest , sed utcumque recitata est , Provinciæ instrumento refertur :* Ita etiam Concilia , & alia gesta Ecclesiæ referebantur apud acta Provincialia , perpetuæ memoriarum causâ ; Augustin. in Psalm. 57. *Lectum est Concilium Bagaitanum , ubi damnati sunt Maximianisti ; insertum est actis Proconsularibus , &c.* De cætero judicia Ecclesiastica soluta erant formulis & solemnibus publicorum judiciorum : nuda & simplex fuit forma judicij Ecclesiastici , certa & solemnis judicij civilis ; & hoc est quod insinuat Justinianus in L. consulta. C. de testament. cum ait Clericis opprobrium esse , si peritos se velint disceptationum esse forensium : turpis scilicet est in Clericis peritia rerum forensium , quod non congruat simplicitati fori Ecclesiastici , nec adstringendus videtur *Judex Ecclesiasticus formulis judiciorum secularium , quas ignorare ei honestum est , & scire probosum ex judicio Imperatoris.*

CAPUT III.

An liceat appellare ad Summum Pontificem omisso medio. Appellationes transmarinæ. Afri vagi & errones. Anglorum privilegium nè convenientur citra mare.

ET si appellations quæ rectæ sunt , omissis his ad quos fieri debuerunt , ad eos debeant remitti ex rescripto Severi & Antonini ; L. Imperatores. ff. de appellat. L. non putabam , de condit. & demonstrat. tamen jure Pontificio undecimque ad Summum Pontificem appellari solebat , omisso medio ; can. ad Romanam. 2. qu. 6. can. ipsi sunt. can. cuncta per mundum. 9. qu. 3. cap. si duobus , de appellat. Ex Conc. Sardicensi can. 5. Episcopis licet appellare ad Sedem Apostolicam omisso medio ; can. si quis Episcopus. 2. qu. 6. quod & Carolus Magnus probavit Capitul. libr. 7. cap. 235. & 323. Presbyteris verò & Clericis Africanis vetitum est appellare ad judicia transmarina , id est , ad Sedem Apostolicam , ex Conc. Milevit. II. can. 23. can. placuit. 2. qu. 6. can. Presbyteri. II. qu. 3. Concil. Carthag. can. 31. apud Balsamon. Speciale fuit ut Presbyteris & Clericis Afris vetarentur appellations transmarinæ , non ut detraheretur Sedis Apostolicae fastigio , sed ut tolleretur occasio & materia evagationis , ad quam propensiores sunt Afri , ut colligitur ex can. Afros. 97. dist. Conc. African. can. 73. & L. unic. C. Th. de Saturian. & Subafrensib. Saturianos fuisse puto vagos & errores per Africam , sic dictos fortè quod annonā quotidiana vel latrocino satiato ventre , reliqua dabant vel projiciebant , quos passivos , id est , passim vagantes appellat Augustin. contra Adimantum Manichæi discipulum cap. 24. *Nam si hoc ideò dictum est , ut non servetur panis in crastinum , magis hoc implent vagi Romanorum , quos passivos appellant , qui annonā quotidiana satiato ventre , aut donant statim quod restat , aut projiciunt , &c.* In causis verò Episcoporum , quia in his aberat suspicio evagationis , non prohibebantur appellations transmarinæ ; Augustin. epist. 162. de causa Donatistarum : *Neque enim judicium deseruerant , ubi numquam omnino constiterant ; nec in illis solis Episcopis Afris erat Ecclesia , ut omne judicium Ecclesiasticum vitasse viderentur , qui se judicio eorum presentare noluissent. Millia quoque collegarum transmarina restabant , ubi apparebat eos judicari posse , qui videbantur Afros ; vel Numidas collegas habere suspectos.* Et hoc actum est epistolâ Patrum Concilii Africani ad Bonifacium I. & prioribus

litteris ad Zozimum, ut Episcopis Africanis liceret Romam provocare, Presbyterorum verò & Clericorum causæ suos apud Episcopos terminarentur.

Hodiè in Galliâ non licet appellare ad Pontificem, omissò medio : ab Ordinario gradatim appellandum ad Superiorem ; Pragmatic. tit. de causis. §. statuit 2. & §. nec ad quemcumque. Concordat. tit. defrivol. appellat. Et quia Pontifices majoribus negotiis distraicti, litibus privatorum disceptandis non sufficerent, visum est ut Judices darentur in partibus, idque non ultra duas dietas, nè auctori præberetur occasio adversarium vexandi & disstringendi ; cap. nonnulli, de rescriptis. cap. ex parte, de foro competent. Eadem de causa Anglis indulatum est à Sede Apostolica, nè ex mandatis Apostolicis citra mare conveniri possent ; cap. dilecti, eod. tit. de quo Matth. Paris ad ani. 1246. *Gravatur regnum Angliae, quod Angli extra regnum in causis authoritate Apostolica trahuntur, contra regni consuetudinem, contra iura scripta, eo quod inter inimicos conveniri non debent, & contra indulgentias à Prædecessoribus Domini Papæ, Regi & regno Angliae concessas.* Et ut Judicum datorum peritia & fides certior esset, statutum est ut rescripta Apostolica exequenda non demandarentur aliis quam majoribus Clericis, putâ personis dignitatem aut personatum obtinentibus, vel Cathedralium Ecclesiarum Canonicis ; cap. statutum, de rescript. in 6.

CAPUT IV.

Ab eadem sententia tertio provocare licet. Excusatur mora iudiciorum Ecclesiasticorum.

JURE civili in una eademque causa bis appellare licet, veluti à Prætore ad Præfectum urbis, & à Præfecto urbis ad Principem ; L. Æmilius. ff. de Minorib. L. qui Romæ. §. pen. de V. O. & si quis gemino iudicio vicitus, iterum appellaverit, ab eo in auctorem possessio transfertur ; L. 1. C. Th. de possess. ab eo qui bis provocav. transferend. Constit. Justiniani in una eademque causa tertio provocare non licet ; L. unic. C. nè liceat in una eademq. caus. tertio provoc. cum quâ concordat jus Pontificium, cap. sua nobis, de appellat. Jure quo utimur in Galliâ, ab interlocutoria secundò, à definitiva tertio provocare non licet, ita ut secunda interlocutoria conformis, vel tertia definitiva etiam conformis, omni morâ sublatâ executioni mandari possit, non obstante quacumque appellatione

latione; Pragmatic. tit. de frivil. appellat. §. ut lites. Concordat. eod. tit. §. ab interlocutoriis. & ita judicatur; Chopin. de sacra polit. libr. 2. tit. 4. num. 27. & post tres sententias definitivas conformes executio sententiæ non potest impediri, oppositâ exceptione nullitatis, vel alia qualibet; Clem. ut calumniis, de re judicat. Nec ægrè ferenda est mora judicij Ecclesiastici quæ inducitur: trinâ appellatione concessa per Pragmatic. & Concordat. Non peculiare est illud Galliæ: etiam apud Germanos in una eademque causa à Judice Ecclesiastico trina provocatio admittitur; Mynsinger. centur. 1. obs. 15. Etsi sententia lata in causa matrimoniali numquā transeat in rem judicatam, si appareat malè judicatum; cap. lator. cap. tenor. cap. consanguinei, de re judicat. à trina sententia conformi in causa matrimoniali non licet provocare; Rebuff. in Concordat. tit de frivil. appellat. §. ab interlocutoriis, in verb. etiam in causa matrimoniali. Si trina sententia conformis à Judice Ecclesiastico lata sit super decimis infeudatis; quia Judex Ecclesiasticus non potest cognoscere de decimis infeudatis, à trina sententia etiam conformi licet appellare ab abusu; Rebuff. eod. tit. d. §. ab interlocutoriis, init. Chopin. de sacra polit. libr. 2. tit. 1. num. 6.

C A P U T . V.

Appellationes ab Episcopis ad Judicem secularem damnantur pravitate authorum. Appellationis Pauli ad Cæsarem ratio redditur.

AJudice Ecclesiastico appellatio devolvitur ad Superiorem, & consequenter non pertinet ad Judicem secularem, quia Jurisdictio Ecclesiastica & civilis sunt distinctæ; can. quoniam, & ibi Gloss. 10. dist. & par in parem non habet imperium; L. est receptum. ff. de Jurisdict. L nam Magistratus; de recept. arbitri. L ille à quo. §. tempestivum, ad Trebell. cap. innotuit, de elect. Marc. tom. 1. qu. 147. Ivo Carnot. epist. 189. Verum ubi personarum æqualis est potestas, quarum altera alteri nihil praeter caritatem debet, si altera alteri ius suum vult detrahere, & sibi soli arrogare, deceptus est seculi ambitione. Hinc si Presbyter vel Diaconus depositus à proprio Episcopo, vel Episcopus, à Synodo Episcorum, Principem vel secularem Judicem adierit, spem recipiendi gradus amittit, ex Conc. Antiochen. can. 22. & epist. Gregor. 1. libr. 4. epist. 34. can. si quis à proprio Episcopo. can. ult. 21. qu. 5. Augustin. epist. 15. in Appendic. Nullus enim sic proditur qualem causam habuerit, quam ille qui per seculares

poteſtates, vel quilibet violentias, cum perturbatione & querela conatur recipere honorem quem perdidit. Et certè quid nobis sentiendum sit de hujusmodi appellationibus, fatis intelligimus ex nequitia authorum à quibus cœpere malo exemplo, quos non alios fuſile notum eſt quam Hæreticos, Christianæ fidei hostes, ac Ecclesiastice disciplinæ eversores. Primus Paulus Samosatenus Antiochenus Episcopus ob hæresim & malos mores depositus, appellavit ad Gallienum gentilem Principem, à quo jussum eſt Ecclesiam & Episcopium dimittere quibus viſum eſſet Episcopo urbis Romæ; Euseb. libr. 7. cap. 24.

Tempore Constantini cùm Cæcilianus Carthaginensis Episcopus à Donatistis accusatus de traditione ſacrorum Codicūm, ſententiā Episcoporum absolitus eſſet, & Donatistæ appellaverunt ad Imperatorem, & libellos obſignatos ad eum direxifſent per Anulinum Proconsulem Africæ, Imperator novitate & insolentiâ facti commotus exclamavit: O rabida furoris audacia! ſicut in cauſis Gentilium ſolet, appellatum; Optat. Milevit. libr. 1. adverſ. Donatist, *Cæcilianus omnium Episcoporum ſententiis absolutus: & tamen Donatus appellandum eſſe ab Episcopis credidit; ad quam appellationem Constantinus Imperator ſic reſpondit: O rabida furoris audacia!* ſicut in cauſis Gentilium fieri ſolet, appellationem interpoſuerunt. Hac de cauſa noluit Imperator per ſe, vel per Judices ſeculare cognoscere, ſed judices dedit Melchiadem urbis Romæ & alios Episcopos, non fiduciâ potestatis, ſed studio pacis quoquomodo ſi fieri poſſet conciliandæ; Euseb. libr. 10. cap. 3. & 5. & Cæcilianno ab hiſ absoluto, cùm iterum à Donatistis provocatum eſſet ad Constantiū, iterum Arelatensem & alios Episcopos judices dedit, quod bonâ gratiâ, & quaſi conniventibus oculis Sedis Apostolicæ factum eſſe præſumendum eſt; à quibus cum tertio appellatum eſſet ad eumdem, Constantinus, ut liți finem imponeret, & tot appellationum repullulantia capita præcideret, ipſe cognitionem affuſit, & innocentem Cæcilianum pronunciavit.

Non ſuo jure hæc præſumpſit Constantinus: quippe qui furoris damnavit audaciam Donatistarum, quod ab Episcopis provocarent ad Principem; ſed bono & æquo consilio Ecclesiæ pacis componendæ, & cauſam magis à ſe removit quam Episcopis demandavit, nec propriâ præſumptione, ſed rogatus Judices dedit Episcopos, nimirū fatigatus precibus Donatistarum; Augustin. epift. 162. Deinde diximus, aliquantò post Majorini ordinationem, quem contra Cæcilianum nefario ſcelere levaverunt, eos petiſſe à Constantino tunc Imperatore judices Episcopos, qui de ſuis quæſitionibus, qua in Africâ exortæ pacis vinculum dirimebant, arbitro medio judicarent. Quod poſteaquam factum eſt, præſente Cæcilianno & illis qui adversus cum navigaverant, iudicante Melchiade tunc Romanæ urbis Episcopa

cuni collegis suis, quos ad preces Donatistarum miserat Imperator, in Cæcilianum nihil probare potuisse, ac per hoc illo in Episcopatu confirmato, Donatum qui adversus eum tunc aderat, improbatum. Quibus peractis rebus, cum illi omnes in pertinaciâ scelestissimi schismatis permanerent, post apud Arelatum memoratum Imperatorem eamdem causam diligentius examinandum, terminandamque curasse. Illos verò ab Ecclesiastico judicio provocasse, ut causam Constantinus audiret. Quò posteaquam ventum est, utraque parte assistente, innocentem Cæcilianum fuisse judicatum, atque illos recessisse superatos, & in eadem tamen perversitate mansisse. Et infra: An forte non debuit Romanæ Ecclesiae Melchiades Episcopus cum collegis transmarinis Episcopis illud sibi usurpare judicium, quod ab Afris septuaginta, ubi Primas Tigisitanus presedit, fuerat terminatum? Quid quòd nec ipse usurpavit? Rogatus quippe Imperator, judices misit Episcopos, qui cum eo federent, & de tota illa causa quod justum videbatur, statuerent. Hoc probabamus & Donatistarum precibus, & verbis ipsius Imperatoris: utraque vobis lecta meministis, & inspiciendi ac scribendi licentiam nunc haberis. Legite ac considerate omnia. Videte quantâ curâ pacis atque unitatis conservandæ, vel restituendæ cuncta discussa sint, &c. Et rursus: Iudices enim Ecclesiasticos tantæ autoritatis Episcopos, quorum judicio & Cæciliæ innocentia, & eorum improbitas declarata est, non apud alios collegas, sed apud Imperatorem accusare ausi sunt, quòd male judicarint. Dedit ille aliud Arclatense judicium, aliorum scilicet Episcoporum; non quia jam necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens, & omnimodo cupiens tantam impudentiam cohibere. Neque enim ausus est Christianus Imperator sic eorum tumultuosas & fallaces querelas suscipere, ut de judicio Episcoporum qui Romæ fuderant, ipse judicaret; sed alios, ut dixi, Episcopos dedit: à quibus tamen illi ad ipsum rursus Imperatorem provocare maluerunt; quâ in re illos quemadmodum detestetur, audistis. Atque utinam saltem ipsius judicio insanissimis animo statibus suis finem posuissent, atque ut eis ipse cessit, ut de illa causa post Episcopos judicaret, à sanctis Antistibus postea veniam petiturus, dum tamen illi quod ulterius dicerent non haberent, si ejus sententia non obtemperarent, ad quem ipsi provocaverunt, sic & illi aliquando cederent veritati. Et idei epist. 166. ad Donatistas: Scitote quòd primi majores vestri causam Cæciliæ ad Imperatorem Constantium detulerunt. Sed quia Constantinus non est, ausus de causâ Episcopi judicare, eam discutiendam atque finiendam Episcopis delegavit. Quod & factum est in urbe Roma, presidente Melchiade Episcopo illius Ecclesiae cum multis collegis suis: qui cum Cæcilianum innocentem pronunciaffissent, & Donatum qui schisma Carthagini fecerat, sententiâ percuassisserent, iterum vestri ad Imperatorem venerunt, de judicio Episcoporum in quo vici fuerant, murmurarunt. Iterum tamen clementissimus Impera-

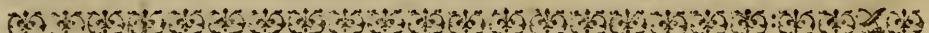
ter alios judices Episcopos dedit apud Arelatum Galliae civitatem, & ab ipsis vestri ad ipsum Imperatorem appellarunt, donec etiam ipse causam cognosceret, & Cæcilianum innocentem, illos calumniosos pronunciaret; nec sic toties vitii quieverunt:

Ex his Constantinus, ad quem à Donatistis appellatum est à sententia Episcoporum, ingenuè sese non idoneum, & incompetenter pro fessus, judices dedit Episcopos: nec Donatistæ ipsi ausi sunt Judices seculares petere ab Imperatore, sed postularunt judices Episcopos non semel, sed iterum; ac demum secundo judicio Episcopali superati, tertio provocarunt ad ipsum Imperatorem, ut ipse causam audiret. Sed qui semel & iterum judices Episcopos in causâ Cæciliæ suscepserant, in eadem causâ quo pacto potuere Judicem secularem deposcere? Imò & qui judicium Episcoporum preverant, judicio Principis non acquiecerunt; Augustin. dicta epist. 162. *Judicium Episcoporum ad Imperatorem appellatur: iudex eligitur Imperator; iudicans contemnitur Imperator.* Quam agre & reluctanter Constantinus Episcopi causæ se immisceu, & quam demissæ de facto se excusavit apud Episcopos, epistolâ ad eoscriptâ quæ extat tom. 1. Conciliorum inter acta Melchiadis: *Quotiens à me jam ipso improbissimis aditionibus suis sunt condignæ responsiones oppressi?* Qui utique si hoc ante oculos habere voluissent, minime hoc ipsum interposuissent. *Meum judicium postulant, qui ipse judicium Christi expecto,* &c. Et hoc est quod ait Augustin. dicta epist. 162. de Constantino: *Ut de illa causa post Episcopos judicaret, à sanctis Antistibis postea veniam petiturus.* Et certè Constantinus ipse in causis Episcoporum ita se incompetenter duxit, ut libellos Episcoporum invicem se accusantium annulo obsignatos nec lectos, coram Episcopis igni cremarit; Gelas. Cyzicen. libr. 2. auctor. Conc. Nicen. cap. 8. Socrat. libr. 1. cap. 5. Theodorit. libr. 1. cap. 8. Nec probatur recursus à sententiis Episcoporum ad Judicem secularem hoc alio exemplo, quod Constantinus in causâ Fœlicis-Aptungitani Episcopi, à quo Cæcilianus fuerat ordinatus, Helianum Proconsulem Africæ judicem dedit: non jure judicique id factum à Constantino, sed importunis precibas Donatistarum; Augustin. epist. 166. *Sed de Fœlice Aptungitano, per quem Cæcilianus fuerat ordinatus, quotidianis interpellationibus ipsi Imperatori scđum fecerunt, dicentes eum esse traditorem,* & ideo Cæcilianum Episcopum esse non posse, *quod à traditore fuerit ordinatus;* donec & ipse Fœlix jussu Imperatoris causâ cognitâ ab Heliano Proconsule innocens probaretur. Et Constantinum in hac causâ Judicem dedisse quasi arbitrum schismatis sumptum, ait Augustin. epist. 162. *Ait enim quidam: Non debuit Episcopus proconsulari iudicio purgari;* quasi verò ipse sibi hoc comparaverit; ac non Imperator ita queri jussit, ad cuius curam, de qua rationem Deo redditurus esset, res illa ma-

ximè pertinebat. Arbitrum enim & judicem causæ traditionis & schismatis illi eum fecerant, qui ad eum etiam preces miserant, ad quem postea provocarunt; & tamen judicio ejus acquiescere noluerunt. Nihil etiam spectari velim, quod à sententiâ Synodi Tyrensis Athanasius provocavit ad Constantinum; Socrat. libr. 2. cap. 31. Hoc etim fecit Athanasius præter ordinem juris, ut consuleret temporis, & Arrianorum insidiis se subduceret; exemplo Pauli qui in pari discriminâ Cæsarem appellavit.

His exemplis saepius Imperatores ab Episcopis interpellati Judices dabant, non alios quam Episcopos; Synod. Carthaginensi. III. can. 9. can. placuit. 11. qu. 1. Placuit ut quicumque ab Imperatore cognitionem publicorum judiciorum petierit, honore proprio privetur. Si autem Episcopale judicium ab Imperatore postulaverit, nihil ei ob sit. Quod & Synodi Carthag. can. 15. legitur apud Balsamon. Etiam ab Imperatoribus dabantur defensores Ecclesiæ & pauperum, non tamen sine Episcoporum provisione; Conc. Cartlrag. V. can. 9. can. ab Imperatoribus. 23: qu. 5. Milevitan. 2. can. 16. African. can. 64. Priscillianus & socii hæresis insimulati, accusatore Ithacio Episcopo apud Maximum Tyrannum, ad Synodum Burdegalæ indictam deduci jussi sunt; Severus Sulpit. hist. sacrae libr. 2. Quibus permotus Imperator, datus ad Praefectum Galliarum, atque ad Vicarium Hispaniarum litteris, omnes omnino quos labes illa involverat, deduci ad Synodum Burdigalensem jubet. Sed narratur factum Tyranni, qui protestati in causis Ecclesiasticis eodem scelere quo imperium occupavit: & Priscilliantis in Synodo Burdigalensi se damnandum intelligens, appellavit ad Maximum; sed eâ de causâ male audiâre Episcopi, quod provocationi ad Maximum cessisset; idem Sever. Sulpit. librò modò laudato: Priscillianus verò, nō ab Episcopis audiretur, ad Principem provocavit: permisumque id nostrorum inconstantiâ, quia aut sententiam in refragantem ferre debuerant, aut si hi ipsi suspecti habebantur, aliis Episcopis abundantiam reservare; non causam Imperatori de tam manifestis criminibus permettere: de quo Prosper Aquitanus in Chronic. & Siegeberti ad ann. 386. Judicio Dei damnata est præsumptio Principum, ubi de causis Episcoporum cognoscere non dubitarunt: edito de Basili exilio subscribere non potuit Valens tertium effracto calamo, & dexterâ tremore concussa; Theodorit. libr. 3. cap. 17. Quâ ratione igitur fieri poterit, ut probetur usus appellationum ab Episcopis ad Judicem secularem, qui tam pravis iniciis cœpit ab Hæreticis, paribusque exemplis processit? Vix bono peraguntur exitu, quæ malo inchoantur principio; can. principatus. i. qu. 1. A sententiâ Episcoporum si temere appelletur, furoris audacia est ex sacro Constantini oraculo. Quis feret appellationes semel damnatas furoris in conspectu totius Ecclesiæ, à Christianissimo & sapientissimo Principum?

Nec in exemplum trahendum est quod Paulus appellavit ad Cæsarem : hoc enim fecit deficiente copiâ alterius Judicis , nè prorsùs Judice caret ; vel non tamquam Episcopus & Apostolus , sed tamquam civis Romanus ; vel potius afflante Numine , ut duceretur Romam propagandæ fidei ; & martyrio contestandæ causâ , ut supra docui ex Ambrosio & Augustino, libr. 7. cap. 11.

C A P U T V I .

De jure à Judice Ecclesiastico non appellatur ad Judicem secularem. Capitula Clarendonensia damnata. Vera interpretatio Can. Filiis. quo abutuntur ad probandum usum appellacionum tamquam ab abusus.

DE jure à Judice Ecclesiastico non aditur Judex secularis per appellationem , neque per querelam ob defectum justitiae , quia Judex secularis non supplet negligentiam Judicis Ecclesiastici ; cap. verum. cap. cæterum. cap. generaliter , de judic. Bellug. in specul. de proposit. Princip. §. dubitatur. num. 14. 15. nec Judex secularis cognoscit de nullitate sententiae Judicis Ecclesiastici ; cap. ult. de except. in 6. cap. licet , de jurejur. eod. libr. Tamen Constitutionibus Henrici II. Anglorum Regis apud Clarendonam editis anno Christi 1164. ab Episcopo appellatur ad Archiepiscopum ; & ab Archiepiscopo ad Principem ob defectum justitiae ; Math. Paris in Henrico II. ex Capitulis consuetudinum sive libertatum Angliae : *De appellationibus si emerserint , ab Archidiacono debebit procedi ad Episcopum , ab Episcopo ad Archiepiscopum : & si Archiepiscopus defuerit in justitia exhibenda , ad Dominum Regem perveniendum est postremo , ut præcepto ipsius in curia Archiepiscopi controversia terminetur ; ita quod non debeat ultra procedi absque assensu Domini Regis.* Sed Constitutiones Clarendonenses Ecclesiæ leges esse nemo bonus & sanus , ut credo , in animo ducet , quos ab irato Principe emissas scimus odio Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi , ferro & sanguine scriptas , exilio ac tandem martyrio Thomæ cruentatas & funestatas. Hæc capitula primum damnavit Thomas Cantuariensis de consilio Sedis Apostolicae , licet ea primum juramento sanxisset , ac in omnes qui ea observarent , sententiam excommunicationis protulit ; Jo. Sarisber. epist. 159. *Hæc capitula imprimis damnata sunt : quod non liceat Episcopo excommunicare aliquem qui*

de Rege teneat, sine licentia ipsius: quod non valeat Episcopus coercere aliquem Parochianorum suorum pro perjurio vel fide læsa: quod ad secularia iudicia trahantur Clerici: quod laici sive Rex sive alius, causas de Ecclesiis & decimis tractent: quod non appellaretur pro causa aliqua ad Sedem Apostolicam, nisi Regis & Officialium suorum venia impetrata, &c. Eadem etiam Capitula ab Alexandro III. Pontifice damnata sunt, nec non ab ipso Henrico II. qui nefariæ cædis B. Thoinæ expiandæ causâ, penitentiâ impositam à Legatis Sedis Apostolicæ, & inter cetera jussum de tollendis Clarendonibus capitulis, ultrò & humiliter suscepit; Vita & processus B. Thoinæ libr. 4. cap. 5. Tunc injunctum est ei à Legatis quod inveniret, &c. Et mox: secundò quod prava statuta de Clarendono, & omnes malas consuetudines quae in diebus suis in Ecclesia Dei adductæ sunt, penitus dimitteret: si quæ autem fuerint male ante tempora sua, illas juxta mandatum Domini Papæ, & consilio religiosorum virorum temperaret. Hinc & B. Thomas cum audisset se judicio mixto Procerum & Pontificum apud Northamptonam damnatum, novum & insolens judicii genus, quo par erat zelo, detestatus memoratur, nimis intolerandum ratus patrem spiritualem à filiis damnari; Vita & processus ejusdem, libr. 1. cap. 30. Cum verò audisset se judicatum sic: Quale, inquit, sit judicium hoc, me etiam tacente secula post futura non tacebunt. Nova quippe judiciorum forma hæc est, fortè secundum novos Canones proximè apud Clarendonam promulgatos; si quidem à seculo non est auditum quemquam Cantuariensem Archiepiscopum in curia Régum Anglorum pro qualicumque causâ judicatum, tum propter dignitatens Ecclesia, tum propter authoritatem personæ, tum quia ipse Regis & omnium qui in regno sunt, spiritualis pater sit, & ob id semper ei deferendum ab omnibus. Non licet liberis judicare de patre: erubescit lex castigatores filios parentibus dare; Nov. Justin. 22. cap. 24. Henricus IV. Imperator regno depositus est dolo & artibus filii, ex epist. ad Regem Francorum: Culpa patris vindicem filium esse, nulla divinæ legis constituit sanctio.

In Hispania etiam ex Concil. Tolet. IX. can. 1. can. filiis. 16. qu. 7. patrono seu fundatori Ecclesiæ vel libertis ejus, si res Ecclesiæ eorum beneficio collatae, à Presbytero vel Clericis labefactarentur, fas fuit Episcopo vel Judici emendanda denunciare: quod si Episcopus esset reus noxæ, Metropolitanus: si verò Metropolitanus, Regi: si autem Metropolitanus, inquit, talia gerat, Regis hec auribus intimare non differant. Et hoc Canonis nisi sunt Judices世俗的 comprobare usum appellationum ad curiam veluti ab abusu, ut sibi blandiantur Seculares, nemo est qui facile non intelligat; hic enim Canon non tribuit Jurisdictionem Prin-

cipi vel Judici in rebus Ecclesiæ, sed tritiationem tantum & custodiām; ejusque causâ denunciationem fieri permittit, non ut Princeps vel Judex civilis causam audiat, sed ut ea reddatur Synodo provinciali, ut recte interpretor ex Conc. Tolet. IV. can. 32. can. constitutum. 16. qu. 2. ex quo statuitur, ut si Episcopus præter tertiam decimarum & oblationum quidam tulerit, per Concilium restauretur, appellantibus aut ipsis conditoribus aut heredibus eorum.

C A P U T VII.

Appellationes à Jūdice Ecclesiastico ad secularem seruū auditā in Gallia. Protestatio Procerum Galliae, & expositiō Petri de Cugnerio an habeant imaginem appellationum tamquam ab abusu: Reprehendit Furetius.

SE RIUS in Galliis audita est à Jūdice Ecclesiastico ad secularem provocatio. Hincmarum Laudunensem Episcopum nepotem suum graviter coarguit Hincmarus Rhemensis Episcopus, quod à sententiā per electos Jūdices datā secundūm Canones Africanos, appellasset ad Jūdicem secularem, elicto rēscripto Principis; Flodoard. libr. 3. Rhemens. hist. cap. 22. integrum dedit epistolam Hincmari ad nepotem, cuius particulam hīc apponere non pigebit: *Petitio autem tua apud dominum Regem talis fuit quando ad eum venisti, quia, sicut plures & penè omnes in istis Provinciis scire dicuntur & patet, nescio quibus machinationibus exquisitis à te iussio est Principalis elicita, ut de his, de quibus electos Jūdices secundūm sacros Canones expertisti, non solum eorum querela, quorum causa usquæ ad alium tractatum diffinienda remansit, verum & quæ, ut dixi, in domni Regis præsentia electorum jūdicum sententiā definita fuerunt, sine Metropolitani conscientia, sineque canonico & Episcopali jūdicio, per Jūdices seculares Helmingarum scilicet mercati palatini telonearium, & Fletharum ac Ursionēm viliorum regiarum majores refricarentur, contra Canones qui ab Ecclesiasticis ad majoris autoritatis Ecclesiasticos Jūdices, & non à majoribus ad minorēs, nec ab Ecclesiasticis ad seculares, neque à consensu partium electis provocare permittunt, &c.* Ludovicus Junior, ubi accepit litteras Henrici II. Regis Anglorum de fugā Thomæ Archiepiscopi Cantuariensis, & audivit sermonem nunciorum regiorum de Thoma quondam Archiepiscopo, zelo correptus sciscitatus est semel & iterum à quoniam depositus

depositus esset, hoc memorandum verbum addens se esse Regem, neque vel minimum è Clericis regni sui se deponere valere; Vita & process. B. Thomæ libr. 2. cap. 6. *Verum ut audivit ex litterarum nunciis, Thomas quondam Archiepiscopus; Regem Francorum sicut Ecclesie filium devotissimum statim apprehendit emulatio, & primum ex verbo motus est. Et Rex mox, quis eum deposuisset, iterum & iterum sciscitus est, & adjicit: Certè, inquit, sicut Rex Anglorum, ita & ego Rex sum; & tamen minimum de Clericis mei regni deponere ego non valerem.* Et ut non modò verbo, sed & facto Henrici facinus Ludovicus noster damnaret, Thomam exulanter hospitaliter suscepit, & sumptu suo sustentavit cum suis.

Anno 1247. tempore D. Ludovici solemnis facta est contestatio Procerum Galliae, nè quis Clericus vel laicus traheretur ad ordinarium vel delegatum Judicem, nisi tribus casibus, super hæresi, matrimonio, & usuris; de qua Matth. Paris in Henrico III. & Mattheus westmonasteriensis ex libello ipsius contestationis è gallico latinè verso: *Nos omnes regni Majores, attento animo percipientes quod regnum non per ius scriptum, nec per Clericorum arrogantiā, sed per fudores bellicos fuerit acquisitum, praesenti decreto omnium juramento statuimus & sanximus, ut nullus Clericus vel laicus alium de cetero trahat in causam coram ordinario & judice vel delegato, nisi super hæresi, matrimonio vel usuris: amissione omnium bonorum suorum, & unius membra mutilatione, transgressoribus imminentes certis a nobis executoribus deputatis, ut sic &urisdictione nostra resuscitata, respiret, &c.* Fevret. libr. cap. 1. num. ii. ex hujusmodi actu appellationum usum probare nititur: sed quām sibi & causae blandiatur, facile est intelligere; hujusmodi enim testatio non est actus judicialis, sed nuda & simplex Procerum regni querela extra judicium facta, quæ non potest appellationis vim habere, quæ est actus judicialis; maximè cùm facta sit sine authoritate Principis vel majorum Magistratum, penè quos solos resident juris publici vindiciae: imò hujusmodi querela magis est crimen conspirationis, quām provocatio vel querela legitima; non minùs enim laedit Jurisdictionem Regiam quām Ecclesiasticam, cùm facta fuerit sine authoritate Principis, de quo nè verbum quidem. Et verò ipse Matth. Paris hujusmodi contestationem conspirationis nomine notat: *Et præcipue in Francia, in quā quidem multi nobiles in ipsum Papam, & Ecclesiam, quod numquam meminimus evenisse, conspirabant, sicut in hac chartula, &c.*

Anno Christi 1329. expostulante Petro Cugnetio Procuratore fisci apud Philippum Valesium de usurpatione Regiae Jurisdictionis per Episcopos & Clericos, & indicente Rege celebrata est solemnis collatio apud Vicennas coram ipso Principe; hinc orante Petro Cugnetio pro vindictis Jurisdictionis regiæ, hinc Bertrando Augustodunensi Episcopo pro

tuendâ Jurisdictione Ecclesiasticâ. Sed hujusmodi quoque expostulatio, quâ utitur Fevretius tamquam argumento nobili appellationum veluti ab abusu, nullam habet vim appellationis; imò est nuda collatio inter Episcopos & Proceres regni, protuendis finibus utriusque Jurisdictionis, ut unicuique suum servaretur: nec Petrus Cugnerius querelam depositum apud Senatum, et si unus esset è majoribus Senatûs, sed apud Principem, qui auditis partibus omnia integra reliquit, nec quicquam innovandum duxit, nè malum exemplum compararet posteris tentandæ Jurisdictionis Ecclesiasticæ, quæ non alio robore tuta est quàm religione & tuitione Principum, & obsequio Fidelium.

CAPUT VIII.

Appellatio tamquam ab abusu satis recens inventum. Refutatur Fevreius.

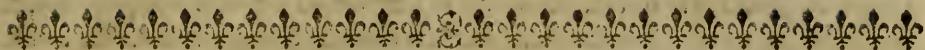
A Judice Ecclesiastico nuda & simplex appellatio ad Judicem secularem numquam audita est in Galliâ : sed novissimis seculis , inge-
nio & machinis secularium Judicum excogitatum est genus appellationis ,
quod vocant tamquam ab abusu , quo à Judice Ecclesiastico lis transferre-
tur ad Judicem secularem , propter abusum commissum à Judice Eccle-
siastico in his qua propriae essent Jurisdictionis . Abusus nomen antiquum
est : abusus nihil aliud est quam usus earum rerum quæ utendo consumuntur , ut frumenti , vini , olei , quorum non est usus , sed abusus ; L. plen-
num . § . i . ff. de usu & habitat . M. Tull. in topic . Non debet ea mulier , cui
vir bonorum suorum usum fructum legavit , cellis vinariis & oleariis plenis
relietis , putare id ad se pertinere ; usus enim , non abusus legatus est . Et Do-
natus in Andria in illud , Operam abutitur : Utimur , inquit , fructibus rei
quæ ab amantibus salvo usu nobis subministrantur ; abutimur quando desper-
dimus & rem & fructum : nam usui est ager , domus ; abusui vinum , oleum ,
& cætera hujusmodi . Abusus etiam dicitur in pecunia quæ assiduâ permutatione , quasi usu consumitur . Hinc Attico quærenti à Nervâ , quid de
thesauro domi invento fieri juberet ; Imperator rescripsit , Utere inven-
to : & rursus anxiè requirenti ob thesauri magnitudinem , Etiam abutere ,
inquit , κεῖ τὸ ἐύπικρατ , οὐ παταχεῖ , ut tradit Philostrat . de vitis
Sophistar . libr . 2 . & Zonar . in Nerva . Alias abusus est prava consuetu-
do Ecclesiæ ; cap . perniciosus , de celebrat . Missar . vel sequior usus rerum ,
ut privilegium dicitur amitti abutendo ; can . ubi . 74 . dist . can . privile-

gium. II. qu. 3. Augustin. Serm. 247. de tempore : *Judicio enim Legum jure ab obtenta dignitate dejicitur, qui privilegio sibi concessio abutitur.* Eadem analogia abusio exactionum dicitur ; Radevic. de gest. Frideric. libr. 2. cap. 8. *Illicitas etiam exactiones, maxime ab Ecclesia, quarum abusio jam per longa tempora inolevit.* Sed appellatio quam vocant ab abusu, satis recens inventum, & novitate ipsa suspectum est. Fevret. libr. I. cap. 1. num. 15. ut id genus appellationis ætatis senio commendet, adumbratam ejus imaginem repetere nititur ab appellationibus ad futurum Concilium, vel à Papà ad Papam melius informatum seu consultum, quarum varia exempla variis temporibus referuntur. Verùm hujusmodi appellationes, quid commune habent cum appellatione tamquam ab abusu, quæ interponitur ad Judicem secularem, & ad Parlamenta ? Imò si spectemus consilium & eventum hujusmodi appellationum ad proximum Concilium vel ad Papam melius consultum ; non aliud habuisse effectum compertum est, quām offenditionem & scandalum. Quid enim auxiliū sperandum erat ex appellatione ad futurum Concilium, quod convocari non poterat absque authoritate Pontificis ? Nec probabile erat fore ut à Pontifice contra se ipsum congregaretur, & in appellatione à Papà ad eumdem melius consultum, idem à seipso appellari nequibat ; quia appellatio non defertur nisi ab inferiori ad superiorē : & ex his satis intelligimus eā ætate nondum auditum fuisse nomen appellationistamquam ab abusu. Nec origo hujusmodi appellationum duci potest à querela Procerum Galliæ, quæ facta est tempore D. Ludovici, vel à querela Petri Cugnerii Procuratoris fisci quæ audita est tempore Philippi Valesii : quia querela Procerum Galliæ quæ facta est tempore D. Ludovici, facta est in Summum Pontificem, & est actus privatorum, quibus de re publica deliberare fas non fuit inscio Principe, de quo nè verbum quidem. Querela verò Petri Cugnerii dirigebatur ad Principem, super quā Rex nihil pronunciavit, sed inter Episcopos & Optimates regni collationem tantum indixit : quibus auditis, re cognitâ nihil innovandum duxit, nè pravo exemplo Jurisdictionis Ecclesiasticæ reverentia & observantia tentaretur, & summa collationis fuit sponsio Episcoporum, si quid emendandum esset, id emendari oportere judicio Ecclesiæ.

Sed ut ætas appellationum tamquam ab abusu accuratiū observetur, harum nè nomen quidem notum fuit temporibus Caroli VI. Caroli VII. Ludovici XI. & Catoli VIII. & nullum de his vestigium extat apud Masuerium qui scripsit tempore Caroli V. neque apud Joann. Gallum qui claruit tempore Caroli VI. neque apud Guidon. Papam qui scribere cœpit ab anno 1440. & à Judice Ecclesiastico ad Judicem secularem appellandum negant Masuer. tit. de appellat. num. 35. Jo. Gall. qu. 258. 385. Ste-

Q q ij

phan. Pasquier, disquisit. Francicar. libr. 3. cap. 27. hujusmodi appellatio-
num usum non altius repetit quām à temporibus Ludovici XII. hoc argu-
mento usus, quōd antea sub Carolo VIII. Rege à Joanne de Nanterre
Procuratore fisci anno 1484. appellatum à Legatione Balvæ Cardinalis ad
Sixtum Papam melius consultum : ex quo satis deprehenditur nondum
notum fuisse remedium appellantionis tamquam ab abusu. Hujusmodi ap-
pellationum cunabula suo ævo accepta refert Austrer. Praeses Tolosanus
qui claruit anno 1486. de potest. secular. regul. 2: fall. 30. cuius verba
non contemnenda : *Fallit in presenti regno, ubi Ecclesiastica potestas abu-
titur notoriè suâ Jurisdictione vel potestate ; quo casu etiam contra Clericos
concedi solent per Cancellarium litteræ in casu appelli ab abuso notorio vul-
gariter nuncupare, de quibus sēpenumérò dubitavi ubi fundari poterant in
jure. Numquam tamen audiri, neque vidi nisi semel, quōd super meritis hu-
jusmodi causarum appellantionum fuerit pronunciatum, sed dūntazat vel ap-
pellationes annullari, aut quōd appellantes non erant ut appellantes recipiendi,
quia à Judice spirituali non est ad secularem Jūdicem appellandum. Ab eo
tempore increbit usus appellantionum tamquam ab abuso, qui hodiè fo-
rum implet & onerat ; Benedict. in cap. Raynut. verb. si absque liberis.*
*§. 2. num. 49. Et idem in quocumque judicio Ecclesiastico, à quo potest ad Re-
gem & ejus Curiam recurri, conqueri, vel etiam appellari, & quotidie pra-
eticari solitum est, & Cancellaria litteras concedit. Non antiquiora Ar-
resta Curiæ in causâ appellantionis veluti ab abuso, quām ab anno 1533. re-
fert Ægid. Magister. tract. de appellat. tamq. ab abuso, & ab anno 1537.
Lucius libr. 2: placit. tit. 3. arr. 5. Tot seculis latuit usus appellantionum ad
Jūdicem secularem à Judice Ecclesiastico ; undenam prodiit ferreo secu-
lo? Tot Rēges & Principes qui per tempora clavum regni tenuerunt, itanè
supini & rerum publicarum expertes fuere, ut de coērcendâ Jurisdictione
Ecclesiasticâ non adverterint, vel eos id remedii effugerit? Sacrilegium
est dubitare de Principali judicio; L. disputare. C. de crimin. sacrileg. Una
extollenda tot Principum sapientia & religio, qui Jurisdictionem Eccle-
siasticam, eodem spiritu quo Ecclesiam ipsam, impensiùs coluere : nec
Ecclesiæ decus & compendium Reipublicæ damno cedere rati sunt. De
compescenda & angustanda Jurisdictione Ecclesiastica vehementius
compellatus est Philippus Valesius : sed re bene perpens, eam integrum,
& judicio suspensam reliquit, nè malum exemplum traderet posteris la-
befactandæ Jurisdictionis Ecclesiasticæ. Idem Deus propitius Ludovico
Theodato inspireret consilium, ut pace jam regno & orbi Christiano partâ,
Ecclesiæ pacem tribuat, eamque suæ dignitati restituat...*

CAPUT IX.

Proprii casus appellationis tamquam ab abusu expenduntur.

M. V.

SE MEL admisso usu appellationum tamquam ab abusu ab Ecclesiastico Judice ad secularem, scire valde expedit quibusnam in casibus locus sit huiusmodi appellationi, nè ad libidinem cuiusque in immensum ex crescet, & suis transgressis terminis, in Jurisdictionis Ecclesiasticae solum impunè & irreverenter graſsetur, non secùs ac torrens perruptis aggeribus universo circum agros devastat. Vulgus Forensium ponit casus seu apices appellationum tamquam ab abuso, nimisum infractionem sacrorum Canonum, & Decretorum sanctorum Patrum usu receptorum, transgressiōnē Constitutionum regiarum, contraventionē Arrestis supremarum Curiarum, & tentationē sive invasionē Jurisdictionis regiae & secularis; Imbert. libr. 3° institut. forens. cap. 6°: & in Enchirid. in verb. abuso. Rebuff. in Constitut. reg. tract. de appellat. tamqu. ab abuso. Pasquier libr. 3°. disquisit. Francic. cap. 27°: Chopin. de sacra polit. libr. 2°. tit. 4°. num. 1°. Burdin. in Constitut. regiam anni 1539. art. 5°. Ego satis intelligo quām intutus in lubrico gradiar; nimis invidiosum est Ecclesiam de jure suo cum Republica disputare; non æquo marte decernitur, cùm Ecclesia invalida & inermis certat adversùs mundi Principes & Potestates. Haud debent Episcopi de summo jure cum Potestatibus contendere, dispendio rerum redimentes pacem & securitatem Ecclesiæ, & schismatis occasionem devitantes; Augustin. in psalm. 71. *Excellentēs quippè in Ecclesiā, paci debent vigilanti intentione consulere, nè propter suos honores superbē agendo, schisma faciant compage diruptā.* Captā armis Apameā à Chosroë Pérsarum Rege, unā cum eo Thomas Apamensis Episcopus ludos circenses spectavit ut ejus ferociam emolliret, licet hoc Canon vetaret: *ως τὸ νενομούνεν σόφως ὑπέζην*, ut ait Evagr. libr. 4°. cap. 24°. Sed nè Ecclesia inaudita jus suum amittat, salvā majestate Principis, ei non immerito licet libertatem tot seculis inoffensam comiter & inculpatè tueri. Non invidendum ei solatum quod miseris relinquitur, lugendi & querendi: immò nefas est Episcopis silere, ubi salutari voce Ecclesiam juvandi sese præbet occasio, & in discrimine Ecclesiæ quo paecto sese gerant, exemplo insinuat David Psalm. 118. cùm ait: *Loquebar de testimoniiis tuis in conspectu Regum, & non confundebar.*

Nimis profecto vagos, effusos & effrænes esse casus appellationis tam-

Q q iij

quam ab abusu, est quòd dicamus, si singula ad amissim expendamus. Primum, si quid à Judice Ecclesiastico contra Canones tentetur, non parit abusum de jure. Non negatur appellationem tamquam ab abusu esse novissimum & subsidiarium remedium, quod petendum non est nisi deficiente Ordinario: sed violatio Canonum licet per se inducat gravamen, sententia lata contra Canones potest retractari, vel rescindi per appellationem simplicem ad Superiorem. Non sine injuriâ igitur, omisso simplicis appellationis remedio, decurrit ad appellationem tamquam ab abusu: frustà enim postulatur à Principe, quod de jure communi obtineri potest; L. Imperatores. ff. de reb. author. judic. possid. Et si quidquid tentatur à Judice Ecclesiastico contra Canones, daret causam abusu, omnino evacuaretur & extingueretur Jurisdictio Ecclesiastica, nec umquam deesset occasio appellandi tamquam ab abusu à sententiis Episcoporum: nulla enim existere potest sententia quæ gravamen contineat, à qua non appelletur tamquam ab abusu, quia omne gravamen contrahitur ex transgressione Canonum vel decretorum Pontificum; & si Judicem secularem admittamus judicem & arbitrum contraventionis sacrorum Canonum, ille unus erit interpres Canonum; quod proprium est Episcoporum, quia ejus est interpretari legem, cuius est condere, & Episcopis nefas est Scripturas & Canones ignorare; Synod. Tolet. IV. can. 24. *Sciant igitur Sacerdotes Scripturas sanctas & Canones, ut omne opus eorum in predicatione & doctrina consistat.* Et Celestin. epist. 3. ad Episcopos Apuliae & Calabriae: Nulli Sacerdotum liceat Canones ignorare, nec quicquam facere quod Patrum regulis possit obviare: Quæ omnia desumpta sunt ex can. ignorantia, & can. nulli Sacerdotum 38. dist. & Hieronym. in illud Aggæi cap. 2. *Interroga Sacerdotes legem: Sacerdos enim est scire legem, & ad interrogationem respondere de lege.* Et certè in causis abusus infraactio Canonum ab initio tantum spectabat ad Pragmaticam, & ideo petebantur Regiae litteræ ē Cancellaria, quæ concipiebantur sub formula infractionis Pragmaticæ, ex edicto Caroli VII. anni 1453. art. 84. 85.

Pariter & infraactio Principalium Constitutionum non est idonea causa appellationis tamquam ab abusu, quia Episcopi in negotiis Ecclesiasticis debent judicare secundum Canones & Decreta Pontificum; Nov. Justin. 6. init. Novell. Theodos. de Episcopor. ordinatione: *Episcopis Gallicanis, omnibusque pro lege sit, quidquid sanxit vel sanxerit Apostolice Sedis auctoritas.* Nec Constitutiones laicorum ligant Ecclesiam; cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, de Constitut. cap. decernimus, de judic. In quo ergo peccat Judex Ecclesiasticus, si judicans secundum Canones omittat Constitutiones, quæ ut plurimum pugnantes sunt cum Canonibus? Et si Constitutionum infraactio pariat abusum, quomodo se expedient judices Ecclesiasti-

ci quò caveant abusum : cùm enim Canones ut plurimùm discrepent à Constitutionibus quæ plerumque ex consuetudine in jūs transierunt , si fortè judicent secundūm Constitutiones , incident in abusūs laqueos , quia continget eos judicasse præter Canones ; quòd si judicent secundūm Canones , non effugient abusum , quia futurum est ut judicarint contra Constitutiones :

Multò minùs Arrestorum contraventio abusum generat , quia Ecclesia habet suas leges , id est , Canones qui habent vim legum : alioquin esset in potestate Judicis secularis evacuare & tollere Canones & Decreta Patrum , quod ferendum non est. Arresta Curiæ jus quidem faciunt , id est , habent vim rerum judicatarum , ita ut retractari non valeant , vel ab his appellari non possit , sed non habent vim Legum ; & hoc est quod dicitur in L. non ambigitur . ff. de legibus : *Non ambigitur Senatum jus facere posse.* Arresta Curiæ jus faciunt propter authoritatem rerum judicatarum quibus standum est ; L. si fidejussor. §. in omnibus. ff. mandat. L. si patronus. §. si quis cum esset , de boni libertorum ; sed non habent vim Legum , vel Edictorum Principis quæ similium causatum fata componunt ; L. 3. C. de legib. Arresta Curiæ sunt Decreta Senatus lata in certis causis inter privatos , quæ non habent vim legum , quia variè judicatur ex variis causarum figuris seu circumstantiis ; L. nonnumquam. ff. ad Trebell. Bonus Judex variè ex personis causisque judicat ; L. in fundo. ff. de rei vindicat. L. ob carmen. §. ult. de testib. L. ult. de oblig. & aët. Inde Judex non exemplis rerum judicatarum judicare debet , sed Legibus : nec enim si quid perperam fortè judicatum sit , in aliotum Judicum viatum trahi oportet ; L. nemo. C. de sentent. & interlocut. id est , Præses in jure dicendo non tam spectare debet quod major Magistratus judicarit , quam quod legibus & æquitati congruat. Non est contemnenda rerum sæpius iudicatarum authoritas ; L. 1. §. hoc autem. ff. ad Sylan. L. 1. §. si cohæredes , ad L. Falcid. idèò optima legum interpres dicitur consuetudo ; L. si de interpretatione. ff. de legib. id est , consuetudo res similiter judicandi : sed ea Judici non imponit legem. Legibus , non exemplis judicandum ; valde periculosest judicare exemplis ; sententia lata ex hypothesi , ex causis & personis vim legis generalis obtinere non potest , & sæpius per exempla rerum judicatarum legibus illuditur ; Cyprian. libr. de singularitate Cleric. Callidi argumentatores & jurisferiti fallaces ; qui dum cupiunt prævaricari controversias actionesque causarum , etiam ipsa jura transvertunt ; & cùm nolunt competentibus coerceri iussionibus legum , ad illudendos Judices inconvenientibus exemplis , velut similes conjecturas juris objiciunt. Quantò magis Judex Ecclesiasticus non obstringitur exemplis rerum judicatarum à Judice seculari , quod forum est peregrinum & alienum .

nun proorsùs Judici Ecclesiastico; Goffrid. Vindocinens. libr. 2. epist 24. *Omnino enim injustum est, & sacris Canonibus, sicut ipsi melius nostis, penitus obviare videtur, ut Ecclesiastica causa seculari & peregrino judicio terminetur.* Item Judices seculares de multis injuriâ judicant, secuti usum & consuetudinem fori secularis, quæ virtio usurpationis cœpit: quæ ratio igitur, ut Judex Ecclesiasticus non modò juris sui dispendium sustineat, dolorem dissimulatione & silentio premat; verùm etiam incubatorem sui juris laudare, & authorem rei judicandæ sibi habere cogatur? Et quidem Forensium meliores in censu casuum appellationis tamquam ab abusu, contraventionem Arrestorum tacuere, licet in aliis à plebe authorum non discrepent; Boér. qu. 297. num. 3. *Talia enim attentare, vel alia contra autoritatem & Regias Ordinationes, & Sanctorum Patrum Decreta, libertates & privilegia regni & regnolarum, vocatur abusus in Francia.* Imbert. libr. 2. Instit. forens. cap. 3. *Interdum verò prætermisso inferiorum decuriarum gradibus, ad summas reëcta licet appellare; scilicet si de abuso appellans queratur, quem his tantum speciebus aptari audivimus: primum, cum Judex Pontificius ea quæ Regie aut laice Jurisdictionis sunt, sibi vendicat & præripit: rursus item, cùm laicus regiusve Judex ea quæ ad Pontificium spectant, sibi arrogat: deinde si Basileensis Concilii seu Pragmaticæ Sanctiōnis Decreta, aut regie Constitutiones violentur & contemerentur vel à Judice, vel ab alia publica persona quæ ad judicium quipiam spectans exerceat.* Quod idem repetit in Enchirid. in verb. abusus, iisdem ferè verbis.

Inter casus Abusū connumeratur & tentatio seu interprisia adversus regiam seu secularem Jurisdictionem, hoc argumento quòd quilibet Judex potest tueri Jurisdictionem suam pœnali judicio; L. 1. ff. si quis jus dicent. non obtemperav. Sed hac in causa non videtur Judex secularis alio jure uti posse, quām quo utitur in Judicem Ecclesiasticum, exploso scilicet cap. dilecto, de sentent. excommunic. in 6. ex quo Judici Ecclesiastico licebat Jurisdictionem suam defensare spirituali gladio, id est, censoria Ecclesiastica adversus Judicem secularem. Regula enim juris utriusque est, quòd quisque juris in alterum dixerit, ut ipse eodem jure utatur. Et si admittamus Judicem secularem posse cognoscere propter abusum, de meritis sententiæ Judicis Ecclesiastici, inde duplex incommodum seu inconveniens emergit: unum quòd Judex secularis judicem se præstat in sua causa, contra L. qui Jurisdictioni. ff. de jurisd. alterum quòd par in parem sibi assūmit imperium, contra L. est receptum. ff. eod. Item quemadmodum ubi quæstio est de Jurisdictione seu competentia fori inter inferiores, cognitione pertinet ad Superiorem; & ubi quæstio occurrit duas inter Curias supremas, ea devolvitur ad Principem, cuius proprium est

st componere Jurisdictiones ; L. judicium solvitur. ff. de judic. cap. ut nostrum, de appellat. & Constitut. Caroli VIII. anni 1493. art. 72. ne scilicet tribunalia Judicium vario conflictu inter se, velut fluctus tempestuosi maris, collisione frangantur : ita si de Jurisdictione quæstio sit inter utrumque Judicem, non aliis convenienter adiri potest quam Princeps, qui Jurisdictionum fines componat. Ac ubi Petrus Cugnerius de molitionibus fori Ecclesiastici celebrem querelam deposituit, non adiit Senatum, etsi unus esset è cœtu, nempè Procurator fisci; verum rectâ convenit Principem, quem in re explicanda ita laborasse compertum est, ut omnia in pendentri reliquerit, nè tristi exemplo posteros provocaret in Jurisdictionis Ecclesiasticæ eversionem.

C A P U T X.

Appellationibus tamquam ab abusu imponendus est modus. Judicium Authoris de appellationibus tamquam ab abusu, idem quod Patrum Gallicorum de frustratoriis appellationibus ad Sedem Apostolicam. Appellationes tamquam ab abusu lethale virus disciplinæ Ecclesiastice. Cunctatio judiciorum Ecclesiasticorum excusat.

Ego non nihil concedam seculo, quod prioris disciplinæ austерitatē ferre non potest; Tacit. i. histor. *Nocuit antiquus rigor, & nimia severitas, cui jam parcs non sumus.* Appellationes tamquam ab abuso licet canonicas disciplinas omnino adversas, haud penitus explodi velim, sed modum eis imponi; nè quæ sine lege introductæ sunt, sine lege evagentur, & quasi cuniculis suffodiant universam Jurisdictionem Ecclesiasticam, & Ecclesiam ipsam quæ sine Jurisdictione salva & incolumis esse non potest. Appellationis tamquam ab abuso suffragium non rejecere Reges nostri; verum id suis finibus coercendum duxerunt, nec recipientum extra casus Constitutionum : Carolus IX. edito anni 1572. art. 5. *Les appellations comme d'abus ne feront, sinon es cas de nos Ordonnances.* Et Henricus III. in Constitutione Blesensi art. 59. *Défendons à nos Cours de Parlement de recevoir aucunes appellations comme d'abus, sinon es cas de nos Ordonnances.* Eodem consilio iidem Principes à disciplinâ & correctione appellari tamquam ab abuso non tulere; & si appelletur, appellationem quasi exsecuere, adempto proprio robore appellationis, cuius

effectus est ut suspendat judicatum; L. si causa cognita. C. de transact. atque ita demptâ vi appellationis, ut non suspendat executionem judicati, verum devolvat tantum causam appellationis ad Judicem secularem: quod ante statutum est & Constitut. Francisci I. anni 1539. art. 5. quæ omnia desumpta sunt ex cap. ad nostram. & cap. reprehensibilis, de appellat.

Appellatio tamquam ab abusu, quæ successit appellationibus ad futurum Concilium, & ad Papam melius consultum, non alio consilio primi-
tūs excogitata est quam ad tuendam Jurisdictionem Ordinariorum, & coercendas molitiones transalpinas. Absit igitur ut qualemque remedium convertatur in necem Ordinariorum, quorum gratiâ comparatum fuit. Appellatio tamquam ab abusu velut pharmacum tempestivè sumptum corpori forsitan prodest, sed eo utendum parciūs deficiente alio remedio; eo utendum tamquam ferro & igne, quibus interdum curatur corpus urendo, secando, cæteris remediis morbo imparibus. Denique idem mihi judicium de appellatione tamquam ab abusu, quod de inveteratis abusibus; ferendi, non amplectendi; omittenda adulta vitia, nè impares videamur, non fovenda; Tacit. 3. Annal. *Omittenda potius prævalida & adulta vitia, quam hoc adsequi ut palam fieret, quibus flagitiis impares essemus.* Dolendum quid vitio seculi sequior usus hujusmodi appellationum in legem desiit, ut veteres morbi corporis in naturam desinunt; Jo. Chrysostom. Sermon. In princip. indit. novi anni, de muliere quæ profluviū sanguinis patiebatur jam duodecim ab annis: εἰς φύσιν οὐ μετὰ τὸ πάλος απέπονται. In naturam, opinor, morbus evaserat. Indiscretas & frustratorias appellationes ad Sedem Apostolicam damnarunt Patres Gallicani, tamquam Jurisdictionis Ordinariorum, & disciplinæ Ecclesiasticæ exitium lethumive; Bernard. epist. 178. Vox unæ omnium, qui fideli apud nos curâ populis præsunt, justitiam in Ecclesia deperire, annullari Ecclesiæ claves, Episcopalem omnino vilescere autoritatem, dum nemo Episcoporum in promptu habeat ulcisci injuriæ Dei nulli liceat illicita quævis, nè in propria quidem Parochiā disputare. Causam referunt in vos, Curiamque Romanam. Rectè gesta ab ipsis (ut aiunt) destruitis, justè destructa statuitis. Quique flagitosi & contentiosi de populo, sive de Clero, aut etiam ex monasteriis pulsati, currunt ad vos: redeentes jaçtant & gestiunt se obtinuisse tutores, quos magis ultores sensisse debuerant. Ivo Carnotensi. epist 219. ad Paschalem II. Paternæ pietati suplicamus, ut de cætero senectutem meam propter superfluam & impunitam appellatorum licentiam vexari non permittatis. Dum enim premit nos à prælata potestate illata adversitas, regendi in nobis debilitatur authoritas; cum Ecclesiasticam in eos non audemus exercere disciplinam, qui eam adversus nos appellant non confidentiâ justitiae, sed pro di-

latione sententiae. Quantò magis magisque damnandæ sunt indiscretæ & quotidianæ appellations tamquam ab abusu, quæ passim interponuntur in necem Jurisdictionis Ecclesiasticæ.

Non de damno Jurisdictionis Ecclesiasticæ conqueror ; Ecclesia non querit quæ sua sunt, nec tuetur Jurisdictionem ut censum temporalem, sed ut mucronem spiritualem in defensionem disciplinæ, ad continendos Clericos in officio. Unum est quod doleo, appellationem tamquam ab abuso peti non ut auxilium & refugium, sed ut suffugium, ut utar verbis D. Bernardi de consider. ad Eugen. libr. 3. quod semel naeti Clerici, impunè luxuriantur & foenerantur, impunè seculariter vivunt ; & Episcopi nè sese committant Judici seculari, nè sacrum nomen dehonestetur in foro, multa ferunt quæ non erant ferenda. Intercessio Tribunorum plebis, si initia species, fuit sacrostantum auxilium, arx & palladium libertatis nostræ ; sed ut subiit intercedendi licentia, versa est in injuriam, alienarum simultatum instita, fax turbarum & bellorum civilium facta : ita & appellations tamquam ab abuso, quæ priùs in speciem institutæ dicuntur ad tuendam Jurisdictionem Ordinariorum, authoritatem Pragmaticæ & Concordati, insano usu desière in perniciem & exitium Ecclesie, & Jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut rectè observat Robert. Rer. judicat. libr. 3. cap. 5. Parvis initiis res abiit in immensum, & appellationis genus quod introductum est propter publicas causas, nunc usu corruptum vix locum habet nisi in causis privatorum ; & quod intolerabilius est, pessima hæc lues Reipublicæ Christianæ alitur & foveatur industriâ & ingenio Forensium, qui in hoc genere causarum ferè insaniunt, (nec ad votum audiuntur,) plaususque excitant in foro, nisi quotidiè orent causas appellationis tamquam ab abuso, & velut in theatro triumphent de humiliatione & contumeliâ sanctissimorum Episcoporum. Sacrostantorum nomen Episcoporum luditur & exfibilatur in foro ; zelus disciplinæ, typhi & tyrannidis insimulatur ; honestum studium tuendæ dignitatis Episcopalis, fastûs & ambitionis accusatur ; sicque falsâ interpretatione religio adulteratur, sanctitas Episcoporum fit ludibrium fori, & forum fit capitolium impunitatis Clericorum incontinentium & facinorosorum, & falso nomine contumelia Episcoporum vocatur disciplina : quæ olim fuit querela militum in Tribunos ; Tacit. i. histor. *Falsis nominibus supplicia & contumelias vestras disciplinam appellant.*

Ut Judici seculari, & appellationi velut ab abuso, locus seu color quæratur, Jurisdictionis Ecclesiastica morosa, jubilæa, pigra, sordida & quæstuosa depingitur, ut olim statua Zenæ Augustæ quæ erat formâ insignior, ab Andronico in statuam anûs rugis & canis obsitæ demutata, nè formæ gratiâ invidiam ejus cædis exacerbaret, & memoriam sceleris instaurâ-

ret; Nicet. in Andronic. Trinæ appellationis , trinæ sententiæ volumina pinguiores Officialium exactiones exaggerantur : verū quid? in foro seculari nonnè tertio appellare licet? Et cunctatio judiciorum nonnè prodest Judici ut animum informet , ut partes ad concordiam adducat hortando , suadendo , quod maximè est officium Episcopi : id exemplo suo, insinuat Augustin. Serm. 24. de verb. Apostol. *Fratres mei , in causis & negotiis vestris , quando ad nos judicanda veniunt , si homini Christiano dicunt pro tempore redimendo perdat aliquid suum ; quanto majore cura & fiduciâ debeo dicere ut reddat alienum ?* Officialium quæstus culpatur ; verū Ecclesia huic malo quā par erat providentia consuluit , vetando nē sacra Judices sportulas exigant ; ac si hac in re forte deliquerint , suos Judices habent, à quibus pro modo delicti coercentur. Nec propter vitium Judicis Ecclesia debet suā Jurisdictione carere : delictum Prælati non est in damnum Ecclesiæ convertendum ; can. si Episcopum. 15. qu. 7. cap. delictum , de regul. jur. in 6. Innocent. III. libr. 1. epist. 249. Concil. Tolet. II. can. 5. Nec enim justum est , ut pro pravis actibus Sacerdotum , Ecclesiæ quibus præminent sustineant damnum , & pro excessibus talium satisfactio ab Ecclesiis exigatur , cum Ecclesia cultores suos non ad litem , sed honestatem informet. Hoc jure ex Constitutione Conradi Beneficium Ecclesiasticum ob culpam Episcopi vel Abbatis non committitur in perpetuum , sed ad vitam Prælati , & post ejus mortem reddit ad Ecclesiam ; 2. Feud. tit. 40. Hoc jure usus Fridericus, Hartuicu. Bremensem , & Ulricu. Halberstatensem Episcopos regalibus multavit quoad viverent , quod ei defuissent in expeditione Italica ; Otho Frisingens. de gest. Frideric. libr. 2. cap. 12. *Hunc morem Principe secuto , non solum laicorum feuda , sed & quorumdam Episcoporum , id est Hartuici Bremensis , & Ulrici Halberstatensis regalia personis tantum , quia nec personis , sed Ecclesiis perpetualiter à Principibus tradita sunt , abjudicata fuere.* Quod Gutherus metro reddidit, Ligurin. libr. 2.

*Quin & Pontifices Halberstadensis , & ille
Sub quo Brema fuit , tali regalia jura
Amisere notā , personæ scilicet ipse ,
Non tamen Ecclesiæ : neque enim quod Pastor inique
Gesserit , Ecclesiæ fas est in damna refundi.*

C A P U T . XI.

Metropolitanus judex ordinarius Suffragancorum Episcoporum.

*Idem non habet Jurisdictionem in subditos Suffragancorum
nisi in casibus expressis.*

SI C U T Episcopus est Judex ordinarius totius Dioecesis , ita & Archiepiscopus est ordinarius suffraganeorum Episcoporum totius Provinciæ; can. Cleros. 21. dist. can. per singulas. 9. qu. 3. can. quia cognovimus. 10. qu. 3. Episcopi enim co-provinciales sunt subditi Archiepiscopo lege Metropolitanâ ; cap. Pastoralis , de offic. Ordinar. & in hanc sententiam Archiepiscopus dicitur habere curam & sollicitudinem totius Provinciæ ; d. can. per singulas. quia ejus curam gerit universaliter , non singulariter ; Gloss. in d. cap. Pastoralis. Et Metropolitanus non impropre dici potest Episcopus Episcoporum ; quod etiam de Lupo Trecensi Episcopo dixit Sidon. libr. 6. epist. 1. *Tu Pater patrum, & Episcopus Episcoporum :* Et Metropolis dicitur matrix & caput Provinciæ ; L. observare. 6. ingressum. L. si in aliam. fl. de offic. Procons. Mater urbium ; Ammiano libr. 14. *In excidium urbium matris Seleuciac efferebantur.* Mater civitatum , can. in illis. 80. dist. Non Primum aut Metropolitanorum nomine , quia matres civitatum non tenent. Metropolitanus est Judex ordinarius in causis civilibus & criminalibus Suffraganeorum : putà si Episcopus visitando Dioecesim Clericos gravet angarii & pro-curationibus supra modum , querela defertur ad Metropolitanum ; d. can. quia cognovimus : & si Episcopus sine causa Ecclesiarum sacris interdixerit , deponitur , nisi coram Metropolitanano sese purgaverit ; can. quicumque. 26. qu. 1. Et si civilis vel criminalis lis sit inter Episcopum , & Clericum sibi subditum seu Dioecesanum , Metropolitanus de ea cognoscit in Synodo Provinciali ; can. Episcopum. 6. qu. 1. can. si Clericus. 11. qu. 1. Synod. Constantinopolit. I. can. 6. Aurelianens. V. can. 17. Capitul. libr. 7. cap. 241. & haec se habent in minoribus causis criminalibus : majores enim quæ depositione dignæ sunt , pertinent ad solum Pontificem ; Conc. Trident. sess. 13. de reform. cap. 6. 7. 8. & sess. 24. de reformat. cap. 5.

Metropolitanus verò non est Judex ordinarius subditorum Suffraganeorum , quia illi habent suum judicem , nimirum Episcopum Dioecesanum ; can. in apibus. 7. qu. 1.. Metropolitanus nihil juris habet in Dioecesi Suffraganei , nisi quantum sacri Canones concedunt. , vel præsca consue-

tudo illis contulit ab antiquo; can. conquestus. 9. qu. 3. cap. duo simul, de offic. Ordinar. Ivo Carnot. epist. 83. Si enim concessum fuerit, ut *Metropolitanus in Ecclesiis comprovincialibus, absque consensu Episcoporum qui eis præsunt, quicquid voluerit valeat imperare, Clericos earundem judicare, vel ab officio suo suspendere; dignitati Episcoporum indigna fiet violentia, & authoritati sanctorum Patrum ruinosa injuria.* Quam ob causam Metropolitanus non potest unire Beneficia in Diœcesi Suffraganei, vel confirmare unionem sine assensu suffraganei Episcopi factam, quia in Diœcesi Suffraganei nihil debet contra Constitutiones canonicas attentare; cap. sicut unire, de excessi. Prælat. & Metropolitanus non potest consecrare Ecclesiam in aliena Diœcesi, etiam in suo fundo suoque sumptu ædificatam, sine consensu diœcesani Episcopi; Conc. Aræusic. I. can. 10. Arelat. II. can. 36. quos Nicolao I. perperam tribuit Gratianus, in can. si quis Episcoporum. 16. qu. 7. nisi hoc habeat ex speciali privilegio, vel consuetudine præscriptâ: quo jure Anselmum Cantuariensem Archiepiscopum, in Diœcesi Londinensi Ecclesiam quam Lanfrancus unus è decessoribus ædificarat, dedicasse memorat Eadmerus hist. libr. 1. *Veniens autem in villam suam quæ Herga vocatur, dedicavit illic Ecclesiam quam Lanfrancus quidem fabricaverat, sed morte præventus sacrare nequiverat. Inter quam dedicationem venerunt illuc duo Canonici de Sancto Paulo ab Episcopo Londoniæ missi, litteras ex parte Episcopi deferentes, in quibus ut ipsam dedicationem, donec simul inde loquerentur, differret deprecatus est: dicebat enim ipsam Ecclesiam in sua Parochia esse, & ob hoc licet in terra Archiepiscopi fuerit, dedicationem illius ad se pertinere. Audiens hoc Anselmus, & Antecessorum suorum antiquam consuetudinem sciens, ratus est ab ipso ministerio pro hominum precibus non cessandum; nec fecit: si quidem mos & consuetudo Archiepiscoporum Cantuariensium ab antiquo fuit & est, ut in terris suis ubicumque per Angliam sint, nullus Episcoporum præter se jus aliquod habeat, sed humana simul & divina omnia, velut in propria Diœcesi, in sua dispositione consistant, &c.* Hac de re Anselmus ipse libr. 3. epist. 19. Semper Archiepiscopus Cantuariae hanc habuit potestatem & consuetudinem, ut intra cuiusque Episcopi Diœcesim haberet Ecclesia Cantuariae villam aut Ecclesiam, quæ ejusdem Archiepiscopi proprii juris essent, quicquid de eadem villa, vel Ecclesia pertineret ad Episcopale officium, sive dedicatio, sive aliquid aliud.

Metropolitanus non habet Jurisdictionem in subditos Suffraganeorum, nisi in casibus expressis à jure, putâ in causis quæ per appellationem ad se devolvuntur; cap. Pastoralis. cap. duo simul, de offic. Ordinar. cap. Romana, eod. tit. in 6. cap. Romana, de foro compet. eod. cap. Romana, de appellat. eod. cap. Romana. cap. venerabilibus, de sentent. excom-

municat. eod. ab Episcopo seu ejus Officiali ad Archiepiscopum appellatur ; cap. 2. de consuetud. in 6. cap. ut litigantes , de offic. Ordinar. eod. Metropolitanus causas per appellationem devolutas potest judicare per se, vel illas subdito cuicunque Suffraganei sui in ejus Dioecesi delegare, volunti non invito ; d. cap. Pastoralis. d. cap. Romanâ , de foro compet. in 6. in sua vel in ejus Dioecesi à quo appellatum est , non alibi , nisi aliud de consuetudine obtineat ; d. cap. ut litigantes. Convenientius tamen de causis Suffraganeorum Metropolitanum judicare in ipsa Metropoli, duxit Gregor. Nyfse[n]ius in causa Helladii Episcopi: testem ipsum habemus in epist. ad Flavianum : εὐφεμέσορ διαι τριῶν , ἐπ τῆς μητροπόλεως γε εὖτε τέλος οὐνεψαν. Quod magis esse decoro consentaneum putarem , ut in ipsa Metropoli hominem convenirem. Metropolitanus non potest in Dioecesibus Suffraganeorum sibi constituere Officiale pro futuris causis , sed pro pendentibus tantum , cùm scilicet fuerit appellatum , nisi aliud de speciali consuetudine obtineat ; cap. Romanâ , de offic. Ordinar. in 6. cap. Romanâ , de appellat. eod. Metropolitanus quoque potest ordinariam Jurisdictionem exercere in tollendis pravis consuetudinibus Provinciæ ; cap. ad extirpandas. cap. ult. de filiis Presbyter. cap. ex frequentibus , de institut. vel contrà impedientes Jurisdictionem suam , putà visitando Provinciam potest coercere injuriam facientes sibi vel suis ; vel ubi convocat Concilium , per nuncios quos hac de causa destinat per Provinciam ; cap. Romanâ , de pœn. in 6. Canonicos absque manifestâ & rationabili causâ , in contemptum Episcopi , cessantes à divinis , Metropolitanus tamquam delegatus à Sede Apostolica potest censuris Ecclesiasticis coercere ; cap. irrefragabili. §. cæterum , de offic. Ordinar. cap. quamvis , eod. tit. in 6. Metropolitanus etiam potest missitare quæstores per universam Provinciam pro fabrica Metropolitanæ Ecclesiæ , & indulgentiam concedere per totam Provinciam ; cap. 1. de pœnitent. in 6. ita ut modum generalis Concilii non excedat ; cap. nostro , ex eod. tit. Item Metropolitanus Clericos cruce falso signatos , à fratribus militiae S. Joannis Hierosolymitani missos per totam Provinciam , prædicationis officio interdicere potest ; & si sint laici , excommunicationis mucrone percellere ; cap. tuarum , de privilegiis.

Si Episcopus à Metropolitanu[m] monitus , subdito non jure excommunicato absolutionis beneficium deneget , Metropolitanus receptâ cautione juratoriâ de satisfaciendo , eum absolvere poterit ; cap. ad reprimendam , de offic. Ordinar. cap. per tuas , de sentent. excommunicat. cap. venerabilibus , eod. tit. in 6. nec non Metropolitanus aditus per querelam potest supplere negligentiam Suffraganeorum ; putà potest cogere Episcopum ut sibi constituat Oeconomum seu Vicarium , vel eo cessante potest ipse

constituere ; can. cùm simus. 9. qu. 3. can. in nona. 16. qu. 7. idem de Decano seu Archipresbytero rurali ; cap. ult. de offic. Archipresbyter. sic & potest cogere Episcopum suffraganeum cessantem in unctione Seminarii ; Conc. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 18. imò & visitando potest punire notoria crima, propter negligentiam Suffraganeorum; cap. 1. §. notoria ; de censib. in 6. Vacante Sede Episcopali morte Episcopi, Jurisdiçtio Episcopalis , vel administratio rerum Ecclesiæ non devolvitur ad Metropolitanum , sed relinquitur penè Capitulum , exceptis duobus casibus. Primus est , si non sint idonei Clerici in Ecclesia ; can. non liceat alicui. 12. qu. 2. Secundus est , si Capitulum res Ecclesiæ perperam administraret , tunc Metropolitanus causâ cognitâ , visitatorem seu administratorem sedi vacanti potest imponere ; cap. 1. & ult. de suppl. neglig. Prælat. in 6. Olim tamen Metropolitanus vacantem Ecclesiam per se curabat , donec Episcopus ordinaretur , vel eam viciniori Episcopo commendabat. Foro-Corneliensem , nunc Imolensem Ecclesiam , quæ tunc pertinebat ad Mediolanensem Metropolim , forte vacantem Constantio Episcopo viciniori commendavit Ambrosius Mediolanensis Episcopus , quod eò non posset excurrere per tempus Quadragesimæ : testis ipse Ambros. epist. 44. *Commendo tibi , fili , Ecclesiam que est ad forum Cornelii , quod eam de proximo intervallis frequentius , donec ei ordinetur Episcopus. Occupatus diebus ingruentibus Quadragesimæ , tam longe non possum excurrere.* In Anglia , vacante Sede Episcopali , baculus pastoralis deferebatur ad Metropolim , & collocabatur super altare Metropolis ; Eadmer. hist. libr. 4. *Supra memoratus Gundulfo Episcopo de hac vita sublato , Anselmus ad eum sepeliendum Roffam ivit : Baculus autem Episcopalis Cantuariam ab Ernulfo Monacho Roffensi , qui ejusdem Episcopi Capellanus extiterat , pro more de latus est , & in præsentia fratrum super altare Domini Salvatoris presentatus.* Vacantium Episcopatum Ecclesiarum fructus unius anni Rex sibi vindicabat , Jurisdictionem & quicquid emolumenti inde erat , Metropolitanus ; Polydor. Virgil. Rer. Anglicar. libr. 10. Item per jus ipsis Regibus licet & Episcopatum vacantium prædia recipere , ac fructus in sex menses , vel in integrum annum debitos capere , aut ab illis quibus ea sacerdotia dantur exigere ; quemadmodum interea dum vacant , primus Provinciæ Antistes in Episcopalibus ipsis jurisdictionem habet , & quicquid emolumenti inde est , ei est.

CAPUT XII.

*Jura & munia Metropolitanorum. Lapsus Ecclesiasticae discipline
ex omissione Conciliorum Provincialium.*

METROPOLITANUS est iudex ordinarius totius Provinciæ. Hoc jure is potest visitare Provinciam, & procurationes exigere à subditis Suffraganeorum; cap. sopiae. cap. super eo. cap. cùm nuper, de censib. cap. 1. & ult. eod. tit. in 6. cap. cùm ex officii, de præscript. quod dicitur fieri jure metropolitico; cap. cùm à nobis, de arbitr. Jo. Gallus. qu. 196. Archiepiscopus dum lustrat Provinciam, potest notoria crimina punire, cùm super his meritò notari possit negligentia Ordinariorum; Confessiones subditorum Suffraganeorum audire, & absolvere confitentes, ipsisque pœnitentiam injungere; d. cap. 1. & ult. de censib. in 6. Hodiè Metropolitanus non potest visitare Provinciam, & Suffraganeorum Diœceses, nisi causâ cognitâ & probatâ in Concilio Provinciali, putâ propter negligentiam Ordinariorum; Conc. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 3. Veteri jure Metropolitanus debet convocare Concilium Provinciale bis in anno; Conc. Nicen. can. 5. Antiochen. can. 20. Chalced. can. 13. Leon. epist. 82. can. de Conciliis. can. habentur. can. propter. can. pervenit. 18. dist. Idem statutum in Synodo Constantinopolitana 2. Socrat. libr. 5. cap. 8. ἀποστολὴ δὲ, ότε εἰ χρήσια καλέσοι την καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν, ήταν οὐδεὶς ἐπαρχή εἰ τύρων δοκιμή. Itemque statuerunt uti, si usus postularet, res cuiusque Provinciæ Concilium Provinciale dispensaret. In Gallia penès Metropolitanum fuit congregatio Concilii Provincialis; Gregor. Tur. libr. 5. cap. 20. Quod cùm Rex Guntramnus comperisset, congregari Synodus apud urbem Lugdunensem jussit: conjunctaque Episcopi cum Patriarchâ Nicetio beato, is fuit Archiepiscopus Lugdunensis. Et Idem libr. 9. cap. 20. Sed juxta consuetudinem Canonum placebat glorioissimo nepoti vestro, ut unusquisque Metropolitanus cum Provincialibus suis coniungeretur, & tunc quæ inrationabiliter in regione propriâ fiebant, sanctione sacerdotali emendarentur. Concilium apud Arvernam civitatem pro Parochis Cadurcinis, à Sulpitio Metropolitano Bituricensi celebratum refert idem Greg. Tur. libr. 6. cap. 38. Theodosius Ruthenorum Episcopus obiit, & Innocentius Gabalitanorum Comes elititur ad Episcopatum; opitulante Brunichilde Reginâ: sed assumpto Episcopatu, confessim Ursicinum Cadurcinæ urbis Episcopum laceffere cœpit dicens, quia Diœceses Ruthenæ Ecclesiæ debitas retineret. Unde factum est, ut diuturnâ intentione gliscente,

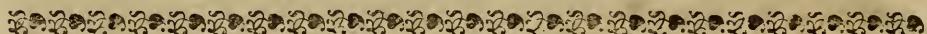
post aliquot annos conjunctus Metropolitanus cum suis Provincialibus, apud urbem Arverniam residens, judicium emanaret, scilicet ut Parochias, quas numquam Ruthena Ecclesia tenuisse recolabatur, recipere: quod ita factum est. Medio jure Concilium Provinciale à Metropolitanano semel in anno celebrari placuit; Synod. VI. in Trull. Synod. VII. can. 6. can. quoniam. 18. dist. Concil. general. Lateranens. cap. sicut, de accusat. cap. grave nimis, de præbend. Hodiè saltem quolibet triennio; Conc. Trident. sess. 24. de reform. cap. 3. Metropolitanus non potest exarbitrari Ecclesiæ à Suffraganeis vocatis ad Synodum; can. de eulogiis. 18. dist.

Metropolitanus in Concilio Provinciali debet habere tractatum de corrigendis excessibus, & reformatis moribus Suffraganeorum, & ob id statuere idoneos inquisitores, qui per totum annum simpliciter & de pleno fine Jurisdictione sollicitè inquirant, quænam correctione & emendatione egeant, & ea perferant ad Metropolitanum & Comprovinciales suos in proximo Concilio Provinciali, & quæ super his in eo statuta fuerint caueant observari, Decreta Concilii Provincialis publicaturi in Episcopilibus Synodis annuatim per singulas Dioeceses celebrandis; d. cap. sicut. can. Episcopus in Synodo. 35. qu. 6. & hi sunt quos testes Synodales vocat. cap. præterea, de testib. cogend. quod in Synodo Provinciali publicè legerentur & probarentur, & vice Synodi fungerentur; Ambro. epist. 79. Vicem enim Synodi receperitis, quos ad examinandum Synodus elegit. Metropolitanus in Concilio Provinciali debet diligenter inquirere, an Suffraganei conferant Beneficia indignis. Quod si Episcopus post alteram monitionem deprehensus fuerit conferre Beneficia indignis, per Metropolitanum in Synodo Provinciali suspenditur à collatione beneficiorum institutâ idoneâ persona, quæ suspensi defectum suppleat in Beneficiis conferendis; d. cap. grave nimis. Episcopi votati ad Synodum adesse debent: quod si non liceat propter ætatem, valetudinem, vel aliam causam, debent se excusare apud Metropolitanum per litteras suas tractorias vocant, alioquin poenæ causâ propriæ Ecclesiæ communione debent coerceri; can. Episcopus. can. placuit. 18. dist. Quod si antequam Concilium solvatur, à Concilio discedant sine commeatu, à fratribus communione suspenduntur; Concil. Arelat. II. can. 19. can. si quis autem. ead. dist. vel à Missarum officio per sex menses; Conc. Aurelian. V. can. 18. Metropolitanus non potest vocare ad Synodum Provincialem, Episcopos alterius Provinciae. Hac de causa Victorini Primatis Numidiæ tractoriā quâ Mauritaniæ Episcopos simul cum Numidicis ad Synodum convocabat, arguit Augustin. epist. 217. Legi in eadem tractoriâ, etiam ad Mauritaniae esse scriptam, quas Provincias scimus habere suos Primates. Quod si ex eis ad Numidiam convocandum esset Concilium, oportuit utique ut aliquorum Maurorum Episcoporum,

qui illuc priores sunt, nomina in tractoria ponerentur. Ivo Carnotens. epist. 236. Nusquam enim reverenda Patrum sanxit autoritas, nusquam hoc servare consuevit antiquitas, ut primæ sedis Episcopus Episcopos extra Provinciam propriam positos invitaret ad Concilium, nisi hoc aut Apostolica Sedes imperaret, aut una de Provincialibus Ecclesiis, pro causis quas intra Provinciam terminare non poterat, primæ Sedis audientiam appellaret.

Floruit disciplinæ Ecclesiasticæ genius, quamdiu Metropolitani Provincialia Concilia quot-annis vel saltem crebreis celebrare studuerunt, quibus Suffraganeorum negligentia & remissio coercetebatur, status Ecclesiarum, Episcoporum & Clericorum vivendi ratio observabatur: sed his omissis, brevi tractu collapsa est Ecclesiastica disciplina. Inde Episcopatus in manus laicorum cecidere, Ecclesiæ factæ sunt stipendia militum, præda & deliciae laicorum. Ecclesiæ cladem deplorat, & ejus causam insinuat Bonifac. Moguntin. epist. 132. ad Zachariam S. P. Franci, ut seniores dicunt, plusquam per tempus octoginta annorum Synodus non fecerunt, nec Archiepiscopum habuerunt, nec Ecclesiæ canonica jura alicubi fundabant, vel renovabant. Modò autem maximâ ex parte per civitates Episcopales, sedes traditæ sunt laicis cupidis ad possidendum, vel adulteratis Clericis scortatoribus & publicanis seculariter ad perfruendum. Instaurandæ Ecclesiasticæ disciplinæ causâ jam ferè extinctæ, Concilia Provincialia instaurati, implorata à Principe libertate coëundi, jam olim placuit Patribus Conc. Parisiensis VI. quod habitum est anno 829. part. 1. can. 26. In reprobis inter cetera, quæ Ecclesiasticæ authoritati, imò divinæ contrariaunt, miserabilis ac periculosa temporis nostri consuetudo, quæ valde ab authoritate canonica abhorret, eò quod Episcoporum Concilia bis in anno, sicut mos canonicus docet, per unamquamque Provinciam non fiunt, & ob id Ecclesiasticæ utilitati magnum dispendium, & Principalibus auribus insolens impedimentum, & multorum impunitas nascitur flagitiorum. Proinde omnibus nobis per necessarium visum est, ut ab Imperiali celsitudine, libertas temporis imploretur, quo hæc ad honorem Dei, & utilitatem sanctæ Dei Ecclesiæ, multorumque correctionem, congruenter decenterque fieri possint. Et si hæc aliquâ præpediente necessitate bis nequeunt, saltem in anno semel fiant: quoniam si hæc semel, ut dictum est, in anno per unamquamque Provinciam celebrata fuerint, & honor Ecclesiasticus vires ordinis sui obtinebit, & impudentia quorundam superborum Clericorum, quæ passim authoritate canonica calcatâ auribus Imperialibus molestiam ingerit, cessabit, & impunitas diversorum flagitiorum locum delitescendi quem nunc habet, non habebit, & alia multa quæ haec nussecus, quam Ecclesiastica disciplina docet, inceperunt, ordinem suum Domino auxiliante, servabunt. Recidivo Ecclesiæ vulnere Conciliorum Provincialium celebrandorum solemnis usus defecit, non sine maximâ

labe, & dispendio Ecclesiasticæ disciplinæ: utinam diebus nostris felici postliminio restituatur, & Metropolitanus intelligent quantum damni & decoris sibi & Ecclesiæ contingat, ex casu & quasi caducitate Provincia- lium Conciliorum. Sublatâ electione Episcoporum, Metropolitanis adempta est confirmatio & consecratio electorum. Cognitio de causis subditorum Suffraganeorum quæ pertinet ad Metropolitanos, passim intercipitur per appellationes veluti ab abusu: unicum eis restat dignitatis & potestatis argumentum Synodi Provincialis convocandæ jus, quod si eis tollatur, Metropolitanorum nomen & auctoritas evanuit. Est igitur quod sibi caveant, nè hocunico lumine priventur; L. illicitas. §. nè tenues. ff. de offic. Præsid. Clem. I. §. in cessationibus, de sentent. excommunic.

C A P U T X I I I .

Ad Metropolitanum pertinet confirmatio & consecratio electorum Episcoporum. Metropolitanus habet jus Crucis præferendæ per universam Provinciam. Idem habet jus Pallii.

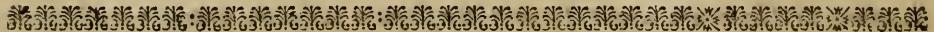
Ad Metropolitanum spectat confirmatio electi in Episcopum; Conc. Nicen. can. 4. can. 1. dist. 64. cap. Suffraganeis. cap. cum inter. cap. cum dilectus, de elect. cap. quæ fronde, de appellat: Metropolitanus electus & confirmatus, etsi nondum consecrationem acceperit, potest confirmare electum; cap. 1. de translat. Episc. quia potest exercere ea quæ sunt Jurisdictionis, non Ordinis; cap. transmissam. cap. nosti, de elect. Ad Metropolitanum etiam pertinet Ordinatio & consecratio Episcoporum; Conc. Nicen. can. 4. & 5. Antioch. can. 19. can. Episcopi. 64. dist. can. sanè. can. Episcopus 65. dist. can. qui in aliquo. 51. dist. Hoc jure Silvestrum designatum B. Tetrico successorem in Episcopatu Lugdunensi, Lugdunum iter arripuisse ut consecrationem acciperet à Nicetio Archiepiscopo Lugdunensi, refert Gregor. Tur. libr. 5. hist. cap. 5. *Interea transfeunte beato Tetrico, hic tonsa capite Presbyter ordinatur, accepta omni potestate de rebus Ecclesiæ: qui vero ut benedictionem Episcopalem Lugduni accipiat, iter parat.* Episcopus vero debet ordinari à tribus Episcopis, non sine præsentia vel consensu Metropolitanus; Conc. Nicen. can. 4. & 5. can. Episcopi & seq. 64. can. sanè. & seq. 65. dist. cap. si Archiepiscopus, de tempor. Ordinat. Metropolitanus priusquam Pallium acceperit, non potest Clericos ordinare, Episcopos consecrare, Concilium Provinciale convocare, Chrisma confidere, quæ omnia sunt Ordinis; can. quoniam. 100. dist. cap. significasti, in antiqu. cap. quod sicut. §. pen. de elect. Metro-

politanus quidem non potest consecrare Episcopos sine Pallio : ob id cùm Richerio Senonensi Archiepiscopo ad tempus pallio interdictum esset, ab Urbano II. ei indultum est interim pallio uti in consecratione Guillelmi electi Parisiensis ; Ivo Carnotensi. epist. 50. *Inde mando vobis ex parte domini Papæ, ut si Parisiensis Ecclesia eum sibi ordinari & consecrari postulaverit, ante festum sancti Remigii secundum authoritatem & consuetudinem Ecclesiae vestrae ei manum imponatis, & honore Pallii ad tempus vobis interdicto, in ejus ordinatione & consecratione uti nullatenus formidetis. Metropolitanus, inquam, priusquam pallium acceperit, non potest consecrare Episcopos, verumtamen potest mandare Suffraganeis, ut electum qui ejus ad Jurisdictionem pertinet consecrent; cap. Suffraganeis, de elect. quia electus & confirmatus demandando suis Suffraganeis, ut electum consecrent, exercet ea quæ sunt Jurisdictionis. Mandatum de consecrando est Jurisdictionis, non Ordinis; & ideo non potest id officii mandare aliis quam Suffraganeis, qui semel mandatâ potestate consecrandi eam exercent ut propriam; L. legali. ff. de offic. Proconsul.*

Metropolitanus potest per se consecrare Episcopos, adjunctis duobus Episcopis, vel rem alteri demandare; cap. quod sedem, de offic. Ordinar. Cùm Faustianus à Gundovaldo incubatore Aquitanæ, Aquensis Episcopus designatus esset, Bertramnus Burdigalensis Archiepiscopus sibi cavens, ejus consecrationem mandavit Palladio Santonensi Episcopo; Gregor. Tur. libr. 7. cap. 31. *Dum autem in hac urbe morarentur, Faustianum Presbyterum Aquensi urbi Episcopum ordinari præcipiunt. Nuper enim in Aquensi urbe Episcopus obierat, & Nicetus comes loci illius, germanus Rustici Vici-Julienensis Episcopi, præceptionem ab Chilperico elicuerat, ut tonsoratus civitati illi Sacerdos daretur. Sed Gundovaldus destruere nitens ejus decreta, convocatis Episcopis jussit eum benedici: Bertramnus autem Episcopus qui erat Metropolis cavens futura, Palladium Santonicum injungit qui eum benediceret; &c. Episcopus cùm consecratur, professionem obediencie & reverentie praefat Archiepiscopo, quæ vocatur sponsio canonica; can. quanquam. 23. dist. cap. dilecti, de major. & obed. Conc. Vernens. I. can. 2. Capitul. Carol. Magni. addit. 4. cap. 87. Ivo Carnotensi. epist. 61. *Timentes rei fieri sponsiois quam Metropolitanæ Sedi fecimus. Metropolitanu protelante post monitionem electum consecrare, consecratio devolvitur ad Summum Pontificem, salvo Metropolis privilegio; can. nunc vero. 9. qu. 3. Recusante Richerio Senonensi Archiepiscopo, Ivonem Carnotensem Episcopum propriis manibus consecravit, Urbanus II. salvâ Metropolitanu canonica obediencie, de quo extant litteræ ipsius Pontificis, quæ præfixæ sunt epistolis Ivonis: Nostra itaque fuit licentia Carnotenses, venerabilem Presbyterum Ivonem canonico ordine-**

in Episcopum elegerunt: cum autem a te consecrationis gratiam pro more Ecclesiae petivissent, tua ei fraternitas manum imponere recusavit. Ad nos igitur ipsis venientibus, & consecrationis ejusdem gratiam depositib[us], Nos qui viri religionem jamdudum noveramus, & ejus eligendi licentiam dederamus, petitioni justae deesse nequivimus: consecratum ergo eum, salvâ Ecclesie tua obedientia, remittentes, &c. Hodiè ex quo per Concordata promotio Episcoporum reservata est Summo Pontifici, salvâ Principi designatione seu nominatione, Metropolitanus amisit omne jus quod ei erat circa consecrationem Episcoporum, & ea solet a Pontifice demandari tribus Episcopis, et si minimè comprovincialibus.

Metropolitanus habet jus Crucis præferendæ per totam Provinciam; cap. 1. Ut lit. pendent. : Vita & process. B. Thomæ Cantuar. libr. 1. cap. 35. *Intraturus Cameram Regis, ibi enim Regis præstolabatur adventum, ad ostium ipsum a crucis bajulo crux accepit, & palam cunctis videntibus ipse eam bajulat, sequentibus eum Episcopis, & id aliter quam decuit interpretantibus.* De quo & Guill. Neubrigens. libr. 2. cap. 16. Etiam in locis exemptis Metropolitanus habet jus Crucem præferendi, & in Pontificalibus celebrandi; Cle. ult. de privil. Metropolitanus etiam habet jus Pallii, quod est proprium insigne dignitatis & potestatis Metropolitanorum, quo confertur plenitudo Pontificalis officii; cap. quoniam. & seqq. 100. dist. d. cap. significasti, deelect. cap. nisi, de author. & usu Pallii.

C A P U T X I V .

Jura Primatum. Peregrina judicii. Primatus Senonensis. A Metropolitanano appellatur ad Primatem, vel ad Sedem Apostolam.
Primatus non continet gradum Jurisdictionis necessaria, contra Fevretium.

SI C U T Episcopus præst cuique Diœcesi, Metropolitanus seu Archiepiscopus uni Provinciae, ita & Primas pluribus Provinciae, seu synthesi Provinciarum; can. in illis. 81. dist. Leo IX. epist. 4. Primitus est Episcopus & Metropolitas electos confirmare & consecrare; Leo epist. 84. Conc. Carthag. I. can. 12. can. de personâ. can. placuit. 65. dist. can. Metropolitanus. 63. dist. Inconsulto Primate cujusque Provinciae, Episcopus non potest a Metropolitanano ordinari; d. can. de personâ. d. can. placet. can. si Primate s. 5. qu. 2. Imò Carthaginensis Episcopi & Primitus Africæ est consecrare Episcopos totius Africæ; Synod. Carth. III. can. 45. Fuit sem-

per hæc licentia Sedi Carthaginensi , unde vellet & de cuius nomine fuisset conventus , pro desiderio cuiusque Ecclesiæ ordinare Episcopum : Quod repetitum est Conc. African. can. 22. Et hoc jure Augustinus Hippomensis Episcopus ordinatus à Megalio Calamensi Episcopo Numidiæ Primate , non sine consensu Primatis Carthaginensis , de quo Possid. in ejus vita. Unde amplius formidans idem venerabilis senex (is erat Aurelius Hippomensis Episcopus , qui Augustinum sibi adscivit adjutorem , & futurum successorem.) & sciens se corpore & aetate infirmissimum , egit secretis litteris apud Primate Episcopum Sedis Carthaginensis , allegans imbecillitatem corporis sui , & atque gravitatem , & obsecrans ut Hippomensi Ecclesiæ ordinaretur Episcopus , qui suæ Cathedrae non tam succederet , sed Consacerdos accederet Augustinus : quæ igitur beatus Valerius optavit , & rogavit satagens , rescripto impetravit. Et hoc ius Carthaginensi Primi restitutum , receptâ à Vandalis Africâ ; Nov. Justin. 131. cap. 4. Idem juris fuit Toletani Episcopi & Primatis Hispaniae , consecrare Episcopos à Rege electos , & ab ipso Primate probatos , salvo privilegio Metropolitanus , ita ut Episcopus post Ordinationem intra tres menses proprium Metropolitanum adiret obsequii & reverentiae ergo ; Conc. Tolet. XII. can. 6. can. cùm longè . 63. dist. Tarragonens. can. 5. can. si quis in Metropolitanana. 65. dist. Primatus etiam est Synodos è Provinciis subditis convocare ; Leo epist. 84. Hormisd. epist. 1. Gregor. libr. 4. epist. 52. sed & nonnumquàm urgentibus negotiis , quosdam è diversis Provinciis ad se evocare , de negotiis illis consultatueros ; Gregor. eod. loc. Hæ sunt præcipuae vices Primatum Synodus convocare Episcoporum totius Diœcesis , Decreta Sedis Apostolicæ subditis Episcopis & Metropolitanis intimare , gesta in Synodo referre ad Sedem Apostolicam , & majora negotia quæ spectant ad Sedem Apostolicam disponenda satagere , ut specialiter expressum est litteris Joannis VIII. de Primatu Ansegisi Senonensis Archiepiscopi , quæ in Synodo Pontigonensi lectæ sunt præsente Carolo Caluo , & agrè receptæ ab Episcopis Galliarum , nec aliter quàm salvo singulis Metropolitanis privilegio Ecclesiæ ; Aymoin. continuator libr. 5. cap. 33. Resedit dominus Imperator in Synodo , & legit Joannes Tuscanensis Episcopus epistolæ à Domino Apostolico missas , cum quibus & legit epistolam de Primatu Ansegisi Senonensis Archiepiscopi , ut quoties utilitas Ecclesiastica dictaverit , sive in evocanda Synodo , sive in aliis negotiis exercendis per Gallias & Germanias , Apostolicâ vice fruatur , & rursus quæ gesta fuerint , ejus relatione , si necesse fuerit , Apostolicæ Sedi pandantur , & majora negotia ac difficiliora quæque suggestione ipsius à Sede Apostolicâ disponenda , & enucleanda querantur. Potentibus autem Episcopis , ut eis permetteretur ipsam legere epistolam quibus erat directa , non adquievit Imperator , sed responsum quæsivit ab eis , quid

de his iussis Apostolicis responderent. Quorum responsio talis fuit, ut servata singulis Metropolitanis jure privilegii, secundum sacros Canones, & juxta Decreta Sedis Romanæ Pontificum ex eisdem sacris Canonibus promulgata, domini Joannis Papæ Apostolicis iussionibus obedirent, &c. Odorannus in Chronic. ex actis Synodi Pontigonensis: Sicut Dominus Joannes sanxit, conjubente & condecernente Domino, ac glorioissimo Carolo Imperatore semper Augusto, Ansegisum venerabilem Senonensem Archipræfulem suam vicem tenere, & Primatum Galliæ & Germaniæ contulit, in evocanda Synodo, & diffinienda canonice, si quæ insurrexerint necessaria, ut & quælibet graviora ad notitiam ipsius referat; & nos unanimi devotione laudamus. De jure Primas non potest quicquam disponere, ordinare, vel judicare in Parochia alterius, nisi in casibus à jure expressis, putâ si invitatus fuerit, id est, rogatus, à Diœcesano; can. nullus Primas. 9. qu. 2. can. nullus Primas. ead. caus. qu. 3. quia judicia peregrina sacris Legibus vetantur, hoc est quæ sunt non sui Judicis, licet Ecclesiastici; can. peregrina. can. leges. 3. qu. 6. Ivo Carnotensi. epist. 35. Peregrina judicia nullius esse momenti, Decretorum pariter & Canonum generali sanctione decernit authoritas. Et eò aliquidens idem epist. 85. Cum autem in Provincia vestra peregrinum sit judicium nostrum, peregrinum tamen non putamus esse consilium nostrum. Si lis sit inter Episcopum vel Clericum, & Metropolitanum, cognitio est Primitatis; Conc. Chalced. can. 9. can. si Clericus. 11. qu. 1. can placuit 16. qu. 6. Nec non Primitatis est Episcopis & Metropolitanis, extra Diœcesim, vel Romam proficiscentibus, formatas, id est, dimissorias litteras concedere; Zozim. epist. 5. 9. & 11. Ejusdem est de rebus in Synodo Provinciali judicatis recognoscere & judicare; Leo epist. 84. cap. 7. de Conciliis. 18. dist. can. can. si inter. 6. qu. 4. Primas seu Patriarcha non potest cognoscere de causis subditorum Episcoporum vel Metropolitanorum, nisi de his quæ per appellationem ad se devolvuntur: quia Primas nihil juris habet præ ceteris Episcopis, nisi quantum sacri Canones, vel præcepta illis consuetudo contulit; can. conquestus. 9. qu. 3. cap. duo simul, de officio Ordinar. quo nixus Ivo Carnot. Episcopus Senonensis Provinciæ, à Primate Lugdunensi vocatus ad Synodum apud Ansam celebrandam, scripsit Primatem nihil juris habere extra Provinciam, nisi in causa appellationis; epist. 236. Nusquam enim reverenda Patrum sanxit authoritas, nusquam hoc servare consuevit antiquitas, ut prima Sedis Episcopus Episcopos extra Provinciam positos invitaret ad Concilium, nisi hoc aut Apostolica Sedes imperaret, aut una de Provincialibus Ecclesiis, pro causis quas intra Provinciam terminare non poterat, prima Sedis audientiam appellaret. A Metropolitanano appellatum ad Primatum Lugdunensem narrat, & Guillelm. Brito Philipid. libr. 2.

*Et Lugdunensis quo Gallia tota solebat,
Ut fama est, Primate regi, causasque referre
Difficiles, ut ibi lis ultima litibus esset,
Nec mittebatur lis ulla, nisi quam
Lugdunense forum per se finire nequisset.*

A Metropolitano appellatur ad Primatem, vel ad Sedem Apostolicam, can. si quis putaverit. 1. & 2. 2. qu. 6. Fevret. tamen libr. 9. cap. 3. num: 12. censet à Metropolitano non posse appellari ad Sedem Apostolicam, omisso Primate, adducto in hanc rem ex Rebuff. in Concord. tit. de frivol. appellat. Arresto Senatus Parisiensis anni 1525. in causa Abbatis Omnium Sanctorum Andegavensis, contra quem judicatum temerè ab eo appellatum à Metropolitano Turonensi ad Sedem Apostolicam, omisso Primate Lugdunensi, damnatâ consuetudine contraria. Ego non nego inter volentes licere appellare à Metropolitano ad Primatem: sed nihil vetat à Metropolitano appellari ad Sedem Apostolicam, omisso Primate; quod Primas non constitutus necessarium gradum Jurisdictionis, sed voluntarium dumtaxat, inter eos qui ultrò se submittunt Jurisdictioni Primitatis. In Gallia enim non plures quam tres gradus Jurisdictionis admittuntur, quorum in censu Episcopus statuit primum gradum, Metropolitanus secundum, Sedes Apostolica tertium & ultimum, ita ut nullus locus sit Primi, nisi detur quartus gradus Jurisdictionis. Et hoc ita verum est in hoc regno non recipi plures quam tres gradus Jurisdictionis, ut Edicto Caroli IX. anni 1563. sancitum sit, ne domini Justiciarri plus habeant quam unicum gradum Jurisdictionis, quo Jurisdictione universa tribus gradibus contineatur. His regulis ita judicatum audio in Senatu Tolosano inter Syndicum Castrensis Cartusiæ jam Tolosam translatae, & Parochum de Percherio Dioecesis Narbonensis anno 1597. 27. Junii, à Metropolitano ad Sedem Apostolicam appellatum, omisso Primate citra abusum. Et certè Rebuf. agnoscit consuetudinem contrariam, quæ satis ferenda erat, ut potè confona juri Gallico, quo tres gradus tantum Jurisdictionis feruntur, quos inter nullas locis est Primi, ne tollatur appellatio ad Sedem Apostolicam.

C A P U T X V .

Capitulum habet jurisdictionem correctivam ex consuetudine generali. Correctione in Capitulo. Capitulum Senatus Ecclesie. Quænam possint fieri ab Episcopo sine consensu Capituli.

HA C T E N U S emensa Jurisdictione Episcoporum & aliorum Superiorum, non intempestivum erit attingere Jurisdictionem Capituli,

& aliorum inferiorum Prælatorum, quæ est pars & velut ramulus Jurisdictionis Episcopalis: de Capitulari primùm dicamus. De jure Episcopus habet Jurisdictionem ordinariam in tota Dioecesi; can. omnes Basilicæ. 16. qu. 7. cap. cùm Episcopus, de offic. Ordinax. in 6. & consequenter eam exercet in Canonicos Cathedralis Ecclesiarum, æque ac in alios Clericos Dioecesis. Veruuntamen ex consuetudine generali Capitulum habet Jurisdictionem correctivam in Canonicos, & alios Clericos; cap. irrefragabili. §: excessus, de offic. Ordinar. quia consuetudo tribuit Jurisdictionem; cap. cùm contingat, de foro competent. cap. cùm ex officii, de præscript. cap. dilecti, de arbitri. cap. significavit, de appellat. cap. Romanâ, eod. tit. in 6. Ex consuetudine generali Capitulum habet Jurisdictionem correctivam disciplinæ tuendæ causâ, quia nullum corpus vel collegium potest esse sine aliqua Jurisdictione, societatis & disciplinæ fovendæ gratiâ; L. ult. C. de Jurisdict. Hoc jure Decanum & Capitulum Rheimenis Ecclesiarum Jurisdictionem correctivam exercuisse in duos Canonicos rixosos, tradit Ægid. Aureæ vallis, de gestis Leodiensium Episcoporum cap. 72. Cùm autem post triduum esset Festum Omnium Sanctorum, & ad Decanum venisset verbum istud, is commotus ambos citavit in cryptum ad Capitulum, & Vigilia Omnia Sanctorum re iurgii inter eos comprobata, sicut est severa Rhemensis Ecclesiarum disciplina, consilio seniorum jussit ut Subdiaconus exuta camisia, pro reatu & erberum exciperet corporalem disciplinam. Diaconus autem, quia gradui altiori censebant amplius deferendum, super camisiam eamdem exciperet disciplinam. Præter Ægidium, Eccleiam Rhemensem de disciplina commendavit & Stephanus Tornacensis epist. 160. Usurpabant sibi haetenus, nec immerito, Parisiensis civitas doctrinam, Rhemensis Ecclesia disciplinam. Lincolnensi Capitulo in Anglia, Jurisdictionis correctivæ usum confirmavit & Innocent. IV. epist. ad Lincolnensem Episcopum, quæ extat apud Matth. Paris ad ann. 1245. Excessus tamen Canonicorum Cathedralis Ecclesiarum, qui consueverunt corrigi per Capitulum, per ipsum juxta Ecclesiarum consuetudinem hactenus pacificè observatam, ad commonitionem & iussionem tuam, successorumque tuorum, infra competentem terminum eis præfigendum à te vel eisdem successoribus, corrigitur: alioquin extunctu vel successorestui, Deum omnipotentem præ oculis habentes, ipsos ut animarum cura requirit, per censuram Ecclesiasticam corrigatis. Jurisdictionis correctiva exercetur de pleno & secretò in Capitulo, ut consulatur pudori fratum; Ekkeard. Junior de casib. Monaster. S. Galli cap. 3. Qui cùm labem maximam claustrum impunitatem nominasset, ad Capitulum tamen nonnisi vocatus venit, cùm sibi officium capitulandi & puniendi gravissimum, ut ait, sit traditum. Et idem cap. 16. Abbe accito signum pulsatur ad Capitulum: ibi jussu Abbatis, juvenis ille adhuc furens, ad columnam pyralis ligatus acerrime virgis caditur.

Petrus Cellens. libr. 7. epist. 10. *Haec tenus Monachi solent judicari in Capitulo, non in concilio; inter Monachos, non inter Presbyteros; ab Abate, non ab Archidiacono; corporali, non pecuniariâ pœnâ.* Cæsarius lib. 3. de Miracul. cap. 49. *Dominus Gisilbertus Abbas in Hemmenrode tantæ fuit misericordia, ut si aliquandò quis Monachorum, sive conversorum, coram eo proclamat⁹ fuisse in Capitulo, & ille neglectâ virtute patientiæ extra se fieret, infirmitati illius compassus diceret, &c.* Et Idem libr. 4. cap. 61. *Sequenti die Capitulum intravit, Cellarium proclamavit & depositum. Capitulum correctionis causâ, potest multare Canonicos vel alios Clericos privatione vocis in Capitulo, vel distributionum quotidianarum ad tempus;* Cle. Ut ii qui, de ætat. & qualit. vel ordin. præficiend. ingressu Chori vel Ecclesiæ, vel virgis castigare; quia hujusmodi pœnae correctionis modum non excedunt, nec ulla Jurisdictio constat sine modica correctione; L. Magistris. ff. de Jurisdict. Capitulum certè disciplinæ causâ non potest excommunicare: quia excommunicatio est major pœna, quæ excedit modum correctionis, cùm Ecclesia post excommunicationem non habeat ultra quod faciat; cap. cùm non ab homine, de judic. A correctione Capituli non appellatur; cap. 3. cap. reprehensibilis, de appellat. & si appelletur, appellatio non suspendit executionem judicati; cap. irrefragabili, de offic. Ordinar. Quod si post monitionem Episcopi Capitulum moram fecerit in correctione subditorum, correctio devolvitur ad Episcopum; d. cap. irrefragabili. quia Jurisdictio quæ abiit ab Episcopo ad Capitulum ex consuetudine, vel privilegio, facile ad eundem revertitur. Jurisdictio est Capituli in his quæ pertinent ad disciplinam, id est, in levioribus delictis: in crimibus perpetuis est Jurisdictio Episcopi, & licet ipsa Jurisdictio correctiva sit Capituli, nihil vetat Episcopum visitando eā uti, quia Jurisdictio correctiva ex consuetudine vel privilegio adquiritur Capitulo, non privative sed cumulatively, seu concurrenter cum Episcopo; Panormit. in cap. Pastoralis, de offic. Ordinar. Oldrad. consil. 172.

Capitulum etiam gaudet participio Jurisdictionis Episcopalis in aliis multis, quia est Senatus Ecclesiæ; Hieronym ad Rusticum. in can. Ecclesia. 16. qu. 1. *Ecclesia habet Senatum, cœtum Presbyterorum.* Idem in Esaïam cap. 3. *Et nos habemus in Ecclesia Senatum nostrum, cœtum Presbyterorum.* Ignat. epist. ad Trallianos: συνιμε. ἵσπον, σύμβολοι, καὶ οὐρανοῦ τῆς ἐπικοπῆς. *Sacer cœtus, Concilium & assessores Episcopi.* Author Constitut. Apostolicar. libr. 2. cap. 28. σύμβολοι τῆς ἐπικοπῆς, γαὶ τῆς ἐπικοπῆς στόχων εἰσὶ γένοις πριν, καὶ βελὺ τῆς ἐπικοπῆς. *Consiliani Episcopi, & corona Ecclesiæ, consilium & Senatus Ecclesiæ.* Et Capitulum unum facit corpus cum Episcopo; cap. requisiti, de testament. & capit habet Episcopum; cap. novit, de his quæ fiunt à Prælat. sine consens. Ca-

pitul. cap. dilecta , de excess. Prælator. Putà Episcopus non potest audire causas Clericorum , sine confessu & consilio Cleri ; can. Episcopus nullus. 15. qu. 7. Cyprian. epist. 6. *Ad id verò quod scriperunt mihi Compreſbyteri nostri Donatus & Fortunatus, Novatus & Gordius, ſolus reſcribere nihil potui, quandò à primordiis Epifcopatūs mei statuerim nihil ſine conſilio veftro, & ſine conſenſu plebiſ meę privatā ſententiā gerere.* Et idem epift. 28. Deſideraſtis quoque, ut de Philumeno & Fortunato Hypodiaconis, & Favorino Acolytho qui medio tempore reſcerunt & nunc veſerunt, quid mihi videatur reſcribam. Cui rei non potui me ſolum juſicem dare, cùm multi adhuc de Clero abſentes ſint. In Andronicum Berenicenſem, quòd valviſ Eccleſiæ ſua edicta affixiſſet, excommunicationem mifit Synesius Ptolemaidiſ Epifcopus non ſine conſilio cœtūs Presbyterorum : teſtem habemus ipſum Synes. epift. 58. Epifcopus non potest donare vel alienare reſmensæ Epifcopaliſ ſine conſenſu Capituli ; cap. 1. cap. novit. cap. quantò. cap. ea noſcitur, de hiſ quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſu Capitul. cap. 1. & ſeqq. de reb. Eccleſ. alienand. can. ſine exceptione. 12. qu. 2. Item Epifcopus non potest unire Eccleſiam alteri Eccleſiæ, vel Monasterio, dignitatī, vel præbendæ ſine conſenſu Capituli ; cap. tua nuper, de hiſ quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſu Capituli Cle. ſi una. de reb. Eccleſ. non alicinand. can. bonæ rei. ubi Glosſ. 12. qu. 2. quia unio eſt alienatio in qua requiriſtur conſenſus Capituli : imò & in unione facienda ipsi Capitulo, non ſufficit conſenſus Capituli, quia non potest authoritatēm præſtare in re ſua; verūm deſideratur authoritas Pontificis ; d. Cle. ſi una. Suppreſſio præbendarum, vel beneficiorū propter tenuitatēm redițūs, vel aliam cauſam non permiſſiſt Epifcopo, abſque conſenſu Capituli ; cap. cùm accessiſſent, de Conſtitut. Conſil. Trident. ſeff. 24. de reform. cap. 5. Epifcopus etiam non potest tranſigere de juribus Eccleſiæ ſine adſenſu Capituli ; cap. ſtatuiſ. cap. contingit, de transact. cap. ult. de majorit. & obedient. Capitulum non potest condere Statuta quæ perteſt ad ſtatum Eccleſiæ, ſine conſenſu Epifcopi ; cap. cùm omnes, & ibi Glosſ. de Conſtit. cap. cùm conſuetudinis, de conſuetud. Nec in ſtatutis edictis contra juſ com-mune ſufficit conſenſus Epifcopi, imò & requiriſtur authoritas Pontificis ; cap. 2. verb. ſtatutum de V. S. in 6. Oldrad. conſil. 259. Frideric. Senens. conſ. 17. Alexand. conſ. 105. num. 2. libr. 2. Etiam Capitulum habeſ ordinariam Jurisdiſtionem ex conſuetudine ſpeciali, putà potest mittere interdiſtum ex iuſta cauſa ; cap. irrefragabili. 5. cæterum, de offic. Ordinar. cap. cùm inter, de conſuetud. Et ut per omnia liqueat quæ ſit communio dignitatis & potestatiſ inter Epifcopum & Capitulum, Capitula etiam Cathedralium Eccleſiarum vocantur ad Conſcilium Provinciale ; cap. ult. de hiſ quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſu Capitul. cap. ult. de major.

& obedient. & hoc juris antiquissimi fuisse docet Conc. Tarragonensis. I. habitum sub Hormisda Papa can. 13. *Epistola et tales per fratres à Metropolitanano sunt dirigenda, ut non solum è Cathedralis Ecclesie Presbyteris, verum etiam ad Concilium trahant, & aliquos de filiis Ecclesie secularibus secum adducere debeant.* Nec immeritò, quia Ecclesia Cathedralis est sponsa Episcopi, fundamentum, & columnen Sacerdotii ; & hoc est. quod Gregor. Nyssenus ait in vita Gregorii Neocæsariensis Episcopi, eum quamprimum in eminentiori loco civitatis Ecclesiam instituisse : οἶος πνα. Δεμήτριον, καὶ χρημάτα τῆς ιδίας ἴεροσύνης. *Veluti fundamentum & crepidinem sui Sacerdotii.*

.....

C A P U T X V I .

Capitulum sede vacante succedit in his quae sunt Jurisdictionis ordinariae, non succedit in delegata.

VA C A N T E Sede Episcopali morte vel captivitate Episcopi , Capitulum vice Episcopi fungitur , & succedit in omnibus quae sunt Jurisdictionis ordinariae , exceptis casibus à jure prohibitis ; cap. his quae. cap. cùm olim , de majorit. & obedient. cap. unic. cod. tit. in 6. cap. Albericus , de testib. cap. ad abolendam , de haeretic. cap. pen. & ult. de suppl. neglig. Prælat. in 6. Extravag. execrabilis vers. cæterum , de præbend. & quia Jurisdictio non potest exerceri per universitatem , & requirit ministerium certæ personæ. Capitulum , Sede vacante , tenetur creare idoneum Vicarium qui vices Episcopi gerat , intra octo dies à die notitiæ vacationis ; alioquin cessante Capitulo , optio Vicarii devolvitur ad Metropolitanum ; Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 16. Vacante Ecclesiâ Faventinâ Clero suasit Petrus Damianus , ut electionem different in adventum Imperatoris , & interim eligerent idoneum Presbyterum , qui vicariam administrationem Episcopatus gereret : testem ipsum habemus libr. 5. epist. 10. ad Faventinos : *Vnde & Dominus noster Papa rogandus est , ut Episcopum vobis modo non ingrerat, sed Ecclesiam vestram interim vacare , & vos sub sua benedictionis umbraculo manere decernat. Quia vero per Dei misericordiam industrios inter vos Clericos , ac prudentes & litteratos habetis , si placet , unus ex eis eligatur , qui ad exequendum hoc negotium utilior inveniatur : cui nimis cura ac sollicitudo totius Episcopatus possit imponi , ac per eum omnia necessitatis Ecclesiasticae negotia debeant ministrari.* Vacante Episcopatu Argentinensi morte Bertoldi Episcopi , Joannem de Lamperthem à Capitulo designatum Officialem , Vicarium generalem in spirituалиbus & temporalibus , refert Albert. Argentin. in vita Bertoldi Episcopi.

Capitulum, sede vacante, succedit in his quæ sunt Jurisdictionis ordinariae, non in Jurisdictione delegata; cap. pastoralis. §. præterea, de offic. Ordinar. putà non potest Vicarius Capituli concedere litteras quas vocant in forma dignum: sed si provisio dirigatur Ordinario in forma dignum, & interim Sedes Episcopalis vacaverit, commissionem provisionis reformati oportet, & dirigi Episcopo viciniori, attento quòd Sedes Episcopalis vacat; Pavin. de potest. Capitul. fed. vac. part. 1. qu. 7. & 10. Eadem ratione Capitulum, seu Vicarius Capituli non potest visitare Monasteria exempta etiam Monialium, quæ non visitantur ab Episcopo, nisi tamquam delegato Sedis Apostolicæ; Cle. attendentes. §. hoc igitur, de stat. Monachor. Conc. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 9. Capitulum, sede vacante, non succedit in collatione Beneficiorum; cap. eam te, de rescript. cap. illa, nè sed. vacant. cap. 2. eod. tit. in 6. cap. 1. de institut., eod. libr. quia collatio Beneficiorum est in fructu, & reservatur futuro Successori, nisi Papa præveniat; Gloss. in cap. cùm olim, de majorit. & obedient. Hoc verum est in collatione liberâ, aliud est in collatione necessariâ, unde Capitulum potest confirmare electiones; d. cap. cùm olim. instituere præsentatos; cap. 1. de institut. in 6. conferre Beneficia affecta graduatis vel nominatis, vel vacantia ex causa permutationis, quia in his collatio est necessaria; Panormitan. in d. cap. illa. Rebuff. de nominat. qu. 8. num. 49. Capitulum, sede vacante, non potest per se defungi ea quæ sunt Ordinis, sed per viciniores Episcopos; can. Pontifices. 7. qu. 1. cap. cùm nullus. §. Episcopo, de tempor. Ordin. in 6. Gloss. in cap. his quæ, de major. & obed. Quo pasto Verisiensem Archiepiscopum Thessalonicensi Ecclesiâ vacante, rogatum ut viatorem, nonnullos Clericos in ea ordinasse memoratur apud Innocent. III. registr. 13. epist. 13. Minimè verò licet Capitulo, sede vacante, intra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias ad Ordines concedere non arctatis beneficio Ecclesiastico recepto, aut recipiendo; Conc. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 10. Capitulum, sede vacante non potest destituere Officialiem, non unâ ratione: prior est, quia vacante sede Episcopali, nihil innovandum, nisi in his quæ sunt necessitatis, quæve moram non patiuntur; cap. 1. 2. & 3. nè sed. vacant. Panormitan. in cap. his quæ, de major. & obed. Altera est, quia Officialis non est propriè Officiarius Episcopi, sed totius Diœcesis, qui destitui non potest in injuriam Diœcesis. Accedit & tertia ratio, quòd institutio & destitutio Officialium est in fructu, & reservanda est Episcopo successuro; can. Episcopus. 67. dist. cap. 1. de Capell. Monachor. cap. cùm ex injuncto, de hæretic. Imò Capitulim, sede vacante, plus juris non habet quam Episcopus, cui minimè fas est Officialiem destituere, nè Clero invito suis Judex tollatur, nevè Officialis,

dum timet casum , serviliter inserviat voluntati Episcopi , & in Clericos sœviant, vel remissior sit pro nutu Antistititis. Sanè si nullus Officialis existat, vel tempore vacationis decesserit , Capitulum , sede vacante , debet instituere Officiale; cap. ult. de suppl. neglig. Prælat. in 6. Conc. Trident. sess. 24. de reform. cap. 10. An Capitulum sede vacante possit visitare , & Synodum celebrare , dubitatum est ; quia Capitulum , sede vacante , succedit in Jurisdictione ordinariâ in casibus expressis à jure ; hi verò casus non reperiuntur expressi : item visitatio & Synodus sunt apices dignitatis Episcopalis , quæ cohærent personæ ; ex quo Vicarius Episcopi non potest visitare , vel Synodum celebrare sine speciali mandato : tamen probabilius est Capitulum , sede vacante , posse utrumque, visitare , & Synodum celebrare , nè crescente peccandi licentiâ , crima maneant impunita ; Gloss. in Clem. 9. de Hæretic. Panormit. in cap. cùm olim , de majorit. & obedient. Pavin. de offic. & potest. Capitul. sed. vacante. part. 1. qu. 7. Rebuff. in Prax. part. 1. de devolut. num. 65.

C A P U T XVII.

*Archidiaconus Vicarius Episcopi. Vices jurisdictionis Archidiaconi.
An Archidiaconus sit Antistes secundiordinis : Notatur Fevretilius.*

ARCHIDIACONUS est Vicarius Episcopi , & nomine Episcopi vicariam Jurisdictionem exercet , non plenam quidem , id est , omnimodam , sed in levioribus delictis ; majores verò excessus per eum denunciantur Episcopo ; can. perlektis. 25. dist. idemque habet modicam coercitionem ; Ebo Rhemens. in opusculo de Ministris Rhemens. Eccles. à Jacob. Sirmundo edito in calce Flodoardi. *Officium Archidiaconi est pro neglecta lectione, aut officio gradus sui à Diacono usque ad infimum excommunicare, etiam & juvenculos talibus pro excessibus, verberibus arcere.* Nec modò in Clericos Jurisdictionem , seu coercitionem habuit Archidiaconus ; verùm etiam in laicos , si fortè in rebus sacris delinquerent. Hac de causa Cæcilianus tum Archidiaconus , posteà Carthaginensis Episcopus , Lucillam factiosam fœminam , infensam habuisse memoratur , quòd cùm esset Archidiaconus , ipsius correptionem non ferret , de eo quòd ante sacram Communionem , incerti ; id est , nondùm vindicati Martyris lipsana osculo libaret ; Optat. Milevit. libr. 1. *Hoc apud Carthaginem post ordinationem Cæciliiani factum esse nemo est qui nesciat , per Lucillam scilicet nescio quam fœminam factiosam , quæ ante concussam persecutionis turbinibus pacem, dum adhuc in tranquillo esset Ecclesia , cùm correptionem Archidiaconi Caci-*

liani ferre non posset, quæ ante spiritalem cibum & potum, os nescio cuius martyris, si tamen martyris libare dicebatur, & si martyris, sed neclum vindicati, correpta cum confusione irata discessit. Quò se refert Augustin. libr. i. contra epist Parmeniani: Legant qui volunt quæ narrat Optatus de Lucilla, quam pro Ecclesiæ disciplina Sanctus Cæcilianus adhuc Diaconus læserat. In Orientali Ecclesiâ majorem & laxiorem Jurisdictionem habuit Archidiaconus in Diaconos, ita ut eos excommunicandi jus illis esset. In Concilio Chalcedonensi, cum Ibx Edeffeno Episcopo inter alia objiceretur, quòd Maram Diaconum excommunicasset, factum rejecit in Archidiacolum, ut habetur in gestis Conc. Chalced. act. 10. Μαρᾶς δὲ κατὰ τὸ αλι-
δὲς ἀνοικαντός ἦν τῷ ιδίῳ ἀρχιδιακόνῳ καὶ δὲ γὰρ εἶπεν ἐστιν ἀνοικαντός,
ἐπεδινοῦσι πρεσβύτερον σὺν τῷτο ἀνοικαντῷ αὐτῷ ἐποίησεν. Maras autem secundum veritatem excommunicatus est a proprio Archidiacono; non enim a me excommunicatus est. Quoniam injuriam fecit Presbytero, ob hoc eum a communione suspendit. Si lis verteretur inter Clericum & laicum apud civilem Judicem, non audiebatur Clericus a Judice, nisi vocato Archidiacono; Conc. Aurelianens. IV. can. 20. Quæcumque causatio quoties inter Clericum & secularem vertetur, absque Presbytero, aut Archidiacono, vel si quis esse Præpositus Ecclesiæ dignoscitur, fudex publicus audire negotium non presumat. Nec in judiciis Ecclesiasticis quicquam ferè Episcopus sine Archidiacono; Gregor. Turonens. libr. 9. cap. 6. Hæc cernens Episcopus (is erat Ragnemodus Episcopus Parisiensis) misit Archidiaconom suum dicens: Si Reliquias Sanctorum exhibes, pone eas paululum in basilicâ, & nobiscum celebra dies sanctorum. At ille parvipendens quæ ab Archidiacono dicebantur, cœpit Episcopum conviciis ac maledictis prosequi. Sacerdos verò intelligens eum esse seductorem, jussit eum recludi in cellulam. Et mox: Captusque ab Archidiacono, & catenis vincitus, jesus est custodiri. In Synodo Suectionensi II. ab Archidiacono in judicium deduci duo Monachi Presbyteri, quòd Pipinum olim Aquitanæ Regem à Monasterio sancti Medardi Suectionensis, quo in custodiæ causâ detentus erat, abducere co-
nati essent, & belli causam instaurare; Synod. Suectionens. II. can. 5. Ejecitos jussi venerabilis Rothadi Suectionum Episcopi ad Synodi audiencem Archidiaconus deduxit: & partim confessi, partim convicti conspirationis malum perpetraſſe, Canonum severitate depositi sunt, Presbyteri quippe erant, & separatis in Monasteria sui ordinis longè distantia relegati, & ut deinceps nemo tale quid committere auderet, nisi qui similia perpeti non timeret. Nec modò in Clericos Diocesanos Jurisdictionem habebat Archidiaconus, sed etiam in Clericos positos privatis in Oratoriis, quæ erant in prædiis Potentiorum, quòd cum domini ægræ ferrent, rem emendari placuit; Conc. Cabillonens. can. 14. De Oratoriis quæ per villas sunt, nonnulli ex
fratribus,

fratribus, & Coepiscopis nostris, residentibus nobis in sancta Synodo querimoniam detulerunt, quod Oratoria per villas Potentum jam longo constructa tempore, & facultates ibidem collatas, ipsi quorum villæ sunt, Episcopis contradicunt; & jam nec ipsos Clericos qui ad ipsa Oratoria deferviunt, ab Archidiacono coerceri permittant: quod convenit emendari.

Jure communi Archidiaconus non habet ordinariam, id est, propriam Jurisdictionem, sed vicariam, ut Vicarius natus seu legitimus Episcopi; d. can. perfectis. cap. i. cap. ad hæc, de offic. Archidiac. quam ob causam ab Archidiacono non appellatur Episcopus, sed Metropolitanus; cap. referente, de præbend. ne idem à seipso appellari videatur. Archidiaconus verò habet ordinariam Jurisdictionem ex consuetudine, vel privilegio. De consuetudine suspendit, excommunicat, absolvit Clericos, Ecclesiæ interdicit; cap. diudum. 2: de elect. cap. dilecto, de offic. Archidiac. cap. significantibus, de nov. oper. nunciat. cap. ad hæc, de excessib. Prælat. cap. licet, de pœn. & de consuetudine accipiendi sunt plerique loci, qui Archidiacono tribuunt Jurisdictionem; cap. i. de eo qui furtiv. Ordin. suscepit; cap. litteras, de restit. spoliat. maximè in Archidiaconis Angliæ: & hoc jure gloriatur Polydor. Virgil. 4. Rer. Anglicar. quod ante quatuor & decem annos Archidiaconus wellensis factus esset, haberetque in ipsa wellensi Diœcesi Jurisdictionem *qua nos interdum*, inquit, *meliores reddit*. De consuetudine Archidiaconus Parisiensis habet ordinariam Jurisdictionem, & ab eo appellatur ad Episcopum; d. cap. significantibus. Jo. Gallus. qu. 115. Chopin, de sacra polit. libr. i. cap. ult. num. 21. & Archidiaconus quatenus habet ordinariam Jurisdictionem, solet habere Officialem instar Episcopi; d. cap. significantibus. cap. Romanæ. §. i. de appellat. in 6. cap. Romana, de sentent. excommunicat. eod. Matth. Paris ad ann. 1225. ex Decretis Archiepiscopi Cantuariensis, de concubinis Clericorum: *Item si pepererint, non purifcentur nisi prius sufficientem præstiterint cautionem Archidiacono, vel ejus Officiali, de satisfactione in proximo Capitulo post purificationem earum facienda: item Sacerdotes in quorum Parochiis concubinae talium commorantur, si non hoc ostenderint, Archidiacono vel ejus Officiali, suspendantur.* Et Synodus Londonensis habita anno 1237. apud eundem Matth. Paris. Nè Ecclesiarum Prælati, & maximè Archidiaconi & Decani, vel Officiales eorum, vel etiam quicumque alii ad universitatem causarum, vel aliqua negotia ratione Jurisdictionis Ecclesiastice, vel officii spiritualis Ecclesiæ forum contingentia delegati, quin de discordiis vel querelis fiat pax vel concordia inter partes, præsumant aliquatenus impedire. Et hoc casu ab Archidiacono non appellatur ad Metropolitanum, omisso Episcopo; d. cap. Romanæ, de appellat. Ubi Archidiaconus Jurisdictionem exercet vice Episcopi, Diœcesim visitat non sine mandato Episcopi; d. can. perfectis, & Conc. Cabillonensi. can. 15. can. dictum est. 94. dist. De consuetudine verò Ar-

chidiaconus habet suam Diœcesim, suumque Clerum; cap. mandamus, de offic. Archidiac. cap. pen. de major. & obed. cap. ad hoc, de excess. Prælat. Hincmar. dialog. de stat. Eccles. *Archidiaconatus olim certis terminis distributos non dubitaverim.* Eique visitatio competit, intra fines sui Archidiaconatus, & prourationis exactio visitationis causâ; d. cap. dudum. d. cap. mandamus. cap. auditis, de præscript. cap. cùm Apostolus. cap. prourations, de censib. hoc Episcopo impar, quod non amplius quam semel in anno visitat Ecclesiæ Diœcesis; d. cap. mandamus.

Eodem jure Archidiaconus convocat Synodum intra metas Diœcesis suæ; Baldricus Noviomens. Episcopus, apud Miræum in Codic. Donation. piar. cap. 71. *Porrò si Archidiaconus, sive Decanus in Ecclesia suprannominata villa Synodum tenuerint.* Et Lotharius III. Imp. in privilegio Ecclesiæ S. Servatii Trajectensis eodem in Cod. cap. 87. *Et consuetudo est longo usu in habitum conversa, ut Presbyter Parochiæ S. Servatii, & Presbyter Parochiæ S. Mariæ, præsidente Archidiacono, communiter habeant Synodum in Ecclesia Sanctæ Mariæ.* Archidiaconi erat in Synodo Presbyteros instituere, in his quæ pertinent ad Sacramentorum administrationem; Synod. Londonensis jam laudata apud Matth. Paris. *Archidiaconi quoque in Decanatum suorum conventibus, Sacerdotes maximè in his studeant erudire, docentes eos qualiter circa Baptismum, Pœnitentiam, Eucharistiam & Matrimonium debeant se habere.* Ejusdem est convocare Synodum diœcesanam; Capitular. libr. 5. cap. 9. *Presbyteris & Clericis sic ordinavimus, ut Archidiaconus Episcopi eos ad Synodum convocet.* Eo nomine Archidiacono debetur Synodus, id est, Synodaticum ut Circata seu procuratio pro visitatione, saltem pro parte; Innocent. III. libr. 2. epist. 73. *Archidiaconibus tertiam partem de Circatis & Synodis.* Et Jo. Sarisber. epist. 4. *Præterea dicebat se litem injicere super alia Ecclesia ab eodem Richardo, qui tam Episcopo quam Archidiacono Synodalia, & quosdam redditus Episcopales moliebatur auferre.* De consuetudine etiam Archidiaconus suam facit Jurisdictionem & emolumendum sigilli Episcopalis, sede vacante; Oldrad. conf. 194. & Chopin. loco supr. laudato. & Monastic. libr. 2. tit. 3. num. 19. Hodiè Jurisdictione Archidiaconi, per desuetudinem ferè exolevit, translata ad Vicarium Episcopi, & Archidiaconus nudam dignitatem habet sine Jurisdictione. Nimis incautè Favret. libr. 4. cap. 3. num. 20. deceptus à Savarone, Archidiaconos numerat inter Antistites seu Sacerdotes secundi ordinis; de Archidiacono accipiens illum locum Sidonii. libr. 4. epist. 11. de Claudiano fratre Mammerti. Viennensis Episcopi.

Antistes fuit ordine in secundo,

Fratrem fasce levans Episcopali.

Locus enim non potest intelligi de alio quam de Archipresbytero, quia non alii quam Presbyteri sunt secundi ordinis post Episcopum: Diaconi

verò sunt in tertio gradu seu ordine; Optatus libr. 1. *Quid commemorem laicos qui tunc in Ecclesia nullā fuerant dignitate suffulti; quid ministros plurimos, quid Diaconos in tertio, quid Presbyteros in secundo sacerdotio constitutos?* Et ita Joannem per gradus, primum Lectorem, inde Diaconum, posteā Archidiaconum, inde jam secundi ordinis Sacerdotem, id est, Archipresbyterum, in Episcopum Cabillonensem electum fuisse tradit idem Sidon. epist. 25. ejusd. libr.

CAPUT XVIII.

Jurisdictio Archipresbyteri qui & Decanus. Jurisdictio Praepositi.

ARCHIPRESBYTER licer Archidiacono major ordine, unde in his quæ sunt ordinis priùs nominatur; can. Salvator. 1. qu. 3. dignitate & officio minor est, & subest Jurisdictioni Archidiaconi; can. perlectis. 25. dist. cap. 1. cap. ad hæc de offic. Archidiac. Imò de consuetudine electione Archipresbyteri pertinet ad Archidiaconum, unà cum Clero & plebe sua; can. si in plebis. 63. dist. Arnulph. Lexov. epist. 27. ad Alexandr. III. pro P. Pietavensi Archidiacono. *Idcirco si causæ ipsius qualitas inquiratur, id juris se in quodam Archipresbyteratu suo contendit habere, quod tam ipsi, quam omnibus aliis Archidiaconis, in omnibus Archipresbyteratibus suis, vetus Ecclesiæ illius consuetudo confirmat.* Porro supervacuā videtur quæstione vexari, cùm sola sit de solâ Archipresbyteri electione contentio cum Archidiacono facta ad Episcopale de consuetudine referatur arbitrium, eamque potest authoritate sua, nisi fuerit idonea reprobare. Cæterū si eo invito in Archidiaconatu ejus Archipresbyter fuerit institutus, plurimū utilitatibus ejus & honori constabit esse subtractum, cùm ei in Archidiaconatu suo alius quodammodo Archidiaconus agnoscatur. Archipresbyter est Decanus, & senior Prelbyterorum, unde Decanus dicitur; Synod. Agath. can. 9. can. in capite. 50. dist. *Ibi adesse debent Decani, id est, Archipresbyteri Parochiarum, & Presbyteri pænitentium*, cui congruit can. nullus Episcopus & seq. 60. dist. can. nullus omnino. 16. qu. 7. cap. cùm Apostolus, de censib. cap. 1. & 2. nè Prælat. vices suas. Inde & Decania est Diœcesis propria Archipresbyteri; Capitular. Caroli Calui tit. 5. cap. 3. ex Concil. Tolosano: *Statuant Episcopi loca convenientia per Decanias, sicut constituti sunt Archipresbyteri.* Archipresbyteri alii sunt urbani seu civitatenses, alii agrestes quos rurales Decanos vocant; d. can. nullus. d. cap. 1. & 2. nè Prælat. vic. suas. Archipresbyter seu Decanus urbus est, qui constitutus est in Ecclesia Cathedrali, in plerisque Ecclesiis est caput Capituli, cap. cùm inter universas, de elect. unde appellatione Capituli continetur; cap. post elec-

nem, de concess. præbend. Rescripta Pontificia diriguntur Decano & Capitulo, cap. cùm inter, de consuetud. cap. i. de postulat. Prælat. is habet primam vocem in Capitulo, cap. auditis, de elect. ejusdem est convocare Capitulum; Marcus. part. decisi. 1365.

Decanus præst Presbyteris, & ad hoc habet curam animatum, & in eo requiritur ætas 25. annorum, & ut intra annum promoveatur ad Presbyteratum; can. i. & seq. 61. dist. cap. cùm in cunctis, de elect. cap. i. de ætat. & ordin. præficiend. Decanatus est dignitas electiva; d. can. si in plebis. 63. dist. cap. deliberatione, de offic. Legat. in 6. Decanus seu Archipresbyter exercet Jurisdictionem vice Episcopi; d. can. nullus. 16. qu. 7. cap. significavit, de convers. conjugator. etiam de matrimonialibus causis quæ sunt majores cognoscit, cap. ex litteris, de consanguinit. & affinitat. cap. fraternitatis, de frigid. & malefic. ne non de incantatoribus & maleficiis; ex Constitut. Caroli M. de pace cap. 25. quin imò eò res prolapsa est, ut Decani seu Archipresbyteri, vices Episcopi & Archidiaconi, id est, exercituum Jurisdictionis, ejusque compendium sub anno censu conduceant, quod veritum est d. cap. i. & 2. nè Prælat. vices suas. Alias & Decanus de consuetudine habet propriam Jurisdictionem; cap. dilectis, de appellat. Hildebert. Cenomanensi. epist. 68. *Sequenti autem tempore contigit, ut quosdam Canonorum, qui subvirgaerant, propter eorum turpia verba, & reprimēdorum enormitates operum, Decanus ex officio Decanæ, Ecclesiastica corrigeret disciplina.* Joann. Sarisber. Polycratic. libr. i. cap. 16. *Porrò nec iudices Ecclesiastici sequuntur Samxelem, sed sicut populus sic & Sacerdos, quod ut ab humilioribus liqueat, qui Decani sunt vel Archidiaconi, nisi illi ut Simon noster venerabilis Doctor in lege Domini dicere consueverat, in quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus.* Item Archipresbyter seu Decanus habet jus visitandi Ecclesias tractus sui, & procurationem eo nomine exendi; cap. cùm Apostolus, de censib. Archipresbyter enim habet suum Clericum, & suam Diœcesim, & præst Vicariis Presbyteris, qui per minores titulos dispositi sunt; cap. ult., de offic. Presbyter. quod perperam laudatur ex Synodo Ravennæ habitâ, & malim reddi Synodo Ticinensi celebrata sub Carolo Caluo; can. 13. ubi idem. cap. iisdem verbis existat integrum. In multis Ecclesiis Præpositus præst Capitulo, & habet Jurisdictionem ordinariam de consuetudine in Canonicos & alios Clericos, habet duplicem vocem in Capitulo; cap. cùm olim, de re judic. duplicem præbendum, quia habet dignitatem & Canonicatum; cap. litteras, de concess. præbend. Canonici ei jurant obedientiam; cap. cùm in Ecclesiis, de major. & obedient. His juribus gaudere Præpositum Tolosanum non tacuit Benedictus in cap. Raynut. in verb. & uxorem in pr. num. 6. est dignitas electiva; dudum. i. de elect. Marc. loc. laudat.

ECCLESIASTICÆ JURISDICTIONIS
VINDICIAE
ADVERSUS
CAROLI FEVRETI
ET ALIORUM TRACTATUS
DE ABUSU.
LIBER NONUS.
De Pœnis Canonicis.

CAPUT PRIMUM.

Cur Pœnae Canonicae in Clericos mitiores. Sententiae in Episcopos sine elogio feruntur.

POSTQUAM de Judiciis ecclesiasticis satis fusè & diligenter à nobis actum est, jam ordo rerum suggerit ut de pœnis canonicis, quæ Clericis imponuntur propter delicta ecclesiastica, dicamus; ut Jurisdictionis ecclesiasticae, quæ sine coercitione nulla & inanis foret, perfecta & absoluta imago delineetur. Ecclesia habet A *

DE JURISDICTIONE

pœnas canonicas, præter quas alias non recipit. Cum à Prætextato Rothomagensi Episcopo pœnas non canonicas posceret Chilpericus, scissionem vestium & alias, strenuè & viriliter, ne quid contra Canones fieret intercessit Gregorius Turonensis Episcopus qui Concilio interfuit; testem ipsum habemus lib. 5. cap. 19. His ita gestis petiit Rex ut aut tunica ejus scinderetur, aut centesimus octavus Psalmus, qui maledictiones scharioticas continet, super caput ejus recitaretur, aut certè judicium contra eum scriberetur, ne ut in perpetuum communicaret; quibus conditionibus ego restiti, juxta permisum Regis, ut nihil extra Canones gereretur, &c. Ægidius Remensis Episcopus ob crimen majestatis in Synodo Metensi depositus, & Strasburgum exilii causâ deportatus, à Guntrano Rege pœna capitis ei remissa petente Synodo. Gregor. Turonens. lib. 10. cap. 14. At ille confusus, ait, ad sententiam dandam super culpabilem ne moremini, nam ego novi me ob crimen majestatis reum esse mortis: Et mox: Hæc Episcopi audientes obtentâ vitâ ipsum ab ordine Sacerdotali, latis Canonum sanctionibus removerunt, qui statim ad Argentoratensem urbem, quam nunc Strateburgum vocant, deductus exilio condemnatus est. Ecclesia habet pœnas canonicas, quæ mitiores sunt & incruentæ, magis feriunt animam quam corpus, magisque medicamenta sunt & pharmaca, quam pœnæ & tormenta. Ecclesia maluit sanguinem suffundere, quam effundere, non indulgens flagitiis Clericorum, absit ab Ecclesia quæ est sponsa Christi tam nefarium consilium; sed ut consulatur pudori Clericorum, sacri ordinis dignitati; ne Clericorum ignominia, Ecclesiae labes aspergatur, neve hæretici oblatrantes sacerdotio injuriosius insultandi, ex eo occasionem nanciscantur. Concil. Carthag. 5. Can. 16. Rursus constitutum est, ut quoties Clericis conviētis, vel confessis in aliquo crimine, vel propter eorum quorum verecundiae parcitur, vel propter Ecclesiae opprobrium, aut insolentem insultationem hæreticorum, atque gentilium, si forte causa suæ adesse voluerint, & innocentiam suam afferere, intra annum excommunicationis hoc faciant, &c. Can. Rursus constitutum 11. qu. 3. cui convenit Synod. Carth. Can. 82. apud Balsam. ejusd. Synod. Can. 85. apud Zonar. & Conc. Afric. 46. Episcopis & Clericis insultabant hæretici & infideles, & de casu unius omnes damnabant. August. Epist. 137. Ad quid enim aliud sedent illi, & quid aliud captant nisi ut quisquis Episcopus vel Clericus, vel Monachus, vel Sanctionialis totidem omnes tales esse credant, sed non omnes posse manifestari. In pœnarum genere cum Clericis mitius agitur; dantur eis inducæ unius anni, si forte accusentur, ad innocentiam afferendam, id est purgandam;

in eos tardius proceditur ad sententiam , ut detur tempus innocentiam vindicandi , & objecta diluendi , ne sacri ordinis dignitas labefactetur , & ut scandalum Ecclesiæ vitetur , & insultatio hæreticorum ; neve Ecclesia quæ Christi sanguine semel expurgata & mundata est , Clericorum ignominia contaminetur : iisdem rationibus Clericis pœnitentia publica remittitur , Can. confirmandum 50. dist. Canon , Presbyter. 82. dist. Ut & Monachis pœna remittitur religionis favore , Cap. significasti de homicid. Guillelm. de Novavilla Archiepiscopus Eboracensis , & rationalis Angliæ depositus , & domum ablegatus à Principe audivit meritas pœnas ei remitti ob reverentiam ordinis & natalium Jo. Frossard. vol. 3. cap. 79. *Et luy fut dit que pour l'honneur de sa Maison & de son Ordre , on l'excusoit de plusieurs choses , qui estoient grandement préjudiciables à son honneur. Alia & ratio optima est cur pœnis canonice modus impositus sit , ne dum Prælati subditos præter modum castigant , debitam sibi eorum reverentiam subtrahant. Synod. Brachar. 3. Can. 7. Can. cum beatus 45. dist. Non est dignum ut passim unusquisque Prælatus , honorabiliora membra sua , prout voluerit , & ei placuerit verberibus subjiciat , & dolori , ne dum incaute subdita percutit membra , ipse quoque debitam sibi subditorum reverentiam subtrahat. Et plerumque mitiores pœnæ plus prouunt quam duriores , propter pudorem quem peccanti injiciunt. Gregor. lib. 8. epist. 26. Indict. 3. ad Clementinam Patriciam. Excessus gloriae vestrae bonitas superet , & magis salubriter ignoscendo devotum faciat , quem potest persistens facere asperitas indevotum ; relinquatur illi unde verecundiam habeat , & non servetur quod doleat ; nam plerumque plus virium habet discreta in coercitione remissio , quam in exequenda ultiōne districtio , adeo ut nonnumquam hæc fideliorē atque subjectū , illa verò obstinatum faciat & emulūm.*

Pœnarum Canonistarum modus talis est : pœnam debet præcedere monitio , correptio , increpatio , si ista non prosint , gradatim sequi debet excommunicatio , degradatio sic temperanda est Præpositorum patientia , ut non foveatur iniquitas , nec dissolvatur disciplina. Aug. de verb. Apost. Ser. 24. *Sanè si judex es , si judicandi potestatem acceperisti Ecclesiastica regula , si apud te accusatur , si innumeris documentis testibusque convincitur , coerce , corripe , excommunicare , degrada , sic vigilet tolerantia , ut non dormiat disciplina. Can. Fortè 23. qu. 4. & idem lib. contra Donatist. post col. Sic enim & disciplina servat patientiam , & patientia temperat disciplinam , & utrumque refertur ad charitatem , ne forte aut indisciplinata patientia foveat iniquitatem , aut impatiens disciplina dissipet unitatem. Mitius agi-*

tur cum Clericis propter reverentiam Sacerdotii : Hinc cùm Aaron & Maria , uno & eodem scelere Moysi maledixissent, Maria sola lepra percussa maledicti pœnas luit ; Aaroni verò impunè fuit , quia Sacerdotis primordium erat , Sacerdotii initii ignominiæ labem Deus inurere noluit, ne finis quoque probrosus existeret, ut eleganter ait Isidor. Pelusiot. lib. 3. epist. 152. Laurentium Presbyterum reum effossi sepulchri , thesauri rapiendi causâ , non aliâ pœnâ , quâm pecuniaæ restitutione multavit Theodoricus Rex propter Sacerdotii dignitatem, apud Cassiodor. lib. 4. Var. epist. 18. Laurentium Presbyterum effossis cineribus funestas divitias , inter hominum cadavera perscrutatum , concussionemque mortuis intulisse , quem oportet viventibus quietem prædicare , hominis ambitum eo tantum fine concludas , ne possit supprimere , quod eum non licuit invenire ; scelus enim quod nos pro Sacerdotali honore relinquimus impunitum , majori pondere non credimus vindicandum. Ob cæsos & vulneratos Scholares Parisienses , ædium suarum excidio multatus Carolus Sabaudus remissâ ei multa seu emendâ honorariâ , quod esset Clericus solutus. Juvenal. de Ursin. ad ann. 1404. Et les parties ouïes où fut Savoisi en personne , s'ensuivit l'Arrest , c'est à savoir que Savoisi fut condamné à asseoir cent livres de rente amortie , & à bailler deux mille francs , & que son Hostel seroit abatu , & ne fut point condamné à faire amende honorable , car il estoit Clerc non marié , mais trois de ses gens-le furent. Et hæc à multis sæculis materia litium & querelarum Laïcorum adversus Ecclesiam , in delictis mitius agi cum Clericis , & ex impunitate , vel levitate pœnæ exurgere licentiam peccandi. Verum non ita depravatus est ordo Clericorum , quin mitiores pœnæ , non minus eis profint exemplo ad emendationem , quâm graviores Laïcis : Clericos si fortè labi contingat , pudore magis quâm pœna coerceri experimentis quotidiè discimus , & pœnitentiæ meritis fœlicius restitui , quâm pœnae cruciatu. Nec impuniti dicendi sunt Clerici , quod Ecclesia in eos non sœviat ad necem , satis punitur qui se judice punitur , quive salutarem pœnitentiam lubens suscipit. Pulcherimum vindictæ genus pœnitentia : *Quæ est dolentis vindicta , puniens in se quod dolet commisso.* Augustin. de vera & fals. pœnitent. cap. 6. In judiciis Ecclesiasticis nequam impunitas auctoratur , sed sublimius pœnitentiæ solium erigitur , in quo judex sedet Deus in personâ Vicarii , ex quo non mortem , sed vitam & salutem pronunciat. Lex Mosis stylo ferreo & sanguine exarata , lex gratiæ stylo mansuetudinis ; ex lege Mosis adultera lapidatur ; adulteræ Christus dixit : *Vade & noli amplius*

peccare. Hæc est lex Ecclesiæ, quæ solis poenitentia canonica contenta, lachrymis, vigiliis, jejunii, tunzione pectorum, ferrum & sanguinem Christo cœlestes animos afflante perhorrescit: nec sibi & Clericis solis parcit Ecclesia; quantum Ecclesia detestatur hæreticos, nihilominus in eos non irascitur ad necem. Augustin. lib. 3. contra Crescon. cap. 50. *Nullis tamen bonis in Catholica hoc placet, si usque ad mortem in quemquam licet hæreticum serviantur.* Quandoque etiam Ecclesia gladium spirituale suspendit, ubi est periculum schismatis. Idem lib. 3. contra Parmenianum: *Cum quisque fratrum, id est Christianorum intus in Ecclesia societate constitutorum, in aliquo tali peccato fuerit deprehensus, ut anthemate dignus habeatur, fiat hoc ubi periculum schismatis nullum est.* Can. Cum quisque 23. qu. 4. Dices-ne Ecclesiam remissius agere disciplinæ vitio? imò potius velim credas hæc fieri, Spiritus quo regitur numine, ut homines quos Deus vult suæ salutis esse artifices, meritis & beneficiis magis provocentur ad salutem, quam poenitentia, uti meritis magis liberi ad paterna obsequia provocandi, quam poenitentia adstringendi, juxta Papiniani responsum in L. si quando §. 1. C. de inoffic. testament. Nec invidiosum Clericos mitius puniri; etiam inter ipsos Laicos, Decuriones tormentis & plebeiorum poenitentia non afficiuntur, L. Omnes judices. C. de Decurionib. L. 80. C. Th. eod. tit. Augustin. lib. 3. contr. Crescon. cap. 70. Denique cum Maximus Ingentium Decurionem Riquensem civitatis Epistolam Cæciliani ex duumviris falsasse contendaret, eundem ipsum Ingentium suspensum actis quæ suberant pervidimus, & ideo minime tortum, quod se Decurionem Riquensem civitatis esse asseveraverit. Quod idem repetit epist. 68. Idem juris in militibus placuisse scimus ex L. Milites, C. de Quæstionibus: eadem prærogativâ meritò gaudere debent Clerici, quos sacra militia, & Sacerdotii dignitas æquat aut verius anteponit militibus, & maioribus Magistratibus. Ambros. ad Virgines. *Habemus enim nos Sacerdotes, nostram nobilitatem præfecturis & consulatibus præferendam, habemus, inquam, fidei dignitatem quæ perire non norunt.* Poenitentia canonica modus impositus est ut parceretur pudori Clericorum, & dignitati sacri ordinis: Eandem ob cautam moris fuit ut sententia depositionis lata in Episcopos dictaretur sine elogio, sine causâ. In Concilio Antiocheno depositus est Eustathius Antiochenus Episcopus, sed causa depositionis quæ fuerit, silentio prætermissum, ut fieri solet in Judiciis Ecclesiasticis. Socrat. lib. 1. cap. 18. ὡς μὴ γῆ πνευ φασιν οὐδὲν αὐτὸς αἰπέας φανερῶς γε τοι εἰρήνησοι, τέτο δὲ θνή πάντων εἰώθασι τὸν καθαρεμένων ποιεῖν οἱ Ἐπικοποι, κατηγο-

ρεντες μηδενι αστεβη λεγοντες , τας δε αιτιας της αστεβειας & λεγεων : Verum quidam prædicant alias causas parum honestas ejus abdicacionis extitisse , non tamen eas palam percensent , est enim hoc Episcopis in more positum , ut eos qui abdicantur accusent , impios pronuncient , causas tamen impietatis minime adjungant . Eodem studio tuendæ verecundia Pontificii Tertio Concilio discussa est causa Symmachi , ita reverenter , ut sub nube lateat genus criminis quo imputebatur : verborum schemate rem velavit Ennodius ejus defensor in Apologetic. pro Synodo . Symmachi quos vocatis excessus , si sunt illa qua & vos expectatione sustineo , nefas est peccantem patientiam judicis non amare .

C A P U T I I.

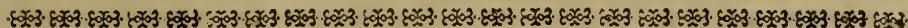
*Ecclesia nescit judicium sanguinis : intercessiones
Ecclesiastice.*

ECCLÉSIA Christi lege & exemplo imbuta à se omnino repulit judicium sanguinis , contenta depositione , excommunicatione & aliis canonicis poenis . Conc. Toletan . 11. Can. 6. His à quibus Domini Sacramenta tractanda sunt judicium sanguinis agitare non licet : Et in hoc distant Episcopi à Magistratibus : Præses gladium & cingulum gestat , quæ sunt symbola juris gladii & imperii , Sacerdos incuruentum imperium gerit . Gregor . Nazianzen . epist . 46. ἀρχων βονδὸς ἀρετῆς , οὐνταγωνίσις κακίας , πάνταν ἀναιμάντον ἀρχὴν ἀρχέων , καθάπερ ἡμεῖς πάνταν μὲν ξίφους , οὐ τελαμώνος . Preses virtutis adjutor , & adversarius vitiæ sive incuruentum imperium gerat , ut nos , sive cum gladio & cingulo : Hinc Episcopos expertes potestatis puniendi facinorosos profitetur Ioan . Chrysostom . de Sacerdotio . lib . 2. cap . 29. εἰπεν δὲ ἡμῖν ἐξοία ποσύντα αὐτῷ τὸν νόμον δέσποται , ωραῖον τὸν κολυεν τὰς ἀλεξανδρόντας ; Neque enim talis nobis potestas à lege data est , ad coercendos delinquentes . Andream Tarentinum Episcopum à celebratione Missarum per duos menses suspendit Gregorius I. quod mulierem de matriculis , id est quæ alebatur in matricula Ecclesiæ , gravius fustibus cædi jussisset . Auctorem ipsum habemus lib . 2. epist . 44 . Joann . C.P. Episcopo acriter succensuit idem Pontifex ob Monachum Presbyterum in Ecclesia fustibus cæsum , ut scribit ipse lib . 2. epist . 52 . Apud Mauricium Augustum accusatus idem Ponti-

fecit quod Malchum Episcopum sacri patrimonii provisorem custodiā detinuissest , ad ultimum usque vitæ spiritum , enixè sese defendit lib. 7. epist. 1. *Si in morte Longobardorum , inquit , me miscere voluisssem , hodie Longobardorum gens , nec Regem , nec Duces , nec Comites haberet , atque in summa confusione esset divisa ; sed quia Deum timeo , in mortem cuiuslibet hominis me miscere formido.* Can. si in morte 23. qu. 8. Ecclesia alienum sanguinem nescit , quæ pro Christo proprium sanguinem fundit , & judicium sanguinis reliquit cinctis judicibus , id est magistratibus qui jus cinguli habent. Ivo Carnotensi. epist. 249. *Quomodo enim Ecclesia judicare debet , fundendum sanguinem alienum , quæ à primo ortu suo , iussa est fundere sanguinem proprium ? faciant hæc cincti judices , qui ad malorum vindictam gladium materialem portant , non qui contra nequitas spirituales gladio spiritus pugnant.* Et quidem ita alienum est à Sacerdotibus judicium sanguinis , ut capite plexos more Laïcorum plesti scripserit Athanas. epist. ad Solitar. vit. agentes , ubi ait Eusebianos apud Constantium effecisse ut Adriapolitani , quod secum communicare nollent , è loco fabricæ cognomine , θηλωργίων ἀπορριθμῶν τὰς νέφαλας , more Laicorum capitibus truncarentur. Et si quando Episcopis jurisdictione criminalis demandatur à Principe , ita eâ defungi debent , ut si casus atrocior requirat judicium sanguinis , debeant abstinere , remque relinqueret Regiæ potestati. Can. Sæpe 23. qu. 8. cap. 9. ne Cleric. vel Monach. cap. 1. de postuland. cap. In Archiepiscopatu. de Raptorib. Hoc moderamine usum quandam Presbyterum qui jurisdictioni præterat nomine Comitis Flandrensis , ut convictos vel confessos traderet Communia Ambianensi , quæ habebat penes se judicium sanguinis. Steph. Tornacensi. epist. 132. *Jurisdictionem civilem usque ad rigorem , quam imperium mixtum quidam appellant , sub potestate Comitis Flandrensis Procuratorio nomine diu exercuit , ubi ex officio qualitercumque suscepto tenebatur & innocentes absolvere , & noxios condemnare ; neminem tamen ut ipse confitetur , ad effusionem sanguinis ore proprio condemnavit , sed confessos , aut convictos de criminis , Communis Ambianensi ad quam judicium sanguinis spectat , secundum quod meruisset reus judicandos exposuit & plectendos.* Denique Ecclesia ita odit sanguinem , ut non pateat homicidis. Ad Terram promissam , quæ est typus Ecclesiæ non pervenit Moses quod Ægyptum necasset , licet verbo solo , λέγω μόνω , ut ait Clemens Alexadrin. lib. 1. Stromat. Eadem religione Ecclesia impatiens sanguinis , intercedebat pro vincit ne ultimo afficerentur suppicio. Pro Antiochenis intercessit feliciter Flavianus An-

tiochenus Episcopus apud Theodosium nimis iratum ob dejectam Placillæ Augustæ statuam. Sozomen. lib. 7. cap. 23. Nicephor. lib. 12. cap. 43. qua de legatione Chrysostom. Homil. 6. ad populum Antiochenum: οὐασαι φοβεῖσθν ικεῖν ἵερεῖς πατερικούσιν, ἀρλοντες ἵπειλεσιν, ων δὲ οὐ ἐπιλησία καὶ δια μαθεῖσθω, *Judices terrent, inde Sacerdotes consolentur; magistratus minantur, ideo Ecclesia confirmet.* Pro Valentino apud Nemesium Præsidem Cappadociae intercessit Gregorius Naziazen. epist. 18. pro Rustico apud Ausonium Correctorem Isidorus Pelusiot. lib. 5. epist. 21. & hujusmodi intercessionum officium commendat Ambros. in Psalm. 118. Serm. 8. *Eripe eum qui ducitur ad mortem, hoc est, eripe eum intercessione, eripe gratiā, tu Sacerdos, aut tu Imperator eripe subscriptione indulgentie, & solvisti peccata tua, exiisti te ē vinculis.* Et Chrysostom. in Matth. Hom. 46. Εὐταῦ θα μὴ γέ μνατόν, καὶ περτελέσθη, καὶ διαθέωμα τῆς Βασιλέως, Καὶ λύσας τὸ καταδιναθέντα. Nam hic quidem accedere nonnumquam ad Principes, atque rogare pro condemnatis possumus; Memorantur & intercessiones Ecclesiae pro Hæreticis, ne in eos savigretur ad necem. August. Epist. 127. ad Donatum Proconsulem Africæ pro Donatistis. *Quæsumus igitur, ut cùm Ecclesia causas audis, quamlibet nefariis injuriis appetitam, vel afflictam esse cognoveris, potestatem occidendi te habere oblivia-ris, & petitionem nostram non oblivia-caris.* Et idem epist. 159. ad Marcellinum Comitem pro iisdem, *Vnde mihi sollicitudo ma-xima incussa est, ne fortè sublimitas tua censeat eos, tantâ legum se-veritate plectendos, ut qualia fecerunt, talia patiantur; ideoque his litteris obtestor fidem tuam, quam habes in Christo, per ipsius Domini nostri misericordiam, ut ne hoc facias, nec omnino fieri permittas.* Intercessiones Ecclesiae & obiter pro confugientibus ad Ecclesiam, idem epist. 10. in appendic. Faventium benè novit sanctitas tua, qui Paralianensis saltus conductor fuit; is cùm ab ejusdem possessionis Domino nescio quid sibi metueret, ad Hipponeensem confugit Ecclesiam. & ibi erat, ut confugientes solent, expectans, quomodo per intercessionem nostram sua negotia terminaret. Et idem in Joannem Homil. 25. Alius negotium habet, querit intercessionem Clericorum; alius premitur à potentiore, fugit ad Ecclesiam; alius pro se vult interveniri apud eum, apud quem parum valet, ille sic, impletur quotidie talibus Ecclesia. Imperatoribus bene acceptæ fuere intercessiones Ecclesiae. Antiochenis pepercit Theodosius precibus Flaviani vietus: his qui conficiendi naves artem barbaris tradidere, Honorius intercedente Asclepiade Chersonesti Episcopo. Lib. ult. C. Th. de poen. Denique quām frequentes & quotidianæ fuerint intercessio-nes

nes Ecclesiæ in causis privatorum testatur Augustin. in Collat. 3. Carthaginens. cap. 161. Notum est omnibus multas causas habere Ecclesiæ, & suam, & privatarum personarum sibimet commissarum, & potest fieri ut ad Episcoporum intercessionem multa pertineant; se-creta nobis committuntur negoriorum, & causarum aliciarum, in qui-bus nostra interventio sepè postulatur, propter quæ auxilium ab Eccle-sia poscitur.

C A P U T III.

Judex Ecclesiasticus habet modicam coercitionem.

SA C E R juridicus Christi justitiae æmulus nescit sanguinem: modicam tamen habet coercitionem, quæ non perveniat ad sanguinis effusionem; quia jurisdictio nulla & inanis est, absque ali-qua coercitione, Conc. Eliberit. Can. 9. Decrevit sancta Synodus, ut Episcopi, ac ministri Episcoporum pro criminibus colonos flagellare cum virgis potestatem habeant. Idolorum cultores & sortilegos, si servi sint, verberibus & cruciatibus; si verò sint liberi inclusio-ne dignâ, id est, custodiâ diutinâ multandi, ex Gregorio I. in Can. contra idolorum 26. quæst. 5. Modica coercitio permitti-tur Episcopis, ut parentibus & magistris disciplinæ causâ. Aug. epist. 159. ad Marcellinum Comitem, quæ refertur in can. Cir-cumcelliones 23. qu. 4. *Noli perdere paternam diligentiam quam in ipsa inquisitione servasti, quando tantorum scelerum confessionem non extende[n]te equuleo, non sulcantibus unguis, non urentibus flammis, sed virginum verberibus eruisti, qui modus coercitionis & à magistris artium liberalium, & ab ipsis parentibus, & sapè etiam in judiciis solet ab Episcopis adhiberi.* Et idem in Psalm. 122. *Nam quis dubi-tet nuperrimè, sicuti audivimus à fratribus, qui interfuerunt Coepiscopis nostris, damnatum illum Boëticum inimicum contra Dominum latran-tem, dignè flagellatum fuisse.* Charisius Lector, cùm sèpius mon-nitus à pravis non resipiceret, flagris verberari paternâ & Ec-clesiasticâ censurâ jussit Gennadius P. C. de quo Joan. Moschus in Liminar. cap. 145. *καὶ ἐπαύθεντες ἀντὸν παρέμονες καὶ Εκκλησι-ανῶς, & jussit illum flagellari paternâ & Ecclesiasticâ censurâ.* Et ut hoc loco intelligas quænam sit vis & potestas gladii spiritualis, id est jurisdictionis Ecclesiasticæ, cùm Charisius incorrigibilis esset, Gennadius per Aprocrisiarium oravit S. Eleutherium mar-

tyrem, cuius in oratorio hic Lector erat, ut aut eum emendaret, aut excideret, non irritâ Legatione; crastinâ enim die ille mortuus inventus est, ut addit idem Moschus, & Nicephor. lib. 15. cap. 13. Coercitioni canonicae hunc modum adhibuit Cæsarius Arelatensis Episcopus, ut non ultrâ 39. ictus flagellatio excederet, & si iteraretur post paucos dies, paucis repeteretur. Cyprianus in vita Cæsarii apud Surium, tom. 4. 27. August. Solebat verò sanctus peraccurate observare, ut nemo ex illis qui ipsi parebant, sive servi illi essent, sive ingenui, si pro culpa sua flagellandi essent, amplius 39. ictibus ferirentur; si quis verò in gravi culpa deprehensus esset, permittebat quidem ut post dies paucos iterum vapularet.. contestabaturque Ecclesie Prefectos, ut si quis juberet quempiam diutius flagellari, & ex verbire illi mortem afferrent, ut is homicidii reum se sciret. Ob haeresim flagellis damnatus Boëtius sententiâ Episcoporum, ut supra dictum est ex August. in Psalm. 122. Nam quis dubitet nuperrimè, sicuti audivimus à fratribus qui interfuerunt Coëscopis nostris, damnatum illum Boëticum inimicum contrà Dominum latrantem, dignè flagellatum fuisse.

CAPUT IV.

An Judex Ecclesiasticus possit reos subjicere quæstioni. Ne Clerici rerum neci interficiantur. Atrium sauciolum quid sit.

QUIA Judex Pontificius habet jurisdictionem civilem & criminalem in Clericos, sciendum est an idem gravioribus in flagitiis reos possit quæstioni subdere. Ratio dubitandi fuit, quod per quæstionem debilitantur membra, & periculum est ne Judex qui quæstionem irrogat, irregularitatem incurrat. Immò & cùm Clerici gaudeant privilegio militum, & sacra militia adæquetur armatae, non debent carere privilegio militum & Decurionum, qui torqueri non debent. L. Milites. C. de Quæst. L. Omnes Judices. C. de Decur. Et in hanc sententiam quæstionem esse censuram Curia non Ecclesiæ satis eleganter ait Hildebert. Cenomanens. Epist. 30. Reos tormentis afficere, vel suppliciis extorquere confessionem censura Curia est, non Ecclesiæ disciplina. Et idem sensisse videtur Augustin. epist. 159. cùm Marcellinum comitem commendat, quod à Donatistis confessionem scelerum, non ex-

tento equuleo, non ferro, & flammis, sed virgis eruisset, quo dumtaxat coërcitionis genere Ecclesia uteretur. Tamen jure Pontificio Judex Ecclesiasticus potest reos in gravioribus delictis subdere quæstioni. Cap. Gravis, de deposit. & hoc de consuetudine servatur. Jo. Gall. quæst. 234. Poër. decis. 163. Bernard. Diaz. in Prax. Criminal. cap. 117. Chopin. de S. Polit. lib. 2. tit. 3. num. II. Non unâ ratione; prior est, quia munus Judicis est necessarium, & Ecclesiæ maximè interest ne crimina impunita maneant; altera est quod cessat periculum irregularitatis: concessa enim Jurisdictione, concessa videntur ea omnia, sine quibus jurisdictione explicari nequit. L. 2. ff. de jurisdic. Et consequenter jus querendi veritatem per tormenta & alias probationes. Necnon quæstio seu tortura non est poena quæ excedat modum jurisdictionis Ecclesiastice, sed genus probationis, & veritatis per tormenta exquirendæ ratio. Tertull. Apologetic. cap. 2. *Civilis, non tyrannica dominatio vestra est; apud tyrannos enim tormenta etiam pro pena adhibentur, apud nos soli questioni temperatur.* Item in Gallia etiam Clerici & Nobiles torquentur, quia reatus tollit dignitatem. L. 2. C. de dignitat. lib. 12. Joan. Chrysost. Homil. 13. ad Antiochen. Εὐθὺς δὲ ἡ ἡρῷοτεστις, ἀξιωματικὸν ἀφέλει: *Ubi enim capit is devotio, dignitas nihil proficit.* Certè Judex Ecclesiasticus non potest uti novo genere quæstionis citrâ abusum. Papon. lib. 19. tit. de appellat. velut ab abusu. Maynard. lib. 8. cap. 44. Etiam nova & insolita poenarum genera Gallis pridem exosa. Massilienses ad poenam damnatorum non alio usi sunt gladio, quam rubigine, & vetustate exeso, ne judici exquisito poenæ invento sœviendi locus daretur. Valer. Maxim. lib. 2. *Ceterum à condita urbe gladius est ibi, quo noxii jugulantur, rubigine quidem exesus. & vix sufficiens ministerio; sed Judex minimis quoque rebus omnia antiquæ consuetudinis momenta servanda.* Judici Ecclesiastico reos licet dare quæstioni; tamen Presbyteris & aliis Clericis non licet stare ad trepalium, seu locum supplicii ubi rei torquentur, vel supplicio afficiuntur. Synod. Matiscon. 2. Can. 18. *Definimus ut ad locum examinacionis reorum, nullus Clericorum accedat, neque intersit Atrio sauciolo, ubi pro reatus sui qualitate quispiam interficiendus est.* Et Synod. Antissiodor. Can. 33. *Non licet Presbytero, nec Diacono ad trepalium, ubi rei torquentur, stare. Atrium sauciolum dicitur hic locus ubi rei capite, vel membris plectuntur; aliis atrium sauciatum, ut in vita Cypriani Carthag. Episcopi & Martyris. Idem Valesius Maximus Proconsul eadem die Cyprianum sibi offerri præcepit, in*

atris sauciato sedenti. Idem locus trepalium , quod ibi erigeretur patibulum tribus palis suspensum , quasi trepalium , ut sellula tripetia .

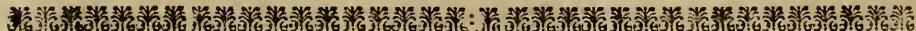
C A P U T V.

*Episcopi habent multæ dictioñem. Bannus Episcopalis.
Eodem jure usi veteres Pontifices.*

JUDEX Ecclesiasticus non habet jus multam pecuniariam dicendi. Cap. Licet, de pœn. Cap. Irrefragabili. §. ult. de Offic. ordinar. sed per secularem potestatem debet cavere pœnam pecuniariam blasphemis irrogari. Cap. Statuimus. de maledic. Verumtamen de consuetudine judex Ecclesiasticus potest indicere multam pecuniariam. Cap. referente. de delictis prætor. Synod. Carthag. Can. 65. apud Balsamon. & solvens decimas extra baptismalem Ecclesiam Bannum Episcopalem componit, Can. Statuimus 16. qu. 1. Bannus Episcopalis est multa sexaginta solidorum , ut recte adnotat gloſſ. in d. Cap. Statuimus. Valtramus Naumburgens. de investitur. Episcopor. Sequitur autem consecratio , ut Bannus Episcopalis , Banno regali conveniens in communem salutem operetur. Et multa olim addicebatur Ecclesiæ , vel Episcopo. Joannes VIII. in Can. Quisquis 17. qu. 4. *Quisquis inventus fuerit reus sacrilegii , Episcopis , vel Abbatibus , sive personis ad quas querimonia sacrilegii justè pertinuerit triginta libras examinati argenti purissimi componat.* Hujus juris insigne argumentum est , quod pœna pro interfecto Presbytero , quæ Wriegeldus seu compositio dicitur , pro parte solvit Ecclesiæ cui Presbyter præfuit , & pro parte Episcopo in eleemosynas illius , quia nullus Presbyteri hæres proximior videtur , quam ille qui ipsum Domino sociavit , id est ordinavit. Conc. Tribur. Can. 5. Can. Omnes 17. qu. 4. Capitul. lib. 4. cap. 5. Hodie Episcopus non prohibetur pœnam pecuniariam judicare ; sed non potest eam convertere in usus suos , immo expressim debet addicere in eleemosynas vel alios usus pios. Conc. Trident. Sess. 25. de Reformat. cap. 3. & 15. Covarruv. Var. libr. 2. cap. 9. num. 8. Bacquet , *Des Droits de Justice.* cap. 7. num. 26. In causis Ecclesiasticis multa non cedit fisco , sed eroganda est in pauperes. L. 18. C. Th. quor. appellat. non recip. Cap. Quia plerique , de immunitat. Eccles.

Variæ sunt pœnae Ecclesiasticæ pro modo delictorum , quas inter censentur mulctæ pecuniariæ erogandæ in pauperes . Aucto r. Const. Apostolicar . lib . 2 . cap . 48 . οὐ τοῖς μὲν ἴστροις πόνοις αὐτειλαγίαις , τοῖς δὲ πενήταις χρονίαις ; Et alios quidem subjicies solis minis , alios eleemosynis in pauperes . Ex Constitutione Athalarici , si quis Presbyterum vel Clericum Ecclesiae Romanæ convenerit apud alium quam Romanum Pontificem , mulctatur decem libris auri , quæ per Palatinos sacrarum largitionum protinus exactæ , per manus memorati Antistitis pauperibus erogentur . Cassiodor . lib . 8 . Var . cap . 24 . Mulcta quæ imponitur ab Episcopo , venit eroganda in pauperes , quia Ecclesia fiscum habet propter eleemosynas . Augustin in Psalm . 146 . de eleemosyna in pauperes . Sordet eleemosyna in manu tua , quousque invenias justum cui des , quod cuique placet pro necessitate rei familiaris suæ tanquam debitum quasi fisco reddendum ; si non habet rempublicam suam Christus , non habet fiscum suum . &c. Solebant Episcopi & Comites pro delictis Wadios id est pignora capere , & pecuniam inter se dividere ; quod vetuit Synodus Cabillonensis 2 . Can . 18 . Dictum est nobis , quod in quibusdam locis Episcopi & Comites ab incestuosis , & ab his qui decimas non dant Vvadios accipient , & à Presbyteris pro quibusdam negligentiis , & inter se pecuniam dividant , quod penitus abolendum decrevimus , &c. Igitur Episcopus potest indicere mulctam pecuniariam Clericis , ita ut eam non convertat in usus proprios , vel Ecclesiæ suæ , sed in eleemosynas vel alios usus pios . Nec invidiōsum Episcopos habere jus mulctæ dicendæ ; nam & Gentiles urbis Romæ Pontifices eodem jure usi sunt in minores sacrificulos , puta Flamines & alios . Livius libr . 37 . Certamen inter P. Licinium Pontificem maximum fuit & Quintum Fabium Prætorem Flaminem Quirinalem , imperia inhibita ultrò citroque , & pignora capta & mulctæ dictæ , & Tribuni appellati & provocatum ad populum est ; religio postremum vicit , ut dicto audiens esset Flamen Pontifici , & mulctæ ex jussu populi remissæ . Et idem lib . 40 . De Rege sacrfico suffiendo in locum C. Cornelii Dolabellæ contentio inter G. Servilium Pontificem Maximum fuit , & L. Cornelium Dolabellam Duumvirum , navalem , quem ut inaugaret Pontifex magistratu sese abdicare jubebat , recusante quod sibi faceret ob eam rem multa Duumviro dicta à Pontifice . Et M. Tull. Philippic . II . Crassus Consul & Pontifex maximus Flacco Collegæ Flamini Martiali mulctam dixit , si à sacris discessisset ; quam mulctam populus remisit , Pontifici tamen Flaminem parere jussit . Et inter prophanos , etiam minores magistratus , veluti municipales habent pignorum capionem . L. Quem-

admodum §. Magistratus. ff. ad. L. Aquil. l. 3. §. 1. de reb. eor. qui sub tutel. vel cur. sunt. l. 4. §. an tamen. ff. de dam. infect. habent etiam mulctæ dictiōnem, quia publicè judicium exercent, quod genus magistratum mulctæ dictiōnem habet, L. 2. §. ult. ff. de Judic.

C A P U T V I.

*De Majoribus Pœnis Canoniciis; & primum
de Suspensione.*

MAJORES Pœnæ Canonice sunt Suspensio, Depositio, Excommunicatio, Interdictum; Cap. quærenti de V. S. quarum duæ priores spectant Clericos tantum, duæ posteriores Clericos & Laïcos simul. De suspensione quæ est levior cæteris primùm dicemus, ut ad graviores recto gradu transeamus. Suspensio est Censura ecclesiastica per quam Presbyter vel Clericus abstinetur ab officio & ordine, vel beneficio, vel à jurisdictione ex parte, vel in totum, ad tempus vel in perpetuum. d. cap. quærenti. Salvâ Cathedrâ, salvâ dignitate. Conc. Ancyran. Can. 1. Can. Presbyteros. 50. dist. Synod. 6. in Trull. Can. 26. Can. Presbyterum. 28. dist. Hujus Censuræ antiquissimus usus in Ecclesia memoratur. Hoc censuræ genere usus est Cyprianus Carthaginensis Episcopus in suos Presbyteros, quòd lapsos tempore persecutionis, nondum peractâ pœnitentiâ suscepissent; testem ipsum habemus Epist. 10. *Scientes quoniam si in iisdem perseveraverint utar eâ admonitione, quâ me uti Dominus jubet, ut interim prohibeantur offerre, acturi & apud nos & apud Confessores ipsos, & apud plebem universam causam suam, cum Domino permittente in sinum matris Ecclesie recolligi cœperimus.* Abstentionis appellatione eam intelligit Cyprian. Epist. 55. ad Cornelium de Fœlicissimo Episcopo, *Qui non tantum ab iis istic abstentus, sed abs te illic nuper de Ecclesia pulsus est.* Et idem Epist. 62. ad Pomponium: *Et idcirco consulte & cum rigore fecisti, frater carissime, abstinentia Diaconum qui cum virginе sâpe mansit.* Conc. Eliberit. Can. 53. *Placuit cunctis ut ab eo Episcopo quis recipiat communionem, à quo abstentus in crimine aliquo fuerit.* Suspensionis usum tanquam salutarem Ecclesiæ commendat Ambros. in Psalm. 118. Serm. 2. *Sunt ergo qui*

ad tempus à mandatis pro misericordia repelluntur, sicut & illis consiluitur qui vomunt; nam quemadmodum manens in corpore quod vomendum est, plus acescit, ita qui debet excludi si retineatur, nec sc corrigat, totum corpus exulcerat. Ejusdem censuræ meminit Augustin.

*Epist. 137. ex Concilio Africano: Et in Episcoporum concilio constitutum est nullum Clericum qui nondum convictus sit, suspendi à communione debere, nisi ad causam suam examinandam se non presentaverit. Suspensionis effectus est, quod amovet suspensum ab executione officii & ordinis; sed non tollit communionem Ecclesiarum, id est, non infert excommunicationem. Conc. Aurelian. 1. cap. II. Can. Si Diaconus 81. dist. Suspensus ab officio non privatur beneficio, quia poenae sunt restringendæ. Gloss. in Clem. Cypientes, de pœn. Hinc Ursicinus Cadurcensis Episcopus suspensus in triennium à celebratione Missarum, & his quæ sunt ordinis Episcopalis, salvâ tamen administratione rerum Ecclesiæ, Gregor. Turonens. lib. 8. cap. 20. *Ursicius Cadurcensis Episcopus excommunicatur, eo quod Gundovaldum exceptissime publicè est confessus, accepto hujusmodi placito, ut penitentiam tribus annis agens, neque capillum, neque barbam teneret, vino & carnibus abstineret, Missas celebrare, Clericos ordinare, Ecclesiæisque, & Chrisma benedicere, Eulogias dare penitus non auderet; utilitas tamen Ecclesiæ sicut solita erat, per ejus ordinationem omnino exerceretur. Suspensus tamen non potest eligere, neque eligi, in beneficiis electivis. Cap. Cùm dilectus, de consuetudine. Cap. cùm inter R. seniorem. Cap. per inquisitionem, de elect. Neque eligere, quia electio est actus legitimus spectans ad officium; neque eligi, quia suspensus non potest exercere officium, quo tenetur electus. Cap. si celebrat, de Cleric. excommunic. ministr. Ideò suspensus non potest eligere, nisi prius absolvatur ad cautelam, ne ordinatio Ecclesiæ retardetur, cap. Apostolicæ, de except. Suspensus pariter non potest conferre beneficia, Cap. quia diversitatem de concess. Præbend. & suspenso beneficium conferri non potest. Clem. Quoniam de vit. & honest. Cleric. Rebuff. de pacific. posses. num. 254. A suspenso non currit tempus sex mensium, qui dantur Ordinario ad conferendum; quia licet culpâ suâ suspensus sit, non est in culpa quod non sit absolutus, cùm non sit in mora petendi absolutiō nem, d. cap. quia diversitatem. Suspensus ab officio cingulo honoris & ordinis exiuit, Can. Placuit. 21. quæst. 2. id est non habet executionem ordinis, non potest Missas celebrare, benedictionem fundere super plebem; ejus nomen interim expungitur è matricula, id est ex albo in quo continetur census Clericorum,**

nec ejus nomen recitatur in sacris diptycis ; & hoc est quod insinuat Augustin. prædictâ epist. 137. de Bonifacio Presbytero incontinentiae reo , quem pendente judicio à sacris suspendere noluit. *Nomen autem Presbiteri , propterea non ausus sum de numero collegarum ejus , vel supprimere , vel delere , nè divina potestati , sub cuius examine causa adhuc pendet , facere viderer injuriam , si illius judicium meo vellem judicio prævenire.* Et paulò post : *Et nunc si nobis placet ut nomen ejus non recitetur , ne iis qui ad Ecclesiam accedere nolunt , sicut ait Apostolus , demus occasionem , quærentibus occasionem ... quid enim obest homini quod ex illa tabula non vult cum recitari humana ignorantia , si de libro vivorum non eum delet iniqua conscientia ?* Suspensis etiam peregrè proficiscentibus non dabantur litteræ communicatoriæ , ut indicat Augustinus ipse eadem epist. Bonifacius tamen hanc humilitatem suscepit , ut nec litteras acciperet , quibus in peregrinatione honorem suum quereret , ut in eo loco ubi ambo ignoti sunt , circa ambos æqualitas servaretur. Suspensus , inquam , ab officio non habet executionem ordinis ; ideo Guillermo senior Rex Anglorum , inauguratus ab Aldredo Eboracensi Archiep. quia Stigaudus Archiep. Cantuar. ob labem schismatis ab Alex. III. suspensus erat. Math. Paris. & Mat. Westmonst. ad ann. 1057. *Consecratus est Rex Guillermus & coronatus die Nativitatis Dominicæ feriâ secundâ , ab Aeldredo Eboracensi Archiepiscopo , quia Stigaudus Cantuarie Archiepiscopus , tanquam schismaticus ab Alexandro Papa suspensus erat.* Et antè Wlstanus Wigorniensis Episcopus ab eodem Aldredo consecratus ob suspensionem Stigaudi Cantuariensis , salvâ tamen Cantuariensi Canonica possessione , ut potè quæ esset jurisdictionis , non ordinis. Roger. Hovedenus ad ann. 1062. *Consecratus est igitur ab Aldredo Eboracensi Archiepiscopo , eo quod Stigaudo Dorobernis Episcopo , officium Episcopale tunc à Domino Papa interdictum erat , quia Roberto Archiepiscopo vivente Archiepiscopatum sumere presumpsit , Canonicâ tamen possessione prefato Dorobernensi Archiepiscopo Stigando , non suo ordinatori Aldredo facta.* Clericus qui per annum hæsit in suspensione privatur beneficio , quod priùs habebat , & eo quod à suspensione adeptus est , quia fit irregularis , cap. cùm bonæ , de ætat. & qualitat. & ordin. præfic. Ut Episcopus violans interdictum suspenditur ab officio & beneficio , nec solùm privatur beneficio antè interdicti violationem adepto , sed etiam postea adepto , cap. Tanta , de excess. Prælat. & suspensus celebrans incurrit irregularitatem , super quâ non potest dispensari , nisi à summo Pontifice , cap. final. de excess. Prælat. cap. 1. in fin. Cap. Is qui. de sentent. excommunic. in 6. cap. 1. de

re judic. eod. Suspensio non suspenditur per appellationem, cap. Is cui. de sentent. excommunic. in 6. quia trahit secum executionem, exemplo excommunicationis, cap. pastoralis. §. verum, de appellat. Et suspensio lata ad tempus solvitur absque ulla absolutione elapso tempore. gloss. in Clem. 1. in verb. donec derim, ut suspensio ab advocationis officio, vel relegatio ad tempus remittitur solo lapsu temporis, nè poena ultra tempus prorogetur. L. Imperatores. ff. de postuland. Suspensio propriè pertinet ad Clericos tantum, impropiè ad Laïcos. Melioribus enim Ecclesiæ sacerulis, etiam magistratus quia servis quandoque se immiscebant, à communione Ecclesiæ interim abstinere solebant, Concil. Eliberit. Can. 56. *Magistratum verò anno quo agit dumviratum, prohibere placet ut se ab Ecclesia cohibeat.* Et qui per ambitionem Magistratum adipiscabantur, non recipiebantur in communionem absque litteris communicatoriis; & si quid contra leges, & disciplinam agerent, à communione removebantur. Concil. Arelatens. 1. Can. 7. De Presidibus qui Fideles ad Præsidatum impetu prosiliunt, ita placuit ut cum promoti fuerint, litteras accipiant Ecclesiasticas communicatorias; ita tamen ut in quibuscumque locis gesserint, ab Episcopo ejusdem loci cura de illis agatur, ut cum cœperint contra disciplinam publicam agere, tunc demum à communione excludantur. Alias magistratus non arcebantur à communione, nè metu abstentionis viri probi detrectarent magistratum, & vacuis tribunalibus crima manerent impunita; sed ipsi ultro solebant abstinere. Ambros. epist. 59. *Nam non sunt extra Ecclesiam, tamen qui in aliquos capitalem sententiam ferendam existimaverunt, plerique etiam sponte se abstinent, & laudantur quidem, nec ipsi eos possumus non prædicare; quia auctoritatem Apostoli eatenus observamus, ut iis communionem non audeamus negare.* Et paulò post: *Ideo majores maluerunt indulgentiores esse circa judices, ut dum gladius eorum timeretur & reprimeretur, scelerum furor non incitaretur; quod si negaretur communio, videretur criminorum vindicata pœna: maluerint igitur priores nostri, ut id in voluntate magis abstinentis, quam in necessitate sit legis.*

CAPUT VII.

*De Depositione, quæ est pœna propria Clericorum;
deque Communione peregrina, quæ alia est
à laica.*

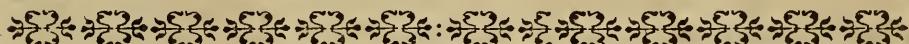
DEPOSITIO, quæ Græcis καθαιρεσις, etiam canonica est pœna Clericorum, non aliter atque excommunicatio, quæ Græcis ἀφορεισμός, laicorum, ita ut quibus de causis Clerici depositione, laici excommunicatione plectantur. Hac distinctione utitur can. 31. Apostolorum, Si quis Presbyter contempto proprio Episcopo seorsim collectas egerit, καθαιρεῖται deponatur: laici verò ἀφορειζέθων segregentur, & can. 66. Si Clericus die Dominico, aut Sabbato inventus fuerit jejunare, καθαιρεῖται; si laicus, ἀφορειζέθω. Eadem distinctione Synod. 6. in Trull. can. 62. ne fideles Kalendas, vel alias Gentilium festos dies celebrent, vel alias superstitiones exerceant; quod si aliter fecerint, si sint Clerici, deponi jubentur, καθαιρεῖται: si verò laici ἀφορειζέθαι. Depositio est perpetua remotio à sacro ministerio, id est executione ordinis. can. Apostolor. 15. & Synod. Antioch. can. 3. Si Presbyter vel Diaconus relictâ suâ Ecclesiâ in aliam emigraverit, à sacro ministerio deponatur, καθαιρεῖται τὸ λειτουργίας. Presbytero olim deposito ob consuetudinem cum famosa muliere, Ecclesiam credere non sustinuit Augustinus: testem ipsum habemus epist. 16. in appendic. *Ego certè Presbyterum & qui die jejunii, quo ejusdem loci etiam Ecclesia jejunabat, valefaciens collegæ suo ejusdem loci Presbyterio, apud famosam mulierem, nullum secum Clericum habentem, remanere, & prandere & cœnare ausus est, & in una domo dormire, removendum ab officio Presbyteri ausus sum, timens ei deinceps Ecclesiam Dei committere: quod si forte judicibus ecclesiasticis alias videtur, quia sex Episcopis causam Presbyteri terminare concilio statutum, committat ille qui vult Ecclesiam suæ curæ commissam.* Primis sæculis depositio erat perpetua, & sine spe restitutionis; semel enim depositus gradu in perpetuum excidebat, & redigebatur in ordinem laicorum, & hoc est quod dicebant redigi ad communionem laicam; id est ad communionem inter laicos, sicut unum è plebe. Conc. Agathensi. can. 50. *Si Episcopus, Pres-*

hyter, aut Diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam falsaverit, aut falsum testimonium dixerit, ab officii honore depositus, in monasterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit laicam tantummodo communionem accipiat. Cui addendi sunt Can. Si quis viduam, Can. accedens, eadem dist. Can. Si quis Clericus. Can. Si quis Episcopus. 81. dist. Can. statuimus 11. qu. 1. Can. Abbatibus. 12. qu. 2. Basil. ad Amphiloch. Can. 32. Hanc ob causam depositus Elpidius Satalorum Episcopus, quod Eusebium Presbyterio amotum contra decreta Melitinenis Concilii ordine restituisset. Sozomen. lib. 4. cap. 23. Postea remittente disciplinā, ut consuleretur iniquitati temporum, usu inolevit ut depositi Clerici perfectā pœnitentiā, in ordinem restituerentur. Can. Benē valet. can. Si quis Diaconus. 50. dist. Clerici depositi pœnitentię causā detrucebantur in monasterium, ne gradu amissō seculariter viverent. Concil. Cabillonens. 2. can. 40. *Dictum nobis est Presbyteros propter suam negligentiam, canonice degradatos seculariter gradu amissō vivere, & pœnitentię agenda bonum negligere; unde statuimus, ut gradu amissō agenda pœnitentię gratiā in monasterio, aut canonico, aut regulari mittantur.* Quem canonem ex Conc. Magonitino laudat Gratianus, Can. dictum est, 81. dist. Clerici depositi amitterebant nomen & honorem Clericorum, Synod. Antiochen. can. 1. τὸς ἡγαπηθεῖται ποτερεῖθαι, οὐ τὸν ἔξωθεν πυῆς, οὐδὲ τὸν καρών Καὶ τὸν τὸν Θεον ιερετεῖον μετέλαπεν. Depositis autem etiam externo honore privari, cuius sanctus canon & Dei Sacerdotium fuit particeps. Depositi mutabant vestem & tonsuram clericalem, & induebantur veste laicā, & laxabant comam ut laici, nisi retrō pœnitentiam agerent. Synod. 6. in Trull. can. 21. Depositi omnino pro laicis habebantur, eorumque nomen expungebatur de tabula, id est albo, seu matriculā Clericorum. August. serm. de commun. vit. Cleric. *Quisquis inventus fuerit habens proprium, non illi permitto ut inde faciat testamentum, sed delebo eum de tabula Clericorum.* Can. nolo, 12. quæst. 1. Marbodus Rhedenensis Episcopus in epist. ad Rainaldum Episcopum Andegavens. *Nec opinantem aggressus omnibus honoribus ac beneficiis, que mihi antecessorum tuorum contulit liberalitas me privasti. Reversus ergo Romā, acceptā videlicet faciendi, quod jam feceras potestate, ne quid odio tuo deesset, delere nomen meum de catalogo prorupisti, prius omnia, meas etiam syllabas persecutus.* Depositionem sequebatur pollixi anathema, id est segregatio à communione Sacramentorum, & participio Eucharistiae, ac depositis vix concedebatur communio peregrina. Concil. Ilerd. can. 16. *Quod si quisquam*

post h.e.c cujuslibet ordinis Clericus , quacumque occasione , de omni facultate quidpiam probatus fuerit abstulisse , vel forsitan dolo aliquo suppressisse , reus sacrilegii prolixiori anathemate condemnetur , & vix quoque peregrina ei communio concedatur . Can. hæc hujus 12. qu. 2. Concil. Agath. can. 2. Contumaces Clerici prout dignitatis ordo permiserit , ab Episcopis corrigantur , & si qui prioris gradus elati superbia , communionem fortasse contempserint , aut Ecclesiam frequentare , vel officium suum implere neglexerint , peregrina eis communio tribuatur . Can. Contumaces 50. dist. Eadem Synod. can. 5. Si quis Clericus furtum Ecclesie fecerit , peregrina ei communio tribuatur . Can. Clerici. 13. quæst. 2. Armentario qui perperam fuerat à duobus Episcopis ordinatus , indultum Chōrepiscopi nomen , aut peregrinæ communionis fomentum , Synod. Regiens. can. 3. Quod ergo in quibusdam schismaticis magis quam hereticis recipiendis , Nicænum Concilium statuit , à singulis per territoria sua , hoc etiam presens conventus in hoc statuit , ab omnibus debere servari , id est ut cuicunque de fratribus tale aliquid caritatis consilia dictaverint , liceat ei unam Parochiarum suarum Ecclesiam cedere , in qua aut Chōrepiscopi nomine , ut idem Canon loquitur , aut peregrina , ut aiunt , communione foveatur . Quæ sit istiusmodi peregrina communio à variis anxiè quæstitum ; eandem esse cum communione laïca , id est communione quæ Clericis depositis non denegatur inter laicos , credit auctor glossæ in d. Can. Contumaces , & in d. Can. Clericis , cuius sententiam non improbabilem esse reor . Communionem enim laïcam non ineptum & incongruum est dici peregrinam , quia communione laïca est aliena & peregrina Clericis , nec eis datur quam post depositionem , ubi jam pro laïcis habentur ; & eadem analogia peregrinum judicium idem est quod seculare , quod sit peregrinum Clericis , qui fori secularis expertes sunt . Goffr. Vindocin. lib. 2. ep. 24. Omnino enim injustum est , & sacris canonibus sicut ipse melius nosti penitus obviare videtur , ut ecclesiastica causa seculari & peregrino judicio terminetur . Tamen communionem laïcam aliam esse à peregrina facile colligi potest ex variis canonibus , qui utriusque meminerunt ; & communionem peregrinam malim esse non communionem annonæ & alimentorum quod multis suasum est . Communione enim peregrina est canonica & spiritualis , etsi minor ecclesiastica , sed nudam & simplicem communionem precum , quæ quandoque non denegatur honestis viris injuriâ excommunicatis , si appellaverint , ante causæ cognitionem . Ita monachos Ægyptios (hi erant quatuor fratres μάνεγι , id est longi à statura corporis vulgo nuncupati) à Theophilo Alexandrino ir-

justè excommunicatos humanè & hospitaliter suscepit Jo. Chrysostomus, eosque admisit ad communionem precum, denegatâ tamen communione Eucharistiae, donec eorum de causa cognitum esset. Socrat. libr. 6. cap. 9. μαθήτων ἡ παύται ὁ Ιωάννης ἐν πρᾶῃ εἰχεὶ τὸν αὐτὸν, οὐ τῷ σίχῳ μετέχειν, τοὺς ἔχολυοις κοινωνίας ἡ τῷ μυστηρίῳ τοῖς ἐφι προσῆγοστοις μεταδόσειν ἀντοῖς. De quibus Joannes tertior factus, viros illos honorifice exceptit, precumque participes esse permisit, sed communionem mysteriorum illis se minimè prius concessum dixit, quām eorum causa cognita esset. Idem Sozomen. lib. 8. cap. 13. Nicephor. lib. 13. cap. II. Pallad. in vita Chrysostomi. Relegationem etiam ad communionem peregrinam non esse regradationem seu rejectionem in inferiorem gradum, quod quidam voluit, facile evincitur quòd ejus copia datur Clericis depositis, quorum nomen abrasum erat è matricula, quod est argumentum depositionis; ita ut eis non tollatur spes restitutionis, & ubi restituti fuerint eorum nomen reponatur in matricula, ut innuant postrema verba Canon. 2. Concil. Agathensi. jam à me laudati: *Peregrina eis communio tribuatur, ita ut cum eos pænitentia correxerit, rescripti in matricula gradum suum dignitatemque recipiant.* Depositioni aliquando accedebat excommunicatio, id est segregatio à communione fidelium, quæ dicebatur perfecta & omnimoda depositio. Synod. Antiochena Can. 3. παντελῶς ἀνὴρ οὐ ταπεῖδις δὲ λειτεργίας: *Is omnino à sacro ministerio deponatur; & eadem* Synod. Can. 5. τέτον οὐ ταπεῖδις παντελῶς, *is omnino deponatur.* Sæpius Clerici depositi mox tradebantur Curiæ servituri, Can. Si quis Sacerdotum. Can. Statuimus 11. qu. 1. Can. Clericus 3. quæst. 4. L. 39. C. Th. de Episcop. & Cleric. id est redigebantur in ordinem Decurionum, si natalibus & facultatibus essent idonei, ut sustinerent onera municipalia quæ erant gravia & importabilia. d. L. 39. Hujus legis & canonis prava & stulta interpretatione invaluit, ut Clerici depositi tradarentur judici seculari puniendi. Ivo Carnot. epist. 53. Nonne satius erat rapinam bonorum vestrorum perpeti, vel etiam personam vestram sicut promiseratis carceri mancipari, quām Clericus vester non judicatus, non damnatus à vobis Curiæ traderetur, ubi more furis contumelias & injuriis quotidianis cruciaretur. Non est hoc officium Pastoris, sed mercenarii. Et idem epist. 66. Hoc quod dico Clerus approbaret, hoc populus acclamaret, nisi metu Regis comprimerentur, vel insidiis Turonensis Archiepiscopi terrorerentur, qui Clericos sibi adversantes clandestinis delationibus Curiæ tradi facit, aut in exilium pellendos aut bonis suis spoliandos. Eadem interpretatione instabat Henricus II. Rex

Anglorum, ut Clerici depositi Curiæ, id est foro seculari tradentur, in vit. Thomæ Cantuar. libr. i. cap. 23. *Hoc igitur Rex quorumdam fretus consilio, utriusque juris se habere peritiam ostentantium instantissimè postulabat, ut tales mox submoti ab Ordine, Curiæ tradantur, quod non solum jus humanum, sed etiam ipsius divini juris canonica sanxit auctoritas.* Unde de talibus sape reperitur in canone, tradantur curiæ; unde quidam pro Rege ob regium favorem ut videbatur, scienter edicti allegabant, tales nequaquam exilio, vel monasterio, sed canonibus sancientibus, sic potius tradendos curiæ, hoc est judicio seculari tradi puniendos. Et hoc est quod tradit Matth. Paris. in Henrico II. ad ann. 1163. *Eodem anno Rex Henricus incongruum esse asseruit Clericos à suis Justiciariis in publico flagitio reprehensos Episcopo tradere impunitos; decretivit enim ut quos Episcopi invenirent obnoxios presente Regis justiciario exautorarent, & post Curia Regis tradenter puniendos.* Rigord. in Philippo A. de Hæreticis sectæ Amalrici. *Et ita hujus sectæ plures Sacerdotes Clerici, & Laici, ac mulieres diutius latentes, prout Domino placuit tandem detecti, & capti, & Parisios adducti, & in Concilio ibidem congregato convicti & condemnati, & ab ordinibus in quibus erant degradati, traditi fuerunt curiæ Philippi Regis. Qui tamquam Rex Christianissimus & Catholicus, vocatis apparitoribus fecit omnes cremari.* Et ad usum & consuetudinem, seculi potius quam ad genuinam sententiam canonis se referens Innocent. III. in cap. Novimus. de V. S. eandem sic interpretatus est, ut depositi quos Curiæ tradi dixit canon, tradantur brachio seculari puniendi.

C A P U T V I I I.

Depositio alia nuda, alia solemnis, quæ degradatio. Depositio alia nuda, alia solemnis; depositioni modus adhibitus.

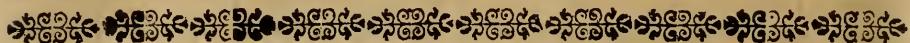
DEPOSITIO alia est nuda & simplex seu verbalis, alia actualis seu solemnis, quæ propriè degradatio dicitur. Verbalis est quæ fit nudis verbis per sententiam. Conc. Arelat. i. Can. 13. *De his qui Scripturas sanctas tradidisse dicuntur, vel vasa dominica, vel nomina fratrum suorum, placuit nobis ut quicumque eorum ex actis publicis fuerit detectus, non verbis nudis ab ordine Clericis amoveatur.* Solemnis est quæ fit solemniter verbis & re, seu facto, id est detractio solempni insignium clericalium. Conc. Tolet.

4. Can. 24. *Episcopus, Presbyter, aut diaconus à gradu suo injustè dejectus, si in secunda Synodo innocens reperiatur, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altari de manibus Episcoporum; si Episcopus est, orarium, annulum & baculum; si Presbyter orarium & planetam; si diaconus orarium & albam; si subdiaconus patenam & calicem.* Quem Canonem ex Conc. Moguntino laudat Gratianus, can. Episcopus. ij. qu. 3. His solemnibus Germanus PC. sede dejectus ὠμοφόριον, id est superumerale, quod est insigne sacerdotii super aram Ecclesiarum depositum. Cedr. in Leone. Et Sandabarenus Euchaitanus Episcopus reus postulatus nefarii consilii dati Basilio Imp. de oculis filio eruendis, apud Photium Patriarcham, ejus pedes amplexus, ὄρκιζω, inquit, σε δέσποτα μὲ τὸ Θεῖον πρότερον μὲ καθαρίσας, ἢ πότε γυμνὸν ἱερούντος παρελαβέτωσαν, Εἰ κολαζέτωσαν αἱς κηρύγματα: Obtestor te, inquit, Domine, per Deum, ut mihi sacerdotalem prius adimas dignitatem, atque tum exauktoratum me iij arripiant, & ut maleficum puniant. Cedren. in Leon. Ph. In depositione Photii Pseudopatriarchae ei demptus est baculus Pastoralis, Synod. 8. act. 7. init. similiiter Benedictus Pseudopontifex à Leone 8. depositus scisso Pallio, & Baculo Pontificio. Regino 2. Chronic. Tunc Leo apostolicus, coadunata multorum Episcoporum Synodo, eundem Benedictum humanae sedis invasorem, judicio omnium ab invaso gradu depositum, & pontificale pallium, quod sibi imposuerat abscedit, ferulanque Pastoralem manu ejus arreptam, coram omnibus in frusta confregit, & ad preces Imperatoris (is erat Ottho I.) Diaconatus ei tantum gradu uti concessit. Idem Luitprand. libr. 6. cap. II. Quid Formosus Pseudopontifex è sepulchro erutus solio Pontificio impositus, & sacris vestibus denudatus, tribus digitis abscissis, mox in Tyberim corpus projectum. Luitprand. libr. I. cap. 8. Nam Formoso defuncto, atque Arnulfo in propria reverso, is qui post mortem Formosi Papa constitutus est expellitur, Sergiusque Papa per Adelbertum constituitur; quo constituto ut impius doctrinarumque sanctorum inscius, Formosum è sepulchro extrahere, atque in sedem Romani Pontificis, sacerdotalibus indumentis induitum collocare præcepit, cui & ait: Quum Portuensis esses Episcopus, cur ambitionis spiritu Romanam universalem sedem usurasti? His expletis sacratis mox exustum vestimentis, digitisque tribus abscissis, in Tiberim jactare præcepit, cunctosque quos ipse ordinaverat, gradu proprio depositos iterum ordinavit. Idem Sigebert. ad ann. 900. Et Abbas Vistog. in vita Arnulfi. Eodem jure in Gallia Augustiniani duo presbyteri, qui Carolum 6. quem curandum susceperant in maximum vitae periculum inani artis jacta-

tione adduxere , morte damnati prius solemniter degradati ab Episcopo Parisiensi. Juvenal. de Ursin. ad ann. 1398. Et y eut plusieurs notables gens assemblez , tant d'Eglise que Lais , lesquels conclurent , qu'ils seroient degradez , & qu'ils auroient les testes coupées , & pour cette cause furent faits écharfauts en Greve devant l'Hôtel de la Ville , & du saint Esprit : & mox ; Et après issit l'Evesque de Paris en habit pontifical , & vint jusques aux deux Augustins , lesquels estoient revestus comme s'ils eussent voulu dire messe ; Et après ce qu'il eust parlé à eux il leur osta à chacun d'eux , les Chasuble , Estolle , Manipule , Aube & Surplis , en disant certaines Oraisons ; puis s'en retourna par où il estoit venu , & paravant en sa présence , feurent rais & otez leurs cheveux , sans apparence de couronnes ; & tantost ceux de la jurisdiction laye , les prindrent & les dépouillerent , & leur laisserent seulement leurs chemises , & à chacun une petite jaquette par dessus , & feurent mis en une charette , & liez & menez aux Halles & là eurent les testes coupées &c. Etiam solemnis depositio Abbatum fieri solebat fracto sigillo , quod est præcipuum insigne Jurisdictionis. Hoc ritu S. Abbas Conchensis in Normannia , coram judicibus datis à summo Pontifice Abbatiam ejuravit fracto sigillo , sententiam depositionis præveniens. Innocent. 3. libr. 2. Epist. 38. Et instrumenta sua fracto sigillo quo usus fuerat in manibus judicum resignavit , & Abbatiam abjuravit memoratam. Fracto sigillo depositus est Radulfus de Arundel Abbas Westmonasteriensis. Matth. Paris. ad ann. 1214. Illis diebus per predictum legatum depositus est Radulfus de Arundel Abbas Westmonasteriensis in crastino sancti Vincentii per N. Abbatem de Westham missum ex parte legati , fracto ipsius sigillo in capitulo. Solemnis depositio Clericorum fit detractis insignibus clericalibus , ut militum vel magistratum exautoratio demptis militiae , vel dignitatis insignibus. L. 2. ff. de his qui notant. infam. I. qui de libertate , de liberal. caus. I. judices. C. de dignitat. lib. 12. cap. degradatio de pœn. in 6. Jo. Chrysostom. in Epist. ad Roman. Homil. 6. ὁ στρατηγὸς τῶν ἐν αἰξιωμασιν ὄντας εἶται αἱλιοκρέες , οἵτι μετίσοις ἔγινεν πάτερ τοῖς αἰξιωματοῖς πηδές τόπε κολαγέζοις , γάτας οἱ παῦλος ἐποίοσεν . Quod igitur facere solent judices ij , qui quos in dignitate constitutos , gravioris alicujus criminis convictos habent , eos prius honoris sui ornamenti spoliant quam suppicio multatos abdicant , hoc ipsum & hic quoque Paulus fecit. Aliquando depositio fiebat cum aliqua gratia & remissione , putâ salvo nomine & honore Episcopatus , & salyis alimentis & annonis de Ecclesiæ censu. Bassiano & Stephano Episcopis Ephesini depositis salvâ dignitate Episcopatus

patus relictæ sunt necessaria sumptu Ecclesiæ. Concil. Chalced. act. 12. Domno Antiocheno Episcopo deposito etiam consultum de alimonia stipe Ecclesiæ, ejusd. Conc. act. Pariter Clericis depositis ordine & beneficio relinquitur modicum alimentorum causa è fructibus beneficij. Nicolaus I. in can. studeat 50. dist. *Verum si Presbyter adeo vestro studio obnoxius forte claruerit, præcipimus ut tale beneficium sibi Ecclesiæ sue concedatur, quo & ipse & sui sufficienter possint habere sue sustentationis solatum.* Nec non Clericis depositis & poenitentiæ causâ in Monasterium ablegatis providendum de alimonia, ne Monasterio sint graves. Gregor. libr. 1. Epist. 42. *Si qui verò ex familia ecclesiastica Sacerdotes, vel Levitæ, vel Monachi, vel Clerici, vel quilibet alii lapsi fuerint, dari eos in pœnitentiam volumus; sed res eorum Ecclesiastico juri non subtrahi, ad usum tamen suum accipient, unde ad pœnitendum subsistant, ne si nudentur, locis in quibus dati fuerint onerosi sint.* Can. de Lapsis 16. qu. 6. quia dandum vitæ sustentandæ solatum, cui vita relinquitur. L. Si mandavero, §. is cuius. ff. mandat. Cap. fœlicis, de pœn. in 6. Aliquando & depositioni Episcoporum modus adhibitus est, ita ut deponerentur salvo Presbyteratu. Eustathius Beryti Metropolita duos Episcopos à Photio Tyri Metropolita ordinatos deposituit salvo Presbyteratu, quod novum & insolens visum Legatis sedis Apostolicæ & aliis Patribus Concilii Chalcedonensis, ut fertur Act. 4. Concil. Chalced. ἐπίσκοπον εἰς Πρεσβύτερον πατέρι βαθμόν οὐτουλα τείνειν. Episcopum in gradum Presbyteri redigere sacrilegium est. Unde confessus est Can. 29. Concil. Episcopos tamen suspendi licuit incolumi Presbyteratu, ex Synodo 6. in Trull. Can. 20. quem de suspensione intelligendum insinuant verba illa, Ἡ Επισκοπῆς πανέδω: ab Episcopatu cesseret, ut optimè observavit Jo. Morin. Exercit. Eccles. libr. 2. cap. 15. Posterioribus tamen seculis vergente in occasum disciplinâ, depositi leguntur Episcopi, servato Presbyteratu in solatum amissi Episcopatus. A Leone VIII. depositus est Benedictus Pseudopontifex misso ei diaconatu, ut jam observatum est ex Reginone & Luitprando. In Concilio Rhemensi cui præfuit Leo IX. Pontifex salvo Presbyteratu depositus Nannetensis Episcopus, ex gestis hujuscce Concilii. Deposito Aurelianensi Episcopo, ut salvum retineret ordinem Presbyterii pro eo intercessit Bernard. Epist. 245. ad Eugenium III. *Sufficit si vestra indulgentia possit retinere sacerdotem qui Episcopus fuit; tantum à nota infamiae, & perpetua iniunctionis cauterio scuto bona voluntatis vestre obumbretur sibi.* Depositio tam verbalis quam solemnis spectat ad Episcopum; verbalis ad Episcopum.

copum proprium, absque aliis Episcopis; solemnis ad Episcopum proprium adhibitis sex aliis Episcopis si Presbyter sit, tribus Episcopis, si Diaconus. Can. si quis & seqq. 15. qu. 7. cap. Degradatio, de poen. in 6. Augustin. Epist. 16. in appendic. *Removendum ab officio Presbyterii ausus sum, timens ei deinceps Ecclesiam Dei committere: quod si forte judicibus Ecclesiasticis alias videtur, quia sex Episcopis causam Presbyterii terminari Concilio statutum, committat illi qui volet Ecclesiam suæ curæ commissam.* Hodie quia tot Episcoporum copia vix esse posset, & si tot convenirent eorum residentia interverteretur, Clericorum depositio vel degradatio fieri potest per proprium Episcopum, sine aliis Episcopis, adhibitis totidem Abbatibus, vel personis Ecclesiasticâ dignitate præditis. Concil. Tridentin. sess. 13. de reformat. cap. 4. Ad Episcopum pertinet & destitutio Clericorum, sicut institutio. Cap. Conquerente, de offic. ordinar. cap. cùm ex injuncto, in fin. de heretic. cap. 1. de Capell. Monach. Can. Episcopus dist. can. 67. Episcopus 15. qu. 7. Hoc distat depositio à destitutione, quod depositio propriè est ab ordine, destitutio à beneficio. Licet saepius depositio utrumque continet, remotionem ab officio & beneficio, quia indignus ordine, indignus efficitur beneficio. Can. si quis amod. can. si quis sacerdotum. can. eos, 81. dist. unde degradatio dicitur deminutio capitis, cap. qualiter, de accusat. quia per depositionem mutatur omnino status personæ, & depositus ordine & beneficio capite minutus videtur. Quandoque depositionem sequebatur virgarum castigatio publica & exilium, Gregor. Libr. 9. Epist. 66. ind. 4. *Fratrem Paschasiū (is erat Episcopus Neapolitanus) volumus admoneri, ut eundem Hilarium prius Subdiaconus quo indignus fungitur privet officio, atque verberibus publicè castigatum faciat in exilium deportari.*

C A P U T I X.

*De Regradatione. Regradatio Pœna Canonica,
etiam & militaris.*

INTER Poenas Canonicas proximum à depositione locum tenet Regradatio, quæ est mitior depositione: depositio enim tollit penitus gradum & Ordinem; regradatio non omnino adimit gradum, sed rejicit in inferiorem, vel ultimum; ut cùm

Presbyter, Diaconus, vel Subdiaconus, propter lapsum rejicitur in imum gradum Ostiarii vel Lectoris. Conc. Toletan. i. Can. 4. Subdiaconus defuncta uxore si uxorem aliam duxerit, ab officio in quo ordinatus fuerat, removeatur, & habeatur inter Ostiarios & Lectores. Can. si Subdiaconus 34. dist. Eadem poenâ plectuntur Presbyteri & Diaconi ob vitium usuræ. Conc. Aurelianens. 3. Can. 27. Ut Clericus à Diaconatu & supra, pecuniam non commo- det ad usuras; quod si quis adversum statuta venire præsumperit, communione concessa ab ordine regradetur. Vel ob inobservantiam dierum festorum. Concil. Matisconens. i. Can. 10. Ut Presbyteri Diaconi, vel quolibet ordine Clerici Episcopo suo obedienti devotione subjaceant, & non alibi dies feriatos, nisi in obsequio illius liceat te- nere, aut celebrare; quod si quis per quamcumque contumaciam aut per euiscumque patrocinium hoc facere fortasse distulerit, ab officio regra- detur. Vel ob accusationem innocentium. Idem Conc. can. 18. De his vero qui innocentes, aut Principi, aut judicibus accusare con- victi fuerint, si Clericus honoratior fuerit, ab officii sui ordine regra- detur. Aliud est regradationis genus, cum Presbyter vel Dia- conus, vel inferior Clericus poenæ causâ rejicitur in ultimum locum sui ordinis, id est collocatur ultimus inter Presbyteros vel Diaconos, vel alios sui Ordinis; ut si Diaconus inter Presby- teros sedere præsumperit, ultimus omnium constituitur in ordine suo. Synod. 6. in Trull. can. 7. ἔονατος πάντων γνέθω τῇ ἐν ὁπ- ρατελέγεται τάγματος, ἐν τῇ κατ' ἀνὴ Εὐκλησίᾳ. Unde desumptus eit Can. præcipimus. 93. dist. Et Clerici qui ultrò pecunias Ecclesiæ obtulerunt, & propter oblationem se jactant fratribusque se præ- ferunt, rejiciuntur in ultimum gradum sui Ordinis. Synod. Nicæn. 2. can. 5. ἔονατος βατράχον λεπεύνειν τῇ δινεῖς τάγμαδος. Et Clerici pigri & desides ad divina officia, rejiciuntur in ulti- mum locum Chori. Concil. Aquisgr. can. 131. Qui segniter aut tardè ad matutinum, aut aliud quodlibet divinum obsequium peragen- dum occurrerit, dignum est ut non cum aliis in Choro, sed omnium ultimus, aut certè ut erubescere discat, in loco hujuscemodi negligentibus à Prælatis constituto stet, foris vero nullatenus remanere præsumat. Eadem poena est Clericorum ob incontinentiæ labem. Concil. Hybernens. Presbyter si fornicatus fuerit psalmos cum fratribus in Choro ultimus canat. Can. Presbyter. 82. dist. Eadem regradatio- nis usu frequentata, ob compescendum typhum Diaconorum. Gregor. I. libr. 1. Epist. 81. Prædictum itaque Liberatum, quem reprimendus ambitionis inflat spiritus, omni instantiâ à sui pravitate compesce, & ultimum inter Diaconos stare constitue, &c. In regulari

disciplinâ nota quoque fuit pœna hujusmodi regradationis; putâ Canonicus regularis, Monachus factus, ad Canonicos redire compellitur; ita ut in pœnam desultoriae levitatis deinceps memorialem cucullam deferat, & ultimus in Choro maneat, ex Decreto Urbani II. Can. Mandamus 19. qu. 3. cap. Intelleximus, de ætat. & qualit. & ordin. præfic. Goffrid. Vindocinens. libr. 2. Epist. 7. ad Iwonem Episcopum Carnotensem. *Domnus Ermaldus quem Decanum vestrum dicitis, si sibi secundum justitiam placuisset, detecto floccello de capite suo, potius in nostra, quam in vestra sorte manere debuisset.* Innocent. libr. 2. epist. II. ad Pictaviensem Episcopum, de Canonicô sancti Ruffi, qui ad Malléacenses Monachos transferat. *Mandamus quatenus jam dictum Canonicum ad Ecclesiam redire priorem monitione præmissâ per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellas, ubi & memorialem cucullam eum deferre facias, & ultimum in Choro manere, ut exemplo ejus alii similia non attentent.* Imò & Monachi professi, si sine licentiâ Abbatis transeant ad aliud Monasterium, si redeant, ultimi in Choro locantur. Anselm. libr. 2. epist. 15. ad Fulconem Abbatem. *Filius vester qui à paternitate vestra inordinatè abierat, penitus ad omnem satisfactionem, secundum vestrum judicium paratus, humiliter reddit, qui non tam postulat, ut illi pœnam quam meruit remittatis, quam ut vel ultimum illum intra gregem, quem sua culpâ dimiserat, vestrâ misericordiâ constituatis.* Quid & Monachi professi abeuntes Monasterio ad Physicam vel Leges legendas, docendi scilicet causâ, nisi intra duos menses redeant, pro excommunicatis ab omnibus evitandi, & reversi in Choro, capitulo & mensa, & aliis locis regularibus ultimi fratribus locantur. Cap. 3. ne Cleric. vel Monach.

Regradatio ecclesiastica ut depositio initium cœpit è militia. Inter pœnas militares fuit gradus dejectio L. 3. ff. de re militar. quæ uno verbo regradatio dicitur. L. 2. C. Th. de Curs. public. id est rejectio in infimam militiam. Hieronym. ad Pammach. *Finige aliquem tribunitia potestatis suo vitio regradatum, per singula militia equestris officia, ad tyronis vocabulum devolutum.*

Aliud adjungendum est pœnæ Ecclesiasticæ genus, quo Clerici non deponuntur à susceptis Ordinibus, vel rejiciuntur in detriorem gradum, sed suis Ordinibus defixi, ab altioribus arcen-
tut. Concil. Ilerdens. can. 1. & 5. Syricii epist. 1. Can. 15. Can. de his. Can. hi qui altario. Can. quicumque. 50. dist. Synod. 6. in Trullo, Can. 3. Hos propriâ appellatione ἀπογενόμενος vocat Basil. ad Amphiloch. can. 69. δερθνηται μέντης ἀπογενόμενος. Recipietur non ulterius promovendus.

C A P U T X.

De excommunicatione. Excommunicatio maxima pœna canonica; quibus de causis infligatur. Excommunicatio alia major, alia minor. Excommunicatus à proprio Episcopo, non est restituendus ab alio.

INTE R pœnas canonicas summum & novissimum locum implet Excommunicatio , quæ est remotio à participatione Sacramentorum , & communione fidelium ; in pœnis enim canonicas gradatio & ordo servatur pro modo & qualitate delicti. Clerici ob leviora delicta suspenduntur ; ob graviora, putâ, fursum , homicidium , deponuntur ; depositi si incorrigibles existant , excommunicatione plectantur. Can. dictum est. 81. dist. Can. Abbatibus 12. qu. 2. cap. Cùm non ab homine , de judic. Hujus pœnæ antiquissimus & saluberrimus usus initium cœpit cum ipsa Ecclesiâ. Primùm sanctus sacroChristi oraculo qui ligandi & solvendi potestatem Petro & cæteris Apostolis tradidit Matth. 16. & auctoritate Pauli , qui eâ potestate usus Corinthium incestuosum anathemate percussit. 1. Cor. 5. Himeneum & Alexandrum satanæ tradidit. 1. Timoth. 1. Hujus pœnæ usum non uno loco commemorat Tertull. Apologetic. cap. 39. Summumque futuri judicij præjudicium est , si quis ita deliquerit , ut à communione orationis & conventus , & omnis sancti commercii relegetur. Idem de pudicitia. cap. 13. Illis traditis satanæ , id est extra Ecclesiam projectis. Excommunicatio est maxima pœna inter canonicas , tum quoad Clericos , tum quoad Laïcos ; depositionem enim Clerici , si depositus incorrigibilis sit , sequitur excommunication , post quam non habet Ecclesia ultra quid faciat , d. cap. Cùm non ab homine. Augustin. de corrept. & grat. cap. 15. Corripiantur itaqùè à præpositis suis subditi fratres correptionibus de charitate venientibus pro culparum diversitate diversis , vel minoribus , vel amplioribus ; quia & ipsa quæ damnatio nominatur , quam facit episcopale judicium , qua pœna in Ecclesia nulla major est , potest si Deus voluerit , in correctionem saluberrimam cedere atque proficere. Can. corripiantur. 24. quæst. 3. Excommunicatio est major , &

maxima pœna ; respondet enim pœnæ capitali. Augustin. libr. 5. quæst. in Deuteron. cap. 39. in illud : *Et auferetis malignum ex vobis ipsis. Assiduè hoc dicit Scriptura, cùm jubet occidi malos ; quâ locutione usus est etiam Apostolus cùm diceret, Auferte málum ex vobis ipsis ; ex quo apparet eum voluisse intelligi, qui aliquid tale commisit, ut excommunicatione sit dignus, hoc enim nunc agit in Ecclesia excommunicationis, quod agebat tunc interfœctio.* Unde excommunicationis dicitur, gladius Ecclesiasticus, mucro spiritualis. Cap. dilecto, de sentent. excommun. in 6. Hieronym. ad Heliodorum, de laude vitæ solitariæ : *Nunc verò inobedientis spiritali mucrone truncatur aut ejectus de Ecclesia valido dæmonum ore discerpitur. Mucro Episcopalis.* Joannes VIII. in Can. Visis 16. quæst. 2. *Et felici mucrone Episcopi sacerdotum piacula reſecentur, Gladius spiritualis, Cyprian. epist. 62. Spiritali gladio superbi & contumaces necantur, dum de Ecclesiâ ejiciuntur.* Augustin. libr. 1. contr. Epist. Parmenian. Propter quid ergo gladium portat qui dictus est minister Dei, vindicta spiritalis qui excommunicationem operatur? Quæ pœna sit excommunicationis, inde facile colligere est, quod excommunicationis in laicis, comparatur depositioni in Clericis. Concil. Chalced. Can. 2. οὐ γέ τοι εἰ μὴ κληρικὸς εἴη τοι ὅμειος ἐκπατέτω βαθὺς, εἰ δὲ λαϊκὸς οὐ πονάζων αναδημητέω. Si quidem Clericus fuerit proprio gradu decidat : si verò laicus, aut monachus, anathematizetur. Can. Si quis Episcopus 1. quæst. 1. Concil. Carthag. 4. C. 73. *Si laicus est excommunicetur, si Clericus depotetur.* Can. Qui communicaverit, II. quæst. 3. August. in Enchirid. cap. 80. *Sic nostris temporibus ita multa mala, et si non talia in apertam consuetudinem jam venerunt, ut pro his non solum excommunicare aliquem laicum non audeamus, sed nec Clericum degradare.* Et passim excommunicationis & degradatio coæquantur, quasi pares pœnæ, in disparibus personis. August. in Brevicul. Collat. cap. 4. *Malos in Ecclesia sic non esse permixtos, ut quamvis debeat vigilare ecclesiastica disciplina, ad eos non solum verbis, sed etiam excommunicationibus, & degradationibus corripiendos ; tamen non solum in ea latentes nesciantur, sed plerumque propter pacem veritatis, etiam cogniti tolerentur.* Idem lib. contra Donatistas post Collat. cap. 19. *Neque enim à populo Dei separamus, quos nec degradando, vel excommunicando, ad humiliorem pœnitendo locum redigimus.*

Excommunicandi jus propriè pertinet ad Episcopum. Can.

Nemo 2. quæst. 1. & d. Can. corripiantur , 23. qu. 4. cap. quærenti , de V. S. Conc. Trid. sess. 25. de reformat. cap. 3. Excommunicatio est actus jurisdictionis Episcopi , cap. Transmissum , & ibi gloss. de Elect. & foelix mucro Episcopi. d. Can. Vitis. Dionys. Areopagit. De ecclesiast. Hierarch. ἔτοι εἰ τὰς ἀφοεισμένης ἔχοντοι ἵεράρχαι δούλους , ὡς ἐκπαρθεῖσαι τῷ θείῳ. Sic etiam segregandi vim habent Pontifices ut interpretes divinae justitiae. Et Auctor Constit. Apostolicar. lib. 2. cap. 16. ιδών ὃ σὺ τὸ πρεπτότα πινεγεῖς νέλασθεντον τὸν εξωτελεθῦντα : Cùm vero delinquisse videris , ejici foras jube. Gesta Concil. Chalced. act. 4. Επικονότοι εἰσι , καὶ Ἑξοικαὶ ἔχοντοι , καὶ ἀφοειστοι , καὶ καθαιρόντοι , καὶ εἰ τὸ δέλτον ἑξοικαὶ ἔχοντοι. Episcopi sunt , potestatem habent & excommunicare , & damnare , & quidquid volunt potestatem habent. Inferiores etiam Prælati habent excommunicandi potestatem , putat Presbyteri d. Can. Nemo , id est Parochi seu Plebani , Cap. cùm ab Ecclesiarum , de offic. Judic. ordinari. Abbates & Priors , Cap. cùm in Ecclesiis , de Major. & obedient. Cap. olim. de accusat. cap. sicut de Simon. & Decani d. cap. dilecto. cap. Significavit de conversi. conjugat.

Excommunicatio non potest irrogari nisi causâ cognitâ , d. can. nemo. can. multi , ead. caus. & qu. can. nemo. 11. qu. 3. Gregor. Turonens. lib. 5. cap. 14. Post Missas autem petiit , ut ei eulogias dare deberemus ; quod cùm refutaremus ipse clamare cœpit , & dicere quod non rectè cum à communione , sine fratrum convenientia suspenderemus : illo autem hæc dicente cum consensu fratris qui presens erat , contestata causa canonica , eulogias accepit. Excommunicatio etiam non potest infligi , nisi ob grave , & mortale delictum , Concil. Meldens. can. 56. Quia anathema est aeterna mortis damnatio , & nonnisi pro mortali debet imponi crimine , & illi qui aliter non potuerit corrigi. d. can. nemo 11. quæst. 3. Idem probatur can. nullus. can. certum. ead. caus. & qu. & Constit. Aurelianens. art. 18. Optimè August. de fide & operib. cap. 19. Qui autem operantur & cetera eleemosynis facile compensari , tria tamen mortifera esse non dubitant excommunicatione punienda , donec pœnitentiâ humiliore sanentur , impudicitiam , idololatriam , homicidium. Excommunicatio potest injici ob contumaciam , Can. certum. 11. qu. 3. cap. cùm in Ecclesiis. de Major. & obed. cap. tuæ. ut lit. non contestat. propter ordinem contumaciæ , ac ne contemnatur disciplina ecclesiastica , can. quisquis , 2. qu. 6. can. si quis deinceps 17. qu. 4. Ob causam civilem , putat ob æs alienum per inopiam non solutum , non potest quisquam excommunicari , cap. Odoardus de solut. Concil. Trident. sess. 25. de ref. cap. 3. Ob hujusmodi cau-

sam tamen monachos ab officio altaris à se suspensos memorat Arnulfus Lexoviensis Episcopus, epist. 12. Studii itaque vestri sit intra proximam Pentecosten satisfacere, sicut in nostra fuit præsentia constitutum; alioquin ex ea die fraternitatem vestram ab officio altaris novaritis ea qua præeminemus auctoritate suspensam, &c. Etsi excommunicationis sententia non sit ferenda, nisi ob graviorem causam, tamen sive justa, sive injusta fuerit, timenda est, id est ei deferendum est, can. 1. 11. quæst. 3. nimirum propter religionis cultum. Ideo Theodosius junior fortè excommunicatus à quopiam Monacho, eti ab Episcopo ei responsum esset nullam & irritam esse excommunicationem, abstinuit donec à quo ligatus erat, communioni redditus esset. Theodore. lib. 5. cap. 36. Deposito est pœna Clericorum, excommunicatio laicorum, & monachorum. Conc. Chalc. can. 2. d. can. Si quis Episcopus. Socrat. lib. 4. cap. 18. de Monachis Ægyptiis. Αρσένιος ἀλλως τὺς νέας παιώνιας εἰς αφωεῖς, ἀλλὰ τὺς ψευδόφαντας λέγων ὅτι οὐ νέος αφοεῖθες, καταφεύγοντας γίνεται, οὗτος δὲ τὸ αφοεῖθεν ὁδίνης. Arsenius ex eodem numero adolescentulos qui deliquerant, à communione non segregavit, sed eos qui in disciplina monastica profecerant; nam adolescentulus, inquit, si segregetur contemnit; qui autem proficerit, dolorem, quem ex segregatione capit, citò persentificit. Ratio fuit, quia Monachi erant extra Clerum, ante constitut. Siricii, can. Monachos 16. quæst. 1. Jamque tempore Chalcedon. Conc. pauci è Monachis promovebantur in Clericos.

Excommunicatio verò duplex est, major & minor; minor est quæ submovit à participatione sacramentorum; major quæ à communione fidelium. Cap. à nobis, de Except. cap. 1. de Sentent. excomm. can. Engeltrudam, 3. qu. 4. quæ anathema dicitur d. can. Engeltrudam. Alibi tamen anathema distat ab excommunicatione majori; quia excommunicatio major à fraterna societate segregat, anathema abscondit à corpore Christi, quod est Ecclesia. d. can. Engeltrudam. Anathema est aeternæ mortis damnatio, d. can. nemo 11. qu. 3. quia qui anathematizatur, traditur satanæ, & salutis spem amittit, nisi penitentiam agat. Arnob. in Psal. 139. *Nam ferro tollitur vita, ut multum quinquaginta annorum; anathematis autem mucrone & vita aeterna eripitur, & mors perpetua irrogatur.* Quâ de causâ maxima excommunicatio dicitur prolixius anathema, Conc. Ilerdens. can.... Can. Hæc hujus 12. qu. 2. Et anathema distinguitur ab excommunicatione. August. de temp. serm. 164. *Ubi scimus corripimus, objurgamus, anathematizamus, excommunicamus, & tamen non corrigimus.* Excommunicatio

municatio minùs solemnis , irrogatur per sententiam ; Excommunicatio major , seu anathema fit solemniter , extinctis , & projectis humi facibus. Can. debent II. qu. 3. Quod variis illustratur exemplis , ex Concil. Lemovic. habito anno 1034. Raderic. de gest. Frideric. libr. 2. cap. 70. Nicephor. Gregor. l. 9. vit. D. Bernard. libr. 2. cap. 6. Matth. Paris. ad ann. 1224. Ultra annum insordescens in excommunicatione non auditur , Can. rursus & seq. II. qu. 3. Privatur omnibus beneficiis , qui est suspectus hæresis , propter contemptum clavium , cap. ult. de poen. cap. cum bona& de ætat & qualit. præfic. Bened. In cap. Rainut. verb. Mortuo itaque testatore I. num. 290. Capell. Tolos. decis. 365. Hoc jure Suevi & Saxones Henricum V. Imper. à Gregorio VII. diris excommunicationibus proscriptum , per legatos monuere , quòd si ante diem anniversarium suâ culpâ excommunicationis vinculo non absolveretur , sine spe restitutionis regno caderet. Lambert. Seafhnaburgens. de reb. gest. German. Suevi & Saxones legatos ad Regem miserunt qui ei dicerent : quod si ante diem anniversarium excommunicationis sua , suo præsertim vitio excommunicatione non absolvatur , absque retractatione in perpetuum causa ceciderit , nec legibus deinceps Regnum repetere possit , quod legibus ultra administrare annuam passus excommunicationem non possit. Excommunicato beneficium conferri non potest. Cap. postulatis , de Cleric. excomm. ministr. Eo nomine depositus est Elpidius Satalorum Episcopus , quod Nectarium quendam cui ob perjurium communione Ecclesiæ interdictum erat , Ecclesiastico ministerio præfecisset ; quod legibus nefas fuisse ait Sozomen. l. 4. cap. 23. οὐ τοῖς νόμοις ἀπελνοιας. Excommunicatus à proprio , Episcopo , non potest restitui ab alio. Concil. Antioch. can. 6. can. si quis à proprio II. qu. 1. Hoc jure Marcion Ponticus à Patre Episcopo excommunicatus ob stuprum virginis , pœnitentiâ à Patre non impetratâ Romam profectus , à summo Pontifice hocce tulit responsum , ὅτι οὐδέποτε αἴσιος ἐπέπονος τοῖς πρώτοις πάτεροι τοῖς ποιησαί. Nobis injussu reverendi patris tui istud facere non licet ; ut refert Epiphan. heret. 42. Et quatuor fratres monachi Ægyptii , quibus nomen μάνει , id est longi , à Theophilo Alexandrino excommunicati , ad communionem sacrorum mysteriorum non recepti , οὐδὲ διεγνωσθεισι , ante causæ cognitionem. Socrat. libr. 6. cap. 9. Et hoc jus in Claramontensi Synodo habito sub Urbano II. instauratum , nè excommunicatus à suo Episcopo ab aliis recipiatur. Ivo Carnot. epist. 76. Sic enim antiquitus est iustum , & nuper in Arvernensi Concilio omnium Episcoporum

qui aderant consensu confirmatum , ut ab uno Episcopo quemlibet pro injuriis ecclesiasticis excommunicatum vicini quoque Episcopi excommunicent. Inde si excommunicatus à proprio Episcopo questus sit apud Metropolitanum de injusta excommunicatione , non est absolvendus à Metropolitanano , sed absolutionis causâ remittendus ad proprium Episcopum. Quod si Episcopus recuset, eum absolvendi jus devolvitur ad Metropolitanum. cap. ad reprimendam de offic. Ordinar. Quod si excommunicatus ab Episcopo suo appellaverit ad Metropolitanum, tunc Metropolitanus debet eum absolvere ad cautelam , nisi malit deferre ordinario. Cap. per tuas. de sentent. excommunicat.

CAPUT XI.

De Variis Excommunicationum generibus.

POENAE canonice augmentur vel minuuntur ab Episcopo , pro modo & qualitate delictorum. Basil. ad Amphiloch. can. 14. Ἄ τὸν συνέστεως δέι καὶ τὸ ιδιώμα τὸ πεισάσθεις, επιτίθεις θητήμα, οὐ υφείναι. Est autem tuae prudentiae pro circumstantiae proprietate pœnas intendere , vel remitttere. Variæ sunt pœnæ canonice singulis etiam levioribus delictis constitutæ , quibus non parcit Ecclesia , ut majoribus occurrat , & coercitione leviorum criminum tollatur occasio & necessitas epitimii , seu ultionis majorum. Ob graviora delicta irrogatur excommunicatio minor , quæ est submotio à participatione Sacramentorum ; vel excommunicatio major , quæ segregat à communione fidelium. Alia est angustior & levior excommunicatio ob leviora delicta , quæ non privat in totum communione Ecclesiarum , sed Episcopum , vel Presbyterum segregat à communione aliarum Ecclesiarum , salvâ communione suæ plebis , suæ Ecclesiarum. Ut si Episcopus vocatus ad Synodus abfuerit , non redditâ apud Primatem , seu Metropolitanum , per litteras quas tractorias vocant , ratione suæ absentie , suæ plebis communione jubetur esse contentus. Concil. Carth. 5. can. 10. can. placuit 2. 18. dist. can. 79. Synod. Carth. apud Balsamon. Et si quis alienum Monachum ordinaverit , vel suo monasterio præfecerit , ad suæ plebis communionem redigitur. Ejusd. Conc. can. 13. can. si quis, 58. dist. Synod. Carth. can. 83. apud Balsam.

ejusd. Synod. can. 86. apud Zonar. Hoc ritu Victorem Episcopum hac conditione restitutum, ut solius Dioecesis suæ communione frueretur, refert August. epist. 262. Clamet alius ejusdem Provinciae Victor Episcopus, cui relicto in eadem pœna, in qua & Priscus fuit, nusquam nisi in diœcesi ejus ab alio communicatur; clamet, inquam, aut ubique communicare debui, aut etiam in meis locis communicare non debui. Novum hocce genus excommunicationis, καγνότερον ἀφοεισμὸν vocat Balsamo. in d. can. 79. Synod. Carthag. quod varia hujuscemodi excommunicationis argumenta extarent in Ecclesia Occidentali, quæ complectitur Africanam; verum in Orientali vix ulla audirentur. Episcopos qui in Conciliabulo Ephesino lapsi erant, suæ diœcesis communione contentos esse voluit Leo I. epist. 40. ad Anatolium CP. De fratribus illud quidem, quod præsentibus & agentibus nostris constitutum est approbamus, ut suarum interim Ecclesiarum essent communione contenti. Græcos verò & Orientales hujusmodi censurâ vix usos rectè observavit Joann. Morin lib. 2. Exercit. 18. Resecatur & communio, cùm ob contumaciam Episcopus removetur à communione comprovincialeum Episcoporum. Concil. Milevit. Can. 24. can. quisquis 2. qu. 6. Synod. Carthag. can. 123. apud Balsamon.

Aliud ab excommunicatione poenæ genus est, prohibitio à limine, seu ingressu Ecclesiæ, Can. præsenti. 5. qu. 2. cap. Sacro. de sentent. excommunicat. cap. Is cui. eod. tit. in 6. Excommunication enim est remotio à communione Ecclesiæ, & Sacramentorum; prohibitio ab ingressu Ecclesiæ est remotio à communione precum, & prohibitio audiendi officia. Hinc in canonicarum poenarum gradibus privatio ab ingressu Ecclesiæ præcedit excommunicationem. Arnulfus Lexoviens. epist. 45. Fuerat fortassis primùm ab Episcopali suspendendus officio, ab altaris ministerio prohibendus, à liminibus sequestrandus Ecclesiæ, ut contumax novissime gladio feriretur. Et simili modo Eustathius cùm esset Presbyter, primùm à communione precum segregatus, deinde à communione Ecclesiæ. Sozomen. lib. 4. cap. 13. Περὶ τὸν μὴ ὡς υἱὸν προσεύπεσος λῦ, ὁρηταγωνεῖ ἀπὸ Εὐλάζλιος ὁ πατὴρ οὐ τῷ δέχοντι ἀφοειστεν, Επίκονοπος ὡν τὸν ἐν Καπαδοκίᾳ Εκκλησίας Καταρείας, μῆδος τὸν τὸν Νεοκαταρεία τῷ Πόντῳ, τῶν ουνόδες ἀκονώντος ἐγέρονται. Eustathius autem accusabatur, primùm quod cùm esset Presbyter, à Patre Eulalio Episcopo Cæsarea Cappadociae condemnatus fuisset, & à precum communione separatus; deinde quod Neocæsarea, quod est oppidum Ponti, à Concilio communione Ecclesiæ interdictus. Alia poena canonica est multatio suffragii, seu vocis activæ, ut Canonici nondum

sacris Ordinibus saltem Subdiaconatu initiati , non habent vocem in Capitulo. Clem. ut ij qui , de ætat. & qualit. & ord. præfic. Concil. Trident. sess. 22. de reform. cap. 4. Et Clerici seculares ad Præbendas fortè recepti in monasterio non habent locum vel vocem cum Monachis in Capitulo. cap. ult. de stat. Monach. Presbyteri à Meletio ordinati eâ lege admissi , ut suffragio carerent in electionibus Antistitutum , ex epistola Patrum Nicænorum ad Alexandrinam , & alias Ægypti Ecclesias , quam tradidit Theodoret. lib. 1. cap. 9. ταῖς μὴ μηδεμιᾶς ἐξουσίαις ἐγγένεται προσκοπέως ἀνταίς περιβεβλέθαι. Ut nulla illis potestas sit eos designandi quos visum fuerit. Depositionem Clericorum sequitur privatio communionis ecclesiastice , id est sacerdotalis ; sed eis salva est communio laica , id est qualis est inter laicos : depositi enim Clerici non arcentur à communione laica , ne vindicetur bis in idipsum. Concil. Agathens can. 50. *Si Episcopus , Presbyter , aut Diaconus capitale crimen commiserit , aut chartam falsaverit , aut falsum testimonium dixerit , ab officii honore depositus in monasterium detrudatur , & ibi quamdiu vixerit laicam tantummodo communionem accipiat.* Can. si Episcopus , 50. dist. Siricius ad Himerium , epist. 1. cap. 11. *Quisquis Clericus aut viduam , aut certe secundam conjugem duxerit , omni ecclesiastice dignitatis privilegio mox trudetur , laicâ tantum communione conceßâ.* Can. Quisquis , 84. dist. Basil. ad Amphilioc. can. 32. Qui peccatum ad mortem peccant Clerici , de gradu quidem dejiciuntur ; à laicorum autem communione non arcentur : non enim vindicabis bis in idipsum. Nisi in depositione aliud actum sit , putâ si Episcopus migret de sua civitate in aliam , deponitur ; nec salvâ quidem laicâ communione , can. 1. & 2. Sardicens. Conc. vel depositis reservatur tantum communionio laica in vitæ exitu. Concil. Martin. Papæ , can. 26. can. Si quis viduam , 50. dist. Dejiciatur , & in fine vitæ suæ laicam communionem tantummodo recipiat. Hoc pacto Thielgaudus Archiepiscopus Coloniensis , & Gunterius Trevirensis ob causam divortii Lotharii à Thietberga depositi , salvâ communione laicâ in vitæ fine. Regino 2. chronic. *Novissimè in Italia infirmitate præventi , peregrini & exules moriuntur communione laicali sibi tantum conceßâ ;* quod & Sigebertus ad ann. 863. Ebo Rhemensis Episcopus à Sergio Papa depositus & redactus ad communionem laicam. Flodoard. lib. 3. Rhemens. Histor. cap. 11. *Tum ventilatum est qualiter exauctioratus Episcopus restitui debeat ; & quia idem Ebo restitutus canonice non fuerit , insuper & ab Apostolica Sede , Sergio Papâ confirmante electionem illius , damnatus extiterit ,*

ut in laica tantummodo communione maneret. Pariter & Carolomanus, Caroli Calvi filius, Meldensis Ecclesiæ Diaconus, depositus, & Corbeiense in monasterium retrusus, concessâ tantum communione laicâ. Continuator Aimoin. libr. 5. cap. 29. Quod sanè ipsi fecerunt, deponentes illum secundum sacras regulas ab omni gradu ecclesiastico, laicâ sibi communione servatâ.

C A P U T X I I .

D E I N T E R D I C T O .

*Interdictum censura ecclesiastica. Forma & cause Interdicti.
Excepta in Interdicto. Interdicto modus impositus.*

CE N S U R A ecclesiasticæ appellatione continetur, non modo suspensio, & excommunicatio, de quibus proximè actum est, verum etiam Interdictum, cap. querenti de V. S. Interdictum est censura ecclesiastica, per quam sacris interdicuntur civitati vel universitati, ob crimen & scandalum publicum. Cap. quod in te. de pœnitent. cap. si sententia. cap. si civitas. cap. alma mater. de sentent. excommunicat. in 6. Interdictum nihil aliud est quam generalis excommunicatio, quæ indicitur populo vel universitati, ut excommunicatio singularibus personis; unde dicitur Bannus Christianitatis, cap. 2. de purgat. canonic. Interdictum Christianitatis. Matth. Paris. ad annum 1163. Ex edicto Henrici II. *Si quis inventus fuerit ferens litteras Domini Papæ, vel mandatum Thome Archiepiscopi continens interdictum Christianitatis in Anglia, capiatur & retineatur donec, &c.* Publicam excommunicacionem vocitat Synodus Lemovicensis habita anno Christi 1034. Interdictum non irrogatur ob delictum privatorum, sed ob atrocissimum facinus, ut ob nefariam cædem Episcopi. Ob necem Prætextati Rothomagensis Episcopi, Rothomagensi Ecclesiæ sacris interdictum, Gregor. Tur. libr. 8. cap. 31. *Post hac Leudovaldus Episcopus, Epistolas per omnes sacerdotes direxit, & accepto consilio Ecclesiæ Rothomagenses clausit, ut in his populus solemnia divina non spectaret, donec indagatione communi reperiretur hujus auctor sceleris.* De quo idem libr. 10. cap. 15. & de glor. Confess. cap. 71. Ob violatam immunitatem Ecclesiæ, & sacerdotii, ob captum per vim, & custodiâ detentum Joannem VIII. Pontificem. Annales Franc.

ad annum 878. *Landbertus Vvitonis filius, & Albertus Bonifacii filius, Romam cum manu valida ingressi sunt, & Joanne Romano Pontifice sub custodia retento, Optimates Romanorum fidelitatem Karlmanno sacramento firmare coegerunt; quibus inde discedentibus, idem Pontifex domum S. Petri ingressus, omnes thesauros quos ibi repperit, ad Lateranis transtulit, & altare S. Petri cilicio cooperuit, & cuncta ostia ejusdem Ecclesiae clausit, nullumque ibi officium ad Dei cultum pertinens per plures dies celebratum est: & quod dictu nefas est, omnibus undique illuc orationis causa venientibus, negabatur introitus, erantque ibi omnia confusa.* Quâ de re Joannes ipse epist. 84. Nam ipsis diebus nec vestis fuit super altare sancti Petri, nec aliquod ibi nocturnum, vel diurnum officium ex more celebratum. Ob malos mores antistitum. Audoen. invit. S. Eligii libr. 2. cap. 21. apud Sur. 1. Dec. Cùm autem aliquando visitaret diaecsim suam, ut solent Episcopi, quadam ex causa interdixit, ne cursus id est preces Canonica, & sacrificium celebraretur in basilica quadam, donec ipse juberet. Erat illic Presbyter quidam sibi male conscius, ob cuius culpam id fecerat Beatus Episcopus. Circa annum 870. regnante Carolo Calvo coorta est gravis contentio inter Hincmarum Rhemensem Archiepiscopum, & nepotem cognominem Laudunensem Episcopum, eò maximè, quod nepos ob suorum Presbyterorum culpam Parochiae sacris interdixisset. Testem habemus ipsum Hincmarum in Opuscul. 50. Capit. cap. 28. 30. 31. 32. Ob delictum Principis, d. cap. si sententia. quod subditi interdicti tædio, Principem ad meliorem frugem adducerent, vel ipse vocibus populi, moveretur ad resipiscendum. Ut excommunicato Philippo I. ob Bertam uxorem repudiatam, & superductam Bertradem pellicem universo Regno sacris interdictum. Gregor. 7. lib. 2. epist. 5. Willelm. Malmesbur. de gest. Reg. Anglor. libr. 4. Et pariter Philippo Augusto Rege ob rejectam Ingeburgem conjugem & Mariam pellicem adscitam interdictum missum. Chronic. Altissiod. ad ann. 1200. Erat in toto regno lugubris Ecclesiae facies, quia nulla celebabantur in ecclesiis sacramenta, vel divina Officia, præter viaticum & baptisma; nec modò in Ecclesiis, sed & monasteriis cessatum est à divinis, negabatur mortuis sepultura: erat igitur ubique per regnum mæstitia circumfusa, cùm hic Ecclesiae silerent organa, & ora canentium Dominum clauderentur. De quo in cap. 1. de postulat. Prælat. cap. Novit. de offic. legat. cap. Cùm inter. de consuetud. cap. Tuarum. de privileg. Sub eadem tempora Joanne Rege Anglorum excommunicato ob repulsum electum Cantuariensem, vel potius ob afflictionem Ecclesiarum & Prælatorum, Regno Angliae sacris in-

terdictum , de quo præter Mattheum Paris. & alios Anglicos scriptores , Willelm. Brito VIII. Philippid.

*Organa suspendet , Clerus tacet omnis , ubique
Vox à laude Dei , nec sacramenta , nec ullum
Ecclesia officium celebrat , septemque per annos
Se paganismi fœdat tota Anglia ritu..*

Et ante cùm Henricus II. Rex Anglorum filiorum uxores apud se invitas retineret , Alexander III. diem ei dixit , ut intrà certum diem uxores filiis restitueret ; nisi pareret interminatus est sacrorum omnium interdictionem , his in provinciis in quibus nūrus detinerentur. Cap. Non est vobis. de sponsalib. Ecclesiæ Carnotensi sacris interdictum , ob graves molestias , quas inferebat Ecclesiæ Gaufridus Vicecomes. Fulbert. epist. 3. ad Robertum Regem. Ac tunc quidem scripsimus vobis de malis quæ irrogat Ecclesiæ nostra Gaufridus Vicecomes , pro quibus tacti dolore cordis intrinsecus jam in tantum mæorem nostrum prodidimus , ut signa nostra jocunditatem , & latitudinem significare solita , ab intonando desinere , & tristitiam nostram attestari quodammodo jusserrimus , officiumque divinum hæcenus in Ecclesia nostra per Dei gratiam cum magna cordis & oris jubilatione celebrari solitum , depressis modò miserabiliter vocibus , & penè silentio proximis fieri. Et in Synodo Lemovicensi habita anno 1034. Odelricus Abbas Monasterii S. Martialis qui Concilio interfuit , auctor fuit de mittenda publica excommunicatione , (sic vocabat interdictum) adversus Principes & maiores pagi Lemovicensis , si pacem infringerent. Nisi de pace acquieverint ligate omnem terram Lemovicensem publicâ excommunicatione , eo videlicet modo , ut nemo nisi Clericus , aut pauper mendicans , aut peregrinus adveniens , aut infans à bimatu , & infra , in toto Lemovicino sepe liatur , nec in alium Episcopatum ad sepeliendum portetur ; divinum officium per omnes Ecclesiæ latenter agatur , sed baptismus potentibus tribuatur. Èa ætate in Gallia sàpius Ecclesiæ sacris interdictum , ob violatam publicam pacem , & securitatem. Ecclesiæ interdicti , illorum locis qui pacem violabant , à Richerio Arch. Senonensi petiit Ivo Carnot. epist. 50. Præcipite itaque Stampensi Archipresbytero , ut vel eos ad satisfactionem adducat , vel ipsis excommunicatis , & locis in quibus morantur divinum officium interdicat , secundum consuetudinem pacis. Belvaci suborto Clericorum tumultu adversus regios ministros , cessatio à divinis indicta ; de quo idem Ivo epist. 263. Cessare quidem à divinis justè vel injustè , quid

ad Regem? excessus enim Clericorum si contigerit, non est vindicandus potestate seculari, sed canonico judicio puniendus est, & censura Episcopali. Interdicto minimè locum esse, nisi ubi sacrilegii vel violatæ pacis scelus aliter coerceri nequit, scribit idem epist. 264. De divino autem servitio à quo mater Belvacensis Ecclesia suspensa est, consilium sanum mihi minimè videtur; quia iste rigor alibi minimè servandus est, nisi ubi culpa sacrilegii, vel violatae pacis aliter vindicari non potest. Ob pervasionem rerum Ecclesiarum frequens interdictum missum. A Clericis Carnotensisbus instantiūs peti, ut totam per diocesim sacris interdiceretur, donec res ablatae restituantur tradit idem Carnotens. epist. 121. Postulant itaque Clerici summā instantiā, ut in civitate & per totum Episcopatum divinum officium interdicam, donec sua recipient, quæ in iustè & præapproperè sibi esse ablata reclamant. Eiusdem juris varia argumenta occurunt apud Gregor. VII. libr. 7. epist. 16. 18. & aliis locis. Etiam ob discordiam patronorum Ecclesiæ sacris interdici vīsum est, si aliter patroni in concordiam adduci nequeant, nè Ecclesiæ diutiū vacent. Synod. Tribur. can. 32. quem Gratianus brevivit in Can. Si plures 16. qu. 7. Si plures heredes contendent de communi Ecclesia auferri jubeat Episcopus Reliquias sacras, & Ecclesiam claudi, donec communi consensu, & consilio Episcopi, statuant ibi Presbyterum, & unde vivat. Et hic est Canon quem Raymundus verbis paulisper immutatis repetiit in cap. 2. de jur. patronat. Eadem fuit sententia Conc. Cabillon. 2. can. 26. cùm voluit ne Ecclesiæ dividantur inter hæredes conditoris; & si in unum Presbyterum convenire non possint, ut nullo modo ibi Missarum solemnia celebrentur, donec illi ad concordiam redeant. Quem Canonem perperam Gregorio tribuit Gratianus in Can. Considerandum, 16. quæst. 7. & Raymundus nihil feliciūs laudat ex Conc. Mediolanensi in cap. 1. de jur. patronat. Burchardus ex Conc. Mediomaticis, part. 3. decret. cap. 42. quem secutus est Ivo part. 3. decret. cap. 36. Aliquando etiam interdictum dicitur ob nequitiam populi si incorrigibilis sit. Hoc poenæ genere usus est Alduinus Lemovicensis Episcopus in plebem protervam & contumacem, de quo Ademarus in chronicō nuper edito ad ann. 994. Sapè idem Alduinus pro nequitia populi novam observantiam constituit, scil. Ecclesias & monasteria cessare à divino cultu, & sancto sacrificio, & populum quasi paganum à divinis laudibus cessare, & hanc observantiam excommunicationem censebat. Quàm supinè deceptus sit Ademarus, quod Alduinum novæ observantiae auctorem credidit, facile fuit observare ex præmissis, quibus patuit hoc

hoc pœnæ genus jam à multis ante sacerulis notum fuisse , licet interdicti nomen sit recentius. Præter hæc luculentum ejusdem censuræ argumentum est Synodus Toletan. 13. habita anno 683. can. 7. *Quicumque Sacerdotum , vel Ministrorum deinceps causâ cunctis doloris vel amaritudinis permotus , aut altare divinum , vel vestibus sacratis exuere presumperit , aut qualibet aliâ lugubri ueste accingi , seu etiam si consueta luminariorum sacerorum obsequia , de templo Dei substraxerit , vel extingui præceperit , & loci sui dignitate se noverit & honore privari.* In generali interdicto Ecclesiæ clauduntur , officia divina suspenduntur , altaria sacris vestibus denudantur , & cilicio operiuntur in signum luctûs ; reliquiae tolluntur , ut jam probatum est , cruces & reliquiae Sanctorum spinis accinguntur. Ægid. Aureæ-vallis , in gest. Leodiensi Pontif. de excommunicatione Ducis Brabantiae. *Decretumque est in ipso Concilio , ut imago Crucis , & Sanctorum reliquia spinis circumdatae , in omni prosternantur Ecclesiâ , totiusque diœcesis organa suspendantur , festivisque diebus fiat proclamatio pro prædicto scelere.* Interdicti tempore prohibetur etiam ecclesiastica sepultura , id est in coemeterio Ecclesiæ , d. cap. quod in te , d. cap. Si civitas. Goffrid. Vindocinensis lib. 1. epist. 17. *Nam quis ex divitibus contra interdictum vestrum vult sepeliri , & non sepelitur ; pauperibus autem qui culpam non habent , sepultura negatur.* Matth. Paris. in Joann. ad annum 1208. de generali interdicto Anglia. *Corpora quoque defunctorum de civitatibus & villis efferebantur , & more canum in biviis & fossatis sine orationibus , & Sacerdotum ministeriis sepeliebantur.* In generali interdicto excipitur baptismus parvulorum , & pœnitentia morientium , d. cap. Non est nobis , cap. Responso , de sentent. excommunicat. cap. quoniam , eod. tit. in 6. Excipitur etiam Viaticum , d. cap. quod in re , id est sacra communio , quæ datur transeuntibus , vice Viatici. Matth. Paris. loco modò laudato. *Cessaverunt itaque in Anglia omnia ecclesiastica sacramenta , præter scutummodò Confessionem & Viaticum , in ultima necessitate , & baptisma parvulorum.* Constitutione Bonifacii VIII. valdè remissus est interdicti rigor , ex qua tempore interdicti Missæ & alia divina Officia celebrantur , foribus clausis , voce tamen submissâ , non pulsatis campanis , excommunicatis & interdictis amotis. Cap. alma mater , de sentent. excommunicat. in 6. & Pœnitentia permititur tempore interdicti etiam sanis , d. cap. alma mater. Item sacramentum Confirmationis & chrismatis confectio , Cap. quoniam in baptismo , eod. tit. in 6. Etiam exempti tenentur servare generale interdictum , ita ut eis liceat januis clausis , voce

submissa , non pulsatis signis Officia divina celebrare , d. Cap. quod in te , d. Cap. alma mater , & Clem. I. de sentent. excommunicat. & hoc modo adhibito interpreteris velim quod scriptum est in Chronic. Altissiodorens. de generali interdicto Galliae : *Nec modo in Ecclesiis , sed & monasteriis cessatum est à divinis.*

CAPUT XIII.

*An detrusio in monasterium pœnitentiaæ causâ ,
sit pœna canonica.*

UT Canonicas pœnas singulos per gradus persequamur , familiaris Clericorum fuit pœna , detrusio in monasterium pœnitentiaæ causâ . Concil. Agathens. Can. 50. *Si Episcopus , Presbyter , aut diaconus capitale crimen commiserit , aut chartam falsaverit , aut falsum testimonium dixerit , ab officii honore depositus in monasterium detrudatur , & ibi quamdiu vixerit laicam tantummodo communionem accipiat.* Can. si Episcopus 50. dist. Concil. Epauensis. can. 22. *Si Presbyter , aut diaconus crimen capitale commiserit ab honore depositus in monasterium retrudatur.* Conc. Cabillon. can. 2. 40. *Dictum est nobis Presbyteros propter suam negligentiam Canonice degradatos , & seculariter gradu amissio vivere , & pœnitentiaæ agenda bonum negligere.* Unde statuimus ut gradu amissio agenda pœnitentiaæ gratia , in monasterium , aut in Canoniam regularem mittantur. Quem Canonem perperam Coneilio Moguntino tribuit Gratianus in Can. dictum est 81. dist. Concil. Aurelian. 3. can. 7. *Si quis Clericus adulterasse , aut confessus , aut convictus fuerit , depositus ab officio , communione concessa , in monasterio toto vita sua tempore detrudatur.* Can. Si quis Clericus , ead. dist. Canones Gallicanos pari disciplina secuti sunt Hispanici. Concil. Tolet. 4. can. 44. *Clerici qui in quacumque seditione arma volentes sumpserint , aut sumpsiisse reperti fuerint , amissio ordinis sui gradu in monasterium pœnitentiaæ tradantur.* Can. Clerici 23. qu. 8. Eadem fuit disciplina Romanæ Ecclesiæ. Contumeliosus Regiensis Episcopus ob adulterium Episcopatu depositus à Joanne II. Pontifice , & in monasterium ablegatus. Joannes II. epist. 1. ad Cæsarium Arelatensem , quæ extat tom. 1. (Concil. Galliæ. Sed te ordinante in monasterio dirigatur , ubi delictorum memor , in pœnitentia lachry-

mas effundere non omittat. Constitutione Siricij hæretici reconciliati, minimè recepti suis in Ordinibus, sed in perpetuum deportati in monasterium. Anastas. in Siricio. *Ut si quis conversus de Manichæis rediret ad Ecclesiam nullatenus communicetur, nisi tantum relegatione monasterii diebus vita sua teneretur obnoxius.* Idem placuit Constitutione Anastasii. Idem in Anastas. Multos Cataphrygas in urbe invenit, quos exilio in monasteriis relegavit. Constitutione Gelasii itidem Clerici depositi ob graviter percussum clericum retruduntur in monasterium. Gelas. in can. ult. 55. dist. *Hoc tamen sollicitudinis tua sit, ut locum ei pœnitentiae constituas, & in aliquo eum monasterio retrudas, laicâ tantummodo sibi communione concessa.* Eandem poenam Presbyteris inflxit Stephanus II. ob varios casus, in responsis editis anno 754. cùm versaretur in Gallia. can. 13. *Sub districta pœnitentia. & in monasterium mittatur.* & can. seq. Et sub arcta pœnitentia in monasterio mittendus, ut omnibus diebus vita sue in luctu & fletu sub monastico habitu converteretur. Ejusdem disciplinæ sequax Alexander III. in cap. Clerici, de excess. Prælat. de Clericis sodomiticis. *Si Clerici fuerint dejiciantur à Clero, vel ad agendum pœnitentiam in monasteriis detrudantur;* & idem in cap. sicut dignum. §. ult. de homicid. Clericos conscientios necis B. Thomæ Cantuariensis, depositos in districtiora monasteria dejiciendos pronunciavit: *Insuper in districto clauistro Monachorum, vel Canonicorum regularium, si fieri potest, sunt recludendi.* Idem Innoc. III. veteris discipline tenacissimus, in Cap. tuæ discretionis, de poen. de Clericis in latrocinio vel alio graviori scelere deprehensis: *quod à suis ordinibus degradati detrudi debeant in arctis monasteriis ad pœnitentiam peragendum.* Clerici depositi nè seculariter viverent deinceps, pœnitentiae causâ relegabantur in monasteria, velut in insulas. Platina in Christophoro. *In monasteria tanquam in insulas, Clerici male de Ecclesia Dei meriti, tum relegabantur.* Sed hoc poenæ genus in usu esse desit, tum propter repugnantiam monachorum, qui exempti non nisi non parebant Episcopis Clericos in monasteria elegantibus: quo factum est ut Alexander III. in d. cap. sicut dignum, Clericos depositos in monasteria deportandos esse iudicavit sub hoc modo, *si fieri potest;* tum quia non erat tuta custodia Clericorum in monasterio, Cap. ut famæ, de sentent. excommunicat. Etiam monachi lapsi pœnitentiae causâ in arctiora monasteria transferendi ex Gregor. I. lib. 1. epist. 42. lib. 3. epist. 9. Can. de lapsis 16. qu. 6. can. si qua monacharum 27. qu. 1. Nec hoc poenæ genus quasi minus canonicum rejicien-

dum videtur, quasi deportationi simile, eo colore quod Ecclesia non habet territorium; quiā Clericis depositis detrusio in monasterium non pœnæ causā infigitur, sed pœnitentiæ causā, quæ territorium minimè requirit, & pœnæ canonice non sunt propriè pœnæ, sed pœnitendi medelæ, & magis beneficia quam supplicia. Augustin. epist. 159. *Vocatur quidem & ista damnatio; sed quis non intelligat magis beneficium, quam supplicium nuncupandum, ubi nec saviendi relaxatur audacia, nec pœnitendi medicina subtrahitur.* Can. Circumcelliones 23. qu. 5. Nec Regibus nostris incivile & incongruum visum est id pœnæ Ecclesiastice genus: Carlomannus enim Caroli Calvi filius, Meldensis Ecclesiæ Diaconus in Concilio Episcoporum depositus salvâ communione laicâ, & in Corbeiente monasterium traditus, etiam patre annuente, Aimoin. Continuator, lib. 5. cap. 29. Et ante id pœnæ genus etiam à Regibus nostris pœnitentiæ causâ auctoratum, Gregor. Turonens. libr. 5. cap. *His auditis Rex commotus valde, tam equos quam pueros vel quemque habere potuerant abstulit, ipsosque in monasteriis à se longiori accessu dimotis, in quibus pœnitentiam agerent includi precepit.* Et hoc fuit perpetuum Gallicanæ disciplinæ institutum. Idem lib. 5. cap. 49. *Cum consilio comprovincialium eum in monasterium removeri precipio.* Chop. de S. Polit. libr. 2. titr. 3. n. 18.

C A P U T X I V.

Detrusio in custodiam perpetuam, vel ad tempus, & reclusio intra muros; Pœnæ canonice.

IN T E R pœnas canonicas Clericorum, quarum judicium pertinet ad Episcopum, connumeratur & detrusio in custodiam in perpetuum, vel ad tempus; ut Clerici ob falsi crimen depositi, perpetuo carceri ut metallo dantur, pane & aquâ doloris animam sustentaturi. Cap. Novimus in fine, de V. S. Chopin, de S. Polit. lib. 2. tit. 3. num. 12. *Jure civili carcer non ad pœnam, sed ad reorum custodiam haberi debet.* L. aut damnum §. solent. ff. de pœn. l. de his. C. de custod. reor. nisi extra ordinem aliud judicetur. M. Tull. 4. in Catilin. *Vincula vero & ea sempiterna, certe ad singularem pœnam nefarij sceleris inventa sunt.* *Jure Pontificio Clerici pœnitentiæ causâ, in perpetuum vel ad*

tempus carceri mancipantur. Cap. quamvis, de pœn. in 6. Nec hoc jus Bonifacium auctorem habet, sed ex prisca disciplina initia repetit. Jo. Mosch. in Limonar. cap. 108. de Presbytero per calumniam stupri cum virgine insimulato apud Episcopum : ἦν δὲ Ἐπίσκοπος δέδωνες ἀυτὸν εἰς τὴν φυλακὴν, ὅπερ εἴωθασι οἱ πλαιόντες κληρικοὶ ἐγκλείσθαι, καὶ φυλακέσθαι. Et Episcopus misit ipsum in carcerem. in quem solebant peccantes Clerici includi & custodiri. Et Conc. Tur. 2. Can. 40. Illi verò Archipresbyteri, qui talem cautelam super ju-niores suos habere noluerint, & non eos habuerint studio destringendi, ab Episcopo suo in civitate retrudantur in cellam, ibique mense inte-gro panem cum aqua manducent. Episcopos vel Clericos depositos sequebatur quandoque perpetua custodia. Concil. Toletan. ij. can. 6. Can. his à quibus 23. qu. 8. de Clerico qui judicium san-guinis agitavit. Concessi ordinis honore privetur, & loco sub perpetua quoque damnationis teneatur ergastulo religatus. Greg. Tur. lib. 5. cap. 27. Sed hec per pœnitentiam purgari censentes Episcopi, illud est additum quod essent rei majestatis & patriæ proditores, quâ de causâ ab Episcopatu distincti in basilicam beati Marcelli sub custodia detru-dantur. Anastas. in Stephano 4. Sergius verò in monasterium divi Scauri deportatus, & postmodum in cellarium Lateranense deducetus. Insigniter Ivo Carnotensi. epist. 162. ad Joannem Aurelianensem Episcopum. De Presbytero qui in statua fæminea, sacramenta eccl-e-si-sta-ica profanavit, breviter respondeo, quia ut sacrilegus & idololatram judicandus est; quem si tractare vultis secundum censuram canonicanam, oportet ut adhibitis vobis aliis quinque Episcopis, publicè detraictis sa-cer-dotalibus indumentis, per sigulos eum gradus deponatis, & depositum perpetuo carcere damnetis, aut in eternum exilium detrudatis. Hæreticorum etiam pœna canonica fuit perpetua custodia, ne soluti & liberi virus in plebem spargerent. cap. pœn. de hæret. Chronic. Normann. ad ann. 1147. Mira miranda Eudonis pseudo-prophetæ & hæretici patrata sunt, qui in Concilio Rhemis damnatus, & in turre Archiepiscopali retrusus, ut male cœpit, ita deperiit. Ob hæresim perpetuâ custodiâ damnatus Hugo Præpositus Parisiens. Juvenal. de Ursin. in vita Caroli VI. ad ann. 1381. Et le condam-na-t-on à estre perpetuellement en la fosse, au pain & à l'eau. Eadem pœnâ affectus Nicol. Dorgemonte Diaconus, & Canonicus Pa-ri-siensis ob seditionis facinus. Idem Juvenal. ad ann. 1416. Et par Sentence fut privé de tous ses Benefices, & estre mené en un tom-bereau par la ville de Paris, en aucun carrefours, mitré & condamné en chartre perpetuelle au pain & à l'eau. Et quod durius est, hæ-re-ticorum pœna fuit reclusio intra muros. Chronic. Altissiodor.

ad annum 1212. Congregato igitur Episcoporum concilio, assidentibus Magistris Parisiensibus, propalantur eorum ineptiae, omniumque iudicio reprobantur, & judicati heretici exponuntur publicae potestati, ex quibus decem traduntur incendio, reliqui quatuor murali reclusione damnantur. Custodiæ perpetuae addebatur damnatio ad panem & aquam. d. cap. Novimus. d. cap. Quamvis. quia poenæ canonicae sunt magis pœnitentia, quam pœnæ causa constitutæ, Joan. Gallus. quæst. 82.

C A P U T X V.

Judex Ecclesiasticus non potest Clericos damnare exilio vel ad triremes. An Præpositus regularis pœnitentiae causâ, possit Monachum mittere Romam ad Generalem Ordinis. Refellitur Fevreius.

AN Judex Ecclesiasticus possit Clericos damnare exilio, in jure variatum. Clerici enim ob falsi vel calumniæ crimen, vel eisdem Cardinalis à Judice ecclesiastico deponuntur, & exilio deportantur. Cap. ad audientiam, de crim. fals. cap. 1. de Calumniator. cap. Fœlicis, de pœn. in 6. Hanc sententiam sequutus Ivo Carnotens. ep. 162. Per singulos eum gradus deponatis, & depositum perpetuo carcere damnetis, aut in æternum exilium detractatis. Tamen senior sententia est Judici ecclesiastico fas non esse Clericos deportare in exilium; quia Ecclesia non habet territorium, non habet locum quo deportet exules. Verum si Clerici depositi incorrigibiles sint, exilio deportantur adhibito officio Judicis secularis. Cap. cùm non ab homine, de Judic. cap. 2. de Cleric. excommunic. ministr. Et hoc jure in Gallia utimur. Joann. Gallus. quæst. 82. Chopin, de S. Polit. lib. 2. tit. 3. num. 16. 17. Moribus tamen nostris Clerici ob hæresim, vel aliam causam damnati ab Episcopo, ludibrii causâ, traducebantur per vias publicas & fora, & mitella eis ab Episcopo imponebatur in vestibulo Ecclesiae, ut factum est in Nicolao Dorgemonte. Juvenal. de Ursin. ad ann. 1416. suprà relatus. Et in Hugone præposito Parisensi. Idem Juvenal ad ann. 1381. Et seulement au Parvis Nostre-Dame, fut publiquement presché, & mitré par l'Evêque de Paris vestu en habit pontifical.

Judex quoque Ecclesiasticus non potest Clericos damnare ad tritemes; quia hujusmodi poena est mors civilis, & servitus poenæ, quæ excedit modum Jurisdictionis Ecclesiastice. Ecclesia non alias habet, quam poenas spirituales, & incruentas; post depositionem & excommunicationem Ecclesia non habet ultra quid faciat. Cap. cùm non ab homine, de judic. can. corripiantur 23. qu. 4.

An Præpositus Regularis monachum correctionis causâ possit Romanam mittere ad Generalem Ordinis Fevret. libr. 8. cap. 4. num. II. refert judicatum missionem esse abusivam, ne videatur exilium indici, neve Galli peregrino judicio tradantur. Verum nimis frigida & parum consentanea est ratio. Non infringuntur leges Regni si unus è monachis peregrinetur Romanam poenitentiæ vice. 1. Quia regularis disciplina non tenetur legibus fori; undè à disciplina & correctione non appellatur, nè juris remedium, à regula exorbitanti patrocinetur. Cap. ad nostram, de appellat. 2. Peregrinationem Romam vel Hierosolymam poenitentiæ causâ indici vetus est institutum totius Ecclesiæ consensu, tot Regum & Principum autoritate & exemplo auctoratum, ut hodie id genus poenitentiæ non possit reprobari in Monacho. Peregrinationem & militiam transmarinam in poenitentiam indexit Urbanus II. in Conc. Claramontano, can. 2. *Quicumque pro sola devotione, non pro honoris, vel pecunia adēptione, ad liberandam Ecclesiam Dei Hierusalem profectus fuerit, iter illud pro omni pœnitentia ei reputabitur.* Cujus Canonis sententiam his verbis expressit Ordericus Vitalis, libr. 9. ad ann. 1095. *Providus verò Papa omnes qui congruè arma ferre poterant ad bellum contra inimicos Dei excivit, & pœnitentes cunctos ex illa hora, quâ Crucem Domini sumerent, ex authoritate Dei ab omnibus peccatis suis absolvit, & ab omni gravedine quæ fit in jejuniis, aliisque macerationibus carnis piè relaxavit.* Peregrinationem poenitentiæ causâ Hierosolymitanam vel Hispаниcam, imposuit Innocent. II. in universali Concilio can. 18. Can. pessimam 23. qu. 8. *Pœnitentia autem ei detur, ut Hierosolymis aut in Hispania in servitio Dei per annum integrum permaneat.* Totus orbis Christianus id genus poenitentiæ coluit, probavit; at hodie quia hujusmodi poenitentiæ ritus foro displicet, poenitentia explodenda.

C A P U T X V I.

Pœnitentia genus pœnæ Ecclesiasticæ. Pœnitentia duplex ; publica , & privata. Pœnitentia gradus. Reconciliatione pœnitentium ; reconciliationem sequitur communio.

INTER pœnas Ecclesiasticas summum locum tenet pœnitentia , id est , injunctio pœnitentia. Pœnitentias Græci vocant τὰ ἐπημένια , id est pœnas , quæ tamen hoc distant à pœnis civilibus , quòd magis sunt remedia , quàm pœnæ , magisque eò spestant ut homines emendentur quàm ut puniantur. Synodus septima , seu Nicæna 2. Can. 16. Η ἐπημένιες πορθετῶσαν. Per pœnam corrigantur. Can. omnis 21. quæst. 4. Pœnitentia nihil aliud est quàm poena spiritualis delicti , quæ eundem habet auctorem , & vindicem. August. de vera & falsa pœnitent. cap. 19. Continuè enim dolendum est de peccato , quod declarat ipsa dictionis virtus. Pœnitere enim est pœnam tenere , ut semper puniat in se ulciscendo , quod commisit peccando : pœna enim propriè dicitur læsio , quæ punit & vindicat quod quisque commisit. Et idem ante cap. 6. ejusdem lib. Pœnitentia enim est quædam dolentis vindicta , puniens in se quod dedit commisisse.

Pœnitentia duplex est : publica , & privata. Publica est quæ ob publica , & notoria crimina , eaque graviora imponitur per Episcopum. Concil. Tolet. can. 2. Eum verò pœnitentem dicimus , qui post baptismum , aut pro homicidio , aut pro diversis criminibus , gravissimisque peccatis publicam pœnitentiam gerens , sub cilicio , divino fuerit reconciliatus altario. Can. placuit. 50. dist. Conc. Carth. 3. can. 32. Cujuscumque autem pœnitentis publicum & vulgatissimum crimen est , quòd universam commoverit ecclesiam , ante apudam manus ei imponatur. Can Presbyter , & ibi gloss. 26. quæst. 6. Conc. Arelatens. 6. can. 26. Ut qui publico crimine convicti sunt , rei publicè judicentur , & publicam pœnitentiam agant secundum Canones.

Pœnitentia publicæ solemnis , & valdè erubescendus fuit ritus , quòd pudore pœnitendi , homines removerentur à peccati lúbrico , & pœnitentes ipsi aliis exemplo essent , ne gravioribus se immergent. Quatuor verò fuere gradus pœnitentiaæ ; ὁργωσις , αἰγάλεια , ωνότωσις , οὐσιασις : Fletus , auditio , substractio , consistentia

sistentia; quos apprimè distinxit Gregorius Thaumaturgus, qui claruit sub annum 233. epistol. canonic. can. ultim. Pœnitentes per singulos hosce gradus pœnitentiae quasi justo stadio, decurrebant, antequam reconciliarentur. Concil. Arausic. can. 3. *Stent in ordine pœnitentium, & ostensis necessariis pœnitentiae fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoria manus impositione percipient.* Can. qui recedunt, 26. quæst. 6. Apertiùs Basilius ad Amphiloch. can. 22. 56. & 57. perennem observantiam horum quatuor pœnitentiae graduum imponit. Aliquando tamen non servatis gradibus pœnitentiae, initium ipsius ducebatur à tertio gradu, ut Concil. Nicæn. can. 11. qui sine vi fide lapsi sunt verè & sine fuso pœnitentes inter Audientes locantur; ac inde cæteris emensis gradibus pervenient ad sacram communionem. Ut Concil. Ancyran. can. 16. tres tantum pœnitentiae gradus ponuntur, ubi coëuntes cum brutis animalibus ponuntur inter Substratos, qui sunt in tertio gradu, inde inter Consistentes; nimirum gradus pœnitentiae servandi essent necnè, erat in potestate Episcopi, ut & tempora pœnitentiae decernebantur arbitrio Episcopi pro modo delicti. Concil. Carthagin. 3. can. 31. Pœnitentibus secundum differentiam peccatorum Episcopi arbitrio pœnitentiae tempora decernantur. Augustin. in Enchirid. cap. 65. *Rectè constituuntur ab iis qui Ecclesia præsunt, tempora pœnitentiae, ut fiat etiam satis Ecclesie, in qua remittuntur ipsa peccata; extra eam quippe non remittuntur.* Can. in actione, de pœnit. dist. 1. Constituti in gradu flentium, qui erat primus gradus pœnitentiae, stabant ejulantes ad fores Ecclesiæ, cilicio tecti, nudipedes, fidelium adventum operiri soliti, quorum genibus provoluti, suffragia precum deposcebant. Thaumaturgus: ὁ προσκυνων ἔξω τὸν πόλιν τῆς οἰκουμένης εἶναι, δι' αὐτοῦ ἐπειδὴ τὸν αἱρετάροντα, χρὴ τὴν εἰσόγησιν θεῖαν ποιῶν, ἵνα διπλοὶ οἱ χεῖδαι; Fletus seu luctus est extra portam oratorii, ubi peccatoremstantem oportet fideles ingredientes orare, ut pro se presentur. Hujus gradus pœnitentium squallorem & situm, lachrymas & prostrationes scitè depingit Tert. de pœnitent. cap. 9. *De ipso quoque habitu atque victu mandat sacco & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, animum mæroribus dejicere, illa quæ peccavit tristitia tractatione mutare; plerumque verò jejuniis preces alere, ingemiscere, lachrymari, & mugire dies noctesque ad Dominum Deum tuum, Presbyteris advolvi, & caris Dei adgeniculari, omnibus fratribus Legationes deprecationis suæ injungere.* Et post eum Joan. Chrysostom. Hom. ad Antiochenos: ἡκουσας πῶς εἴσεβαζεις οἱ πάλαι μυστικῶν διάβοτες, Εἰ τὸ σῆδος ἐπέταξεν, τὰ οὐνειδότος σταῦρα σφεγγο-

s̄nōw̄t̄s. Audisti quomodo gemuerunt dudum sacris introducti , & pectus percusserunt eos stimulante conscientia. Et Cassian. discipulus Chrysostomi , Collat. 18. cap. 15. Sed cum duabus fermè hebdomadibus , ita se omni conditione carnis , ac spiritus subjecisset , ut die Sabbathi , vel Dominico , non ad percipiendam communionem sacram , sed ad prosternendum se in limen Ecclesie , atque ad veniam suppliciter postulandam matutinus accurreret. Et hujusce primi poenitentiae gradus vestigium observare est in solemini poenitentiae ritu , quem posuit Synod. Agathens. can. 9. *In capite quadragesimæ omnes poenitentes , qui publicam suscipiunt , aut suscepserunt poenitentiam , antè fores Ecclesie se representent Episcopo civitatis sacerco induiti , nudis pedibus , vultibus in terram demissis , reos se esse ipso habitu & vultu protestantes.*

Poenitentes secundæ classis erant Audientes , sic dicti quòd unà cum Cathecumenis in eâ parte templi quam *vāp̄dn̄s* vocant , Catechezim ex ore docentis audiebant , & post Evangelium unà cum his egrediebantur. Thaumaturgus eodem loco : *ν̄ αὐθέασις ἔνδοθι δὲ πύλης εἰ τῷ νάρθηκι , ἔνθα ἐστίναι χρὴ τὸν ιμβρηπότα ἔως οὗ πατητικόνων , Καὶ ἐντεῦθεν ἐξέρχεσθαι.* Auditio est intra portam in loco quem Narthecen vocant , ubi oportet eum qui peccavit stare post Cathecumenos , & illinc egredi. De quo & auctor Constitut. Apostolicar. libr. 2. cap. 39. audientes vocat. Tertullian. de poenit. cap. 6. Nemo ergo sibi aduletur , quia inter auditorum tyrocinia deputatur , quasi eo etiam nunc sibi delinquere liceat. Et paulò post : *An alius est instinctus Christus , alius audientibus. νάρθηξ erat locus in vestibulo templi , in quo poenitentes post Cathecumenos magistrum docentem audiebant. Cedren. in Justino Jun. καὶ τὰ δυο ἀντηγένεα τὰ πλανοῖς δὲ αἱρεῖσθνε , εἰ δὲ μέρες τὰ νάρθηκος ἀντῆς. Nam duo asceteria propinqua S. Irene , parisque narthecis ejus.*

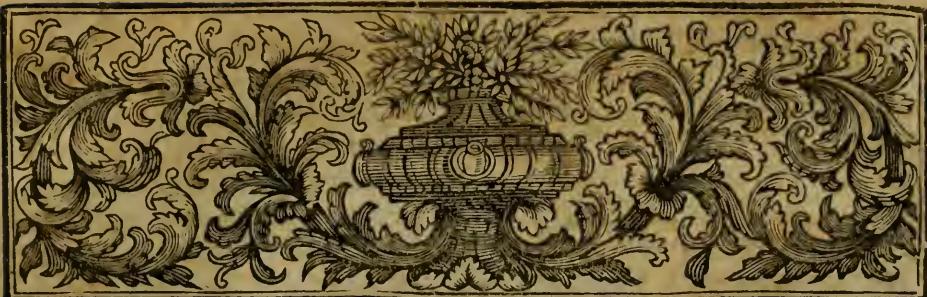
Tertia statio poenitentiae , *τρόπ̄ωσις* , quæ propriè poenitentium dicitur ; hi quasi jam defæcati stabant intra limina Ecclesie , segregati à fidelibus , juxtâ ambonem cum Cathecumenis , vel post Cathecumenos , & cum illis egrediebantur , aut post illos. Concil. Laodicen. can. 19. *καὶ μὲν τὸ ἐξελθεῖν τὰς πατητικόνων οὗτοι μετανοία τὰς δίχλια γινεσθαι.* Et postquam exierint Cathecumeni eorum qui poenitentiam agunt fieri orationem. Et Concil. Epaunense , can. 29. *In poenitentium loco standi & orandi humilitatem noverint observandam , ac etiam ipsi cum Cathecumeni procedere commonentur abscedant. Quibus convenit Thaumaturgus : οὐδὲ τρόπ̄ωσις ίντεσθεν δὲ πύλης τὰ νάρθηκος , μὲν οὗ πατητικόνων ἐξέρχεσθαι.* Sulstratio est ut intra templi portam stans , cum Catheumenis egrediatur.

Post Evangelium pœnitentes cum Cathecumenis & Energumenis è templo mitti solitos, testis Dionys. de Ecclesiastic. Hierarch. cap. 3. ἐξῆς Ἰησοῦς τῷ λειτουργῷ, οὐδὲ διπλαγάφων δέλτων αὐτάγων αὐτολέθως γίνεται, οὐδὲ μή τάντας, ἐξω γίνονται τὸ ιερᾶς πειροχῆς οἱ καπιταλίμοι, οὐδὲ τοῖς άντοις οἱ ἐνεργάλμοι, Καὶ οἱ ἐν μετανοίᾳ ὄντες. Deinde a Diaconis sacrorum librorum lectio ordine recitatur, & postea foras fiunt templi ambitu Cathecumeni, & una cum eis Energumeni, & pœnitentes. Pœnitentes in hoc gradu manuum impositionem quotidie recipiebant ab Episcopo, Concil. Carthag. 3. Can. 32. d. Can. Presbyter: *Cujuscumque autem pœnitentis publicum crimen est, ante apsidam manus ei imponatur.* Concil. Carthagin. 4. can. 74. can. Sacerdos 26. qu. 7. *Omnis autem tempore jejuniū, manus pœnitentibus à Sacerdotibus imponantur.* Carthagin. 5. can. ij. de pœnitentia Clericorum: *Non eis manus tanquam pœnitentibus, vel tanquam fidelibus laicis imponatur.* Nec nuda pœnitentibus siebat manuum impositio reconciliationis causâ. Immò etiam capite tundebantur pœnitentes fuste vel virgâ. Optat. lib. 1. *Tunc Purpurius solitā malitiā fretus, quasi & Cæcilianus filius sororis ejus esset, sic ait: Exeat hic quasi imponatur illi manus in Episcopatum, & quassetur illi caput de pœnitentia.*

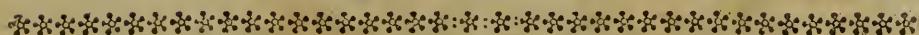
Quarti gradūs pœnitentes jam absoluti per variam manuum impositionem, sacris intererant in Ecclesia unā cum fidelibus, communionis precum participes. Thaumaturgus: *ἡ οὐσίας ἡ ταύτη σώμαται τῶν πιστῶν, Καὶ μὴ ἐξέρχεται μή τῷ καπιταλίμῳ.* Consistētia est ut cum fidelibus constat, & cum Cathecumenis non egrediatur. Tandem emensā pœnitentiā reconciliationē pœnitentium per manuum impositionem siebat ab Episcopo, feriā quintā in Cœna Domini, d. can. in capite. Can. in cœna, de Consecrat. dist. 2. Capitul. lib. 7. cap. 143. Hos omnes pœnitentiæ gradus complectitur Tertull. de pudicit. cap. 13. *Et tu quidem pœnitentiam mæchi ad exorandam fraternitatem in Ecclesiam inducens concilia-tum & concineratum, cum dedecore, & horrore compositum, proster-nens in medium, ante viduas, ante Presbyteros, omnium lachrymas suadentem, omnium vestigia lambentem, omnium genua detinentem, inque eum hominis exitum quantis potes misericordia inlecebris bonus Pastor, & benedictus Papa concionaris.* Reconciliationē mox se-quebatur sacra communio. d. can. in Cœna, & hoc est quod insinuat Thaumaturgus, cùm post expositos gradus pœnitentiæ subjungit. *τελευτῶν οὐ μέτεξις τῷ αγιασμέτων.* Postremo est partici-patio Sacramentorum. Malè quidam quintum pœnitentiæ gradum ponunt, μέτεξιν, seu communionem Eucharistiæ; pœnitentibus

enim communio non dabatur , nisi peractâ pœnitentiâ , & secutâ perfectâ reconciliatione ; & sacra communio non est gradus , sed potius sequela & præmium pœnitentiæ . Augustinus vel alius quisquis est auctor , quæst. utriusque Testam. cap. 102. Hoc enim volebat ut veniens ad eos pacem haberet , cum communione eorum ; nec probatum est fornicariis post actam pœnitentiam communicandum esse ; non enim potest illis communicari quamdiu agunt ; tunc autem communicandum est , cum desinunt agere judicio Ecclesiæ .

ECCLESIASTICÆ JURISDICTIONIS
 VINDICIAE
 ADVERSUS
CAROLI FEVRETI
 ET ALIORUM TRACTATUS
 DE ABUSU.
 LIBER DECIMUS.
De Majoribus Causis.

CAPUT PRIMUM.

*Majores Causæ reservatae Sedi Apostolice. Congregatio
 Conciliorum generalium.*

X P O S I T I S his quæ sunt jurisdictionis Episcoporum, Metropolitanorum & Primum, consentaneum videtur à nobis quæri de iis quæ sunt præcipua jurisdictionis Pontificiæ, quæ est fons & matrix jurisdictionis Ecclesiasticæ, id est, de majoribus Causis, quæ sunt reservatae Sedi Apostolice. Quædam sunt causæ quæ

G* iii

dicuntur majores, quæ excedunt modum jurisdictionis Episcopalis, & reservantur Sedi Apostolicæ; quales sunt congregatio Conciliorum generalium, definitio quæstionum fidei, depositio & restitutio Episcoporum, & aliæ. Julius epist. ad Episcopos Orientales in causa Athanasii, cap. 30. Ideo huic sanctæ Sedi prefata privilegia specialiter sunt concessa, tam de congregandis Conciliis, & judiciis, ac restitutionibus Episcoporum, quam & de summis Ecclesiæ negotiis, ut ab ea omnes oppressi auxilium, & iustè damnati restitutionem sumant. Can. ideo huic, 2. quæst. 6. Et idem epist. ad eosdem cap. 1. Dudum à sanctis Apostolis, successoribusque eorum, in antiquis decretum fuerat statutis, quæ hactenus sancta, & universalis apostolica tenet Ecclesia, non oportere præter sententiam Romani Pontificis Concilia celebrari, nec Episcopum damnari, quoniam sanctam Romanam Ecclesiam, Primatem omnium Ecclesiarum esse voluerunt. Et sicut Beatus Petrus Apostolus primus fuit omnium Apostolorum, ita & Ecclesia suo nomine consecrata Domino instituente prima & caput sit ceterarum; & ad eam quasi ad matrem atque apicem, omnes majores Ecclesie cause, & judicia Episcoporum recurrent, &c. Can. dudum. 3. qu. 6. Et Vigilius in epist. ad Eleuther. cap. ult. Unde omnium appellantium apostolicam sedem Episcoporum judicia, & cunctarum majorum negotia causarum, eidem sanctæ Sedi reservata esse liquet; præsertim cum in his omnibus ejus semper sit expectandum consultum. Can. quise, sect. 2. qu. 6. Et Pelagius 2. epist. 1. cap. 1. Majores vero & difficiliores quæstiones, ut sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit, ad Sedem Apostolicam semper referantur. Can. Multis. 17. dist. Præter hos Innocent. III. in Conc. 3. Lateranensi cap. 35. Salvis constitutionibus de majoribus causis ad Sedem Apostolicam referendis. Cap. ut debitus, de appellat. Et idem. in epist. ad Arelatens. Archiepisc. Majores Ecclesie causas præsertim articulos fidei contingentes ad Petri sedem referendas. Cap. Majores, de Baptism. Majores causas meritò sibi reservavit Ecclesia Romana in argumentum dignitatis & potestatis; quoniam ipsa est mater & caput omnium Ecclesiarum, d. can. dudum. Can. quamvis, 21. dist. can. aliorum 9. quæst. 3. Optat. Milevit. libr. 2. Igitur negare non potes scire te in urbe Roma, Petro primo Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus. Hieronym. epist. ad Damasum: Ego nullum primum nisi Christum sequens, Beatitudini tue, id est Cathedrae Petri communione consocior. Augustin. epist. 162. Romane Ecclesia in qua semper Apostolice Cathedrae vixit principatus. Nec invidiosum quædam esse reservata Sedi Apostolicæ, quæ non conceduntur Episcopis; quia

Episcopi non molestè ferre debent Pontificem sibi præferri, cùm sint vocati in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Can. qui se scit. 2. qu. 6. Can. Multum. 3. qu. 6.

Una è majoribus causis quæ sunt reservatae Sedi apostolicæ est congregatio Conciliorum generalium. Canone apostolico, sanctum nè Concilia congregentur, præter Sedis apostolicæ auctoritatem, refert Marcellus P. in epist. ad Episcopos Antiochenæ provinciæ. Hunc canonem instauravit Conc. Nicæn. Can. 20. edit. Alphons. Pisani, quem laudat Julius d. epist. 1. ad Orientales Episcopos, apud Athanasium apolog. 2. de fuga, ubi integra Julii epistola describitur, & in Can. ideo. 2. qu. 6. can. dudum, 3. qu. 6. & Damas. epist. 4. Hanc ob causam Concilium Antiochenum & Ariminense damnata; quòd sine auctoritate Julii & Damasi per ea tempora Romanorum Pontificum collecta essent. Socrat. libr. 2. cap. 5. & 13. Sozom. libr. 3. cap. 9. Theodoret. libr. 2. cap. 22. & Iconomachorum Synodus à Constantino Copronymo collecta, statim explosa, quod sine auctoritate Zachariæ tum Rom. Pontificis coacta esset. Quod Stephanum Juniorem impio Imperatori in os affirmasse refert Joan. Damascen. in ejus vit. Ob id etiam Diocoro Alexandrino Patriarchæ inter alias criminaciones in Concilio Chalcedonensi objectum, quòd sine auctoritate Sedis apostolicæ Synodum congregare non dubitasset. Synod. Chalced. act. 1. καὶ σύνοδον ἐπόλυμοι ποιῆσαι Κατέσπεις, οὐχ τῷ Δη-
σολίνῳ Δέσποτῃ, ὅπερ γέδε ποτε γέζοντεν, γέδε ἔξον γενέθαι. Et Synodum ausus est facere, sine auctoritate sedis apostolice; quod numquam licuit, numquam factum est. Et ubi Synodus Romana collecta est auctoritate Theodorici Regis in causa Symmachi, non tulere id Episcopi, etsi levibus temporibus, & audacter responderunt fas non esse congregari Concilium ab alio quam à Romano Pontifice, de quo Ennodius in Libello hac de re scripto. Novam dein-
de culpam, & quam investigatio nostra transierat reclusis; quare Papa sine exempli instituto præcedentis Synodum convocavit, ut de criminum ejus objectione cognosceret. Et paulò post: Hoccine ergo nullo constabat exemplo, ut sacerdotum Papa Concilium convocaret, cuius arbitrium est collectio Synodalnis. Etiam testimonio ipsorum Imperatorum agnita est potestas Rom. Pontificis in celebrandis Conciliis. Auctoritatem Leonis Papæ invocarunt Valentianus & Martianus ad convocandam Synodum Chalcedonensem, per epist. quæ præfixa est Conc. Chalcedonensi. Concilium igitur non potest celebrari sine auctoritate Romani Pontificis: Et si quod ali-
ter celebretur, non est Concilium sed Conventiculum, & con-

ciliabulum, & quicquid in eo actum est, vacuum & inane habetur, d. can. multis, 17. dist. Imò & Concilia Provincilia non habent vim & robur Conciliorum, donec Pontificiā auctoritate sancta sint. Can. Concilia ead. dist. Ennod. in Libello proximè laudato. Post hac versis in fugam ordinibus, Lymphatici more sermonis addidistis. Ergo Concilia sacerdotum Ecclesiasticis legibus quotannis decreta per provincias, quia presentiam Papa non habent valetudinem perdididerunt. Legite insanissimi, aliquando in illis præter apostolici apicis sanctionem aliquid constitutum, & de majoribus negotiis ad collationem prefatae sedis arbitrio fuisse servatum: quod confirmat idem auctor subjecto can. 3. Synodi Sardicens. quem describere hic satis otiosum esset.

C A P U T II.

*Una è Majoribus Causis est definitio quæstionum Fidei,
& judicium de Hæresibus; in dubiis relatio
ad sanctum Pontificem.*

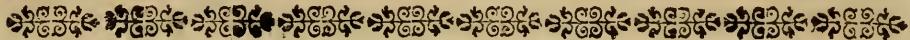
INTER Majores Causas, quæ ad Sedem Apostolicam referendæ sunt, proximum locum obtinet definitio quæstionum fidei, & damnatio hæresum. Innocent. I. epist. 26. ad Episcopos Milevitani Concilii. Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & Coëpiscopos nostros, nonnisi ad Petrum, id est sui nominis & auctoris referre, veluti nunc retulit vestra dilectio, quod per totum mundum possit Ecclesiis omnibus in commune prodesse. Can. Quoties, 24. qu. 1. In eamdem Sententiam Gregor. I. lib. 4. epist. 52. ad Episcopos Galliæ. Si quam verò contentionem, quod longè faciat divina providentia, de fidei causa evenire contigerit, aut negotium, cuius vehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine judicio Sedis Apostolicæ indigeat examinatâ diligentius veritate, relatione suâ ad nostram studeat perducere notionem, quatenus à nobis valeat congruâ sine dubio sententiâ terminari. Idem Gregorius IV. in epist. ad Episcopos Galliæ & Germaniæ: Non novum aliquid presenti iussione præcipimus, sed illa quæ olim videntur indulta firmamus, cùm nulli dubium sit, quod non solum pontificalis causatio, sed omnis sanctæ Religionis relatio ad Sedem Apostolicam, quasi ad caput Ecclesiarum debeat referri, & inde normam sumere unde sumpsit exordiun^e.

dium, ne caput institutionis videatur. Can. præceptis, 12. dist. & Innocent. III. in epist. ad Archiepisc. Arelatensem, unde de sumptum est, cap. Majores, de Baptism. Majores, inquit, Ecclesiæ causas, presertim articulos fidei contingentes, ad Petri Sedem referendas. Eadem est Sententia Patrum Græcorum & Latinorum. In causa Arianorum, scribendum Episcopo urbis Romæ sensit Basil. epist. 52. Εὐφαῖν ἡ μὲν ἀκόλυθον ἐπιστῆλαι τῷ Επιστόπῳ Πάπιᾳ ἐπονέζαται τὰ ἔνταῦθα, Καὶ δύναται γνῶμην, &c. Visum est autem nobis consentaneum ut scribatur Episcopo urbis Romæ, ut quæ hic geruntur consideret, & sententiam suam expromat. Theodoretus Cyrensis Episcopus à Dioscoro Episcopo Alexandrino, in Synodo Ephesina depositus quasi ob hæresim, provocavit ad Leonem Roman. Pontificem, tamquam proprium & summum Judicem causarum fidei. Testem ipsum habemus, epist. 113. & 116. in qua postrema maximè commendatur fides Ecclesiæ Romanae. Εἰχει γὰρ ὁ πανάγιος Θεόνος ἐπεινὸς τὴν κατὰ τὸ οἰκουμένην Εὐκλησίαν τὴν ἱερονομίαν σῇ πολλὰ, καὶ ταῦτα τὴν ἀλλων ἀπάντην, ὅπις αἱρετοὶ καὶ μεμένης δυσωδίας ἀμύνονται, καὶ γὰρ ταῦτα φεγγῶν εἰς ἐπεινὸν ἐκάθισται, ἀλλὰ τὸ Αὐτοκολοπῆν ἀνήσπιτον θερψύλαξε. Habet enim sanctissima illa Sedes Ecclesiærum, quæ in toto sunt orbe, principatum, multis nominibus, atque hoc ante omnia, quod ab heretica tave immunis mansit, nec ullus contraria sentiens in illa sedit; sed Apostolicam gratiam integrum conservavit. In expositione symboli fidei, si quid emendatione indigeat à Romano Pontifice Petri fidem, & Sedem tenente emendandum agnoscit Hieronym. ad Damasum. Hæc est fides, Papa Beatissime, quam in Ecclesia catholica didicimus, quamque semper tenuimus, & tenemus, in quâ si minus peritè, aut parum cautè forte aliquid positum est, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & sedem tenes. Can. hæc est fides, 24. quæst. I. In dubiis fidei Damasum consulendum idem duxit in alia epist. ad eumdem. Ideò mihi cathedram Petri, & fidem apostolico ore laudatam censui consulendum; inde nunc mea animæ postulans cibum, undè olim Christi vestimenta suscepit. A Romano Pontifice damnati quotquot insurrexere hæretici; ab eo damnatum Praxeum refert Tertullian. lib. adversus eumdem, cap. I. Nam idem tunc Episcopum Romanum agnoscetem, jam Prophetias Montani, Prisciæ, Maximillæ, & ex ea agnitione pacem Ecclesiæ Asiae & Phrygiæ inferentem, falsa de ipsis Prophetis & Ecclesiæ eorum adseverando, & predecessorum ejus auctoritates defendenda coëgit, & litteras pacis revocare jam emissas, & à proposito recipiendorum charismatum concessare. Romæ damnati Joviniani errores quos restituit. Pelagianos utcumque Concilio Carthaginensi, &

altero Numidiæ damnatos, nondum aperte ab Ecclesia segregatos, donec secuta esset sententia Sedis Apostolicæ non diffitetur Augustin. epist 94. *Nova quedam heresis*, inquit, *inimica gratiæ Christi, contra Ecclesiam Christi conatur exurgere; sed nondum evidenter ab Ecclesia separata est.* Eosdem mox damnatos judicio Sedis Apostolicæ obticuisse scribit idem epist. 104. *Nonnulli, quippe eorum, antequam ista pestilentia manifestissimo etiam Sedis Apostolicæ judicio damnaretur, nobis innotescere potuerunt, quos nunc repente reticuisse perspicitis.* Inde sese securum de fidei meritis, in Ecclesiæ Romanæ gremio versari obtestatur idem Aug. de utilit. credend. cap. 17. *Dubitamus nos ejus Ecclesia condere gremio, quæ usque ad confessionem genbris humani, ab apostolica Sede per successiones Episcoporum, frustra hereticis circumlatrantibus, & partim plebis ipsius judicio, partim Conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum maiestate damnatis, culmen authoritatis obtinuit.* Et idem contra epist. Manichæi, cap. 3. *Multa sunt alia, quæ in Ecclesia Catholica gremio me justissimè teneant; tenet consensio populorum atque gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, sp̄e nutrita, charitate aucta, vestute firmata: tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad presentem Episcopatum successio Sacerdotum.* Nestorio C P. Episcopo, Mariam Virginem Deiparam negante, hac de re tamquam de causa fidei ad Celestimum Pontificem scripsit Cyrillus Alexandrin. epist. 9. ὅπις ἡ Θεὸς ἀπαγγεῖ περὶ υμῶν τὸν νηφάλιον ἐν ταῖς, ηγέται μηνεψεῖτε. Εὐκληπτοῦ ἔδη πειθασιν ανακοινώσατε τὴν δοσίστην, γεφύω πάλιν αναγυγίωσ, ἐκεῖνοδηλῶν. Quoniam verò Deus hisce in rebus prudentiam à nobis exigit, longaque, Ecclesiarum consuetudo suadet, ut ejusmodi res sanctitati tuae communicentur, non possum quod apertum est ad pietatem tuam non perscribere. Quod igitur ait Ambros. epist 32. ad Valentinianum Juniorem: *Causam fidei agendum in Ecclesia quis abnuat? unde depromptus est can. Convenior. 23. qu. 8. intelligendum est de Ecclesia Romana, quæ est caput omnium Ecclesiarum, magistra fidei & disciplinæ, & de Apostolicæ Sedis Antistite, cuius est proprium de fide cognoscere, & lepram à lepra distinguere.* Nec solo judicio Romanorum Pontificum, & aliorum clariorum Præfulum constat Romanæ Sedis auctoritas in judicandis his quæ sunt fidei. Etiam ipsos Imperatores ejusdem sententiæ compotes & defensores habemus. Cunctos populos orbis Romani eam religionem colere, quæ à Petro tradita esset, & quam Damasum sequi constaret, voluit Gratian. in lib. 1. C. de summ. Trinit. Hanc fidem tuetur etiam Maximus Tyrann.

nus, quam Roma profiteretur in ep. ad Valentini. junior. Hac fide gloriatur Roma ipsa venerabilis, cuius etiam in hac parte principatus est. Hac de re in dubiis fidei, vel disciplinæ, consulendus est summus Pontifex tanquam caput Ecclesiæ. Fab. ep. 2. ad Orientales Episcopos. *Exigit dilectio vestra Sedis apostolica consulta quæ vobis denegare non possumus. Hoc autem & prædecessores nostros multarum regionum Episcopis egisse liquet, & nos qui in eadem sede domino largiente collocati sumus, agere debere fraterna charitas, & obedientia debitum compellit.* In dubiis Episcopi solebant consulere summum Pontificem per relationem, quæ appellatio petita est à jure civili. Siricius epist. i. ad Himerium Tarragonensem. Directa ad decessorem nostrum sanctæ recordationis Damasum fraternitatis tuae relatio, me jam in sede ipsius constitutum invenit; & mox ad singula prout Dominus aspirare dignatus est, consultationi responsum competens non negamus. Et Innocent. I. epist. 4. ad Felicem Nucerinum Episcopum. *Mirari non possumus dilectionem tuam sequi instituta majorum, omniaque quæ possunt aliquam recipere dubitationem, ad nos quasi ad caput atque ad apicem Episcopatus referre, ut consulta vide-licet sedes apostolica ex ipsis rebus dubiis, certum aliquid faciendum pronunciet.* Et hoc est quod ait Greg. IV. in d. can. præceptis. Cùm nulli dubium, sit quod non solum pontificalis causatio, sed omnis sanctæ religionis relatio ad sedem apostolicam quasi ad caput ecclesiarum debeat referri. Inde Hieronymus ep. ad Gerentian. scribit se Damaso operam dedisse, ut Orientis atque Occidentis Synodicis consultationibus responderet. *Ante annos plurimos cùm in chartis ecclesiasticis juvarem Damasum Romanæ urbis Episcopum, & Orientis atque Occidentis Synodicis consultationibus responderem.* In dubiis Damasum Pontificem consuluit Hieronym. testis ipse ep. ad Damasum. Ideo mihi Cathedram Petri, & fidem apostolico ore laudatam censi consulendam, inde nunc meæ animæ postulans cibum, unde olim Christi vestimenta suscepit. Inde tot responsa Pontificum ad consultationes Episcoporum; ut Gregorii I. ad consultationes Augustini Anglo-rum Episcopi, Nicolaï I. ad consultationes Bulgarorum & alia. Et hæ sunt decretales epistolæ, quæ diversis temporibus à Pontificibus ad consultationes patrum emissæ à Gelasio susceptæ sunt. Can. Sancta. §. elec. 15. d. Sic & in dubiis juris civilis magistratus consulebant Principem per relationem. L. inter. §. deportandi. ff. de interdict. & relegat. l. 1. 2. & 3. C. de relat. L. eos §. super his. L. quoniam. L. à Proconsulibus. C. de appellat. Plin. libr. 10. epist. 101. ad Trajanum. *Solemne est mihi, Domine, omnia de quibus dubito, ad te referre; quis enim potest melius vel cunctationem*

meam regere, vel ignorantiam instruere? & Augustin. epist. 137. Si illius judicium meo vellem judicio prævenire, quod nec in negotiis secularibus judges faciunt, quando causæ dubitatio ad maiorem potestatem refertur, ut pendente relatione aliquid inde audeant commutare. In his etiam quæ pertinent ad damnum vel injuriam sedis apostolicæ consulitur Pontifex; veluti si quis falsum rescriptum sedis apostolicæ proferat, Episcopus super ea re debet consulere summum Pontificem, quidnam ea de re statui velit. Concil. Triburiens. can. 30. *Si vero quilibet sive sit Presbyter sive Diaconus, redarguantur falsam ab Apostolico detulisse epistolam, vel aliud quid quod inde non convenerit, salvâ fide, & integrâ circa Apostolicum humilitate, penes Episcopum sit potestas, utrum eum in carcерem, aut in aliam detrudat custodiam, usquequo per epistolam, aut per idoneos sua partis legatos, apostolicam interpellent sublimitatem, ut potissimum sua sancta legatione dignetur decernere, quid de talibus justo ordine, lex Romana statuat definiere.* Postea quæ de Pelagio dicta sunt; de quo & Hieronym. libr. 3. advers. Pelag. init. Non erubescis explosam, atque damnatam Joviniani sententiam sequi, immo tu illius inventa sectaris, in Oriente docere desiderans, quæ olim Romæ & dudum in Africâ condemnata sunt. Origenistas à Theophilo Alexandrino Episcopo damnatos, mox damnavit Anastasius Pontifex, de quo idem Hieronym. ad Pammach. & Marcellam. *Quamquam celebri sermone vulgatum sit, Beatum quoque Papam Anastasiū, eodem fervore quia eodem spiritu est, latitantes in foveis suis hæreticos persecutum, ejusque literæ doceant, damnatum in Occidente quod in Oriente damnatum est.*

C A P U T I I I.

Inter Majores Causas est depositio Episcoporum.

DEPOSITIO Episcoporum etiam una est è majoribus causis, quæ omnino reservatae sunt Sedi apostolicæ, ex quodam canone Apostolorum, quem laudat Marcellus epist. 1. ad Episcopos Antiochenæ Provinciae, ubi scripsit omnes Ecclesias subjectas esse Ecclesiarum Romanarum ditioni, juxta Apostolorum eorumque successorum sanctiones, mox subjugens: *Simulque iidem inspirante Domino constituerunt, ut nulla Synodus fieret, præter ejusdem.*

sedis authoritatem, nec ullus Episcopus nisi in legitima Synodo, suo tempore apostolica authoritate convocata. Super quibuslibet criminibus pulsatus audiatur vel judicetur, quia Episcoporum judicia, & summarum causarum negotia, sive cuncta dubia apostolica sedis authoritate sunt agenda & finienda. Ejusdem meminit Julius I. in epist. 1. ad Orientales Episcopos. *Dudum à sanctis Apostolis successoribusque eorum, in antiquis decretum fuerat statutis, qua hactenus sancta & universalis apostolica tenet Ecclesia, non oportere prater sententiam Romani Pontificis, Concilia celebrari, nec Episcopum damnari; quoniam sanctam Romanam Ecclesiam, primam omnium Ecclesiarum esse voluerunt.* Can. Dudum. 3. qu. 6. cuius epistolæ pars est in can. nullus Episcopus. 5. qu. 4. & eadem epistola legitur apud Athanas. Apolog. 2. de fuga, eundem canonem apostolicum instauravit Synodus Nicæna, ut testantur patres Synodi Alexandrinae in epist. ad Felicem Papam. *Nam scimus in Nicena magna Synodo trecentorum 18. Episcoporum, ab omnibus concorditer esse roboratum, non debere absque Romani Pontificis sententiâ Concilia celebrari, nec Episcopos damnari, licet hec & alia quamplura necessaria ab hereticis, qui nos quotidie infestant, & perdere nituntur, ut facilius nos capere possint, sint Synodica capitula incensa, nobisque sublata.* His regulis passim Romani Pontifices vetuere, nè Episcopi deponantur absque sententiâ summi Pontificis. Julius ipse aliis locis, ut in d. epist. 1. Nullus Episcopus nisi in legitima Synodo, & suo tempore apostolicâ authoritate convocata, super quibusdam criminationibus pulsatus audiatur vel judicetur, vel damnetur. Can. nullus Episcopus. 5. qu. 4. & idem in rescripto ad Orientales cap. 30. Ideo huic sancte sedi prefata privilegia specialiter sunt concessa, tam de congregandis Conciliis, & judiciis, ac restitutionibus Episcoporum, quam & de summis ecclesiistarum negotiis, ut ab ea omnes oppressi auxilium, & injuste dannati restitutionem sumant. Can. ideo. 2. qu. 6. idem Eleutherius, Sixtus II. Damasus, Leo I. Vigilius, Gregor. IV. in can. accusatus. Can. discutere. can. quamvis. can. multum. 3. qu. 6. can. decreto. can. qui se scit. 2. qu. 6. & post tot Gregor. VII. lib. 2. epist. in dictatu Papæ. *Quod absque Synodali Conventu possit Episcopos deponere, & reconciliare.* Quâ religione spectata fuerit autoritas Episcopi Romani in depositione Episcoporum multis argumentis & exemplis rerum gestarum liquido constat. Primum occurrit in depositione Pauli Samosateni Antiocheni Episcopi, qui cum depositus sententiæ parere nollet, ac Episcopio recedere, ab Aureliano Imperatore, utcumque ethnico hac de causa edito rescriptum, ut domus Episcopalis traderetur, cui

Episcopus Romanus jussisset. Euseb. lib. 7. cap. 24. Αλλαὶ γὰρ μηδεμῶς ἐκπίνει τὸ Παῦλον τὸν Ἐκκλησίας ὄντα θέλοντος Βασιλεύς ἐντευχθεῖς Αὐρηλίανος αἰσιώτατο τοῦτο τὸ περιπτέον διέληφε, τούτοις νειροῖς ὁμοιάστων τὸ σῖνον, διὸ αὐτὸς οὐ τούτῳ Γαλατίᾳ, οὐ τῷ Ρωμαϊκῷ πόλιν Επίσκοποι τὸ δόγματος ἐπισέλαστεν. Verum cum Paulus ex Episcopi domo ejus Ecclesie propria exire nollet, Imperator Aurelianus de ea re rogatus sententiam, sanctissimè quid esset agendum decrevit; praecepit enim ut domus Ecclesie illis tribueretur, quibus Italia, & urbis Roma Episcopi per litteras tribuendam præciperent. Secundum idque celeberrimum est in causa Athanasii Episcopi Alexandrini, qui cum in Pseudosynodo Antiochena depositus esset, ejus depositio nulla & irrita dicta est à Julio Pontifice, quod sine auctoritate Sedis Apostolicæ tentata esset, Socrat. lib. 2. cap. 5. καὶ τοι κανόνος Εκκλησιαστικῆς πελένοντος μὴ δεῖν τῷδε τῷ γνώμῃ τὸ Επίσκοπον Ρώμην, ταῦτα Εκκλησίας κανονίζειν: idque cum canon Ecclesiasticus jubeat non oportere abīque sententia Episcopi Romani decreta Ecclesiis sancire. Idem Sozomen. lib. 3. cap. 9. qui hunc Canonem disertè tribuit Concilio Nicæno. Immo Eusebius Nicomediensis qui fuerat nequissimus auctor depositionis Athanasii, sentiens inane & irritum esse omne quod gestum erat, callidè prævenit Julium Pontificem, & ab eo petiit ut causam ad se evocaret, non alium quam Episcopum Romanum idoneum rei judicem agnoscens. Idem Socrat. lib. 2. cap. 6. Εὐσέβιος Ἰεράρχης ἔγραψεν τῷ Καπετραγαστρίδρος Μετροπολέντοι τοῦ Ιεροῦ Λατρευτοῦ Επίσκοπου, ἀπὸν κατέπιν τῶν κατ' Αὐτούς τοῦ Καπετραγαστρίδρους προσωπαλῶν, οὐ τοῦ Καπετραγαστρίδρου οὐδὲν τούτῳ οὐδὲν δίκιον. Eusebius simul atque ea que volebat confecrat, legatum ad Julium Episcopum Romanum oratum misit, ut ipse in causa Athanasii judex esse vellet. Episcopi Orientales per id tempus graves ad Julium litteras scriptitarunt, quod vacuefacto Concilio Antiocheno ab eo restituti essent Athanasius, & Paulus Constantinopolitanus; sed utraque restitutio facta à Pontifice valuit, ac damnata Synodus Antiochena, quod contra canonem Ecclesiasticum coacta esset, sine auctoritate Sedis Apostolicæ. Socr. lib. 2. cap. 11. 13. Tertium subit argumentum quod Flavianus Antiochenus Episcopus depositus à Damaso Papa, licet apud Theodosium gratiâ valeret, ab eo accitus est Constantinopolim, & Romam proficiisci jussus ad causam dicendam, nec prius Episcopatum tenere potuit, quam summo Pontifici se conciliasset. Socr. l. 5. c. 15. Theod. l. 5. c. 23. Sozom. lib. 8. cap. 3. Quantum est quod à Sexto III. depositi sunt Polychronius Episcopus Hierosolymitanus, & Eusebius Episcopus, missio ad hoc Leone Archidiacono, qui proximus ejus successor

fuit, de quo Nicolaus I. epist. 8. Hinc Sixtus Apostolice sedis anti-stes Euphemium Episcopum damnasse describitur, nihil aliud in depositione illius objiciens, nisi quod Polychronium Hierosolymitanum Episcopum Pontificem suum accusaverit, & quidem Polychronius a legatis sedis Apostolica, eò quod sedem Hierosolymitanam primam esse mendaciter affirmabat, & per simoniacam heresim, ordinationes fecisse probatus est. Ecclesie privatus est gubernaculis, & urbe rejectus; sed & Euphemius nihilominus, quia hunc presumptuose, licet veraciter, accusaverat, damnationi a Synodo subjectus est; & quoniam linguam suam contra sibi prælatum evexerat, anathema suscepit, adeo ut Leo Ecclesie Romana Diaconus ei diceret: *Ex te enim damnaberis, quoniam Pontificem qui te consecravit Coepiscopum condemnabas & accusabas, &c.* Quintum addere est quod à Nicolao & Adriano II. rescissa est depositio Ignatii PC. qui injussu Sedis Apostolicæ per legatos mandatum minimè habentes depositus erat, Photio in ejus locum substituto, de quo Nicolaus epist. 5. & aliis, Synod. 8. sub Adriano II. act. 1. Cedren. in Michaelem Imp. & ante Theodoretus Cyrensis Episcopus in Synodo Ephesina depositus, & à Leone I. restitutus, in Concilio Calcedonensi admissus est. Synod. Calced. act. 1. & apud Leonem ipsum epist. 63. Nec non Eustathius Sebastenus Episcopus ab Arrianis depositus à Liberio restitutus est sedi suæ. Basil. epist. 74. Item à Nicolao restitutus est Rothaldus Sueßionensis Episcopus, qui ab Hincmaro Rhemensi Archiepiscopo & aliis Episcopis depositus erat, post appellationem ab eo interpositam ad Sedem Apostolicam; de quo Nicolaus valde succensus Hincmaro epist. 41. quæ refertur in can. arguta. 2. qu. 6. Sextum est quod Sanctio Aurelianensis Episcopus ob invasionem Ecclesie & simoniam, ab Hugone Lugdunensi Archiepiscopo & Legato Sedis Apostolicæ depositus est, de quo Ivo Carnotens. epist. 54. Pro eo ut depositus maneret, salvo Presbyteratu, intercessit Bernard. Clarevallens. epist. 54. ad Eugenium II. Sufficit si vestra indulgentia possit retinere Sacerdotem qui Episcopus fuit tantum a nota infamie, & perpetua iniustionis cauterio scuto bona voluntatis vestra obsumbretur sibi. De Eboracensi intruso deponendo ad eundem scripsit Bernard. epist. 238. Qui locum Petri tenet potest uno iictu extinguere Ananiam, uno Simonem Magum, & ut planius quod loquimur fiat, peremptoriam dare sententiam ad depositionem Episcoporum, solius Romani Pontificis noscitur esse; pro eo nimirum, quod et si alii multi vocati sunt in partem sollicitudinis, solus ipse plenitudinem habeat potestatis. Tempore Friderici I. Henricus Moguntinus Archiepiscopus per legatos Sedis Apostolicæ depositus

est ob dilapidationem rerum Ecclesiae. Ab iisdem Episcopatu submotus Burchardus Eistelensis Episcopus ob senium. Otto Frisingens. de gest. Frideric. libr. 2. cap. 9. *At Rex in proximo Pascha Babengerg coronam gestans, duos Cardinales, videlicet Bernardum Presbyterum, & Gregorium Diaconum, ad depositionem quorumdam Episcoporum ab Apostolica sede destinatos secum habuit: proximam dchinc Pentecosten Vornatiæ ferians Henricum Moguntinæ Sedis Archiepiscopum, virum pro distractione Ecclesia sua frequenter correptum, nec correctum per eosdem Cardinales depositus, &c.* Et mox, *Iidem etiam Cardinales permisso Principis Burkardum Eistelensem senio gravem de inutilitate causantes itidem submovere.* Septimum mihi addere præstat; quo depositionem Episcoporum propriam esse Sedis Apostolicæ probatur, non modo fide canonum, autoritate rerum gestarum, testimonio Patrum & sacrorum scriptorum, sed etiam miraculis, id est judicio Dei. Anno Christi 1078. in Synodo Londinensi depositus est Wlstanus Wigorniensis Episcopus à Lanfranco Cantuariensi Archiepiscopo, & Comprovincialibus, jussusque Pontificalia deponere, ad sepulchrum B. Eduardi accedens, tam altè baculum Pastoralem in lapide monumenti defixit, ut nullus præter eum extrahere potuerit: quo miraculo territi Willelmus Senior Rex Anglorum, qui tum rerum potiebatur, & Lanfrancus, enixè eum orarunt ut Episcopatum resumeret. de quo Matth. Westmonaster. ad ann. 1074. Polydor. Vergil. rer. Anglicar. libr. 9. Merito Depositio Episcoporum reservata est Sedi apostolicæ, tamquam una è majoribus causis, propter apicem dignitatis Episcoporum, quia Episcopi sunt universalis Ecclesiae, Episcopi sunt præcipua membra Ecclesiae, quæ non possunt à capite divelli, & nisi depositio Episcoporum sit de majoribus causis, nulla potest referri inter maiores causas. Nicolaus epist. 42. ad Episcopos Galliarum de depositione Rothaldi. *Nam quomodo non omnes vobis omnia vindicatis, qui judicia Episcoporum, quæ merito inter majora numerantur negotia, vestre deliberationi tribuistis, an modicum vobis esse videtur, fratres & Coëscopos vestros, præter Apostolicæ Sedis consensum depositioni subjecere: quod si damnationes Episcoporum non inter majora negotia dinumeratis, quorum jam causas inter majora computatis negotia? & paulò post: An Episcopi de universalis Ecclesia non sunt, ut de illis damnandis per vos aliquid ad unam Petri Sedem deferri non curetur, vel quomodo nil unquam à suo capite dissidet, cum de adjudicandis præcipuis membris Ecclesiae, id est Episcopis, à capite, id est Sede Apostolicâ dissentitis?* Et mox: *Adhuc tamen percontari propter contentiosos libet, quænam judicia, vel quorum esse majora negotia*

negotia predictatis, si Episcoporum causas non inter præcipua computatis negotia: an laicorum & vulgarium populorum judicia inter majora negotia ponitis, quos penè quotidie cum vestris, & sine vestris Episcopis ad discutiendos & judicandos suscipimus, & discussos vel judicatos, vel absolutos dimittimus? Adeoque Sedis Apostolicæ propria est depositio & restitutio Episcoporum, ut etiam restitutionem Presbyterorum si solemniter degradati essent, sui juris fecerint Pontifices, gloss. in can. Omnis, 2. qu. 6. Augustin. de vera & falsa Poenitent. cap. 20. Itaque Pontifex justus atque discretus non cogitur Sacerdotes suos semper abjicere, vel mox restituere, nisi statutum fuerit à Romano Pontifice. A Suffraganeis accusatum Primatem Bizacenum Africæ per Gregorium Pontificem judicari voluit etiam ipse Imperator Mauritius, non ignorans judicium Episcoporum pertinere ad summum Pontificem. Testis Gregor. lib. 7. ep. 64. indict. 2. In quodam enim crimine Bizacenus primas fuerat accusatus, & piissimus Imperator, eum juxta statuta canonica per nos voluit judicari.

C A P U T I V.

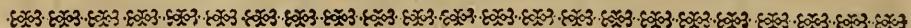
*Inter Majores Causas est depositio, & restitutio
Episcoporum.*

DEPOSITIO & restitutio Episcoporum una est è majoribus causis, quæ reservantur Sedi Apostolicæ, ita ut si Episcopus deponatur sententiâ Metropolitanus, & Comprovincialium, ab ea liceat appellare ad Sedem Apostolicam, nec hujusmodi causa possit terminari, absque auctoritate Sedis Apostolicæ. Can. accusatus. can. discutere. can. quamvis. 3. quæst. 6. Hoc jure in Gallia jam à melioribus seculis Episcopi sede depositi ad Sedem Apostolicam appellassem, & ab ea restituti fuisse memorantur. Briccius Turonensis Episcopus, & proximus B. Martini successor, adversariorum calumniis, in stupri suspicionem adductus, & à plebe sede suâ pulsus, appellavit ad Romanum Pontificem, à quo restitutus, Justiniano, & post eum Armentio interim in ejus locum ordinatis, infelici fato sublatis. Gregor. Turonens. lib. 2. cap. 1. *Hoc enim ejecto, Justinianum in Episcopatu constituunt, denique Briccius Romanae urbis Papam expetiit, flens*

& ejulans, atque dicens, &c. & mox. At Brucius Episcopus Romanus veniens, cuncta que pertulerat Papae refert, qui ad Sedem Apostolicam residens; plerumque Missarum solemnia celebrans, imbi quicquid in Sanctum Dei deliquerat, deflendo diluit: septimo igitur regressus anno à Roma cum auctoritate Papæ illius Turones redire disponit, &c. Quod repetit idem lib. 10. cap. 4. Temporibus Guntrani Regis Salonijs Eborunden sis, & Sagittarius Vapincensis Episcopi, ob varia crimina depositi in Synodo Lugdunensi, Præside B. Nicetio Lugdunensi Episcopo, & Primate, appellarunt ad Joannem III. Pontificem, & Guntrani gratiâ elicito rescripto à Pontifice indictâ causâ restituti. Idem Turonens. lib. 5. cap. 21. Quod cùm Rex Guntkramnus comperisset, congregari Synodum apud urbem Lugdunensem jussit, conjunctique Episcopi, cum Patriarcha Nicetio Beato, discussis causis invenerunt eos de his sceleribus quibus accusabantur, valde convictos, præcepéruntque ut qui talia commiserant Episcopatus honore privarentur. At illi cum adhuc propitium sibi Regem esse nosset, ad eum accedunt implorantes se injustè remotos, sibique tribui licentiam, ut ad Papam urbis Romanae accedere debeant. Rex verò annuens petitionibus eorum, datis epistolis eos abire permisit: qui accedentes coram Papa Ioanne, exponunt se nullius rationis existentibus causis dimotos: ille verò epistolas ad Regem dirigit, in quibus locis suis eosdem restitui jubet, &c. Idem Aimo in lib. 3. cap. 28. Nec non Theugualdus Trevirensis, & Guntherius Coloniensis Archiepiscopi, à Nicolao I. depositi, salvâ communione laicâ, quod Engeltrædem uxorem Bosonis comitis ob adulterium excommunicatam, suas intra diceceses recepissent, & divortio Lotharii & Thebergæ calculum præbuissent, & Valtradæ pellicatui occasionem dedissent; de quo Nicolaus epist. 58. cuius particula extat in can. Scelus 2. quæst. 1. Regino 2. Chronic. Annal. Fuldens. ad ann. 863. 870. Sigebert. ad ann. 863. Per eadem tempora Rothaldus Sueßionensis Episcopus in Concilio apud Convicinum secus Sylvanectis ab Hincmaro Archiepiscopo Rhemensi, & quibusdam Episcopis depositus, post appellationem interpositam ad Sedem Apostolicam, aliasque in locum ejus ordinatus, eo colore quod post appellationem per epistolam Synodi judicio sese subjecisset: verumtamen quia etiam si non appellasset, non fuit deponendus absque auctoritate Sedis Apostolicæ, quod depositio Episcoporum sit de majoribus causis, quæ omnino pertinent ad Roman. Pontificem, à Nicolao I. restitutus est; de quo Nicolaus ipse, auctoritatis pontificiae vindex acerrimus multa scripsit, epist. 28. & seqq. præsertim 41. cuius pars extat in can. arguta, 2. qu. 6.

& epist. 42. Inter hæc aliquando etiam inconsulto Romano Pontifice Episcopi depositi leguntur. In Concilio Parisiensi damnatus & depositus est Prætextatus Episcopus Rothomagensis, instantे Chilperico Rege, quem valdè infensum habebat, stimulante Fredegunde Reginâ. Gregor. Turon. lib. 5. cap. 18. & lib. 10. cap. 19. Aimoin. lib. 3. cap. 21. In Synodo Matisconensi in triennium suspensus est Episcopali ab officio Ursicinus Cadurcensis Episcopus, quod Gundobaldum dolis ejus deceptus excepisset; idem Turon. lib. 8. cap. 20. Sub Childeberto II. Ægidius Rhemensis Episcopus in Concilio Metensi depositus, ob consilia nefaria inita in necem Regis. Idem Turon. lib. 10. cap. 19. Flodoard. Rhemens. Hist. lib. 2. cap. 2. imò & Ebbo Episcopus Rhemens. in Concilio apud Theodonis-villam pariter depositus, quod unus fuissest è signiferis conspirationis initæ in Ludovicum P. cum ejus liberis, Aimoin. lib. 5. cap. 16. Flodoard. lib. 2. cap. 19. & lib. 3. cap. 21. & seqq. Chronic. Camerac. lib. 1. cap. 41. Sub Hugone Capetio vertente rerum statu, Arnulfus Episcopus Rhemensis in Synodo Rhemensi, instantे Capetio Sede suâ submotus, ob labem natalium, & in ejus locum suffectus Gerbertus, tandem futurus Pontifex nomine Sylvestri II. sed hæc omnia manu regiâ gesta sunt, & in Synodo ad hoc convocatâ per Leonem Abbatem, Sedis Apostolicæ Legatum. Arnulfus post triennium restitutus, & Gerbertus ipse sentiens se non rite ordinatum, ultero cathedrâ cessit; rem gestam satis diligenter narrat Aimoin. lib. 5. cap. 46. In illis diebus in Remensem civitatem erat Archiepiscopus vir bonus, & modestus, frater Lotharij Regis ex concubina, nomine Arnulfus. Hugo autem Rex invidebat ei, volens exterminare progeniem Lotharij Regis, congregansque in urbe Remensi Synodus, in eum locum idem Hugo Rex invitavit Archiepiscopum Senonicæ urbis, nomine Seguinum, cum Suffraganeis suis, in quo Concilio fecit degradare dominum Arnulfum Archiepiscopum Rhemorum, dolo nepotis sui quem tenebat in carcere, dicens non debere esse Episcopum natum ex concubina: in loco vero ejus consecrari fecit dominum Gerbertum Monachum Philosophum. Venerabilis autem Seguinus Archiepiscopus non consensit in degradationem Arnulfi, neque in ordinationem Gerberti; jussio autem Regis urgebat, alij vero Episcopi licet inviti, tamen propter timorem Regis degradaverunt Arnulfum, & ordinaverunt Gerbertum. Seguinus autem plus timens Deum quam terrenum Regem, non modo non consensit nequitie Regis, sed magis quantum potuit cum redarguit, propter quam causam ira Regis contra eum offerbuit. Et paulò post: Nuntiantur hæc omnia Präfulti Romano, qui valdè indignatus super hoc factò, interdixit sa-

*cris omnibus Episcopis, qui Arnulfum dejeckerant, & Gerbertum ordinaverant; misit quoque Leonem Abbatem à Sede Apostolica, ad dominum Seguinum Archiepiscopum urbis Senoniae, qui vice suâ in urbem Remensem Synodum congregaret, mandans illi ut sine dilatione revocaret de carcere Arnulfum, & degradaret Gerbertum. Collecto igitur Concilio iterum in urbe Remensi, ex iussione Apostolici revocatus est Arnulfus de Custodia, & cum honore magno receptus in propria Sede. Gerbertus autem intelligens, quod injustè pontificalem suscepisset dignitatem, pœnitentiâ ductus est. Idem Siebert. ad ann. 996. & Orde ric. Vital. lib. 1. Et si quando depositio Episcoporum sine auctoritate Sedis Apostolicæ facta, dissimulatione ejusdem tolerata legitur: hoc demum pro bono pacis factum velim accipias, vietandi scandali, & scissuræ gratiâ, ac ut consuleretur nequitiæ temporum, qua juris & disciplinæ vigorem non ferebat, juxta consilium Apostoli: *Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt.* Eph. 5. & Coloss. 4. Imò & hodie depositio Episcoporum velut una è majoribus causis reservata est Sedi Apostolicæ, ita ut dentur judices in partibus, id est in finibus regni, & è Gallicanis Episcopis juxta Concordata, tit. de Causis. Nec servatur Concil. Tridentin. sess. 24. de Reform. cap. 5. quo depositio Episcoporum omnino reservata est summo Pontifici, ita ut dentur judices, litis instruendæ causâ, reservatâ ipsi Pontifici sententiâ diffinitivâ. Nec res caret recentioribus exemplis. Anno Domini 1632. à Legatis Sedis Apostolicæ in partibus damnati sunt nonnulli Episcopi Occitanie, ob causas omnibus notas. Anno 1646. æquè à summo Pontifice dati sunt septem judices in partibus, ad retractandam causam depositionis Leonensis Episcopi. Gregor. Tolos. Sintag. lib. 35. cap. 2. num. 67.*

C A P U T V.

Inter Majores Causas est Postulatio Prælatorum. Notatio vocis, Postulatio. Quid distet Postulatio ab Electione.

INTE R majores Causas accensenda est etiam postulatio Prælatorum, id est admissio seu approbatio postulationis Episcoporum, quæ reservata est summo Pontifici, cap. Bonæ memorie, 1. & 2. cap. Postulationem, de postulat. Prælat. cap. 3. de auctoritate & usu pallii, quia postulatio est de gratia, non de jure d. cap. Postulationem. cap. Gratum, eod. tit. cap. Scriptum, de

elect. cap. Cupientes. §. denique , eod. tit. in 6. & Postulatio requirit plenitudinem Pontificia potestatis , putà ubi fit de Episcopo , ut solvatur nexus Ecclesiar , cui est alligatus. cap. ult. eod. tit. Per electionem & consecrationem contrahitur spirituale conjugium inter Episcopum & Ecclesiam , quod non potest dissolvi sine auctoritate Pontificis , cap. inter corporalia. de translat. Episcop. cap. requisisti , de testament. Idem est ubi postulatur illegitimus ut tollatur vitium natalium , quod sine principali vel Pontificali auctoritate fieri non potest. cap. Per venerabilem. qui filii sint legitim. Ideò cùm Galfrædus filius illegitimus Henrici II. Regis Anglorum electus esset in Lincolnensem Episcopum , confirmationem à summo Pontifice petitam scribit Matth. Westmonaster. ad ann. 1182.

Veteribus Grammaticis Postulatio hoc distat à petitione , quod postulatio est juris , petitio gratiæ , Terent. in Andria , *Quod postulo impetro*; & ibi Donatus : *Postulo , justè volo ; petimus enim precario , poscimus imperiosè , postulamus jure*. Sed ut sermonis ac nummi usus variat per tempora , sacris Scriptoribus , postulatio est ea pars orationis , quâ precamur pro aliis ; Paulus Apostolus 1. Timoth. 2. *Deprecor itaque primò omnium fieri observaciones , orationes , postulationes , gratiarum actiones*. Quem locum interpretans Cassianus , collat. 9. cap. 13. *Tertio loco , inquit , ponuntur postulationes , quas pro aliis quoque , dum sumus in fervore spiritus constituti , solemus emittere , vel pro caris scilicet nostris , vel pro totius mundi pace poscentes*. Et ante Ambr. de Sacrament. lib. 6. cap. 5. *Prima ergo oratio laudem debet habere Dei , secunda supplicationem , tertia postulationem*. Et è recentioribus , Bernard. Serm. de quatuor modis orandi : *Accede jam ad postulationes , ut securus tanquam receptus in gratiam Domini , tibi & conservis tuis audeas petere quod oportet*. Hoc sensu Augustin. contr. Maximin. lib. 1. *Tantus est iste Spiritus sanctus , ut sufficiat ubique omnium postulationes suscipere , & advocatione fungi*. Unde factum ut postulationis appellatione veniret nominatio seu petitio in Prælatum , quæ fit apud summum Pontificem , ejus qui eligi non posset , propter nexus aut vinculum alterius Ecclesiar , quo tenebatur , aut vitium personæ , putà defectum natalium , aut aliud impedimentum : nec incongruè , licet enim postulatio fiat de gratia respectu summi Pontificis , cuius in mero arbitrio est approbare , vel respuere postulationem ; respectu tamen postulantum est de jure , quia est species electionis , cùm vacantibus Ecclesiis liceat providere per viam electionis , vel postulationis. Postulatio hoc distat ab electione ,

quòd electio fit de jure , postulatio de gratia & precario aliquo respectu. Elec̄tio fit jure ordinario; postulatio extra ordinem , non nisi urgente necessitate , vel utilitate Ecclesiæ. Concil. Carth. 4. can. 27. Can. Episcopus 7. qu. 1. Innocent. III. Registr. 13. epist. 13. Electio est ejus cui nullum obstat impedimentum ; postulatio ejus qui eligi non potest , ut Neophytus , id est Clericus recens ordinatus , è laico eligi non potest , postulari potest , cap. Neophytus , ex Ambrosio , & can. Osius ex Concilio Sardicens. 61. dist. Idem de eo , qui est in minoribus Ordinibus , vel non legitimæ ætatis , cap. Dudum , de elect. cap. Præterea , de ætat. & qualitat. & ordin. præfic. Idem de Episcopo , propter nexum Ecclesiæ suæ , cap. ultim. de postulat. Prælat. & de Cardinali , quia habet jura Episcopalia in titulo suo , d. cap. Bonæ memoriae . 2. Idem de illegitimis , cap. innotuit. de elect. Can. Cœnomanensem 56. dist. Hoc etiam interest quod si cum electione concurrat postulatio , duplo major esse debet postulantum numerus , d. cap. bonæ memoriae . 1. & 2. & d. cap. scriptum. Electio facta à majori & seniori parte Capituli valet , postulatio à duplo majori parte Capituli , id est à duabus partibus Capituli , d. cap. scriptum , Electione publicatâ & subscripta , electores non possunt variare , cap. cùm inter Canonicos , de elect. quia per electionem jus acquiritur. Can. dilectissimi. 8. qu. 2. Postulantes à postulatione recedere possunt , antequam præsentetur Pontifici , d. cap. bonæ memoriae 2. quia postulatio nullum jus acquirit , cap. pen. de postulat. prælat. Secùs postulantes à postulatione recedere non possunt , postquam præsentata fuerit Pontifici , nè illusio fiat summo Pontifici , d. cap. bonæ memoriae ; illusio enim vitanda , can. quod interrogasti. 27. dist. Clem. unic. de renunc. L. in causæ. ff. de procurat. Hoc commune est quod compromissarii dati ad eligendum , possunt postulare , cap. in causis. de elect. cap. post translationem , de renunciat. quia postulatio est species electionis , Electio & postulatio utraque debet esse pura & certa , non incerta & conditionalis , cap. 2. de Elect. in 6. quia sunt actus legitimi & solennes qui non recipiunt conditionem. L. actus legitimi , de R. J. Item irregularis ut qui non servat interdictum , non potest eligi nec postulari , cap. 1. de postulat. Prælat. cap. postulatis. §. quæsivitis , de Cleric. excommunic. ministr. ideoque elec̄tio non potest cumulari cum postulatione , nisi ubi dubitatur an quis sit eligendus vel postulandus , cap. unic. de postulat. in 6. Adeò verò (ut ad institutum redeamus) confirmatio postulationis pendet à summo Pontifice , ut etiam Episcopus invitus

possit postulari à Pontifice, quemadmodum & invitus Clericus ordinari, quia postulatio fit propter utilitatem Ecclesiae, non favore personæ. Quare Henricum III. Regem Anglorum quod moleste ferret Wintoniensem Episcopum consensisse postulationi de se factæ ad Wintoniensem Episcopatum valde notat Matthæus Paris. ad ann. 1240. hoc argumento quod etiam invitum postulare Pontifici fas fuisset. *Quod omnino, inquit, dissonum fuit rationi & Episcopali contrarium possessioni, quia si Dominus Papa in virtute obedientie id ei praeciperet, nullo modo si filius esset obedientie aliquatenus posset contradicere.*

C A P U T V I.

Inter majores quoque causas est Translatio Episcorum.

TRANSLATIO Episcorum de propria sede ad aliam, velut una è majoribus causis, non potest fieri absque auctoritate Sedis Apostolicæ. Can. mutationes. can. sicut alterius. can. pastoralis. 7. qu. 1. dupli ratione: prima est quia, ut dixi proximo capite, per consecrationem contrahitur spirituale conjugium inter Episcopum & Ecclesiam, quod dissolvi nequit sine auctoritate Sedis Apostolicæ, & Episcopus qui abjecta Ecclesia sua, aliam affectat, adulter judicatur, d. Can. sicut alterius. Ivo Carpentensi. epist. 154. *Que enim ratio, quæ lex permittit, ut Rannulfus Dunelmensis Episcopus de Ecclesia alterius Regni, ad aliam Ecclesiam transeat, & velut quadam mœchatione præsentia suæ, vel filiorum suorum occupatione Luxoviensem Ecclesiam per violentiam Angli Regis invadat?* Altera est quia translatio Episcorum vetita est ex Concil. Nicen. can. 15. 16. Sardicensi. can. 1. Chalced. can. 5. can. Non oportet. can. Si qui verò. can. Episcopum. can. propter eos. 17. qu. 1. cap. 1. de Cleric. non resident, atque ita non potest fieri, sine dispensatione summi Pontificis, qui solus dispensat contra Canones Conciliorum. Cap. Significasti. de elect. Apud Orientales certè varia occurrunt translationum exempla, solâ auctoritate Metropolitani vel Primatis, ac Episcorum Provincialium, non quæsto suffragio Sedis Apostolicæ. Cum Gregorius Nazianzenus Episcopus auctoritate Concilii Antiocheni, translatus esset ad Ecclesiam Constantinopolitanam, ad

instaurandam Ecclesiam ab Arianis valde labefactatam , ejus translatio à Constantinopolitano Oecumenico Concilio confirmata : verumtamen post ipsam Synodum cùm advenientes Episcopi Ægyptii de non legitima sedis occupatione turbas cierent, ipse pacis Ecclesiasticæ fovendæ gratia, ultiro se abdicavit , editâ priùs eleganti oratione ad 150. Episcopos, quæ inter ejus opera extat, de non affectata Cathedra Constantinopolitana ; hac de re Socrat. libr. 5. cap. 8. Niceph. Callist. libr. 12. cap. 11. 12. 13. Absque Apostolicæ Sedis auctoritate Eusebius Beryensis Episcopus , inde ad Nicomediensem Episcopatum præter Canonem se transtulit , indeque vitâ functo Alexandro ad Sedem Constantinopolitanam. Theodoret. libr. 1. cap. 19. Clericos Colonienses molestè ferentes Euphronium suum Episcopum , se invitatis translatum ad Nicopolitanam Ecclesiam , quæ erat Metropolis , & insurragentes se provocaturos ad Tribunalia judicum , ut adquiescerent monuit Basil. epist. 292. Et cùm Proclus è Cyzicenâ Sede ad Constantinopolitanam transiisset , nequaquam id visum est novum & insolens , nec res caruit exemplis quæ in medium adducta sunt , de quibus Socrat. libr. 7. cap. 35. 36. Nicephor. Callist. lib. 14. cap. 37. 39. Et inter hæc non semel agnita memoratur auctoritas Sedis Apostolicæ : Perigenes Patrensis Episcopus Corinthum translatus ex mandato Romani Episcopi , Socrat. & Callist. d. loc. Translationem Procli è Sede Cyzicena ad Constantinopolitanam probavit Cœlestin. 1. epist. Eusebii à quadam parva civitate Apostolicâ auctoritate translati Alexandriam, meminit Antemius in d. can. mutationes , & hujusmodi translationes auctoritate Apostolica facendas esse scribit Callist. 1. in d. Can. sicut alterius. Apud Latinos seriùs receptus usus translationum. Formosum Papam post mortem sepulchro erutum solenniter degradavit Sergius proximus ejus successor ; quod dimisso Portuensi Episcopatu, novo exemplo ad Romanam Cathedram se transtulisset , de quo Luitprand. Ticinens. libr. 1. cap. 8. Sigebert ad ann. 912. Abbas Urspergens. in vit. Arnulphi. anno 876. In Synodo Pontigonensi habita auctore Joanne 8. Pontifice , Frotharius Burdegalensis Episcopus , propter infestationem Barbarorum petiit è Burdegalensi. Sede se transferri ad Bituricensem. Sed unanimem ab Episcopis repulsam passus est. Continuat. Aimoin libr. 5. cap. 33. Pridie idus Julii lecta est proclamatio Frotharii Burdegalensis Archiepiscopi , quia non poterat consistere propter infestationem paganorum in civitate sua , ut liceret ei Bituricensem Metropolim occupare ; cuius petitionibus unanimitas Episcoporum

toporum nullatenus adquievit. Idem tamen postea Caroli Calvi gratiâ translationis munus impetravit à Pontifice ; testem habemus ipsum Joannem 8. epist. 8. 13. & 37. Translationem Guitmanni Sicensis ad Magdeburgensem Metropolim nutu Friderici I. factam damnavit Eugenius III. per Epistolam ad Episcopos Germaniæ, quam retulit Ottho Frisingens. de Gest. Frideric. libr. 2. cap. 8. Cùm enim translationes Episcoporum sine manifesta utilitatis, & necessitatis indicio, divina legis oraculum non permittat ; cùm etiam multò amplior quā in aliis electionibus, Cleri & populi eas debeat prevenire concordia, in facienda translatione de venerabili fratre vestro Guitmanno Cicensi Episcopo, nihil horum est, sed solus favor Principis expectatur, & nec inspecta necessitate illius Ecclesiæ, nec considerata utilitate persona, Clero molente, imo ut dicitur ex parte maxima reclamante, in Magdeburgensi eum dicitis Ecclesia supplantandum &c. Non diu post tamen sublato è vivis Eugenio, Anastasius IV. proximus ejus successor Friderici instantiâ fractus, non modò in Guitmanni translationem consensit, verùm etiam absenti Pallium misit, non sine scandalo, ut subdit idem Frisingens. cap. 10. ejusd. libr. Verùm Princeps missis ad Anastasium cum Guitmanno nunciis, non solum facti sui ratificationem, sed etiam pallium obtainere eum fecit, non sine quorundam scandalo, qui ne unquam id fieret, immobiliter fixum Romanos tenere à proprio ipsorum ore audierant. Per eadem tempora Roboaldus ex Albensi Episcopatu translatus ad Mediolanensem, non sine Apostolicæ sedis auctoritate, quod Mediolanensium gratiâ concessum innuit Bernard. epist. 131. ad eos scripta. *Si voluistis licuisse vobis, quod illicitum, nisi pro magna quidem necessitate sacri Canones judicant, translationem Episcopi scilicet in Archiepiscopum concessum est, & ad complementum, pallium præsto est plenitudo honoris.* Sic Paschalem II. velut supremum rei arbitrum de transferendo Galone ad Parisiensem Cathedram è Belvacensi rogavit Ivo Carnotens. epist. 144.. De cetero Jancte paternitati vestra supplicando suggerimus, ut Domnum Galonem Coëpiscopum nostrum, de Belvacensi Episcopatu, quem propter sacramentum Domini Ludovici habere non potest, per manum Senonensis Archiepiscopi transferre jubeatis, in Parisiensem Episcopatum, quem ei gratanter & devote concedunt pro vestro amore Rex, & Regis filius. Eadem de re scripsit idem epist. 146. ad Daimbertum Senonensem Archiepiscopum. Sed quia translationes Episcoporum necessitate urgente Metropolitanæ auctoritate, & summi Pontificis dispensatione fieri oportet, nos quantum in nobis est eidem electioni assensum præbentes, paternitati vestra suggerimus, quatenus eidem electioni adstipua-

lando à Domno Papa postuletis, ut predictum Episcopum per manum vestram transferri precipiat, cùm propriam sedem obtinere non valeat. Tandem Romanus Pontifex jus translationis ita suum fecit, ut non modò translationes sine auctoritate Sedis Apostolicæ factas irritas habuerit; verum etiam Patriarchas vel Legatos ipsius Sedi Apostolicæ, jus istud tentantes gravibus pœnis multaverit. Antiochenum Patriarcham à confirmatione Episcoporum suspendit Innocentius III. quod cuidam translationi consensisset, inconsultâ Sede Apostolica, ad quam, ut ait, de jure pertinebat. Cap. i. de Translat. Episc. Cardinalem Apostolicæ Sedi Legatum, quia motu proprio præsumperat Trojanum Episcopum transferre de Trojana Ecclesia ad Panormitanam, graviter reprehendit idem Pontifex, Cap. nisi. de auctor. & usu Pallii. Cap. nisi. de offic. Legat. Merito notatur Manasses Arelatensis Archiepiscopus, quod destitutâ suâ Ecclesiâ ab Hugone Rege Italiae, Veronensem, Tridentinum, & Mantuanum Episcopatus unâ suscepit, ac inde desultorio impetu invasit Ecclesiam Mediolanensem. Luitprand. libr. 4. cap. 3. Nec invidiosum translationes Episcoporum de una Ecclesia ad aliam non fieri sine auctoritate summi Pontificis; nam & milites de numeris ad numeros à Ducibus vel Comitibus transferri non possunt sine jussu Principis. L. Contra. C. de re militar. libr. 12. Verum in Gallia Summus Pontifex inconsulto Rege non potest Episcopum transferre de una sede ad aliam. Rebuff, in Concord. tit. de Regia ad prælatur. nominat. §. i.

C A P U T V I I .

Inter majores causas est erectio, unio, divisio, translatio, & suppressio Sedium Episcopaliū, non sine consensu Principis. Ejusdem juris est fundatio Ecclesiarum Collegiatarum & Monasteriorum; Creatio novarum dignitatum, & Canonicatum ad effectum.

LA TÌÙS per universum orbem suos palmites producente fide Christianâ, vicinoribus Metropolitis impensius studium fuit Episcopatus propagare, & Episcopos instituere; qui novellas

fidei propagines excolerent, vix expectato summi Pontificis nutu, ob moræ discrimen, & ferventis zeli impatientiam. Sic Phædimus Amaseæ Metropolitanus, Neocæsareae Urbi, in quâ non amplior erat numerus, quâm decem & septem fidelium, Gregorium Thaumaturgum primarium dedit Episcopum, & verbo absentem consecravit citra manuum impositionem, auctore Gregorio Nysseno in ejus vit. Ad Sarracenorum conversionem Moses ex Aſceta designatus Episcopus, & ab Episcopis Alexandrinæ Diœceseos ordinatus, repulso Lucio Pseudopatriarcha Alexandrino, ut tradunt Socrat. libr. 4. cap. 29. Theodoret. libr. 4. cap. 21. Nicēphor. Callist. libr. 11. cap. 47. Divisâ duas in Provincias Cappadociâ à Valente, Basilius Cæsariensis Metropolitanus, ut Metropoli illatum vulnus aliquo pacto curaret, Sasimorum Ecclesiæ erexit in Episcopalem, & Gregorium Nazianzenum imposuit, ut refert ipse Nazianz. orat. 20. & in Carmin. de vita sua, & Gregor. Presbyter in ipsius vita. In Africâ laborante Ecclesia haereticorum colluvie, quia saepius contingebat, ut plebes quæ ante proprium Episcopum non habuerant, sibi Episcopum dari postularent, vel proprio studio, vel Presbyterorum ambitione, unde oriebatur foeda Ecclesiarum perturbatio, novarum sedium Episcopaliū institutionem ad plenarium Concilium, id est Provinciale cum Metropolitanō deferri placuit. Conc. African. can. 65. in Codic. Canon. Eccles. Africanæ. *Placuit & illud ut plebes quæ numquam habuerunt proprios Episcopos, nisi ex Concilio plenario uniuscujusque Provinciae, & Primatis, atque consensu ejus ad cuius Diœcesim eadem Ecclesia perinebat, decretum fuerit, minimè accipient.* Consensum proprii Episcopi è cuius diœcesi delibatio fieret, requirit idem Concil. can. 20. *Multis Conciliis hoc statutum est à cœtu sacerdotali, ut plebes quæ in Diœcesibus ab Episcopis retinentur, quæ Episcopos numquam habuerunt, nonniſi cum voluntate ejus Episcopi, à quo tenentur, proprios accipient rectores.* Can. multis 16. qu. 1. idem Concil. Carth. can. 46. *Audivimus constitutum ut Diœceses non mercantur Episcopum accipere, nisi cum consensu ejus sub quo fuerint constitute.* Idem Synod. Carthag. can. 57. apud Balsamon. Labente ævo, rebus melius compositis, summi Pontifices sedium Episcopaliū institutionem veluti unam è majoribus causis ad se revocarunt. Laudunensem quidem Episcopatum, à suo sinu, id est propria sede avulsum, instituit Remigius Rhemensis Episcopus, & Genebaldum primum dedit Episcopum, auctore Hincmaro in vita Remigii apud Sur. 13. Jan. & opuscul. 50. capit. c. 6. & 16. Sed auctoritate apostolica id factum nemo est qui du-

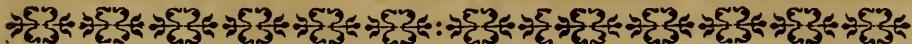
bitet, cùm ex mandato Hormisdæ P. esset Vicarius sedis Apostoliæ in finibus regni Clodovei ut patet ex Epist. Hormisdæ. Trajetensem Episcopatum instituit Wilebodus primus Frisiorum Episcopus, sed auctore Pontifice, tanquam Legatus sc. Sergii I. Pontificis, ex Sigeberto ad ann. Chr. 697. Beda libr. 5. Hist. Anglor. cap. 12. Bonifac. epist. 97. Episcopatus quamplures in Germania instituit & Bonifacius Episcopus Moguntinus, at non sine auctoritate Gregorii III. ut Legatus sedis Apostolicæ in Germaniâ, ut liquet ex ejus epist. 1. ad Bonifacium. *Præcipimus*, inquit, *ut juxta sacrorum Canonum statuta, ubi multitudo exerevit fidelium, ex vigore Apostolica sedis debeat ordinare Episcopos.* Can. præcipimus. 16. qu. 1. quâ de re Bonifacius ipse epist. 132. & 142. Imò & Episcopatus in Germania constitutos à Bonifacio, instantे ipso confirmavit Zacharias P. epist. 2. ad Vittam. *Flagitavit autem à nobis pro suis syllabis jam dictus sanctissimus vir, per Apostolicam auctoritatem vestras confirmari sedes; pro quo & nos ardenti animo & divino juvamine, ac auctoritate Beati Petri Apostolorum Principis confirmamus, atque solidas permanere vestras Episcopales sedes sanctimus, &c.* Etiam unio Ecclesiarum propter varias clades civitatum à Metropolitanis quandoque facta est sine auctoritate summi Pontificis. Noviomensis & Tornacensis Ecclesiæ unitæ consensu Remigii Rhemensis Metropolitani & Provincialium, Clodovei Regis & utriusque plebis, & utrique præpositus est Medardus, auctore Fortunato in ejus vit. apud Surium 8. Junii, quæ unio duravit ad tempora usque Eugenii III. à quo dissolutâ unione, Tornacensis Ecclesia proprium recepit Episcopum. Sigebert. ad ann. 535. Porro, *Sanctus Medardus sedem Episcopalem, quæ prius erat Liemandus (l. Veromanduis) propter ejusdem subversionem transstulit Noviomum; ipse etiam post decepsum sancti Eleutherii Tornacensis Episcopi, regendam suscepit Tornacensem Ecclesiam, & post eum successores ejus annis multis, usque ad tempus Eugenii Pape tertii, & demum Simonis Episcopi, qui obiit anno Domini 1148. & Robert. Montens. in suppl. Sigebert. ad ann. 1146. Ecclesia Tornacensis quæ per annos circiter 600. à tempore Beati Medardi sub Episcopo Noviomensi sine proprio fuerat sacerdote, hoc anno proprium Episcopum cœpit habere, Anshelmo Abate sancti Vincentii Laudunensis à Papa Eugenio Romæ consecrato, & eidem civitati in Episcopum destinato. Cameracensem & Atrebatensem Ecclesias propter hostilem vastitatem utriusque univit B. Vedastus, Baldric. Noviom. Chronic. Camerac. libr. 1. cap. 5. *Has duas sedes Beatus Vedastus, quia post tot infestationes plurimū vastatas reperit, sub uno régimine cohibuit:**

Postea vindicata auctoritate Pontificia, non absque ea factæ uniones Ecclesiarum Episcopaliū. A Nicolao I. unita est Bremensis Ecclesia Hamburgensi, ita ut extincto titulo Bremensis Ecclesiæ, solus titulus Hamburgensis permaneret; de quo Adamus Bremens. Hist. Ecclesiasticae. libr. i. cap. 17. Albert. Strantz. Metropol. libr. i. cap. 26. 27. & 28. Et pariter translatio Sedium Episcopaliū sola auctoritate Sedis Apostolicæ facta est, *Can. Temporis.* 7. qu. i. *Can.* & *temporis* 16. qu. i. *can.* postquam. Tandem, Episcopatum institutionem, divisionem, unionem & translationem, velut majores causas ad Sedem Apostolicam penitus spectare statuit Gregor. VII. sacro edito seu dictatu libr. 2. post epist. 55. *Quod solus Romanus Pontifex jure dicatur universalis, &c.* & mox: *Quod illi soli licet pro temporis necessitate novas leges condere, novas plebes congregare, de Canonica Abbatiam facere, & è contra divitem Episcopatum dividere, & inopes unire.* De unione Episcopatum idem Cœlestin. III. in cap. sicut unire, de excell. Praelat. *Sicut unire Episcopatus atque potestati subjicere aliena, ad summum Pontificem pertinere dignoscitur, ita Episcopi est Ecclesiarum sua Diœcesis unio, & subjectio earumdem.* In hanc sententiam consensere Ivo Carnot. ep. 238. ad Paschalem 2. de tuenda unione Noviomensis & Tornacensis Episcopatus. Nec in hoc resistimus, inquit, quin possit Sedes Apostolica Parochiarum amplitudinem minorare, aut brevitatē dilatare, si utilitas populi Dei ita exigat, & nullum inde schisma contingat: Et Bernard. Clarævallenſ. epist. 131. ad Mediolanenses: *Plenitudo siquidem potestatis super universas orbis Ecclesias, singulari prærogativa Apostolica Sedi donata est: qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit; potest si utile judicaverit, novos ordinare Episcopatus ubi hactenus non fuerunt; potest eos qui sunt alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictaverit, ita ut de Episcopis creare Archiepiscopos liceat, & è converso si necesse visum fuerit.* Ecclesiarum quidem statum sæpius conturbatum à Principibus rerum novarum studiosis scimus. Duas in Provincias secta Cappadocia, iniquiore Valentis odio in Basilium, Cæsareæ adjecta Tyana Metropoli, ut constat ex Basilio epist. 248. 259. 379. Nazianzeno orat. 20. & Gregorio Presbytero in vita ipsius Nazianz. Inde cùm passim variaret status Provinciarum, Innoc. I. epist. ad Alexandrum Antiochenum edixit, mutatione Provincia rum à Principe facta, non tentari quoad Ecclesiam statum Provinciarum, *Can. lege* 10. dist. Accessit *Can.* 12. Concil. Chalcedonens. quo perpetua lex dicta nè provincia scinderetur in duas, neve alter Metropolitanus in eadem Provincia per Pragmati-

cam, id est rescriptum Principis assurgeret. Can. Pervenit. 101. dist.

Ad Sedem Apostolicam pertinet etiam suppressio seu extinc~~io~~ Ecclesiarum Episcopaliū, Can. ita nos. 25. qu. 2. Hæc omnia tanquam de majoribus causis pertinent ad Romanum Pontificem, sed non sine consensu Principis cuius in ditione sitæ sunt Ecclesiæ. Noviomensem, & Tornacensem Episcopatum à Medardo unitos expedito consensu Regis modò observatum.. De jure Dolensis Metropolis, de quo lis erat inter Turonensem & Dolensem Episcopos, non ante quæsitum iri scripsit Nicolaus I. in Can. hæc quippe 3. qu. 6. quām reformata pace inter Carolum Calvum, & Salomonem Ducem Britonum; hoc argumento aperte innuens his in rebus desiderari consensum Principis. Quare multis post seculis nondum finita lite, auditæ est Philippi querela apud Lucium III. ex Stephano Tornacensi. epist. 125. & 129. Contra Turonensem Ecclesiæ quæ nostra est, erigere conatur Apostolica Sedes in Britannia minore Dolensem Archiepiscopum & integratatem regni nostri, quæ temporibus Patrum nostrorum illæsa perstigit, ladedere, minuere, detruncare; hæc sunt beneficia meritorum regni nostri, &c. Ubi quæsitum est de dissolvenda unione Glasconiensis Ecclesiæ, quæ Bathoniensi unita erat à Celestino III. consensum regium intercessisse indicat Innocent. III. cap. novit. ne sed. vacant. his verbis: Cùm & Bathoniensis Ecclesia id ipsum pariter postularet, Rex quoque cum regni magnatibus, & quidem Episcopi cum multis Abbatibus depoſcerent illud idem, ut unione penitus dissoluta, monasterium vestrum reduceremus in statum antiquum, sub Abbatis regimine gubernandum. Nec invidiosum Regis consensum expeti his in rebus; cùm enim universæ Ecclesiæ sint in Mundeburde & patrocinio Regis, non debet iniquiori jure censeri quām Patronus privatus, sine cuius consensu non mutatur status Ecclesiæ cap. suggestum de jur. Patronat. cap. dilecta, de excessib. Prælat. Joan. Sarisber. epist. 126. ad Alexandr. III. Presertim cùm non assentiente, ne dum reluctante fundatore, status Ecclesiæ mutari non possit, aut subjici servituti. De cætero Ecclesiarum Episcopaliū erectio, unio, divisio, translatio, ita propria est Summi Pontificis, velut una è majoribus causis, ut à Legato Sedis Apostolicæ fieri non possit sine mandato speciali. Cap. Quod translatio, de Offic. Legat. & ibi gloss. Ad solum Summum Pontificem pertinet etiam erectio Ecclesiæ in Collegiatam, & fundatio Monasterii, Cap. unic. §. fin. de Religios. Domib. in 6. Cap. unic. de excess. Prælat.. eodem. Ecclesiæ Collegiatam de Wlrehanisen. Cestrensis Diœcesis, ob disciplinæ & morum corru-

ptelam , in Cœnobium Cisterciensis Ordinis , de assensu Regis & Archiepiscopi Cantuariensis , & auctoritate Innocentii III. commutari curavit Petrus Blesens. ipsius Ecclesiæ Decanus , epist. 152. ad ipsum Innocentium. *Proinde accessi ad Dominum Cantuariensem , rogans humiliter & obnoxie , quatenus auxilio ejus , & assensu Domini Regis , spurcitia illius abominatione sublatâ , Cisterciensis Ordinis ibidem religio plantaretur.* Et paulò post : *Propterea vos , sanctissime Pater , quem constituit Deus inter messores Angelos , ut per vos de regno ipsius scandalia colligantur , nostrum quoſo confirmate propositum , & Monasterio quod Archiepiscopus in exultatione universæ terre de assensu Regis edificare intendit , favorem & gratiam benignitatis Apostolica misericorditer indulgere velitis , &c.* Ad summum Pontificem etiam pertinet creare novam dignitatem in Ecclesia , can. omnes 22. dist. cap. Cūm olim de consuetud. Abbas in cap. Cūm accessissent , de Constitut. Ad solum summum Pontificem pertinet & creatio Canonicatum ad effectum obtinendi dignitatem , personatum vel officium in Ecclesiis Metropolitanis , Cathedralibus , vel Collegiatis , in quibus nemo dignitatem , personatum vel officium adipisci potest , nisi ante Canonicus existat , ex Concordat. tit. de Reservat. §. in Cathedralibus. ubi Rebuff. gloss. in Pragmat. tit. de Collat. §. quod si quis , verb. similiter , & in §. item censuit , verb. numerus , verb. requireret , verb. Collatoris. Marc. part. 2. quæſt. 134. Buseus Regal. quæſt. 31. & hoc jure utimur.

C A P U T V I I I .

Una è majoribus Causis est datio Coadjutorum.

PRIMIS ſacculis Episcopi emergentibus causis , puta ob ætam , valetudinem , vel aliam justam causam , Coadjutores ſibi eligere non dubitarunt , non alio quæſito , quam Metropolitani , aut finitimorum Episcoporum , aut propriæ plebis assensu. Sub Severo Narciffo Hierosolymitano Episcopo , Coadjutor petitus Alexander cujusdam in Cappadocia Ecclesiæ Episcopus , qui religionis causâ Hierosolymam venerat , ex suffragio finitimorum Episcoporum ; Euseb. lib. 6. cap. 39. Τέσσερες μὲν κοινῆς τῆς Ἐπικόπων , οἱ ταῖς πέμπτης διεῖπον Ἔκπληξίας γνώμης , ἐπάναγνης ἀν-

πὸν ἀδημένειν βιβλίον]. Quo ad hunc modum gesto communi Episcoporum consensu , qui finitimas Ecclesias procurabant necessariò illum apud se manere coegerunt : quod ex Eusebio scripsit & Nicephor. Callist. lib. 5. cap. 10. & lib. 14. cap. 39. & Zonar. in Severo. Sub Diocletiano Theotecnus Cæsariensis Episcopus Anatolium, διάδοχον, id est successorem sibi designavit, & unà cum eo Ecclesiam administravit, donec vitâ functo Eusebio Laodicensi Episcopo , electioni de se factæ , is invitus assentiri coactus est. Euseb. lib. 7. cap. 26. Sub tempora Constantini, Macario Hierosolymitano Episcopo, Coadjutor datus Maximus , non alio titulo quam suffragio plebis, τὴν δικαιοσύνην λαζ, Sozomen. lib. 2. cap. 19. Nicephor. lib. 8. cap. 46. Stephanum in Apamensi Episcopatu regendo , σύρεπτον, id est Coadjutorem habuit Meletius , Theoderot. lib. 5. cap. 4. Gregorium Nazianzenum Coëpiscopum, & adjutorem sibi ascivit Gregorius Pater , de quo ipse Nazianzen. orat. 8. & epist. 42. & in carmine de vita sua. Augustinum Coëpiscopum & Successorem sibi delegit Valerius Hipponeñsis Episcopus , expedito priùs consensu Primatis Carthaginensis, Possidius in vita Augustini , cap. 8. Unde amplius formidans idem venerabilis senex , & sciens se corpore & etate infirmissimum , egit secretis litteris apud Primatem Episcopum Sedis Carthaginensis , allegans imbecillitatem corporis sui , atatisque gravitatem , & obsecrans ut Hipponeñsi Ecclesiæ ordinaretur Episcopus , qui . sue cathedre non tam succederet , sed Consacerdos accederet Augustinus. Imò & ipse Augustinus , jam ætate & laboribus confectus , Evadium sibi successorem designavit , acclamante plebe ; de quo testem habemus eumdem , epist. 110. quâ continentur acta ejus promotionis. Labente sequiori ævo cohibendæ licentiæ causâ , quâ utebantur quamplures Episcopi , passim sibi ascendi Coadjutores , futuros successores , magis affectu carnis & sanguinis , quam studio rerum Ecclesiæ , tum quia Coadjutorum datio erat contra Canonem Antiochenum , ex quo non licebat , vivente Episcopo , successorem eligere , & dispensatione Sedis Apostolicæ egebatur , ad quam solam pertinet , contra Canones dispensare ; summi Pontifices Coadjutorum dationem , veluti unam è majoribus causis ad se revocarunt. Hoc jure Pelagius Joanni Narniensi Episcopo , quod rerum agendorum expers esset , Constitutum poscenti dedit Coadjutorem , & Gregorius I. permisit , ut Joanni Justinianeæ primæ Episcopo , ob fonticum morbum daretur Coadjutor: & Bonifacius Moguntinus Episcopus , missionem quam poscebat à Zacharia Pontifice non impetravit , sed jus assumendi Coadjutorem eumdemque futurum

turum successorem, quæ omnia collecta sunt in can. scripsit. Can. Petiisti. can. quia frater. 7. qu. 1. Hoc jure etiam Adalgario Bre-mensi Metropolitæ ob senium, viciniores quinque Episcopos adju-tores datos à Romano Pontifice scribit Adamus Bremensis l. 1. cap. 2. *Ad hoc quia senectutis pondere gravatus Ponifex Adalgarius, pastorale officium obire non poterat, circumeundo, prædicando & consecrando Episcopos, dati sunt ei adjutores à Papa, circumvicini quinque Episcopi, quorum ore senex fulciretur.* Inde Pontificis in dando Coad-jutore potestatem passim agnovere Metropolitani ; insigne ejus rei argumentum extat in cap. Ex parte , de Cleric. ægrot. vel debilit. ubi Arelatensis Archiepiscopus aditus ab Arausicensi Prin-cipe , ut laboranti Episcopo subveniret , rem retulit ad Innocen-tium III. Romanum Pontificem , à quo mandatum est , ut ido-neum ei Coadjutorem daret: quo jure usus est & Honorius III. in cap. Venerabili, de offic. delegat. dum ait se Archiepiscopo Cusentino demandasse, ut Cephaladunensi Episcopo, si de dil-a-pidatione suspectus esset , Coadjutorem daret. Necdum tamen Coadjutorum datio specialiter erupta Metropolitanis , donec à Bonifacio VIII. pronunciatum in cap. Pastoralis, de Cleric. æ-grot. in 6. & cap. si Episcopus. de suppl. neglig. Prælat. eod. Coadjutoris dationem unam esse è majoribus Causis , quæ per-tinerent ad Sedem Apostolicam , non obstante , inquit , contra-riâ consuetudine: *Quod juris instauratum est Synodi Tridentinæ, sess. 25. de reformat. cap. 7.* Hinc Coadjutores Apostolicos vo-cat Joannes Monachus in d. cap. Pastoralis : nec dispari jure constitutum invenio, Ecclesiæ Cathedrali vacanti Procuratorem, seu administratorem , quem Græci vocant *μετρίων* , nostri Vis-i-tatorem dari non posse ab alio , quam à Romano Pontifice , can. Pastoralis 7. qu. 1. cap. cùm nobis. de Elect. cap. ult. de suppl. neglig. Prælat. in 6.

C A P U T I X.

*E majoribus quoque Causis Exemptio Monasteriorum. Monasterium exemptum est de Diœcesi, non in Diœcesi.
Conservatores Apostolici, Judices Exemptorum.*

JURE communi omnes Ecclesiæ sunt in potestate Episcopi, in cuius diœcesi positæ sunt, can. Omnes Basilicæ. can. nullus. 16. qu. 7. Ac solus Pontifex potest eximere Ecclesias à jurisdictione Ordinarii, quia summus Pontifex est caput omnium Ecclesiarum; & omnes Ecclesiæ quæ per universum orbem sparsæ sunt, pertinent ad Romanam Ecclesiam, cap. si Papa. de privileg. in 6. Summus Pontifex in spiritualibus habet plenitudinem potestatis. Vigilius, in epist. ad Eleuther. cap. ult. Ecclesia Romana quæ prima est, ita reliquis Ecclesiis vices suas credidit largendas, ut in partem sint vocatae sollicitudinis, non plenitudinem potestatis. can. qui se scit. 2. qu. 6. Hoc jure ad solum sumnum Pontificem spectat, eximere Ecclesiam Episcopalem à jure Metropolitani, can. Frater noster, 16. qu. 1. Hoc jure usus Gregorius I. serè sine exemplo, exemit cuncta Monasteria in Concilio Lateranensi à jurisdictione Episcoporum; testem ipsum habemus, lib. 7. epist. 18. quæ refertur in can. Quam sit, 18. quæst. 2. & idem monasteria sancti Andreæ, & S. Thomæ absolvit à jurisdictione Episcopi Ariminensis, lib. 4. epist. 87. can. Luminoso. ead. caus. & quæst. Leguntur, & variæ exemptiones monasteriorum passim ab eodem Gregorio factæ, ex ipsius registro lib. 5. epist. 46. & lib. 6. epist. 12. Post Gregorium, monasterium sancti Martini Turonensis exemit, vel potius concessam à Crosberto Turonensi Episcopo exemptionem confirmavit Adeodatus Pontifex, speciali præcepto quod à Jacobo Sirmondo editum est, tom. i. Conciliorum Galliæ. Fuldense monasterium in Germania à Bonifacio Episcopo Moguntino constructum, postulante ipso à jurisdictione Ordinarii absolvit, & Sedi apostolicæ immediate subjecit Zacharias Papa, ut decernit ipse epist. 14. ad Bonifacium. Monasterii Corbeiensis exemptionem à Sede apostolica concessam confirmavit Nicolaus I. epist. 24. Exemptionem monasterii sancti Carileti in diœcesi Cenomanensi confirmavit idem

Pontifex, epist. 62. Rursus exemptionem monasterii Corbeiensis confirmavit Alexander II. epist. 8. Abbas Eveshamiensis in Anglia, monasterii sui exemptionem adversus Wigornensem Episcopum tuebatur variis privilegiis Constantini, Alexandri, Clementis, Celestini Pontificum, cap. ex ore, de Privileg. cap. auditis de præscript. cap. auditis, de in integr. restit. Exemptiones monasterii Vezeliacensis, S. Dionysii & S. Germani de Pratis Parisiensis confirmavit Innocent. III. lib. 1. epist. 150. epist. 181. & 182. Effectus exemptionis sunt: primus est, quod Ecclesia absolutitur à jurisdictione Ordinarii, & immediatè subjicitur ditioni Sedis Apostolicae; & per exemptionem summus Pontifex fit proximus Superior, & Ordinarius exemptorum, ne acephali maneat, can. nulla ratione, 93. dist. can. Abbatibus, 18. qu. 2. can. Quidam, 24. quæst. 3. in cap. auctoritate, de Privilegiis in 6. Hinc Monasterium exemptum dicitur Allodium seu patrimonium francum & liberum S. Petri, & Abbas Vindocinensis, qui est exemptus dicitur, Allodiarius Beati Petri. Goffrid. Abbas Vindocinensis. de se ipso libr. 2. epist. 7. ad Ivonem Episcopum Carnotensem. *Pro consecratione professionem, & pro professione ab Allodiario B. Petri, subjectionem vobis vindicatis.* Qua significatione & Allodiarii Ecclesiæ dicuntur qui tenent certa prædia in Allodium ab Ecclesia. Innocent. III. libr. 2. epist. *Cum terris & nemore Allodiiorum Reg. Eccl.* Hinc & Ecclesia exempta est de Diœcesi, non in Diœcesi. Geminian. in cap. cum Episcopus, de offic. ordinari. in 6. Frideric. Senens. Consil. 16. quia quoad jurisdictionem Ordinarii perinde habetur, ac si esset extra Diœcесim. Secundus est quod exemptus non potest compromittere vel transfigere de privilegiis Ecclesiæ suæ, nec renunciare exemptioni, nec beneficio sine licentia summi Pontificis, cap. cum tempore de arbitr. cap. pen. de religios. domib. cap. cum venerabili, de consuetud. cap. dilecti, de renunciat. & Abbas exemptus electus in Episcopum non potest consentire electioni de se factæ, sine licentiâ summi Pontificis, vel Legati à latere, cap. Abbatem, de Elect. in 6. Tertius est quod Abbates exempti, non debent professionem subjectionis Episcopo, cap. ne Dei Ecclesiam, de Simon. cap. sanè, de excess. prælat. cap. cum olim de privileg. Inde cùm Ivo Carnotensis Episcopus à Goffrido Abbe Vindocinensi exempto, cui benedictionis munus impertiit, professionem obedientiæ extorsisset, Urbanus II. professionem irritam dixit, quasi subreptam in fraudem sedis Apostolicae, & exemptionis; de quo ipse Goffrid. libr. 2. epist. 2. & 7. Quartus est quod exempti ha-

bent suos judices , à sede Apostolica delegatos , cap. cum & plan-
tare , in fin. cap. cum Capella , de privileg. gloss. in cap. tuarum;
eodem tit. quos recentiores Conservatores vocant. cap. i. & ult.
de offic. delegat. in 6. Ac nè exempti Jura peregrè petant , his ju-
dices dari solent in partibus. Abbatii S. Carileti exempto si de-
linqueret sex Galliae Episcopos ex regia providentia cogendos , &
inter eos Cenomanensem Episcopum , tamquam sedis Aposto-
licæ delegatos judices dedit Nicolaus I. dict. epist. 62. *Decerni-
mus ut Abbas ordinatus deponi non possit , nisi criminalis eum causa
monstraverit reum : quod si fuerit infamia calumniis denotatus , ex re-
gali providentia Episcoporum habeatur non minus quam sex conventus ,
quorum de numero Cenomannicus constituatur Episcopus . & eorum in
judicio secundum canones illius causa discussa , non aliter deponi pos-
sit , nisi reus manifestis certisque patuerit indiciis . Ut hoc enim bré-
viter observem , Mandata Apostolica in Gallia non ad alios quam
Regni Episcopos exequenda dirigi antiquissimi moris est. Pileum
purpleum Aëgidio Rigaldo de Rociaco ex Abbatie S. Dionysii
Cardinali designato per Laudunensem & Parisiensem Episcopos
ex mandato Apostolico coram Joanne rege traditum fuisse narrat
Joan. Frossardus vol. i. cap. 153. *Le jour de Pasques Fleuries , qui
furent le dixiesme jour d'Avril 1351. fut présenté à Gilles Rigaud de
Roussi , qui avoit été Abbé de saint Denys , & de nouvel avoit été
Cardinal , le Chapel rouge au Palais à Paris en la présence du Roy Jean
par les Evesques de Laon & de Paris , & par mandement du Pape
fait à eux par Bule , qui n'avoit point accoutumé estre autrefois fait ,
mais ce fut en la présence du Roy Jean. Jam olim in Gallia Episcopi
varias exemptiones proprio nutu concessere Monasteriis. Mo-
nasterium S. Dionysii à sua jurisdictione exemit Landericus Epis-
copus Parisiensis , poscente Clodoveo II. Aimoin. libr. 4. cap. 41.
Monasterium S. Basili Nivardus Archiepiscopus Ahemensis.
postulante Childeberto , Flodoard. II. Rhem. hist. cap. 7. Sed
postea hujusmodi exemptiones auctoritate Pontificia egere palam
omnibus fuit. Non nego Episcopum posse remittere quædam jura
Episcopalia , sed non potest Ecclesiam eximere in totum , sine
auctoritate summi Pontificis , cap. Constitutus , de religios. domib.
cap. cum venerabilis , de Censib. quia Episcopus non potest ab-
dicare à se propriam jurisdictionem , & abdicando eam non
amittit , exemplo Præsidis vel cuiuslibet magistratus , L. Legatus
de offic. Præsid. L. ult. C. de defensor. civitat,**

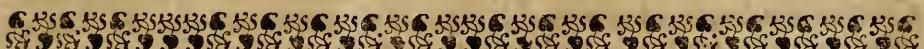

C A P U T X.

*Canonizatio Sanctorum, olim communis Episcopis, facta est
propria S. Pontificis, Decreto Alexandri III.*

TEMPORE persecutionis Canonizatio Martyrum, vix enim aliam per id temporis novit Ecclesia, singulis Episcopis permissa fuit suas intra dioeceses, nec aliis solemnibus fieri consuevit quam hisce: nimurum Martyre in carcere, vel agone demortuo, dies martyrii cujusque adnotabatur, & ejus nomen in diptycha Ecclesiae referebatur, ejusque memoriae celebrandae causa dies solemnis quoque anno per Episcopum adscribebatur. Cyprian. epist. 37. Denique & dies eorum quibus excedunt annotare, ut commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare possumus. Et idem prius epist. 34. *Sacrificia pro eis semper, ut meministis, offerimus, quoties Martyrum passiones, & dies anniversaria commemoratione celebramus.* Aliquando Episcopus condito martyre vel Confessore, in Canonizationis argumentum, ejus tumulo altare vel sacram ædem imponebat. Vix è vivis sublatus Nilammon electus Episcopus Corensis, quod est oppidum Ægypti, juxta Pelusium, Theophilus Alexandrinus Episcopus accessit ad ejus funeris officium, & ejus tumulo altare superposuit, pro ritu vetere Ecclesie, Confessores vel Martyres in Sanctorum numerum reconsendi, de quo Sozomen. lib. 8. cap. 19. Niceph. Callist. lib. 13. cap. 17. Non. dispari ratione Cyrillus etiam Episcopus Alexandrinus, Ammonii, Ascetæ Nitriensis, famâ sanctitatis & miraculis clarissimi, corpus in Ecclesia condidit, mutato ei nomine Thaumasi pro Ammonio, eundemque Martyris honore dignatus est. Idem Callist: libr. 14. cap. 15. Canonizatio Martyrum fiebat per Episcopos prævio diligenti examine de fide & gestis martyrii, quo dicebantur Martyres vindicari. Inde à Cæciliiano tum Archidiacono, postea Episcopo Carthaginensi, correpta fertur Luçilla potentior & factiosa foemina, quod ante sacræ Communionis perceptionem osculo libaret Lipsana cuiusdam martyris, sed nondum vindicati seu approbati, de quâ Optatus lib. 1. *Cum correptionem Archidiaconi Cæciliiani ferre non posset, qua ante spiritalem cibum & potum, os nescio cuius Martyris, si tamen martyris, li-*

bare dicebatur, et si Martyris, sed nondum vindicati, correpta cum confusione irata discessit. Tandem verò propter varios abusus & casus inde emergentes Alexander III. Canonizationem Sanctorum, velut unam è majoribus causis ad sedem apostolicam revocavit, cap. i. de reliq. & vener. Sanctor. cuius speciem illustravit Baron. tom. 12. annal. 1181. Ab eo tempore Canonizatio Sanctorum est reservata summo Pontifici, eaque fit solemniter, causâ cognitâ, examinatis testibus de vita & miraculis ejus de quo agitur, per judices à sede apostolica datos. Cap. Venerabili, de testibus. De forma & ritu Canonizationis Sanctorum pleniùs Joan. Andréas in d. cap. i. de reliq. & alii.

CAPUT XI.

Inter majores Causas est approbatio Ordinum Religiosorum.

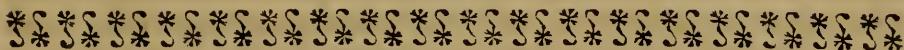
PRIMUS in Oriente Basilius Episcopus Cæsariensis Monachos ex eremo accivit, & eos varia per cœnobia collegit intra dioecesim suam, & his regulam dedit. Testis de se ipso Basil. epist. 63. ad Neocæsarienses, & Gregor. Nazianz. Orat. 20. quam habuit in ejus laudem, & Socrat. libr. 4. cap. 21. quæ Regula non alia est quàm ea quæ continetur asceticis seu regulis fusioribus, & brevioribus, quæ leguntur inter opera Basilii, quæ à nonnullis tribuuntur Eustathio Sebastiensi Episcopo ex Nicephor. Callist. libr. 13. cap. 29.. Ut ut sit, Basilius vel alius quisquis auctor est Episcopus, propria auctoritate hanc regulam dedit Monachis propriæ dioecesis, nec legitur uspiam hac de re aditum fuisse Summum Pontificem, quasi impari potestate Episcoporum. Primus in Occidente Eusebius Vercellensis Episcopus, Basili exemplo, Monachos in Ecclesia sua collocavit, pulcherrimo födere Monachis in Clerum allectis. Ambros. epist. 82. *Quod si in aliis Ecclesiis tanta suspetet ordinandi sacerdotis consideratio, quanta cura expeditur in Vercellensi Ecclesia, ubi duo pariter exigi videntur ab Episcopo, Monasterii continentia, & disciplina Ecclesiae? Hac enim prima in Occidentis partibus diversa inter se Eusebius sanctæ memoriae conjunxit, ut & in civitate positus instituta Monachorum teneret & Ecclesiam regeret jejunii sobrietate.* Augustinus Clericos regulares in commune viventes sub propria

regula instituit in Africa. Possid. in ejus vit. cap. 5. *Factus ergo Presbyter secundum regulam & Apostolicam traditionem, monasterium intra Ecclesiam mox instituit & cum Dei servis vivere coepit, secundum regulam sub sanctis Apostolis constitutam, & maximè ut nemo quidquam proprium in illa societate haberet; quod jam ipse prior fecerat, cum de transmarinis ad sua remeasset. Et haec omnia facta sunt sine invidia Romani Pontificis.* Post haec B. Benedictus Ordinem Monachorum instituit, & propriam regulam eis dedit, quæ est prima quam cum laude approbavit Gregorius I. Dialogor. lib. 2. cap. 36. *Vir Dei inter tot miracula, quibus in mundo claruit, doctrinæ quoque verbo non mediocriter fulsit; nam scripsit Monachorum regulam discretione præcipuam, sermone luculentam, cuius si quis velit subtilius mores vitamque cognoscere, potest in eadem institutione regula, omnes magisterii illius actus invenire specialius.* Idem Pontifex Ordinem & Regulam Benedicti confirmavit in Synodo Romana; testis ipse in tabulis privilegii concessi Sublacensi Monasterio, quæ fuit prima Sedes Benedicti, è quâ migravit Cassinum; apud Baron. tom. 8. Annal. ad ann. 595. *Ego Gregorius S. R. E. Praeful scripsi vitam Beati Benedicti, & legi regulam quam ipse Sanctus manus propria scripsit, laudavi eam & confirmavi in sancta Synodo, & per diversas partes Italiae, & ubicumque Latina littera legerentur, præcepit ut diligentissime obserwarent, quicumque ad conversionis gratiam accessuri essent, usque ad finem mundi.* Idem auctor Chronic. Altissiodorens. ad ann. 538. *Hujus (loquitur de Benedicto) vitam sanctus Papa Gregorius scripsit, virtutibus plenam, & miraculis coruscantem, quam ab iis didicit, & audivit, qui faciem illius viderunt, & ei in presenti peregrinatione comites fuerunt; quam etiam vitam & regulam idem Dominus Apostolicus auctoritate roboravit, & stylo: unde & ab illo tempore mos inolevit, ut penè omnes qui Monachico habita induuntur, secundum hujus sancti Patris regulam se vivere profiteantur.* Ordinem & regulam Benedicti facto comprobavit idem Pontifex, cùm Augustinum Benedictini Ordinis alumnum, tamquam virum apostolicum misit in Angliam, ad restituendam fidem in hac gente ferè extintam; ex quo factum est ut omnes Ecclesiæ Cathedrales Angliæ institutæ sint in ordine Monachorum, cap. 1. nè sede vacant. cap. 1. de nov. oper. nuntiat. & Angli Monachos summopere coluere, etiam ultra Clericos, memores beneficii à monachis accepti, id est conversionis ad fidem. Ordericus Vital. libr. II. *Angli Monachos, quia per eos ad Deum conversi sunt, indefinenter diligentes honoraverunt, ipsique Clerici reverenter & benignè sibi monachos præferri gavisi sunt.* Post Grego-

rium Ordinem & Regulam Benedicti comprobavit pari calculo laudis Bonifacius IV. in Can. sunt nonnulli. 16. qu. 1. Neque enim Beatus Benedictus Monachorum preceptor almificus hujus rei aliquo modo fuit interdictor, sed eos secularium negotiorum edixit expertos fore tantummodo. Inde Zacharias Pontifex Benedictum patrem monachorum agnovit, & ejus Regulam comprobavit. Eandem regulam probavit Synodus habita apud Altheum seu Altheim in Rhetia, Imperatore Conrado I. praeside Petro Episcopo Ostiensi, & Legato Joannis Papae. in can. statutum 18. qu. 1. Statutum est & rationabiliter secundum sanatos Patres à Synodo confirmatum, ut Monachus quem canonica electio, à jugo regulæ monastice professionis absolvit, & sacra Ordinatio de monacho Episcopum fecit, vclut legitimus heres paternam sibi hereditatem vindicandi potestatem habeat; sed quidquid acquisierat, vel habere visus fuerat, monasterio relinquat, & Abbatis sui qui fuerat secundum regulam sancti Benedicti arbitrio. Tandem has omnes regulas Basilii, Augustini, & Benedicti unâ Sententiâ collaudavit Innoc. II. in Synodo Romana, Can. perniciosam, 18. qu. 2. Perniciosa & detestabilem consuetudinem quarumdam mulierum, quæ licet neque secundum regulam Beati Benedicti, neque Basilii aut Augustini vivant, Sanctimoniales tamen vulgo censeri desiderant, aboleri decernimus. Sub annum Dom. 1170. exortæ sunt in Italia duæ sectæ Humiliatorum & Pauperum de Lugduno, qui à Sede apostolica confirmationem petiere; sed à Lucio III. repulsi ob varios errores, & superstitionem, quod omne jusjurandum nefas ducerent, cap. ult. de hereticis. in 1. Collect. de quo Abbas Uspergens. ad ann. 1212. Olim duæ sectæ in Italia exortæ adhuc perdurant, quorum alii Humiliatos, alii Pauperes de Lugduno se nominabant; quos Lucius Papa quondam inter hereticos scribebat, eò quod superstitiosa dogmata, & observationes in eis reperirentur, &c. Et paulò post: Vidimus tunc temporis aliquos de numero eorum, qui dicebantur Pauperes de Lugduno, apud Sedem Apostolicam, cum magistro suo quodam, ut puto Bernardo, & hi petebant sectam suam à Sede apostolica confirmari, & privilegiari. Et mox: Ast dominus Papa quodam superstitiosa in conversatione ipsorum eis objectit, &c. Haud diu post propter varietatem Religionum jam exsurgentium, nè novæ Religiones ambitione hominum, vel ignaviâ potius, quam studio Religionis, sine delectu inducerentur, néve turbâ Monachorum laboraret Ecclesia, & varietas Religionum confusionem Ecclesiarum pareret, Innocent. III. in Concilio generali Lateranensi vetuit, nè novæ Religiones deinceps instituerentur, absque approbatione Sedis apostolicæ, cap. ult. de Religios.

ligios. domib. quod à Gregorio X. instauratum in Concilio Lugdunensi, cap. unic. eod. tit. in 6. Juxta hæc decreta Humiliatos, cùm errores emendassent, restituit Innocent. III. & post eum Clemens IV. ut patet ex cap. Olim causam, & ibi gloss. de restitut. spoliat. Eodem jure Ordines Prædicatorum, & Fratrum Minorum, quorum prior B. Dominicum, alter B. Franciscum divinos Principes nacti sunt, confirmati sunt à Sede apostolica. Abbas Urspergensis loco modò laudato. *Eo tempore mundo jam senescente exorta sunt duæ Religiones in Ecclesia, cujus ut Aquila renovatur juventus, quæ etiam à Sede Apostolica sunt confirmatae, &c.* Nec non tertium Ordinem Fratrum & Sororum B. Francisci confirmavit Nicolaus V. gloss. in cap. cùm ex eo, verb. de Ordine tertio. de Sentent. excommunicat. & gloss. in Clement. I. verb. obedientiam, de religios. domib.

Ex his juris elementis indubitatum est solum Pontificem posse approbare novos Ordines Religionum, & hæc est receptissima sententia Doctorum Panormit. in cap. nullus de foro compet. & idem consil. 55. Sylvester in summa verb. religio i. qu. i. Navarr. Comment. i. de regular. num. 18. & 23. Suarez, de Religione, tom. 3. lib. 2. cap. 16. 17. Barbosa, de jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 2. num. 168. Bellarmin. de Monachis, lib. 1. cap. 4.

C A P U T X I I .

*E majoribus Causis est concessio Indulgenciarum,
quas Plenarias vocant.*

SO L U S summus Pontifex potest concedere majores remissiones, quas vocant Indulgencias plenarias; Episcopi verò temporales, non ultra quadraginta dies, idque certis in casibus, ut in dedicatione Ecclesiæ, anniversario dedicationis, & aliis, cap. cùm ex eo, de pœnitent. & remiss. Anno Christi 1115. in Dedicatione Ecclesiæ S. Albani ab Episcopis Angliæ concessa est solemnis indulgentia, pro cunctis solemnis die dedicationis eō confluentibus religionis gratiâ, Matth. Paris. in Hist. Abbatiae S. Albani, in Richardo Abbat. *Quibus & cunctis in posterum adventantibus eā die ad tantam solemnitatem, concessa est indulgentia multorum dierum.* In dedicatione Capellæ S. Cuthberti, & alia-

rum Ecclesiarum indulgentiam solemnem pariter concessit Joannes Episcopus Archfortensis. Idem in eadem Hist. in Guillelmo Abbe. Concessit quoque idem Episcopus Joannes, ut quicumque in anniversario dedicationis illius Capella, vel in singulis festis Sanctorum predicatorum, pœnitentes & devoti advenerunt, viginti dies relaxationis consequantur. Sciendumque est, quod ubicumque in nostra diœcesi, memoratus Episcopus Joannes suum exercuit officium, precipue in dedicationibus, fidelibus Christi concessit relaxationem, secundum quod ipsi competebat officio, & solemnitati. Inter alia quoque pietatis opera, Ecclesiam beati Amphibali Martyris, sacerorumque ejus solemniter ab Episcopo joanne, sicut & alias plures Ecclesias vel Capellas in nostra diœcesi fecit, ipso praesente Abbe Pontificalibus redimoto, relaxatione quadraginta dierum concessâ, dedicari. Theobaldus Cantuariensis Archiepiscopus indulgentiam quadraginta dierum testamento concessit adjutoribus executoriis testamenti sui, ex tabulis ipsius testamenti, quæ extant apud Joan. Sarisber. epist. 57. Omnibus autem dispositionis nostræ adjutoribus benedictionem Domini & nostram damus; ipsos Beneficiorum Cantuariensis Ecclesie participes constituimus, eisque de injunctâ sibi pœnitentiâ quadraginta dierum indulgentiam facimus.

Episcopus electus & confirmatus, nondum consecratus, potest concedere indulgentias, gloss. in cap. Transmissa de Elect. quia concessio Indulgentiarum est jurisdictionis non ordinis, cap. quod autem, de pœnit. & remiss. Inferior Episcopo, veluti Abbas, non potest concedere Indulgentias, nisi speciali ex privilegio Sedis Apostolicæ, cap. accendentibus. de ex cell. Prælat. De quibus multa Albericus in Dictionar. Juris. Sylvester in Summa, uterque in verb. Indulgentia. Marcus tom. I. quæst. 1394. Barbos. de potest. Episcopi, part. 3. allegat. 87. num. 17. & seq. Et idem Juris Ecclesiastic. libr. I. cap. 2. num. 162. Indulgentias in dedicatione quarumdam Ecclesiarum Germaniæ concessit Leo III. Marcellin. in vit. S. Switberti apud Surium, Mart. I. Idem sanctus Leo Papa, anno Dominicæ Incarnationis octingentesimo tertio, cum magna solemnitate suorum Cardinalium, Archiepiscoporum, Episcoporum, & Prelatorum ac Primatum, ad Imperatorem Carolum in Germaniam veniens, & ab eodem Imperatore imperialiter cum suis susceptus, inter multa pietatis sue opera, instantiâ ejusdem Serenissimi Imperatoris & Regis, Aquisgrani in Palatio dedicavit Ecclesiam perpetua Virginis Mariae, donans eandem Ecclesiam multis Indulgentiis. Deinde humili petitione & instantiâ venerabilis Patris Gerbaldi Episcopi Leodiensis, consecravit Ecclesias gloriose Virginis Mariae, tam in Tungris, quam in Viseto, & Colonia Agripina, tam ad sanctum Martinum quam in

Capitolio altaria consecravit, & multa alia monasteria & altaria, ac Capellas per Alemaniam & Galliam consecravit, ubique multas Indulgentias conferendo. Anno Dom. 1116. Paschalis II. in Synodo Lateranensi Indulgentias concessit singulis, Concilii vel Religio-nis causâ Apostolorum Limina visitantibus. Abbas Urspergensis. His autem qui propter Concilium, & animarum suarum remedium Apostolorum limina visitaverant, qui de capitalibus pœnitentiam age-rent, quadraginta dierum pœnitentiam indulxit, &c.

Præter Indulgentias quæ concedi solebant in canonice pœni-tentiæ remissione, ab Urbano II. in Concilio Claromontensi habito anno Domini 1095. concessæ indulgentiae Cruce signatis in expeditionem Hierosolymitanam. Ordericus Vitalis, lib. 9. Providus verò Papa omnes qui congruè arma ferre poterant, ad bellum contra inimicos Dei excivit, & pœnitentes cunctos ex illa hora quâ Crucem Domini sumerent, ex auctoritate Dei ab omnibus peccatis suis absolvit, & ab omni gravedine quæ sit in jejuniis, aliisque macerationibus carnis piè relaxavit. Consideravit enim perspicaciter vir prudens, & benignus Archiater, quod si qui peregrinè proficiserentur, in via multis diutinisque discriminibus vexarentur, & multimodis casibus latet seu tristibus quotidie angerentur, pro quibus benevoli vernacula Christi, cunctis culparum sordibus expiarentur. A Callixto II. in Concilio Lateranensi habito anno 1122. can. II. repetitæ exdem indulgentiae eandem ob cau-sam. Eis qui Hierosolymam proficiuntur, & ad Christianam gentem defendendam, & tyrannidem infidelium repellendam efficaciter auxi-lium prebuerint, suorum peccatorum remissionem concedimus, & domos & familias atque omnia bona eorum in beati Petri, & Romana Ec-clesie protectione, sicut à Domino nostro Papa Urbano statutum fuit suscipimus. Easdem indulgentias sacræ militiæ causâ concessit Eu-genius III. epistola quam intexit Otto Frisingens. de gest. Frieric. lib. I. cap. 35. Nos autem vestrorum quieti, & ejusdem Ecclesie destitutioni paternâ sollicitudine providentes, illis qui tam sanctum, tamque pernecessarium opus, & laborem, devotionis intuitu susci-pere & perficere decreverint, illam peccatorum remissionem, quam præfatus noster Papa Urbanus instituit, auctoritate nobis à Deo concessa concedimus & confirmamus, atque uxores & filios eorum, bona quo-que & possessiones sub sanctâ Ecclesie, nostra etiam & Archiepiscopo-rum, Episcoporum & aliorum prælatorum Ecclesie Dei protectione ma-nere decernimus, &c. Eadem gratia usus est Innocent. III. propter expeditionem Hierosolomitanam, & Hispanicam in Sarracenos; testis ipse in epistola 360. 393. 403. libr. I. & apud Abbatem Urspergens. ad ann. 1212. Nos enim de Dei omnipotentis misericor-

dia, & auctoritate Beatorum Apostolorum Petri & Pauli confisi, ex illa quam nobis Deus, licet indignis, ligandi atque solvendi potestatem tradidit, omnibus qui laborem istum in propriis personis subierint & expensis, plenam suorum peccatorum, si cordis & oris egerint pænitentiam, veniam indulgemus, Eis autem qui non in propriis personis illuc accesserint, sed in suis tantum expensis, juxta facultatem & qualitatem suam, viros idoneos destinarint; illis similiter, qui licet in alienis expensis, in propriis tamen personis assumpta peregrinationis laborem impenderint, plenam concedimus suorum veniam peccatorum &c.

Antiqui moris etiam fuit Pontifices in die inaugurationis in honorem Cathedræ concedere indulgentias: hujusmodi indulgentias concessit Urbanus VI. sub initia Pontificatus. J. Frossard. vol. 2. cap. 35. *Celluy receut la Papalité, & fut nommé Urbain VI. & ouvrit graces, ainsi comme l'usage est.* Pontificiae indulgentiae quām antiqui instituti sint, locuples testis Tertull. de pudicit. *Audio etiam edictum esse propositum, & quidem peremptorium;* Pontifex scilicet Maximus Episcopus Episcoporum dicit: *Ego & mæchiæ, & fornicationis delicta pænitentiâ functis dimitto: ô edictum, cui adscribi non poterit, bonum factum.*

Solus etiam Romanus Pontifex potest demandare potestatem prædicandi sacri delectus, & remittendi votum expeditionis. Ad eundem etiam pertinet redemptio & commutatio ejusdem voti, cap. ex multâ, & ibi gloss. de voto & vot. redempt. Innocent. III. lib. 1. epist. 436. ad Hierosolymitanos. *Quia igitur votum cum requirit necessitas, potest & debet in pietatis opus aliud commutari, universitati vestrae auctoritate presentium, duximus indulgendum, ut si qui vestrum voverint Sanctorum Limina visitare, de auctoritate Sedis apostolicae à voti executione taliter se novarent absolutos, ut expensas quas facturi erant in via, de religiosorum virorum consilio pro reædificatione murorum, & stipendiis militum, sine diminutione qualibet largiantur, & pro labore itineris dignum aliquod Domino recompensent.* Et idem epist. 504. ejusd. libr. ad Episc. Syracusanum: *Eos autem qui se visitaturos limina Beati Jacobi devotè voverunt, si salva oblatione altaris; reliquas expensas in Signatorum voluerint subsidium erogare, dummodo laborem etiam redimant, quem sustinerent in via, auctoritate nostrâ suffulti, ab eo quod voverant absolvatis.*

C A P U T X I I I .

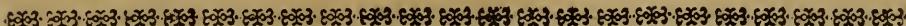
Solus Summus Pontifex potest invitatos Clericos , vel Episcopos ordinare ; Clericos cujuscumque Diœcesis promovere. Varii casus quibus solus Summus Pontifex potest dispensare.

SOLO summo Pontifici juris est Clericos vel Episcopos etiam invitatos ordinare , & Clericos cujuscumque Diœcesis ad se evocare , pro necessitatibus Ecclesiæ. Can. nunc verò. Can. per principalem. 9. qu. 3. can. per principalem. 1. qu. 1. Wlgrinum Cancellarium Carnotensis Ecclesiæ electum in Dolensem Episcopum , qui nolebat assentiri electioni de se factæ , non ab alio quam à summo Pontifice compelli posse ad suscipiendum Episcopatum ait Ivo Carnotensi. epist. 178. ad Clerum Dolensem. Si ergo studia vestra mutare non vultis , si in aliam personam deliberatione vestrâ declinare non vultis , non à nobis , sed à summo Pontifice est querendus , cui concessum est invitatos ad hæc officia cogere , & de volentibus & de nolentibus Ecclesiæ Dei Pontifices ordinare. Quantum ergo Dominus Papa super hoc me coegerit , tantum ego prædictum fratrem cogam. Nec injuriâ summus Pontifex suum esse dicit invitatos ordinare ; quia fideles sunt quasi servi Ecclesiæ Romanae , cui fidem acceptam debent. Et hoc sensu mancipia Ecclesiæ vocitantur Parochiani propter baptismum in ea sibi ministratum. Conc. Tolet. 16. can. 4. Ut Ecclesia quæ usque ad decem habuerit mancipia , super se habeat sacerdotem. Can. unio ; 10. qu. 3. alias invitati non ordinantur ab Episcopo. Conc. Aurelianens. 3. can. 7. Episcopus qui invitum aut reclamantem præsumperit ordinare , annuali pœnitentiæ subditus , Missas facere non præsumat. Can. Episcopus 74. dist. Idem vetuit Simplicius Joanni Ravennati Episcopo , nè Presbyterum aut Diaconum invitum ordinaret. Can. denunciamus 25. qu. 2. Aliquando tamen invitatos ordinatos legimus , studiis & votis Cleri & plebis , ut Augustinum , Paulinum , Pinianum , Germanum præfectum Altissiodorensem ; de quo Possid. in vit. Augustin. cap. 4. Augustin. ipse epist. 225. Paulin. epist. ad Augustin. Constantius Presbyter libr. 1. vit. S. Germani apud Surium. Aliquando etiam ob penuriam Clericorum Presbyteros in-

vitios ordinatos ab Episcopis refert Augustin. ipse, de adulter. conjug. libr. 2. cap. 20. *Solemus eis præponere etiam continentiam Clericorum, qui plerumque ad eandem sarcinam subeundam capiuntur inviti, eamque suscepitam usque ad debitum finem domino adjuvante perducunt.* Jure veteri Pontificio, Pontifici maximo quoque licet Flaminem Dialem etiam invitum inaugurarare. Livius libr. 27. *Flaminem Dialem invitum augurari coegerit, P. Licinius Pontifex Maximus.*

Solus etiam summus Pontifex potest concedere facultatem de promovendo à quocumque Episcopo : hujusmodi tamen facultas concessa à sede apostolica vires non habet, nisi expressâ in litteris legitimâ causâ, ob quam qui eas impetravit à suo Episcopo ordinari non potest, nec is potest ordinari ab alieno Episcopo, nisi sua in Diœcesi residente, ac prævio diligentiori examine Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 11. Nemini etiam præterquam summo Pontifici licet quemquam promovere ad sacros Ordines extra tempora, cap. 1. & 3. de temporib. ordinat. Solus quoque summus Pontifex potest dispensare ut extra tempora quis possit à suo Episcopo ordinari. Rebuff. in prax. part. 2. tit. de Cleric. ad sacros Ord. malè promot. Barbos. Jur. Ecclesiastic. libr. 1. cap. 2. num. 163. Solus etiam summus Pontifex potest dispensare cum illegitimis ut promoveantur ad sacros Ordines, & beneficia Ecclesiastica. Can. apostolica. can. Cenomanensem. can. ult. 56. dist. cap. pen. & ult. de fil. Presbyter. Cap. 1. eod. tit. in 6. Cap. per venerabilem. qui fil. sint legitimi. Cum illegitimis quidem dispensatur ab Episcopo quoad minores Ordines, vel beneficia curæ animarum expertia ; in aliis Pontificia dispensatio requiritur, d. cap. 1. de filiis Presbyter in 6. Quod genus dispensationis stylo perstringit Matth. Paris. ad ann. 1235. *His quoque temporibus Gregorius Papa IX. videns decretalium tedium prolixitatem, sub quodam compendio eas eleganter abbreviatas & collectas, solemniter & authentice per totius mundi latitudinem legi præcepit, & divulgari : illas autem ab auctore ipsarum Gregorianas appellamus, sic incipientes : Rex Pacificus ; & mox : In quibus quedam innovavit, ne se illegitimi in prælatias, vel Ecclesiastica beneficia, nisi adeptâ à Sede Romana legitimationis dispensatione obrepant, sciens inde Curiae Romanæ pro impetratiōne tali, multa emolumenta provenire, sicut ex statuto Innocentii pro dispensatione plurium beneficiorum obtinendorum.* Item solus Summus Pontifex valet dispensare, ut filius immediatè occupet Ecclesiam cui parens præfuit ; cap. ex tuâ, cap. dilectus, de fil. Presbyter. Item solius Summi Pontificis est dispen-

sare in defectu ætatis , quoad Ordines & beneficia , cap. cum dilectus, de Elect. gloss. in cap. dilectus i. de Præbend. & in cap. poposuit, de concess. Prebend. & in Clem. generalis, de ætat. & qualit. præfic. Ivo Carnot. epist. 43. ad Urban. II. de Willelmo electo Parisiensi. Addidimus quoque consilio ejus , quia aliquantulum infra annos legitimos nobis esse videbatur , ut promotiones ad gradus Ecclesiasticos per congrua intervalla differret, & interim aut per se , aut per nuncios Ecclesie, pro his que ad integratatem ordinationis minùs sunt, à paternitate vestra indulgentiam postularet. Ratio est , quia solus Summus Pontifex potest dispensare contra Concilia. gloss. in cap. significasti, de Elect. Solus quoque Princeps potest veniam ætatis concedere ad Magistratus gerendos : L. quidam, in fin. ff. de re judic. l. 2. & dd. seq. C. de his qui ven. ætat. impetr. Hinc Scipio Africanus cùm Ædilitatem peteret , intercedentibus tribunis quod ætatem minor esset: *Si me , inquit , omnes Quirites Ædilem facere volunt , satis annorum habeo*, Livius libr. 25. Item solus summus Pontifex potest dispensare cum Parocho ne promoveatur intra annum. Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 12. nec servatur cap. cum eo. de Elect. in 6. quo hujusmodi dispensatio erat in potestate Episcopi. Item solus Pontifex potest dispensare cum bigamis ut promoveantur ad Ordines , cap. 2. & ibi gloss. de digam. non ordinandis. Necnon solus Pontifex potest dispensare cum promoto per saltum , cap. unic. de Cleric. per saltum promot. Unicus casus eit quo Episcopus potest dispensare cum promoto per saltum ; nimirum si in suscepito Ordine non ministraverit. Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 14.

C A P U T X I V.

Alii casus quibus solus Papa dispensat.

MULTI sunt alii casus in quibus solus Papa dispensat , quos percensere operæ pretium est. Nimirum solus Pontifex dispensat cum Apostata à Religione , qui in apostasia ordinatus est, ut in susceptis Ordinibus valeat ministrare. Cap. ult. de Apostat. Solus Pontifex dispensat cum ordinatis à schismatico , Cap. quia diligentia, de Elect. cap. fraternitati. de schismatic. nec non cum ordinatis ab hæreticis , Can. convenientibus. i. qu. 7. & cum re-

sipiscente ab hæresi , can. saluberrimum. in fin. 1. qu. 7. Cum eo etiam qui furtivè Ordinem suscepit , solus Papa dispensat , ut in suscepto ordine maneat , vel ad maiores promoveatur , cap. 1. de eo qui furtive Ordines suscepit. Cum ordinato excommunicato etiam ignorante solus Papa dispensat , cap. cum illorum , de sentent. excommunicat. Solus Pontifex potest dispensare , cum promoto ad Ordines vel ad beneficium per simoniam , Can. præsentium. 1. qu. 5. can. pen. de simon. Solus Pontifex dispensat super simonia & confidentia , quæ committitur in beneficialibus. Decius Consil. 141. Flamin. Paris. de confident. qu. 3. num. 26. Verum jure quo utimur absolutio Pontificia etiam cum facultate de retinendo , non prodest in foro exteriori : Simonia semel contracta , non purgatur nisi amissione beneficii , licet quis à Pontifice absolutus fuerit ; pœnitentia enim non relevat in delictis in foro exteriori. L. qui eâ mente. ff. de furtis. L. pen. vi bonorum rapt. Hostiens. in cap. quia propter. de Elect. Item solus Papa potest dispensare circa irregularitatem , quam quis contraxit , excommunicatus , suspensus , vel interdictus celebrans. Cap. Apostolicæ. de Cleric. excommunicat. ministr. cap. 1. de re judicat. in 6. Item solus Pontifex potest dispensare in irregularitate contracta ex homicidio etiam casuali. cap. continebatur , & seq. de homicid. Concil. Trident. sess. 14. de reform. cap. 7. alias Episcopus potest dispensare in irregularitate commissa ex delicto occulto , exceptâ eâ quæ oritur ex homicidio voluntario , & aliis deductis in judicium. Conc. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 6. Item solus Pontifex dispensat cum irregulari ob vitium corporis , putâ defectum membra , vel deformitatem notabilem. Cap. 1. & pass. de Corpor. vitiatis. cap. accedens. de purgat. canonico. Item solus Pontifex potest dispensare in pluralitate dignitatum , aut beneficiorum Curam animarum habentium. Can. fraternitatem 71. dist. can. relatio. & seq. 21. qu. 1. cap. dudum 2. de Elect. cap. de multâ. in fin. de præbend. Extravag. Execrabilis , eod. tit. cap. 1. de consuetud. in 6. cap. ordinarii , de offic. ordinari. eod. Quod genus dispensationis notat & Matth. Paris. loco modò laudato. Et Gregorius 9. ipse cùm ab eo quæ reretur , an posset super pluralitate beneficiorum dispensare , Non possum , inquit , nisi tantum super vexatione detinentium dispensare , ut refert Thomas Cantipratens. ex fide Bernardi Pontificis Pœnitentiarii , libr. 1. Apum , cap. 19.

. Solus Pontifex potest imponere pensionem beneficiis Ecclesiasticis , cap. nisi essent. de præbend. eod. inde solus Pontifex potest

potest admittere resignationem beneficij, retentâ pensione. Solus etiam Pontifex potest admittere resignationem beneficij in favorem. cap. deliberatione. §. prohibemus. de offic. Legat. in 6. Solus Rom. Pontifex potest conferre beneficia vacatura , Cap. dilectus, de præbend. cap. 2. eod. tit. in 6. cap. proposuit, de concess. præbend. per mandata sc. de providendo , quæ gratias expectativas vocant , quæ explosæ sunt per Pragmaticam & Concordata , tit. de collat. & maximè in Concordatis tit. de mandatis Apostolicis. Solus etiam Pontifex confert beneficia vacantia in Curia d. cap. 2. de præbend. in 6. Extravag. ad Regimen, de præbend. Regularis non potest obtinere duo vel plura beneficia regularia sine dispensatione sedis Apostolicæ , cap. cum singula, de præbend. in 6. Regularia beneficia non possunt conferri aliis quam expresse professis , nisi ex dispensatione sedis Apostolicæ. Clem. nè in agro. §. cæterum. §. sanè, de stat. Monachor. Oldrad. conf. 222. Rebuff. in prax. part. 2. de dispensat. cum regularib. num. 24. Beneficia unius Monasterii vel Ordinis non possunt conferri Monachis alterius Monasterii vel Ordinis absque dispensatione Sedis Apostolicæ , d. cap. cum singula. §. prohibemus. Solus summus Pontifex ex dispensatione potest conferre beneficia regularia Religiosis alterius Ordinis, vel secularibus ; ita ut habitum suscipere , & professionem intra annum emittere teneantur. Concil. Trident. sess. 14. de reform. cap. 10. Flamin. Paris. de resignat. benef. libr. 4. qu. 5. num. 3. Gonzal. in reg. 8. Cancellar. gloss. 8. num. 7. & seqq. Solus summus Pontifex potest commendare beneficium in perpetuum, cap. nemo, de elect. in 6. idem juris est de procuratione seu administratione perpetua Ecclesiæ vacantis , cap. Is cui, eod. tit. in 6. cap. ult. de suppl. neglig. prælat. eod. Sanè ad tempus , putâ sex mensium commendare beneficium etiam Episcopus potest d. cap. nemo. can. qui plures 21. qu. 1. cap. dudum 2. de Elect. Rebuff. in prax. part. 1. de Commend. num. 54. Interim verò Commenda cujuscumque temporis non mutat statum regularem , sicut commutatio temporaria jus provinciæ non innovat. L. nemo , de R. J. Et divisio Provinciarum non mutat statum Ecclesiarum , ex Constit. Innocentii 1. ad Alexandrum can. 10. lege 10. dist. ex Conc. Chalced. can. 12. can. pervenit 101. dist. Solus summus Pontifex potest dispensare de non residendo in perpetuum in curatis beneficiis ex justâ causâ. cap. licet canon , de Elect. in 6. Quamvis enim videatur non licere Pontifici dispensare de residentia quæ sit juris divini, cum dispensare non possit in his quæ sunt

juris divini, can. sunt quidam & seq. 25. qu. 1. tamen hæc ratiocinatio non est indistinctè vera, quia Pontifex dispensando ex justa causa cum Parocho de non residendo, non solvit vinculum quo is obstrictus est ad residentiam, sed quodammodo relaxat ex justa & legitima causa. Rebuff. in prax. part. 1. tit. de dispensat. de non residend. num. 19. & 76. De jure summus Pontifex potest derogare juri Patronatus sive laïci, sive ecclesiastici, non Legatus sedis Apostolicæ, cap. cum dilectus, de jur. patronat. cap. dilectus, de offic. Legat. Sed in Galliâ & Hispaniâ non admittitur hujusmodi derogatio juri patronatus laïci, & si qua obrepatur, ab exortatione ipsius licet provocare tamquam ab abusu. Rebuff. in prax. de forma signature in 3. part. verb. nec non juris patronatus. num. 12. 36. Molin. in regul. de infirm. num. 32. 33. & seqq. Ferrer. in Guid. Pap. qu. 324.

C A P U T X V.

Alii & casus in quibus Solus Papa dispensat.

SO L U S summus Pontifex potest dispensare super matrimonio contracto in gradu cognitionis vetito, can. quedam lex. 35. qu. 2. ita ut nec Legato à latere, nec Episcopo id juris sit, cap. ex parte, de Transact. gloss. in cap. quia circâ, de Consanguinit. & affinit. Sanchez de matrimon. libr. 8. disputat. 6. num. 13. Summus Pontifex verò non potest dispensare circa matrimonium in gradu consanguinitatis lege divinâ prohibito, ut inter patrem & filiam, inter fratrem & sororem, inter patruum vel avunculum & neptem, can. Pitacium. 30. qu. 3. cap. litteras, de restitut. spoliat. Summus Pontifex non potest dispensare, in solennibus votis castitatis & Religionis ex Constitutione Sixti IV. Extravag. Etsi dominici gregis. 2. de pœnitent. & remiss. Ex qua in generali indulgentia, vel plenaria remissione peccatorum semper excipiuntur vota castitatis & Religionis, & alii casus ibi expressi, reservati Sedi Apostolicæ. Nec obstat quod summus Pontifex non potest dispensare contra essentialia vota Religionis, cap. cùm ad Monasterium, de stat. Monach. Hoc enim verum est Pontificem non posse dispensare cum Monacho, constante professione, ut proprium habeat, vel castitatem non servet; sed non

negatur quin de Monacho possit facere non Monachum, id est absolvere eum à vinculo Religionis, & statui seculari reddere, ex justâ & publicâ causa, ut docet gloss. hic, quam sequuntur Innocent. Hostiensis, Joan. Andreas, Panormitan. & alii interpres. Et sic Ranimirus Petro & Aldefonso fratribus sine liberis defunctis, ex Presbytero & Monacho S. Pontii de Tome-riis in Provincia Narbonensi, in Regem Aragonum proiectus, dispensante Pontifice, uxorem duxit, è quâ suscepta filia nomine Petrona, eaque nuptiis collocata, felici postliminio rediit ad Mo-nasterium. Roderic. Tolet. libr. 6. cap. 2. Turit. in indicib. rer. Arrag. ad ann. 1134. Hier. Blanca in Commentar. Rer. Arrag. sic Cazimirum Monachum Professum Cluniaci & Diaconum Poloni sibi in Regem petierunt ab Abbatे, à quo rejecti ad Pon-tificem, ab eo non modò voti solutionem, sed etiam ducendæ uxoris licentiam impetrarunt, certis conditionibus depactis. Martin. Cromer. libr. 4. de rebus Polonor. & Constantia filia Rogeri IV. Regis Siciliæ Virgo professa & Abbatissa cœnobii S. Mariæ apud Panormum, votis soluta ut nuberet Henrico VI. Imperatori, ex quo suscepit Fridericum II. Pandulf. Collenut. Hist. Neapolit. lib. 3.

Non ad alium quād ad summum Pontificem spectat etiam ab-solutio, vel redemptio & commutatio voti transmarinæ expeditio-nis, cap. ex multa, de voto & vot. redempt. & hujusmodi dis-pensatio quod modico sumptu nimium facile obtineretur, multis fidelium stuporis & admirationis causam fuisse scribit Thomas Cantipratens. Apum libr. 2. cap. 3. Sed de his multi fidelium non sufficiunt admirari, qui Crucem pecunia redimunt, & hanc in tam modica pecunia quantitate, ut vix decimam, vix vicefimam, vel vix certè bonorum suorum saltem mobilium, salvis hereditatibus inte-gris centesimam partem dare velint. Cum enim laboris iter displicerit, vel certè lucrorum suorum viderint tempora deperire, querunt dispensa-tiones, Legatos Roma multiplicat, qui eos mediante pecunia sanctifi-cent, liberosque à peccatis per litteras recommendant. Dispensandi po-testatem in votis Religionis & sacræ militiae sibi reservarunt Pon-tifices, quia votum habet vim jurisjurandi, cuius remissio pro-pria est Principis, propter religionem jurisjurandi. L. ult. ff. ad municipal. vel summi Pontificis, can. auctoritatem & seqq. 15. qu. 6. Cap. constitutus, de rescript.

C A P U T X V I.

*Alii casus in quibus solus Papa dispensat.
Dispensationum modus.*

DE plenitudine potestatis Summus Pontifex potest contra ius dispensare, cap. proposuit, de concess. Præbend. ut rigor Canonum circa interstitia Ordinum, relaxatus à Gelasio I. propter penuriam Clericorum, ortam ex variis cladibus belli & famis. Gelaf. ipse epist. 9. ad Episcopos Lucaniae. Necessariā rerum dispensatione constringimur, & Apostolicē Sedis moderamine conveniuntur, sic Canonum paternorum decreta librare, & retrò Præsulum decessorumque nostrorum præcepta metiri, ut quæ presentium necessitas temporum restaurandis Ecclesiis relaxanda depositit, adhibitā consideratione diligentī, quantum potest fieri temperemus; quo nec in totum formam veterum videamur exceedere regularum, & reparandis militiae Clericalis officiis, quæ per diversas Italiae partes, ita belli famisque consumpsit incursio, ut in multis Ecclesiis usquequaque deficiente servitio ministrorum, nisi remittendo paulisper Ecclesiasticis promotionibus, antiquitus intervalla præfixa remaneant, sine quibus administrari nequeant, sacris ordinibus Ecclesie funditus destitute, atque in plurimis locis per inopiam competentis auxilii salutare subsidium redimendarum desit animarum, &c. Sic ex dispensatione Monachos Nigros, id est Benedictinos, & Albos, id est Cistercienses, Templarios & Hospitalarios, ab onere præstandi decimas de laboribus suis, id est de propriis prædiis quæ propriā manu, vel sumptu excoherent, exēmē Pontifices, Cap. ex parte & seq. de decim. Cap. cūm Ordinem, de rescript. Ac Monachi primum hujusmodi exemptionis auctorem habuere Gregorium VII. ut refertur ab Alexandro III. in Concil. Lateranens. part. 13. cap. 9. inde Paschalem II. Can. Decimas 16. qu. 1. Summus Pontifex non potest dispensare contra ius divinum, Can. sunt quidam, & seq. 25. qu. 1. gloss. in d. cap. proposuit.

Dispensationes autem faciendæ sunt ex necessitate, ut tempestate navi periclitante, ejus levandæ gratiā merces jactantur in mare, quo navis salva fiat; sic in dispensationibus Ecclesia-

sticis juris rigor remittitur , nè Ecclesia majus dispendium patiatur , ex Cyrillo Alexandrino ad Gennadium , in Can. dispensationes . 1. qu. 7. Dispensationes , inquam , facienda sunt , pro necessitate temporum , ut consulatur defectui seu malignitati temporum qua vix ferunt disciplinam , Can. fraternitatis 34. dist. Joannes VIII. epist. 34. *Moderatio quippè Sedis Apostolicae , & universalis Ecclesie dispositio, in hoc periculo tempore penè cuncta dispensatorie moderanda compellit.* Scissuræ & schismatis inter Regnum & Sacerdotium vitandi causâ dispensationem veluti malagma circa Investituras laicas adhibendam censuit Ivo Carnotensi. epist. 214. Videmus enim scissum Regnum & Sacerdotium , quibus tanquam principalibus & fortioribus paxillis tabernaculi Dei status firmiter figebatur , ne ullo impetu procellarum & turbinum everteretur. Ad hanc unitatem resarcendam laborare debent membra Christi , quæ medicinaliter ferro putredines istas resecarent , aut competenti dispensationis malagmate tantam scissuram procurarent solidare ; non enim in tanto salutis periculo , solus medicina rigor servandus est , sed & dispensationis modus , qui nulli sapienti displicuit , ad sedandas tantas perturbations in aliquibus admittendus est.

Quibus de causis dispensationes facienda sint rectè docuit & Goffrid. Vindocinensis. Opusc. 5. ad Callixtum II. *Dispensationes aliquando in Ecclesia facienda sunt , non quidem amore pecuniae , vel quolibet humano favore , sed pia & misericordi intentione : tunc enim à Pastore Ecclesie dispensatio pie & misericorditer fieri creditur , cum aliquid minus perfectè ad tempus sit ab illo , vel fieri permittitur , non voluntate suâ , sed aliorum necessitate , ne in ipsis videlicet fides Christiana periclitetur :* Et paulò post : Possunt etiam & debent fieri dispensationes , quibus Ecclesiarum & monasteriorum consuetudines immunitur ; sed ubi postponitur minus bonum , ut quod est melius instituantur. Dispensatio non debet fieri , nisi ex causa necessitatis , vel utilitatis Ecclesie ; aliàs non est dispensatio , sed dissipatio. Bernard. de Considerat. ad Eugen. lib. 3. *Ubi necessitas urget , excusabilis dispensatio est ; ubi utilitas provocat , dispensatio laudabilis est ; utilitas dico communis , non propria : nam cum nihil horum est , non planè fidelis dispensatio , sed crudelis dissipatio.* Quæ est etiam sententia Hostiensis in cap. nisi cum pridem , de renunciat. Necnon dispensationes quæ à jure exorbitant , veluti odiosæ sunt restringendæ , nec producendæ ad alios casus. Can. Cenomanensem . 56. dist. cap. 1. de filiis Presbyter. in 6. Inde quod in Synodo Ephesinâ Eustathius restitutus est Ordini Episcopali , non Cathedræ , Balzano in epist. d. Synodi id actum ait ex dispensatione , κατ' οίκον

ropias ; & quod ex dispensatione actum esset , non esse trahendum eis ἀδίκημα. Unde & in dispensationibus & privilegiis Ecclesiasticis non valet argumentum à majori ad minus , vel à simili. Cap. sanè. de privileg. Hostiens. in cap. postulatis , de rescriptis. Dispensationum Pontificiarum modum coercendum esse unus è prioribus scripsit Tertullian. de pudicit. ubi ad Rom. Pontificem verba convertit. Quòd si disciplina solius officia sortitus es , nec imperio præsidere , sed ministerio , quis aut quantus es indulgere?

C A P U T X V I I.

Appellationes ad Sedem Apostolicam. Solus Pontifex potest retractare sententiam suam. Absolutio excommunicationis contracta ex can. Si quis suadente , reservata summo Pontifici.

DE jure ab omnibus omisso medio ad Sedem Apostolicam appellatur , veluti ad caput omnium Ecclesiarum , can. ad Romanam. can. qui se scit. 2. qu. 6. can. Metropolitanum 2. qu. 7. can. Ipsí sunt canones. can. cuncta per mundum , 9. qu. 3. Inde suborta est nimia & insana licentia appellandi ad Sedem Apostolicam , magis suffugii quam remedii causâ. Ivo Carnot. epist. 219. ad Paschalem II. *Flexis genibus cordis paternæ pietati supplicamus , ut de cetero senectutem meam , propter superfluam & impunitam appellatorum licentiam , vexari non permittas ; dum enim premit nos à prelata potestate illata adversitas , regendi in nobis debilitatur auctoritas , cum Ecclesiasticam in eos non audemus exercere disciplinam , qui eam adversus nos appellant , non confidentiam justitiae , sed pro dilatione sententiae. Et idem epist. 274. ad eundem : Quarum litterarum veritatem cum Monachi (hi sunt Majoris Monasterii Turonensis) nullo judiciario ordine infirmare valuerint , nondum aliquo judicio prægravati , vel aliquâ in eos datâ sententiâ , non confidentiam justitiae , sed causâ afferende more , absentem & agrotantem me ad Sedem Apostolicam invitaverunt. Eadem est querela Bernard. de Consider. ad Eugen. lib. 3. Appellatur de toto mundo ad te , id quidem in testimonium singularis primatus tui ; at tu si sapis non primatu gaudebis,*

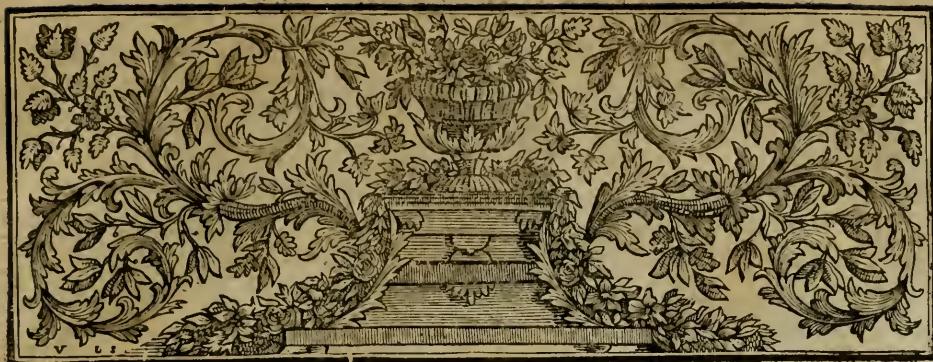
sed fructu . . . Denique appellantur Episcopi , nè illicita audeant matrimonia solvere , vel prohibere ; appellantur nè rapinas , nè furtas , ne sacrilegia , & quæ ejusmodi sunt , punire ullatenus , vel cohibere præsumant ; appellantur nè indignas & infames personas , à sacris officiis beneficiisve repellere seu amovere queant . Quod tu invenis remedium morbo huic , nè quod repertum ad remedium fuit , reperiatur ad mortem . Et infra : Benè facis tu , quod appellationum negato suffragio , imò suffugio , multa remittis negotia ad cognoscentes , vel qui noscere citius possunt . Ubi enim certior ac facilior notio , ibi decisio tutior expeditior que esse potest , &c. Sed hoc appellationum vitium sublatum est per Pragmaticam , tit. de Causis §. statuit , & §. nec ad quemcumque , & per Concordata , tit. de frivil. appell. Quibus concordi lege vetitum , nè appetetur ad Pontificem omisso medio , id est ut gradatim appellatio promoveatur ad proximum Superiorum.

Sola etiam Sedes Apostolica potest cognoscere de viribus sententiæ suæ ; sola potest retractare suam sententiam , quia à nemine potest judicari . Can. Patet. can. nemo. can. ipsi sunt canones. can. cuncta per mundum . 9. qu. 3. can. nemini , 17. qu. 4. can. sententiam 35. quest. 9. cap. tam ex litteris , de in integr. restitut. Ivo Carnotensi epist. 8. ad Richerium Archiepisc. Senonensem. Cùm ad Romanam Ecclesiam principaliter & generalissimè pertineat , tam Metropolitanorum , quàm cæterorum Episcoporum consecrationem confirmare , vel infirmare , constitutiones vestras & judicia retractare , suas verò inconcussas retinere , & nullius inferioris judicio retractandas , vel corrigendas concedere . Et idem epist. 95. ad Paschalem II. Et cùm judicium Apostolicum à nemine sit foris retractandum vos ipsi perpendite , vos ipsi judicate , utrum synodalis sententia apostolicis decretis , & canonicis sanctionibus munita dissolvi debuerit , sine utriusque partis audientia ; nec enim indecens est , sicut apostolicis docemur exemplis , & scriptis , si aliquando sententiam mutet ipse Apostolicus in melius , cùm aliquid subreptum , vel falsis precibus à Sede apostolica fuerit impetratum . Et idem rursus epist. 159. ad eundem : Quoniam judicia Romane Ecclesie à nemine foris retractari posse , eadem Romanâ Ecclesiâ docente didicimus , si qui aliquando se pregravatos ipsius Ecclesiæ auctoritate conqueruntur , hoc eis consilium damus , ut non descendant in Ægyptum propter auxilium , sed ab ipsa ad ipsam confugiant , & inde expetant levamen , unde se conquerunt accepisse gravamen .

Sunt etiam quidam casus , quibus excommunicationis solutio reservata est Sedi apostolicæ , ut qui incidit in canonem latæ sen-

tentiae ob violentam manuum injectionem in Clericum , ab alio absolvit non potest, quam à Romano Pontifice , vel ejus delegato. Can. Si quis suadente, 17. qu. 4. cap. non dubium. cap. quamvis. de sentent. excommunicat. & solus Romanus Pontifex absolvit excommunicatum à se, vel à delegato. Cap. Pastoralis. §. præterea. de offic. ordinar. Appellationem à Patriarcha C. P. ad Sedem apostolicam admisere etiam Græci. Michaël Paleologus ab Arsenio Patriarcha excommunicatus ob excæcationem Lascaris, cui se socium Imperii obtrusferat, saepius petitâ ab eo absolutione excommunicationis repulsus, dixit se appellaturum ad Papim. Pachymer. lib. 2. cap. 19. ὡς δὴ τοὶ ναὶ πενόνων ἀρφεόνει δειλόντον μετέντοιαν, πεγγυπίστειν τὸν τὸν Πάπα ναίεσ, Εἰ αὐτούλειν σώζεται. Quoniam Patriarcha spernit Canones imponentes pœnitentiam, tempus est recurrendi ad Papam Romanum, & ab eo petendi salutis auxilium.

ECCLESIASTICÆ JURISDICTIONIS
 V I N D I C I A E
 A D V E R S U S
CAROLI FEVRETI
 ET ALIORUM TRACTATUS
 DE A B U S U .
 LIBER UNDECIMUS .

CAPUT PRIMUM.

*Distinctio Ordinum Ecclesiasticorum constituit Hierarchiam
 Jurisdictionis Ecclesiasticae. Interstitia Ordinum. Eorum
 numerus. Laici an inter Ordines Ecclesiae. Plebs fidem
 tuetur. Minores seu Juniores Ecclesiae.*

M E N S I S variis Jurisdictionis Ecclesiasticæ parti-
 bus, non alienum erit à proposito , percensere nu-
 merum personarum, in quibus jurisdictione Episcopalis
 versatur , putà Presbyterorum, Diaconorum, & in-
 feriorum Clericorum, præmissis nonnullis de distinc-
 tione Ordinum Ecclesiasticorum ejusque causis , ex qua impri-
 O *

mis elucebit Hierarchicus Ordo Jurisdictionis Ecclesiasticæ. Fac-cesset invidia Clericorum , dum Minores intelligent , se eadem ferè potestate uti in subditos , quâ Episcopus in ipsos ; subordinatis inter singulos Ordines sacræ jurisdictionis apicibus. Obstruetur maledicu m os secularium dum scient eam per singulos Ordines ita divisam , ut ejus vinculo constet pulcherrimus ordo Ecclesiæ.

In Hierarchia Ecclesiastica varii constituti sunt Ordines , ad exemplum variorum ordinum Angelorum , qui à Deo in cœlesti Hierarchia , rite constituti sunt. Nimirum Hierarchia Ecclesiastica nihil aliud est , quam exemplum , & simulachrum cœlestis Hierarchiæ. Clemens Alexandrin. Stromat. lib. 6. Επει τοι αγαγταῖς τῷ τινὶ Εκκλησίᾳ πρεσβυτέρῳ , Ηποκόπῳ , Πρεσβυτέρῳ , Διακόνῳ , μημένατα σύμματα αγγελιῶν δόξης , κάπειντος τὸ διπονομίας τωγχαινον , λιῶν αναμένειν φασίν , ηγεμοναῖς τὰς κατ' ἄρχοντας Αποσόλων εὐπλειώσι διαγιούντος τῷ τὸ θεαγέλιον βεβιωτάς. Nam hic quoque in Ecclesia progressiones Episcoporum , Presbyterorum , Diaconorum , sunt , ut arbitror , imitationes gloria angelicæ & illius œconomie , ac dispensationis , quam dicunt Scripturæ illos expectare , qui insistentes vestigiis Apostolorum , vixerunt in perfectione justitiae convenienter Evangelio. Hinc propter futuram varietatem , & distinctionem sacrorum Ordinum , Ecclesiam amictam varietate , id est variâ veste , prævidit David , Psalm. 44. Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato , circumdatâ varietate. Nec Hierarchia Ecclesiastica constare potuit , absque illa distinctione Ordinum , quia illa nititur duobus axibus , quibus concordia fovetur , nimirum subjectione & imperio , recto obsequio Minorum , & justo imperio Majorum. Gregor. I. lib. 4. epist. 52. Ad hoc dispensationis divina provisio gradus diversos , & ordines constituit esse distinctos , ut dum reverentiam Minores potioribus exhiberent , & potiores minoribus dilectionem impenderent , vera concordia fieret , & ex diversitate contextio , & recte officiorum gereretur administratio singulorum. Can. ad hoc 89. dist. In eandem sententiam , idem sanctissimus Pontifex , lib. 7. epist. 8. ind. 1. Ad hoc locorum gradus rationis ordo distinxit , & judicia esse constituit , ut nec Praepositis in opprimendos se frustra valeant occupare subjectos , nec subjectis iterum contra suos Praepositos , effrenata sit resistendi licentia. Can. ad hoc 16. quæst. 1.

Hierarchia Ecclesiastica constat subjectione & imperio. Minores enim ordine debent obsequium , & obedientiam Majoribus in his quæ spectant ad λειτεργίαν , seu ministerium Ordinis. Sylvester in Synodo Romana , can. 1. Porro Pontifici Presbyter , Presbytero Diaconus , Diacono Subdiaconus , Subdiacono Acolythus , Acc-

lytho Exorcista, Exorciste Lector, Lectori Ostiarius, Ostiario Abbas, Abbati Monachus in omni loco representent obsequium, sive in publico, sive in gremio Ecclesia. Can. à Subdiacono 93. dist.

Aliâ etiam ratione varii Ordines instituti sunt in Ecclesia, ut ordinandi per varios gradus diutiis probati digniores pervenirent ad Presbyteratum, & inde ad culmen Sacerdotii, quod est Episcopatus. Idèò repentinæ, & desultoriar ordinationes vetitæ, nevè quis ex laïco eligeretur in Episcopum, nisi prius singulos Ordines justo spatio temporis perfunctus esset, Concil. Sardicense, can. 13. ex sententia Osii Cordubensis Episcopi. Si forte aut dives laicus, aut scolasticus de foro, aut de administratione Episcopus fuerit postulatus, ut non prius ordinetur, nisi ante & Lectoris munere & officio Diaconi aut Presbyteri fuerit perfunctus, & ita per singulos gradus si dignus fuerit ascendat ad culmen Episcopatus. Can. Osius. 61. dist. Ideo & Clerici in singulis Ordinibus diutiis commorabantur, nec dabatur progressus ad altiorem Ordinem, nisi longis interstitiis. Zozimus, epist. 1. ad Hesychium, cap. 3. In singulis gradibus hac tempora sunt observanda: Si ab infantia Ecclesiasticis ministeriis nomen dederit, ut inter Lectores & Exorcistas quinquennio teneatur; exinde Acolythus, vel Subdiaconus quatuordecim annis fiat, & sic ad benedictionem Diaconatus si meretur accedit, in quo ordine quinque annis si inculpatè se gesserit hæxere debet; exinde suffragantibus stipendiis, per tot gradus datis propriæ fidei documentis, Presbyterij sacerdotium poterit promereri; de quo loco, si eum exactior ad bonos mores vita perduxerit, summum Pontificatum sperare debet. Can. in singulis 77. dist. & Siricius epist. 2. ad Himerium, cap. 9. Quicumque itaque se Ecclesie voverit obsequiis, à sua infantia ante pubertatis annos baptizari, & Lectorum debet ministerio sociari, qui ab accessu adolescentia usque ad vigesimum etatis annum, si probabilititer vixerit, unâ tantum & ea, quam virginem communi per Sacerdotem benedictione percepit uxore contentus, Acolythus & Subdiaconus esse debet; posteaque ad Diaconii gradum, si se ipsum primitus continentia pœrente dignum probaverit, accedit; ubi si ultra quinque annos laudabiliter ministraverit, congruè presbyterium consequatur; exinde post decennium episcopalem Cathedram poterit adipisci. Can. quicumque. ead. dist. & idem ejusd. epist. cap. 13. Monachos quoque quos tamen morum gravitas, & vita ac fidei institutio sancta commendat, Clericorum officiis aggregari, & optamus, & volumus, ita ut qui intratricesimum etatis annum sint digni in Minoribus, per gradus singulos crescente tempore promoteantur ordinibus, & sic ad Diaconatus vel Presbyterii insignia, matura etatis consecratione perveniant, nec statim

saltu ad Episcopatus culmen ascendant. Can. Monachos, 16. qu. 1. Inde Cato Presbyt. his rudimentis per singulos gradus proiectus Arvernus Episcopatum sibi despondebat, apud Gregor. Turon. lib. 4. cap. 6. *Nam & ipsos Clericatus gradus, inquit, canonica sum semper institutione sortitus; Lector decem annis fui, subdiaconatus officium quinque annis, diaconatui vero quindecim annis mancipatus fui; Presbyterii autem jam honore viginti annis potior: quid enim mihi nunc restat, nisi ut Episcopatum, quem fidelis servitus promeretur accipiam?* A primoribus seculis varii & distincti fuere Ecclesiæ ordines; sed plerisque locis minorum non sit specialis mentio; sed majorum tantum, ut Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum: Cæteri ministrorum appellatione vel alio verbo generali continentur. Optat. Milevit. lib. 1. *Quid commemorem laicos, qui tunc in Ecclesia nulla fuerunt dignitate suffulti? quid ministros plurimos, quid Diaconos in tertio, quid Presbyter in secundo Sacerdotio constitutos? ipsi apices & principes omnium Episcopi.* Hieronym. ad Luciferianos: *Similiter & Ecclesia multis gradibus consistens, ad extremum Diaconis, Presbyteris Episcopisque finitur.* Alibi inter Ordines Ecclesiæ Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & è minoribus, cæteris omissis, Lectores tantum memorantur, ut in d. can. Osias. cum vetatur ne Episcopus ordinetur, nisi antè & Lectoris munere, & officio diaconi aut presbyteri fuerit perfunctus. Hieronym. in Ezechiel. lib. 8. cap. 27. *Quidam ridiculè gubernatores Episcopos hæreticorum, Consiliatores Presbyteros, proceres Archidiaconos, remiges atque nautas Diaconos interpretantur: Lectores vero ad concilium populum referunt.* Quod magis mireris, quinque Ecclesiæ ordines, & post Episcopos, Presbyteros & Diaconos, in quarto gradu fideles, in quinto catechumenos locat Hieronym. in Esaiæ cap. 19. *Porrò qui in adventu Christi, & Romano imperio prophetiam ducunt, quinque civitates vel legem domini quæ in Alexandria primum interpretata est, vel quinque Ecclesiæ ordines, Episcopos, Presbyteros, Diaconos, Fideles, Catechumenos sentiunt.*

Sed ne amabo Hieronymus sibi contrarius videatur, quod vix cadit in tales virum; non enim Laicos & Catechumenos hîc recensere credendus est, tamquam sacri Ordinis participes, cum Laici omnino distinguantur à Clericis; ut in Concil. Chalced. can. 2. can. si quis Episcopus. 1. quæst. 1. Sed fideles numerat hîc post Presbyteros, & Diaconos tamquam membra Ecclesiæ, qua constat ex Clericis & Laicis; ita Optatus, lib. 2. Certa membra sua habet Ecclesia, Episcopos, Presbyteros, Diaconos, Ministros & turbam fidelium. Imò & fideles non omnino sunt ex-

tra Clerum , cùm obsignati sint baptismo , qui baptizatis quemdam Sacerdotii characterem imprimit . Hieronym. ad Luciferianos . Deponant sacerdotium laici , id est baptisma . Et hoc sensu Tertullian. de Monogam. Certè sacerdotes sumus à Christo vocati . Et infr. sed quum extollimus & inflamur adversus Clerum , tunc unum omnes sumus , tunc omnes sacerdotes , quia sacerdotes nos Deo & Patri fecit . Et idem in exhortat . ad castitatem cap. 1. Nonne & laici sacerdotes sumus ? Fideles laici gaudent quodam sacerdotii signo , propter merita fidei quæ omnium communis , quæ non solùm ad Clericos , verùm etiam ad Laicos pertinet , ex Nicolai I. epist. 8. can. ubinam. 96. dist. Sidon. libr. 4. epist. 15. Fidei totos causâ sollicitat . Vel propter tenacitatem fidei de qua plebs maximè commendatur , Luc. 6. Zelus apprehendit populum ineruditum . Ambros. in Psalm. 118. serm. 17. Plerumque Clerus erravit , sacerdotes mutaverunt sententiam , divites cum seculi istius terreno Rege senserunt , populus fidem propriam reservavit .

In vetustiore Ecclesia minus certus & constans videtur Ordinum Ecclesiasticorum numerus , propter varios census qui de his habentur , fortè pro varia consuetudine Ecclesiarum . Ex consuetudine Ecclesiae Romanæ septem ab Episcopo ordines Ecclesiastici constituendi sunt ; Presbyteri , Diaconi , Subdiaconi , Acolythi , Exorcistæ , Lectores , Ostiarii ; qui numerus & ordo traditus est à Caio & Sylvestro Pontificibus Romanis . Can. illud. 77. dist. Can. à Subdiacono . 93. dist. Anastaſ. in Caio . Hic constituit ut ordinationes omnes in Ecclesia sic ascenderent , si quis Episcopus esse mereretur , ut esset Ostiarius , Lector , Exorcista , sequens Subdiaconus , Diaconus , Presbyter , & exinde Episcopus ordinaretur . Hunc censem secuti Impp. in L. Presbyteros C. de Episc. & Cleric. Presbyteris , Diaconis , Subdiaconis , Exorcistis , Lectoribus , Ostiariis , & Acolythis , remisere onus personalium munierum . Isidorus his addit Psalmistam , Can. Cleros . 21. dist. can. perlectis . 25. dist. ut & Synodus 4. can. 10. Can. Psalmista . 23. dist. Fossarios adjungit auctor libri de 7. ordinib. Ecclesiae , quos locat in primo gradu . Caio & Sylvestro hoc dissimilis Leo IX. in can. sepiatim . 32. dist. quod ante Ostiarios , Lectores , Exorcistas , Acolythos , ponit Clericos , his verbis : Clericos tantum , Ostiarios , Lectores , Exorcistas , Acolythos . Et hi fortè sunt qui dicuntur minores vel juniores Ecclesiae . Conc. Parisiens. can. 10. cap. 2. de foro competent. Matisconens. I. can. 8. Gregor. Tur. libr. 3. cap. 12. Erat autem ibi tunc temporis quidam Litigius ex minoribus , qui magnas sancto Quintiano parabat insidias , Idem lib. 5. cap. 26.

Post hæc Chilpericus Rex de pauperibus & junioribus Ecclesiæ vel Basilice bannos jussit exigi , pro eo quod in exercitum non ambulassent . & idem ejusd. libr. cap. 49. Majores Clericos muneribus ditat , largitur vineas , prata distribuit ; minores verò fustibus , plagiisque multis etiam manu propriâ adfecit Græcis Minores Clerici , λιτόν παπᾶν , οὗτος ἀνωθεὶς , apud Leunclavium , & Balsam. in Photii Nomocan. tit. 1. cap. 34.

CAPUT II.

Ostiariorum gradus & officium. Copiate laborantes , seu Fossores , horum officium.

OSTIARII , ut ab infimo gradu provehamur ad superiores , constituunt primum grādū Ecclesiæ , iidemque sunt qui æditui , quos post Exorcistas & Lectores in imo gradu locat Hieronym. in epist. ad Titum cap. 2. Et inferioris gradus Exorcistæ , Lectores , æditui. Paulin. epist. 6. ad Severum : Nam testor ipsum quia & ab æditui nomine , & officio optavi sacram incipere servitutem. Cyprianum Antiochenum ex Mago & scelestissimo homine , Justinæ virginis quam insanè deperibat suasione Christianum effectum , primum νεοκόρον , id est ædituum ordinatum , inde pastorem , refert Gregor. Nazianz. orat. 18. Περέβασις ἡ εἰρήνη τὸν ποιμνὸν , ως ἡ ἐγώ πνος ἡ πνευμάτων , εἴτα ποιμένων , καὶ ποιμένων ὁ καρπός τε καὶ δυκινάτατος . Ac sacri gregis ovis sacra efficitur , atque etiam quemadmodum à quodam accepi ædituus ; pastor deinde creatur , ac pastorum optimus , & probatissimus. Νεοκόρος Græcis est ædituus. Suidas , νεωκόρος ὁ τὸν νεανὸν ποιμάν , & διερεπίζων , ἀλλ' εὖ οὐ συρρέειν : Qui templum ornat & parat , non autem qui templum verrit. Julius Firmicus Mathes. lib. 3. cap. 10. Erunt etiam ipsi Prophetæ , neocori aut prepositi templis , ac religionibus. Ostiarii officium fores Ecclesiæ observare , fideles admittere , infideles & excommunicatos repellere , res Ecclesiæ tueri & custodire. Can. Cleros , in fin. 21. dist. can. perlectis. 25. dist. Unde & cum ordinatur , claves Ecclesiæ ei traduntur ab Episcopo , his solemnibus verbis ; sic age quasi redditurus Deo rationem , pro his rebus quaæ his clavibus recluduntur. Can. Ostiarius. 23. dist. Similiter apud Gentiles fuere æditui , &

ιερφυλάκιος, qui præfuere custodiam templorum. L. cùm pater. §. donationis. ff. de Legat. 2. L. annuā, de annuis legat. L. 3. §. 1. de tabul. exhibend. Jul. Firmic. Math. libr. 8. cap. 21. Aedituos faciet, templorumque custodes, Hierodulos, & qui sacris officiis deputentur. Ostiariorum officium initiauit Christus, flagello ementes & vendentes è templo ejiciens, & mensas nummulariorum evertens, ut scribit Ivo Carnotensi. serm. habitu in Synodo, de sacris Ordinibus.

Ostiarios inter Ordines Ecclesiasticos post Copiatis seu Laborantes, quorum cura erat fideles mortuos efferre, numerat Epiphani. in expositione fidei Catholicæ, quæ est in calce Panarii. Λοναῖον ἡ νόμαται, οἱ τὰ σώματα φεύσιλλοντις τῷ κοιμομένων, τῷ Συρρεγί, τῷ ἀπάντα θανάτῳ. Sequuntur Laborantes, qui mortuorum corpora sepeliunt, tum Ostiarij, ac reliqui discipline causâ ordines instituti. Ostiarios in secundo gradu post Fossores, qui iidem sunt cum Copiatis, ponit auctor libri de septem Ordinib. Ecclesiasticis, qui editus est inter opera Hieronymi. Fossores inter ministeria ecclesiastica ponere videtur & Augustin. epist. 21. in Appendic. Hinc etiam factum est, ut & Fosori diceretur, jam Timotheum cum ipsis fratribus fuisse prefectum. Et idem lib. 3. contra Crescon. cap. 29. Januario, Marculio, Fructuoso, Miggene, Saturnio, Victore, Lansurico, & ceteris Fosoribus. Eosdem inter Clericos censuit & ipse Hieronym. ad Innocent. Clerici quibus id officiū erat, cruentum linente cadaver obvolvunt, & fossam humum lapidibus construentes, ex more tumulum parant. Sed uti valdè dubium & inconstans est thema Minorum Ordinum in vetere Ecclesia, Ostiarios post Lectores & Psaltas, ante Copiatis & Exorcistas ponit Ignat. epist. ad Antiochenos: αὐτοίζομεν ψαυδηλόντες, αὐτογράψας, Φάλτας, πυλωρές, τες κοπῶντας, ἔξορκισάς, ὄμφλογυπτάς. Saluto Subdiaconos, Lectores, Cantores, Ostiarios, Laborantes, Exorcistas, Confessores. In Liturgiis Basilii & Chrysostomi, Ostiarii à reliquis distinguntur, & ante Cantores nominantur. Ostiariorum officium etiam Presbyteros obiisse, & mansionarios seu custodes Ecclesiæ dictos insinuat Gregor. I. lib. 1. dialog. cap. 5. lib. 3. cap. 24. 25. & lib. 3. epist. 30.

C A P U T I I I.

Lectorum gradus & officium ; Canonici Psaltæ.

IN secundo gradu sunt *Lectores*, qui Græcis *αράγρωσαι* dicuntur can. illud. 77. dist. Multis tamen locis invenies *Lectoratum* primum gradum implere, & ab eo ad Diaconatum nullo medio ascensum dari. Conc. Sardic. can. 13. *Si fortè dives laicus aut scholasticus de foro aut de administratione Episcopus fuerit postulatus, non prius ordinetur, nisi ante & Lectoris munere, & officio Diaconi, aut Presbyteri fuerit perfunctus.* Zozim. ad Hesychium epist. 1. cap. 3. In singulis gradibus hac tempora sunt observanda, si ab infantia Ecclesiasticis ministeriis nomen dederit, ut inter *Lectores*, & *Exorcistas* quinquennio teneatur. Et Siricius ad Himerium epist. 1. cap. 9. *Quicumque itaque se Ecclesia voverit obsequiis, à sua infantia ante pubertatis annos baptizari & Lectorum debet ministerio sociari.* Et Gelas. ad Episcopos Lucaniæ epist. 1. cap. 3. *Monachus verò novitus, si morum honestate fulcitur, continuò Lector, vel Notarius, aut certè defensor effectus, post tres menses existat Acolythus.* Quæ omnia referuntur in can. in singulis. can. quicunque. can. Monachus. 77. dist. His moribus Felix Nolanus Episcopus primum Lector, inde Exorcista ordinatus, de quo Paulin. Natali. 4. ipsius.

— primis Lector servivit in annis,
Inde gradum cepit, cui munus voce fideli
Adjuvare malos & sacris pellere verbis.

Pariter Joan. Chrysostomus primum Lector ordinatus à Renone Episcopo, & paulò post Diaconus à Meletio, de quo Pallad. in ejus vit. Socrat. lib. 6. cap. 3. *Quid Joannes ex Cabillonensi Bituricensis Episcopus, primum Lector, tum Diaconus creatus?* Sidon. libr. 4. epist. 25. *Lector hic primum, sic minister altaris, idque ab infantia, post laborum, temporumque processu Archidiaconus.* Inde, ut suprà diximus, Cato Presbyter Arvernus de Episcopatu sibi blandiens, apud Greg. Tur. libr. 4. cap. 6. *Nam & ipsos, inquit, Clericatus gradus canonica sum semper institutione sortitus; lector decem annis fui, Subdiaconatus officium quinque annis, Diaconatui verò quindecim annis mancipatus fui, Presbyterii autem jam*

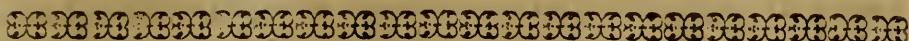
jam honore viginti annis postor. Gallum & Julianum Lectores fuisse in Nicomediensi Ecclesiâ testatur Gregor. Nazianz. Orat. 3. Socrat. lib. 3. cap. 1. de Juliano: καὶ ἐν Νικομηδείᾳ Εὐπλοῖας ἀναγνώσις καθίσταται. Idem Theodoret. lib. 3. cap. 2. Ex quo sati colligitur ab eo gradu ad altiores initia & cunabula cœpisse. Idem insinuat Can. Apostolor. 69. cùm Ordines Ecclesiasticos percensens solius Lectoratûs è minoribus Ordinibus meminit. In Ecclesia Alexandrina Lectoris officium minimè fuisse inter Ordines Ecclesiasticos argumento est, quòd in illa Ecclesia Lectores assuebantur ex fidelibus vel Cathecumenis, qui nondum erant baptisati. Socrat. lib. 5. cap. 21. ἐν τῷ ἀντὶ Ἰαῦ Λεξανδρεῖαν ἀναγνώσαι, Καὶ τοσολεῖς ἀδεξάφοροι εἴτε κυπριχύμροι εἰσίν, εἴτε ποιοι, τῆς πάνταχος Εὐπλοῖαν πιστές εἰς τὸ τάγμα τόπῳ ωρθαλλομέριαν. Itemque Alexandriae Lectores & Interpretes, sive Cathecumeni sunt, sive fideles, nullo discrimine funt, cùm aliae omnes ubique Ecclesiæ fideles solum ad hoc munus admittant; idem Niceph. lib. 12. cap. 34.

Lectorum officium est sacras Scripturas legere ex suggestu, Can. Cleros, 21. dist. Can. perlectis, 25. dist. ita ut eis non liceat sacras Scripturas legere, ἐπ' ἄμεων, priusquam tonsuram clericalem, ιεραπονικὴν περάν, acceperint ab Episcopo. Synod. 6. in Trullo. cap. 33. Synod. 7. canon. 14. can. quoniam. 69. dist. Lectoris officium signat Theodoretus loco modò laudato, ubi de Juliano: Καὶ τὰ τέλη αναγνώστων αξιώθη χερῷ, καὶ ταῖς ιεραῖς βίβλοις ἐν τοῖς Εὐπλοῖασινοῖς συλλόγοις ὑπανεγίνωσκε τῷ λαῷ. In Lectorum numerum a scriptus est, & sacros codices in Ecclesiasticis conventibus perlegit. Et Balsamo in canone quarto d. Synod. Trullensi. τὸ τάγμα ἡ τέλη αναγνώστων & δῆλο τὸ Λάλιν ἀντές ἐπιπάθη, ἀλλα δῆλο τὸ αναγνώσκειν ἐπ' ἄμεων ταῖς θείαις χεραῖς μὲν τῶν δόπολυν τέ δρόφρε. Lectorum autem ordo non ut ipsi cantarent constitutus est, sed ut in ambone divinas Scripturas legerent post finitum matutinum. Lectores legebant in ambone, quod inde dicitur tribunal lectorum. Sozomen. lib. 9. cap. 2. οὐδέ τέ ἄμεων, βῆμα τοῦ τόπου τέλη αναγνώστων. Circè ambonem quod est tribunal Lectorum. Lectoris munus, est officium totius Ecclesiæ. Ideò unus legit, silente universâ plebe; Jo. Chrysost. in 1. ad Corinth. Homil. 36. καὶ γὰρ μίαν ἐν Εὐπλοΐᾳ θεῖ μονίν ἔχει αἱρεῖ, καθάπερ ἐνος ὄντος σώματος. δῆλο τέπο καὶ ὁ αναγνώσκειν μόνος φέγγει, ηγή ἀντος ὁ τέλος Επικοπῶν ἔχων, ἀνεγέρτησι γενήσειν. Etenim in Ecclesia unam oportet semper esse vocem, tamquam unum sit corpus: propterea & qui legit solus loquitur, & is qui habet Episcopatum sustinet silentio sedens. Lectore legente divinas Scripturas, quòd plebs minus attenta esset dolet idem in acta

Apostolor. Homil. 19. μὴ ἴνεῖνον, id est, postquam Diaconus alta voce clamavit, Sursum corda. ἀρχέτο ὁ αἰαγώνης τῆς ωρφντείας Ησαΐας, καὶ γένεται πρωτόχριτος. Post illum incipit Lector Prophetiam Iosaiā, & neque sic attenuat quis. Ob id lector cum ordinatur accipit ab Episcopo codicem divinarum Scripturarum, quem lectorus est, his verbis eum affante Episcopo: Accipe, & esto zelator verbi Dei, habiturus si fideliter, & utiliter impleveris officium, partem cum eis qui verbum Dei ministraverint. Concil. Carthag. 4. can. 8. can. Lector. 24. dist. Lectores erant sub cura & potestate Primicerii. d. can. Perlectis; vel Archidiaconi ut in Ecclesia Cathaginensi. Optat. lib. i. Et Majorinus qui Lector in Diaconio Cæciliiani fuerat.

Lectoribus adjunguntur Psaltæ, can. Apostolor. 69. Synod. in Trull. can. 33. d. can. perfectis. & can. Cleros, 21. dist. Hoc commune fuit inter eos quod Psaltæ ex ambone caneabant. Syn. Laod. can. 15. quo vetitum est ne quis alias canat in Ecclesia, præter canonicos Psalmatas, qui pro suggestu legunt ex membranis, θρόνοις στριχεῖσ. Psalmarum proprium & speciale Ordinem fuisse ex eo colligitur, quod eadem Synodus eos vocat, κανονικοὺς ψάλτας, quasi Canoni seu laterculo Ecclesiæ adscriptos: Et Psalmorum ordinatio pertinet ad Episcopum ex Conc. Carth. 3. can. 21. can. Clericum 72. dist. ubi denegata Episcopo ordinatione alieni Clerici, Clericorum autem inquit, nomen etiam Lectores & Psalmista & Ostiarii retinent. Et quod Concil. Carth. 4. can. 10. in can. Psalmista, 24. dist. ait, Psalmatas absque licentia Episcopi solâ jussione Presbyteri officium canendi posse suscipere, non tollit Episcopo ordinationem Psalmatarum, sed potius tribuit etiam Presbyteris jus ordinandi Cantores, ut in can. 14. Synod. 7. Abbatii præter Episcopum tribuitur jus ordinandi Lectorum in proprio Monasterio. d. can. quoniam. Psalmatas etiam inter Ecclesiasticos Ordines recensendos, quod Angelicos choros repræsentent, insinuat Cyrill. Hierosolymit. Cateches. 13. οἱ διδασκοῦσι οἱ σπεθαῖοι τὸ Εὐαγγελιον ψαλμαδοί, οἱ τὰς αγγελιας μημένους σεβατείας, Καί πάντοτε τὸ Θεὸν ανυμνεῖτε, οἱ παταξιόρθοι ψάλλειν τὸ τῷ Γολγοθᾷ. Sciunt hoc studiosi Ecclesiæ Psalmista, qui Angelicos imitantes exercitus, semper Deum laudibus celebrant, qui digni habiti sunt psallere in hoc sancto Golgotha. Non semper tamen Psalmatae fuere in ordine Clericorum, quia crebrius assumebantur ex Eunuchis qui erant impotes Ordinis Ecclesiastici Balsamo. in can. 4. Synod. 6. in Trullo: οἱ τὸ παλαιὸν εἰς τὸ δύναχεν μένον τὸ τόπον ψαλτῶν τάγμα συνιστατο γένεται σήμερον ἀλλα καὶ δύο μὲν ταῦτα. Quod olim Cantorum ordo non ex eunuchis solum, ut hodie fit, constituebatur, sed & ex iis

qui non erant ejusmodi. Et quod spectat consuetudinem Ecclesiae Romanæ, Cantores non numerantur inter Ordines Ecclesiasticos in Can. illud. 77. dist. can. à Subdiacono 92. dist. & Psalmarum munus, non est proprius & speeialis ordo, sed potius officium, quod est commune Clericorum, maximè inferiorum. can. in sancta. 92. dist. Gregor. Tur. libr. 1. cap. 29. Clerici ordinati ritum psallendi suscipiunt.

C. A P U T T I V.

*Exorcistarum gradus & officium. Exorcistæ noti
etiam paganis.*

TE R T I U S inter Ordines Ecclesiasticos gradus est Exorcistarum, quorum officium est Cathecumenis & Energumenis, qui à dæmone vexantur, manum imponere, & exorcismis, id est solemnibus adjurationibus dæmones fugare. Can. Cleros. 21. dist. can. perlectis 25. dist. Hieronym. in Matth. cap. 12. in illud Christi, *Si ego in Beelzebul ejicio dæmonia. Exorcistas qui ad invocationem Dei ejiciebant dæmones coarctat, interrogatione prudenti, ut confiteantur Spiritus sancti esse opus.* Augustin. libr. contra Donatistas post collationem cap. 25. *Quando enim dæmon sic Exorcistam timeret, quomodo timuerunt ne illa legerentur.* Et idem de Civit. Dei libr. 10. cap. 22. *Vera pietate homines Dei aëream potestatem inimicam, contrariaque pictati exorcizando ejiciunt.*

Prioribus Ecclesiæ temporibus exorcizandi officium non fuit ordo Ecclesiasticus, sed donum fugandi dæmones, fuit gratia gratis data, quam Christus impertivit fidelibus. Auctor Constit. Apostolicarum libr. 8. cap. 26. *Ἐξορκισθεὶς δὲ πεντετέταρτης ἡμέρας τὸν ἔπαθλον, καὶ χάριτος Θεοῦ διὰ Χριστοῦ επιφορτίσεται ἀγίας τελετῆς.* Exorcista non ordinatur; hoc enim munus certamen est libere voluntatis & gratia Dei, per Christum & adventum Spiritus sancti. Exorcizandi officium fidelibus commune fuisse signat Tertullian. de Coron. milit. *Et excubabit pro templis quibus renunciavit, & cenabit illic ubi Apostolo non placet, & quos interdiu exorcismis fugavit, noctibus defensabit.* Etiam gentiles habuere exorcistas dæmonum. Jul. Firmic. Mathes. libr. 3. cap. 5. *Erunt autem omnibus dæmonibus terribiles, quorum adventum pravi dæmonum spiritus*

fugiant, & qui sic laborantes homines non vi verborum, sed sola sui ostensione liberent. Et idem cap. 9. ejusd. libr. Faciet Exorcistas, & qui laborantes dæmonum incusione homines, aptis remediis liberent; unde ex his artibus maxima illis substantia conferatur.

Rebus Ecclesiæ melius constitutis, Exorcistarum munus inter Ordines Ecclesiasticos ascitum est. can. illud. 77. dist. can. à Subdiacono. 92. dist. Exorcistas inter Ordines Ecclesiasticos connumeravit Ignat. epist. ad Antiochen. & exorcisandi officio interdictum his, qui ab Episcopo ordinati non essent. Conc. Lao-dic. can. 26. can. non oportet, 69. dist. inde Exorcista Ordinationem accipit ab Episcopo, per manuum impositionem, & cum ordinatur de manu Episcopi, traditur ei libellus, quo continentur Exorcismi dicente Episcopo: *Accipe & commendam memoriae, & habeto potestatem imponendi manus super energumenum sive baptizatum, sive Catechumenum.* Concil. Carth. 4. can. 7. can. Exorcista. 23. dist. Conc. Aquisgran. 1. can. 4. Exorcisandi dæmones vim & potestatem propriam Christianorum esse intellectus Ulpianus Christiani nominis hostis acerrimus, cum in L. 1. ff. de extraord. cogn. tradidit exorcizandi verbum esse impostorum. Exorcistas inter Ecclesiasticos Ordines refert Gratian. in L. 121. C. Th. de decur. ex qua Presbyteri, Diaconi & Exorcistæ assumpti ex Curialibus, liberantur curiæ nexibus: & Valentinian. in L. Presbyteros, C. de Episc. & Cleric. ex qua Presbyteri, Diaconi Exorcistæ & alii minores Clerici solvuntur muneribus personalibus.

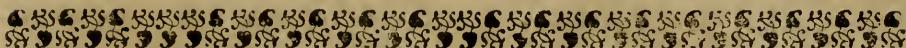

C A P U T V.

Acolythorum gradus & officium.

QUADRUPS gradus est eorum qui à Græcis ανολυθοι dicuntur, id est comites, seu aßeclæ; quorum officium fuit co-mitari Episcopum, vel Presbyterum. Can. Cleros. 21. dist. can. perlectis 25. dist. Ut Episcopi enim Clericos vel Monachos elec-tos in obsequio sui ministerii habeant, qui sint testes conver-sationis, variis constitutionibus Pontificiis sanctum; Can. cum Pastoralis, can. Episcopi. 2. quæst. 1. can. jubemus. de consecr. dist. 1. In Synodo Romæ habita in causa Symmachi Papæ, Epis-

copi & Presbyteri jussi Clericos contubernales habere, quos Concellaneos vocant, perpetuos testes vitæ, ad amovendas mal-dicorum calumnias, quibus gravius vexatus fuerat Symmachus. Ennodius Diaconus in libello apologetico, quem scripsit pro Symmacho. *Nullum ergo Sacerdotum antiquis & modernis legibus obse-quentem, nullumque Levitarum, sine bene probatâ volumus in quo cum-que loci manere persona, vel quem substantia exilias non permisit habere consortem, ipse Concellaneus fiat alterius.* Clericos vigiliæ, & quietis testes habuit Etherius Lexoviensis Episcopus, dispositis circa lectum suum multis lectulis Clericorum. Gregor. Turon. lib. 6. cap. 36. *In stratum suum quievit, habens circa lectum suum multos lectulos Clericorum.* Etiam Archipresbyteros, ne in vico vel rure sint sine Lectore, vel alio Clerico vetuit Synod. Tur. 2. can. 20. *Quotiescumque Archipresbyter, seu in vico manserit, seu ad villam suam ambulaverit, unus lector canonicorum suorum, aut certus aliquis de numero Clericorum cum illo ambulet.* Etiam Diaconi habuere Acolythus in obsequio & comitatu. Gregor. I. lib. 7. epist. 7. ind. 1. *Comperimus autem quod Petrus Acolythus, quem dilectissimo filio nostro Sabiniano Diacono responsa Ecclesiastica facienti observare, in urbe regiâ feceramus, fugiens ad vestram Ecclesiam vene-rit.* Verum remittente disciplinâ Episcopis & Presbyteris non fe-rentibus contubernium, & testimonium Clericorum, ne Acoly-thi otiosi & inutiles essent, eorum opera translata est ad curam luminarium: unde passim ceroferarii dicti ex Isidoro d. Can. Cleros, & Conc. Aquisgranens. I. can. 5. unde Acolythus cùm ordinatur ab Episcopo, accipit ceroferarium cum cereo, & ure-ceilum vacuum, quod præcipuæ sint ejus partes gestare lumi-naria, & ministrare vinum in Eucharistiam sacri sanguinis Christi. Can. Acolythus 23. dist.

C A P U T V I.

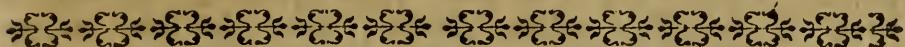
Subdiaconorum gradus, & Officium.

QUINTUS gradus est Subdiaconorum, qui Græcis ὑποδιά-
κονος; hi sunt adjuvæ Diaconorum; eorum antiquissimum
est institutum ac penè coæcum origini Diaconorum. Hypodia-
conorum meminit Can. Apostolor. 43. ὑποδιάκονος, ἡ ἀναγνώση,
P* iij

Ὕποδιάκων : Hypodiaconus , vel Lector , vel Cantor. Et Ignat. epist. ad Antiochen. ἀσπαζόμενοι τὸν διάκονον, αὐλαγώσας, ψάλτας, &c. Saluto Subdianos, Lectores , Cantores. Multis seculis Subdiaconatus non fuit sacros inter Ordines ; Presbyteratum & Diaconatum solos sacros Ordines Ecclesia primitiva agnovit , & Subdiaconatus primū inter sacros Ordines ascitus Constitutione Gregorii I. vel Urbani I. can. nullum. 28. dist. can. ante triennium. 31. dist. can. quia juxta. 5. qu. 6. cap. à multis , de etat. & qualit. præfic. cap. miramur. de servis non ordinand. Subdiaconatum primitus non fuisse sacrum Ordinem, variis argumentis probatur : primum est quod cùm Subdiaconus ordinatur , manuum impositionem non accipit , sed patenam & calicem inanes , de manu Episcopi ; urceolum verò cum aquamanili , & manutergio de manu Archidiaconi. Concil. Carth. 4. can. 5. Can. Subdiaconus 23. dist. Conc. Aquisgran. I. can. 6. quæ sunt propria instrumenta ministerii Subdiaconi ; & Subdiaconus depositus ubi restituitur , de manu Episcopi recipit patenam & calicem. Can. Episcopus. II. qu. 3. Secundum est , quod Chorepiscopis licebat ordinare Subdiaconos , Lectores , & Exorcistas , non Presbyteros & Diaconos. Concil. Antioch. can. 10. Leo. epist. 86. can. quamvis. 68. dist. Tertium additur quod Subdiaconis non licet sacrarium sive secretarium , quod Gratiæ δημόνιον , ingredi , vel uti Orario , quod est proprium Presbyterorum & Diaconorum. Conc. Laodicen. can. 21. & 22. Concil. Agath. can. 66. can. ministrum. can. non oportet 23. dist.

Subdiaconi officium est , ministrare Diaconis, eorum præceptis parere , oblationes à fidelibus suscipere , & Diaconis altari imponendas deferre. Can. Cleros. 21. dist. Ejusdem est calicem & patenam inanes ad altare deferre , & Diacono tradere , eique ministrare ; urceolum quoque & manutergium tenere ; Episcopo, Presbyteris , & Diaconis , pro lavandis ante altare manibus aquam præbere. Can. perlectis. 25. dist. Ivo Carnot. in serm. habito in Synod. de sacris Ordinib. alias Subdiaconis non licet attingere vasa dominica , d. can. non oportet. Hypodiaconorum etiam est tempore sacrorum fores Ecclesiæ observare , d. Can. ministrum. Cathecumenos & poenitentes introducere , & educere , ut docet Balsamo , in d. can. 21. Conc. Laodicen. Subdiaconorum munus est ministrare Diaconis ; unde dicuntur, ὑπηρέται , ministri , ut distinguantur à Diaconis , d. can. ministrum. Et ministerii causâ licuit Subdiaconis sanctuarium ingredi, Cedren. in Romano Lacapeno : Θεοφύλακτον ὁ Πατείαρχος ἀπέ-

περὶ ηλικιῶν χειροτονίας ἀπὸν τοῦ πατέρος προπεισθάμφρος, καὶ Σύγκλητον πελέοντα εἰς τὰ ἄντα μὲν τὸ τάγματος τῷ πατέρον. Theophilactum Patriarcha radit, ac Clericum facit, & Subdiaconum, ac Syncellum designat, cùm prius in sanctuarium intrasset cum ordine Subdiaconorum.

C A P U T . V I I .

Diaconorum gradus, & varia munia.

Sextus gradus est Diaconorum ascendendo ab inferioribus Ordinibus, qui descendendo ab Episcopis & Presbyteris sunt in tertio gradu. Optat. Milevit. lib. 1. *Quid commemorem laicos, qui tunc in Ecclesia nulla fuerunt dignitate sufficiunt? quid ministros plurimos, quid Diaconos in tertio, quid Presbyteros in secundo Sacerdotio constitutos?* Hoc censu Diaconi semper post Episcopos & Presbyteros enumerantur. Can. Apostolor. 68. 69. 70. εἰ τις Επίσκοπος, ή Πρεσβύτερος, ή Διάκονος. Idem Optatus lib. 2. Certa membra sua habet Ecclesia, Episcopos, Presbyteros, Diaconos, Ministros, & turbam fidelium: & idem eodem lib. Inveniunt Diaconos, Presbyteros, Episcopos, fecisti laicos. Diaconi ab Apostolis instituti, ut Christianis in commune vescentibus, mensis ministrarent, quo ipsi hoc onere soluti, verbi Dei prædicationi expeditius se darent, Act. Apostolor. 6. Unde ab Hebræis Diaconi nuncupati Azanitæ, id est adjutores, Epiphian. hæres. 30. art. II. καὶ Γερέων, οἱ Πρεσβύτεροι, ή Αζανῖτῶν τῷ πατρὶ ἀποῖς Διακόνων ἐφινεύομενοι ή ὑπερέται, Et Sacerdotes, ac Presbyteros & Azanitas: quo nomine Diaconos aut ministros appellant.

Scopum institutionis Diaconorum explanat Cyprian. ad Rogatian. epist. 69. Meminisse autem Diaconi debent, quoniam Apostolos, id est Episcopos, & Præpositos Dominus elegit: Diaconos autem post ascensum Domini in caelos Apostoli sibi constituerunt Episcopatus sui & Ecclesiæ ministros. Can. Dominus, 93. dist. & Ambros. in Lucam, lib. 7. cap. 9. Nam & Apostoli ne occuparentur studio dispensandi, ministros pauperibus ordinarunt, & ipsis cùm à Domino mitterentur, neminem in via salutare prescriptum est, nec quo benevolentiae displiceret officium, sed quo persequenda devotionis intentio plus placet.

Diaconi ab Apostolis septem ordinati. Hic numerus diu permanxit in Ecclesia Romana ; in aliis varius fuit pro voluntate Episcopi. Sozomen. lib. 7. cap. 19. Διάκονοι Ἡ τεῖχος Ρωμαϊκοῖς ἐπέν
νη ἢ πλείστους ἑπτά, οὐδὲ ὅμοιότερα τέλος τέλος Αποστόλων χρεω-
νθήντων, τεῖχος ἢ τεῖχος ἀλλοις διέφορος ὁ τύπον αειθνός. Diaconi apud Romanos hactenus non plures sunt, quam septem ad similitudinem eorum qui ab Apostolis ordinati fuerant; apud alios verò numerus horum varius est. Licet septenarius numerus Diaconorum etiam in magnis civitatibus, τὸν γενόντα, id est juxta institutum apostolicum restitutus sit. Conc. Neocesar. can. 15. can. Diaconi septem, 93. dist. Synod. 6. in Trull. can. 16. Aquisgran. can. 7.

Diaconi ab apostolis instituti ut mensis ministrarent; verum ex crescente multitudine fidelium, sublatâ mensarum communione, non desit Diaconorum officium, sed ad alia Ecclesiastica officia conversum. Diaconorum officium maximè versatur in ministerio sacrorum. Diaconi ministri Episcoporum, & Presbyterorum. Conc. Nic. can. 18. can. Pervenit 93 dist. Ignat. epist. ad Heronem Diaconum Antiochenum. μηδὲν ἄνδος τῶν Εἰποκόπων περιέσται, ἵερεῖς γὰρ οἱ ἄνδοι σὺν ᾧ Διάκονος τῶν ἱερέων; ἐκεῖνοι βαπτίζεσθαι, ἵερεῖς, χριστεῖς χριστεῖσθαι, σὺν ᾧ ἀντοῖς Διακονεῖς. Nihil sine Episcopis operare, sacerdotes enim sunt, tu autem Diaconus sacerdotum: illi baptizant sacrificant, manus imponunt; tu autem ipsis ministras. Diaconorum officium est assistere, ac ministrare sacerdoti sacrificanti, can. perlectis 25. dist. Dionys. de Hierarch. Ecclesiastic. cap. 3. οἱ Ἰησοῦς λεγεῖται διδυμούστεροι οὐν τοῖς ἱεροῦσιν, ἐπὶ τῇ θείᾳ θυσιαστεῖς αρετέσσιν τὸν ἀρτον, Καὶ τὸ ἑυλογίας ποτύσιον. Electi porro ex ordine eo qui ministrat, cum sacerdotibus in divino altari proponunt sacram panem, & benedictionis calicem. Auctor Constitut. apostolicar. libr. 2. cap. 57. οἱ ὁ Διάκονοι μὲν τὴν αρεστευχὴν οἱ μὲν τὴν αρεστορεῖ τῆς δικαιεσίας σχολαζόντες σαν ὑπηρέτωρος ὡς τῇ κοινῷ σώματι μὴ φόβος, &c. Propterea Laurentius Diaconus Sextum properantem ad Martyrium sic affatus apud Ambros. de offic. libr. 1. cap. 41. Quò Sacerdos sancte sine Diacono properas? numquam sacrificium sine ministro offerre consueveras, cui commisisti dominici sanguinis conservationem, cui consummandorum consortium sacramentorum, huic consortium tui sanguinis negas. In ipso sacrificio Diaconus Episcopo & Presbyteris aquam porrigit lavandis manibus, Cyrill. Hierosolymit. Cateches. 5. ἐωσφάτε τοινὶ τὸ Διάκονον τὸν νηστεῖαν στόδντα τὸν ἱερέα, Καὶ τὰς κονλάς τὸ θυσιαστεῖον τὸ Θεῖον Πρεσβυτέροις. Vidisti igitur Diaconum aquam lavandis manibus porrigitem Sacerdoti, & illis qui circum altare Dei stant Presbyteris.

Diacconi

Diaconi circumstant Episcopum sacrificantem, tenentes flabella ad arcendas muscas, & ventulum faciendum Pontifici. Auctor Constitut. Apostolic. lib. 8. cap. 12. Δύο δὲ διάκονοι ἔχειν απέργου τῶν μέσην τῷ θυσιαστεῖ πατέρωσαν ἐξ υμένων λεπτῶν ριπίδιον, ἢ πλευρὴν τῶν νοσοῦντων ὡδόντων, καὶ ἵψειν διποσσεῖτοσαν τὰ μικρὰ τῶν υπαμένων ζώων, ὅπως ἀν μη ἐγχίνπων), εἰς τὴν κύπελλα. Duo verò Diaconi ex utraque parte altaris teneant flabella ex tenuibus membranis, aut ex pennis pavonis, aut ex linteo, ut parva animalia volitantia abigant, nè in calicem incident. Jo. Moschus in Limonar. cap. 151. Καὶ τῶν διακόνων μηχλισάντων τὸ θυσιαστεῖον ἤρξατο, ὁ Επίσκοπος τῆς ἀγίας ἀναφορῆς. Et paulò post: πλίντων διάκονον τὸν πατέροντα τὸ ριπίδιον διόσησον ἐν τῇ ἀγίᾳ θυσιαστεῖ. Diaconis altare circumdantibus, cœpit Episcopus sanctam Missam. Diaconum illum prope me assistentem, qui flabellum tenet, ab altari remove. Et idem, cap. 196. de pueris Apamensiis qui per ludum sacrum faciebant, ē quibus duo velut Diaconi Presbytero assistebant, καὶ παρίσανται ὁ μὲν ᾧς Πρεσβύτερος, οἱ δὲ ᾧς διάκονοι ἑνδεν, καὶ ἑνδεν, καὶ ὁ μὲν τοὺς πρεσβοριδίους ἔλεγεν, οἱ δὲ τοὺς φανιολοις ἔρριπτεν. Assistuntque unius quidem ut Presbyter, duo verò alijs hinc & inde, ut Diaconi; & ille quidem sanctæ oblationis verba dicebat: illi verò fasciolis pro flabellis auram faciebant. Diaconi dum sacra peraguntur, alii observant fores Sanctuarii, Ignat. epist. ad Antiochenos: ἀσπάζονται τοὺς φρεράς τῆς ἀγίων πυλώνων, τὰς ἐν Χειρῷ διάκονες. Saluto custodes sanctarum portarum, existentes in Christo Diaconos. Alii fores Ecclesiarum, nimis rūas quibus viri egrediuntur; Hypodiaconi enim adstant ad fores quibus mulierēs egrediuntur. Auctor Constitut. Apostolicar. lib. 8. cap. 11. οἱ δὲ διάκονοι ισάθωσεν εἰς τὰς τῶν αρδεῶν θύεσι, καὶ οἱ θεοδιάκονοι εἰς τὰς τῶν γυναικῶν. Diaconi autem stent ad januas, quibus viri ingrediuntur, & Hypodiaconi ad januas quibus mulieres.

Diaconi etiam munus est Evangelium legere. Can. perfectis, 25. dist. can. in sancta. 92. dist. Auctor. Constitut. Apostolic. lib. 2. cap. 57. οὐδὲ μὴ ταῦτα διάκονος, ἢ Πρεσβύτερος αὐτονομέτα τὰ διαγέλια. Postea diaconus aut Presbyter evangelia legat. Hieronym. in Sabinianum Diaconum. Exanguis, marcidus, pallidus, ut suspicio ne omni careres, Evangelium Christi quasi diaconus lectitabas. Joan. Chrysost. de divers. utriusque testam. loc. serm. de Circo. τὰ διάκονος αὐτοῖσιν μέλλοντες τὸ τὰ διαγέλια πετεῖθεντα, πάντες αὐτοὺς ατενίζομεν υπουργούς παρέχοντες. Diacono jam quatuor Evangelij fores aperturo omnes in ipsum intuemur, silentium presentes. Greg. Turon. lib. 8. cap. 4. Procedente Diacono cum sancto Evangeliorum libro, nuncius Regi

advenit, unaque vox fuit pronunciantis lectionem Evangelicam, ac nuncij dicentis, *Filius natus est tibi, &c.* Diaconi habitu Sigismundum Imper. Romæ in basilica sancti Petri Pontifice Missam celebrante, Evangelium legisse refert Alanus Quadrigarius scriptor vernaculus, in vita Caroli VII. ad ann. 1437. *Le lendemain vint l'Empereur à la Messe à saint Pierre de Rome, & le Pape chanta la Messe, & l'Empereur dit l'Evangile en habit de Diacon.* Quâ religione legeretur Evangelium si scire amas, non prius Diaconus legebat Evangelium quâ lotis manibus. Joan. Chrysost. Homil. 7. ad Populum Antioch. *Kαὶ εἰ μὴ διαγέλλον κατασχεῖν οὐκεῖ τὰς χεῖρας ὅπου φάρμακος, μὴ πολλῆς τῆς αἰδήσεως, καὶ τῆς διληξείας εἰπέτων, καὶ δεδομένης κατέχεταις.* Et si Evangelium quidem capere oporteat, manibus lotis & cum multa reverentia, & cum religione tremens & timens sumis. Pari religione usi juraturi super sacrosanctis Evangeliiis. Ambros. in Psalm. 61. *Juravit nè pejeraret, lavit manus cum Evangelium tangeret, ne quid deesset exemplo.* Diaconi etiam est populo indicere preces, jubente Episcopo. Socrat. lib. 8. cap. 2. *Καὶ οὐεστάξας διγκένω προύξαι Διχλῶ, ἀνθις φαλμόν λέγεται παρεσκευαστε.* Dat mandatum diacono ut preces populo prædicaret, psalmum recitare jubet. Augustin. epist. 119. *Quando autem non est tempus cum in Ecclesia fratres congregantur sancta cantandi, nisi cum legitur, aut disputatur, aut antisistes claram voce deprecantur, aut communis oratio voce diaconi indicitur.* Diaconus indicit preces pro defunctis. Joan. Chrysostom. in Acta Apostolor. Homil. 21. *Οὐκ ἀπλῶς οὐ Διάκονος βοᾶ, ἵνα τῶν ἐν Χειρῶ πενομαρμάρων καὶ τῶν τὰς μυέλας ἵνα ἀντῶν ἐπιτελυμένων, γάρ οὐ Διάκονος ἐστιν οὐ ταῦτα ἀφίει τέλον φωνὴν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα, τὸ ἄγιον, τὸ δὲ χάρισμα λέγω.* Non simpliciter diaconus clamat pro his qui defuncti sunt in Christo, & pro his qui illorum memoriam faciunt; non diaconus est qui italem illam vocem emittit; sed *Spiritus non sanctus, inquam, sed donum.*

Præter lectionem Evangelii, Diaconus ad Missam Psalmum decantat: Athanas. apolog. 1. de fuga. *καθεδεῖς ἐπὶ τῇ θεέντε καθέξετον τὸ μὲν Διάκονον αὐτονόμῳ φαλμῷ.* Sedens in cathedra, iussi Diaconum Psalmum recitare. Gregor. Tur. libr. 8. cap. 13. *Interea post medium prandii peractum jubet Rex, ut Diaconum nostrum, qui ante diem ad missas Psalmum responsorium dixerat, canere juberem.* In ipso sacrificio missæ, Diaconus preces Deo offert pro plebe. Joan. Chrysostom. Homil. 14. in epist. ad Roman. *τὰς ηγένεται σύμβολον ἐστὶν οὐ Διάκονος, τὰς ἵνα τὴν δῆμον αὐτοφεύγον Διχλάς.* Cujus & nunc signum Diaconus est, pro populo preces Deo offerens. Et hoc est quod dicitur in d. can. perlectis ad Diaconum pertinere officium

precum. Ad Diaconum quoque pertinet recitatio nominum, d. can. perlectis, id est Diaconus in missa solemini recitat nomina offerentium dona. Hieronym. in Ezechiel. libr. 6. cap. 18. *P*ubliceque Diaconus in Ecclesiis recitet offerentium nomina, tantum offert ille, tantum ille pollicitus est. Orationis causâ, ne turbetur sacrificium, Diaconi silentium indicunt. Auctor Constit. Apostolicar. libr. 8. cap. II. Καὶ ἀλλοι Διάκονοι πεπατέσθωσαν, οὐ σκοπείσθωσαν τὰς αὔδησας, οὐ τὰς γνωμάς, ὅπως μὴ δορυφός τις γένηται, οὐ μὴ π's νόσον, οὐ φυγεῖσαν οὐ τυχόν. Alii Item Diaconi deambulent, & contemplentur viros & mulieres ne quis fiat strepitus, ne quis mitus faciat, aut missitet, aut dormitet. Synes. epist. 67. κατασηγάγοντων ᾧ τῷ ιερούνυπον, εἰς δρῦν ἀντοῖς ἀπετελόπτουσεν οὐ βοὴν. Cūm autem sacri precones audientiam facerent, desit in fletum clamor. Gregor. Turronens. libr. 7. cap. 8. Unde factum est ut quadam die Dominica, postquam Diaconus silentium populis, ut missæ auscultarentur indixit. Sub oblationem Eucharistiaæ Diaconus altâ voce clamat, Sursum corda haberi ad Deum. d. can. perlectis. Joan. Chrysostom. Homil. 29. ad Antiochenos. καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ πατρὸς παρενελένθες τῷ Διάκονον, ἀπασι οὐ λέγειν ὅρθι τῶν καλῶν, οὐ ἀπλῶς, οὐδὲ εἰκῇ νεομορθεῖται. Haud enim illa Diaconi exhortatio, sic omnes alloquentis, Erecti stemus honestè, frustra instituta est. Et idem in acta Apostolor. homil. 19. ποιὸς Διάκονος ἔσπειρ οὐ Διάκονος μέγασσον, οὐ λέγων περίσσωμεν, οὐ τῷ πολλάκις. Communis Diaconus stat, Diaconus alta voce clamans & dicens, Attendamus; & sèpius illam vocem clamans. Idem Diaconus in sacra Synaxi subinde clamat, Alii alios noscite. Joann. Chrysost. homil. 34. ad Antiochenos. Οὐκ ὑεῖτε ἐπὶ τῷ μυστεῖων τῷ βοῶι συνεχῶς οὐ Διάκονος, ἐπιγινώσκετε ἀλλήλους, πῶς υἱὸν ἡγχειρίζετε τὸν ἀνεῖσθε τῷ ἀδελφῶν υἱῷ ἐξέτασον. Non attenditis quid in sacra Synaxi, Diaconus subinde clamet, Alij alios noscite, quomodo in fratres studiosè inquirendi manum vobis porrigit. Idem ante oblationem Eucharistiaæ arcet Catechumenos, & pœnitentes, clamans ne quis è Catechumenis, vel pœnitentibus. Joann. Chrysostom. de divers. utriusq. testam. loc. serm. in parabolam de filio prodigo. de Diaconis: οὐ ἐν τῇ Εἰκασίᾳ πεπατέσθωτον οὐ βοῶντων, μὴ τις τῶν πατηχθερῶν, μὴ τις τῶν μὴ ἐδίοντων, μὴ τις τῶν κατασκόπων, &c. Et qui in Ecclesia discurrunt clamantque, ne quis ex Catechumenis, ne quis eorum qui non edunt, ne quis ex exploratibus. Idem auctor Constit. Apostolicar. libr. 8. cap. 12. Εὐθὺς οὐ Διάκονος λέγει μὴ τις τῶν πατηχθερῶν, μὴ τις απεραρδίων, μὴ τις τῶν ἀπίστων, μὴ τις τῶν ἐπερεψόζων, οἱ τὼν περιττῶν δύκλων ἐνχό μηνος περιέλθετε. Statim editat Diaconus: Ne quis ex Catechumenis, ne quis ex audientibus id est

pænitentibus, ne quis ex infidelibus, nè quis ex hereticis, qui primam precationem fecisti exite. Diaconus etiam excommunicatos ejicit limine Ecclesie, tum pro eisdem orat. Idem libr. 2. cap. 16. Idem ḥ σὸν τὸν ἡμέρην τὰ πιεστιθεῖς κέλσον ἀπὸν ἔξω Ελησταῖς, καὶ ἔξηλθόντι αὐτῷ πιεστιθεσσαν ὁ Διάκονος, ηγέτης κατεσχετασαν ἀπὸν ἔξω τῆς Εκκλησίας, ηγέτης εἰσελθόντες ἐνθεῦτες σε ἐφεράσσουσιν. Cum verò deliquisse videris, jube ejici foras acerbè ferens, de quo ejecto doleant item Diaconi qui cum obseruent & extra Ecclesiam contineant, iidemque in Ecclesiam postea ingressi pro eo rogent.

Diaconorum munus est in solemnibus festis Arcam Domini, & reliquias Sanctorum ante Episcopum gestare, explosa pravâ consuetudine, quæ subrepserat ut Episcopi in festis Martyrum solenni pompa reliquiis collo appensis per Diaconos in sella deportarentur. Synod. Brachar. III. can. 3. Agnovimus quosdam de Episcopis, quod in solemnitatibus Martyrum ad Ecclesiam progressuri, reliquias collo suo imponant, ut majoris fastus apud homines gloriâ intumescant, quasi ipsi sint reliquiarum arca; Levitæ albis induiti in sellulis eos deportent, quæ detestanda presumptio abrogari per omnia debet, nè sub sanctitatis specie simulata, vanitas sola prævaleat, si modum suum uniuscujusque ordinis reverentia non agnoscat: Et ideo antiqua in hac parte & solennis consuetudo servabitur, ut in festis quibusque diebus Arcam Domini, cum reliquiis, non Episcopi, sed Levitæ in humeris gestent, quibus & in veteri lege onus idem impositum novimus esse preceptum. Hinc Diaconi non ordinabantur sine titulo, id est cum ordinabantur, instituebantur in certa Ecclesia, ut Presbytero adessent. Gregor. Nazian. epist. 205. οὐδὲν δὲν ὁ βαῦνος Καρυπός, οὐδὲν Γλυκέριος ἐχεστῶν μὴν παρὰ ἡμῖν τῆς καθ' ἐννέατης Εκκλησίας Διάκονος, οὓς καὶ τῷ Πρεσβύτερῳ διακονήσων, Καὶ τῇ ἑργασίᾳ Εκκλησίας ἐπιμελήσομεν. Hic igitur gravis, ac venerandus noster Glycerius Cyrenensis quidem Ecclesia Diaconus, à nobis creatus est; ut & Presbytero ministraret, & opus Ecclesiae curaret.

C A P U T V I I I .

Varia munia Diaconorum.

DIACONORUM officium est, non modo Evāngelium legere, sed & prædicare. Conc. Ancyran. can. 2. can. perlectis. 25. dist. Ignat. epist. ad Philadelph. ἡσὶ δὲ φίλων τῶν Διακόνων, ὃς εἰναι λόγῳ Θεῷ υπηρετεῖ. De Philone autem Diacono qui & nunc in verbo Dei ministrat. Samaritas ad fidem perduxit Philippus unus è septem Diaconis. Act. Apost. 6. Augustin. in Joann. cap. 6. Ibi legimus multos credidisse in Samaria per prædicationem Philippi; intelligitur autem sive unus ex Apostolis, sive ex Diaconis, quia septem ibi Diaconos legimus ordinatos, inter quos est etiam nomen Philippi. Et Stephanus apud Judæos verbum Dei prædicans, primus martyrii palmam adeptus est. Act. 5. Et Origenes adhuc Diaconus sacras litteras in Ecclesia docere cœpit annuentibus Episcopis. Euseb. libr. 6. cap. 13. Prædicationis verò partes ita divisiæ fuere inter Episcopos, Presbyteros & Diaconos, ut ad Episcopos pertineret doctrina fidei, ad Presbyteros morum, ad Diaconos disciplinæ, ex epist. Clem. III. can. audire. 25. dist. & Diaconus orarium gestat in sinistro humero, propterea quod orat, id est prædicat. Conc. Tolet. 4. can. 39. can. Unum. 25. dist. Præsente Meletio Episcopo Antiochiae in Diaconatu elegantissimas conciones habuit Joann. Chrysostomus. Ipsum etiam Gregorium. I. adhuc Diaconum prædicasse testatur Joannes Diaconus ejus vit. libr. 1. cap. 41. & Diaconos à prædicatione ad cantandi officium transferri vetuit ipse Gregor. libr. 4. epist. 88. In sancta Romana Ecclesia dudum consuetudo est valde reprehensibilis exorta, ut quidam ad sacri altaris ministerium cantores elegantur, & in Diaconatus ordine constituti, modulationi vocis inserviant, quos ad prædicationis officium, & eleemosynarum studium vacare congruebat. Can. in sancta 92. dist. In Gallia solis Presbyteris jus fuit prædicandi, & Diaconis, absente Presbytero, homilias Patrum recitandi. Concil. Vaisonense. 2. can. 2. Hoc etiam pro adficatione omnium Ecclesiarum, & pro utilitate totius populi nobis placuit, ut non solum in civitatibus, sed etiam in omnibus Parochiis, verbum faciendi daremus Presbyteriis potestatem.

ita ut si Presbyter aliquà infirmitate prohibente , per se ipsum non potuerit predicare , sanctorum Patrum homiliae à Diaconibus recitentur , &c.

Diaconis quoque permisum est baptizare , non sine Episcopi , vel Presbyteri auctoritate , nisi absente Episcopo , vel Presbytero . Can. Diaconos . 93. dist. can. constat. de Consecrat. dist. 4. Concil. Aquisgran. can. 7. Tertull. de Baptism. cap. 17. *Dandi quidem habet ius summus sacerdos , qui est Episcopus , debinc Presbyteri & Diaconi ; non tamen sine Episcopi auctoritate propter Ecclesie honorem , quo salvo salva pax est ; alioquin etiam Laicis jus est.* Et ita intelligendus Hieronym. ad Luciferian. *Non quidem abnuo hanc esse Ecclesiarum consuetudinem , ut ad eos qui longè in minoribus Urbibus per Presbyteros & Diaconos baptizati sunt , Episcopus ad invocationem sancti Spiritus , manum impositurus excurrat.* Et Cyrill. Hierosolymit. Cateches. 17. καὶ ἦ τὸν πατέρεν τὴν βαπτίσματος , ὅταν ἀργεῖται , ἐπ τῶν Επισκόπων , ἢ Πρεσβυτέρων , ἢ Διακόνων . Tempore enim baptismatis , cùm ad Episcopum accedis , aut Presbyterum , aut Diaconum . Episcopi aut Presbyteri est baptisare , Diaconi verò masculos è sacro fonte suscipere , Diaconæ fœminas , ut consultatur pudori sexus . Auctor Constit. Apostolic. lib. 3. cap. 16. Καὶ τὸν μὴ ἀνδρα ψωδεγέθω ὁ Διάκονος , τινὶ δὲ γυναικὶ Διάκονος , ὅπως σεμνοτερηπώς ἢ μετάδοσις τῆς αὐτοίς σφραγίδος γένηται . Ac virum quidem suscipiat Diaconus , mulierem verò diaconissa , ut honestè & à quibus decet fiat signum in fructum .

Diaconorum munera fuit etiam Eucharistiam ministrare , & præbere Laicis absente Presbytero . Concil Nicæn. Can. 18. Conc. Carth. 4. can. 38. pervenit. can. præsentē, can. 95. dist. Justin. Mart. apologeticus . Εὐχαριστίαν δὲ τὴν ἀργεῖταις δὲ επιβαφημέναν παντὸς τε λαζ , οἱ παλαιμύροι παρ ἡμῖν Διάκονοι διδάσκου ἐκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν , διό τὴν δικαιουντές αἴρεται , καὶ διὰς , καὶ Τίς & παρθενοφέρεται . Presidens verò postquam gratiarum actionem perfecit , & populus universus appreciatione lata eam comprobavit ; diaconi distribuant unicuique presentium , ut participet eum in quo gratiae acte sunt , panem , vinum & aquam , & absentibus præferunt . Cyprian. de lapsis : *Ubi verò solemnibus adimpletis , calicem diaconus offerre presentibus cœpit , & accipientibus ceteris locus ejus advenit.* Et mox : *Persistit tamen Diaconus , & reluctanti licet , de sacramento calicis infudit.* Augustin. de divers. serm. 43. *Quām gloria est enim , & quām virtutum quasi florum varietate distincta Laurentii sit corona , testis est Roma , ubi Diaconi gerebat officium , ubi sacrum Christi sanguinem ministravit , ibi pro Christi nomine suum sanguinem fudit.* Et

hocce officio functi sunt Diaconi in Gallia. Gregor. Turonens. de Miracul. libr. 1. cap. 86. *Leēta igitur passione cum reliquis Lectionibus, quas canon sacerdotalis invexit, tempus ad sacrificium offerendum advenit, acceptaque turre Diaconus, in qua ministerium Dominici corporis habebatur, ferre cœpit ad ostium, &c.* Dixi absente Presbytero, id enim non licuit Diaconis præsente Presbytero. Concil. Arelat. 2. can. 15. *In secretario diacono inter Presbyteros sedere non licet, vel Corpus Christi præsente Presbytero tradere non presumat, &c.* Diaconus non habet ea quæ ad Sacerdotium pertinent, sed quæ ad ministerium tantum; Diaconis fas non est ministrare, id est corpus Christi conficere. Concil. Agathens. can. 44. can. ministrare, & ibi gloss. 26. qu. 6. Auctor Constit. Apostolic. libr. 8. cap. ult. ἐπεὶ γὰρ Διακόνων ἀεροφέρου θυσίαν δεμιτὸν, ἢ βαπτίζειν ἢ διλογίαν μητεῖν, ἢ μεγάλως ποιεῖθαι. Neque enim fas est Diacono sacrificium offerre, aut baptizare, aut benedictionem sive parvam, sive magnam facere. Diaconi vetantur hic baptizare; sed hoc intelligendum, sine Episcopi vel Presbyteri auctoritate, ut supradictum. Iisdem vetitum majorem vel minorem benedictionem fundere super plebem, quia jus benedictionis proprium est Episcopi vel Presbyteri.

C A P U T I X.

*Varia munia Diaconorum. Vester eorum, Dalmatica, Orarium,
Alba, Campagi, Calcei, Mappulæ,*

PRÆTER ministerium sacrorum, ad Diaconos pertinet cura viduarum, orphanorum & pauperum. Aet. Apostol. 6. Viduae, sc. quæ erant in matricula Ecclesiæ, parebant non modo Episcopis & Presbyteris, verum etiam Diaconis. Auctor Constitut. Apostolic. libr. 3. cap. 7. Σεμναὶ δὲ διὰ τὰς χήρας, πτωχούεις τοῖς Ἐπισκόποις, καὶ τοῖς Πρεσβυτέρεσι, καὶ τοῖς Διακόνοις. Viduas igitur oportet esse honestas, obedientes Episcopis, Presbyteris, Diaconis. Ad eosdem spectat cura peregrinorum. Can. Diaconi 93. Diaconorum ita propria fuit cura pauperum, ut variæ constitutaæ sint Diaconiae in urbe, & aliis locis, ubi Ecclesia Romana patrimonia possidebat, quæ præpositum habebant subdiaconum quipascebant pauperes. Gregor. lib. 8. epist. 20. Fertur itaque quod

annomas, atque consuetudines Diaconiae quæ Neapoli exhibetur eminentia vestra substrinxerit. Anastas. in Stephano III. Nam & foris muros hujus civitatis Romanæ, secus Basilikam Beati Petri Apostoli, duo fecit Xenodochia, quæ & sociavit Venerabilibus Diaconiis illic foris existentibus perenniter permanere, id est Diaconie sanctæ Dei Genitricis, & Beati Sylvestri.

Diaconorum electio fuit penes Pontificem tantaque fuit eorumdem fides, ut omnino immunes essent à reddendis rationibus. Gregor. lib. 9. epist. 24. Quia igitur te foannem mensis pauperum, & exhibende diaconie eligimus præponendum, ne qua tibi ex hac administratione nascatur dubietas, hac te munitione prospexitus fulcendum, constituentes ut de hoc quod ad mensas pauperum vel diaconie exhibitione percepisti, sive subinde percepis erogandum nulli unquam hominum quolibet modo seu ingenio, cogaris ponere rationem, vel aliquam debeas molestian sustinere.

Diaconi etiam curabant Martyres, pro fide in custodia detentos. Cyprianus epist. II. Sicut in præteritum semper sub antecessoribus nostris factum est, ut diaconi ad carcerem commeantes, Martyrum desideria, consiliis suis & scripturarum preceptis gubernarent. Iidem alimenta diurna ipsis subministrabant. Acta Perpetuae, & Felicitatis Martyrum; quæ nuper dono accepi à R. P. Petro Possino, Presbytero Societatis Jesu, Viro eruditissimo, & amicissimo. Ibi tunc Tertius & Pomponius benedicti Diaconi, qui nobis ministrabant. Synod. Carthag. 4. can. 43. De Christiano Catholicō, qui pro Catholicā fide tribulationem patitur, etiam & per Diaconum ei vietus administretur. Eo nomine absens damnatus Cacilianus in Pseudo-Concilio Donatistarum, quod adhuc Diaconus martyribus in custodia positis alimoniam ministrari vetuisse diceretur. August. in breviculo Collat. Et recitatum est à Donatistis Concilium fermè septuaginta Episcoporum, contra Cacilianum apud Carthaginem factum, ubi eum absentem damnaverant: quia cum esset Diaconus viatum afferri martyribus in custodia constitutis prohibuisse dicebatur.

Diaconi semper sunt infra obsequio Episcopi. Olim Diaconi solebant praire Episcopum cum procederet in publicum. Pallad. in vita Chrysostom. cap. 2. Porro ista imperante piissimo Imperatore, noctis initio Episcoporum factione gerebantur, qui exercitus duces Diaconorum vice secum habere previos non erubescabant: Propterea sine Diacono Episcopum esse non posse ait Epiphan. Hæref. 77. ἀντὶ Διακόνων ἐπίσκοπον ἀδύνατον. Olimque septem Diaconi solebant custodire Episcopum prædicantem. Can. Diaconi 93. dist. Diaconi sunt

sunt oculi Episcopi oberrantes & circumlustrantes omnes actus Ecclesiæ , & perscrutantes proximos præcipitio , id est peccato, ut referant hæc ad Episcopum. Can. Diaconi. ead. dist. Diaconi sunt nuncii & præcones Episcopi. Hieronym. in cap. 13. Esaiæ, in prologo. *Hoc autem anno misisti filium nostrum Heraclium Diaconum, qui me manu conserta in jus vocaret, & promissum per menta exigeret.* Augustin. libr. contr. Donatist. post Collat. cap. 1. Primianus hoc scriptum magistratui Carthaginis dedit, & à Diacono dicendum apud aëta mandavit. Et idem eodem libr. cap. 12. *Et recitaverunt etiam alia gesta, ubi Melchiadem legebatur mississe Diaconos, cum litteris Maxentii Imperatoris, & prefecti Praetorii, ad prefectum urbis, ut reciperen loca, que fuerant à Christianis tempore persecutionis ablata.* Alexandriæ commota quæstione inter Martyres, an Lapsi tempore persecutionis ad poenitentiam recipiendi essent, divisis sententiis Meletio & suis repugnantibus, contrà Petro Archiepiscopo inclinante in mitiorem sententiam, Petrus Archiepiscopus in medio carcere, lodice, quod est pallij genus, expanso, per Diaconum proclamari jussit, ut secum sentientes ad se venirent, qui vero cum Meletio ad Meletium. Epiphan. hæres. 68. In Conciliis Diaconi adstitere Episcopis; in Concilio Nicæno , Alexandro Episcopo adfuit Athanasius Diaconus Ecclesiæ Alexandrinæ , & singulari cum laude certavit cum Ariani. Socrat. libr. 2. cap. 5. Sozomen. libr. 2. cap. 16. & in Conciliis quandoque Episcopi subscripte per Diaconum, vel Lectorem, ut in Concilio Seleuciensi. Socrat. libr. 2. cap. 31. οὐ πέγε αφον δι ταῦτα διπλάσιαν πνῶν παρέγραψεν καὶ Διάκονοι. Subscripterunt autem pro his qui desiderabantur, eorum Lectores & Diaconi, ibi tum presentes.

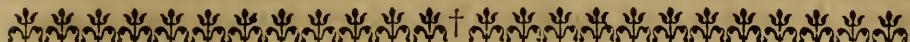
Diaconi, ut omnes eorum partes persequamur, inferiores Presbyteris sunt in tertio gradu ; obsequium & reverentiam debent Presbyteris, can. à Subdiacono. 93. dist. Ne Diaconi confedeant in medio Presbyterorum vetuit Conc. Nicen. can. 18. can. pervenit. ead. dist. Conc. Arelatenf. 2. can. 15. In Secretario Diacono inter Presbyteros sedere non liceat. Non oportet Diaconos præsente Presbtero sedere injussu Presbyteri. Concil. Laodicen. can. 20. Synod. 6. in Trull. can. 7. can. Oportet. can. præcipimus. 93. dist. Presbyter sedet, stat Diaconus. Joan. Chrysostom: in Matth. Homil. 29. ἀλλ' οὐ καθηται ὁ Πρεσβύτερος, ἀλλ' οὐ τίσσεται ὁ Διάκονος, ποιῶν, καὶ ταλαιπωρέμενος. Causâ tui Presbyter sedet, causâ tui rectus stat diaconus laboribus & afflictione affectus. Auctor quæst. utriusq. testament. Quamquam Romana Ecclesiæ diaconi modico inveretur

diores videantur, sedendi tamen dignitatem in Ecclesia non presumunt.

Diaconorum vestis Dalmatica, Can. communis. 23. dist. can. de jejunio. 76. Dalmaticam Diaconorum tunicam sine manicis agnoscit Ammian. libr. 14. Pectoralem tuniculam sine manicis textam, Maras quidam nomine indutus est, ut appellant Christiani diaconus. Paschasi Diaconi dalmaticam ejus feretro impositam, insigni miraculo, nimirum curatione energumeni, claram commemorat. Greg. I. dialog. lib. 3. cap. 40. Hic itaque cum temporibus Symmachii Apostolicae sedis presulis esset defunctus, ejus dalmaticam feretro superpositam, demoniacus tetigit, statimque sanatus est. Dalmatica fuit propria vestis Diaconorum Ecclesiae Romanae, ex privilegio Symmachii, in gratiam Cæsarii Arelatensis Episcopi concesso. Eâ usi sunt Diaconi Arelatensi. Cyprian. in vita Cæsarii apud Surium August. 27. Atque ipse etiam Pontifex Symmachus preclara ejus meritorum dignatione permotus, non solum eum verissime Metropolitani honore preditum voluit, sed etiam speciali quodam privilegio, pallii usum ei permisit, & Diaconos ejus perinde ut Romanae Ecclesiae Diaconos Dalmaticis uti voluit.

Præter dalmaticam, Diaconorum ornamenta Orarium, id est stola quæ sinistro humero gestatur, & alba, id est linea talaris. Can. Unum orarium. 25. dist. can. Diaconus. 93. dist. Orarium est linea stola, signaculum humilitatis Christi, qui discipulorum pedes lavit, & tersit. Isidor. Pelusiot. libr. 1. epist. 136. Ή δόρν μή τοι λατεργύσον, εν τοῖς αγίοις οἱ Διάκονοι, τέλος τῆς πνεύματος ταπεινωσιν φέρεται τοῖς πόδας τῷ μαθήτευ, καὶ ἐκμετέχεται. Linteum illud cum quo Diaconi in sanctis mysteriis munus suum obeunt, nobis in memoriam redigit humilitatem Domini, qui discipulorum pedes lavit & tersit. Angelorum alis idem assimilat Jo. Chrysost. de divers. utriusque testam. loc. serm. in parabol. de filio prodigo. Καὶ μεμημένοι τῷ φρυκτῶν μυστεῖσιν, τῷ λειτυργῶν τῆς Θείας ἵερωριας τῶν μιμεμένων τὰς πόνους αγέλων πλευραῖς, ταῖς λεπταῖς ἐδόναις, ταῖς ἐπὶ τῷ αειτερῷ ωμοῖς κειμέναις. Et recordamini tremendorum mysteriorum, ac ministrorum sacri officii, imitantium Angelorum alas, tenuibus suis lineis velis, quæ sinistris humeris insident. Diaconus Albâ utitur tempore oblationis, & Lectionis Evangelii. can. Diaconum. 93. dist. Diaconus ubi depositus restituitur, recipit Orarium & Albam. can. Episcopus aut Presbyter. 11. qu. 3. Diaconorum Calcei campagi. Can. pervenit. 93. dist. Cujac. 21. obs. 28. Mappulis etiam utuntur Diaconi Ecclesiae Romanæ, quarum usum Clericis Ravennatibus prohibitus est à Gregorio I. Can. illud. 93. dist. Si quid sint mappulae, linteola linea, ut indicat idem

Gregor. dialogor. libr. 2. cap. 19. Sed is qui missus fuerat Monachus post admonitionem factam à sanctimonialibus fæminis rogatus Mappulas accepit, sibique eas abscondit in sinu. Et paulò post: Numquid ego illic præsens non eram, quando ab ancillis Dei mappulas accepisti, tibique eas in sinu misisti?

C A P U T X.

Archidiaconi dignitas, & munia.

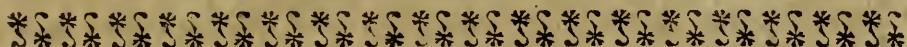
DIACONI suum habuere præsidem ejusdem ordinis, qui dictus est Archidiaconus; quod nomen primitus memoriâ celebratum in Concil. Nicæno Arabic. can. 57. Idem prior Diaconorum dictus est cap. 1. de scrutin. in ord. faciend. Diaconus Cardinalis in Ecclesia Romana, Can. à Subdiacono. 93. dist. Archidiaconus præfuit Diaconis, Subdiaconis & aliis inferioribus Clericis. Can. perlectis. 25. dist. cap. ad hæc, de offic. Archidiac. Propterea ad Archidiaconum spectabat Clericorum ordinandorum institutio, examinatio & præsentatio. Conc. Nicæn. Arabic. can. 60. Conc. Carth. 4. can. 9. Can. Ostiarius, 23. dist. Hoc jure in Synodo Sueffionensi judicatum ordinationem Harduini Presbyteri factam per Lupum Catalaunensem Episcopum, ratam esse, quod facta esset vacante Rhemensi Ecclesia, ad præsentationem Archidiaconi Rhemensis. Flodoard. libr. 3. Rhemensi Hist. cap. 11. Nec siebat ordinatio Diaconi & Presbyteri sine testimonio Archidiaconi, quod vocant scrutinium, cap. 1. de scrutin. in ordin. faciend. Hieronym. ad Evagr. Can. legimus, 93. dist. *Sed dicas quomodo Romæ ad testimonium Diaconi Presbyter ordinatur.* Ob id si quis invitus ab Episcopo ordinaretur, Archidiaconus tanquam reatus conscius, decem libras auri poenæ nomine jubetur inferre ordinato, ex Nov. Major. de Episcopali judic. Hinc & Lucium Archidiaconum quod ordinationes in quæstu duceret, avaritiæ & sordium perstringit Isidorus Pelusiota, lib. 1. epist. 29. Imò Archidiaconus est quasi administer ordinationis Subdiaconorum, & inferiorum Clericorum; inde Subdiaconus & alii minores cùm ordinantur ab Episcopo, insignia & ornamenta sui Ordinis accipiunt ab Archidiacono. Can. Subdiaconus, can. Acolythus. Can. Ostiarius. 23. dist. & apud

Amalarium libr. i. cap. 7. & ii. Et Diaconum non ordinari ab Episcopo nisi praesente Archidiacono, veluti confratre : Τὸς Ἀρχιδιάκονος ως οὐαδελφὸς μέρον παρεστίαζοντες, ait Balsamon i. respon-
tor. interrogat. 40. Nec modò ad Archidiaconum pertinet Cle-
ricorum examinatio & praesentatio in ordinatione ; verùm etiam
in collatione beneficiorum, d. cap. ad hæc. cap. ut nostrum de
offic. Archidiaec. Ad eumdem spectat investitura Ecclesiarum,
cap. in tantam, de Simon. & institutio Parochorum, cap. super
eo, de Offic. delegat. cap. cùm venissent. de institut. id est in-
stitutio civilis, quam traditio possessionis realis : plus est enim
possessionem dare , quām investituram concedere. Can. Visis.
16. qu. 2. Ad Archidiaconum quoque pertinet, solemnis installa-
tio Abbatum & Abbatissarum , d. cap. ut nostrum ; & missio in
possessionem minorum beneficiariorum , quo jure Humfredus ,
Presbyter Henhamiensis apud Joan. Sarisber. epist. i. ad tuen-
dam suam Ecclesiam liberam ab omni onere & censu , affirma-
bat se per Archidiaconum , ut mos , in possessionem liberam cano-
nicè introductum. Ad Archidiaconum etiam spectavit cura sa-
cri ætarii : propterea de fide & curâ in tuendis & dispensandis
sacris opibus , commendatur Laurentius Sixti Pontificis Archi-
diaconus , de quo Prudentius , Hymno ii. Peristophan.

*Cœlestis arcanum domus
Fidis gubernans clavibus
Verasque dispensans opes.*

Eadem de causâ in Archidiacono industria electa est. Hiero-
nym. ad Evagrium : *Diaconi eligant de se quem industrium move-
rint, & Archidiaconum vocent.* Et Sidon. libr. 4. epist. 25. *Archidi-
aconus in quo seu gradu, seu ministerio multum retentus propter in-
dustriam.* Archidiaconi munus non fuit perpetuum , nè rei pecu-
niariæ procuraione inquinaretur ; verùm promotione ad Pres-
byteratum solvebatur. Hoc pacto Cornelium Pontificem , cùm
videret Novatum Archidiaconum novis rebus studentem , ut ei
viam ad Pontificatum præscinderet , eum in Presbyterum ordi-
nasse scribit Eulogius Alexandrinus apud Photium in Biblioth.
Hinc & querebatur Honoratus Archidiaconus Salonitanæ Ec-
clesiæ , se invitum ab Episcopò in Presbyterum ordinatum , &
specie promotionis ad fortiorem ordinem , callidâ arte degrada-
tum. Can. gesta , can. Honoratus 74. dist. Penè Archidiaconum erat dispensatio gazæ Ecclesiasticaæ , & cura pauperum : ob

id Laurentius Sixti Archidiaconus cùm sensisset Imperatorem opibus Ecclesiasticis inhiare , protinus omnem pecuniam sparsit in pauperes , ut ei prædam præriperet ; de quo præter Prudentium , Arnob. in Psalm. III. *Sic dicam in beato Laurentio , hac omnia & prophetata & facta ; dispersit enim omnia , & dedit pauperibus ; non reposuit , non occultavit.* Inde memoratur Martyrius Diaconus , qui prærerat rerum Ecclesiasticarum administrationi , de quo Cyrillus Alexandrin. epist. 8. ad Clerum Constantinopolitanum in causa Nestorii : Απειλούσαν γὰρ τῷ βεφαὶ μητρεῖῳ τῷ δημόνῳ τῷ φευγίζοντι εκλησιασμῶν περιγράψατον εὐοχήτια . Misserunt ad Bupham Martyrium Diaconum , qui Ecclesiasticorum negotiorum administrationi præfectus est , duas Chartulas .

C A P U T X I.

Presbyterorum gradus , & dignitas ; eorumdem varia munia.

IN septimo gradu sunt Presbyteri , ad quem non pervenitur nisi per singulos gradus. Can. illud. can. in singulis. & seqq. 77. dist. can. Monachos. 16. qu. i. Hieronym. ad Heliodor. de morte Nepotiani. *Quid multa ? fit Clericus & per solitos gradus Presbyter ordinatur.* Idem ad Luciferianos. *Similiter & Ecclesia multis gradibus consistens , ad extremum Diaconis , Presbyteris , Episcopis que finitur.* Hinc Cato Presbyter de Episcopatu sibi blandiens , apud Gregor. Tur. lib. 4. cap. 6. *Nam & ipsos , inquit , Clericatus gradus canonica sum semper institutione sortitus.* Lector decem annis fui , Subdiaconatus officium quinque annis , Diaconatui vero quindecim annis mancipatus fui ; Presbyterij autem jam honore viginti annis potior. Propterea ob moram longiorem , quæ fiebat in singulis gradibus , in Presbyteris desiderabatur ætas triginta annorum. Can. i. & seqq. 78. dist. Hieronym. ad Theophilum Episcopum Alexandrinum , de Pauliniano fratre suo Presbytero ordinato ab Epiphanio Cypri Episcopo , in Monasterio Palestinæ in finibus sito. Porro ætas ejus & beatitudini tua nota est , & cùm ad triginta annorum spatio jam pervenerit , puto eam in hoc non esse reprehendendam , quæ juxta mysterium assumpti hominis in Christo perfecta est .

Presbyteratus quæ sit dignitas , vel hoc solo arguento intelleges , quòd proximus sit gradus ad Episcopatum , id est ad cul-

men sacerdotii. Alexandriæ à Marco usque ad Heraclam , & Dionysium è Presbyteris electum Episcopum observat Hieronym. ad Evagr. *Nam & Alexandria à Marco Evangelista usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant.* Can. legimus. 93. dist. Hoc titulo Cato quem modo laudavi jam olim Presbyter Episcopatum sibi tanquam proximum gradum deberi credebat , apud Gregor. Turon. ubi se jam à viginti annis presbyteratu potiri jactitat. *Quid enim, inquit, mihi nunc restat, nisi ut Episcopatum, quem fidelis servitus promeretur accipiam?* Episcopus potest eligi ex Diacono : sed non ordinatur prius, quām sit Presbyter , qui est proximus gradus. Hieronym. ad Evagr. *In Episcopo & Presbyter continetur; qui provehitur de minori, ad majus provehitur.* Et Hilarius Diaconus quem falsò Ambrosium esse creditum est , in I. ad Timoth. cap. 3. *Episcopi & Presbyteri una ordinatio est.*

Presbyteri cæteris ordinibus maiores solis , Episcopis minores sunt ; & ideo dicuntur Presbyteri antistites secundi ordinis. Sidon. lib. 4. Epist. II. de Mamerto Claudiano fratre Mamerti Episcopi Viennensis.

*Antistes fuit ordine in secundo
Fratrem fasce levans episcopali.*

Et idem epist. 25. ejusd. lib. Joannem Presbyterum , qui posteà electus fuit Episcopus Cabillonensis vocat secundi ordinis Sacerdotem ; & Vigilius epist. 6. ad Auxanium , qui è Presbytero factus erat Arelatensis Episcopus , scribit eum ex sequenti ordine sacerdotii ad pontificalis proiectum apicem dignitatis. Et ante Presbyteros in secundo sacerdotio posuit Optat. lib. I. *Quid Diaconos in tertio, quid Presbyteros in secundo sacerdotio constitutos?* Non nego Presbyteros multa habere communia cum Episcopis. Commune Presbyterorum & Episcoporum officium est Christi corpus confidere. Hieronym. ad Heliod. de laude vitæ solitariae *Absit ut de his quicquam sinistrum loquar, qui apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt.* Idem Presbyterorum ac Episcoporum munus est Christi gregem pascere. Hieronym. lib. 2. in Hierem. cap. 6. *Sive qui pascitis greges Episcopi, & Presbyteri, & omnis ordo ecclesiasticus.* Et idem ad Heliodor. *Cleri pascunt oves, ego pascor.* Præsidere dicuntur Presbyteri pariter ac Episcopi. Tertull. apologetic. cap. 39. *President probati quique seniores.* Et præsidentium appellatione promiscuè continentur Presbyteri & Episcopi. Idem

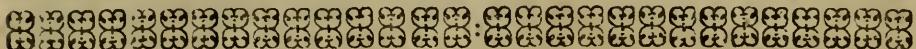
de Coron. Milit. cap. 3. *Nec de aliorum manu quam præsidentium sumimus oblationes.* Eadem significatione, *πρεσβύτεροι* dicuntur, tam Presbyteri quam Episcopi : Justin. Martyr apolog. 2. *διάκονοι τοῖς πρεσβύτεροις.* *Præsidens* verò postquam gratiarum actionem perfecit. Hinc propter communitatem sacri ministerii, & quasi vinculum commilitii, Episcopi & Presbyteri dicuntur socii. Hieronym. 4. in Hierem. cap. 22. *Quidquid regia domui dictum est, intelligent Episcopi, sociique eorum Presbyteri, atque Diaconi, & omnis ordo Ecclesiasticus.* In Synodo Antiochena collecta adversus Paulum Samosatenum, Episcopi, Presbyteri, & Diaconi vocantur *συλληφθέροι*, collegæ, comministri, apud Euseb. lib. 7. cap. 24. ex epistola Patrum Synodi ad Dionysium Episcopum Romanum, & ceteros Episcopos Ecclesiarum. Πάσι συλληφθέοις ἡμέρᾳ Επίσκοποις, & Πρεσβυτέροις, καὶ Διακόνοις. Idem dicuntur *συμποιμένες*, compastores. Joan. Chrysostom. de divers. utriusque testam. loc. serm. de Pseudoprophetis : *πάντοις μεθι τῷ ἀρχηποιμένῳ, οἱ ποιμένες, καὶ συμποιμένες.* Quid summo illi pastori respondebimus, o pastores & compastores? Plerumque Presbyteri Episcopis adjunguntur. Optat. lib. 2. Certa membra sua habet Ecclesia Episcopos, Presbyteros, Diaconos. Et idem eod. lib. *Invenisti Diaconos, Presbyteros, Episcopos, fecisti laicos.* Hieronym. in cap. 5. Isaiae. Intersenes autem & principes hoc fuisse reor in veteri populo, quod nunc est inter Presbyteros & Episcopos. Eodem respectu Presbyteri etiam vocitantur fratres Episcoporum.

Presbyterorum cum Episcopis una etiam est opera in prædicatione verbi Dei. Euseb. lib. 7. cap. 19. *Συγκαλέσας τὸν Πρεσβυτέρον, καὶ διδυκούλας τὴν τοῦ πάτριου αὐτολόφῳ.* Convocavi Presbyteros qui fratribus predicabant Verbum Dei in singulis Pagis. Conc. Valens. 2. can. 2. Hoc etiam pro edificatione omnium Ecclesiarum, & pro utilitate totius populi nobis placuit, ut non solum in civitatibus, sed etiam in omnibus Parochiis, verbum faciendi daremus Presbyteris potestatem; ita ut si Presbyter aliquā infirmitate prohibente per se ipsum non potuerit predicare, sanctorum Patrum homilia à Diaconibus recitentur. Presbyteros in confectione Corporis & Sanguinis Christi, & in prædicatione Verbi Dei eodem jure uti cum Episcopis agnoscit Conc. Aquisg. 2. cap. 8. de Presbyteris. His enim sicut Episcopis dispensatio mysteriorum Dei commissa est; præsunt enim Ecclesiae Christi, & in confectione divini corporis & sanguinis consortes cum Episcopis sunt; similiter & in doctrina populorum & in officio prædicandi. Propterea cum Presbyter ordinatur, ejus capiti imponitur Evangelium, quod est summum prædicationis argumentum.

tum. Joan. Chrysostom. de divers. utriusq. testam. loc. sermon. de uno legislatore : ἀλλ' τέτο γένει τῇ Εκκλησίᾳ εἰς ταῖς χειροτονίαις τῷ ιερέων τῷ θεαγέλιον τῷ Χειρόν ἐπὶ πεφτάλης πίθει, ἵνα μάζην ὁ χειροτονημένος, ὅπι τοις ἀληθινῶν τῷ θεαγέλιον πάσχει λαμβάνῃ. Idcirco etiam in Ecclesia cùm ordinantur sacerdotes, Evangelium Christi. capiti imponitur, ut discat is qui ordinatur, veram se recipere Evangelii tiam.

Presbyteri etiam habent communem cum Episcopis ligandi & solvendi potestatem. Hieronym. i. ad Heliodorum. *Mibi ante Presbyterum sedere non licet; illi, si peccavero, licet tradere mesatanæ in interitum carnis, ut spiritus salvis sit.* Et idem in Matth. cap. 16. in illa verba : *Et dabo tibi claves regni cœlorum.* Iustum locum Episcopi & Presbyteri non intelligentes aliquid sibi de Pharisæorum assumunt supercilio, ut vel damnent innocentes, vel solvere se noxios arbitrentur, cùm apud Deum non sententia sacerdotum, sed reorum vita queratur. Et paulò post. *Quomodo ergo ibi leprosum sacerdos mundum, vel immundum facit, sic & hic alligat, vel solvit Episcopus & Presbyter, non eos qui insontes sunt, vel noxii; sed pro officio suo, cùm peccatorum audierit varietates, scit qui ligandus sit, quive solvendus.* Denique idem est officium Episcopi & Presbyteri, exceptis his quæ pertinent ad ordinationem. Hieronym. ad Evagr. *Quid enim facit exceptâ ordinatione Episcopus, quod Presbyter non faciat?* Idem Conc. Aquisgranens. d. cap. 8. ubi præmissa sunt quæ sunt communia inter Episcopos & Presbyteros, hæc clausula additur. *Sed solum propter auctoritatem summi Sacerdotii, Clericorum ordinatio & consecratio reservata est.* Etiam Conciliis Ecclesiasticis, unà cum Episcopis interfuerunt Presbyteri. Cyprian. epist. 31. *Quamquam nobis in tam ingenti negotio placeret Ecclesia pacem sustinendam, deinde sic collatione consiliorum, cum Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Confessoribus, Laicis factâ, lapsorum tractare rationem.* Hoc discrimine quod Presbyteri in Concilio confedere à tergo Episcoporum, stantibus Diaconis. Conc. Eliberit. in præfat. post censum Episcoporum qui adfuere Concilio. Residentibus etiam viginti & sex Presbyteris, adstantibus Diaconibus & omni plebe, Episcopi dixerunt. Sicut Episcopi, & Presbyteri non offerunt, id est solempne oblationis mysterium celebrant, sine Diacono. Cyprian. epist. 5. *Ita ut Presbyteri quoque qui illic apud Confessores offerunt, singuli cum singulis Diaconis per vices alternent.* Presbyteri etiam sedent coram Episcopo. Synod. Carth. 4. can. 34. *Episcopus in quolibet loco sedens stare Presbyterum non patiatur.* Can. Episcopus, 96. dist. Episcoporum fastum qui fratres, id est Presbyteros,

byteros , apud se sedere non patiebantur , valde iniquo animo
se ferre testatur Augustin. de catechizand. rudib. cap. 13. *Quis*
enim ferat arrogantiam nostram , cùm viros fratres nostros , vel etiam
quod majore solicitudine curandum est , ut sint fratres nostri , coram
nobis sedere non facimus , &c.

C A P U T X I I .

Ordo Presbyterorum Senatus Ecclesiae. Presbyteri debent obe-
dientiam & reverentiam Episcopo. Ordinationes non
fiebant absque Titulo. Tituli Ecclesiarum.

P R E S B Y T E R I laborum & consiliorum Episcopi socii &
participes ; ut in ordinationibus que sunt reservatae Episco-
po , Episcopus non ordinat Clericos sine consilio Clericorum , id
est Presbyterorum. Can. Episcopus. 24. dist. can. reliqui. 67.
dist. can. quicumque 77. dist. Cyprian. epist. 33. ad Presbyteros
& Diaconos. *In ordinationibus Clericis , fratres Carissimi , solemus vos*
ante consulere , & mores ac merita singulorum communi consilio ponde-
rare. Et in judiciis Ecclesiasticis , Episcopus cujusquam causam
non audit sine præsentia Clericorum ; alioquin nulla & irrita
est sententia. Concil. Carth. 4. can. 23. can. Episcopus. 15. qu. 7.
Andronicum Berenicensem ob affixa sua edicta valvis Ecclesiæ ,
non sine cœtus Presbyterorum consilio , se diris excommunicationis
proscriptisse testis est de se ipso Synesius Episcopus Ptole-
maidis epist. 38. & hoc quia cœtus Presbyterorum est senatus
Ecclesiæ. Hieronym. ad Rusticum. Ecclesia habet senatum cœtum
Presbyterorum. Can. Ecclesia 16. qu. 1. Et tutius est judicium ,
quod plurium sententiis nititur, Can. extra, 67. dist. Cap. pruden-
tiam, ex. de offic. & pot. Jud. deleg. Cyprian. ep. 32. Quoniam nec
firmum decretum potest esse , quod nec plurimorum videbitur habuisse
consensum. Nè solus judicaret sine consilio Cleri , hanc sibi legem
ab initiis dixit Cyprianus ; testis ipse de se , ep. 6. ad Presbyteros
& Diaconos. Ad id vero quod scripserunt mihi compresbyteri nostri ,
Donatus & Fortunatus , Novatus & Gordius , solus rescribere nihil po-
tui , quando à primordio Episcopatus mei statuerim nihil sine consilio
vestro , & sine consensu plebis meæ privatâ sententiâ gerere. Et idem
epist. 28. Desiderastis quoque ut de Philumeno , & Fortunato Hypodia-

conis, & Favorino Acolytho, qui medio tempore recesserunt, & nunc venerunt, quid mihi videatur rescribam, cui rei non potui me solum judicem dare, cum multi adhuc de Clero absentes sint, nec locum suum vel sero repellendum putaverunt. Id circò inter judices domus Israël, id est Ecclesiæ, Episcopos, Presbyteros & Diaconos numerat Hieronym. in Michæam. cap. 3. *Judices domus Israël non sint alii nisi Episcopi, Presbyteri & Diaconi, &c.* Nihil gravius sine Presbyterio egere ipsi summi Pontifices. Cornelius ad Cyprian. epist. 46. *Omni igitur actu ad me perlato, placuit, contrahi Presbyterium.* In Synodo Romana ab Episcopis, Presbyteris & Diaconis damnatus Novatus. Euseb. libr. 6. cap. 35.

Haud tamen hujusmodi communitas & consortium sacerdotii, quod est inter Episcopos, & Presbyteros, solvit majoritatem, & obedientiam quæ est inter eos. Etsi Presbyteri vocentur socii & comministri Episcoporum, debent obedientiam & subjectionem Episcopo, propter gratiam ordinationis quam ab eo accepere. Can. à Subdiacono. 93. dist. Presbyteri, inquam, debent parere Episcopo, non ut verna & servuli Domino, sed ut liberi parenti. Hieronym. ad Nepotianum. *Sta subjectus Pontifici tuo, & quasi animæ parentem suscipe.* Can. Sta subjectus 93. dist. Nec Presbyteri debent Episcopalia sibi vindicare in contumeliam & contemptum Episcopi. Cyprian. epist. 10. *Quod enim non periculum metuere debemus, de offensa Domini, quando aliqui de Presbyteris nec Evangelii, nec loci sui memores, sed neque futurum Domini judicium, neque nunc sibi prepositum Episcopum cogitantes, quod numquam omnino sub antecessoribus factum est, cum contumelia, & contemptu præpositi totum sibi vindicant.* Tot argumentis meritò damnatus error Aërii volentis Presbyteros per omnia æquales esse Episcopis; quem eo insaniæ adductum scimus animi dolore, & impatientiâ repulsæ ab Episcopatu, de quo Epiphan. hærel. 75. & Augustin. de Hærel. ad Quodvult Deum. *Aëriani ab Aërio quodam sunt nominati, qui cum esset Presbyter doluisse fertur, quod Episcopus non potuit ordinari.*

A primordiis Ecclesiæ Presbyteri non ordinabantur sine titulo, id est collatione certæ Ecclesiæ. Tituli dicebantur Ecclesiæ, quod ordinati de his titularentur, id est Presbyteri illius loci dicerentur. Et hoc optimâ ratione institutum est, nè vagi & otiosi essent Presbyteri sine cura & actu: ob id nè Cleri ordinarentur Ἀπόλελυμψός, vel Ἀπόλυτος, id est absolutè, sine titulo vetuit Synod. Chalcedonens. can. 6. & Synodus Placentina habita sub Urbano II. can. neminem. can. sanctorum. 70. dist.

Valdè singulare narratur de Paulino , quòd ordinatus fuit sine titulo. Testis de se ipso Paulin. epist. 6. ad Severum. *Nam ea conditione in Barcinonensi Ecclesia consecrari adductus sum , ut ipsi Ecclesiae non alligarer in sacerdotium tantum Domini , non etiam in locum Ecclesiae dedicatus.* Vetita fuit ordinatio Clericorum sine certo titulo , quia Clerici ordinandi sunt propter obsequium Ecclesiae , & ordinatis nefas est detrectare curam animarum , Augustin. de fide & oper. cap. 17. *Propter illos enim hæc similitudo proposita est , qui nolunt suscipere in Ecclesia dispensatoris officium , desidiosam prætendentes excusationem nolle se rationem reddere de peccatis alienis.* Et dignitas sacerdotii consistit maximè in cura animarum. Joan. Chrysostom. in Joann. Homil. 85. Idcircò maximè colendos Presbyteros docet quod sustineant curam & periculum animarum. *ἀγὰ τὸ πολὺν δεῖ διεγμίας αὐτὸς ἀπολαύειν.*

C A P U T X I I I.

Jura & munia Archipresbyteri.

SI C U T Diaconi habent suum ducem , & præpositum , nimirum Archidiaconum , etiam Presbyteris suis est præfectus , qui Archipresbyter dicitur. Hic licet Archidiacono sit major ordine , & in his quæ sunt ordinis prior nominetur , can. Salvator. 1. qu. 3. tamen minor est dignitate & officio , & subest jurisdictioni Archidiaconi , can. perfectis. 25. dist. cap. 1. cap. ad hæc. de offic. Archidiac. Adeoque Archipresbiteri electio pertinet ad Archidiaconum , unà cum Clero & plebe. Can. si in plebis. 63. dist. salvâ confirmatione Episcopo. Arnulfus Léxoviens. epist 27. ad Alexandrum III. pro P. Pictaviensi Archidiacono. *Idcircò si cause ipsius qualitas inquiratur , id juris se in quodam Archipresbyteratu suo contendit habere , quod tam ipsi quam omnibus aliis Archidiaconis , in omnibus Archipresbyteratibus suis vetus Ecclesiæ illius consuetudo confirmat.* Porro supervacuâ videtur questione vexari , cùm sola sit de sola Archipresbiteri electione contentio , cùm ab Archidiacono facta , ad episcopale de consuetudine referatur arbitrium , eamque potest auctoritate sua , nisi fuerit idonea reprobare. Ceterum , si eo invito in Archidiaconatu ejus Archipresbyter fuerit institutus , plurimū utilitatibus ejus , & honori constabit esse subtractum , cùm ei in

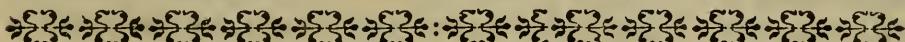
Archidiaconatu suo aliis quodammodo Archidiaconus agnoscatur. Vel saltem quod communius est, Archipresbyter non potest institui, vel destitui, sine mandato Episcopi & Archidiaconi, cum commune utriusque officium exerceat. d. cap. ad hæc. Archipresbyter gerit vices Episcopi, eo absente, in his quæ pertinent ad sacerdotale officium, exceptis prohibitis, id est his quæ sunt Episcopalis ordinis. d. can. perlectis, & cap. de offic. Archidiacon. Archipresbyter præst Presbyteris; unde Πρεσβυτερος πρεσβυτερος dicitur. Socrat. libr. 4. cap. 9. & Synod. 7. aet. 4. & 7. Recentioribus Græcis, Πρεσβυπάπτας, ut Codino. Archipresbyter, inquam, est Primarius & Rector Presbyterorum; unde jam olim dictus est Decanus, quod nomen à militia manavit. Can. in capite, 50. dist. can. nullus Episcopus. & seq. 60. dist. can. nullus omnino. 16. quæst. 7. cap. cum Apostolus. de Censib. cap. 2. nè Prælat. vi-ces suas.

Archipresbyteri alii sunt urbici seu civitatenses; alii rustici & forenses, quos rurales Decanos vocant. Archipresbyter, seu Decanus urbicus est, qui in urbe positus est; is est caput Capituli, cap. cum inter universas. de elect. & habet primariam vocem in Capitulo. cap. auditis. de elect. Ejus officium est curam agere super omnes Presbyteros, in ordine seu canone positos, & affi- duè stare in Ecclesia. d. can. perlectis, & cap. 1. de offic. Archipresbyteri: ait assiduè, id est singulis horis canoniceis, horis com-petentibus. cap. 2. eod. tit. Archipresbyteri, inquam, est agere curam Presbyterorum, maximè Canoniconum. Walafrid. Strabo de rebus Ecclesiastic. cap. ult. *Sunt etiam Archipresbyteri in Episcopiiis Canoniconum curam gerentes.* Unde Decanus habet curam ani-marum, & ad hoc in eo requiritur ætas 25. annorum, & ut in-tra annum Presbyter ordinetur. Can. 1. & seq. 60. dist. Cap. cum in cunctis. de elect. cap. 1. de ætat. & ordin. præfic. Absente Episcopo Archipresbyter vice ejus Missarum solemnia celebrat, & collectam dicit, vel alias ejus jussu, d. can. perlectis. cap. 1. de offic. Archipresb. Ejusdem Archipresbyteri officium est obser-vare vitam & ministerium Sacerdotum Cardinalium, cap. 1. de offic. Archipresbyt. id est Parocorum civitatis, qui Presbyteri Cardinales dicuntur, ad differentiam Presbyterorum pagensium & vicinorum.

Archipresbyteri quoque est fontes benedicere, id est fontis baptismalis, infirmos oleo linire, pœnitentes infirmos reconciliare consulto Episcopo. cap 2. de offic. Archipresb. De occultis potest reconciliare pœnitentes jussione Episcopi. Can. Presbyteri, 26.

qu. 6. Publicos enim pœnitentes reconciliare solius est Episcopi. Concil. Carthag. 2. can. 3. Carthag. 3. can. 23. Agath. can. 44. can. 1. can. ministrare. can. Presbyter. 26. qu. 6. De Petro Protopresbytero Ecclesie Alexandrinæ memoratur , quod pulsus sit à Theophilo Patriarcha , quod mulierem Manichæam errore nondum solutam ad sacra admisisset inscio Episcopo. Socrat. lib. 6. can. 9. Nicephor. Callist. libr. 13. cap. 11. In publica tamen pœnitentia non cessabant omnino partes Archipresbyteri ; ad eum enim pertinebat publicos pœnitentes præsentare Episcopo , pro foribus Ecclesie. Conc. Agath. can. 97. can. in capite. Archipresbyteri & officium est , absente Episcopo , ejus vice sacram officium inchoare , benedictiones presbyterales , id est minores , super plebem in Ecclesia fundere. cap. 7. de offic. archipresbyt. Archipresbyteri etiam est Synodus condicere , seu denunciare. Vitæ D. Bernard. lib. 2. cap. 6. Archipresbyter quoque qui Petri invasoris Pietavensis Ecclesia Synodum denunciabat , coram ipsis quos ad conventum perfidie invitabat , à diabolo correptus est.

Archipresbyteri habent propriam dioecesim quæ dicitur Decania. Capitulare 5. Caroli Calvi , tit. 3. ex Concilio Tolosano. Statuant Episcopi loca convenientia per Decanias , sicut constituti sunt Archipresbyteri. Et idem intra fines Decaniæ habet jus visitandi Ecclesiæ tractus sui , & prourationem exigendi. Cap. cùm Apostolus. de Censib. Archipresbyter habet proprium Clerum & suas plebes : & ubi rus proficiuntur , non procedit sine aliquo è suis Clericis , ne desit ei testis conversationis. Concil. Turonens. 3. can. 20. Quotiescumque Archiepresbyter seu in vico manserit , seu ad villam suam ambulaverit , unus Lector Canonicorum suorum , aut certus aliquis de numero Clericorum cum illo ambulet.

C A P U T X I V.

*De Privilegiis Clericorum. Clerici habent Privilegium fori ,
et peculium quasi castrense , de quo testari et
disponere possunt. Militia Clericalis.*

POSTRQUAM de meritis sacræ plebis , id est Prebyterii & inferiorum Ordinum satis accuratè & diligenter edisseruimus , superest quasi continens tractatus de Clericorum Privilegiis , quæ

sunt præmia eximii laboris, & donativa sacræ militiæ. Privilegium Clericorum omnium maximum, & quod meritò tuetur Ecclesia, est Privilegium fori, quod habent Clerici, nè conveniantur apud alium judicem, quam proprium Episcopum. L. Cum Clericis. L. Omnes qui. C. de Episc. & Cleric. Nov. 83. & 123. Auth. Clericus. Auth. Statuimus. C. eodem, can. si quis. II. qu. I. cap. si diligenti. cap. significasti. de foro competent. Privilegium fori Clericis datum est, in honorem Ecclesiæ, nèj Clerici sacris addicti, per fora secularia vagentur in contumeliam sacri ordinis. Can. placuit. II. qu. I. d. cap. si diligenti. Nec invidiosum Clericos habere suum judicem; etiam milites & negotiatores habent suum judicem, favore militiæ & commercii, L. unic. C. de Jurisdict. L. unic. C. in quib. caus. milit. In omnibus fere Clerici gaudent Privilegio militum; habent peculium quasi castrense, de quo, licet in parentum potestate sint, testari, vel aliter disponere possunt. L. Sacrosanctæ. auth. Presbyteros. C. de Episcop. & Cleric. & in hujusmodi testamentis non habet locum querela inofficios. L. cum lege. C. eod. quod sublatum est Novel. 123. cap. 19. d. auth. Presbyteros, quâ Clericis de peculio quasi castrensi testari licet, salvâ parentibus legitimâ, de quo Panormit. in cap. quia nos, de Testam. Benedict. in Cap. Rainut. in verbo Matrem insuper Claram. num. 17. 18. & seqq.

Institutum ordinis Clericalis, est militia spiritualis, quia sacris initiati Deo militant, can. si officia. 59. dist. can. reprehensibile. 23. qu. 8. Clem. I. de celebrat. Missar. Augustin. epist. 89. *Habet Ecclesia quodammodo suos milites, & quodammodo provinciales; unde dicit Apostolus: Quis militat suis stipendiis?* Et idem epist. 36. Nè vacuum fraternæ humanitatis officium videretur, de bucellato Christianæ expeditionis in cuius procinctu quotidie ad frugalitatis annonam militamus, panes quinque, tibi pariter & filio nostro Licentio misimus: Et rursus idem de Verb. Domin. Serm. 19. *Hæc autem divina sententia, que ad milites loquitur, potest etiam ad Clericos retorqueri, quia etiam si non militare videantur sæculo, tamen Deo & Domino militamus;* videmur, inquam, non militare, remissis ac fluentibus tunicis, sed habemus militie cingulum, quo castimonia interiora constringimus. Et paulo post; *Milites igitur Christi sumus, & stipendum ab ipso donumque percipimus.* Jure Pontificio Clerici etiam in minoribus ordinibus positi, utuntur Privilegio fori dummodo tonsuram & testem Clericalem deferant. Cap. unic. de Cleric. conjugat. in 6. Hodie Clerici carent Privilegio, priusquam sacris ordinibus sint initiati, vel beneficiati, vel actu ministrantes in

quapiam Ecclesiâ. Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 6. quod transfusum est in Constit. Blesens. art. 57. Molinens. art. 48. Clerici nè quidem volentes possunt renuntiare Privilegio fori , d. cap. si diligenti , d. cap. significasti. quod probat Balsamo , in can. 9. Synod. Chalced. Ratio non una est. Prima , quia Privilegium hujusmodi est juris publici, cui consensu privatorum derogari non potest. L. Nemo , de legat. I. altera est quia Privilegium nequaquam introductum est in gratiam personarum , sed ordinis. Can. inclita. can. placuit. II. d. cap. si diligenti. d. cap. significasti. cap. grave. de excess. Prælat. Et Ordinis vinculo ita cohæret privilegium personæ , ut ab eo prorsùs avelli non possit. Propterea notantur fœneratores Anglici , quos Camfivos vocabant, quòd debitores sibi obligarent, etiam Clericos ipsos , exactâ renunciatione privilegii ordinis & fori , de quo Matth. Paris. ad annum 1235. ubi retulit formulam stipulationis. *Volumus super omnibus ante dictis ubique & in omni foro conveniri, renunciando pro omnibus ante dictis, pro nobis & successoribus nostris, omni juris auxilio canonici & civilis, privilegio Clericatus & fori & Epistolæ D. Adriani, id est beneficio divisionis, omni consuetudine & statuto, &c.* Clerici sævis & enormibus fere immiscentes , arma portantes , contempto habitu clericali , amittunt privilegium fori , cap. I. de Apostat. cap. Cùm non ab homine , cap. perpendimus , de sentent. excommunicat. Idem de negotiantibus. Clem. dioecesanis, de vit. & honest. Cleric. D D. L. unic. C. In quibus causs. milit. bella ger.

C A P U T X V.

De cæteris Privilegiis Clericorum. Privilegium Can. si quis suadente , Privileg. cap. Odoardus. Clericis remittitur iuramentum calumniæ. Clerici sunt immunes à jure pignorationis.

IN SIGN E Privilegium Clericorum est etiam Privilegium Canonis , Si quis suadente , 17. qu. 4. ex quo violentas manus injicientes in Clericos vel Monachos, incurruunt excommunicationem canonis , quæ habet vim latæ sententiæ , cap.

cùm illorum , de sentent. excommunication. à qua absolvi non possunt ab alio quàm à summo Pontifice , nisi imminente mortis periculo. Hunc Canonem edidit Innocent. II. in Synodo Lateranensi habita anno 1139. ut consuleretur securitati Clericorum , qui passim à laïcis impunè cædebantur , vel necabantur , contemptu sacri Ordinis. Hujus Canonis sanctionem paulò post instauravit Synodus Londinensis , celebrata anno 1142. ex Mattheo Paris. in Stephano , in Synodo Londinensi : *Sancitum est ibi & generaliter constitutum , nè aliquis qui Ecclesiam , vel cæmerium violaverit , vel in Clericos aut viros religiosos manus injecerit violentia ; ab alio quàm ab ipso Papa possit absolvi.* Illorum absolutio qui ob violentam manuum injectionem in Clericos , labem excommunicationis contrahunt , reservata est Sedi Apostolicæ , exceptis certis casibus , cap. non dubium. cap. cùm pro illorum , de sentent. excommunicat. ut si Monachi utriusque sexus se in clauistro percusserint , absolvi possint à suo Abbatे , d. cap. cùm pro illorum , cap. Monachi , eodem tit. cap. quoniam , de vit. & honest. Cleric. Mulieres & aliæ personæ , quæ sui juris non sunt , vel debiles , & infirmi , ab Episcopo Diœcesano absolvi possunt , cap. mulieres , eodem tit. Item , qui levem injuriam Clericis intulere , cap. pervenit. eod. tit. Item impuberis , vel qui per ludum Clericum percussere , cap. i. eod. tit. Nequaquam verò in excommunicationem Canonis incidit mulier , quæ pudicitiae tuendæ causâ Clericum sese tentantem , vel pudori vim facientem percussit , quia in eo casu non videtur esse violenta manuum injectio , quia magis repellendæ quàm faciendæ injuriæ causâ infertur. Hanc ob causam Puellam Bruxellensem , quæ ejulans venit ad Cantipratense monasterium , cùm ei à quibusdam Clericis suasum esset se Romam pergere omnino oportere absolutionis petendæ gratiâ , quòd Clericum ejus pudicitiam per vim tentantem percussisset , ex quo sanguis è naribus fluxisset , ridet Thomas Cantipratens. lib. 2. Apum cap. 30.

Est & aliud singulare Privilegium Clericorum , quòd Clerici ob æs alienum , si fortè solvendo non sint , non possunt excommunicari ; sed satis est eos cavere , datis fidejussoribus de solvendo , si quando ad pinguiorem fortunam pervenerint , cap. Odoard. ex de sol. Clerici ferè semper comparantur militibus , qui & æris alieni causâ non tenentur , nisi in quantum facere possunt , detracto ne egeant , L. Milites. ff. de re judicat. Quod si Clerici qui debitores existunt sint solvendo , ad solvendum compelli suspensione à sacris nihil vetat. Abbatem S. Ebrulfi ut æs alienum à decessore

decessore suo in rem Ecclesiæ contractum lueret, suspendit à divinis Arnulf. Lexov. Episcopus, epistol. 12. ad eundem. Studij itaque vestri sit infrà proximum Pentecosten facere, sicut in nostra fuit præsentia constitutum; alioquin ex ea die fraternitatem vestram ab officio altaris noveritis et quâ preeminens auctoritate suspensam: fratrum verò vestrorum conscientia relinquo, quomodo munus offerant ad altare, si non fuerit creditoribus satisfactum; quibus ipsi se etsi non propriis, vicariis tamen manibus astrinxerunt.

Speciale quoque privilegium Clericorum est quod Clericis remittitur jusjurandum de calunnia, quod initio litis præstari moris fuit; quia Clerici jurare prohibentur. L. Cum Clericis, §. 1. Cod. de Episc. & Cleric. cap. 1. de jurament. column. de quo Molin. in Præf. in Edictum regium contra parvas datas, num. 26. Verum hodie id juris factum est commune omnibus, ex quo hujusmodi sacramenti præstatio in desuetudinem abiit. Bulgar. in L. Rem non novam, cap. de Judic. Hostiens. in cap. Cum dilectus, de consuetudine. Non impari prærogativâ Clerici jurant propositis, non tactis sacrosanctis Evangelii, cap. ult. de jura-mento column. Concil. Tribur. can. 21. can. si quis Presbyter. 2. quæst. 5. Nov. Just. 123. cap. 7. Auth. sed Judex, Cod. de Episcopis & Clericis. Rebuff. in Constitutiones Regias, de inquisit. art. 12. gloss. 1. Hoc ritu solemnni Henricum III. Regem Anglorum in expeditionem transmarinam juramento sese obstrinxisse manu ad pectus positâ, quasi Sacerdotem refert Matth. Paris. ad annum 1252. « Et jurans hoc apposuit manum suam dexteram ad pectus suum more sacerdotis, & postea supra Evangelia apposuit, & osculatus est ea more laici. » Laici nimis ju-rant tactis sacrosanctis Evangelii, & hoc est quod corporale ju-ramentum dicitur. L. 1. Cod. si advers. vendit. leg. 3. Cod. si minor se majorem dix. cap. cum in Ecclesiis, de major. & obed. Græci οὐματικὸν ὄψον, Balsam. in Nomocan. Phot. cap. 27. Cle-ricorum etiam præcipuum privilegium quod liberi sunt & immu-nes à jure Pignorationis, quod Repræfalias vocant, cap. unic. de injur. in 6. Marcus. part. 2. quæst. 359.

CAPUT XVI.

*Clerici excusantur ab extraordinariis & sordidis muneribus ;
iidem excusantur à tutelis & à militia ; nec
possunt torqueri.*

CLERICI etiam immunes sunt à sordidis & extraordinariis muneribus, L. i. & 2. Cod. de Episc. & Cleric. L. Placet. Cod. de sacrosanctis Eccles. Nov. Justin. 131. cap. 5. Sordida munera quæ sint docet, L. maximarum, Cod. de excusat. muner. lib. 10. L. 15. & 18. Cod. Th. de extraordin. mun. Idem immunes sunt à susceptione hospitum, id est à metatis. Leg. 1. Cod. de Episcopis & Clericis ; à collatione auri lustralis, L. 2. Cod. de Episc. & Cleric. L. 1. ii. 16. Cod. Th. de lustral. collat. Clerici verò non revelantur à vectigalibus & tributis, quæ prædiis imponuntur, L. 3. C. de Episc. & Cler. Leg. Sacrosancta. C. de sacros. Eccles. quia sunt onera prædiorum, non personarum. Idem tenentur ad instructionem viarum & pontium, quia hujusmodi onus non censetur inter sordida munera. L. ad instructionem. Cod. de sacrosanctis Eccles. Ingulph. in Chronic. Chroyland. ex diplomate Ethebaldi Regis Merciorum : *Hujus rei gratiâ hanc donationem meam me vivente concedo, ut omnia Monasteria & Ecclesia regni mei à publicis vectigalibus, operibus & oneribus absolvantur, nisi in instructionibus arcium vel pontium, à quo numquam ulli possunt laxari.* Necnon Clerici tenentur ad constructionem & refectionem murorum civitatis : nemo enim excusat ab hoc onere, L. ult. Cod. de quibus muneribus nemini liceat se excusare, propter communem utilitatem. Eadem ratione Clerici non excusantur ab excubiis pro custodia civitatis, vel castri, tempore belli, cap. 2. de immunitatibus eccles. Nostri *VVactas* vocant, *Guet & garde.* Ludovic. in præcepto quod fecit Hispanis, qui ad se confugere: „Et in marchia nostra juxta rationabilem ejusdem Comitis ordinacionem atque admonitionem, explorations & excubias, „quod usitato vocabulo *VVactas* dieunt, facere non negligant. Clerici etiam tenentur ad collectas & indictiones, quæ imponuntur propter famem & pestem. Barbos. Jur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 5. num. 45.

Clerici quoque , licet volentes tutelam suscipere possint , invitati tutores dari non possunt. L. generaliter . & Auth. Presbyteros. Cod. de Episc. & Cleric. Can. pervenit , 86. dist. Imò ex Concilio Africano , Clerici ne quidem volentes tutores dari possunt. Cyprian. epist. 66. *Jam pridem in Concilio Episcoporum est statutum , ne quis de Clericis & Dei ministris , tutorem vel curatorem testamento suo constituant , quando singuli divino Sacerdotio honorati , & in Clerico ministerio constituti , non nisi altari & sacrificijs deseruire , & precibus atque orationibus vacare debeant.* Can. Cyprianus, 21. qu. 3. Presbyteri etiam non possunt torqueri testimonii dicendi causâ , & hoc est quod dicitur in L. Presbyteri , Cod. de Episc. & Cleric. Presbyteri citrà injuriam questionis testimonium dicant ; id est , ita ut veritas ab eis non queratur per tormenta , sicut solet à servis , sed religione jurisjurandi. Denique Clerici excusantur à militia , quia Clericorum officium est Deo militare , id est sacris dare operam , non sèvis se immiscere. Can. Clerici. Can. Reprehensibile , 23. q. 8. A Clericis quòd ad delectum non respondissent , bannum , id est poenam detrectatæ militiæ exactitavit Chilpericus. Gregor. Turon. lib. 5. cap. 26. *Post hæc Chilpericus Rex de pauperibus & junioribus Ecclesia vel Basilica Bannos jussit exigi , pro eo quòd in exercitum non ambulassent.* Et hæc vice Corollarii erunt sacræ jurisdictionis defensioni , quatenus varii ipsius gradus ex his intelliguntur , & sacræ militiæ acies in ejus obsequium & tutelam disponuntur. Unum in calce hujuscce operis testor me sincerè & ex animi sententia hæc scripsisse absque livo re & adulacione ; non vernulæ , sed docentis ingenio ; non fraudis , sed veritatis studio. Verum ne mihi credam , quâ religione hæc scripsi , eadēm hæc judicio Sedis Apostolicæ , & Ecclesiæ universæ submitto.

F I N I S.

I N D E X

R E R U M P R A E C I P U A R U M ;
quæ in hoc Volumine continentur.

M O N I T U M .

*Diligentia gratiâ, diversorumque Typographorum commodo, arithmetica Notæ cædem in hoc Libro repetitæ sunt; ut hic Index sit confessionis expers, illis Asteriscum * apposuimus.*

A

BBATUM benedictio, cuius Ordinis sit, pag. 56. Quid si Episcopus ea de re tertio requisitus Abbatem benedicere recuset, 46. 57. Benedictionis Abbatum solemnia, 58. Utrum Abbates ad Synodus cogendi sint, 88.

Abusus. Variæ hujus vocis notiones, 296. Appellationum ab abusu ætas & origo, 297. Quibusnam in casibus locus sit appellationi tanquam ab abusu, 299. Casus proprii appellationis tanquam ab abusu expenduntur, 300. 301. & seq. Appellationibus tanquam ab abusu modus imponendus, 303. Appellationum tanquam ab abusu nimis frequens usus, 304. Appellationes tanquam ab abusu, lethale virus Ecclesiasticæ disciplinæ, 305.

Acolytorum gradus & officium, 116. Quare Cœterarii dicti, 117* Ordinationis eorum solemnia, Ibid. Adulterium utrum sit crimen Ecclesiasticum, 164. Variæ adulterii pœ-*

næ, 165. & seq. Mattari adulteros quid sit, 165. Utrum adulterium crimen sit capitale, 166. 167.

Egidius Rhemensis Episcopus conspirationis coïta reus, in Metensi Concilio depositus, 174.

Ætatis defectus quoad Ordines & Beneficia à quo suppleri potest, 94. 95.* *Ætatis venia* ad Magistratus gerendos, à quo conceditur, Ibid.

Alienatio rerum Ecclesiæ utrum fieri possit absque consensu Episcopi, 100. vel Capituli, 102. An in ea desideretur consensus Principis, Ib. *Alienationis causæ legitiræ*, 101.

Angli. Jurisdictionis Ecclesiasticæ status sub *Anglorum Regibus*, 136. & seq. *Anglorum* privilegia, 286.

Apostata à Religione qui in *Apostasia* ordinatus est, à quo dispensatur ut in suscepis Ordinibus valeat ministrare, 95.*

Appellationum ab abusu ordo, 281. Ab Episcopo vel Officiali ad quem appellandum sit, 282. An appellatio recipi possit, omissa medio, ibid. Modus *appellantandi* in judiciis Eccle-

siasticis , 282. Ratio *appellationis* in judiciis ecclesiasticis à civilibus planè diversa , 283. An liceat *appellare* ad summum Pontificem omilio medio , 285. 102.* De *appellationibus* transmarinis , 285. 286. Anglorum privilegium in *appellationibus* , 286. An ab eadem sententia tertio *appellare* liceat , 287. De jure à Judice ecclesiastico non *appellatur* ad Judicem secularem , 292. An hujusmodi *appellatio* ex Capitulis Clarendonibus comprobari possit , *Ibid.* An ex Canone *Filiis Concil. Tolet. IX.* 293. *Appellationes* ab Episcopis ad Judicem secularem damnatae , 288. Utrum in exemplum trahendum est quod Paulus *appellaverit* ad Cæsarem , 292. *Appellationis* Pauli ad Cæsarem ratio redditur , *ibidem.* *Appellationes* à Judice ecclesiastico ad secularem seriùs auditæ in Gallia , 294. An protestatio Procerum Galliæ vim habeat *appellationis* tanquam ab abusu , 294. *Appellationes* tanquam ab abusu. Vide *A B U S U S.* *Appellationes* à Metropolitanano , à Primate. Vid. *Metropolitanus. Primas.*

Archidiaconi nomen , dignitas & officium , 131. 132.* *Archidiaconus* Vicarius Episcopi , 325. Utrum Jurisdictionem habeat in laicos sicut & in Clericos , *ibid.* & seq. Utrum *Archidiaconus* Jurisdictionem habeat propriam & ordinariam , 327. Jurisdictionis *Archidiaconi* vices , 326. 327. An *Archidiaconus* sit Antistes secundi ordinis , 328.

Archipresbyter quis sit , & quare sicutus , 329. 139.* Utrum sit ordine , dignitate & officio minor vel major Archidiacono , 329. Quotuplex *Archipresbyter* , *ibid.* & 140.* *Archipresbyteri* jura , vices & officium , 330. & 140.*

Armorum portus quibus interdicitur ,

184. Portus *armorum* cognitio ad quem pertineat , *ibid.* Varia publicam pacem *armis* perturbantium poena , 185.

B

BANNUS Episcopalis quid sit , 214 12. * A quibus & quare exigendus , *ibid.*

S. BENEDICTI Ordo Monachorum ab ipso institutus , 87.* S. Benedicti Regula à Gregorio I. approbata , *ibid.* Eadem Regula in Synodo Romana confirmata , 87.* Et à Bonifacio comprobata , 88.*

Benedictionis solennis jus fundendi super plebem , utrum sit ordinis Episcopalis , 60. 61. *Benedictio* major & minor , 61. *Benedictionis* vis & gratia , *ibid.* *Benedictio* Abbatum. vid.

Abbes. Campanarum *benedictio* , vide *Campane.*

Beneficii non en unde ortum , 70. *Beneficiorum* collatio ad quem de jure pertineat , *ibid.* & seq. De collatione facta ab Episcopo post jus devolutum ad Superiorum , 72. Si *Beneficium* sit juris Patroni , ad quem spectet ejusdem institutio , & quomodo , 70. & seq. Collatio *Beneficiorum* , an à Vicario Episcopi ad Episcopum devolvatur , 73. Concursus summi Pontificis in collatione *Beneficiorum* , 73. 74. Cujus sit jurisdictionis *Beneficiorum* unio , 78. Unionis solemnia , 79. 80. Utrum in unione *Beneficiorum* requiratur consensus plebis , 79. 80. An causa possessiorii *Beneficiorum* de jure spectet ad Judicem ecclesiasticum , 123. An eadem in Gallia ex lege Regni , vel consuetudine , vel privilegio Apostolico spectet ad Judicem Laicum , 124. 125. Unde & à quibus Judices seculares jus habuere cognoscendi de possessorio *Beneficiorum* , 125. Res-

T iij *

criptum Martini V. Pontificis super cognitione possessorii in *Beneficiis Ecclesiasticis*, *ibid.* An *Judex Ecclesiasticus* in petitorio *Beneficii* possit ferre contratiā sententiam ei quælata est à *Judice Laïco* in possessorio, 126. 127. An *Judex secularis* de adipiscenda possessione in *Beneficiis Ecclesiasticis* cognoscat, 128. Si *Episcopus* renuat conferre *Beneficia* ad suam collationem spectantia, vel interponere litteras quas vocant *Visa*, super provisionibus Pontificiis, *Judex secularis* potestne cognoscere de causis repulsa vel refutūs, 129. 130. De solutione pensionis *Beneficiaria* quis debeat cognoscere, 133. An *Episcopis* olim licitum fuerit imponere pensiones *Beneficiarias*, 133. & 134. In pluralitate dignitatum vel *Beneficiorum* curam animarum habentium, an & quis dispensare possit, 96.* Pensionem *Beneficiis ecclesiasticis* quis imponere valeat, 96. 97.* *Beneficia* commenda, 97.* *Beneficia* unius Monasterii vel Ordinis, an ex dispensatione summi Pontificis conferri possint Monachis alterius Ordinis, vel etiam secularibus, 97.*

Bigami ut promoveantur ad Ordines, quis dispensare potest, 95.*

Blaphemia in Deum, Deipatam, & Sanctos utrum sit ecclesiastici fori, an mixti, 172.

Breviarii Romani usus & recitatio utrum admitti possit absque consensu Metropolitani, 96.

Bugeres qui sint, 151. *Bugeres* quare hæretici dicti, *ibid.*

C

CALENDIO Antiochenus Episcopus à Zenone ob perduellionis crimen exilio damnatus, 181.

Campanarum benedictio, 56.

Cancelli. Laïci ne stent inter *Cancellos*, 207. Soli Imperatori licebat ex consuetudine Græcorum intra *Cancellos* manere, *ibidem*. Ambrosius Theodosium Imperator. intrâ *Cancellos* stantem exire jubet, 207.

Canis poena, quæ sit, quibusve imponenda, 185.

Canonica poenæ. Vide *Pœna*.

Canonicarum creatio, quâ auctoritate fiat & quomodo, 79.* *Canoniconrum* correctio. Vid. *Capitulum*.

Canonizatio Sanctorum, initia ejus, 85.* *Canonizatio* Sanctorum olim communis Episcopis, *ibidem*. Facta propria summo Pontifici, 71. & 86.* Forma & ritus *Canonizationis* Sanctorum, 85.*

Capituli Jurisdictionis, 319. Utrum *Capitulum* habeat Jurisdictionem correctivam in *Canonicos* & alios Clericos, 320. Quo in loco *Jurisdictionis* correctiva *Capituli* exerceatur, *ibid.* Utrum *Capitulum* correctioni causâ possit multare *Canonicos* vel alios Clericos privatione vocis in *Capitulo*, vel distributionum quotidianarum ad tempus, 321. *Capitulum* Senatus Ecclesiæ, *ibid.* *Capitulum* unum facit corpus cum *Episcopo*, 321. Quænam fieri nequeunt ab *Episcopo* sine consensu *Capituli*, 322. Vacante Sede *Episcopali*, *Capituli functiones*, 323. Vicarius à *Capitulo* creandus, *ibid.* Utrum Monasteria monialium *Capitulum* visitare possit, 324. An Sede vacante succedat *Capitulum* in Collatione *Beneficiorum*, *ibidem*. Utrum licet *Capitulo* intra annum à die vacationis, ordinare aut litteras dimissoriis ad Ordines concedere, 324. An possit Officialem destituere, *ibid.* Visitare & Synodus celebrare, 325. *Capituli* consensus in alienatione rerum Ecclesiasticarum utrum desideretur, 101. *Cathedralicum* quid sit, & quomodo

- exigendum , 90. 91.
Causa Majores quæ fint , 54.* *Majores Causa* Sedi Apostolicae reservatae , *ibid*. Quare , 54.* Inter *Majores Causas* recensentur , Congregatio Conciliorum Generalium , 55.* Definitio quæstionum fidei , & Damnatio hæresum , 56.* In dubiis fidei relatio ad summum Pontificem , 59.* Depositio Episcoporum , 60. 61.* & seq. Depositio & restitutio Episcoporum , 65.* & seq. Postulatio Prælatorum , 68. 69.* Translatio Episcoporum , 71.* & seq. Eretio , unio , divisio , translatio , & suppeditatio Sedium Episcopaliū , 74.* & seq. Datio Coadjutorum , 79.* & seq. Exemptio Monasteriorum , 82.* & seq. Canonizatio Sanctorum , 85.* & seq. Approbatio Ordinum Religiosorum , 86.* & seq. Concessio Indulgientiarum , quas Plenarias vocant , 89.* & seq. Clericorum vel Episcoporum etiam invitorum ordinatio , 93. * Clericorum cuiuscumque Diœcesis promotio , 94.* *Chirographus* , An actiones *Chirographaria* sint personales , 136. Utrum Judex Ecclesiasticus cognoscat de agnitione *Chirographi* , *ibid*. & seq. *Chrismatis confectio* , 55. *Cinctus* Judex quis sit , & cur sic datus , 261. *Clericorum obedientia & reverentia erga Episcopum* , 72 Ad quem pertinet institutio & destitutio *Clericorum* , 69. & seq. Jus corrigendi & reformandi *Clericos* , cui competit , 102. 103. *Clerici* habent privilegium fori , 112. Privilegium illud in quo consistat , *ibid*. Utrum huic renuntiare liceat , 112. 113. *Clericorum* privilegia contra Fevretium adstruuntur , *ibid*. & seq. Quibusnam in casibus *Clerici* amittunt privilegium fori , 115. 116. *Clerici* sunt fori Episcopalis in actionibus personalibus , civilibus vel criminalibus , 118. *vid*. inferius. *Clerici* publicis rationibus obnoxii à sacris Ordinibus arcentur , 118. Quare , 118. 119. An *Clericis* negotiari liceat victus causâ , salvo privilegio fori , 120. Quæstio feudi laici inter *Clericos* ad quem pertineat , 122. 123. Judex Ecclesiasticus cognoscit de rebus personalibus in *Clericos* , 131. non de realibus , *ibid*. An pro reliquiis census , pensionis , vel redditus pecunia constituti , *Clericus* personali actione conveniendus sit apud Judicem Ecclesiasticum , an apud seculatem , 131. Jurisdictionis Episcopalis in *Clericos* de Criminalibus , 143. Utrum in criminalibus sicut & in civilibus *Clerici* conveniendi sint apud Judicem Ecclesiasticum , 143. 144. Jurisdictioni ecclesiasticae in criminalibus quis modus à Justiniano impositus , 145. De concubinatu *Clericorum* , 168. 169. An homicidii cognitio quoad *Clericos* ad ecclesiasticum Judicem pertineat , 170. An etiam Beneficium , 171. Causa injuriarum in *Clericos* , utrum sit fori ecclesiastici , 175. Quid si *Clericus* libellum famosum sparserit , *ibid*. Portus armorum in *Clericis* cognitio utrum ad Judicem regium spectet , 184. Latrocini & incendii quæstio in *Clericis* à quo habenda , 186. 187. Incestus simplex & Sodomia , utrum sint fori ecclesiastici in *Clericis* , 191. An raptus quoad *Clericos* sit crimen civile , 193. Crimen falsæ monetæ & crimen falsi , cuius sint fori in *Clericis* , 194. 195. Magistratum officio fungentium offensa quæ per *Clericos* inferatur , casus est privilegiarius , 199. Idem de infractione regiarum Constitutionum dicendum , 200. *Clerici* ne quidem volentes à Judice seculari audiendi , 261. Pœna canonicae in *Clericos* , 3.* cur mitiores , 1.*

& seq. Reorum neci *Clerici* ne ad-
fint, 11.* *Custodia* perpetua vel ad
tempus pœna canonica *Clericorum*,
44.* An *Judex ecclesiasticus* possit
exilio damnare *Clericos*, vel ad tri-
remes, 46.* An & à quo *Clerici*
etiam inviti ordinari queunt, 93.*
Clericorum privilegia, 141. 142.*
Qui injiciunt manus violentas in
Clericos, incurunt excommunicationem,
144.* Utrum *Clerici* propter
æs alienum excommunicari
queant, *ibid.* *Clericis* remittitur ju-
ramentum de calunnia, quod initio
liti, præstandum erat, 145.* *Clerici*
immunes à jure pignorationis,
ibid. *Clerici* excusantur à sordidis &
extraordinariis muneribus, 146.*
Idem excusantur à tutelis & mili-
tia, 147.* *Clerici* torqueri non pos-
sunt testimonii dicendi causâ, *Ibid.*
Coadjutores, quare & quando dati,
79.* A quibus primùm creati, *ibid.*
& seq. An *Coadjutorum* datio velut
una ex majoribus causis à Summo
Pontifice pendeat, 80.* & seq.
Quando *Coadjutorum* datio specia-
liter erupta Metropolitanis, 81.*

torum, *ibid.*
Conservatores Apostolici, qui sunt &
quare instituti, 273.
Conspiratio Clericotum in *Episcopos*
cujuſam sit fori, 201. Hujus cri-
minis pœna, *ibid.* & seq. *Conspira-
tionis* hujusmodi crimen olim fre-
quens in Gallia, 201.
Constantinus. Status Jurisdictionis Ec-
clesiastice sub *Constantino*, 17 Ec-
clesiastica Jurisdictionis Constantini be-
neficio aucta & propagata, 18. *Con-
stantini Constitutio* à falsi suspicione
adversus Loysum & Feyretum vin-
dicata, 19. & 20. Varius Ecclesiasti-
ca Jurisdictionis status sub *Con-
stantino*, 21.
Constitutionum regiarum infractio in
Clericis utrum sit casus p̄tivilegari-
us, vel regius, 200.
Consuetudinis autoritas, 132. *Consu-
etudo* prava utrum vim legis habeat,
ibid. An *Judices* seculares tui sint
consuetudine de occupatione *Juris-
ditionis Ecclesiastice*, 132.
Copiate qui sunt, & eorum officia, 111.*
Correctionis jus multiplex, 102. An
Episcopo competat in *Clericos*, 102.
103. An etiam in *Laicos*, 105.
Criminales causæ *Clericotum* apud quos
agendæ, 143. & seq. Vide *Clerici*.
Ecclesiasticorum & *civilium* *crimi-
num* distinctio, 146. Varia *crimina-
lium* causarum in *Clericos* *Jurispru-
dentia*, *ibid.* & seq. Unde & quan-
do cœpta ratio & distinctio *crimi-
nis* p̄tivilegati & *criminis* communi-
nis, 147. *Crimen mixtum* quid sit,
157. Utrum sit admittendum, *ibid.*
De Cruce Signatorum bonis an cognoscat
Judex ecclesiasticus, 216. 217.
Custodia perpetua vel ad tempus, pœna
canonica *Clericorum*, 44.* Hujes
pœna caula, *ibid.* & seq. *Hæreti-
corum* etiam pœna canonica fuit
perpetua *custodia*.

D

DE C I M A E. Utrum jus *Decimorum* sit spirituale, 213. Quis legitimus *Decimorum* *Judex*, *ibid*. Utrum Laici per censuras ecclesiasticas compelli possint ad solutionem *Decimorum*, 214.

Depositio quid sit, & quare sic dicta, 18.* *Depositio* primis Ecclesiae sacerdotum perpetua, & sine spe restitutionis, *ibid*. *Depositio* ad tempus, 19.* *Depositorum* habitus ac poena, *ibid*. & seq. *Depositui* traditi seculari judici puniendi, 21.* *Depositio* multiplex, 22.* Quid *depositio* nuda, quid *depositio* solemnis, *ib*. & seq. *Depositionis* solemnia, 23.* & 26.* *Depositionis* modus adhibitus, 25.* Ad quem spectat *depositio*, 25.* 60.* *Depositio* à destituzione in quibus differat, 26.*

Devolutio an admittatur in his quæ sunt Ordinis, 46. Beneficiorum *devolutio*, 72. 73.

Diconi à quibus instituti, 119.* *Diacorum* institutionis scopus, *ibid*. & seq. *Diacorum* gradus & officium, 120.* 121.* *Diacorum* ordinaciones cum titulo, 124.* *Diacorum* varia munia, 120.* 125.* & seq. *Diacorum* vestes, 130.*

Diœcesis à quo, quomodo, & quando lustranda, 84. Utrum Episcopo visitanti debeatur procuratio, seu corporis refectio, 86. Tota *Diœcesis* est parœcia Episcopi, 106.

Dimissoria litteræ quando, quare & à quo concedendæ, 45. 47.

Dispensationes quando, & quibus de causis facienda, 100.* 101.* *Cisus* in quibus Papa dispensare potest, 93.* & seq.

Divortium. Utrum fieri possit sine consensu Ecclesie, 210. Ad quem spectat causa *divorii*, *ibid*.

Dos & dotalitium. Motibus Francorum dos dicta ad fines Ecclesie, 212. Quis cognoscat de dote, *Judex ecclesiasticus* an secularis, *ibid*. *Duellum*, seu Monomachia, 181. *Vid. Perduellio*.

E

ECCLESIA M tueri debent Principes, 10. Ratione dignitatis & officii, *ibid*. Exemplo majorum Principum, 11. & seq. Regum exemplo Magistratus seculares colere debent Ecclesiam, 13. Quibus armis Ecclesia Jurisdictionem suam tueatur, 14. Ab Apostolicis temporibus Ecclesia suos habuit Judices, 16. Cujus juris sit Ecclesiastica Jurisdiction, iuris divini an humani. Vide Ecclesiastica Jurisdiction. Ecclesia necessitatibus sanguinis, 6.* Modicam tamen habet coercitionem, 9.* Ecclesiistarum pollutarum reconciliationis ad quem pertineat, 67. Reconciliationis ritus, 68. Ecclesia Parochiales. [Vide Parochia.] Ecclesiistarum bona, à quibus, quomodo, & qua de causa alienari possint, 100. 101. An cognitione de instauratione & refectione Ecclesiistarum pertineat ad Episcopum, 137. 138. Ecclesiistarum consecratio, ad quem spectet, 51. & seq. Consecrationis Ecclesiistarum solemnia, 52. 53. & seq.

Ecclesiastica jurisdiction, à quo repetenda, 2. Vatiis temporibus aucta, vel imminuta, 3. An sit juris divini, 5. Unde trahat originem, 5. 6. Satis fit objectionibus, 6. 7. Ecclesiastica jurisdiction convenientiæ rationibus asserta, 7. Utrum Ecclesiastica jurisdiction distincta sit à civili, 8. 143. Una alteri non officit, 9. Una alteram tueri debet, *ibid*. & seq. Una est jurisdiction ecclesiastica & civilis, quoad Principem, 12.

Eam Princeps tueri debet ut propria, *ibid.* 271. Quare, 12. *Ecclesiastica Jurisdictio* Principibus minimè suspecta est, 14. 15. Status jurisdictionis *ecclesiastica* ab Apostolis usque ad Constantimum, 16. sub Constantino, 17. Varius jurisdictio-
nis *ecclesiastica* status sub Constantio, 21. sub Valente & Gratiano, 22. Theodosio seniore, 23. sub Valentianu, *ibid.* & seq. sub Arcadio & Honorio, 24. sub Marciano, 24. 25. Jurisdictio *ecclesiastica* restituta à Justiniano, 26. Eadem sub Regibus Gothorum incolinis, 27. Status Jurisdictionis *ecclesiastica* inconcussus sub Regibus Francorum primæ stirpis, 27. & seq. Status Jurisdictionis *ecclesiastica* sub Carolo Magno, & aliis Regibus secundæ stirpis, 30. Reges in proptiis causis adversus perduelles Jurisdictionis *ecclesiastica* opem implorant, 31. Status Jurisdictionis *ecclesiastica* sub Ludovico Crasso, Ludovico Junio-
re, Philippo Augusto, & D. Ludo-
vico, 32. & seq. Sub Carolo VI. Philipo Valesio, & Carolo VIII, 35. & seq. Varius status Jurisdictionis *ecclesiastica* sub Regibus Anglorum, 36. 37. & seq. Creatio dignitatium *Ecclesiasticarum* de novo, ad quem pertineat, 75. An Judices seculares consuetudine fulti occupare possint Jurisdictionem *ecclesiasticam*, 132. Judicis *ecclesiastici* cognitio est etiam in Laicos, 205. 206. & seq. Varia sub diversis Imperatoribus Jurisdictionis *ecclesiastica* facies, *ibid.* Quibus casibus de jure cognoscatur Judex *ecclesiasticus* in Laicos, 220. 221. & seq. Judiciorum *ecclesiasticorum* ordo & processus, 239. Judicis *ecclesiastici* ratio in quibus discrepet à forensi, 240. & seq. In causis *ecclesiasticis* omnia juris solemnia remittuntur, 241. 242. Cau-

sa ecclesiastica judicandæ secundum Canones, non secundum leges vel consuetudines locorum, 243. 244. Monomachia in causis *ecclesiasticis* utrum sit admittenda, 245. Causæ *ecclesiasticae*, quæ jure ordinario terminati non poterant sorte dirempta, 246. An Laici possint esse Judices *ecclesiastici*, 257. An iisdem licet adhuc Judicibus *ecclesiasticis*, 258. Judex *ecclesiasticus* non exequitur sententiam per se, 258. Quare, *ibid.* & seq. Cur implorat officium Judicis secularis, 259. 260. An Judex secularis hac de re requisitus teneatur auxilium præstare Judici *ecclesiastico*, 260. Judex secularis potest ne injungere Judici *ecclesiastico*, ut excommunicatum absolvat ad cautelam, 267. 268. Pœna statuæ in perfringentes jurisdictionem *ecclesiasticam*, 269. Officium Christiani Principis est, tueri jurisdictionem *ecclesiasticam*, 271. Respondetur quarelis secularium de usurpationibus Judicum *ecclesiasticorum*, 275. 276. & seq. Judices *ecclesiastici* vetantur sportulas accipere, & quare, 280. Idem suadentur lites componere, *ibid.* Judiciorum *ecclesiasticorum* cunctatio & morositas excusat, 305. Pœna à Judice *ecclesiastico* decretæ, 9.* An Judex *ecclesiasticus* possit reos subjicere quaestioni, 10.* *Ecclesiastica* jurisdictioni in criminalibus modus impositus à Justiniano, 145.

Eleemosyna. Hujus vocis vis & significatio, 231. Ad quem pertineat cognitio de feudo *eleemosyna*, 230.

Episcopi utrum habeant Jurisdictionem, 1. Cujus fori sint *Episcopi*, 2. *Episcoporum* Jurisdictio adversus Cuicacum vindicata, 1. 2. & seq. A Constantino agnita, 2. *Episcoporum* Jurisdictio variis temporibus, Imperatorum & Principum Consi-

tutionibus auctorata vel angustata, 3. Utrum *Episcopus* jurisdictionem habere possit sine territorio, & cur, 4. Quare rerum judicatarum executio ab *Episcopis* rejicitur, & secularibus judicibus demandatur, 6. 7. *Episcopalnis* Jurisdictionis est collatio Ordinum, 42. 43. Si *Episcopus* renuat conferre Ordines, vel litteras dimissorias dare ad Ordines assumentos, utrum liceat adire quemcumque *Episcopum* etiam peregrinum, 47. Ordinis *Episcopalnis* est Confirmatio baptizatorum, 49. An consecratio Ecclesiarum, & Altarium ad *Episcopum* spectet, 51. Utrum inter *Episcopalia* munia confessio Christiani, & benedictio campanarum sacerorumque vasorum numerentur, 55. 56. Utrum *Episcopalnis* Ordinis sit velatio virginum, 59. Hodie Presbyteris licet recipere professionem Monialium, sed non sine autoritate *Episcopi*, 60. An Ordinis *Episcopalnis* sit solemnis super plebem benedictio, 60. 61. *Episcopi* est paenitentiae publicae impositio, 62. Ecclesia pollutæ reconciliatio, 67. & seq. *Episcopalnis* Ordinis fuit canonizatio Sanctiorum, 69. & seq. Quo tempore & quare Sedi Apostolicæ reservata, 71. Penes *Episcopum* adhuc est translatio Reliquiarum, ibid. Jurisdictionis est *Episcopalnis* obedientia, subiectio, & reverentia Clericorum, 72. 73. & seq. Mos occurrenti *Episcopis* cum thure & facibus, 64. Relatio nominis *Episcoporum* in dypthicis Ecclesiarum, 65. Celebratio Anniversarii ordinationis *Episcoporum*, ibid. *Episcopus* solus in Ecclesia jus habet throni, 66. Thronus symbolum est *Episcopalnis* jurisdictionis & potestatis, & quare, 67. An liceat *Episcopo* per se mutare Sedem in Ecclesia, 68. Ad *Episcopum* pertinet

institutio & distinctio Clericorum, 69. Utrum de jure collatio Beneficiorum sit *Episcopalnis* jurisdictionis, 71. Lustratio Diœcesis præcipuum officium *Episcopi*, 84. 85. Utrum visitanti *Episcopo* debetur procuratio, 86. *Episcopus* jus habet convocandi Synodum, 87. An Synodatum *Episcopo* competit, 90. 91. *Episcopi* proprium munus est doce-re, 91. Electio Prædicatorum an ad *Episcopum* pertineat, 92. 93. Ad jurisdictionem *Episcopi* spectat institutio & emendatio sacerorum Rituum, 94. An *Episcopo* liceat Breviarium Romanum admittere non expectato consensu Metropolitani & Principis, 96. 97. Utrum res Ecclesiæ possint alienati sine consensu & autoritate *Episcopi*, 100. & seq. De *Episcoporum* jurisdictione correctiva, 102. In quibus versetur, 103. Correctionis modus, 103. & 104. *Episcoporum* jurisdictione ordinaria quid sit, 106. In quo sita sit, ibid. & seq. Utrum *Episcopus* ordinariam jurisdictionem habeat in sua Diœcesi, 106. 107. *Episcopi* jurisdictione alia civilis est, alia criminalis, 106. 109. *Episcopis* olim licuit imponere pensiones Beneficiarias, & quare, 133. 134. An *Episcopum* spectet cognitio de furtis tectis Ecclesiarum, 137. & seq. *Episcopi* est lites & controversias dirimere quæ in processicibus suboriuntur Clericos inter & Regulares, 139. Ejusdem est locum & ordinem ponere Laicis, etiam Dominis loci in Ecclesiis, 140. *Episcop;* partes sunt gradum & ordines cuique Clerico, Diacono, Presbytero, &c. constituere in Ecclesia, 141. & seq. Jurisdictione *Episcopalnis* in Clericos in criminalibus, 143. Ab ipsis Arianis defensa, 144. Huic modus impositus à Justiniano, 145. De causis Fidei & de Hereticis *Episco-*

porum est cognoscere , 149. quare , *ibid*. Idem argumentum multiplici auctoritate firmatum , 149. & seq. Ad *Episcopum* pertinet censura & approbatio Librotum , de Fide & Religione , 152. 153. Juris *Episcopalis* est cognitio de Magis & Sortilegii , 154. & seq. Apud *Episcopum* judicandum crimen de simonia , 157. Conspirationis crimen in *Episcopos* cuiusnam sit fori , 201. Quam frequens crimen illud in Gallia olim fuerit , 202. An *Episcopus* compelli possit postulantibus monitoria concedere , 225. An *Episcopo* liceat mutare modum sacri servitii debiti ex pacto vel contractu inter Plebanum & Parochianos , 226. Utrum *Episcopus* cognoscat de jurejurando & per jurio , 228. An *Episcopus* cognoscat de jure Patronatus inter Laicos , 229. Quo sensu & quare *Episcopus* est executor Testamentorum & Legatorum piorum , 230. An cognitio de Feudo eleemosynæ pertineat ad *Episcopum* , 231. An cognoscat *Episcopus* de re funeraria , 232. *Episcopis* fuit pene censoria jurisdictione in Magistratus , 235. *Episcopi* derelicto Judice civili , passim electi arbitri litium inter Laicos , 236. 237. Quando *Episcopi* per se jus dicent , 247. Utrum *Episcopus* teneatur creare Vicarium in spirituallibus & temporalibus , 248. & seq. An præter Vicarium instituere debet Officiale , 253. & seq. *Episcopus* causas ad forum ecclesiasticum spectantes , audire potest in omni Diœcesi , 255. An *Episcopus* judicare possit in quacumque parte Diœcesis , 255. Ratio dubitandi , *ibid*. & seq. An possit jus dicere in Ecclesia , 256. An Senatus sit competens Judex in criminalibus causis *Episcoporum* , 262. & seq. Rationes *Episcopalem* jurisdictionem impu-

gnantes afferuntur & refelluntur , 263. 264. & seq. *Episcoporum* jurisdictione delegata ex Canone , vel ex mandato summi Pontificis , 271. 272. Quid sit & in quo consistat , *ibid*. Jurisdictione temporalis *Episcoporum* , 273. *Episcoporum* Vicedominus , 274. Invidiosa potestas *Episcoporum* , 277. Metropolitanus Judex ordinarius *Episcoporum* Suffraganeorum , 307. An idem jus habeat in subditos eorum , 308. Ad quem pertinet confirmatio & consecratio electorum *Episcoporum* , 314. & seq. Ordinationis & consecrationis *Episcorum* solemnia , 315. Sententiae in *Episcopos* quomodo latæ , 5.* In quibus differant *Episcopi* à Magistratis ratione judiciorum , 6.* Utrum *Episcopi* habeant multæ distinctionem , 12.* *Episcoporum* depositio , 60.* Restitutio , 65.* *Episcoporum* postulatio , 68.* & seq. *Episcoporum* translatio , 71.* & seq. Erectione , unio , divisio , translatio , & suppressio Sedium *Episcopalium* , 74.* & seq.

Excommunicatio quid sit , 29. * *Excommunicatio* maxima poena inter Canonicas , *ibid*. & seq. Hujus poenæ usus antiquissimus & saluberrimus , 29.* initia , *ibid*. * *Excommunicandi* jus ad quem pertinet , 30. * quibus de causis infligatur *excommunicatio* , 31. * *Excommunicatio* quotuplex , 32.* *Excommunicatorum* poenæ , 33.* *Excommunicatus* à proprio Episcopo non est restituendus ab alieno , 34.* Varia *excommunicationum* genera , 35. 36.* An judice seculari sic jubente *excommunicatus* à judice ecclesiastico absolvatur ad cautelam , 267. & seq. utrum Officiales regii *excommunicari* possint pro exercitio jurisdictionis temporalis , 270. * *Excommunicati* ignorantes qui ad Ordines sacros promoti sunt , 96.*

Exempti, quare sic dicti, 272. *Exemptorum ordinarius judex*, 273. *Exemptionis monasteriorum*, quid sit, 82.* *Cujus sit Ecclesiastis eximere*, ibid. *Variarum exemptionum exempla*, 82. 83.* *Exemptionis effectus*, 83.* *Exemptorum judices*, 84.* *Utrum Episcopus Ecclesiam in sua diocesi eximere possit*, ibid.

Exorcista an inter ecclesiasticos Ordines recensendi, 115. & seq. * *Exorcistarum gradus & officium*, ibid. *Exorcista* noti etiam Paganis, 115.*

F

FALSI crimen in litteris apostolicis cuius sit fori, ecclesiastici an secularis, 178. *Falsi* crimen in contractu regio signo munito apud quem judicandum, 195. 196.

Fevretius. Jurisdictio ecclesiastica adversus Fevretium vindicatur. i. Constitutio Constantini contra eundem ut genuinus ipsius foetus adstruitur, 19. 20. Notatur *Fevretius* 66. 90. 91. 94. 112. 113. 126. & seq. 136. 146. 156. 157. 159. 161. 177. 226. 227. & alibi passim.

Fides. De causis fidei cognitio ad quos pertineat, 149. Cujus est causas fidei definire 56. * In dubiis fidei ad quem confugiendum, 59.*

Forestia jus an regium, 204. utrum cui libet licitum fuerit forestam instituere sine consensu Regis, ibid.

Fori privilegium quid sit, 112. utrum huic renunciare liceat, 114. quibusnam in casibus amitti possit, 115. & seq.

Fossores an sint inter Ecclesiasticos ordines collocandi, 111.* Eorum officium, ibid.

Francorum Reges jurisdictionis Ecclesiasticae vindices, 27. & seq. 30. & seq.

Funeraria res. vid. *Sepultura*.

G

GALLIA. Crimen perduellionis in Episcopis & Clericis utrum in Gallia fuerit Ecclesiastici fori, 181. *Gallicana Ecclesiae commendatio*, 237. Consensus exterorum Principum in judicium Ecclesiae Gallicana, 237. 238

H

HERETICI. Cognitio de Hereticis quos spectet, 149. 151. utrum crimen Heresios mere sit ecclesiasticum, ibid. judices Regii in concursu cum Episcopis, an & quomodo cognoscant de crimine heresios, 154. *Hereticorum pena canonica* fuit perpetua custodia, 45.* quare, ibid. *Hereticorum pena* etiam fuit reclusio intra muros, 45.* Cujus est hereticos damnare, 57

Homicidii cognitio quoad Clericos ad quem pertineat? 170

Homicidium qualificatum quid sit, 179. utrum *Homicidium* qualificatum sit privilegiorum, ibid. de *homicidio* per monomachiam quid sentiendum, 180

I

ILLEGITIMI, quomodo & à quo ad Ordines possint promoveri, 94.*

Impuberis, utrum matrimonium possint contrahere, 211. Quis cognoscat de nuptiis inter impuberis, ibid. Utrum nuptiae inter impuberis quæ ab initio non valent, ex post-facto convalescant superveniente consensu post pubertatem, 212

Incastellatio Ecclesiatum vetita, 207. 208.

Incendium. utrum censeatur inter casus privilegiarios, 187. *Incendium* in Clericis à quo plectendum, ibid.

Incestus spiritualis, quid sit, 188. Cur V iij*

dicatur *incestus*, *ibid.* An sit delictum commune an privilegiorum, 188. & seq. *Incestus* simplex in quo differat ab *incestu* spirituali, 191. *Incestus* simplex jure gentium prohibitur, *ibid.* utrum *incestus* simplex sit fori ecclesiastici in Clericis, 191.

Indulgentia plenariae & non plenariae. 89. * *Indulgentias* plenarias quis potest concedere, 89. * & seq. quis non plenarias, 90. * Varii casus propter quos *Indulgentie* concedi solent, 91. *

Injuriarum causa in Clericos utrum sit fori ecclesiastici, 175. Si Clerico irrogata sit *injuria* à laïco, an de re cognitio erit judicis ecclesiastici in laïcos, *ibid.*

Insinuatio sententiarum ecclesiasticarum apud acta provincialia, 284.

Intercessiones Ecclesiae pro reis ne in eos favaretur ad necem, 8. *

Interdictum, quid sit, 37. * Forma & causæ *interdicti*, *ibid.* & seq. In generali *interdicto* observanda, 41. * *interdicto* modus impositus, 41. * 42. *

Interstitia Ordinum, 109.

Irregularitas. Cum *irregulari* ob vitium corporis quis dispenseat potest, 96. *

Justitia Ecclesiarum, quid sint, & ad quem spectent, 75

Judex Ecclesiasticus. Vid. *Ecclesiasticus*.

Judicia Ecclesiastica. Vid. *Ecclesiastica*.

Jurisdictio Ecclesiastica. Vid. *Ecclesiastica*.

Quotuplex *Jurisdictio*, 40. *Jurisdictio* correctiva Episcoporum, 103. 104. Episcoporum *Jurisdictio* ordinaria, in quo versatur & præcipua ipsius argumenta, 106. & sequent.

Vid. *Episcopus*.

Jurandi religio, 228. *Jurandum* omnibus contractibus olim apponebatur, *ibid.* & seq. An *Episcopus* cognoscat de *Juramento*, ut declareret si licitum sit & obligatorium, 228.

L

*L*AICI feudi quæstio inter Clericos ad quem pertineat, 122. Quibus casibus de jure cognoscat judex Ecclesiasticus in *Laicos*, 220. 221. & seq. An summus Pontifex derogare possit juri patronatus seu *Laici*, 98. * *Laici* an inter ordines Ecclesiæ, 109. * Lex & consuetudo in quo differant, 132.

Latrocinium utrum crimen sit privilegiorum, 186. *Latrociniū* quæstio etiam in clericis an sit judicis regii, *ibid.* & seq.

Lectorum gradus. 112. * Munus & officium, 113. * Ordinationis ejus solemnnia, 114. * Minister, *ibid.*

Legales homines, quinam dicantur, 230.

Legatorum piorum quis executor, 230

Libellus famosus. Si clericus *libellum* famosum sparserit quomodo & à quo puniendus, 175

Libri. Examen & censura *librorum* ad quos spectet, 152

M

MAGIA. Cognitio de magis ad quem pertineat, 154. utrum *Magia* crimen sit Ecclesiasticum, 155

Magistratum officio fungentium offensa quæ per Clericos infertur, utrum sit casus regius an privilegarius, 199.

Episcopis fuit pene censoria *Jurisdictionis* in *Magistratus*, 234. Cur *Magistratus* denegaretur communio Ecclesiastica priusquam literas communicatorias accepissent ab Episcopo, 233.

Magistratus excommunicari non possunt, pro actu exercitii *Jurisdictionis temporalis*, 270

Majestatis crimen, Vid. *Perduellio*.

Martini V. Pontificis rescriptum super

INDEX RERUM.

159

- cognitione possessorii in beneficiis ecclesiasticis, 125
- Martyrum* judicium ejusque auctoritas, III.
- Matricularii* qui sunt, & eorum officium, 217. & seq. quare sic dicti, 216. An judex ecclesiasticus cognoscat de rationibus *Matriculariorum*, 217. 218. *Matricularii* unde assumti, 219
- Matriculariorum* rationes licet Episcopo Dioecesim lustrando inspicere, non expungere & exigere, 220.
- Matrimoniales* causæ. Utrum abbates, Decani, Archidiaconi possint cognoscere de causis matrimonialibus, 209. Ad quem pertineant causæ *matrimoniales*, ibid & seq. De matrimonio impuberum, 211. Utrum nuptiæ inter impuberem nullæ sint, ibid. An judex ecclesiasticus cognoscat de matrimonio impuberum, 211. 212.
- Matrimonium*. Gradus in quibus circa matrimonium summus Pontifex dispensare potest, 98
- Metropolitanus*, quare sic dictus, 307.
- Metropolitanus* judex in causis civilibus & criminalibus suffraganeorum Episcoporum, ibid. Utrum *Metropolitanus* sit judex ordinarius subditorum suffraganeorum, 307. & seq. Quibus in casibus *Metropolitanus* jurisdictionem habeat in subditos suffraganeorum, 308. 309. jura & munia *Metropolitanorum*, 311. utrum ad *Metropolitanum* pertineat confirmatio electorum Episcoporum, 314. An ad eundem spectet eotundem consecratio, 315. *Metropolitanus* jus habet preferendæ crucis per universam provinciam, 316. Idem habet jus pallii, ibid. A *Metropolitano* ad quem provocatur, an ad Primate vel Sedem apostolicam, 319
- Militia* sacræ votum à quo solvendum est, 99. *
- Milletotius* de causis criminalibus Cle-
- ricorum, 148. Magna ejus de ratione delicti communis & privilegiati distinctione interpretatio rejicitur, ibid.
- Miserabiles* personæ quæ dicendæ sint, 215. Quo sensu *miserabilium* personarū causæ pertineant ad Ecclesiā, 216.
- Missi* Dominici qui sint & quare instituti, 274
- Mixtum* crimen quid sit, 157. 177. quare sic dictum, 177.
- Monachorum* initia, patres, fundatores, &c. 86. * *Monachorum* regula prima à sede apostolicâ approbatâ, 87. * *Monachis* non licet prædicare in Ecclesiis parochialibus sine licentia Episcopi, 106. An præpositus regularis correctionis causa possit *Monachum* mittere Romam ad Generalem Ordinis, 46. * Utrum *Monachus* solvi possit à vinculo Religiosis & voto castitatis, 98. 99. *
- Monasterium*. An detrusio in *monasterium* pœnitentiæ causa, sit pœna canonica, 42. * & seq. *Monasteriorum* fundatio cuius juris sit, 78. * *Monasteriorum* exemptio, 82. * vid. Exemptio.
- Moneta* cudendæ jus an sit de Regalibus, 194. Crimen falsæ moneta in clericis cuius sit fori, 194. 195. Criminis adulterinæ moneta pœna, ibid.
- Monitoria* quis potest concedere, 224. quas ob causas, ibid. An omnes & singuli novatores, excommunicati, &c. possint *monitoria* impetrare, 224. Utrum Episcopus vel ejus Officialis compelli possit postularibus *monitoria* concedere, 225. An à concessione *monitorii* appellari possit tanquam ab abusu, 226
- Monomachia*, inter personas privatas, 181. vid. *Perduellio*. *Monomachia* in causis ecclesiasticis, 245
- Mortuaria* Ad quos pertinet de mortuariis, re funeraria & sepulturis cognitio, 232. vid. *Sepultura*.

N

Nuptiae. Presbyteri *nuptias* vetitas filiorum familias sine consensu parentum celebrantes, an apud judicem regium conveniendi sint, 200.

O

Officialis potestas & munia, 254. Utrum præter Vicarium Generalem Episcopus teneatur instituere *Officiale*, 253. Vicarii & *Officialis* functiones in quibus differant, aut convenient, 254. Commendatur *Officialium* scientia, 277. 278. *Officium* sacrum. An Episcopo liceat immutare modum sacri *Officii* quo ex contractu tenebatur erga Parochianos, 226. 227.

Ordines. Collatio *Ordinum* ad quem pertineat, 42. An de meritis *Ordinationis* & de sacramento *Ordinis* possint laici judices cognoscere per appellationem tanquam ab abusu, 43. & seq. Si Episcopus quem ex subditis renuat ordinare, ad quem devolvitur *Ordinatio*, 46. 47. Utrum invitus quis ordinari possit, 93. * à quo, *ibid*. Ad *Ordines* sacros promovere extra tempora quis possit, 94. * Illegitimorum *Ordinatio*, *ibid*. Cujus sit ætatis defectum supplere, quoad *Ordines*, 95. * Quis cum bigamis dispensem, ut promoteantur ad *Ordines*, *ibid*. Dispensatio cum apostata qui in apostasia ordinatus est, ut in suscepis *Ordinibus* valeat ministrare, 95. * Cum *ordinatis* à schismatiko, *ibid*. Qui furtivè *Ordinem* suscepit, à quo debeat dispensari, 96. * Cum *Ordinato* excommunicato etiam ignorante solus Papa dispensat, *ibid*. De promoto ad *Ordines*, vel ad Beneficium per simoniam, 96. * *Ordinum* ecclasticorum distinctionis

ratio, 105. 106. * & seq. Interstitia *Ordinum*, 107. * Eorum numerus, 109. * An laici inter *Ordines Ecclesiæ*, *ibid*.

Ostiariorum gradus, 100. * Officium, *ibid*. Ordinationis ejus solemnia, 100. *

P

De *P*arochialibus Ecclesiis, & justitiis earumdem, 75. & seq. *Parochiarum* erectio ad quem pertineat, 75. Monachis non licet prædicare in Ecclesiis *Parœcialibus* sine licentia Episcopi, 106.

Patronatus jus, utrum sit temporale, vel spirituale, 229. *Quis de jure Patronatus cognoscat*, *ibid*.

Pecuniaria causæ quæ sint & quare sic dictæ, 110. 111. An judex ecclasticus possit jure vel consuetudine multam pecuniariam indicere, 12. * Utrum multa cedat fisco, *ibid*. Utrum Episcopus vel judex possit eam convertere in usus suos, vel Ecclesiæ suæ, 13. * *Pecuniarie* multæ indictione veterum Pontificum exemplo confirmata, *ibid*.

Pensiones super beneficia ecclastica, 96. 97. * An pro reliquiis census vel pensionis Clericus convenientius sit apud judicem Ecclesiasticum, an apud secularem, 131. Utrum judex Ecclasticus possit cognoscere de solutione pensionis Beneficiariæ, 133. Episcopis olim licitum fuit imponeere pensiones Beneficiarias, 133. 134.

Perduellionis seu Majestatis crimen cuius sit tribunalis, an civilis vel Ecclastici, 181. Ratio dubitandi, *ibid*. & seq. In Hispania Gothorum Reges judicio de Episcopis & Clericis abstinuere etiam in crimine *perduellionis*, 182. *Perduellionis* crimen in Episcopis à quibus hodie judicetur, 183.

Perjurium quid sit, 173. cuius sit fori, Ecclastici an secularis, *ibid*. & seq.

- seq.* An Episcopus cognoscat de per-
jurio, 228
- Philippus Valesius Jurisdictionis Eccle-
siasticae vindex,* 275
- Pœna Canonice in Clericos mitiores*,
1.* Cur. 3. * *Pœnarum Canonitarum
modus*, 3. * & seq. Majores pœna
Canonice quæ sint, 14. * & seq.
- Pœnitentia*. Ad quem pertineat pœnitentia publicæ impositio, 62. *Pœnitentia* publicæ modus, *ibid.* & seq.
- Pœnitentia* publica non iterabatur &
quare, 63. Usus *Pœnitentia* publicæ in Orientali & Occidentalí Ecclesia, 64. in Ecclesia Romana tenacius re-
tentus, *ibid.* obsoletus tandem, 64. 65. Usus *Pœnitentia* publicæ à Tri-
dentinis Patribus approbatus, 66. Suadetur institutio *Pœnitentia* publi-
cæ, 66. 67. *Pœnitentia* injunctio
genus pœniæ Canonice, 48. * *Pœ-
nitentia* quotuplex, *ibid.* *Pœnitentia*
gradus, 48. 49. * & seq. *Pœnitentia*
reconciliatio, 51. * *Pœnitentia*
tibus communio data, *ibid.* & seq.
Pœnitentium causæ ab Ecclesia suscep-
ptæ, 216
- Portio congrua* quid sit, 135. An por-
tionis congruæ cognitio spectet ad
Episcopum, *ibid.*
- Possessoria*. An judex Ecclesiasticus co-
gnoscat de actionibus in rem & *Posses-
soriis*, 121. judex secularis non
potest jure communi cognoscere de
Possessorio Beneficii Ecclesiastici, 123.
Quare, *ibidem*. In Gallia tamen ex
usu forensi cognoscit de *Posses-
sorio* Beneficii, 124. An judex Eccle-
siasticus in petitorio possit ferre con-
trariam sententiam ei quæ lata est à
judice laïco in *Possessorio*, 126. judex
secularis cognoscit de *Possessione* re-
tinenda vel recuperanda, 128. De
interdicto adipiscendæ *Possessionis* ju-
dex non solet cognoscere, *ibid.* qua-
re, 128
- Pœnitentia* Prælatorum, quid sit, 68. *
- An sit de gratia vel de jure, *ibid.*
Postulatio in quo distet à petitione,
69. * Notatio hujus vocis, *Postu-
lato*, *ibid.* In quibus differat *Postu-
lato* ab electione, 69. 70. * An con-
firmatio *Postulationis* ita pendeat à
summo Pontifice, ut etiam *Episcopus*
invitus possit postulari ab illo, 71. *
- Prædicatorum* electio ad quos perti-
neat, 92. & seq. 106
- Præpositi Capitulorum*, 339. *Præpositi*
Jurisdictionis, *ibid.*
- Presbyterorum* Gradus, ætas & dignitas,
133. * *Presbyterorum* varia munia,
135. * & seq. Ordo *Presbyterorum*
senatus Ecclesiæ. 137. * *Presbyteri* re-
verentiam & obedientiam debent
Episcopo, 138. * *Presbyterorum* tituli,
ibid. & seq.
- Primatum* jura, & vices præcipuæ,
316. 317. A Metropolitano appellatur
ad *Primatem*, 319. An omisso
Primate, à Metropolitano appellari
possit ad sedem Apostolicam, *ibid.*
Primus non continet necessarium
gradum Jurisdictionis, sed volun-
tarium, 319
- Principis* murius est tueri Ecclesiam, 10.
13. & seq. Quare, *ibid.* & seq. ut
Jurisdictionis Ecclesiastica minime sus-
pecta *Principibus*. 14. *Principes* in
propriis causis Jurisdictionis Eccle-
siasticae opem implorant, 30. 31
- Privilegia Clericorum*, 112. & sequent.
Vid. *Clerici*.
- Psalta*, an inter Ecclesiasticos Ordines
sint recensendi, 114. * *Psaltarum*
officium, *ibid.*
- Pupilli*. Utrum judex Ecclesiasticus &
qua de causa cognoscat de causis *Pu-
pillorum*, 215
- Q
- Q* UÆSTIO. An judex Ecclesiasticus
graviorum flagitorum
reos possit *Quæstiō* subdere, 10. *
- & II. *

R

RAPTUS quoad Clericos an sit crimen civile, 193.

Regradatio quid sit, 26. * à quo cepit exordium, 28. * *Quotuplex Regradationis* genus, 27. * 28. * *Regradationis* pœnâ qui plectendi, 27.* Adversus quos *Regradationis* pœna decernenda, *ibid.* & seq.

Religionis votum. Utrum ab eo quis absolvî possit, & ad seculum redire, 99.

Religiosi Ordines à quibus olim approbati, 86. * A quo nunc approbandi, 87. & seq. 89. * Novorum ordinum institutio, absque approbatione sedis Apostolicæ, vetita, 88.*

Reliquiarum translatio à quo & quomodo facienda, 71.

Reorum neci Clerici ne intersint, II. *

Residentia. Quis de non residendo in perpetuum in curatis Beneficiis dispensat, 97. 98.*

Rituum factorum institutio & emendatio ad quem pertineat, 94. 95.

Romanus Pontifex. Causæ reservatae Romano Pontifici, 54. & seq. vid. *Causæ* maiores. Sedis Romana autoritas, *ibid* & seq. Casus varii in quibus Romanus Pontifex solus dispensat, 93. * & seq. 98. * & seq. Pontifex Romanus solus potest sententiam suam revocare, 102. * Quare, *ibid.*

Rota pœna, quæ sit & quibus impo-nenda, 185.

S

SACRILEGIUM. Utrum sit cri-men mere Ecclesiasticum, 159. an mixti fori, *ibid.* Ad quem spectat cognitio *Sacrilegii*, 159. 160.

Sacerdotum inteturbatio, cuius fori sit, Ecclesiastici an se culatis, 161.

Salvagardia. Cujas est *Salvas-gardias*

apponere, 195. *Infractio Salvagardia* regiæ an ad judicem regium per-tineat, *ibid.*

Sanctorum canonizatio, initia ejus, so-lemnia, & minister, 85. * & seq. vid. *Canonizatio*. *Sanctorum* Cano-nizatio ad quem pertineat, 69. & seq. De translatione reliquiarum *Sanctorum*, 71. -

Sanciolum atrium, quid sit, 11.*

Schismatici qui ad Ordines promoti sunt, 95. *

Secretum seu *Secretarium*, quid sit, 283

Selle pœna quæ sit, 185. Quibus id pœnæ genus irrogatum, *ibid.*

Sententiarum ecclesiasticarum insinua-tio apud acta Provincialia, 284.

Sepultura. *Sepulcra* sunt loca religio-sa, & quare, 232. 233. *Sepulcrorum* reficiendorum cura ad quem spe-ctat, *ibid.* *Sepultum* cadaver erui & transferri non potest sine decreto Pontificum, seu jussu Principis, 232. *Sepultura* quid spirituale, *ibid.* Quis de resepulrali cognoscet, 233.

Simonia, quid sit, origo ejus, à quo primum damnata, 157. Utrum co-gnitio de simonia sit Judicis ecclesias-tici, *ibid.* & seq. Quis dispensat su-per simonia & confidentia, quæ committitur in Beneficialibus, 96.* Utrum absolutio Pontifica de cri-mine simonia prosit in foro exterio-ri, 96.* An simonia semel contracta purgari possit absque amissione Be-neficii, *ibid.*

Sodomia in Clericis utrum sit ecclesiasti-ci fori, 191. Spenserus ob *Sodo-miam* capite damnatus, 192.

Sors, utrum quandoque in causis ec-clesiasticis dirimendis admittenda sit, 246.

Sortilegus. Ad quem spectat cognitio de sortilegii, 154. An sortilegium ubi maleficium accedit, sit casus regius, 156.

Stuprum virginis consecratæ, an sit

INDEX RERUM.

163

- adulterio gravius, 189. Hujus pœna, 190.
Subdiaconorum institutum, 117. * *Gradus & officium*, 118.*
Suspensio, quid sit, 14. * Hujus censuræ usus, *suspensionis usus* falaris, 14. * *Suspensionis effectus*, 15. * *Suspensus* non potest eligere neque eligi in Beneficiis electivis, *ibid.* Idem non potest conferre Beneficia, 15. * Aliæ *suspensorum* pœnae, 16.* *Suspendendi modus*, 15. * Utrum *suspensio* per appellationem suspendatur, 17*. An *suspensio* lata ad tempus solvatur absque ulla absolutione, elapso tempore, *ibid.* Ad quos spectet *suspensio*, 17.*
Synodi convocatio, utrum sit Episcopalis Juriſdictionis, 87. An Abbatess cogendi sint venire ad *Synodum*, 88. 89. *Synodaticum* quid sit, 90. Modus *Synodatici*, 90. 91.

T

- T**ESTAMENTORUM & legatorum piorum quis executor, 230.
Thori separatio, quas ob causas fieri possit, 211. Quis cognoscat de separatione *thori*, *ibid.*
Translatio Episcoporum ab una Sede ad aliam, utrum fieri possit absque autoritate Sedis Apostolicæ, 71. * Apud Orientales varia *Translatio-* num exempla sola autoritate Metropolitanæ vel Primatis, *ibid.* & seq.

V

- V**ASORUM sacerorum benedictio, 55.
Venatio jure naturali singulis permissa, 202. Strictè olim & sub gravibus pœnis omnibus prohibita in toto regno Angliae, *ibid.* & seq. Utrum jus *venandi*, jus sit regium, 203.

- Veneficium* in Clericis utrum sit fori ecclesiastici, 171.
Vestalium stuprum, & ipsius gravitas, 189. Hujus criminis pœna, *ibid.* & seq. De stupro *Vestalium* penes quos judicium fuit, 190.
Vicarius generalis Episcopi. Utrum Episcopus teneatur create *Vicarium generale* in spiritualibus & temporalibus, 248. Si Episcopus mortam faciat in eligendo *Vicario*, ad quem optio *Vicarii* devolvatur, *ibid.* Potestas & munia *Vicarii generalis*, 249. 250. Utrum *Vicarius Episcopi* nuda voluntate & nutu revocari possit, 251. Qualis debeat esse *Vicarius generalis*, Clericus an Laicus, 252. An Episcopus esse possit *Vicarius alterius Episcopi*, 252. *Vicarii Episcopi* officium an cesseret præsente Episcopo, 253. An expiret morte Episcopi, *ibid.* *Vicarii generalis & Officialis munia* in quibus differant, 249. 254.

- Vicedominus* Episcoporum, quare sic dictus, 244. *Vicedomini officium*, *ibid.*

- Viduarum* causæ apud quem agendæ, 215. Quo casu *Judex Ecclesiasticus* cognoscit de causis *viduarum*, *ibid.*
Virginum velatio utrum sit Episcopalis Ordinis, 59. 60. Pro consecratione *Virginum* certi dies solemnnes erant constituti, *ibid.* Abbatissæ *Virgines* consecrare non licet, 60. Hodie Presbyteris licet recipere professionem Monialium, seu *Virginum*, sed non sine autoritate Episcopi, *ibid.* *Virginis stuprum*. Vide *Stuprum*.

- Vis publicæ cognitionis*, an sit judicis regii, 184.

- Visa*, An *Judex secularis* cognoscit de causis repulsa, seu refutus Litterarum quas vocant *Visa*, super provisionibus Pontificiis, 129. Si Episcopus renuat conferre Beneficiis

cia, in tali casu quid agendum, *ibid.* Usus antiquus, 129. Hodierna praxis, *ibid.*
Visitatio Diœcesis Episcopalis est Jurisdictionis, 84. *Visitatio* præcipuum munus Episcopi, 85. *Visitationi* Episcopo quid debeatur, 86. Utrum à *Visitatione* Episcopi liceat appellare, 87.

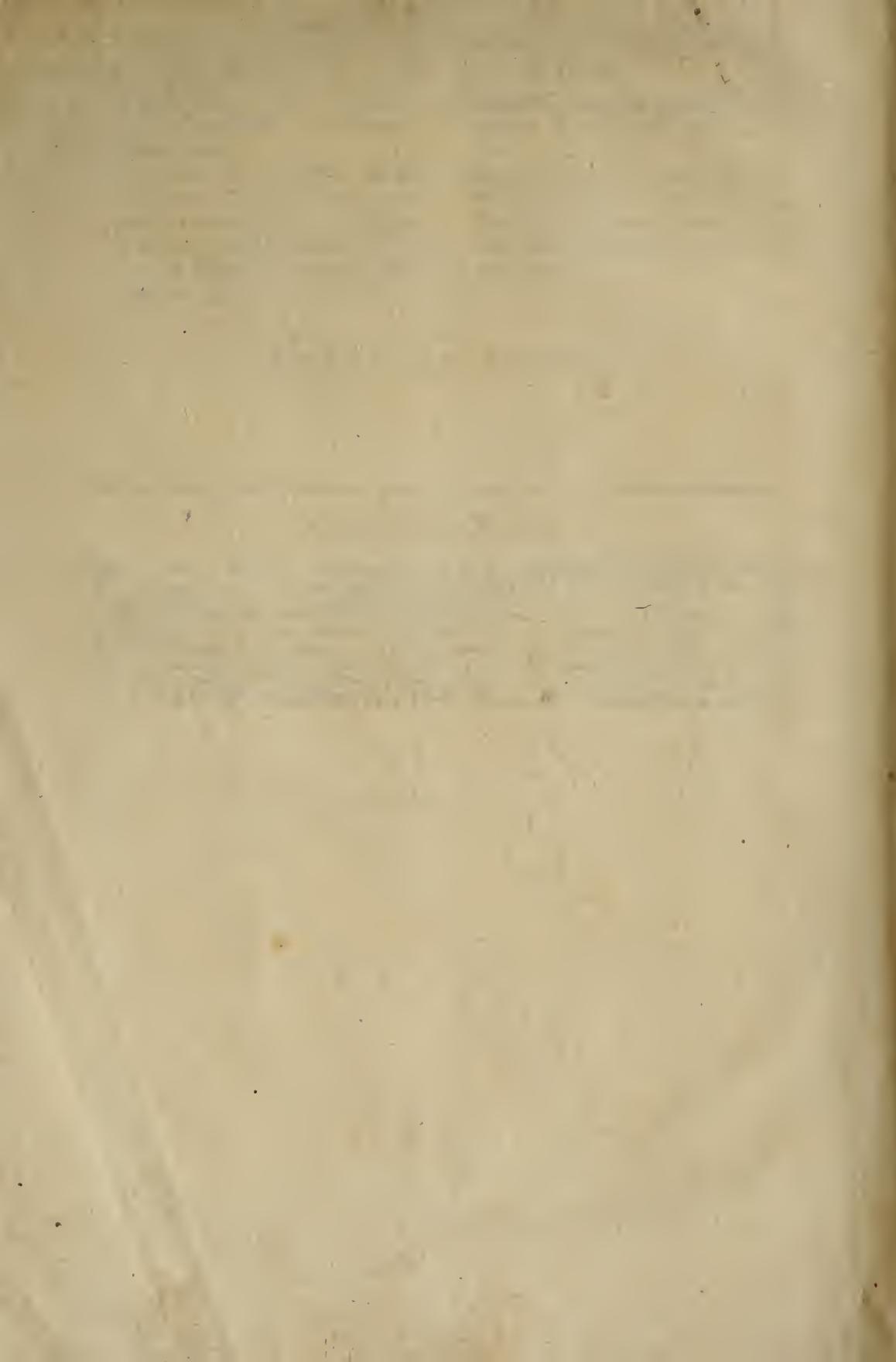
Ursinus Cadurcensis Episcopus, ob crimen perduellionis damnatus, 181.

Usurarum crimen est Ecclesiasticum, & fori ecclesiastici, 162. Quare, *ibid.* An *usurarum* crimen possit dici mixtum ecclesiasticum & seculare, 163.

EXPLICIT INDEX.

EMENDANDA.

Pag. 2. linetā 13. Fautorum, *lege* Fautorem. *Ibid.* lin. 30. Ecclesiastica, *lege* Ecclesiastica. *Pag.* 31 lin. 9, præter, *lege* Praetor. *Ibid.* lin. 10. Famen, *lege* tamen. *Pag.* 4. lin. 29. Fit, *lege* fit *Ibid.* l. 32. id. *lege* in. *Pag.* 5. lin. 10. habet, *lege* habent. *Pag.* 6 lin. 33. iniquies, *lege* iniquies. *Pag.* 7. l. 30. fori, *lege* fori, *Ibid.* in. 32. incomparabliter *leg.* incomparabiliter. *Pag.* 13 lin. 8. Magistratum, *lege* Magistratum. *Pag.* 28 lin. 6. judicet, *lege* judices. *Pag.* 34 lin. 4. affatus, *lege* affatus. *Pag.* 42¹ initio cap. Ordinem, *leg.* Ordinum. *Pag.* 45. lin. 7. incarum, *lege* incassum. *Pag.* 49. lin. 18 in fonte cūm, *lege* in fronte cum. *Pag.* 72. labiūs, *lege* latiūs. Lin. seq. *lege* Cantabrigientem. *Pag.* 18. lin. 2. titul. cap. 2. obnoxii publici, *lege* obnoxii publicis. *Pag.* 13¹. ad tit. idem cap. *lege* in Clericos... conventos. *Pag.* 197. sub finem, præstar, *lege* præstare. *Pag.* 204. lin. penulti, contesta, *leg.* contexta,

Quarrying
Limestone
Spots

